POSTOJEĆE STANJE I STRATEGIJA OČUVANJA I RAZVITKA GLAZBENOG KULTURNO-UMJETNIČKOG AMATERIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Jelavić, Dražen

Doctoral thesis / Disertacija

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Arts Academy / Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:175:456066

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of Arts Academy

SVEUČILIŠTE U SPLITU

UMJETNIČKA AKADEMIJA

Dražen Jelavić, prof.

POSTOJEĆE STANJE I STRATEGIJA OČUVANJA I RAZVITKA GLAZBENOG KULTURNO-UMJETNIČKOG AMATERIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

DOKTORSKI RAD

Mentorica:
dr. sc. Anči Leburić,
redovita profesorica u trajnom zvanju

Split, 2017.

UNIVERSITY OF SPLIT

ARTS ACADEMY OF SPLIT

Dražen Jelavić

CURRENT SITUATION AND STRATEGY FOR PRESERVATION AND DEVELOPMENT OF MUSIC AMATEUR ART IN REPUBLIC OF CROATIA

DOCTORAL THESIS

Supervisor:

PhD Anči Leburić, full professor

Split, 2017.

kulturno-umjetničkim udrugama

Zahvala

Posebnu zahvalu upućujem dragom profesoru, pok. red. prof. dr. sc. Nikoli Bubli, koji je motiviravši i odabravši me za polaznika Doktorskog studija Etnomuzikologije, pružio mi jedinstvenu mogućnost daljnjeg obrazovanja i napredovanja, od posebnog značaja za djelokrug mog današnjeg rada. Tim više zahvalan sam mu što mi je omogućio pohađanje neprocjenjivih predavanja vodećih etnomuzikologa i stručnjaka drugih područja današnjice, a kao rezultat njegovih osobnih prijateljstava i kolegijalnosti. U takva predavanja kojih se rado i živo sjećam, ubrajam i ona njegova, vrckava, a istodobno duboko pronicljiva zbog konotacijskih vrijednosti, na Akademiji i „terenu“ s nositeljima tradicijske kulture.

Veliko hvala red. prof. (T) dr. sc. Anči Leburić na mentorstvu i stručnom vodstvu, nesebičnom prenošenju znanja i neiscrpnoj motivaciji, koja je bila ključna tijekom sedmogodišnjeg istraživanja i četverogodišnjeg pisanja disertacije. U tom podužem razdoblju, bilo kroz brojne konzultacije, telefonske i video pozive te elektroničku poštu, uvijek dostupna i hitra u stručnom komentaru, usmjeravanju i motivaciji, zapravo je i najzaslužnija za stvaranje ovog rada. Posebice hvala na upućivanju u sociološke istraživačke metode rada, bez kojih ovaj rad ne bi imao svoju vjerodostojnost i vrijednost.

Zahvalu upućujem *Hrvatskom saboru kulture* na stipendiji, dostupnosti registraturne i arhivske građe, osiguranju uvjeta za istraživanje te iskazanom povjerenju.

Hvala mojoj obitelji koju sam unatoč razumijevanju i opravdavanju moje nenazočnosti obiteljskim dužnostima, nemalo zanemario tijekom rada na disertaciji i općenito radom u *Hrvatskom saboru kulture*, zbog intenzivnih istraživanja djelovanja udruga i njihovih kontekstualnih uvjeta.

Na kraju, hvala udrugama kulturno-umjetničkog amaterizma, koje su me uputile u svoje probleme i njihovu od nacionalnog interesa važnu djelatnost.

MENTORICA – dr. sc. Anči Leburić,[1] redovita profesorica u trajnom zvanju

Anči Leburić rođena je u Splitu 1958. godine, gdje je završila osnovnu i srednju školu, te Srednju glazbenu školu Josipa Hatzea, smjer violina. Nakon studija u Zagrebu, magistrira i doktorira na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u znanstvenom polju sociologije. Trenutačno radi kao redovita profesorica u trajnom zvanju, na Katedri sociološke metodologije Odsjeka za sociologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Istražuje i objavljuje znanstvene radove iz metodologije društvenih i humanističkih istraživanja, sociologije medija, sociologije politike, sociologije mladih, sociologije zabave, sociologije slobodnog vremena, sociologije roda, sociologije žena, sociologije grada, sociologije jezika, sociolingvistike, sociologije religije, sociologije poduzetništva, socijalne ekologije, sociologije okoliša, sociologije obrazovanja, sociologije djece, sociologije dizajna, sociologije glazbe, sociologije umjetnosti i drugo.

Suautorica je knjiga objavljenih u biblioteci *Istraživačke studije*, čija je i urednica (izdavač Redak iz Splita): *Medijska konstrukcija stvarnosti: sociološko istraživanje* (knjiga br. 19, 2014.); *Posebnosti života na otocima* (knjiga br. 18, 2014.); *Invalidnost tolerancije* (knjiga br. 17, 2013.); *Dizajn kao životni kontekst* (knjiga br. 16, 2012.); *Socijalizacija darovite djece* (knjiga br. 15, 2011.); *Jezična stvarnost medija: rezultati sociološkog istraživanja* (knjiga br. 14, 2010.); S*kepticizam mladih prema europskim integracijama: rezultati sociološkog istraživanja* (knjiga br. 13, 2010.); *Moda kao društveni jezik: sociološko istraživanje mladih* (knjiga br. 12, 2010.); *Mito i korupcija u hrvatskom društvu: istraživanja u gradu Splitu* (knjiga br. 11, 2010.); *Kulturni turizam na splitski način: sociološko istraživanje* (knjiga br. 10, 2010.); *Ljudski kapital kao razvojni faktor: rezultati sociološkog istraživanja u Hrvatskoj* (knjiga br. 9, 2009.); *Socijalne potrebe splitskih obitelji: sociološko istraživanje* (knjiga br. 8, 2009.); *Stari i novi mediji: sociološka istraživanja medijskog stiliziranja života* (knjiga br. 7, 2008.); *Dopunska poduka kao dominantna metoda učenja: studentska iskustva od 1998. do 2007.* (knjiga br. 6, 2008.); *Hrvatski život uživo: komparativno sociološko istraživanje* (knjiga br. 5, 2008.); *Volonterstvo mladih kao bijeg u stvarnost: akcijsko istraživanje* (knjiga br. 4, 2008.); *Mediji kao (pre)nositelji interkulturalizma u hrvatsko-talijanskim interakcijama: istraživanja s početka trećeg milenija // Media come (tras)portatori dell'interculturalismo nelle interazioni croato-italiane: le ricerche all'inizio del terzo millennio* (knjiga br. 3, 2008.); *Socioklimatski*

[1] Vidi www.ancileburic.com

utjecaji na suvremeno življenje: sociološko istraživanje stanovnika Hrvatske (knjiga br. 2, 2008.); *Pogledi na Bolognu s Filozofskog fakulteta u Splitu* (knjiga br. 1, 2007.).

U biblioteci *Suvremena istraživanja* (izdavač Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu) suautorica je knjige *Disko generacija: sociološka istraživanja noćne zabave mladih* (knjiga br. 2, 2007.) te dvojezičnog izdanja *Socijalna prosudba elementarnih sustava života: Sociološka studija društvenih pretpostavki uvođenja kanalizacijskog sustava Kaštela – Trogir // Social Assessment of Elementary Life Systems: Sociological Study of Social Assumptions of Carrying Out the Kaštela – Trogir, Sewage System* (2006.).

Ostale knjige objavila je kod drugih izdavača kao suautorica, a to su sljedeće: *Žene: društvene uloge i statusi – socio-pravno istraživanje* (Split, Domine, 2009.); *Legalna ilegala: Sociološko istraživanje neplanske izgradnje u Splitu* (Split, Naklada Bošković, 2005.); *Profil poduzetnika u Hrvatskoj: Socio-ekonomsko istraživanje 2003.* (Split, Naklada Bošković, 2004.); *Ovisnički identiteti: mišljenja različitih društvenih skupina u Hrvatskoj* (Zagreb, Alinea, 2003.); dvojezična studija: *Splitska povijesna jezgra: zapušteno srce grada – sociološka studija // Split Historic Core: Neglected Heart of the City – Sociological Study* (Split, Grad Split – Gradsko vijeće – Služba za staru gradsku jezgru, 2002.); *Nova političnost mladih* (Zagreb, Alinea, 2002.); *Sociologija životnog stila: prema novoj metodološkoj strategiji* (Zagreb, Naklada Jesenski i Turk, 2002.); *Skeptična generacija: životni stilovi mladih u Hrvatskoj* (Zagreb, AGM, 2001.); *Najsmo luđi – grafiti i subkultura* (Zagreb, Alinea, 1991.).

Utemeljuje *Metodološku biblioteku* kod splitskoga izdavača Redak, te kao urednica u ediciji *Metodološke teme* objavljuje 2011. godine u suautorstvu knjigu br. 1: *Diskurzivna analiza kvalitativni pristup u istraživanju medija*, te knjigu br. 2: *Metodološki rječnik* i knjigu br. 3: *Kulturološke analize u diskursu kulturalnih studija* (2014.), pa *Istraživanja interneta* kao knjigu br. 4. Osnivačica je i treće edicije (*Teme iz posebnih metodologija*) u *Metodološkoj biblioteci* kod istoga izdavača Redak iz Splita, te kao urednica i suautorica objavljuje 2016. godine knjigu br. 1 pod naslovom *Zbirka metodoloških instrumenata iz socioloških istraživanja (publiciranih od 1991. do 2015.)*.

Redovito objavljuje znanstvene tekstove u domaćim i međunarodnim časopisima i zbornicima, a trenutačno vodi i/ili sudjeluje u nekoliko međunarodnih projekata u kojima se istražuju razvojne, kulturološke, medijske, medicinske, socijalno ekološke i urbane teme. Odabrana je među brojnim svjetskim znanstvenicima i uvrštena na IBC-ovu listu (*International Biographical Centre*, Cambridge, England) kao jedna od sto najboljih na svijetu u svojoj profesiji 2010. godine (*Top 100 Professionals 2010*).

Članica je nekoliko stručnih asocijacija te predsjednica Splitske podružnice Hrvatskoga sociološkog društva, osnovane 2006. godine.

SAŽETAK

U radu će se evaluirati postojeće stanje glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma RH. Analizirat će se podaci iz područja zakonodavstva, financiranja i planiranja, prakse i potrebe, ustrojstva i međunarodne kulturne suradnje te pružiti detaljni uvid u aktualnu situaciju, bitnu za kreiranje strategije očuvanja i razvitka glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma Republike Hrvatske. Strategija pretpostavlja rješenja problema s kojima se susreću glazbeno kulturno-umjetničke udruge u svakodnevnom životu i u radu. Rješenja ovih problema prikazat će se u obliku dvaju zakonskih prijedloga s obrazloženjima njihovih potencijala u očuvanju i razvoju glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma u RH, jer od osnivanja Republike Hrvatske pa do danas, slični pravni okviri ne postoje. Budući da rad pripada području primijenjene etnomuzikologije, pružit će primjere razvijanja novih situacijskih „okvira“ za glazbene izvedbe na terenu pojedinih županija. S tim ciljem prezentirat će se inicijative i sudjelovanje autora u projektu osnivanja *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije,* kao i u revitalizaciji i osnivanju županijskih i nacionalnih smotri.

Ključne riječi: evaluacija stanja, strategija, očuvanje i razvitak, glazbeni amaterizam, zakonski predlošci s obrazloženjima, primijenjena etnomuzikologija, novi situacijski „okviri“ za glazbene izvedbe.

ABSTRACT

This dissertation will evaluate the current state of music amateur art in Republic of Croatia. It will analyze the data in the fields of legislation, funding and planning, practices and needs, organization and international cultural cooperation to provide a detailed insight into the current situation important to create a strategy for preservation and development of music amateur art in Republic of Croatia. The strategy assumes solutions to problems faced by the amateur musical associations in everyday life and work. Solutions to these problems will be displayed in the form of two legislative proposals with explanations of their potential in the preservation and development of music amateur art in Croatia, because from the establishment of Croatia onwards, similar legal frameworks do not exist. Since the work belongs to the field of applied ethnomusicology, it will provide examples of developing new situational „framework“ for musical performance on the field of individual counties of Croatia. To this end, it shall present the initiative and participation by the author in the project of establishing the Community of Amateur Art Associations in Požega-Slavonia County, as well as the revitalization and establishment of cantonal and national festivals.

Key words: evaluation of the situation, strategies, preservation and development, music amateur art, legal templates with explanations, applied ethnomusicology, the new situational „framework“ for musical performance.

Sadržaj

1. UVOD ... 2

2. GLAZBENI KULTURNO-UMJETNIČKI AMATERIZAM ... 5

2.1. Određenje glazbenog amaterizma u okvirima etnomuzikologije kao znanosti u Hrvatskoj ... 6

2.2. Kontinuitet glazbenog amaterizma ... 20

2.3. Vrste glazbenog amaterizma ... 39

3. METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA ... 45

3.1. Istraživački ciljevi i hipoteze ... 45

3.2. Primijenjene metode ... 45

4. OCJENE POSTOJEĆEG STANJA GLAZBENOG KULTURNO-UMJETNIČKOG AMATERIZMA U RH S KRITIKOM ... 51

5. KULTUROLOŠKI I SOCIOLOŠKI ZNAČAJ AMATERIZMA U RH ... 108

5.1. Susret amaterskih tamburaških orkestara i sastava kao situacijski „okvir“ za unapređenje glazbene prakse i kvalitete života ... 113

6. RAZVIJANJE STRATEŠKIH OKVIRA LEGISLATIVE I OBRAZLOŽENJA KAO OČEKIVANI DOPRINOS DOKTORSKOG RADA ... 119

6.1. Prijedlog *Zakona o osnivanju javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (s područnicama) ... 120

6.2. Prijedlog *Zakona o osnivanju javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (bez područnica) ... 128

6.3. Prijedlog *Zakona o amaterskoj kulturi* ... 136

6.4. Obrazloženja strateških okvira legislative ... 142

7. ZAKLJUČAK ... 148

8. LITERATURA ... 163

9. PRILOZI ... 170

9.1. Fokus grupa 1, Virovitica, 28. 1. 2015. ... 170

9.2. Fokus grupa 2, Slavonski Brod, 26. 2. 2015. ... 180

9.3. Fokus grupa 3, Slavonski Brod, 19. 4. 2015. ... 195

9.4. Fokus grupa 4, Pleternica, 6. 6. 2015. ... 210

9.5. Anketa, Zagreb, 6. 10. 2016. ... 228

9.6. Dopis HSK-a *Hrvatskom tamburaškom savezu* u Osijeku ... 232

9.7. Prijedlog Uredbe o osnivanju *Javne ustanove Hrvatski sabor kulture* ... 233

9.8. Skraćenice ... 234

ŽIVOTOPIS AUTORA ... 236

1. UVOD

Dosadašnjim istraživanjima glazbeni kulturno-umjetnički amaterizam (glazbeni amaterizam) uglavnom se proučavao u cilju još uvijek aktualne etnomuzikološke paradigme – analize folklorne glazbe određene društvene zajednice. Iz tog razloga, njegov cjelokupni kontekst, funkcije i značenja, uglavnom su neistraženi te neopravdano zanemareni jednako tako i današnjim etnomuzikološkim istraživanjima, a posebice nedostaju ona nacionalnog karaktera. Rijetki znanstvenici poput dr. sc. Stjepana Sremca predmetom svojih istraživanja obuhvatili su stanje i potrebe folklornog amaterizma, ciljeve, nacrt organizacije i strategiju razvoja amaterske kulturno-umjetničke djelatnosti u Hrvatskoj (Sremac, 2008, 132-144). Dosezi njegovih istraživanja ukazuju na potrebu osnivanja državne ili javne institucije koja bi u cilju očuvanja kulturnog identiteta i poticanja održivog razvoja osigurala ravnomjeran razvoj kulturno-umjetničkog amaterizma RH (Ibid., 137).

Međutim, kako bismo pronašli neophodno potrebnu i društveno-politički primjenjivu strategiju koja pretpostavlja rješenja problema s kojima se susreću glazbene i ostale kulturno-umjetničke udruge, bilo je potrebno u značajno većem opsegu istražiti kontekst, funkcije i značenja te kritički evaluirati postojeće stanje glazbenog i svekolikog amaterizma.

Doprinos teme provedenog istraživanja tako jest u kritičkom pregledu dosadašnjih rješenja namijenjenih očuvanju i razvijanju glazbenog amaterizma te stvaranju predložaka za izradu strateške legislative. U njima su rješenja, a neka od njih smo i teorijski replicirali u praksi, kojima bi se osigurala realizacija ciljeva djelatnosti, među inim i sustavno, ravnomjerno očuvanje te unapređenje kako glazbenog tako i sveukupnog kulturno-umjetničkog amaterizma na prostoru RH. Osim toga, njihova primjena predstavljala bi značajni transformacijski impuls prema uglavnom pasivnoj kulturnoj politici i kulturnom sustavu, baziranima na dodjeljivanju potpora. Budući da su utemeljeni na strategijama primijenjene etnomuzikologije, omogućit će unapređenje glazbene prakse, kvalitete života ljudi, hrvatske i međunarodne etnomuzikologije.

Rad je podijeljen u pet poglavlja u skladu s različitosti tematskih sadržaja. U prvom poglavlju *Glazbeni kulturno-umjetnički amaterizam* pojašnjavamo izvedenu kraticu - glazbeni amaterizam kojim ćemo se posebno baviti u okviru disertacije. Nadalje, raspravili smo odnos hrvatske etnomuzikologije prema glazbenom amaterizmu od njenih samih početaka pa do današnjice. Kontinuitet glazbenog amaterizma, kao njegovo značajno obilježje, predstavljen je ograničivši se na značajne početke njegova organiziranja unutar prvih i najznačajnijih društava, prvotne oblike organiziranosti i djelatnost njima koherentnih krovnih saveza.

Konačno, predlaže se nova definicija glazbenog amaterizma u cilju njegove revalorizacije, i podjela.

Drugo poglavlje *Metodološki aspekti istraživanja* predstavlja istraživačke ciljeve i hipoteze te primijenjenu *case study* sociološku istraživačku metodu. Kao predmet njenog proučavanja definirali smo fenomen glazbenih kulturno-umjetničkih udruga, za uklopljene podjedinice analize odabrane su njihove krovne organizacije – *Hrvatski sabor kulture* i zajednice udruga, dok su s druge strane pokriveni svima njima zajednički kontekstualni uvjeti djelovanja. Prema tipologiji CS istraživanja, ono je kauzalno ili eksplanatorno koje ujedno donosi i „problem-solving" teoriju (Yin, 2012, 46)[2]. Za analizu podataka dobivenih iz pet izvora: fokus grupa, dokumenata i arhivskih zapisa, promatranja sa sudjelovanjem i izravnih promatranja, koristili smo analitičku strategiju služenja teorijskim pretpostavkama.

Središnji dio rada, pod nazivom *Ocjene postojećeg stanja glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma u RH s kritikom*, strukturiran je kao evaluacija empirijske građe dobivene primjenom 5 fokus grupa na kojima je sudjelovalo 146 sudionika, od toga 137 predstavnika udruga i 12 predstavnika jedinica lokalne i regionalne samouprave.[3] Ovdje će biti prikazano i autorovo iniciranje osnivanja te sudjelovanje u radu *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije* (replikacija u praksi osnovne jedinice strategije). Na njega se nadovezuje peto poglavlje, *Kulturološki i sociološki značaj amaterizma u RH,* u kojem se zagovara korištenje značenjima bogatije i smislenije terminologije „kulturno-umjetničko društvo ili udruga" nasuprot administrativno-bezlične tvorevine „udruga u kulturi". Tu smo većim opsegom, a temeljem iznesenih stavova sudionika fokus grupa, prepoznali kulturološka i sociološka značenja amaterizma koja se odražavaju iz djelatnosti kulturno-umjetničkih udruga. U njegovom podpoglavlju *Susret amaterskih tamburaških orkestara i sastava kao situacijski „okvir" za unapređenje glazbene prakse i kvalitete života*, oživotvorili smo dijelom i u praksi teorijsku osnovu naše strategije i tako osnažili istraživanje, a time i doprinijeli području primijenjene etnomuzikologije.

Šesto poglavlje, *Razvijanje strateških okvira legislative i obrazloženja kao očekivani doprinos doktorskog rada,* predstavlja strategiju, cjelovito rješenje problema glazbenog amaterizma u obliku dvaju zakonskih predložaka, *Zakona o osnivanju Javne ustanove*

---

[2] *Problem-solving* teorija podrazumijeva istraživačevu zadaću „vođenja potrebnog istraživanja prema identifikaciji, testiranju i evaluaciji alternativnih rješenja problema" (usp. Yin, 2012, 46).

[3] Neslaganje ukupnog broja sudionika (146), kao rezultat zbrajanja dvaju pribrojnika - prisutnih predstavnika udruga (137) i jedinica lokalne i regionalne samouprave (12), postoji jer su na prvoj fokus grupi neki od njih bili u dvostrukoj ulozi, odnosno predstavljali su udruge i svoje samoupravne jedinice. Stoga ukupan zbroj sudionika ne iznosi 149 već 146 (manji je za 3) jer je u konačnici predstavljen zbroj samo onih sudionika koji su bili fizički prisutni na fokus grupama.

Hrvatski sabor kulture (sa ili bez regionalnih podružnica) i društveno-politički primjenjivijeg *Zakona o amaterskoj kulturi* s pratećim obrazloženjima. Ukazali smo da se realizacijom naše strategije može ostvariti i cilj strategija primijenjene etnomuzikologije - „bolji život za druge kroz upotrebu glazbenog znanja“ (usp. Sheehy, 1992, 324). Stoga smo ju prema postojećoj kategorizaciji svrstali u prvi oblik četvrte glavne strategije primijenjene etnomuzikologije, koja uključuje sve druge, a podrazumijeva „osmišljavanje općih strukturnih načina djelovanja prema očekivanim ciljevima“ (Ibid., 334) i „stvaranje institucija koje promiču te ciljeve“ (Ibid.).

Literatura slijedi nakon *Zaključka* i podijeljena je na: *Opću literaturu, Periodiku i dnevni tisak, Druge tipove objavljenih izvora, Neobjavljene izvore, Internetske izvore* te *Javne dokumente*.

U priloge disertacije uvrstili smo novostvorenu dokumentaciju u koju ubrajamo četiri opsežna transkripta fokus grupa održanih u Virovitici, Slavonskom Brodu i Pleternici, intervju s direktoricom tvrtke *Fin Lab*, *Prijedlog Uredbe o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (prijedlog *Ministarstva kulture RH* upućen *Hrvatskom sabor kulture*), dopis HSK-a upućen *Hrvatskom tamburaškom savezu* u Osijeku te *Skraćenice*.[4]

[4] Doktorski rad lektorirali su g. Mirko Kovačević, prof. hrvatskog jezika, južnoslavenske književnosti te latinskog jezika i gđa Martina Brumen, magistra edukacije kroatologije, kojima se od srca zahvaljujem.

2. GLAZBENI KULTURNO-UMJETNIČKI AMATERIZAM

Rudi Supek smatra kako se pravi amaterizam - „ta spontana kulturna djelatnost, zove amaterska stoga, jer ne postoji s motivom sticanja sredstava za život, nego je izraz unutrašnje motivacije i potrebe čovjeka da djeluje, da se izražava kulturno-umjetnički, ali da se izražava ne samo zbog unutrašnje potrebe nego i zbog društvene potrebe“ (Supek, 1974, 8).

Glazbena grana ili djelatnost u kulturno-umjetničkom amaterizmu zasigurno ima brojčanu prednost nad ostalim vrstama amaterizma kao što su dramski, književni, likovni i plesni.[5] Navedena činjenica usko je povezana s funkcijom glazbe jer „[š]to se dublje zalazi u prošlost čovječanstva, sve više se otkriva da muzika nije samo razonoda ili manifestacija posve umjetničke naravi nego i element društvenog života, povezan uz svakidašnji život pojedinaca i ljudskih skupina.“ (Supičić, 1964, 40) Stoga ćemo za muziciranje glazbenih amatera[6] ili ljubitelja glazbe, koji po zanimanju ili obrazovanju nisu profesionalni glazbenici, unutar današnjih registriranih[7] udruga[8] i njihovih izvođačkih tijela kao što su pjevački zborovi, mali vokalni sastavi, puhački, tamburaški, mandolinski i harmonikaški orkestri, koristiti kraticu - glazbeni amaterizam i njima se posebno baviti u okviru disertacije, ispuštajući pritom iz vidokruga našeg razmatranja, nimalo manje važno, individualno, ne organizirano ili spontano bavljenje glazbenim amaterizmom.

Glagol „muziciranje“, pri tomu, koji ne nalazimo u *Muzičkoj enciklopediji*[9] niti pod nazivom *glazbovanje*, već samo u *Rječniku hrvatskog jezika* (Šonje, 2000, 624) kao glagolsku imenicu koja se odnosi samo na sviranje, podrazumijevat će dvojako značenje. U užem i nama manje interesantnom smislu, muziciranje će se i nadalje odnositi na aktivno sudjelovanje u glazbeno-umjetničkoj izvedbi koja po svojoj prirodi može biti kako vokalna tako i vokalno-instrumentalna te instrumentalna. No za razumijevanje amaterskog muziciranja u širem smislu, poslužit ćemo se definicijom Christophera Smalla: „Muziciranje je sudjelovanje, u bilo kojem svojstvu, u glazbenoj izvedbi, bilo izvođenjem, slušanjem, probavanjem ili uvježbavanjem, pružanjem materijala za izvedbu (ono što se zove skladanje), ili plesanjem.“ (usp. Small, 1998, 9) Ovom definicijom „podsjeća nas da sve te različite

---

[5] Pritom ne smijemo zaboraviti da jednim dijelom i plesni amaterizam (izvorno folklorni kao i onaj prilagođen za scenu) jest glazbeni amaterizam, jer ga sačinjava glazba, uz ples i nošnju kao glavna sastavnica.
[6] Riječ amater potječe od francuske riječi *amateur*, a znači ljubitelj (Preger, 1971, 44).
[7] Pod složenicom „registrirana udruga“ podrazumijevamo da je udruga temeljem rješenja nadležnog ureda upisana u *Registar udruga* pri uredu državne uprave u županiji, odnosno gradskom uredu Grada Zagreba nadležnom za poslove opće uprave, prema sjedištu udruge (članak 22., stavak 3. Zakona o udrugama).
[8] Pod pojmom današnjih udruga podrazumijevamo i negdašnja društva.
[9] Vidi Muzička enciklopedija. 1971. ur. Krešimir Kovačević, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.

aktivnosti sabiru se u jednom događaju, čija priroda jest pod utjecajem načina na koji se svi oni provode, a mi imamo alat pomoću kojeg možemo početi istraživati značenja koja događaj kao cjelina generira“ (Ibid., 10). Upravo tako promatrano amatersko muziciranje u širem smislu, njegovom totalitetu u kojem se sinergijski fuzioniraju značaj sudjelovanja u glazbenoj izvedbi i druge neizvedbene aktivnosti i njihova značenja, utjecalo je na naše istraživanje i omogućilo nam bolje razumijevanje i uvid u glazbeni amaterizam.

2.1. Određenje glazbenog amaterizma u okvirima etnomuzikologije kao znanosti u Hrvatskoj

Početci današnjih odnosa između etnomuzikologije i glazbenog amaterizma postavljeni su upravo od sakupljača i ukajditelja napjeva pučkih popjevaka u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda, koji su dugo vremena bili zainteresirani za zapisivanje većinom napjeva pučkih popjevaka, otpjevanih kod određenih običaja i igara i to od pučkih pjevača, a manje crkvenih pučkih melodija. Božidar Širola smatra kako su „tome poslu pristupali s romantičarskom predispozicijom: tražili su sakriveno biserje u golemom zakladu i cijenu njegovu određivali po svome naziranju“ (Širola, 1940a, 25). Danas ih zovemo melografima, folkloristima od kojih su tek neki, svojim djelovanjem zaslužili naziv znanstvenika etnomuzikologa poput Franje Kuhača, koji je tako sakupljene popijevke objavljivao u zbirkama, ispitivao, uspoređivao s osobinama pučkih popjevaka drugih naroda, a kako bi otkrio „[o]sobine narodne glazbe naročito hrvatske“, koje bi pomogle skladateljima u stvaranju hrvatskoga nacionalnog glazbenog smjera (Širola, 1940b, 76). Marošević smatra da je navedena istraživačka ideologija obilježila kako etnomuzikologiju središnje i istočne Europe, tako „i hrvatsku etnomuzikologiju otprilike od sredine 19. do sredine 20. stoljeća“ (Marošević, 2010, 11).

Dr. Ljudevit Gaj u prigodi ustanovljenja melodije za Vukotinovićevu davoriju[10] *Nek se hrusti šaka mala* izrekao je sljedeće riječi: „Time smo, braćo i domorodci, temelj udarili hrvatskoj glazbi i pravac joj naznačili: neka se crpe iz naroda, ili neka se ono, što se nova stvori, stvori u duhu našega puka, ali ne tako prosto i naivno kao što puk, već gospodski, fino i po pravilima umjetnosti i estetike; tada ćemo doći do onoga, što drugi narodi ne imaju: do prave narodne muzike“ (Kuhač, 1904, 7-8). Tako je Gaj odredio temelj i pravac hrvatske

[10] Franjo Kuhač smatra kako je redakcija pučkog napjeva *Smilj-Smilj-Smiljaniću* za davoriju Ljudevita Vukotinovića *Nek se hrusti šaka mala* (spjevana 1835.) potekla od Ljudevita Gaja (Kuhač, 1904, 7).

glazbe za vrijeme hrvatskog narodnog preporoda te trasirao djelovanje brojnih preporoditelja, pisaca, melografa i skladatelja.

Karlo Catinelli-Bevilaqua-Obradović, jedan među prvima od njih, za vrijeme boravka u Požegi 1847. zapisao je dvadeset i pet narodnih popjevaka požeške sredine, koje je objavio u Beču u svojoj nakladi pod naslovom *Južno slavljanske pučke pesme* (Županović, 1980, 196-197). Po mišljenju Županovića, „[C]atineli je u jeku preporodnih zbivanja tim svojim dotad u Hrvatskoj nesusretanim pothvatom na području etnomuzikologije (koja u zemlji tada u stvari i ne postoji) ostvario i prvi melografski snimak narodnog glazbenog blaga požeške sredine, kako izvornog tako i importiranog iz drugih naših krajeva.“ (Ibid., 196)

Stanko Vraz, ilirski pjesnik koji je sakupio preko 300 slovenskih pučkih popjevaka, dao je svom sakupljačkom radu određeniju zadaću (Širola, 1940b., 20). Smatrao je da će njegovi i od strane drugih sakupljeni „napěvi vremenom postati voda života, iz koje će negda naši slagaoci (kompoziteri) napajati svoje umotvore duhom narodnim“ (Kuhač, 1893, 271). Kuhačeva ispovijest eksplicitno govori o odnosu tadašnjeg podpredsjednika (1858.-1872.) i kasnije predsjednika (1872.-1874.) *Matice ilirske*[11] i njegovog sluge prema glazbenoj ostavštini Stanka Vraza, odnosno njegovim prikupljenim narodnim napjevima pa tako i njemu posebice.

> Godine 1863. posjetih profesora Mesića, tadašnjega podpredsjednika „Matice Ilirske“, te nadjoh u predsoblju njegovom (ili bolje rekavši na hodniku) stare na pol poderane kajdne spise, koji su razbacani ležali u kutovih toga predsoblja. Budući sam čekati morao, dok me je profesor preda se pustio, jer je baš on čas njeki stranac kod njega bio, zapitah njegova slugu, ne bih li smio ove note malo pregledati. Sluga mi odvrati: „Slobodno, gospodine, ta mi ih i tako za ništa drugo ne trebamo, nego za zamatanje, ali što je debljega i povećega papira bilo, to smo već potrošili; zato i naumih profesoru kazati, da bi dopustio, da ove komadiće van hitim, jer su mi samo na putu, kada sobu pomećem, te uprav za ništa“. Predstavih se prof. Mesiću, zamolih ga, da bi on meni – sabiratelju narodnih popievaka i starih glazbenih rukopisa – rečene spise kajda poklonio. „Drage volje“, reče Mesić, „samo se bojim, da se ne ćete s njimi mnogo okoristiti, jer što je boljega bilo: mise, opere i druge glazbene komade, raznesoše mi; a da pravo kažem, nisam svega ni dobio, jer iza smrti Vrazove uzeo je svatko od njegovih nota, što je mogao i htio.“ (Ibid., 273)

Sluga je na očigled podpresjednika Mesića trošio Vrazovu glazbenu ostavštinu, poistovjetivši je s papirom za zamatanje, uz premišljanje kako da je se riješi jer ne služi ničemu, štoviše smetala mu je prilikom čišćenja sobe. S druge strane upućuje nas na to da podpredsjednik Mesić, dopustivši raznošenje Vrazove glazbene ostavštine, nije joj posvetio adekvatnu pažnju što bi pretpostavljalo njeno stručno valoriziranje i razvrstavanje na sakupljene narodne napjeve i onaj drugi, nemelografski rad[12] koji se mogao podijeliti, odnosno pokloniti. Spomenutu klasifikaciju trebalo je učiniti iz zahvalnosti prema Vrazu, koji

[11] *Matica ilirska* mijenja naziv u *Matica Hrvatska* 1874. godine.
[12] U nemelografski rad spada, u ispovijesti spomenuta Bellinijeva romanca *Solitario zeffiretto* itd.

je funkciju tajnika *Matice ilirske* obavljao od 1846. godine do svoje smrti 1851., što upućuje da su njegove kolege dobro bile upoznate kako s njegovim književnim tako i melografskim radom. Kako bilo, učinjena šteta što od spomenutog sluge, a što od Vraza koji je svoje ukajdene napjeve „običavao, …, slati svojim vanjskim literarnim prijateljima“ nije mala, radi se čak o „300 napjeva koje je Vraz sam ukajdio“, a od kojih je Kuhač pronašao svega 8 (Kuhač, 1893, 274).[13] O Vrazovoj ljubavi, ali i ne brizi tadašnjih rodoljuba, prema narodnoj glazbi Kuhač zaključuje: „istina je, da je Vraz našu glazbu neizmjerno ljubio i umjetni razvitak njezin s najvećom pozornošću pratio, dočim je ona drugim ljudima, ma bili oni inače i mudre glave i izvrstni rodoljubi, u ono vrieme deveta briga bila“ (Ibid., 279).

Stanko Vraz već daleke 1841. ukazuje na poteškoće u Jurovu, naselju u današnjem sastavu Karlovačke županije, povodom pokušaja melografiranja napjeva koji pjevaju djevojke takozvane ladarice.

> … Ja sam se mnogo znojio oko jednog jedinog prastarog napeva, kojega pevaju tako zvane ladarice, obilazeći sela, nu sasvim tim ništa neobavim. Istina, ja nisam baš muzik od zanata, nu ja sudim, da bi i majstor u toj struci umetnosti imao ne mala posla, moradući prvo zdravo misliti i razmišljavati, dok bi našao ključ do tih divnočarnih, tajnah punih glasovah, koji se slevaju s ustiuh do uha kao molitve srebrovlasih kalugjerah po veličanstvenoj crkvi starinskog manastira; i udaraju na srce slavensko, kao sveti glas iz starine, zovući pokolenje sadašnje na promišljanje i spoznavanje. Priznati moram, da nisam ništa na tom svetu još čuo, što bi me bilo tako divno uzhitilo i nekakvom svetom čarobom zauzelo. Nu žalibože žice uzhitjenja moga odapeše nešto pevačice, kažući mi, da su sada pesme takove greh velik, i da je devojkam zabranjeno od sveštenikah prokletstvom duše pevati ih javno obilazeći sela. Ta novina vrlo me razžalosti. Jadni puče! (uzdahnem), ti najsiromašnija siroto medju narodi, tebe oglobiše divji narodi, neznabožni sinovi, kojim te Bog izruči pod krilo i zaštitu, utlačiše te u prah, a sad evo i dušni tvoj pastir diže ruku, da ti svuče poslednju košulju, koja prikriva golotu tvoju i stid tvoj, trže i kida poslednje karike lanca, koj ti dušu veže k veri i čestitosti. O nesretni slepci, koji diraju rukom uništenja u običaje naroda. Mnogi misle tim steći venac u službi crkve i Boga. Nipošto: Oni u suprot tomu obaraju jedine čvrste temelje crkve – temelje pobožnosti i morala, jerbo najčvrštja je crkva, što se gradi na narodnost, najčvrštji verozakon, što je osnovan na značaj naroda, stopljen s njegovimi starimi običaji i najiskrenia i Bogu najmilija pobožnost, što iztiče iz tog vrela. (Ibid., 278)

Lovro Županović tvrdi da je Franjo Ksaver Kuhač začetnik „suvremenijeg opstojanja prvenstveno folkloristike, etnomuzikologije i (komparativne) muzikologije u hrvatskoj glazbenoj kulturi“ (Županović, 1980, 237). U području komparativne muzikologije, njegovo otkriće o prisutnosti hrvatskih narodnih napjeva u djelima Josepha Hayda i Ludwiga van Beethovena, uzbudilo je tadašnju Europu (Ibid., 242). Čak godinu dana prije Guida Adlera, po Blažekoviću „Kuhač je u svom eseju Die Eigenthümlichkeiten der magyarischen Volksmusik, završenom 7. srpnja 1884. koristio i objasnio termin *Musikologie*“ (Blažeković, 2009, 203), discipline koja je „trebala uključiti sakupljanje tradicionalne muzike i plesova; analizu

[13] Kuhač krivo navodi da je pronašao osam napjeva kad ih u tekstu (nazivljima) navodi svega sedam.

tradicionalnih melodija, ritmova i formi; filološku analizu muzike; i finalno, usporedbu muzike u jednoj regiji s onom susjednih područja“ (Ibid., 205).

Širola pak upućuje na tri najznačajnija Kuhačeva muzikološka djela: zbornik narodnih popjevaka *Južno-slovjenske narodne popijevke* u pet dijelova s 2000 napjeva, *Prilog za povjest glazbe južnoslovjenske*, s opisom i poviješću narodnih glazbala, te treće djelo *Osebine narodne glazbe naročito hrvatske*, koje pripada području komparativne muzikologije zbog usporedbe hrvatske pučke glazbe s pučkom glazbom bližih susjeda (Širola, 1940b, 22-23). Budući da se o metodi rada prvih melografa nije puno znalo, Kuhač je smatrao potrebnim objasniti je u članku *Zadaća melografije* (Ibid., 23). Kada govori o pučkoj i narodnoj popijevci, utvrđuje razliku u njima po stupnju njene tvorbe, pa tako pučkom popijevkom smatra onu koja je nastala na selu i to iz pera anonimnog autora, dok narodna mora proći stoljetnu tvorbu više pjevača, odnosno naroda (Ibid., 25). Kuhača, inače pristašu jedinstva južnih Slavena, više je zanimala ukupnost glazbenih osobina južnoslavenskih naroda nego njihove pojedinačne glazbene osobine što je trebalo doprinijeti razlikovanju glazbe južnoslavenskih i neslavenskih naroda, odnosno izgradnji nacionalne (narodne) glazbe južnih Slavena (Marošević, 2010, 11). Predmet njegove zaokupljenosti bile su pučke i varoške popijevke, starija i novija glazbena tradicija te najnovija glazba (Ibid., 12). Smatra se kako iza Kuhača nije bilo Hrvata sa sličnim dosezima.

Ludvik Kuba, češki slikar, istaknuo se interesom prema hrvatskoj narodnoj glazbi kao i prema melodici drugih slavenskih naroda. Izdao je zbornik popjevaka svih slavenskih naroda *Slavenstvo u svojim popijevkama*. Osim što je djelovao kao melograf, sakupljenu građu uspješno je i kritički obrađivao (Širola, 1942, 296).

Širola navodi kako su muzikolozi iza Kube nastojali ograničiti svoj rad, „t. j. dati mu određeniji cilj: bilo da su istraživali samo narodnu glazbu jednog hrvatskog folklornog područja, bilo da su obratili svoju pažnju jednom posebnom problemu“ (Ibid., 297). Uz nabrajanje suvremenih muzikologa navodi i njihova područja ili teme interesa: dr. Vinko Žganec (narodne popijevke Međimurja i bačkih Hrvata), Ivan Matetić (harmonijski izraz narodne melodike čakavskih Hrvata, istarska ljestvica, teorija o trikordima), Antun Dobronić (*Ojkanje*), Dr. Milovan Gavazzi (*Pregled karakteristika pučke muzike južnih Slavena*, dalmatinska lirica) te Dr. Božidar Širola (narodni instrumenti, *Problemi našega muzičkog folklora*) (Ibid., 297-298).

Predmet etnomuzikološkog istraživanja u tom razdoblju, odnosno do 1940. i pojave etnomuzikoloških radova Božidara Širole, predstavljao je uglavnom sakupljanje i analizu glazbene vokalne građe u koju spadaju prema Kuhačevoj terminologiji pučke i narodne

popijevke kako iz Hrvatske tako i susjednih južnoslavenskih zemalja, varoške pjesme, u manjem opsegu crkvene pučke melodije i čista instrumentalna glazba (vrlo rijetko).

Božidar Širola[14] u *Hrvatskoj narodnoj glazbi* iz 1940. godine jasno navodi definicije glazbenog folklora, muzikologije, muzikologa i melografa. Tako "glazbeni folklor obuhvaća sve, što je u bilo kakvoj vezi s narodnom seljačkom glazbom i to bilo vokalnom (popijevkom) bilo instrumentalnom (svirkom)", "muzikologija je nauka o glazbenom folkloru", "muzikolog je istraživač glazbenog folklora", a „melograf je sabirač (zapisivač) narodnih popjevaka i narodne svirke (melodija), koje se prenose predajom" (Širola, 1940b, 8-9). Također upućuje i na zadaće tadašnje muzikologije: „ona traži, nalazi, a onda ispituje i uspoređujući utvrđuje *osobine hrvatske narodne glazbe* (Kuhačev termin), pa utvrdivši ih mora nastojati da se iznađu izvori i uzroci svih tih osobina, kako bi se konačno moglo utvrditi, što je u hrvatskoj narodnoj vokalnoj i instrumentalnoj glazbi autohtono, što je tradicionalno, što je u nju pod stranim utjecajima uneseno, pa se onda sa starijom tradicijom stopilo, a što je ostalo bez takvoga stapanja." (Širola, 1940a, 25) Tek u svom izdanju *Hrvatska umjetnička glazba* (iz 1942.) objašnjava kako se katkad muzikologija naziva i komparativna muzikologija jer „reda glazbeno-poviesne pojave u neprekidan niz prirodnog razvoja, uvjetovan prirodnom nuždom" (Širola, 1942, 163). Nadalje piše da „[z]ato ona ispituje glazbovanje primitivnih, polukulturnih i kulturnih naroda na cijelom svijetu, (upravo zbog ispoređivanja rezultata tog ispitivanja dobila je od nekih istraživača pridjevak *komparativna).*" (Ibid.)

Širolino obrazloženje termina muzikologije kao nauke o glazbenom folkloru poprilično je zbunjujuće, s obzirom na njegovu titulu doktora muzikologije, koji je 1921. godine doktorirao i to na bečkom sveučilištu „iza strogih ispita iz muzikologije" i tako uspješno završio učenje muzičkih nauka (Širola, 1922, 332). Dakle, možemo pretpostaviti da je Širola, koristeći termin muzikologije kao nauke o glazbenom folkloru, umjesto tada prihvaćenog termina (npr. u Francuskoj) za sveukupnu znanost o glazbi, slijedio Kuhačev termin i obrazloženje za disciplinu, ali i što točniji prijevod terminologije eseja Guida Adlera (1855.-1941.) iz 1885. godine *Umfang, Methode und Ziel der Musikwissenschaft*.

Adler je znanost imenovanu kao *Musik-wissenschaft* (u doslovnom prijevodu muzičko znanje, umjesto čega se u hrvatskom jeziku koristi muzikologija, kao i u sličnim oblicima u francuskom, engleskom i talijanskom) podijelio na historijsku i sistematsku, a ovu potonju među inim i na *Musikologie*, onu koja se bavi istraživanjem i uspoređivanjem zbog etnografske namjene (Adler, 1885, 16-17).

[14] Po Marošević, „[e]tnomuzikološkim istraživanjem, u pravom smislu te riječi, u tom se razdoblju [dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća, opaska D. J.] bavio jedino Božidar Širola (1889. - 1956.)" (Marošević, 2010, 13).

Iz svega spomenutog zaključujemo kako Širola nije krivo interpretirao definiciju muzikologije već su to činili njegovi suvremenici, krivo prevodeći njemačku riječ *Musikwissenschaft* u *Musikologie* umjesto u neko spretnije rješenje, a zapravo preuzevši naziv za disciplinu „otprilike ekvivalentnu *etnomuzikologiji*“ (Duckles; Pasler, 2016).

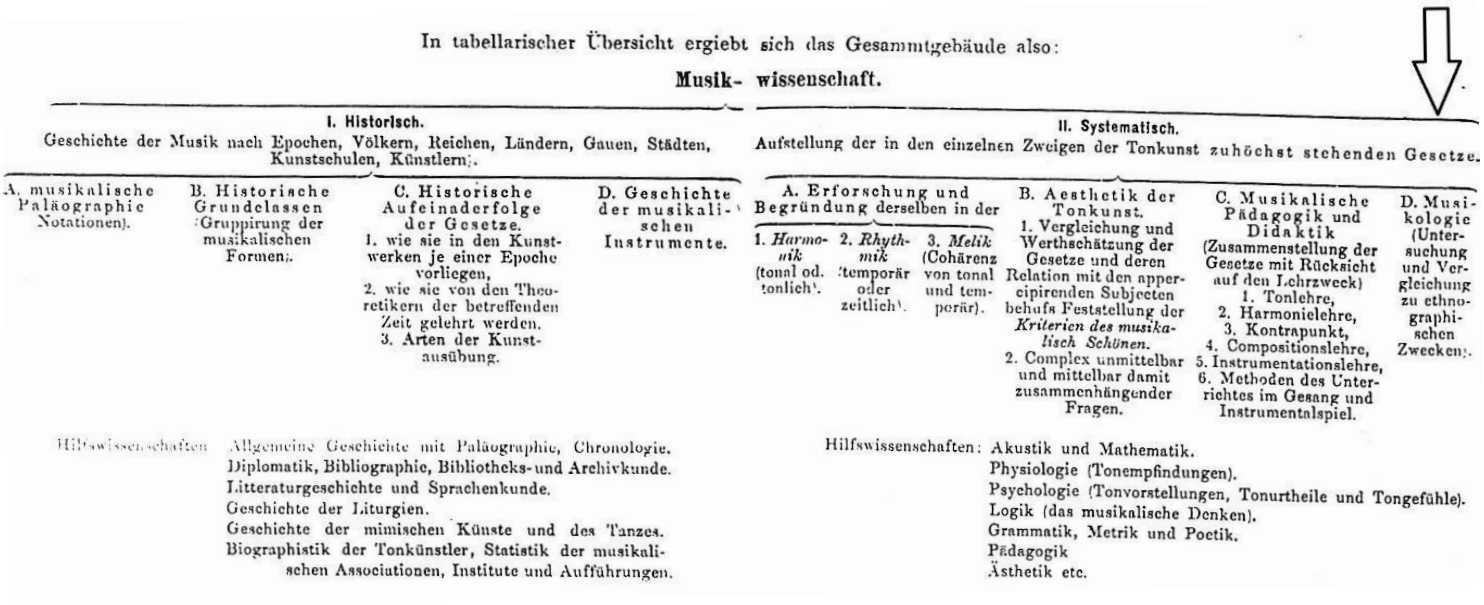

In tabellarischer Übersicht ergiebt sich das Gesammtgebäude also:

Musik- wissenschaft.

I. Historisch.
Geschichte der Musik nach Epochen, Völkern, Reichen, Ländern, Gauen, Städten, Kunstschulen, Künstlern).

A. musikalische Paläographie (Notationen).

B. Historische Grundclassen (Gruppirung der musikalischen Formen).

C. Historische Aufeinanderfolge der Gesetze.
1. wie sie in den Kunstwerken je einer Epoche vorliegen,
2. wie sie von den Theoretikern der betreffenden Zeit gelehrt werden.
3. Arten der Kunstausübung.

D. Geschichte der musikalischen Instrumente.

Hilfswissenschaften: Allgemeine Geschichte mit Paläographie, Chronologie.
Diplomatik, Bibliographie, Bibliotheks- und Archivkunde.
Litteraturgeschichte und Sprachenkunde.
Geschichte der Liturgien.
Geschichte der mimischen Künste und des Tanzes.
Biographistik der Tonkünstler, Statistik der musikalischen Associationen, Institute und Aufführungen.

II. Systematisch.
Aufstellung der in den einzelnen Zweigen der Tonkunst zuhöchst stehenden Gesetze.

A. Erforschung und Begründung derselben in der
1. *Harmonik* (tonal od. tonlich).
2. *Rhythmik* (temporär oder zeitlich).
3. *Melik* (Cohärenz von tonal und temporär).

B. Aesthetik der Tonkunst.
1. Vergleichung und Werthschätzung der Gesetze und deren Relation mit den appercipirenden Subjecten behufs Feststellung der *Kriterien des musikalisch Schönen.*
2. Complex unmittelbar und mittelbar damit zusammenhängender Fragen.

C. Musikalische Pädagogik und Didaktik (Zusammenstellung der Gesetze mit Rücksicht auf den Lehrzweck)
1. Tonlehre,
2. Harmonielehre,
3. Kontrapunkt,
4. Compositionslehre,
5. Instrumentationslehre,
6. Methoden des Unterrichtes im Gesang und Instrumentalspiel.

D. Musikologie (Untersuchung und Vergleichung zu ethnographischen Zwecken).

Hilfswissenschaften: Akustik und Mathematik.
Physiologie (Tonempfindungen).
Psychologie (Tonvorstellungen, Tonurtheile und Tongefühle).
Logik (das musikalische Denken).
Grammatik, Metrik und Poetik.
Pädagogik
Ästhetik etc.

Tabela Guida Adlera iz *Vierteljahrsschrift für Musikwissenschaft, vol. I* (1885.)

Širola je možda, i ne znajući za daljnji razvoj etnomuzikologije, upravo vizionarski bio na pravom rješenju korištenja naziva muzikologija za današnju etnomuzikologiju koja još uvijek nije zadovoljna svojim nazivljem. To možemo opravdati, ukoliko *logos* unutar složenice muzikologija prevedemo kao razumijevanje glazbe, što puno bolje objašnjava antropološki usmjereno etnomuzikološko proučavanje „bilo koje glazbe bilo gdje“ od onog muzikološkog proučavanja umjetničke glazbe bez društvene kontekstualizacije.

Božidara Širolu možemo smatrati začetnikom promišljanja o antropološki usmjerenoj etnomuzikologiji.[15] Kako bi predstavili njegovu antropološku usmjerenost, poslužit će nam njegov iznimno značajan, a nedovoljno prepoznat esej, objavljen 1940. godine u okviru *Zbornika za život i običaje hrvatskoga naroda* pod naslovom *Smotre hrvatske seljačke kulture*

[15] Božidar Širola nije bio tvorcem termina i utemeljitelj antropološki usmjerene etnomuzikologije, već Alan P. Merriam, a koji ju je predstavio u knjizi *The anthropology of Music* iz 1964. godine. U njoj Merriam smatra kako „upotrebe i funkcije glazbe reprezentiraju jedan od najznačajnijih problema etnomuzikologije“, … „ne samo za deskriptivne činjenice o muzici, već mnogo značajnije za značenje muzike.“ (usp. Merriam, 1964, 209) Obrazlaže kako „deskriptivne činjenice, … „čine svoju najznačajniju kontribuciju kada se primijene na šire probleme razumijevanja opisanog fenomena.“ (Ibid.) Merriam „želi znati ne samo što je ta stvar, već značajnije, što radi ljudima i kako to radi.“ (Ibid.)

s osobitim obzirom na njihovo značenje za napredak hrvatske muzikologije.[16] Samim naslovom, autor na do tada ne zabilježen način sugerira na važnost smotri hrvatske seljačke kulture[17] za napredak tadašnje hrvatske muzikologije, odnosno današnje etnomuzikologije. Naslovi poglavlja istog eseja ukazuju na to kako je Širola već 1940. godine proširio do tada tipičan predmet etnomuzikološkog zanimanja - narodne popijevke i na njihove nositelje - ogranke *Seljačke sloge* i hrvatska seljačka pjevačka društva, zatim *smotre hrvatske seljačke kulture* i njihovog organizatora - *Središnjicu Seljačke sloge* (SSS) te na samu definiciju muzikologije.[18]

U prvom poglavlju eseja predstavlja pregled šest održanih *smotri hrvatske seljačke kulture* koji uključuje popise nastupajućih ogranaka SSS-a i njihovih izvedenih popjevaka, običaja, obreda i plesova.[19] Drugo poglavlje sadržava pregled mjesta iz kojih su dolazili sudionici smotri s rednim brojevima koji označavaju njihov položaj na priloženoj slijepoj geografskoj karti. Smatra kako će se organizacijom smotri (velike zagrebačke i pokrajinskih) znatno unaprijediti rješavanje jednog od najvažnijih pitanja hrvatske muzikologije – razgraničenje pojedinih područja hrvatskoga glazbenoga folklora posebice uključivanjem onih ogranaka (zborova) SSS-a koji još nisu nastupali u njima (time će nestati praznina na priloženoj karti),[20] a sve to uz sustavni rad spomenute Središnjice.

Treće poglavlje kategorizira izvedenih 387 djela hrvatskog glazbenog folklora od 151. ogranka SSS-a po sadržaju. U četvrtom poglavlju autor detaljno obrazlaže sve gore spomenute dionike. O pokrajinskim i velikim zagrebačkim smotrama piše metaforički poistovjećujući ih s ustanovom "koja omoguće svakome [muzikolozima, skladateljima, studentima glazbe, op. D. J.] da se temeljito i brzo upozna sa glavnim karakteristikama svakog područja hrvatskoga muzičkog folklora" (Širola, 1940a, 26), smatrajući to ipak

---

[16] Već je prije naznačeno kako pod pojmom muzikologije Širola podrazumijeva današnju etnomuzikologiju.

[17] Prva *Smotra seljačkih pjevačkih zborova* održana je 1935. godine u Zagrebu kao i ostalih pet od 1936. - 1940., a tek od treće smotre, ove manifestacije dobivaju stalni naziv *smotre hrvatske seljačke kulture* s ciljem proširenja koncepta prezentacije i na druge vidove seljačke kulture pa peta smotra nosi podnaslov *nošnje, pjesme, plesovi, običaji*. Rezultat su ispunjenja svrhe *Središnjice Seljačke sloge* na unapređenju i širenju seljačke kulture (Širola, 1940a, 1-3).

[18] Poznata je zavisnost etnomuzikologije o definicijama.

[19] Izuzetak je prva *Smotra hrvatskih pjevačkih društava* na kojoj su uz ogranke *Seljačke sloge* nastupila prije osnovana hrvatska seljačka pjevačka društva.

[20] Zanimljiva je činjenica kako i u trenutku pisanja ovoga rada, *Hrvatski sabor kulture* kao pravni sljednik *Središnjice Seljačke sloge*, na svojim manifestacijama bilježi spomenutu „prazninu na karti", odnosno nije u mogućnosti ostvariti prikaz najuspješnijih postignuća udruga iz svih hrvatskih županija na što redovito upozorava nadležne. Odabir najuspješnijih postignuća udruga vrši se po *županijskom ključu*, odnosno najbolja udruga sa županijske smotre delegirana je od strane selektora ili stručnog povjerenstva na susret u organizaciji HSK-a.

sporednom zadaćom smotri, a koju promiče SSS u cilju izgrađivanja cjelokupne kulture hrvatskog naroda.

Nadalje, rad SSS-a u organiziranju smotri direktno dovodi u vezu ne samo s unapređenjem međusobnog poznavanja ogranaka i njihovih kreativnih sposobnosti (do tada na mnogo mjesta zapretanih) već i ostalih grana etnologije i muzikologije te stvaranja hrvatske umjetničke glazbe (Ibid., 3-27). Kraj poglavlja posvećuje ograncima SSS-a kao sudionicima smotri, za koje pretpostavlja kako će:

> u daljnjim smotrama zacijelo i sami ogranci u ponositoj takmi izabrati najbolje i najvještije pjevače i pjevačice, pazit će, da njihovo predavanje bude što dotjeranije u tehničkom pogledu, dakako uz pretpostavku, da se čista tradicija vjerno čuva; obogatit će se prema tome ne samo gledom na sadržaj već i na formalnu ljepotu reprodukcije, jer svaki je ogranak, kad nastupa u smotri, u prvom redu reproducent, koji dolično reprezentira svoje rodno mjesto i svoj kraj i može i moći će te svoje sposobnosti razviti u punoj mjeri onda, kad osjeti, da ga sa slušačima i gledaocima, pred kojima nastupa, vežu sasvim intimne duševne veze, kad im postane sasvim bliz baš kao onda, kad nesvijesno pjeva iz pune duše svoju popijevku, pleše svoj ples uz svirku svojih muzikaša u svom selu, doma kod sebe. (Ibid., 27)

Zar nije Širola pritom u eseju, u prigodi proširenja predmeta etnomuzikološkog zanimanja na sve dionike koji doprinose novoj javnoj praksi folklorne glazbe,[21] odnosno njenom novom totalitetu, na jedan način i kontekstualizirao njezino novo postojanje ili praksu, različitu od onog koju je imala do tada u seljačkoj zajednici?

Na zahtjev folklornog odbora *Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti,* eseju pridodaje niz pitanja objedinjenih u *Osnovi za sabiranje građe hrvatske narodne glazbe* (Ibid., 28). U trećem poglavlju Osnove[22] pod nazivom *O vremenu i prilikama, u kojima se izvršuje ili ne izvršuje pjevanje, sviranje, plesanje* stoje navedena sljedeća pitanja:

> 22. U koje se doba godine najviše pjeva, svira, pleše? Zašto?
> 23. Da li je koje doba godine, u kojem se smatra pjevanje, sviranje, plesanje nedostojnim, pa i zabranjenim?
> 24. Kada se uopće ne pjeva, ne svira, ne pleše (na pr. kad netko u obitelji umre ili se dogodi kakva druga nesreća)? Kako se kaže za onoga, koji ne pjeva, ne svira, ne pleše, jer mu je netko u obitelji umro? (On je u žalosti, u koroti, …?) Kako dugo to traje? Što se kaže o onome, koji se ogriješi o to?
> 25. Da li se u vrijeme korote uopće ne pjeva, ne svira, ne pleše? Da li se ipak može dogoditi, da se to smije učiniti? (Ibid., 28)

Kako uočavamo iz postavljenih pitanja, već tada ga zanima upotreba i funkcija glazbe u kulturi, pa čak i nekorištenje glazbe. Odgovor ispitanika na 22. pitanje otkrio bi upotrebu ili neku prigodu u okviru godine kada se najviše pjeva, svira ili pleše. Odgovor na drugi dio 22. pitanja (Zašto?) pružio bi informaciju o funkciji pjevanja u određenoj sredini ili kulturi.

---

[21] U doba tiskanja Širolinog eseja, ukupno 6 smotri već je bilo održano pa su takve počele predstavljati, odnosno zaživjele su jednu drugu vrstu izvođenja ili načina života folklorne glazbe, onu javnu.

[22] Širola se pri izradi Osnove u „raspoređaju građe poslužio i kvestionarom, koji je još prije rata, godine 1906. izdao posebni Radni odbor za sabiranje slovenske muzičko-folklorne građe u Ljubljani uz suradnju uglednih slavista dra. K. Štrekelja i dra. M. Murka“ (Širola, 1940a, 299).

Odgovor na 24. pitanje objasnio bi onu prigodu u kojoj se ne pjeva koja također pridonosi određenju značenja muzike. No Širolu ipak, za razliku od spomenutog Alana P. Merriama, ne zanima značenje muzike koje ona ima u kulturi za pojedince, već u cilju sakupljanja „što potpunije građe za istraživanje hrvatskoga muzičkog folklora“ (Ibid.).

Što se tiče određenja etnomuzikološke znanosti prema glazbenom amaterizmu, iz dosad iznesene građe, možemo zaključiti kako je njen predmet istraživanja i dalje zasnovan na sakupljanju građe i komparativnim istraživanjima hrvatskog narodnog folklora, ali uz dvije značajne nadopune. Prva ukazuje na proširenje predmeta etnomuzikološkog zanimanja na smotre i njihove sudionike (ogranke *Seljačke sloge*), *Središnjicu Seljačke sloge*, upotrebe i funkcije glazbe, kontekstualizirajući, makar u Širolinim radovima, novu pojavnost javne primjene hrvatske folklorne glazbe. Druga je ta da od svih postojećih izričaja glazbenog amaterizma, jedino su ogranci SSS-a proglašeni nositeljima hrvatskog narodnog folklora pa tako i proširenja predmeta etnomuzikološkog istraživanja.

Komparacije radi, istražili smo i na koji se način Širola, jedini koji se u to doba bavio pravim etnomuzikološkim istraživanjem (Marošević, 2010, 13), određuje prema drugim vrstama glazbenog amaterizma, a ne samo prema ograncima SSS-a u razdoblju od početka hrvatskog narodnog preporoda pa do 1942. godine u svojim tada jedinstvenim izdanjima, prvom hrvatskom cjelovitom *Pregledu povijesti hrvatske muzike* iz 1922. i *Hrvatskoj umjetničkoj glazbi* iz 1942. godine.

Centralno mjesto, u oba izdanja posvećuje upravo djelatnosti hrvatskih pjevačkih društava, iako spominje i tamburaške družine, tamburaške zborove, gradske glazbe te ovlaš diletantske kazališne družine. Obrazlaže kako su u gradovima nakon Bachova apsolutizma (nakon 1860.), osnovana brojna hrvatska pjevačka društva[23] koja su u potpunosti ispunila svoju glavnu djelatnost – patriotsku i društvenu, u smislu buđenja hrvatske narodne svijesti i međusobnog upoznavanja građanskog pučanstva, a samo u nekim prigodama i veću umjetničku zbog nedovoljnog glazbenog obrazovanja svojih članova i nedostatka prvih tenora (Širola, 1922, 222; Širola, 1942, 129). Po Marošević, „ideja nacionalne glazbe provodila se u 19. i na početku 20. stoljeća uglavnom oslanjanjem na obilježja varoških (starogradskih) popijevaka i djelovanjem pjevačkih zborova, limenih glazbi i tamburaških sastava, koji se tada osnivaju kao prva amaterska glazbena društva.“ (Marošević, 2010, 12) U razdoblju nakon 1910. do 1940.-ih godina, Širola smatra značajnim za istaknuti zajedničku težnju

[23] Hrvatska pjevačka društva nastajala su kao odmak tadašnjoj pojavi stvaranja i širenja strane kulture (odnarođivanja) i to putem muških zborova unutar njemačkih pjevačkih društava pod nazivom *Liedertafel* ili *Schiffing* (Širola, 1942, 114, 122).

brojnih hrvatskih pjevačkih društava prema postizanju visoke kvalitete umjetničke reprodukcije (Širola, 1942, 229-230).[24]

Druge vrste glazbenog amaterizma kao što su tamburaški zborovi i gradske glazbe nisu za Širolu od značaja jednakog pjevačkim zborovima.[25] Tako u *Pregledu povijesti hrvatske muzike* drži upitnim budućnost tamburaških zborova. Piše o polemici između Antuna Dobronića[26] i Andre Mitrovića s jedne strane i Milana Stahuljaka s druge strane. Prvi smatraju tamburaški zbor nedostatnim za promicanje umjetničkih nastojanja, a drugi mu predviđa budućnost. Širola smatra, ukoliko se ukloni praznina među dionicama tamburaškog zbora i usavrše instrumenti u cilju dotjeranijeg fraziranja, „moći će tamburaški zborovi uistinu potpuno ispunjavati onu zadaću, koju su već dosada časno vršili, u socijalnom radu bit će važan faktor za organizovanje i odgajanje širokih slojeva“ (Širola, 1922, 106-107). A ako se to ne dogodi, „onda će tambure poput gitare i mandoline ostati instrumentom diletanata“ (Ibid., 107). U *Hrvatskoj umjetničkoj glazbi*, navodi kako skladbe za tamburaške zborove (karišici, plesovi i prilagodbe) i nadalje pišu amateri, a istaknuti hrvatski skladatelji u vrlo rijetkim slučajevima (Širola, 1942, 217).

S djelovanjem pjevačkih i tamburaških zborova paralelno su postojale i gradske glazbe, osnovane od općinskih i gradskih poglavarstava, koje su sudjelovale u protokolu, zabavnim priredbama ili kao glazbena pratnja pjevačkim zborovima, pa stoga razvitku instrumentalne glazbe nisu značajnije doprinijele (Širola, 1922, 231). Rijetke su dostigle veću reproduktivnu vještinu kao npr. *Splitska glazba*, a mnoge su nestale zbog popularnosti tambure ili pojave pukovnijskih glazbi (Ibid., 232). O njima piše i suradnik SSS-a u Zagrebu, prof. Branimir Bratanić, zadužen za organizaciju smotri hrvatske seljačke kulture u Zagrebu, pa ističe kako „uz koristne produkte evropske civilizacije, koji zbilja znače napredak, dolazi na naše selo još mnogo više sasvim nepotrebnih i smiešnih stvari: *plehmuzike* i harmonike, gradsko nespretno pokućtvo, *šlageri* i loše (glasbeno nerazumljive) crkvene popievke, kojekakve uniforme i družtva, kojima su glavna svrha parade, znakovi, izkaznice i članarine…“ (Bratanić, 1938, 34). U *Prvoj poruci prosviećenim seljacima* navodi se kako tamburaški zborovi SSS-a trebaju svirati narodne komade, a „kazališni dobrovoljci“ ogranaka SSS-a prikazivati narodne običaje (Seljačka sloga, 1938, 8).

---

[24] Razdoblje od 1910. do 1940. karakteristično je i po polaganoj pretvorbi muških pjevačkih zborova u mješovite zborove zbog većih izvedbenih mogućnosti (Ibid., 232).

[25] Redovita je bila pojava da unutar tadašnjih pjevačkih društava djeluje i tamburaški zbor ili pak da članovi društva priređuju diletantske predstave.

[26] Antun Dobronić „osudio [je] s estetskog stajališta tamburaški zbor i tamburašku muziku, dopuštajući i preporučujući tamburicu s etnografskog i socijalnog stajališta“ (Širola, 1922, 106).

Uzajamno-poticajna suradnja tadašnjih hrvatskih skladatelja i hrvatskih pjevačkih zborova započinje također začetkom hrvatskog narodnog preporoda. Za skladatelje hrvatskog narodnog preporoda smatra se kako su svrstani u dvije struje: prvi oko *Musikvereina*[27] u cilju podizanja razine umjetničke izvedbe djela stranih proslavljenih skladatelja, a drugi, skup amatera oko Alberta Štrige i težnji za stvaranjem djela umjetničke glazbe nacionalnog izričaja (Širola, 1942, 95-96). Ovi potonji daroviti amateri „tako su i prvu *ilirsku* glazbu zamislili i ostvarili" (Ibid., 96).[28]

S osnivanjem brojnih hrvatskih pjevačkih društava u Zajčevo doba (1870.-1910.) paralelno raste i njihova posvemašnja potreba za zborskim kompozicijama, prvenstveno iz težnji da prigodom svojih nastupa pjevaju kompozicije posebno skladane za njih, ali i poradi raznih drugih svečarskih prigoda. Tako su samostalno, ili objedinjeno putem *Hrvatskog pjevačkog saveza*, pjevački zborovi poticali kompozitore na skladanje brojnih zborskih kompozicija, a neki su ih i uspješno objedinjavali u tiskanim zbirkama (Širola, 1922, 222-223). Upravo zahvaljujući djelatnosti hrvatskih pjevačkih zborova i njihovoj izvedbi glazbene literature Ivana pl. Zajca, proširen je Zajčev utjecaj i izvan Zagreba u kojem je organizirao skoro cjelokupni glazbeni život od 1870. do 1890. godine (Širola, 1942, 139). Širola tvrdi da je pored Zajčevih djela zborske vokalne literature, stvoren znatan broj djela iste vrste zbog „[m]noštv[a] hrvatskih pjevačkih društava, tih jedinih ustanova, koja promiču glazbenu umjetnost i u manjim mjestima, …, tih jedinih ustanova, koje promiču zbornu vokalnu literaturu" (Ibid., 174).

Gotovo svi hrvatski skladatelji u razdoblju od 1910. pa do 1940. stvarali su zborsku literaturu. Umjesto homofonog stavka, uvodili su formu madrigala i moteta, a skladali su čak i djela neprimjerena pjevačkim zborovima zbog svoje pretencioznosti, što je prepoznao *Hrvatski pjevački savez* i kroz svoju izdavačku zadrugu *Sklad* „upravio stvaranje hrvatskih skladatelja novim ciljevima, naglašujući u prvom redu samoniklu hrvatsku narodnu popijevku kao uzor svega stvaranja hrvatskih skladatelja" (Ibid., 254-255).

Oblik učestale suradnje skladatelja i hrvatskih pjevačkih zborova cjelokupnog navedenog razdoblja bio je i angažman istih skladatelja u vođenju hrvatskih pjevačkih zborova.

---

[27] Đuro Popović, zagrebački građanin okupljao je glazbene stručnjake i amatere na zajedničko muziciranje, iz čega je izniknulo društvo *Musikverein*, osnovano 1827. u Zagrebu, današnji *Hrvatski glazbeni zavod* (Širola, 1942, 65).

[28] Pod „ilirskom" glazbom Širola podrazumijeva prve hrvatske rodoljubne budnice, popijevke, zborove i prvu hrvatsku operu (Širola, 1942, 104-105).

Što se tiče terminologije za tadašnje glazbene amatere, Širola u *Pregledu povijesti hrvatske muzike* ne koristi izraz amater već sljedeće izraze: tamburaši za članove tamburaških družina i tamburaških zborova, a tek ponegdje diletanti; pjevači za članove pjevačkih društava; dobrovoljci [29] ili instrumentalisti za članove glazbi te diletanti za članove diletantskih kazališnih družina (Širola, 1922, 101-238). Tek u *Hrvatskoj umjetničkoj glazbi* iz 1942., Širola započinje s učestalom upotrebom novog termina – amater, vjerojatno nastavljajući praksu *Središnjice Seljačke sloge* koja je već puno prije, u svom časopisu *Seljačka prosvjeta* iz 1929., koristila izraz „amateurski" kao dodatno objašnjenje za dobrovoljne tamburaške zborove ili pak u izdanju *Što je i što hoće Seljačka Sloga* iz 1938., gdje je koristila termin amater za dobrovoljne tamburaše „koji za svoje sviranje ne dobivaju plaće" (Seljačka Sloga, 1938, 8).

Počeci institucionalne organiziranosti etnomuzikologije u Hrvatskoj

Za istraživanje hrvatske narodne glazbe, izuzev ovdje već spomenutih tadašnjih muzikologa, značajno je osnivanje *Odsjeka za pučku muziku Etnografskog muzeja u Zagrebu* 1921. godine, koji sve do 1945. godine nije imao stalnog zaposlenika. Uglavnom su honorarno sudjelovali u njegovom radu tijekom dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća Božidar Širola i Milovan Gavazzi (Marošević, 2010, 13). Rad *Odsjeka* odvijao se u smjeru osnivanja zbirke narodnih glazbenih instrumenata, sabiranja melografskih zapisa u zbirku novih zapisa te formiranja fonografskog arhiva (Širola, 1942, 298-299).

Vinko Žganec, inicira osnivanje *Arhiva narodnih pjesama* unutar *Hrvatskog autorskog društva* uz čiju podršku tiska 40.000 formulara za notografiranje narodnih pjesama i prikuplja 1066 notnih zapisa narodnih popjevaka, u razdoblju od 1943. pa do 1945. godine (Bezić, 1998, 23).[30]

Na području izdavačke etnomuzikološke djelatnosti istaknula se tadašnja *Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu* (*Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti*).

Hrvatska etnomuzikologija institucionalizirala se tek 1945. godine u *Odsjeku za pučku*

---

[29]Izgleda kako je Širola preuzeo Kuhačev termin dobrovoljac ili diletant i to iz njegova *Katekizma glasbe* iz 1875. godine. U njemu Kuhač piše „Dobrovoljac (Dilletant) razlikuje se od strukovnjaka tiem što onomu teoretično znanje ne dopire do specialnosti, a ne razlikuje se možda tiem, što bi strukovnjak tek jedno ili drugo poglavlje kojega priedmeta skroz poznavao, o svih pako drugih ne imao ni kakva takva znanja." (Kuhač, 1875, IX) U rječniku na kraju *Katekizma glasbe*, Kuhač predlaže i sljedeći prijevod: „Musikdilletant, Musikliebhaber, glasbovoljac (?)." (Kuhač, 1875, 172) Za prijevod njemačkih riječi ponudio je riječ „glasbovoljac", ali je uz nju naveo i upitnik što možemo pretpostaviti nesigurnošću zbog ponuđenog prijevoda iako je sve prijevode za tehničke ili strukovne riječi dao *Jugoslavenskoj akademiji* na prosudbu. Tako su njegov rukopis pregledali Bogoslav Šulek, Ivan Trnski i Armin Šrabec (Kuhač, 1875, X).

[30] *Hrvatsko autorsko društvo* prestaje s radom 1945. godine (Bezić, 1998, 23).

muziku i to zapošljavanjem Vinka Žganeca na stalno radno mjesto istraživača narodne glazbe (Marošević, 2010, 14).

Institut za narodnu umjetnost u Zagrebu osnovan je 1948. godine, a za njegovog prvog direktora biva izabran Vinko Žganec, kojemu se na istraživanju narodne glazbe, 1954. g., pridružuje Stjepan Stepanov. Marošević piše kako je Žgančev cilj bio „zbirkama narodne glazbe *pokriti* područje cijele Hrvatske te potom analizom i usporedbom ustanoviti osobitosti glazbenog izraza pojedinih regija“ (Ibid., 15). Tako su Žganec i Stepanov kao stalno zaposleni etnomuzikolozi, zajedno s vanjskim suradnicima-melografima tijekom pedesetih i šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, usmjerili svoje djelovanje prema glazbenim osobinama tradicijske narodne glazbe te klasifikaciji i sistematizaciji narodnih melodija što je bilo aktualno i u tadašnjoj europskoj etnomuzikologiji (Bezić, 1998, 29).

Dok je u šezdesetim i sedamdesetim godinama 20. stoljeća za antropološki usmjerene etnomuzikologe Alana P. Merriama, Bruna Nettla, Mantle Hooda i Johna Blackinga, predmet etnomuzikologije postala bilo koja ili sva glazba u kulturnom kontekstu umjesto neke određene vrste glazbe, u Hrvatskoj se tek krajem sedamdesetih godina istog stoljeća dogodio pomak predmeta etnomuzikološkog istraživanja s narodne na folklornu glazbu, pod utjecajem hrvatske kontekstualne folkloristike, a na koju je najveći utjecaj imala nova definicija folklora kao umjetničke komunikacije manje skupine ljudi u kojoj izvođač i slušatelj mogu mijenjati uloge (Marošević, 2010, 15-19).

Jerko Bezić određuje tu novu hrvatsku etnomuzikološku paradigmu zasnovanu na komunikacijskim svojstvima folklora i suradnji etnomuzikologa s folkloristima i etnolozima, a koji je ujedno i jedini zaposleni istraživač narodne glazbe u *Institutu za narodnu umjetnost* od 1965. do 1973. godine (Ibid., 19). On također određuje predmet etnomuzikoloških istraživanja prema specifičnom načinu života glazbenih pojava (Bezić, 1998, 21), a u folklornu je glazbu ubrajao „sve glazbene pojave koje žive – ili su donedavna živjele – u izravnim kontaktima, u neposrednom komuniciranju relativno malih grupa izvođača i slušalaca“ (Bezić, 1981, 27). Smatrao je kako u nju spadaju pjesme i svirke „koje slušanjem spontano i slobodno usvajamo, slobodno izvodimo, često i uz prilagođivanje postojećoj folklornoj glazbenoj praksi određene sredine, ponešto ih preoblikujemo i svojim vlastitim izvođenjem posredujemo novim slušateljima“ (Ibid.).

Bezić tvrdi da se istraživanjima „treba obuhvatiti sveukupna folklorna glazba, kako bi se približilo što *vjernijoj i cjelovitoj slici opće glazbene kulture nekog kraja, odnosno određene društvene zajednice*“ (Bezić, 1980, 560). Za to je potrebno istražiti, osim tradicijske folklorne glazbe, suvremene folklorne glazbene pojave (usp. Bezić, 1985:443), cjelokupni

glazbeni svijet njenih nositelja, kako aktivni (izvođački) tako i pasivni (slušateljski) repertoar (usp. Bezić, 1980, 555), a na kraju i nefolklornu djelatnost poput svirke manjih tamburaških i mješovitih instrumentalnih sastava jer „je sastavni dio glazbenog života, …, i posredno djeluje i na lokalnu folklornu glazbu“ (Bezić, 1981, 71). U istu nefolklornu djelatnost, koja posredno djeluje i na razvoj folklorne glazbe i opće glazbene kulture u Zlarinu, ubraja djelovanje stručno vođenog amaterskog tamburaškog orkestra s dvadeset tambura te limene glazbe (Ibid., 70-71).

Marošević obrazlaže kako je i tako zamišljena hrvatska etnomuzikologija bila uža od antropološki usmjerene etnomuzikologije jer je u njenom fokusu i nadalje ostala analiza folklornih glazbenih pojava (Marošević, 2010, 23), uglavnom bez proučavanja specifičnosti izvođenja i konteksta folklorne glazbe pa tako i bez razmatranja njenih funkcija i značenja, što je rezultiralo više ekstenzivnim nego intenzivnim istraživanjima (Ibid., 24).

Hrvatski su etnomuzikolozi tijekom 1980-ih, nastavljajući istraživanja po Bezićevim uputama, ujedno i pomicali granice folklorne glazbe (Ibid., 25). Tek im je u devedesetim godinama 20. stoljeća postala legitimna „s jedne strane paradigma *bilo koje glazbe u bilo kojemu kontekstu*, a s druge strane, …, individualizacija poimanja, pristupa i istraživačkih tema“ (Ceribašić, 1998, 52-53).

Grozdana Marošević je na jedinstven i uzoran način posebnu pozornost uputila djelatnosti folklornog i glazbenog amaterizma[31] u izdanju *Glazba četiriju rijeka* iz 2010. godine, s ciljem da sagleda folklornu glazbu Karlovačkog Pokuplja „u prepletu s drugim glazbenim područjima, kao dio cjelokupne glazbene kulture, i suvremene i one u bližoj i daljoj prošlosti“ (Marošević, 2010, 8). Konačno, folklorni i glazbeni amaterizam kao nefolklorna glazbena pojava u okrilju hrvatskog amaterizma, u skoro svim izričajima i na jednom mjestu, biva neposrednim predmetom etnomuzikološkog istraživanja kao i folklorna glazba, koju obrađuje u drugoj još ne otisnutoj knjizi.

Posebno mjesto doticaja hrvatske etnomuzikologije i njenog određenja prema folklornom i glazbenom amaterizmom, od samog početka institucionaliziranja pa do modernog doba, bilo je i u kontinuiranoj primjeni etnomuzikoloških znanja stručnjaka koji su tako pomagali amaterske skupine i to u pripremi programa smotri ili u radu njihovih stručnih odbora ili savjeta, ocjenjivačkih sudova ili stručnih povjerenstava (Ceribašić, 1998, 57). Ceribašić smatra kako su se, osim Vinka Žganeca i Jerka Bezića, i svi drugi etnomuzikolozi i etnokoreolozi bavili spomenutim primijenjenim radom iako im je onaj znanstvenoistraživački

[31] U folklorni i glazbeni amaterizam uvrstila je djelovanje (seljačkih) pjevačkih i tamburaških zborova, ogranaka Seljačke sloge, KUD-ova, tamburaških orkestara i malih tamburaških sastava te puhačkih orkestara.

bio primarni, a što je posljedica „činjenice da u Hrvatskoj ne postoji ustanova čiji bi stručnjaci (etnolozi, folkloristi, etnomuzikolozi, etnokoreolozi) trajno skrbili o čuvanju i obnavljanju tradicijske kulture, i u okviru toga tradicijske glazbe i plesa“ (Ibid.).

2.2. Kontinuitet glazbenog amaterizma

U ovom podpoglavlju, ograničit ćemo se na značajne početke organiziranja glazbenog amaterizma unutar prvih i najznačajnijih društava, njegove prvotne organizirane oblike i djelatnost koherentnih krovnih saveza, koji su zajedno utjecali na njegovo današnje postojanje i tradiciju u bogatstvu izričaja izvedbenih skupina i njihovih programa. Pritom ćemo više pažnje posvetiti *Hrvatskom saboru kulture* i zajednicama kulturno-umjetničkih udruga, kao uklopljenim podjedinicama analize, a što će pripomoći uvidu u studiju slučaja glazbenog amaterizma.

Blažeković obrazlaže kako je glazbovanje hrvatskog plemstva iz 18. stoljeća, pa tako i brojnih amatera u plemićkom krugu, bilo zametkom „glazbene kulture koju je nakon napoleonskih ratova [1804. - 1815., op. D. J.] počeo stvarati sloj građanske klase nalazeći tako pristup zajedničkoj zabavi“ (Blažeković, 1985, 114). Taj sloj građanske klase, čiji su se pripadnici iz osobnog zadovoljstva sve brojnije obrazovali u sviranju pojedinih instrumenata i tako postajali amaterima,[32] postao je pokretačem i nositeljem novih kulturnih programa u kojima sudjeluje zajedno s profesionalnim glazbenicima. Kao dokazi takvog koncertnog djelovanja mogu poslužiti dva najstarija hrvatska koncertna plakata iz Zagreba (1818.) i Varaždina (1819.) iz kojih je vidljiv izvođač „orkestar ovdašnjih diletanata“, upotpunjen u Zagrebu glazbenicima banskih pukovnija (Ibid.).

U skladu s europskom praksom okupljanja građana u društva ljubitelja glazbe, i u tadašnjem Zagrebu, utemeljeno je privatno-glazbeno društvo, odobreno 1827. godine pod nazivom *Musikverein*, današnji *Hrvatski glazbeni zavod*.[33] Prema društvenim pravilima „cilj i svrha društvu je, da nabavljanjem odličnih glazbotvorina unaprijedi i obrazuje muzikalno osjećanje, preciznim izvodjenjem njihovim da podigne i istanča ukus, a ujedno da potiče na dobrotvornost u domovini moralnim oplemenjivanjem religioznog čuvstva“ (Goglia, 1927, 2-3). Već prije odobrenja njegovih pravila, društvo je osnovalo, kao vlastitu jezgru amaterski Društveni orkestar, sastavljen od društvenih članova (amatera) i plaćenih glazbenika (Ibid., 3).

[32] U Zagrebu je već 1788. godine otvorena *Muzička škola* (zasebna jedinica u sastavu primarne škole) koja je više obrazovala građanstvo nego učiteljski kadar, kao svoj primarni cilj (Blažeković, 1985, 114).
[33] U drugim hrvatskim gradovima osnivaju se slična društva: u Varaždinu 1827., Osijeku 1830., Petrinji 1841., Senju 1842. itd. (Blažeković, 1985, 115).

Svrha ovog društva, kao i drugih sličnih, jest i osnivanje glazbenih škola pa je u njegovom ustrojstvu 1829. godine u zgradi kraljevske akademije otvorena glazbena škola sa dvojakom zadaćom: „da odgaja ne samo glazbene diletante, nego i muzičke stručnjake“ (Ibid., 6).

Pjevačka društva zasigurno imaju centralno mjesto u stvaranju višestoljetnog kontinuiteta glazbenog amaterizma. Tako su, u ozračju hrvatskog narodnog preporoda, već 1839. godine zagrebački sjemeništarci osnovali prvo pjevačko i glazbeno *Narodno ilirsko skladnoglasja društvo*, odobreno od poglavarstva sjemeništa, s ciljem da „gaji crkvenu i narodnu pjesmu“ (Širola, 1922, 156). Svoj prvi, iznimno uspješni javni koncert održali su 1841. godine, a povodom imendana biskupa Jurja Haulika, nakon kojeg su se „zaredale *zabave* toga društva, u kojima je nastupao i društveni zbor i orkestar, a u programima tih priredbi vazda je naći po koju novu *ilirsku* kompoziciju“ (Ibid., 157).[34]

Zagrebački studenti Kraljevske akademije i gimnazijalci, potaknuti djelovanjem *Skladnoglasja* i zalaganjem Alberta Štrige, u okviru iste akademije osnovali su *Prvo ilirsko glazbeno društvo* 1840. godine, unutar kojeg je djelovao pjevački zbor i mali orkestar pod vodstvom Vatroslava Lisinskog, a sve s ciljem njegovanja narodne pjesme, pjevanja po notama i izvođenja skladbi za orkestar (Blažeković, 1985, 117; Širola, 1922, 159). Osim toga, Štriga je bio i začetnikom te organizatorom vrhunca preporodnih glazbeno-kazališnih zbivanja, pa tako i skladanja prve hrvatske nacionalne opere *Ljubav i zloba* skladatelja Vatroslava Lisinskog, kao i njene praizvedbe 1846. godine u Zagrebu.

Za nit poveznicu između njenog autora i njene prve izvedbe upravo se može uzeti glazbeni amaterizam. Naime, u trenutku skladanja opere *Ljubav i zloba,* Vatroslav Lisinski bio je glazbenim amaterom, a njeno prvo uprizorenje priredili su također pretežno amateri, tvoreći kompletnu solističku postavu, zbor pa čak djelomično i prateći orkestar (Blažeković, 1985, 117). Iz podatka da je izvedena ukupno 7 puta u razdoblju od mjesec dana i to pred rasprodanim gledalištem, što je bio rekord za tadašnji Zagreb, može se zaključiti kako je u njenim izvedbama ostvarena svojevrsna pobjeda kako preporodnih nastojanja tako i glazbenog amaterizma (v. Županović, 1980, 169; Blažeković, 1985, 117). Zbog nepostojanja tadašnjeg zagrebačkog opernog ansambla, zagrebački glazbeni amateri tako su dobili priliku da u suradnji s profesionalcima, nad kojima su brojčano prevladavali, budu nosioci brojnih izvedbi prve hrvatske nacionalne opere, ostvarivši zavidan izvedbeni uspjeh, čemu svjedoče

[34] Nakon ustanka u ožujku 1848. i raspuštanja sjemeništa u travnju iste godine, *Skladnoglasje* prestaje s djelovanjem. Započinje ponovno djelovanje 1862., a od 1868. i pod novim nazivom *Vijenac* (Ibid., 158, 211).

rasprodane izvedbe. Da nije kvaliteta njihove amaterske izvedbe bila na odgovarajućoj glazbenoj visini, unatoč afirmacijskoj atmosferi preporodnog razdoblja u očekivanju nacionalne opere, zasigurno ni tadašnja zagrebačka publika, koja je već u to doba pratila i upoznala suvremenu opernu produkciju stranih skupina, ne bi sudjelovala u tako spomenutom rekordom praćenju.

Uslijedila je revolucionarna 1848. godina i Bachov apsolutizam za vrijeme kojeg su hrvatska društva rastjerana ili natjerana na životarenje (Širola, 1922, 210).[35] U isto vrijeme njemačko doseljeno građanstvo potiskuje hrvatski jezik i ističe svoj govor pa se u raznim gradovima osnivaju *Schiffingi* i *Liedertafeli*, njemačko orijentirani muški pjevački zborovi koji gaje zborsko pjevanje uz namjeru odnarođivanja (Širola, 1922, 210; Širola, 1942, 114). No isti su ipak kratkog trajanja, jer već rušenjem Bachovog apsolutizma, budi se i hrvatski građanski društveni život, posebice nakon 1860. godine, kada bilježimo pojavu značajnijeg osnivanja društava različitih vrsta (Širola, 1922, 210-211). U tom razdoblju ustanovljavaju se sljedeći zborovi: *Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora* iz Karlovca (još uvijek aktivno), osnovano 1858. godine kao *Društvo karlovačkih pjevača*, *Hrvatsko pjevačko društvo Kolo* iz Zagreba (1862.), *Hrvatsko pjevačko društvo Zvono* u Križevcima (1863.), i danas postojeće *Hrvatsko pjevačko društvo Slavulj* iz Petrinje (1864.) te mnogi drugi.[36] U ovom

Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora, na *46. Susretu hrvatskih pjevačkih zborova*, Novigrad-Cittanova, 12. listopada 2013.

[35] Nažalost, izgleda kako se uvjeti djelovanja za amaterske udruge u Hrvatskoj nisu u mnogočemu promijenili uspoređujući ih s onima za vrijeme Bachovog apsolutizma. Opširnije u Prilozima (transkriptima fokus grupa) ove disertacije.

[36] Tada nastaje i današnje *Hrvatsko grafičko glazbeno društvo Sloga* iz Zagreba, osnovano 1866. kao *Hrvatsko tipografsko pjevačko društvo Sloga*, danas aktivno *Hrvatsko kulturno-glazbeno društvo Dunav* iz Vukovara, osnovano 1867. godine pod nazivom *Hrvatsko pjevačko i glazbeno društvo Dunav*, danas aktivno *Hrvatsko pjevačko društvo Danica* iz Siska (1869.), i danas participirajuće *Hrvatsko pjevačko društvo Davor* u Slavonskom Brodu (1871.), *Sloga* iz Vinkovaca (1872.), današnje *Hrvatsko obrtničko KUD Sloboda* iz Zagreba, osnovano 1873. kao *Hrvatsko obrtničko radničko pjevačko društvo Sloboda*, današnje *Hrvatsko pjevačko društvo Jeka* u Samoboru (1874.), *Hrvatsko pjevačko društvo Vila* u Varaždinu (1875.), danas djelatno *Hrvatsko pjevačko društvo Lipa* u Osijeku (1876.), *Sveučilišno pjevačko društvo Hrvatska lira* u Zagrebu (1877.), *Velebit*

prikazu osnovanih pjevačkih društava u poilirskom dobu, do primjerice 1880-ih,[37] nabrojano ih je ukupno 16, od kojih u Hrvatskoj, unatoč svim poteškoćama u proteklih oko stoljeća i pol, djeluje njih 10, ili 62,5%, koji tvore tako neprekinuti kontinuitet i transmisiju glazbenog amaterizma.

Kontinuitet njihovih prvih krovnih organizacija u kojima su se oblikovale njima tada zajedničke kulturne ideje također bilježimo iz tog razdoblja. Prvi od tadašnjih krovnih organizacija, bio je *Hrvatski pjevački savez* (HPS), osnovan 17. svibnja 1875. godine u Sisku povodom posvećenja zastave *Hrvatskog pjevačkog društva Danica* (Sremac, 2010, 139). HPS su osnovala sljedeća pjevačka društva: inicijator njegova osnivanja *Kolo* iz Zagreba, domaćin *Danica* (Sisak), potom *Zora* (Karlovac), *Slavulj* (Petrinja), *Zvono* (Križevci), *Sokol* (Glina), *Tamburica* (Đurđevac) te *Lira* iz Velike Gorice (Tomašek, 1974, 183). Godinu dana prije toga, 1874. u Zagrebu, na inicijativu *Hrvatskog pjevačkog društva Kolo*, odazvala su se hrvatska pjevačka društva na sudjelovanje u koncertu povodom svečanog otvorenja Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu, kao i na dogovor oko osnivanja HPS-a (Goglia, 1942, 24). Tom prigodom dogovorili su centralni odbor i osnovu za osnivanje HPS-a. Prema njoj zadaća HPS-a je „podupirati razvitak i napredak svakog društva, ustrajati nova pjevačka društva, koja će pjesmom, glazbom, deklamacijom, narodnim zabavama itd. pobuđivati estetičko čuvstvo i narodnu svijest u našoj domovini“ (Širola, 1922, 223).

Širola smatra kako se rad HPS-a uglavnom odvijao u dva smjera, organizacijom pjevačkih slava (proslava obljetnica) i nastojanjima u izdavačkoj djelatnosti (rezultat provedenih natječaja za pjevačke zborove), osiguravajući tako pjevačkim zborovima koncertnu literaturu, čemu se u drugoj polovici 1910-tih godina priključuje nastojanje prema što kvalitetnijoj reproduktivnoj izvedbi i biranom sadržaju programa (Ibid., 228-229). Isto tako navodi, kako su zbog tolike nebrige članica HPS-a, sva njegova nastojanja ostala neplodna, osim organizacije pjevačkih slava i osiguranja prijevoznih pogodnosti na njih te podjele počasnih znakova pjevačima za aktivno sudjelovanje u pjevačkim društvima (Ibid., 226, 229). Na njegovim skupštinama, isticao se nehaj pjevačkih društava prema HPS-u zbog neplaćanja članarine, ili pak nedostavljanja podataka o svom djelovanju, što je bio razlogom nepoznavanja potreba pjevačkih društava i neadekvatnog zastupanja njihovih interesa (Ibid.,

---

iz Gospića (1878.) te današnje *Hrvatsko pjevačko društvo Rodoljub* iz Virovitice, osnovano 1880. godine itd. (v. Širola, 1922, 211-222).

[37] Godina 1880. uzeta je slučajno kao cenzus jer širi vremenski prikaz osnivanja zborova ne bi bio u skladu s ograničenim mogućnostima ovog rada.

223-228).[38] Zanimljivo je da se na 18. glavnoj skupštini HPS-a, održanoj u Karlovcu 1910. godine, po „prvi put podigao glas, da je svrha pjevačkih društava u prvom redu gajiti hrvatsku pjesmu i glazbeno umijeće, nastojati oko što uzornije, umjetničke izvedbe“ (Ibid., 228) dok „[p]rijašnju ulogu t. j. buditi svijest narodnu – u koliko to već ne učiniše pjevačka društva – uzela su na sebe sokolska udruženja.“ (Ibid.) Zajedničko obilježje rada HPS-a i njegovih članica bilo je, kako to Širola tvrdi, „od zgode do zgode“ (Ibid., 229). Unatoč tome u popisu hrvatskih pjevačkih društava iz 1907. godine navodi se 86 pjevačkih društava od kojih je 66 udruženo u HPS (Ibid.).

Organizira natjecanja pjevačkih zborova s ciljem podizanja kvalitete zborskog pjevanja već od 1902. godine (Tomašek, 1974, 183), a od 1905. - 1912. izdaje mjesečnik *Pjevački vjesnik*.[39] Okolnosti Prvog svjetskog rata doprinose prekidu rada HPS-a, čije se djelovanje obnavlja 1922. godine. U prigodi njegove reorganizacije 1924. godine, kada za predsjednika biva izabran Nikola Faller, a tajnikom postaje Rudolf Matz, dogovorene su nove smjernice prema kojima „glavna zadaća Saveza je sistematski rad oko poboljšanja općih muzičkih prilika, pjevačko-tehnička izobrazba pjevača, te izgradnja specifične hrvatske muzičke kulture“ (Ibid.), kao i nova organizacijska podjela na 13 župa s 60 članova (Ibid.). Tada započinje i organizacija pjevačkih smotri, a već sljedeće 1925. realiziran je i prvi pjevački festival (Ibid.). Tomašek tvrdi kako je djelovanje HPS-a bilo otežano od 1923. godine, a posebice poslije 1929., štoviše 1934. je i raspušten zbog navodno, nedozvoljene političke namjere (Ibid.). Poništenjem odluke o njegovom raspuštanju, uspostavljen je ponovno 1935. godine, nakon čega organizira učestale smotre, a 1937. godine i *2. Festival pjevačkih zborova* (Ibid.). Sljedeće 1938. godine, kada predsjednikom HPS-a postaje Rudolf Matz, stupa na snagu i pravilnik o umjetničkom radu HPS-a, župa i društava. Slijedi realizacija natjecanja za prvenstvo pojedinih župa, no natjecanje za prvenstvo HPS-a ipak se nije održalo zbog ratnih neprilika Drugog svjetskog rata, kada po treći puta prestaje njegovo djelovanje, koje se ovaj puta, za razliku od prošla dva, nikada više ne obnavlja (Ibid.).

Središnjica Seljačke sloge (SSS), bila je sljedeća značajna i krovna organizacija hrvatskog glazbenog amaterizma, osnovana u Zagrebu 11. listopada 1925. godine. Iskru njenom osnivanju zapalili su i ne znajući za to, seljaci i seljakinje iz Buševca, pet godina ranije, točnije 18. travnja 1920., osnovavši *Seljačku slogu*, hrvatsko seljačko prosvjetno i dobrotvorno društvo. Prema pravilima potonjeg društva iz Buševca, koje je sastavio Rudolf

[38] I danas, problem neplaćanja članarine i nedostavljanja kontakt podataka pojedinih udruga otežava rad *Hrvatskog sabora kulture*.

[39] HPS izdaje *Glazbeni vjesnik* od 1927. do 1931., kad se isti spaja s *Hrvatskom narodnom pjesmom* u dvomjesečnik *Sklad*, istoimene zadruge (Ibid.).

Herceg,[40] a na zamolbu mladog seljaka Stjepana Kovačevića iz Buševca, svrha je društva bila „proširiti i ukorijeniti seljačku prosvjetu i podići čovječansku samosvijest, ljubav i slogu među seljaštvom, tako da ne samo ne propadne nijedan seljački dom i nijedno siroto dijete, nego da svi seljački domovi budu uređeni i jaki a sva seljačka djeca u radu i poštenju dobro odhranjena i što više naobražena“ (Rožić, 2010, 29).

Od mjeseca lipnja pa do rujna 1920., slijedeći primjer prve osnovane *Seljačke sloge* iz Buševca, osnovano je više od 100 *Seljačkih sloga* i u drugim selima, nakon čega njihovo daljnje osnivanje prestaje zbog zaoštrenih političkih prilika, koje se tek djelomično normaliziraju dolaskom vlade narodnoga sporazuma 1925. godine (Herceg, 1926, 107). Tada se osniva, radi objedinjavanja rada *Seljačkih sloga* i osnivanja novih njenih ogranaka, a kako bi se provela kulturna organizacija hrvatskoga seljačkoga naroda, njihova već spomenuta, krovna organizacija SSS u Zagrebu koju čine sva do tada osnovana društva kao njeni ogranci (usp. Rožić, 2010., 37; Herceg, 1926, 107).

Stjepan Sremac tvrdi kako je za tajnika SSS-a izabrani Rudolf Herceg bio njenim istinskim vođom i pokretačem akcija, a kao operativna veza između *Hrvatske seljačke stranke* (HSS) i SSS-a i provoditelj stranačkih interesa (Sremac, 2010, 146). Političku vezu između HSS-a i SSS-a možemo utvrditi i iz govora Stjepana Radića, predvodnika hrvatskog seljačkog pokreta na osnivačkoj skupštini SSS-a[41] u kojem je istaknuo kako je njeno osnivanje, organizacija i ispunjavanje zadaća moguće samo zbog prvaka političkog pokreta. I zaista, „da organizaciju Seljačke Sloge i rad prema njezinoj zadaći, izrečenoj u pravilima i utvrđenoj tridesetgodišnjim radom Antuna i Stjepana Radića te njihovih brojnih pomagača, povede i u stalne kolotečine postavi, u tu svrhu izabrana je sljedeća privremena uprava Seljačke Sloge“ (Herceg, 1926, 107) koju je činilo 9 odbornika, od toga 6 seljaka (neki od njih seljaci-književnici) i gore navedeni prvaci političkog pokreta, narodni zastupnici: dr. Gjuro Basariček i Ivan Granđa te Stjepan Radić, predstavljen kao književnik (Ibid.).

Kako bi se ostvarila svrha SSS-a „prosvjetnim i dobrotvornim djelovanjem unapređivati i širiti seljačku kulturu“ (Ibid., 108), njena prva predviđena zadaća bila jest „širiti pismenost, to jest učiti odrasle analfabete čitati i pisati“, a druga „pronaći i organizirati seljačke književnike, a tim i stvoriti novu narodnu književnost“ (Ibid.). Pa tako s ciljem ne samo organizacije već i poticanja onih koji pišu (zbog većih naklada pisci će dobivati veće nagrade) i onih koji čitaju (jeftinijim, dobrim i seljacima razumljivim knjigama), predviđa se izdavanje *Seljačke knjižnice* s djelima seljaka i gospode u kojima će se zrcaliti narodna (seljačka) duša,

[40] Rudolf Herceg član je Glavnog odbora *Hrvatske (republikanske) seljačke stranke* 1920. godine.
[41] SSS je osnovana 11. listopada 1925. godine.

a koja će uz časopis *Seljačku Prosvjetu*, omogućiti stvaranje vlastite knjižnice ograncima SSS-a i seljacima (Ibid., 109).

Iznimno značajna aktivnost SSS-a u organiziranju hrvatskih seljačkih pjevačkih zborova (u znatno manjoj mjeri tamburaških zborova) i njihovih smotri, u početku u suradnji s HPS-om, a kasnije i samostalno, posebno nas se tiče. Namjera organiziranja hrvatskih pjevačkih zborova vidi se već iz Hercegovog tajničkog izvještaja, iznesenog na prvoj redovitoj glavnoj skupštini SSS-a, 14. veljače 1926. godine. Tako obrazlaže Herceg kako SSS glazbenim i pjevačkim priredbama želi „udovoljiti još jednoj duševnoj potrebi hrvatskog seljačtva" budući da stare hrvatske popijevke nestaju, „a na njihovo mjesto dolazile su prije rata bećarske pjesme srijemske, a poslije rata – macedonske" (Ibid.). Smatra da na mjestima gdje se osjetio nestanak zagorskih i prigorskih popjevaka, posebice u zagrebačkoj okolici, osnivanjem seljačkih pjevačkih društava i pjevajući u njima (iz nota), sami seljaci uvode umjetničke pjesme i glazbu pa takva, posebice prigorska „seljačka pjevačka društva [nastupajući u narodnoj seljačkoj nošnji, op. D. J.] mogu svojim skladnim pjevanjem vrlo lijepo dići već i zamrli narodni (hrvatski i seljački) duh" (Ibid.).[42] Stoga je osnovno po pitanju hrvatske glazbene umjetnosti „potražiti ostatke hrvatskih narodnih popjevaka: uskladiti ih, harmonizirati, a onda izdati štampom, da se pjevaju svuda gdje ima hrvatskih pjevača seljaka i seljakinja" (Ibid.).

Novom odboru SSS-a daje se zadaća da „zajedno sa Hrvatskim Pjevačkim Savezom organizira sva hrvatska seljačka pjevačka družtva i pjevačke zborove (koje bi trebali imati svi ogranci Seljačke Sloge), i to baš u tu svrhu, da njeguju narodnu seljačku glasbenu umjetnost – prema uputama, koje im treba dati u posebnoj knjizi" jer „bez narodne seljačke glasbene umjetnosti nema ni hrvatske glasbene umjetnosti" (Ibid., 110). Na kraju izvještaja posebno naglašava da o radu ogranaka na selu, ovisi i ispunjenje zadaća društva u Zagrebu, odnosno SSS-a (Ibid). I zaista, tako i bi jer je SSS pozvala na dogovor postojeća hrvatska seljačka pjevačka društva, s ciljem njihova ujedinjena, a „kako bi u zajednici što lakše vršili svoju zadaću" unapređenja seljačke glazbene umjetnosti (Škorjač, 1926, 123).[43] Pritom su pozvani bili i predstavnici njihovog krovnog društva, HPS-a jer se osnivanjem nove zajednice seljačkih pjevačkih društava nije htjelo ići i u njegovo razdvajanje (Ibid.). Kao rezultat toga i kasnijih dogovora, bilježi se osnivanje nove župe postojećeg HPS-a, jedine koja nije bila zasnovana na regionalnom principu, *Seljačke pjevačke župe Matija Gubec* (Župa), dana 5.

[42] U tu svrhu osnovana su sljedeća seljačka pjevačka društva: *Sljeme* iz Šestina, *Podgorac* iz Gračana, *Frankopan* iz Remeta, *Orač* iz Male Mlake, *Prigorac* iz Markuševca itd. (Herceg, 1926, 109).
[43] U tu svrhu SSS je pozvala na dogovor postojeća seljačka pjevačka društva: *Sljeme* iz Šestina, *Podgorac* iz Gračana, *Frankopan* iz Remeta, *Orač* iz Male Mlake, *Prigorac* iz Markuševca (Škorjač, 1926, 123).

svibnja 1926. godine, a za njenog predsjednika bio je izabran već puno puta spomenuti Rudolf Herceg, ujedno i tajnik SSS-a (Ibid.). Njenim pristupnikom, kako tvrdi Škorjač, mogla su postati sva hrvatska seljačka pjevačka društva s potvrđenim pravilima pa tako i svaki pjevački zbor SSS-a,[44] što se obistinilo već prvog dana po osnivanju Župe, kada joj je pristupio i *zbor Seljačke Sloge Posavac* iz Sesvetskog Kraljevca i tako nagovijestio ostvarenje zadaća SSS-a (Ibid.).

Akcije SSS-a i Župe, od kojih su najvažnije bile smotre hrvatskih seljačkih pjevačkih zborova (u Zagrebu, 1926., 1927. i 1929.) i turneje na području glazbe, odnosno glazbenog amaterizma, na početku njihova djelovanja bile su zajedničke, do njihova početnog razmimoilaženja 1927. godine koje je kulminiralo potpunim prekidom suradnje tek 1936. godine budući da je SSS imala prekid u djelovanju od 1929. - 1935. godine (Ceribašić, 2003., 33-34). Razloge prekida njihove suradnje možemo iščitati iz intervjua artističkog vođe HPS-a Rudolfa Matza koji obrazlaže kako je pojedinačna gledišta SSS-a i HPS-a teško zajednički riješiti pa na „smotrama hrvatskih pjevačkih društava, koje priređuje SSS pjevat će narod bez zborovođe – a na priredbama HPS-a ocjenjivat će se notalno pjevanje naše pjesme“ (Matz, 1936, 8). Radilo se dakle o prestanku suradnje na njihovoj početnoj, zajedničkoj i jedinstvenoj koncepciji organiziranja hrvatskih seljačkih zborova oko izvođenja uglavnom umjetničkih harmonizacija i obrada narodnih pjesama te skladbi u „narodnom duhu“ iz nota, a pod vodstvom zborovođe. Nju je nadalje nastavila provoditi Župa tijekom tridesetih godina 20. stoljeća, ali ipak u znatno manjem opsegu u usporedbi s bogatim djelovanjem SSS-a, koja se pak nakon obnove rada 1935. godine, okrenula njegovanju tradicijskog repertoara koji nije uključivao zborovođu i pjevanje iz nota (usp. Marošević, 2010, 99-101; Ceribašić, 2003, 33).

SSS je u razdoblju od 1935. do 1940. godine održala 6 smotri u Zagrebu[45] i čak 150 pokrajinskih smotri (Sremac, 1978, 103), što nije začuđujuće s obzirom na 1.136 njenih osnovanih ogranaka, koji su djelovali početkom rujna 1940. (Ceribašić, 2003, 93). Kako obrazlaže Marošević, „smotre su bile središnji dio Slogina projekta usmjerena povezivanju hrvatskoga seljaštva i obnavljanju hrvatske kulture“ (Marošević, 2010, 101). Za ovo potonje, obnavljanje autohtone hrvatske seljačke kulture, u pripremanju smotri, pomagali su joj stručnjaci Milovan Gavazzi, Branimir Bratanić, Zlatko Špoljar i Ante Martinović (Ibid.).

---

[44] Kako tvrdi Ceribašić, pjevački zborovi - ogranci *Seljačke sloge* morali su ispuniti određene kriterije (imati zborovođu, glazbeno biti pismenima, postati pretplatnikom *Hrvatske narodne pjesme*) ukoliko su željeli postati članovima Župe (Ceribašić, 2003, 33).

[45] O središnjim smotrama hrvatske seljačke kulture, održanima u Zagrebu u to doba, više smo saznali s etnomuzikološkog kuta gledanja od Božidara Širole i njegovog, već prije detaljno opisanog eseja *Smotre hrvatske seljačke kulture s osobitim obzirom na njihovo značenje za napredak hrvatske muzikologije*.

Prema Sremcu je „u tom oživljavanju i scenskom prezentiranju tradicijske kulture bilo pretjerivanja, neprihvatljivog nametanja i seljacima i građanima nekih preživjelih tradicijskih vrijednosti“ (Sremac, 2010, 292). Isto tako smatra da je SSS-u „dodijeljena uloga iniciranja i organiziranja pokreta kojem je krajnji cilj bio homogeniziranje hrvatskog nacionalnog bića“ (Ibid., 291), a za što su izabrani tradicijska glazba i ples te nošnja i običaji (Ibid.), ostvarila strateški cilj potkraj tridesetih godina 20. stoljeća, kada je postignuta „kritična masa istomišljenika i glavna pretpostavka za nastanak nacionalne države: čvrsto je oblikovana nacionalna svijest i njome postignuto nacionalno jedinstvo“ (Ibid., 292). Nadalje, tvrdi kako postignuta organiziranost i brojnost ustrojenog te osmišljenog sustava smotri SSS-a dotada nije bila poznata u Europi (Ibid.).

Drugo područje djelovanja SSS-a bilo je usmjereno okupljanju i osnivanju novih tamburaških zborova (u znatno manjoj mjeri nego seljačkih pjevačkih društava) pa je unutar svoga ustrojstva, na svojoj četvrtoj godišnjoj skupštini, 7. travnja 1929. osnovala *Hrvatski tamburaški savez* (HTS). Članom HTS-a mogli su tako postati svi tamburaški zborovi unutar ogranaka SSS-a ili drugih prosvjetnih društava i institucija pod uvjetom da znaju svirati iz nota i da je ogranak ili društvo vlasnik tambura. Kao što to piše Marošević, sviranje ili tamburanje po notama smatralo se jamstvom dosizanja umjetničkog stupnja, vraćanja tambure u seljački narod i njenog širenja, putem koncerata i smotri i u ostale slojeve naroda (Marošević, 2010, 100-101). U prvoj godini djelovanja HTS-a, SSS je objavila prvi broj časopisa s tamburaškim skladbama *Hrvatska tamburica* i održala prvu smotru tamburaških zborova. Zbog njena prestanka rada od 1929. do 1935. i promjene koncepcije djelovanja nakon obnove rada o kojoj je gore više rečeno, zatim šlagerske i plesne sviračke prakse tamburaških zborova kao i njihovog urbanog podrijetla, daljnji razvoj tamburaškog umjetničkog glazbovanja ne vezuje se uz nju (Ibid., 101) već uz osnivanje novog *Hrvatskog tamburaškog saveza*, 1937. godine u Osijeku. On djeluje i u sadašnje doba uglavnom putem organizacije *Međunarodnog festivala hrvatske tamburaške glazbe* u Osijeku[46] i izdavanjem *Hrvatske tamburice*, glasila za promicanje tamburaške glazbe.

Djelovanje HSS-a, pa tako i njegova SSS-a zaustavljeno je proglašenjem Nezavisne Države Hrvatske i odstupanjem dopredsjednika vlade Kraljevine Jugoslavije i HSS-ovog predsjednika Vladka Mačeka s vlasti, budući da su ove dvije organizacije redovito do sada dijelile zajedničku sudbinu. Tako je bilo i 1945. godine, kada je novo osnovana *Hrvatska republikanska seljačka stranka*, zbog ispunjenja temeljne točke svoga programa, prosvjete

[46] *38. Međunarodni festival hrvatske tamburaške glazbe* održan je od 8. do 10. svibnja 2015. u Osijeku u organizaciji *Hrvatskog tamburaškog saveza*.

seljačkog naroda, obnovila djelovanje SSS-a, prvotno po selima, odnosno kod seljaka–prosvijećenih radnika (Škare, 1945, 2). Kako navodi Marošević „[n]ajbrojnije je članstvo imala Seljačka sloga, do početka pedesetih [godina 20. stoljeća te je bila, op. D. J.] i najuspješniji organizator amaterske djelatnosti, osobito na području narodne glazbe i plesa“ (Marošević, 2010, 116). Od tada na ovamo, krovnom organizacijom amatera smatra se današnji *Hrvatski sabor kulture* (u nastavku HSK).

Kontinuitet HSK-a možemo podijeliti na 4 osnovna razdoblja djelovanja, što je uglavnom korespondiralo s promjenama njegova naziva koje se tijekom 69 godišnje povijesti mijenjalo čak pet puta, a kako bi se iskazao određeni preustroj.

Prvo razdoblje njegova djelovanja započinje 30. svibnja 1948. godine kada je osnovan kao *Savez kulturno-prosvjetnih društava Hrvatske* (SKPDH). Prema govoru Milovana Đilasa, člana Politbiroa CK KPJ-u na V. Kongresu KPJ-u, održanom 1948. godine, stvaranjem saveza kulturno-prosvjetnih društava i u drugim republikama, osim u Crnoj Gori,[47] udareni su temelji pokretanju i organiziranju „kulturno-masovnih organizacija i rada u njima“ kao važnog zadatka kulturne politike (Đilas, 1948, 6). Savezi su tako sjedinjavali „radničke (sindikalne), seljačke, omladinske i druge kulturno-prosvjetne organizacije“ (Ibid.). Hrvatski SKPDH kao svoj osnovni zadatak „ujedinjuje u sebi sindikalna, seljačka, omladinska društva, cjelokupne organizacije *Seljačke Sloge* i *Prosvjete*, i na taj način vrši funkciju povezivanja kulturnog rada i života u gradu i selu“ (Tomić, 1948, 12). Osim toga, Tomić nabraja i druge razloge njegova osnivanja.[48] Već u listopadu 1948. godine, SKPDH pokreće izdavanje časopisa *Kulturni radnik*[49] u okviru izdavačke djelatnosti, u kojoj objavljuje i notni, plesni te kazališni materijal (Bačić, 2003, 2). Djelatnost SKPDH-a osjetila se ubrzo u povećanju broja društava (za godinu dana novoosnovanih 156) i kvaliteti njihova rada pa tada okuplja ukupno 1.500 kulturno-prosvjetnih i kulturno-umjetničkih društava sa 150.000 članova (Ibid., 2-3). Vrlo uspješna bila je njegova djelatnost na organizaciji manifestacija pa su do kraja 1949. održani „jedan republički i jedan oblasni festival, deset oblasnih i šezdeset sedam kotarskih smotri kulturno-

[47] U fus noti transkribiranog govora Milovana Đilasa u *Kulturnom radniku* (Godina I., br. 1: 6) stoji napomena urednika Zlatka Munka kako je sada, a podrazumijeva se listopad 1948. (datum izlaska spomenutog izdanja) već osnovan *Savez kulturno-prosvjetnih društava* i u NR Crnoj Gori.

[48] U razloge osnivanja SKPDH-a Tomić ubraja: sustavno bavljenje problemima kulturno-prosvjetnog rada, razvitak rada svih njegovih grana i sekcija, u suradnji s najistaknutijim kulturnim radnicima rješavanje nedostatka stručnog kadra i materijala za rad društava, novi i kvalitetniji rad ovog područja koji doprinosi izgradnji socijalizma, borbu za razvoj istinske narodne kulture, brigu za kulturne tekovine nacionalnih manjina, jedinstvo radnika i seljaka, organizaciju festivala, smotri i natjecanja društava „u cilju podizanja kvalitete i formiranja jedinstvenog gledanja na kulturu i umjetnost“, koordinaciju i poticanje rada društava, prenošenje njihova iskustva u cilju realizacije socijalističkog pomaganja te izgradnju kotarskih i gradskih saveza kulturno-prosvjetnih društava pa tako i njihove široke demokratične organizacije (Ibid.,13).

[49] Izdavanje *Kulturnog radnika* gasi se 1991. godine.

prosvjetnih društava“, za razliku od one obrazovne djelatnosti, namijenjene samo režiserima (Ibid., 3). Tadašnji tajnik SKPDH-a bio je Mirko Božić, a predsjednik Ivan Dončević. Kako tvrdi Ceribašić „Savez je pridonosio transmisiji Ideje, svođenju na formule i sheme, osiromašivanju umjetničkih posibiliteta, potiranju individualnoga“ (Ceribašić, 2003, 227). Na trenutak ćemo se zadržati na problematici postojanja tadašnjeg Saveza i potrebe postojanja njegovih današnjih pravnih sljednika navodeći neka aktualna mišljenja.

Naila Ceribašić negira tvrdnje Zorice Vitez, citirajući je pritom na način da ne misli kako je danas „očigledna, …, potreba za jednim tijelom ili centrom koji bi se sustavno brinuo o očuvanju i prezentaciji tradicijske kulture te, u suradnji sa zainteresiranima ministarstvima i institucijama, osmišljavao, poticao, organizirao i koordinirao postojeće i dodatne djelatnosti, od istraživanja do primjene etnoloških znanja u odgoju, obrazovanju, kulturi, turizmu i ostalim granama gospodarstva“ (Vitez, 1999, 276; usp. Ceribašić, 2003, 291). Ona ne vjeruje „da bi takva središnja institucija umjela promicati spomenuti pluralizam i emske kategorije, propitivati implikacije vodećih teorijskih načela te razvijati refleksivnu svijest o načinima predstavljanja lokalnih zajednica i njihovih tradicija“ (Ceribašić, 2003, 291). Smatra kako je vjerojatnije „da bi ih smještala u isti, jedinstveni okvir, a umjesto njegovanja mogućnosti heterogenih, pa čak i tenzičnih interpretacija unutar discipline, vjerojatnije je da bi težila konsenzusu, pomirbi i skladu“ (Ibid.) Kada piše o središnjoj instituciji radi usporedbu u odnosu na nekadašnju *Središnjicu Seljačke sloge, Savez kulturno-prosvjetnih društava*, odnosno manje njegovih sljednika (Ibid., 290).

Grozdana Marošević tvrdi da „nepostojanje stožerne ustanove za podupiranje amaterizma na prostoru cijele regije nepovoljno se odrazilo u seoskim sredinama Karlovačkog Pokuplja“ pa „[b]ez vanjskih poticaja i financijske pomoći samo se u nekim selima uspio razviti neki vid amaterske (uglavnom folklorne) djelatnosti, dok je u većini drugih ona bila potpuno zapuštena“ u sedamdesetim i osamdesetim godinama 20. stoljeća (Marošević, 2010, 148). Nadalje smatra kako je jedan od uzroka strmoglavog pada broja folklornih skupina Karlovačkog Pokuplja u 1987. godini na njih ukupno 9, što ih je dovelo na pretposljedne mjesto u Hrvatskoj u odnosu na razdoblje prije Drugog svjetskog rata kada su po broju ogranaka *Seljačke sloge* bili na drugom mjestu, jest i nedostatak vanjskih poticaja pri organiziranju folklorne djelatnosti, podrazumijevajući pritom izostanak spomenute regionalne organizacije (Ibid., 162, v. Ibid., 148). Iako ona izrijekom ne promatra potrebu postojanja središnje već samo regionalne organizacije, sukladno regionalnom području njenog istraživanja, jasno je izrazila uzročno-posljedičnu vezu njezina nepostojanja.

Po ovoj temi potrebe ili nepostojanja potrebe za središnjom organizacijom možemo još istaknuti i razmišljanje Stjepana Sremca koji zagovara djelotvornu državnu ili javnu instituciju koja bi osigurala „ravnomjeran razvoj kulturno-umjetničkog amaterizma u cijeloj Hrvatskoj, …, jer inicijative nevladinih udruga, ili bilo koji drugi oblik dragovoljnog udruživanja, odnosno samoorganiziranja i djelovanja, ne mogu umjesto države ostvariti ovaj osjetljiv i prevažan zadatak, ali ga mogu korisno dopunjavati i poticati djelovanje države“ (Sremac, 2008, 137).

Kao što smo uočili, postoje poprilično oprečna mišljenja glede postojanja jedne takve središnje organizacije za razvitak kulturno-umjetničkog amaterizma u RH. No razmišljati (u prvom iznesenom slučaju) o neimanju potrebe za takvom jednom središnjom organizacijom samo iz aspekta tradicijske kulture, ili pak subjektivnog ili objektivnog diskursa stečenog građom u svezi djelovanja spomenutih organizacija iz socijalističkog doba pa onda i na način „vjerujem ili ne vjerujem“ odnosno „što bi bilo kad bi bilo“, smatramo neprimjerenim kompleksnosti takve jedne potencijalne organizacije koja bi prema našem prijedlogu bila civilnog usmjerenja s javnim ovlastima, proizašla „s terena“, kao primjer (u nekim slučajevima) iskušane i dobre prakse. Problematika postaje još većom ukoliko su oni skeptični takvoj potrebi visoko rangirani u društvenim institucijama i svojim utjecajem i odlukama kroz prizmu takvog negativnog stava, neraspravljenog u široj javnoj raspravi, doprinose kaotičnom i poprilično neorganiziranom stanju amaterizma RH. Stoga je jedan od sveopćih zadataka u narednim poglavljima istražiti i dokazati potrebu postojanja takvih središnjih krovnih organizacija kako na područjima županija tako i na području države. No za sada ćemo se vratiti djelatnosti tadašnjeg SKPDH-a i predstaviti njegov daljnji kontinuitet.

Bačić tvrdi da je cjelokupna aktivnost SKPDH-a bila usmjerena unapređivanju kulturno-umjetničkih aktivnosti, unatoč isticanju narodnog prosvjećivanja kao njegove osnovne djelatnosti (Bačić, 2003, 4). Početkom 1955. godine unutar SKPDH-a osnivaju se 4 nova saveza i to: muzičkih društava Hrvatske, amaterskih kazališta, narodnih sveučilišta te knjižnica i čitaonica (Ibid., 5). Kako tadašnje brojne organizacije koje su se bavile produkcijom kulturno-prosvjetnih sadržaja s jednako tako brojnim članstvom nisu ostvarivale rezultate zbog njihove nepovezanosti i nejedinstva, 1955. donosi se odluka o transformaciji SKPDH-a u *Prosvjetni sabor Hrvatske* (PSH) (Ibid., 5-6).

Tako transformirana organizacija, zasnovana na delegatskom principu biranja najpozvanijih predstavnika, postala je središnje mjesto rješavanja problema i izgradnje politike kulturno-prosvjetnog djelovanja (Ibid., 7). Unutar nje djeluju već spomenuta 4 saveza sve do 1969. kada, restrukturiranjem organizacije na način da samostalni savezi postaju njeni

odbori, (izuzev *Saveza narodnih sveučilišta* koji se izdvaja u zasebnu organizaciju) započinje njeno izuzetno uspješno djelovanje (Ibid.). PSH-a je organizirao 1957. godine republički *Festival kulturno-umjetničkih društava Hrvatske*, prezentiravši njime najbolja postignuća različitih grana amaterske djelatnosti, odabrana putem izlučnih općinskih i kotarskih natjecanja (Ibid., 8). Od tada pa nadalje, uslijedila je realizacija manifestacija po pojedinim vrstama kulturno-umjetničkog djelovanja: *Muzička smotra djece i omladine*, *Festival kazališnih amatera Hrvatske* i *Festival tamburaške glazbe Jugoslavije* (obje manifestacije započinju 1961.), *Susret harmonikaških orkestara i solista* (1964.), *Festival pjevačkih zborova Hrvatske* (1968.), *Susret folklornih ansambala Hrvatske* (1970.), *Književni susreti radnika, studenata i učenika Hrvatske* (1970.), *Susret recitala i recitatora* (1971.) i Susret limenih glazbi (1973.) [50] (Ibid.). Organizira *Ljetnu školu folklora* (od 1963.) i *Zimsku školu folklora* (od 1964.) te brojne seminare za voditelje društava različitih grana amaterskog stvaralaštva, kojima je godišnje bilo obuhvaćeno od 800 do 950 polaznika (Ibid., 8-9). Treća značajna djelatnost PSH-a jest ona izdavačka, posebice od 1969. godine, kada se ona intenzivira (Ibid., 9). Za područje glazbene djelatnosti do 1979. godine otisnuto je ukupno 1.187 skladbi za pjevačke zborove, puhačke, tamburaške i harmonikaške orkestre, 4 monografije (*Franjo Kuhač, Blagoje Bersa, Vatroslav Lisinski* i *Ivan Zajc*), za ples 21 naslov, a za kazalište 27 dramskih tekstova (Ibid., 10-11).

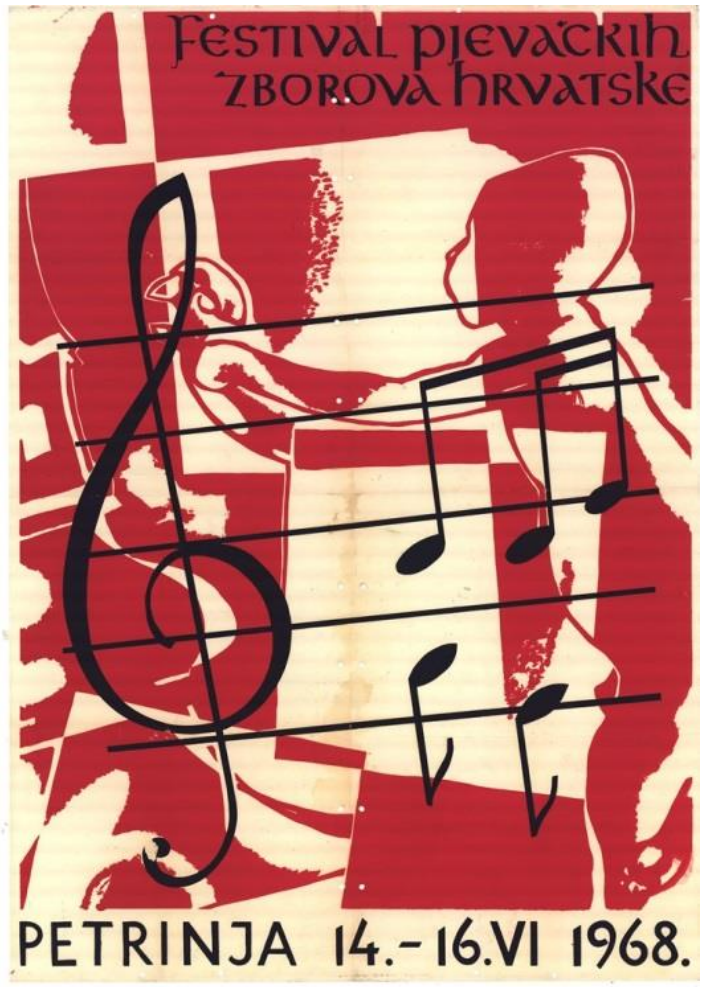

PSH-a ponovno mijenja svoj naziv i to u *Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske* (KPSH) početkom 1983. godine jer kao što obrazlaže Bačić „razvijanje i proširivanje djelatnosti u kulturi i umjetnosti zahtijevalo je i adekvatniji naziv“ (Ibid., 11). Uz općinske društvene

[50] Prvo organizirano okupljanje limenih glazbi bilo je održano u Pazinu od 23. do 24. lipnja 1973. godine pod nazivom *4. Susreti Radničko kulturno stvaralaštvo Limene glazbe*.

organizacije kulture u amaterizmu okuplja i sva republička društva kulturnih radnika stvaralaca (Ibid.) U osnovne pravce njegova iznimno bogata djelovanja, kao što su organizacija republičkih smotri, susreta, obrazovnih programa te nakladnička djelatnost, ubraja se i značajna aktivnost usmjerena „na osnivanje zajednica kulturnih djelatnosti u općinama kao društvenih organizacija koje okupljaju brojne nositelje kulturnih programa te organiziranje raznovrsnih oblika kulturno-umjetničkih samodjelatnosti u općinama i regijama na funkcionalnom principu“ (Ibid., 12). KPSH je organizator gore spomenutih smotri i susreta kao i novih republičkih manifestacija: *Susreta plesnih grupa, Susreta neprofesionalnih likovnih stvaralaca, Smotre izvornog folklora naroda i narodnosti Hrvatske* i *Mjeseca knjige Hrvatske* (Ibid., 12-13). U okviru *Mjeseca knjige Hrvatske,* vrijedno je spomenuti akciju otvaranja knjižnica u školama na nerazvijenim područjima kao i njezin rezultat: otvaranje 106 novih školskih knjižnica, 4 bibliotečna-informacijska centra te za njih prikupljenih 350.000 jedinica (Ibid., 13). U stručnoj službi KPSH-a radi 17 zaposlenika koji pokrivaju sva područja njegova djelovanja (Ibid., 18).

Usvajanjem novog Statuta 1994. godine izvršena je reorganizacija KPSH-a i promijenjen je naziv organizacije u *Hrvatski sabor kulture*.[51] Kako tvrdi Bačić, razdoblje od 1991. do 1995. bilo je najteže u cjelokupnoj povijesti djelovanja ove organizacije: radilo je samo troje zaposlenih (tajnik, stručni suradnik i blagajnik), sredstva su bila minimalna, a radni prostor neodgovarajući (Ibid., 2003, 23-24). Unatoč tim okolnostima ipak su održane pojedine manifestacije državnog značaja, dok je nakladnička djelatnost značajno smanjena kao i ona obrazovna (održana je samo *Zimska škola hrvatskog folklora* 1994.) Zanimljivo je da se spomenuta i čuvena škola folklora (Ljetna i Zimska) do 1994. godine održavala pod okriljem PSH-a, odnosno njegovih pravnih sljednika KPSH-a i HSK-a, kada *Hrvatska matica iseljenika* preuzima „njihovu organizaciju, mimo bilo kakvog dogovora“ (Ibid., 9).

To nikako nije bio jedinstveni i izolirani slučaj jer u istom razdoblju organizaciju *Festivala hrvatske tamburaške glazbe* također preuzima *Hrvatski tamburaški savez* u Osijeku bez ikakvih pojašnjenja.[52] Čini se kako su se u najtežim trenucima djelovanja HSK-a, kada je proglašen i za komunistički relikt prošlog razdoblja, pojedinci i organizacije požurili

---

[51] Bačić krivo navodi da je *Kulturno-prosvjetnom saboru Hrvatske* službeno izmijenjen naziv u *Hrvatski sabor kulture* 1991. godine što je vidljivo iz Rješenja *Ministarstva uprave* od dana 6. travnja 1995., u kojem piše „da je na sjednici Skupštine Kulturno-prosvjetnog sabora Hrvatske, održanoj 16. studenoga 1994. usvojen Statut, kojim je izmijenjen naziv i adresa sjedišta udruženja“ u novi naziv koji glasi *Hrvatski sabor kulture*, skraćenog oblika HSK, sa sjedištem u Zagrebu, Savska 41. Unatoč spomenutim činjenicama, u arhivskom i registraturnom gradivu HSK-a već se od 1991. koristi naziv *Hrvatski sabor kulture* umjesto *Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske*.

[52] Po posljednji puta u organizaciji *Hrvatskog sabora kulture* održan je *18. Festival hrvatske tamburaške glazbe* u Osijeku od 12. do 14. svibnja 1995. godine.

razgrabiti njegove ostatke ostataka ili *reliquiae reliquiarum*, istaknuvši pritom i najavivši među ostalim i novu pojavu u kulturi i društvu, privatizaciju kako festivala, organizacija, institucija, tvrtki, tako i ostalog, sveprisutnu još uvijek. Tome u prilog govore postupci učinjeni u trenucima ratnih stradavanja i borbe za neovisnost Hrvatske, kada i HSK svojim dobrotvornim akcijama i programima namijenjenima vojnicima i prognanicima doprinosi ublažavanju opisanih društvenih okolnosti i podizanju morala.

Neki od njih vidljivi su iz dopisa od 26. travnja 1993. *Ministarstva kulture i prosvjete RH*, odnosno ministrice Vesne Girardi-Jurkić, koja piše *Hrvatskom saboru kulture* i njegovim predstavnicima „molimo da imate u vidu prijeku potrebu da se u što kraćem roku iselite iz prostora koji koristite“ (MKiP, 1993, dopis). Nadalje obrazlaže kako „ne ulazeći u pitanja razrješenja imovinsko-pravnih odnosa“ između *Hrvatske seljačke stranke* i HSK-a oko prostora zgrade u Ulici kralja Zvonimira br. 17. u Zagrebu, „[s] tim u svezi Ministarstvo kulture i prosvjete stavlja vam na raspolaganje zamjenski poslovni prostor“ (Ibid.). No, upravo u tome i leži i problem ovog postupka što je predmetni prostor od 265 m², u Ulici kralja Zvonimira 17/III u Zagrebu, gruntovno već tada bio upisan na HSK, koji je ujedno bio i u njegovom posjedu, a sada primoran, morao ga je prepustiti *Hrvatskoj seljačkoj stranci*, što je i učinio. Iz tog dopisa razvidan je i direktan utjecaj moći spomenute političke stranke preko njezina pravno neutemeljenog zahtjeva državnom tijelu koje ga je kao takvog oživotvorilo iako je u biti bilo u potpunosti nenadležno za isto. Štoviše u dopisu izrijekom piše kako je HSS postavio zahtjev *Ministarstvu kulture i prosvjete*, kao resornom organu „da navedeni poslovni prostor u rečenoj zgradi stavi na raspolaganje Hrvatskoj seljačkoj stranci slobodan od stvari i ljudi, te da Ministarstvo za HSK osigura odgovarajući zamjenski poslovni prostor“ (Ibid.).

Zauzvrat dane su mu 1993. godine na besplatno korištenje zamjenske poslovne prostorije u Savskoj 41/VI u Zagrebu (3 sobe, predsoblje, čajna kuhinja i nusprostorije). Zbog neadekvatnosti spomenutih poslovnih prostorija, HSK seli 2002. godine u zakupljeni poslovni prostor Grada Zagreba u Ulici kralja Zvonimira 17 na četvrtom katu veličine 212,50 m². Potom opet seli, jer Odlukom o izmjeni Odluke Povjerenstva Vlade za upravljanje imovinom RH od 29. rujna 2003. godine dodijeljen je *Ministarstvu kulture*, a za potrebe HSK-a, poslovni prostor na korištenje u Zagrebu, Ulici kneza Mislava 20 (tri prostorije na I. katu) ukupne površine 58,50 m² u vlasništvu RH. Ni potonjom selidbom nije razriješen problem njegovih poslovnih prostorija, tako da 2007. godine HSK opet zakupljuje prethodno napuštene prostorije od Grada Zagreba u Ulici kralja Zvonimira 17 na četvrtom katu veličine 212,50 m². I konačno, budući da je 2005. godine HSK podignuo tužbeni zahtjev protiv HSS-a

i to zbog povrata svojih vlastitih prostorija i naknade štete za njihovo korištenje, izvansudskom nagodbom s HSS-om, 28. lipnja 2012. godine vraća se u svoje vlasničke prostorije u istoj ulici, ali ovaj puta na treći kat. Njegova vezanost uz Ulicu kralja Zvonimira 17, nije slučajna već je iz potrebe njegova poslovanja, budući da je u dva podrumska magazina uskladištio publikacije HSK-a (42.240 primjeraka od ukupno 195 naslova) prodajne vrijednosti od 1.985.163,00 kn.[53]

Skladište publikacija *HSK-a (jedno od tri postojeća)*

Iz namjerno poduže opisane prostorne agonije HSK-a, duge oko 19 godina, s ukupno 5 preseljenja mogu se izvući zaključci o društvenom lutanju u promišljanju misije i vizije ove organizacije, što dakako nije doprinosilo niti mogućnostima njenoga uspješnijeg rada. U međuvremenu, ni u pravnoj normativi nije se puno napravilo za HSK-a za razliku od *Zakona o tehničkoj kulturi* (NN, br. 76/93) namijenjenog *Hrvatskoj zajednici tehničke kulture*, nacionalnim savezima tehničke kulture, županijskim i gradskim zajednicama tehničke kulture, odnosno udrugama tehničke kulture.[54] Na temelju *Zakona o udrugama* (NN, br. 70/97), 1997. godine donesen je novi Statut kojim je promijenjen naziv *Hrvatskog sabora kulture* u novi i još uvijek aktualan, *Savez udruga-Hrvatski sabor kulture* (u pravnom prometu koristi skraćeni naziv *Hrvatski sabor kulture*). Rješenjem Ministarstva uprave od 20. veljače 1998. odobrilo se tako dotadašnjem podnositelju *Hrvatskom saboru kulture*, do tada upisanom u *Registar saveza i drugih oblika udruživanja društvenih organizacija Republike Hrvatske* pod registarskim brojem 291, upis udruge *Savez udruga – Hrvatski sabor kulture*, sa sjedištem u Zagrebu, Savska cesta 41, u *Registar udruga Republike Hrvatske* pod registarskim brojem udruge 290.

HSK djeluje u drugom desetljeću trećeg tisućljeća kao krovna udruga ili savez slobodno udružene 964 udruge s 1925 sekcija i s više od 80.000 članova, kao i „drugih pravnih osoba te

[53] Skladište HSK-a na dan 31. 12. 2014. sadržavalo je publikacije nabavne vrijednosti od 1.207.497,55 kn.
[54] Štoviše, *Zakonom o tehničkoj kulturi* obvezuje se *Ministarstvo kulture i prosvjete* na „Upravni nadzor nad radom Hrvatske zajednice tehničke kulture, nacionalnih saveza tehničke kulture te drugih pravnih i fizičkih osoba u tehničkoj kulturi od interesa za Republiku“ (NN, br. 76/93).

fizičkih osoba,[55] koje se bave književnim i/ili likovnim amaterizmom izvan udruga s područja Republike Hrvatske i inozemstva, radi ostvarivanja njihovih zajedničkih potreba i interesa, te ukupnih aktivnosti na tom području“ (HSK, 2015, 1). Nastavio je djelovati (sa svojih pet zaposlenika)[56] u već poznatim smjerovima, utabanima dugogodišnjom praksom njegovih pravnih prethodnika i to uglavnom kroz organizaciju manifestacija od državnog značaja za različite vrste kulturno-umjetničkog amaterizma, stručno usavršavanje i osposobljavanje voditelja, nakladničku djelatnost, međunarodnu kulturnu suradnju te nastavak rada na ustroju županijskih zajednica kulturno-umjetničkih udruga.

Na manifestacijskom području, od početka rata u RH pa do 2014. radi na obnavljanju susreta (preotetih ili zamrlih). U zadnje revitalizirane manifestacije spadaju *Susret hrvatskih tamburaških orkestara i sastava* (obnovljen tek 2012. godine kao *19. Susret hrvatskih tamburaških orkestara*)[57] i *Susret hrvatskih koreografiranih folklornih ansambala i izvornih folklornih skupina* (obnovljen u 2014.). Do 2014. godine ova potonja manifestacija održavala se pod nazivom *Susret hrvatskih folklornih ansambala* i okupljala je samo ansamble i skupine koje njeguju „koreografirani“ folklor. Na zahtjev članica HSK-a, posebice zajednica kulturno-umjetničkih udruga pojedinih županija, koje organiziraju među inim i županijske smotre izvornog folklora, a koje nisu uspijevale ostvariti kontinuiranu i piramidalnu suradnju[58] sa samoproglašenom *Državnom smotrom izvornog hrvatskog folklora - Vinkovačkim jesenima,* ona u 2014. mijenja svoj naziv, proširuje se na dvije kategorije, okupljajući tako posebno sudionike koji njeguju „koreografirani“ folklor, odnosno izvorni folklor. Može se zaključiti da je obnova njegovih manifestacija od rata pa nadalje, uglavnom završena tek u 2014. godini (s izuzetkom *Susreta harmonikaških orkestara i solista* i *Glazbenih svečanosti mladeži RH*) jer od tada pa nadalje HSK, kontinuirano organizira svakogodišnje manifestacije (uglavnom susrete i jedan festival) za sve vrste izričaja kulturno-umjetničkog amaterizma koje okuplja: kazališne skupine, pjevačke zborove, puhačke orkestre, tamburaške orkestre i sastave, male vokalne sastave, „koreografirane“ i izvorne folklorne skupine, plesne ansamble te književne i likovne stvaraoce. To cjelokupno manifestacijsko djelovanje objedinjuje se od 2011.

[55] Novim Statutom HSK-a iz 2015. godine, njegovim članovima mogu biti i fizičke osobe koje se bave književnim i/ili likovnim amaterizmom izvan udruga.

[56] Zaposlenici HSK-a su: tajnik (stručni i organizacijski voditelj), tri stručna suradnika (za glazbenu, plesnu te kazališnu, književnu i likovnu kulturu) i operater - dokumentarista. Svaki od stručnih suradnika pokriva više grana ili više izvođačkih tijela određene grane kulturno-umjetničkog amaterizma, pa u nedostatku zaposlenika, a kako bi zadovoljili potrebe djelatnosti tajnik organizira *Susret tamburaških orkestara i sastava* te vodi organizaciju *Razglednice kulturno-umjetničkog amaterizma RH*.

[57] Od 2013. pa nadalje na *Susretu* se kontinuirano predstavljaju uz tamburaške orkestre i tamburaški sastavi, pod novim nazivom *Susret hrvatskih tamburaških orkestara i sastava*.

[58] Piramidalna suradnja podrazumijeva predstavljanje najbolje udruge sa županijske smotre na manifestaciji višeg ranga.

Razglednicom kulturno-umjetničkog amaterizma RH, koja okuplja najuspješnije predstavnike sa spomenutih manifestacija pojedinačnih amaterskih grana i izričaja u organizaciji ili pod pokroviteljstvom HSK-a. Potonje pokroviteljstvo HSK-a (više oblik suradnje s nadležnim organizatorima) nad *Festivalom Mandolina Imota* i *Međunarodnim susretom harmonikaša* osigurava predstavljanje ponajboljih mandolinskih i harmonikaških ansambala na *Razglednici*, a kako bi ispunila postavljena očekivanja prezentacije svih amaterskih grana i njihovih izričaja.

Na području stručnog osposobljavanja i usavršavanja, valja istaknuti kako u istom razdoblju od 1991. pa do 2015. nisu realizirani, ama baš niti jedne godine, planirani programi za sve spomenute amaterske grane i njihove izričaje. Najviše uspjeha u organizaciji seminara i radionica bilježe tako programi namijenjeni dramskim amaterima, puhačkim i tamburaškim orkestrima, pjevačkim zborovima, folklornim i plesnim skupinama, ali na razini jednog godišnjeg seminara, što ne zadovoljava potrebe na razini Hrvatske, budući da u nekim županijama isti nisu organizirani od osnutka RH. Na području književne i likovne amaterske djelatnosti, gotovo da i nema osposobljavanja, sukladno odlukama nadležnih kulturnih vijeća. Štoviše, za područje književne djelatnosti u prijavnici *Ministarstva kulture RH* za ostvarivanje sredstava i ne postoji rubrika seminar ili radionica, kako smo iz razgovora saznali, budući da se smatra kako su takvi programi (radionice kreativnog pisanja) visoko komercijalni pa ih nije potrebno dodatno stimulirati, što smatramo apsolutno pogrešnim. Unatoč tome u 2016. godini HSK je iz vlastitih sredstava financirao održavanje besplatnih jednodnevnih radionica za književnu i likovnu djelatnost s iznimnim odazivom i realizacijom, te je tako po prvi puta od osnutka RH, održao osposobljavanja za sve djelatnosti za koje organizira manifestacije.

Programi međunarodne kulturne suradnje HSK-a također nisu isključeni određene problematike. Tako se događa apsurd da određena amaterska skupina, pobjednica županijske smotre pa poslije i nacionalnog susreta u organizaciji HSK-a, ne ostvari sredstva *Ministarstva kulture RH* za gostovanje u inozemstvu, dok se onoj drugoj, koja nije sudjelovala na županijskoj smotri niti na nacionalnom susretu (niti je preslušana), odobri gostovanje u

inozemstvu na kojem predstavlja amatersko stvaralaštvo RH. Takvo postupanje je kontraproduktivno jer ruši i ono malo postavljenog amaterskog sustava, a ponekad uzrokuje i neprimjereno predstavljanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva RH u inozemstvu.

Organizacijsko povezivanje amatera različitih umjetničkih izričaja u županijama, u obliku županijskih zajednica kulturno-umjetničkih udruga ili djelatnosti kao nevladinih organizacija (u nastavku županijske zajednice), ipak najlošije funkcionira u svemu spomenutom. Po mišljenju Bačića „[n]ovi sustav [od 1995., op. D. J.] polazi od dragovoljnosti udruga za povezivanjem na županijskom i državnom nivou“ (Bačić, 2003, 24-25). Nadalje, obrazlaže u *polaznom tekstu* iz 2003. godine[59] kako se „uspostava cjelovitog sustava organizacije županijskih zajednica ostvaruje vrlo sporo“, da se unatoč stalnom iniciranju HSK-a „uspjelo osnovati zajednice u tek 13 županija“ od kojih „uspješno rade – imaju svoje programe rada i sredstva što ih dobivaju iz proračuna županija, zajednice u Krapinsko-zagorskoj, Međimurskoj, Karlovačkoj, Dubrovačko-neretvanskoj, Koprivničko-križevačkoj i Zagrebačkoj županiji“ (Ibid., 25). Za takvo stanje u županijama gdje je pružena potpora organiziranju županijskih zajednica navodi da je rezultat shvaćanja županijskih ureda za društvene djelatnosti o potrebi organiziranog amaterizma (Ibid.) S druge pak strane, za županije u kojima amaterske kulturno-umjetničke organizacije nemaju svoje zajednice, odgovornima smatra ljude ureda za društvene djelatnosti tih županija koji „nisu pokazivali interes ni volju da pruže pomoć u osnivanju zajednica“ (Ibid., 26).

Bačić vrlo dobro uočava nezainteresiranost pojedinih županija za amaterizam, za što se krivcima ili zaslužnima uz urede za društvene djelatnosti mogu smatrati i predstavnička tijela tih županija, župani, zamjenici župana za društvene djelatnosti, kulturna vijeća etc. No isto tako griješi kada takav ustroj naziva sustavom ukoliko isti u sedam godina producira ukupno **6 funkcionalnih županijskih zajednica**. Tim više to nije sustav ukoliko se prikaže stanje županijskih zajednica u 2015. godini kada funkcionira čak njih 10 od ukupno potrebnih 21, i to u dvadeset godina djelovanja spomenutog modela.[60] Projiciramo li takav (ne)sustav u budućnost, potrebno će biti, uz iscrpan angažman HSK-a, ukupno cca. još 20 godina da bi saživjela u praksi takva mreža županijskih zajednica, pod uvjetom da niti jedna u međuvremenu ne zamre, a što se događa. Možemo zaključiti kako takva *Kulturna mreža HSK-a* po ovom neuspjelom receptu jest ujedno njegova nemoguća vizija. Ipak praksa uspješnih županijskih zajednica (budući da su iz autorovog iskustva one primjer dobre prakse)

[59] Damir Bačić napisao je prilog otisnut u prigodi 55. obljetnice HSK-a, a „koji treba poslužiti kao polazni tekst za izradu cjelovite monografije o [H]rvatskom saboru kulture“ (Bačić, 2003, 0).
[60] U Republici Hrvatskoj ustrojena je 21 jedinica regionalne samouprave ili županija.

za očuvanje i razvoj kulturno-umjetničkog amaterizma, može poslužiti za nukleus pri uspostavi sustavnog i dugoročnog rješenja za probleme udruga u kulturi na nacionalnom nivou. Pritom mislimo na one zajednice koje okupljaju sve vrste kulturno-umjetničkog amaterizma (što kod nekih nije praksa iako smo ih uvrstili u gornju statistiku postojećih 10 županijskih zajednica) te imaju dobru suradnju i potporu u svojim županijama i jednako dobre sustave upravljanja.

Sažimajući građu skoro dva stoljeća prikazanog i organiziranog kontinuiteta glazbenog i svekolikog kulturno-umjetničkog amaterizma na našim prostorima u jednu misao, možemo zaključiti kako je današnja hrvatska glazbena kultura, kao i ona posvemašnja, temeljito zasnovana na postignućima kako glazbenih tako i amatera drugih izvođačkih tijela i njima koherentnih krovnih organizacija, unatoč burnim društvenim okolnostima, koje im nisu išle na ruku kao ni u suvremeno doba. Stoga bi trebalo posvetiti ovoj plemenitoj ljudskoj djelatnosti posebnu pozornost s ciljem rješenja problema i prepoznavanja njezina višestrukog potencijala.

2.3. Vrste glazbenog amaterizma

Prva podjela glazbenog amaterizma mogla bi biti ona pravna, na organizirani, temeljem *Zakona o udrugama*, i neorganizirani ili spontani amaterizam. No u ovom radu nas više zanima onaj njegov organizirani oblik nego spontani glazbeni amaterizam, radi njegovog većeg društvenog i kulturološkog značaja, ali i zato jer ga možemo pratiti, evaluirati, spoznati njegove probleme i načine unapređenja. U skladu s tim opredjeljenjem predstavit ćemo i prijedloge njegova razvrstavanja i poteškoće oko praćenja.

Andrija Tomašek obrazlaže u članku *Glazbeni amaterizam kao čimbenik hrvatske glazbene kulture 20. stoljeća* kako glazbeni amaterizam „sve vrijeme svog postojanja, djeluje kao društvena kategorija, iskazujući se generički i sociološki u dva temeljna vida – ruralnom i urbanom“ (Tomašek, 2009, 477). Tvrdi kako se hrvatski “ruralni glazbeni amaterizam uobičajeno naziva glazbenim folklorom, [a] tretira ga se kao specifičan stvaralački i izvođački oblik ili vrstu glazbeno-plesnog izražavanja seljačkog življa i njime se posebno bavi glazbena i plesna folkloristika, odnosno etnomuzikologija i etnokoreologija kao grane narodoznanstva, etnologije“ (Ibid.). Nadalje, definira “urbani, varoški glazbeni amaterizam u Hrvatskoj [kao] proizvod organiziranog okupljanja građana u posebna društva radi zajedničkog izvođenja glazbe i pripremanja za javno predstavljanje dostignuća zajedničkoga glazbovanja, kako bi se širim slojevima građana omogućio neposredan dodir s određenim vrstama umjetničke glazbe“ (Ibid., 481). Takvo „unutrašnje račvanje muzičke umjetnosti na narodnu i umjetničku muziku,

njezina podjela na dva dijela, jedan *neučeni*, a drugi *kultiviran*“, …, „i u toku čitave dosadašnje povijesti nije presta[l]o postojati, predstavlja svakako najosnovniji primjer.“ (Supičić, 1964, 57)

Tomašekova rigidna podjela na ruralni i urbani glazbeni amaterizam[61] nije više opravdana jer su granice takve podjele znatno približene, u mnogo slučajeva čak su i nestale. Ne mislimo pritom da je pravi ruralni glazbeni amaterizam kao takav iščeznuo, već da se spomenutoj podjeli u većoj mjeri suprotstavlja aktualna praksa. Jedan od značajnih razloga jest modernizacija i industrijalizacija provedena u poratnoj Jugoslaviji. Prema Ankici Petrović, „ubrzo nakon 1946., visoki postotak ruralne populacije na silu je bio gurnut u gradsku sredinu u namjeri da napusti svoje *primitivne* uvjete života (tj. svoju kulturu) i prihvati nove gradske uvjete iz kojih se mogu uključiti u modernizaciju i industrijalizaciju svoje zemlje.“ (Petrović, 1997, 56)

Tako možemo pronaći građane, koji djelujući u vokalno-instrumentalnim sastavima, njeguju folklorno ili tradicionalno pa čak i netemperirano pjevanje (npr. *Vokalno instrumentalni ansambl Lipe* Sisak), ili pak seljački živalj i njihove potomke, koji sviraju umjetnička djela u puhačkim orkestrima (npr. *Limena glazba KUD-a Sv. Ana Rozga*). Diseminacija utjecaja gradova prema općinama i naseljima, kao i sveopći utjecaji industrijskog i postindustrijskog doba ili „doba mreže“, kako će naš primjer pokazati, odrazili su se i na Predavac, naselje u sastavu općine Rovišće, u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

Osnovicu gospodarstva u naselju Rovišću i okolnim selima pa tako i Predavcu, udaljenom oko 5 kilometara od Bjelovara, čini primarni sektor odnosno poljoprivreda i stočarstvo. Pa ipak, dijelom zahvaljujući djelovanju *Glazbene škole Vatroslava Lisinskog* u Bjelovaru, stanovnici Predavca, većinom poljoprivrednici, vrlo uspješno njeguju sviranje u puhačkom orkestru, koji prema Tomašeku „pripada izrazito urbanom tipu glazbenog amaterizma čak i ako se prakticira u ruralnim naseljima“ (Tomašek, 2009, 495).

Štoviše, upravo je *Vatrogasna limena glazba Predavac* osvojila *Zlatnu plaketu* i najviši broj bodova (97) u B-kategoriji na *18. susretu hrvatskih duhačkih orkestara/Natjecanju*, održanom 2004. godine u Novom Vinodolskom, kao što navodi HSK. Tom prigodom predstavila se s programom: Vlado Vuzem: *Eho iz Krapine*, Van McCoy: *African Symphony* (obr. Naohiro Iwai) te Zlatan Stipišić Gibonni: *Cesarica* (obr. Marko Poklepović). Isti program ne možemo opisati ni kao „specifičan stvaralački i izvođački oblik ili vrstu glazbeno-plesnog izražavanja seljačkog življa“ (Ibid., 477), niti kao potpuno umjetnički. Više bi to bio

[61] Vidi Tomašek, 2009, 477.

tada uobičajeni program puhačkih orkestara sastavljen od autorskih obrada tradicijskih i popularnih djela, domaćih te stranih autora, prilagođenih puhačkom orkestru. Orkestri spomenutog Susreta, koji su ostvarili manji broj bodova od Predavca, došli su jednako tako iz ruralnih i urbanih sredina kao što su: Belica, Metković, Primošten, Sinj, Ravna Gora, Rozga i Čakovec.

Vatrogasna limena glazba Predavac na *18. Susretu hrvatskih duhačkih orkestara/Natjecanju,* Novi Vinodolski, 13. lipnja 2004.

Tomašek uzima primjer tradicionalnih dalmatinskih klapa za ilustraciju utjecaja gradova, odnosno prilagođavanja „tradicijskih modela izvođenja urbanim modelima“ (Ibid., 481). One su se u bližoj prošlosti i pod istim imenom transformirale iz manjih neformalnih skupina muških pjevača „u muške oktete, nonete i decimete podijeljene na dionice poput muških zborova koji pod stručnim vodstvom uvježbavaju harmonizirane (redovito homofono) tradicijske narodne i novokomponirane napjeve i javno ih izvode na koncertima“ (Ibid.). Kako tvrdi Tomašek, dokumentirani počeci takvog približavanja ruralnog glazbenog amaterizma obilježjima urbanog mogu se locirati u tridesete godine 20. stoljeća i to uz djelovanje *Seljačke sloge* i njenih *smotri hrvatske seljačke kulture* (Ibid., 479). „Tih je godina to stvaralaštvo izvučeno iz svoje tradicijske funkcionalnosti postalo predmet i sadržaj manifestacija priređivanih kako bi se demonstrirala dostignuća izvornoga narodnog stvaralaštva te vrste.“ (Ibid.) U tim prigodama, za pretpostaviti je da su se ista dostignuća započela prilagođavati zakonima scene, što je dovelo do njihove obradbe, pa makar i minimalne u smislu skraćivanja njihova trajanja, odnosno ukidanja pojedinih strofa koje su do tada imale npr. funkciju pratnje pri radu ili nekom običaju, a kako bi se predstavili svi sudionici manifestacije. Nadalje, iz popisa popjevaka 3. Smotre, održane 1937., a u kojem se navodi kako „nisu navedene popijevke, što su ih neki ogranci dodavali na zahtjev općinstva, a te popijevke su gradske ili unesene iz tuđine“ (Širola, 1940a, 9), vidi se kako su ogranci *Seljačke sloge*, unatoč željama njihove Središnjice da izvode „starinske hrvatske narodne popijevke“ (Ibid., 1), već tada njegovali i druge popijevke, vjerojatno autorske starogradske pjesme, čime su se značajno približili urbanom glazbenom amaterizmu.

Svi navedeni aktualni i povijesni primjeri više nego jasno ukazuju na približavanje ruralnog amaterizma onom urbanom i obrnuto te na spajanje njihovih obilježja, što pretpostavlja prestanak korištenja podjele na urbani i glazbeni amaterizam. Stoga predlažemo novu podjelu organiziranog glazbenog amaterizma i to prema vrsti izvođačkog tijela, a tek potom (ukoliko je potrebno) i prema vrsti glazbe koja se izvodi, odnosno specifičnom glazbenom izričaju. Ona proizlazi iz različitog ustrojstva udruga i njihovog glazbenog izričaja. Udruga može djelovati samostalno, u jednom ili više izvođačkih oblika ili tijela (tada su to njene sekcije), kao što su npr. puhački, tamburaški, mandolinski, harmonikaški orkestar ili sastav, pjevački zbor (*klasični* ili *folklorni*), ili vokalni sastav (izvorni ili nekog drugog glazbenog izričaja). U istom izvođačkom obliku, udruga može djelovati i nesamostalno, kao npr. ustrojstvena jedinica pučkog otvorenog učilišta ili doma kulture. Takva podjela udruga u kulturi bit će zasigurno manje opterećena praktičnim izuzecima, pa ćemo u skladu s njom prikazati vrste glazbenog amaterizma i njihovo brojčano stanje, koristeći za tu prigodu jedinstvenu bazu članstva HSK-a.[62]

HSK broji 964 udruge s 1.925 sekcija i s više od 80.000 članova što je vidljivo iz *Izvješća o radu HSK-a za 2014. godinu.* Unutar 964 udruge, djeluju sljedeće skupine: 141 puhački orkestar, 10 mandolinskih orkestara, 137 tamburaških orkestara, 170 tamburaških sastava, 253 pjevačka zbora, 145 malih vokalnih sastava te 79 izvornih malih vokalnih sastava. Njima se mogu pridodati, budući da im je uživo izvođena vokalno-instrumentalna glazba, jedna od glavnih sastavnica plesne izvedbe, 405 folklornih ansambala i 155 izvornih folklornih skupina. Kako je vidljivo iz predočenih podataka, od ukupno navedenih 1.925 sekcija, okupljenih u *Hrvatskom saboru kulture*, njih velika većina ili 1.495 ima glazbeni predznak.

Josip Jerković, član Stručnog savjeta za zborsku glazbu HSK-a, uočava četiri osnovna tipa - grupe pjevačkih zborova, a „[r]azlikuje ih postojanost na serioznom pjevačkom podiju, uspješnost koncertiranja, repertoarska orijentacija, dirigentsko vodstvo i upečatljivi trag koji ostavljaju u hrvatskoj ukupnoj glazbenoj kulturi.“ (Jerković, 2014, 15) Ovo vrlo inspirativno i uglavnom kvalitativno-kvantitativno razlikovanje pjevačkih zborova prema ključnim

[62] Od sezone 2003./2004. do zaključno sezone 2009./2010. *Državni zavod za statistiku* vodio je svako treće godine istraživanja nazivlja *Udruge kulturno-umjetničkog amaterizma*, koja je prikazivao u priopćenjima i statističkim izvještajima, no daljnja istraživanja se ukidaju. Od siječnja 2015. pa do trenutka pisanja ovog podpoglavlja (srpanj 2015.) autor je pokušao na nekoliko načina (telefonom i pisanim putem) i u nekoliko navrata dogovoriti sastanak s nadležnima u DZS-u, načelnicom sektora gospođom Dubravkom Rogić-Hadžalić, voditeljicom službe gospođom Matijom Škegro Vdović te višom stručnom suradnicom Tihanom Sabolek u svezi ukidanja istraživanja pod nazivom *Udruge kulturno-umjetničkog amaterizma*. Unatoč tome, spomenuta nastojanja nisu rezultirala uspjehom zbog njihova opravdanja neodgodivim putovanjima, bolovanjem i godišnjim odmorima.

obilježjima, moguće bi bilo napraviti i za druge vrste glazbenog amaterizma, posebice u cilju analize i praćenja razvoja. Na žalost, čini se kako smo od takvih nacionalnih analiza glazbenog amaterizma poprilično udaljeni jer nismo kadri realizirati niti osnovno statističko praćenje udruga kulturno-umjetničkog amaterizma.

Zadnje priopćenje *Državnog zavoda za statistiku* (DZS-a) RH pod nazivom *Udruge kulturno-umjetničkog amaterizma u sezoni 2009./2010.* bilo je tako i posljednje istraživanje udruga kulturno-umjetničkog amaterizma u RH[63] jer se daljnja ne provode, prema riječima Matije Škegro Vdović „zbog smanjenja proračunskih sredstava za provedbu istraživanja i nemogućnosti zapošljavanja novih službenika u 2013. godini“ (Škegro Vdović, 2015, e-mail a.).[64] No bez ikakvog logičnog objašnjenja, DZS nadalje prati isključivo amaterska kazališta što se vidi iz Priopćenja *Umjetničko stvaralaštvo i reproduktivno izvođenje u sezoni 2013./2014.*[65] I to netočno jer se u njemu navodi kako je u sezoni 2013./2014. radilo 55 amaterskih kazališta, dok je samo za tadašnji *54. Festival hrvatskih kazališnih amatera*, selekcija obuhvatila izvedbu i evaluaciju čak 176 predstava od skoro podjednakog broja udruga ili sekcija kazališnih amatera.[66]

Registar udruga RH (u nastavku Registar) također nije od prevelike pomoći za dobivanje makar osnovnih ili „životnih“ podataka o udrugama jer je uglavnom do 2014. služio u formalno-pravne svrhe upisa udruga i promjene podataka udruga, no i to su udruge radile neredovito, pa shodno tome i djelatnici Registra neažurno u skladu s tadašnjim lošim zakonskim rješenjem. U mnogo navrata Registar je vodio pojedine udruge aktivnima iako to one u praksi nisu bile. U jednom razgovoru s djelatnikom Registra autoru je rečeno kako udruga koja se briše iz Registra mora ispuniti uvjet da oko 8 godina nije obnovila mandat statutom predviđenim tijelima upravljanja udruge pa je dijelom i zbog navedenoga usvojen novi *Zakon o udrugama* (NN, br. 74/2014). On je, stupivši na snagu 1. listopada 2014., predvidio kako će novi Registar sadržavati uz statute udruga i njihove ostale podatke, poput npr. *Izvješća o financijskom poslovanju*, a sve to temeljem *Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja Registra*.

---

[63] Istraživanju udruga kulturno-umjetničkog amaterizma DZS-a za sezonu 2009./2010. prethodila su ona za sezonu 2006./2007. i 2003./2004.

[64] Ukidanje istraživanja pod nazivom *Udruge kulturno-umjetničkog amaterizma* prikazuje odnos apsolutnog ignoriranja ove djelatnosti od strane DZS-a, jer ukoliko je već nastupilo smanjenje proračunskih sredstava, nije ga bilo potrebno i apsolutno ukinuti već eventualno rjeđe provoditi npr. svakih četiri ili pet godina.

[65] DZS nadalje prati isključivo amaterska kazališta, možda zbog još uvijek prisutnog tzv. socijalističkog razmišljanja o prosvjetiteljskoj ulozi kazališta, nasuprot postojanju takvih jednakih potencijala i u drugim amaterskim djelatnostima.

[66] *54. Festival hrvatskih kazališnih amatera* održan je u dva grada: Vodicama, 23. - 25. 5. i Slavonskom Brodu, 30. 5. - 1. 6. 2014. godine.

Pitanje realizacije poslova i ažurnosti Registra od nadležnih uprava i nadalje stoji jer već sada, kao posljedica vođenja dodatnih podataka za sve vrste udruga, a ne samo onih u kulturi, udruge Grada Zagreba čekaju više od godine dana na potvrđivanje izmjena i dopuna svojih statuta. No i da se Registar uspostavi kao funkcionalan, i nadalje zbog njegove svrhe postojanja neće pružati podatke koje smo prije dobivali spomenutim istraživanjem DZS-a *Udruge kulturno-umjetničkog amaterizma*. Niti baza članstva HSK-a to neće činiti na nacionalnoj osnovi, iako je jedina preostala baza aktivnih udruga u kulturi s njihovim osnovnim podacima, jer se u njoj vode samo članice HSK-a. To znači da ama baš nigdje u RH ne postoje, osnovni, sabirni, pojedinačni i aktualni podaci o udrugama u kulturi (njihovim članovima, medijskom praćenju, etc.) po područjima ili granama njihova djelovanja, izvođačkim sastavima i specifičnim glazbenim izričajima.

3. METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA

3.1. Istraživački ciljevi i hipoteze

Opći cilj ovog istraživanja jest doprinos području primijenjene etnomuzikologije koji unaprjeđuje glazbenu praksu i živote ljudi.

Posebni cilj istraživanja jest evaluacija sadašnjeg stanja glazbenog amaterizma RH i donošenje strategije njegova očuvanja i razvitka.

Hipoteze:

1. Ako je u društvu prisutno nezadovoljavajuće i krizno stanje glazbenog amaterizma, vrlo vjerojatno je isto prijetnja njegovoj održivosti, funkcionalnosti, organiziranosti i razvoju,
2. Ako se istraživanjem ustanovi nezadovoljavajuće i krizno stanje glazbenog amaterizma RH, vjerojatno će se i pokazati nužnim planiranje i razvijanje strategije koja će:

- osigurati očuvanje i razvoj glazbenog amaterizma RH,
- transformirati ukupnu kulturnu politiku kao i kulturni sustav te,
- omogućiti intenzivnije razvijanje primijenjene etnomuzikologije.

3.2. Primijenjene metode

U istraživanju smo primijenili *case study,* kao sociološku istraživačku metodu. Leburić smatra da „kod određenja CS metode najbitnije je ispitivanjem pokriti pojedinačan fenomen, s jedne strane, i s druge, kontekst u kojem se taj fenomen javlja“ (Tomić-Koludrović; Leburić, 2002, 231-232). Stoga smo za predmet proučavanja definirali udruge glazbenog amaterizma, a za podjedinice analize odabrali smo njihove krovne organizacije, HSK na nacionalnom nivou, te zajednice kulturno-umjetničkih udruga, na nivou jedinica regionalne samouprave. U analizu smo uvrstili i svima njima zajedničke kontekstualne uvjete djelovanja. Iz tako definiranog predmeta našeg proučavanja s uklopljenim podjedinicama analize ustanovili smo teoriju, pitanja i logičan plan istraživanja tzv. „kompozitni dizajn studije slučaja“ (Yin, 2007, 57). Prema tipologiji *case study* istraživanja, ono je kauzalno ili eksplanatorno jer objašnjava uzroke i njihove posljedice (Tomić-Koludrović; Leburić, 2002, 269), koje su utjecale na položaj HSK-a kao društvene institucije, pa tako i na ugled i društvenu ulogu glazbenog amaterizma kao društvenog fenomena. Glavni uzrok nastalih posljedica, analitički generaliziranih u poglavlju disertacije *Ocjene postojećeg stanja glazbenog amaterizma u RH s kritikom,* jest promjena kulturne paradigme postavljene 1948., koja je amaterizam postavila u fokus kulturne politike u cilju provođenja tadašnje ideologije, organizirajući njegovo

funkcioniranje i financiranje na nacionalnom nivou. Današnja kulturna paradigma promatra amatersko stvaralaštvo na drugačiji način, bez ikakve ideološke primisli, izmještajući ga iz fokusa na margine nacionalne kulturne politike, te ga kao takvog, prepušta na skrb jedinicama lokalne i regionalne samouprave, pa time i bez želje za uređenjem njegova funkcioniranja, organizacije i financiranja na nacionalnom nivou. Unatoč tome, uključuje ga načelno u svoj strateški plan, na poopćen i nerazrađen način, više reda radi nego iz razumijevanja opsega njegova potencijala, osiguravajući mu pritom tek mogućnost za iznimno nisku i nedovoljnu financijsku potporu, putem Poziva za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske. Takva tendencija vidljiva je iz *Strateškog plana Ministarstva kulture za 2016.-2018. godinu*,[67] u kojem se o amaterskom stvaralaštvu mogu pronaći svega ukupno 3 rečenice, ovdje dodatno sažete na: osiguranje potpore amaterskom stvaralaštvu kroz poticanje različitih programa (manifestacija, radionica i drugih vrsta programa); ostvarenje temeljnog cilja-očuvanja zavičajnih baštinskih vrijednosti kontinuiranim podizanjem stručnosti i kvalitete djelovanja amaterske zajednice; te zadržavanje broja programa u predstojećem razdoblju (MKRH, 2016, 25). Stoga naš eksplanatorni c*ase study* razvija i „problem-solving" teoriju (Yin, 2012, 46)[68] o krizi kulturno-umjetničkog amaterizma, koju je jedino moguće prevladati pravnom regulativom, kao rješenjem njenih uzroka i posljedica, posebice zbog njenog produbljivanja uvjetovanog prevelikom fragmentiranošću Hrvatske[69] i jednako toliko različitim (ne)odnosima prema ovoj djelatnosti.

Za našu studiju slučaja koristili smo podatke iz pet izvora: fokus grupa, dokumenata i arhivskih zapisa, promatranja sa sudjelovanjem i izravnog promatranja (Yin, 2007, 103).

Fokus grupe kao temeljni izvor podataka za našu studiju i poseban oblik razgovora izvodili su se s predstavnicima kulturno-umjetničkih udruga i regionalnih te lokalnih samouprava, s ciljem prikupljanja mišljenja, stavova i podataka bitnih za analizu stanja glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma. Održane su tijekom 2015. i 2016. godine u Virovitici, Slavonskom Brodu (dvije), Pleternici i Novom Vinodolskom, odnosno u četiri hrvatske županije: Virovitičko-podravskoj, Brodsko-posavskoj, Požeško-slavonskoj i Primorsko-goranskoj županiji, a u kojima je sudjelovalo ukupno **146 sudionika**, od čega **137 predstavnika udruga** iz 107 udruga i **12 predstavnika jedinica lokalne i regionalne samouprave** (Vidi tablicu 1).

---

[67] Vidi *Strateški plan Ministarstva kulture za 2016.-2018. godinu*, revidirana verzija, ožujak 2016.

[68] *Problem-solving* teorija podrazumijeva istraživačevu zadaću „vođenja potrebnog istraživanja prema identifikaciji, testiranju i evaluaciji alternativnih rješenja problema" (usp. Yin, 2012, 46).

[69] Teritorijalni ustroj RH i funkcioniranje njenih 576 jedinica lokalne i regionalne samouprave uzrokom je prevelike fragmentiranosti RH.

Tablica 1. Prikaz brojčanih pokazatelja fokus grupa

	VIROVITIČKO -PODRAVSKA ŽUPANIJA	BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA	BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA	POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA	PRIMORSKO -GORANSKA ŽUPANIJA	Σ
MJESTO I VRIJEME	Virovitica, 28.1.2015.	Slavonski Brod, 26.2.2015.	Slavonski Brod, 19.4.2015.	Pleternica, 6.6.2015.	Novi Vinodolski, 13.-14.6.2016.	
KRITERIJ ODABIRA	pripadnici udruga i predstavnici jedinica lokalne i regionalne samouprave	pripadnici udruga i predstavnici jedinica lokalne i regionalne samouprave	pripadnici udruga i predstavnik jedinice regionalne samouprave	pripadnici udruga	pripadnici udruga i predstavnik jedinice lokalne samouprave	
BROJ POZVANIH PREDSTAVNI-KA UDRUGA	24	48	66	22	14	**174**
BROJ PRISUTNIH PREDSTAVNI-KA UDRUGA	23	40	49	11	14	**137**
BROJ PARTICIPIRA-JUĆIH UDRUGA	19	28	42	13	5	**107**
BROJ POZVANIH PREDSTAVNI-KA JEDINICA LOKALNE I REGIONALNE SAMOUPRAVE	17	29	1	0	1	**48**
BROJ PRISUTNIH PREDSTAVNI-KA JEDINICA LOKALNE I REGIONALNE SAMOUPRAVE	7	3	1	0	1	**12**
UKUPAN BROJ SUDIONIKA	27	43	50	11	15	**146**
BROJ SUDIONIKA UVRŠTENIH U ANALIZU	20	13	15	9	15	**72**

Kada se uzme u obzir broj pozvanih udruga (174) i onih participirajućih (107) te pozvanih jedinica lokalne i regionalne samouprave (48) i njihovih prisutnih predstavnika (12), može se zaključiti kako su se udruge značajnije odazvale fokus grupama (61,5%) za razliku od jedinica lokalne i regionalne samouprave (25%), a što je pokazateljem njihove zainteresiranosti i odnosa prema temama razgovora. Konačan broj sudionika, čija su mišljenja

i stavovi uvršteni u analizu iznosi 72, budući da su preostali sudionici (njih 74) sudjelovali pasivno, odnosno bez iskazivanja podataka bitnih za teme razgovora.

Spomenute fokus grupe imale su otvoreni karakter na način da smo njihove sudionike pitali za mišljenja i stavove o stanju kulturno-umjetničkog amaterizma u njihovoj županiji te kako oni vide mogućnosti njegova unapređenja.[70] Neke od tih fokus grupa usmjerili smo prema drugoj temi razgovora - zajednicama kulturno-umjetničkih udruga pojedinih županija, kao primjerima dobre prakse, i *Hrvatskom saboru kulture*, ili su ih sami sudionici istaknuli za rješenje svojih problema. Na fokus grupi, održanoj u Novom Vinodolskom 13. i 14. lipnja 2016., predstavnike puhačkih orkestara, sudionike *29. Susreta hrvatskih puhačkih orkestara*, ispitivali smo funkcije i svrhe njihovog sviranja u puhačkom orkestru.

Fokus grupa u Slavonskom Brodu, 19. travnja 2015.

Intervju s direktoricom tvrtke *Fin Lab d.o.o.*, bivšom voditeljicom GONG-ovog računovodstva, zbog njene spriječenosti zahtijevao je strukturiranija pitanja u formi ankete.

Sve su fokus grupe snimljene uređajem za snimanje zvuka, uz dopuštenje sudionika, i pohranjene su u bazi podataka disertacije.

Dokumentaciju koju smo koristili za osnaživanje i potkrjepu podataka iz drugih izvora, što je njena najvažnija zadaća u studijama slučaja, možemo podijeliti na onu novu, koju smo stvorili za potrebe dokumentiranja prikupljenih podataka i dokazivanja, a koja čini bazu podataka naše studije (prilozi disertaciji) i onu već prije stvorenu, neovisno o našem djelovanju (Yin, 2007, 105, 120). U novostvorenu dokumentaciju ubrajamo četiri opsežna transkripta fokus grupa s predstavnicima kulturno-umjetničkih udruga i regionalnih te lokalnih samouprava, održanih u Virovitici, Slavonskom Brodu i Pleternici. U njima su depersonalizirana imena i prezimena davatelja podataka, kako ih ne bismo doveli u

[70] Fokus grupe su održane u Virovitici 28. siječnja 2015., Slavonskom Brodu 26. veljače 2015., Pleternici 6. lipnja 2015. godine te Novom Vinodolskom od 13. do 14. lipnja 2016.

potencijalno zamjeranje onima koji bi se mogli identificirati kao primatelji njihove komunikacije. Kao prilog njihovoj vjerodostojnosti, navedeni su samo nazivi udruga koje su predstavljali njihovi predstavnici. Sve spomenute fokus grupe su tabelirane u *Excel tablicu* kroz tri faze analize, čime su postali nova tablična građa naše baze podataka i „lanac dokaza" (Ibid., 124). Također u novo stvorenu dokumentaciju spada intervju s direktoricom tvrtke *Fin Lab d.o.o.*, realiziran zbog njene spriječenosti u formi ankete, te predlošci za izradu strateške legislative. U onu već prije stvorenu i konzultiranu dokumentaciju spadaju: dopisi, priopćenja, programi i izvještaji o radu i manifestacijama, administrativni dokumenti (Statut, Pravilnik, Strateški plan), novinski članci, arhivski zapisi te razne analitičke i fenomenološke studije.

Izravna promatranja kao dodatni izvor podataka obuhvatila su promatranje ponašanja amatera, članova upravnih tijela i stručnih voditelja udruga na različitim manifestacijama, probama, gostovanjima, druženjima, u svojstvu publike na istim manifestacijama na kojima nastupaju, na seminarima u svojstvu demonstracijskog ansambla ili samih polaznika. Promatranja su obuhvatila i određene manifestacije kulturno–umjetničkih udruga i na njima predstavljenu kvalitetu programa udruga. Na terenu su promatrani uvjeti u kojima udruge djeluju, kao što su njihove prostorije za rad, čuvanje opreme i arhive, te njihova opremljenost i ekipiranost. Sve spomenuto nam je omogućilo bolje razumijevanje amaterske zajednice, njihovih problema i uvjeta za djelovanje.

Značajan izvor podataka, koji bi nam inače ostali nedostupni, dobiven je tehnikom promatranja uz aktivno sudjelovanje autora disertacije na temelju njegovog rada, iskustva i zaposlenja u *Hrvatskom saboru kulture* od 2003. godine, prvo kao stručnog suradnika za glazbenu kulturu, a od 2010. i kao tajnika, odnosno poslovnog i stručnog voditelja (odgovorna osoba). Takav emski pristup istraživanju, omogućio je autoru moderiranje službenim sastancima HSK-a, kao i proširivanje njihovih tema i sastava sudionika. Stoga su sastancima održanima u Virovitici, Slavonskom Brodu, Pleternici i Novom Vinodolskom obuhvaćene i promatrane teme, te okolnosti dizajnirane nacrtom istraživanja, a uz predstavnike udruga sudjelovali su na njima i predstavnici jedinica lokalne te regionalne samouprave. Potencijalna subjektivnost prema promatranim udrugama, zajednicama udruga i *Hrvatskom saboru kulture* izbjegla se izradom opsežnih transkripata fokus grupa koji jamče pouzdanost podataka, osiguranjem lanca dokaza, a u drugoj fazi analize triangulacijom višestrukih izvora podataka (v. Yin, 2007, 116-126).

Yin smatra da „svaka studija slučaja mora nastojati imati opću analitičku strategiju – definiranje prioriteta u vezi s tim što i kako analizirati" (Ibid., 127). Stoga smo za našu analitičku strategiju odabrali prvu i najpoželjniju - služenje teorijskim pretpostavkama

(Ibid.,130). Ona nam je pridonijela stvaranju i usmjeravanju analizi točno određenih vrsta podataka. Analiza prikupljenih podataka realizirana je kroz nekoliko iznimno kompleksnih faza.

Prva faza obuhvatila je analizu svih podataka (izrečenih misli) u transkriptima fokus grupa, održanih u Virovitici, Slavonskom Brodu, Pleternici i Novom Vinodolskom, njihovo kodiranje zbog opširnog teksta i razvrstavanje u izrađenu matricu kategorija.

Druga faza analize podrazumijevala je isčitavanje svih podataka po kategorijama analize, njihovo analitičko raščlanjivanje i dodatno rekategoriziranje koje je rezultiralo podkategorijama, triangulaciju podataka te analitičko uopćavanje po podkategorijama analize.

U trećoj fazi analize smisleno (semantički) su povezana analitička uopćavanja podkategorija analize u konzistentan tekst koji je zapravo empirijska generalizacija pojedinačnih kategorija analize.

Četvrta faza uključila je izradu rezimea po svim kategorijalnim tematskim sadržajima analize koji se orijentiraju na njihov suštinski značaj i cjeloviti kontekst.

Peta faza konačno logički sređuje analitički raspored kategorija analize.

Empirijski podaci su ukrštavani u *Microsoftovoj programskoj podršci Excel 2010*., a sve analitičke razine obrade podataka temeljile su se na načela kvalitativne obrade rezultata analize sadržaja.

Ukrštavanje empirijskih podataka iz različitih analitičkih obrazaca uputilo nas je na zaključak da je riječ o nezadovoljavajućem i kriznom stanju u glazbenom amaterizmu RH, što je utjecalo na valjaniju argumentaciju istraživačkih rezultata.

Istraživanje je osim toga dodatno osnaženo realizacijom teorijske replikacije osnovnog dijela predložene strategije u praksi (osnivanje zajednica udruga za područja županija i Grada Zagreba). Tako je na inicijativu, uz rad i pomoć autora, osnovana *Zajednica kulturnih udruga Požeško-slavonske županije*, čiji su članovi, evaluirajući rezultat osnivanja i četverogodišnjeg rada Zajednice, istaknuli značajne pomake na očuvanju i razvitku kulturno-umjetničkog amaterizma. Formiranje navedene Zajednice tijekom istraživanja, u krajnjoj liniji argumentira naše namjere kao istraživača kvalitativca, budući da u kvalitativnoj paradigmi sva istraživanja koja se izvode zapravo ne počinju kao u kvantitativnoj paradigmi nekim jakim teorijskim tezama i tvrdnjama, nego se to teorijsko razvija tijekom istraživačkog procesa. Praktičnost te primjenjivost empirijskog i teorijskog, upravo su se ostvarili osnivanjem spomenute Zajednice. Realizacijom teorijske replikacije i u drugim županijama (gdje ne postoje zajednice udruga), a koju bi osigurali predloženi legislativni okviri, ostvarili bi se jednaki rezultati, pa i predložena strategija očuvanja i razvitka kulturno-umjetničkog amaterizma RH.

4. OCJENE POSTOJEĆEG STANJA GLAZBENOG KULTURNO-UMJETNIČKOG AMATERIZMA U RH S KRITIKOM

Tekst koji slijedi strukturiran je kao evaluacija empirijske građe koju smo u istraživanjima dobili primjenom fokus grupa. Podpoglavlja koja slijede poredana su logičkim redoslijedom zbog preglednosti i jasnoće teksta te čitateljeve lakše spoznaje. Tako smo dobili strukturu sljedećih naših analitičkih kategorija[71] koje predstavljaju postojeće stanje kulturno-umjetničkog amaterizma u RH: *Pravna legislativa, rad tijela osnovanih temeljem postojeće pravne legislative, akti za djelovanje i prijave udruga na natječaje; Financiranje; Područje djelovanja udruga/grana amaterizma; Godine osnutka; Upravna tijela udruga; Članstva udruga; Voditelji udruga; Prostorije za djelovanje/arhivu opreme; Oprema ili sredstva za djelovanje; Probe; Gostovanja u Hrvatskoj i inozemstvu; Aktivnosti udruga; Kvaliteta rada udruga; Suradnje s drugim pravnim osobama; Odnos prema aktivnoj županijskoj Zajednici udruga; Odnos prema zamrloj županijskoj Zajednici društava; Odnos prema županijskoj Zajednici udruga u osnivanju; Odnos prema Hrvatskom saboru kulture; Odnos prema programima obrazovanja; Odnos jedinica lokalne i regionalne samouprave i drugih javnih tijela prema udrugama; Prijedlozi za poboljšanje stanja; Generalni opći stav, ocjena stanja* te *Ostalo*.

Pravna legislativa; rad tijela osnovanih temeljem postojeće pravne legislative; akti za djelovanje i prijave udruga na natječaje

O novom *Zakonu o udrugama*[72] diskutiralo je 8 predstavnika udruga. Njegovom osnovom, dvije udruge izmijenile su svoje statute, a treća usklađuje statut. Generalno mišljenje o njemu jest negativno (6 od 7 udruga). Sudionica ankete istaknula je kako se kod donošenja novog *Zakona o udrugama* trebala posvetiti veća pažnja odredbama koje bi osigurale selekciju onih udruga koje se osnivaju iz krivih pobuda.

Samo je jedan preostali predstavnik udruga, točno prepoznao problem, istaknuvši kako su nove stvari koje je uveo novi *Zakon o udrugama* manji problem, te da je veći problem knjigovodstvo,[73] jer su novo osnovane udruge dužne prve tri godine voditi dvojno

[71] U tekstu koji slijedi analitičke kategorije su uokvirene.
[72] *Zakon o udrugama* je na snazi od 1. listopada 2014. godine (NN 74/14).
[73] Predstavnikovoj udruzi knjigovodstvo nije specijalni problem budući da je svedena na jednostavno knjigovodstvo koje im vodi FINA za 300 do 400 kn mjesečno.

računovodstvo.[74] Knjigovodstvo udruga, zasigurno jest jedan od gorućih problema udruga, posebice novoosnovanih, a i onih koje već djeluju. Zakon i njegovi prateći pravilnici, kojima je definirano knjigovodstvo, nisu doprinijeli očuvanju i razvoju kulturno-umjetničkog amaterizma RH, štoviše, oni su u značajnoj mjeri otežali rad udruga u kulturi i podignuli trošak njihovog poslovanja (cca. 5.000,00 kn godišnje), a tek su u manjoj mjeri doprinijeli pravno-financijskom uređivanju ovog područja, budući da ih udruge nisu u mogućnosti provoditi.[75] Na dodatno administriranje, otežavanje i „gušenje" rada udruga, neminovno angažiranje stručnih osoba za vođenje računovodstva udruga i povećanje organizacijskih troškova (2.000,00-8.500,00 kn), nepostojanje sustavnih poboljšanja i nepredavanje financijskih izvještaja udruga, a sve kao rezultat novog Zakona, upozorila je i direktorica računovodstvenog servisa *Fin Lab d.o.o.* (Prilog 9.5.).

Na neprovođenje *Zakona o kulturnim vijećima* ukazao je sudionik razgovora, kao bivši član županijskog Kulturnog vijeća,[76] koje nije uspjelo izraditi strategiju kulturnog razvoja županije i grada, odnosno križaljku po kojoj bi korisnici dobivali proračunska sredstva, jer su ih dodjeljivali moćnici po nekom drugom kriteriju.

Na nedostatke akata za djelovanje udruga i manjkavosti u svezi prijave udruga na natječaje, upozorio je stručni suradnik za društvene djelatnosti grada. Istaknuo je kako udruge nemaju strateške planove te kako kod udruga i pojedinaca na njihovom području postoji slaba osviještenost o potrebi pisanja projekata prema EU i nadležnim ministarstvima, unatoč njihovoj aktivnosti, a što rezultira prevelikim oslanjanjem na proračun grada koji ih ne može sve izfinancirati. Navodi i kako je prisutno nepravilno pisanje projekata što stvara dojam o neozbiljnosti rada udruge, koja možda i kvalitetno radi, što se po prijavljenom programu ne uspije razaznati, na što često i zažmire, ukoliko se radi o udruzi s tradicijom.

Uistinu postoji objektivna neosviještenost, nespremnost, pa i neosposobljenost udruga da odgovore današnjim potrebama projektnog financiranja i adekvatne prijave na natječaj. No isto tako, upitno je kako se određena jedinica lokalne samouprave odredila prema spomenutom problemu, prepoznavši ga s ciljem njegova rješavanja. Aludiranje na potrebu da

---

[74] Sudionica ankete smatra kako obveza vođenja dvojnog knjigovodstva prve tri godine od osnivanja udruge, kao svojevrsna zakonodavna kočnica, neće spriječiti osnivanje udruga za obavljanje djelatnosti protivnih *Zakonu o udrugama*, „nego se otežava onima koji su i do sada radili u skladu sa Uredbom, a sada i sa Zakonom" (Prilog 9.5.).

[75] Knjigovodstvo udruga je regulirano *Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija* (NN 121/2014) koji se primjenjuje od 1. siječnja 2015. Sva pitanja koja nisu uređena Zakonom, rješavaju se *Pravilnikom o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, Pravilnikom o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija* te *Pravilnikom o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršenju financijskih planova neprofitnih organizacija*.

[76] Sudionik razgovora napustio je rad u županijskom Kulturnom vijeću pred kraj drugog mandata.

udruge imaju tzv. strateške planove, koje trebaju priložiti u svojim prijavama, ponekad i kao osnovni uvjet za financiranje, može se smatrati neopravdanim i suvišnima, tim više jer ih nemaju ni jedinice lokalne i regionalne samouprave. Shodno tome, iste nisu ni u mogućnosti odlučiti da li će osiguranjem potpore udruzi za realizaciju njenog strateškog plana ujedno osigurati i realizaciju svog strateškog plana, odnosno plana lokalne ili regionalne samouprave. U tim okolnostima, ni konkretna udruga nije u mogućnosti prilagoditi svoj strateški plan strateškim potrebama ili preporukama svoje spomenute jedinice. Ni njeni članovi Kulturnog vijeća, ukoliko ga jedinica uopće ima, često nisu ni osposobljeni za posao ocjenjivanja strateških planova, ili za njega nemaju vremena zbog broja prijavljenih programa, pa se u konačnici ne vidi svrha strateških planova, osim u popunjavanju arhiva.

Slaba osviještenost o potrebi pisanja projekata prema EU fondovima rezultat je također državne ili lokalne nebrige jer se ne može očekivati od udruga da budu u spomenutom aktivnije od države koja to pak ne uspijeva u onom opsegu, i s državnim resursima, a koji se očekivao od nove članice EU. Osim toga, čini se nepotrebnim zavaravati udruge ove djelatnosti i navoditi ih da za svoju osnovnu djelatnost u jedinicama lokalne i regionalne samouprave, mogu ostvariti sredstva iz EU-a, kada se ona odobravaju samo za projekte od europskog značaja. Ipak, neke su udruge, „sustavom“ pokušaja i promašaja[77] uvidjele važnost adekvatnog pisanja projekata, pa su tako, prilagodivši svoj statut npr. za rad s djecom, osigurale „lakši prolaz“ svojih projekata za djecu u odnosu za projekte namijenjene odraslima, što opet s druge strane otvara nova pitanja i raspravu.

Rezime

Predstavnici udruga generalno artikuliraju negativnom pojavu novog „Zakona o udrugama“, štoviše, većina se njih u šumi novih propisa nije uspjela niti snaći i točno locirati svoj gorući problem, dok je samo jedan od njih imenovao knjigovodstvo udruga većim problemom od spomenutog Zakona. Knjigovodstvo udruga pokazalo se gorućim problemom udruga jer nadležni Zakon[78] u značajnoj mjeri dodatno birokratizira, otežava i „guši“ njihov rad te podiže trošak poslovanja (za cca. 5.000,00 kn godišnje), dočim je tek u manjoj mjeri doprinio financijskom uređivanju ovog područja, budući da ga mnoge neprofitne udruge nisu u mogućnosti provoditi (zbog čega ne predaju financijske izvještaje). Pretpostavljamo kako je njime zakonodavac htio urediti financijsko poslovanje onih organizacija, koje su zahvaljujući nesređenosti pravne države, izbjegle razna porezna davanja, registrirajući se kao neprofitne

[77] Evidentno je da udruge stječu saznanja na teži način, „sustavom“ pokušaja i promašaja, što je prilog tezi kako se o njima nije dovoljno brinulo u tranziciji iz jednog kulturnog sustava u drugi (iz socijalističkog u tzv. demokratski).

[78] *Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija* (NN 121/2014).

udruge umjesto kao trgovačka ili dionička društva, a što bi bilo primjerenije načinu njihova poslovanja. Umjesto da su identificirane kao tzv. udruge, koje nisu uopće trebale biti udrugama, te da se ispravilo i uskladilo njihovo poslovanje, a odredbama Zakona o udrugama (strožom selekcijom) onemogućio ulazak sličnima u neprofitni sektor, išlo se linijom manjeg otpora te je donesena šuma novih knjigovodstvenih propisa, zbog kojih su sve, a posebice one udruge u kulturi kao najmanje zaštićene, u odnosu na one sportske i tehničke kulture, izvukle deblji kraj.[79] *Za njih to će značiti sve veću nemogućnost poslovanja u spomenutim okolnostima, pa na samom kraju likvidaciju (posebice za one udruge s malim prihodima ili bez njih, no jednako važnima za ovaj sektor) ili pak poslovanje mimo zakona, a sve je to upravo suprotno intencijama važeće legislative.*

Dodatno financijsko opterećenje udrugama propisano je i Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 167/2003.), koji, iako ne smatra predmetom autorskog prava tradicijske pjesme u izvornom neobrađenom obliku, za njihovo javno priopćavanje propisuje plaćanje naknade Državnom proračunu „kao za priopćavanje javnosti zaštićenih autorskih djela“.[80] *Kada se tome pridoda i poprilično zakašnjela „Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge“,*[81] *neujednačeno primjenjivanja od nadležnih tijela,*[82] *a koja je u praksi raspolaganje sredstvima iz javnih izvora dovela do apsurda zbog prevelikog i neopravdanog birokratiziranja, iznesene tvrdnje o pribjegavanju udruga likvidacijama i njihovom poslovanju mimo zakona, čine se još opravdanijima. Djelovanju udruga ne pomaže niti „Zakon o kulturnim vijećima“ koji je, prema sudionikovom osobnom iskustvu rada u županijskom kulturnom vijeću, zapravo paravan za autonomno dodjeljivanje proračunskih sredstava izabranih političkih predstavnika.*[83]

Nasuprot razmišljanjima predstavnika udruga o aktualnoj legislativi, stručni suradnik za društvene djelatnosti grada, evaluirao je temeljem iste, postojeće akte za djelovanje i prijavu udruga na javne pozive. Suštinski značaj dao je nepostojanju strateških planova udruga, njihovoj slaboj osviještenosti o potrebi pisanja projekata prema EU-u i nadležnim

---

[79] Kako drugačije objasniti današnje okolnosti u kojima pod istom legislativom posluje jedna udruga s godišnjim prihodom od desetak tisuća kuna, a zbog čega skoro polovicu prihoda mora osigurati za knjigovodstvene obveze i *Građanski nogometni klub Dinamo* s nekoliko stotina milijuna kuna prihoda.

[80] Ugovorom o uvjetima za korištenje glazbe na nastupima amaterskih ansambala između HDS-a i HSK-a, od dana 27. prosinca 2016., „[z]a priredbe na kojima su u izvedenom programu korištena isključivo tradicionalna djela u izvornom obliku naknada se ne plaća.“ (HDS; HSK, 2016, 2)

[81] *Uredba* je donesena tek 2015. godine (NN 26/2015.), što ukazuje da od osnutka RH pa sve do njenog donošenja, nisu bila postavljena jasna pravila u svezi financiranja programa udruga.

[82] Sudionica ankete predlaže jačanje organizacijskih i ljudskih kapaciteta jedinica lokalne i regionalne samouprave na provedbi Uredbe.

[83] Vidi Jelavić, 2014, 105-106.

ministarstvima, što rezultira prevelikim potraživanjem sredstava grada koja nisu dostatna, te nepravilnom pisanju projekata. Zasigurno stoje navodi kao što su neosviještenost, nespremnost i neosposobljenost udruga da odgovore današnjim potrebama prijavljivanja na natječaje, no i jednako tako stoji kako su za takvo stanje suodgovorni država te jedinice lokalne i regionalne samouprave, kao autori i provoditelji javnih natječaja, koji su kroz njihovu praksu mogli prepoznati spomenute probleme i riješiti ih organizacijom radionica. Umjesto toga, čineći upravo suprotno, svoje natječaje ili javne pozive bezrazložno dodatno kompliciraju i to putem prijavnica i uputa te izvještajnih obrazaca, koji su na više desetaka stranica s mnoštvom popratnih priloga. Tako entuzijaste ovih udruga dovode u apsurdnu i neprimjerenu situaciju dodatnog višesatnog, pa i višednevnog rada, u cilju zadovoljavanja različitih i neprimjerenih administrativnih uvjeta javnih poziva. Jedan od takvih uvjeta jest i potraživanje strateških planova udruga, budući da ih nemaju niti jedinice lokalne i regionalne samouprave za pojedina područja svoga djelovanja npr. kulture.

Financiranje

Udruge ostvaruju sredstva u iznosu od 5.000,00 kn pa do 40.000,00 kn, i to uglavnom od svojih jedinica lokalne samouprave (općina i gradova), rjeđe od županija i *Ministarstva kulture*. Tijekom istraživanja, iskazale su smanjenje svojih prihoda. Da sredstva koja osiguravaju u proračunu svojih gradova za udruge u kulturi i kulturu nisu velika, odnosno da su mala, svjesna su čak tri predstavnika jedinica lokalne samouprave. Neke udruge su, umjesto navođenja iznosa svoga financiranja, navele kako njihov grad financira sve što traže, a druge pak, koje u vrijeme istraživanja nisu dobile niti kune za rad u tekućoj, pa i prošloj godini, navele su da se financiraju, ili su se financirale, „većinom iz svog džepa“.

Udruge ističu plaćanje honorara voditelja, odnosno koreografa, kao osnovni financijski problem, jer se bez njega „ne može raditi“ (3 od 4 udruga), a samo je jedna naglasila kako nemaju financijskih obveza niti prema jednom voditelju, jer su, zahvaljujući seminarima u organizaciji Zajednice, osposobili mlade djevojke za rad s djecom u KUD-u.

Bilježimo primjere negativne prakse financiranja udruga. Tako predstavnici jedinica lokalne i regionalne samouprave obećavaju udrugama i Zajednicama udruga „određene financijske iznose“, koji na kraju godine ostanu samo obećanja, a isplaćena sredstva redovito budu značajno manja. Kod ostvarivanja sredstava udruge (2) navode kako je glavni kriterij poznanstvo „nekoga negdje“, ili pak pročelnikovo osobno raspolaganje sredstvima pričuve županije. Tome u prilog idu i riječi drugog sudionika koji ističe kako je u njegovoj županiji praksa moljakanja i naganjanja župana da financira udruge s 1.000,00 ili 2.000,00 kn. Osim

toga, udruge ne znaju gdje i kako aplicirati za sredstva, a kasnije i kako ih transparentno opravdati.[84] Pretpostavljamo da je i zbog navedenih negativnih primjera, donesena *Uredba Vlade RH o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge*.[85] No ista je, umjesto potrebnog i adekvatnog uređivanja ovog područja, unijela pretjerano kompliciranu proceduru, odnosno čini se da je njena komplicirana izvedba stvorena s nakanom odbijanja udruga od prijave na natječaje za ostvarivanje sredstava jedinica lokalne i regionalne samouprave.[86]

Ukoliko se pak udruge i prijave na spomenute javne pozive ili natječaje svojih samoupravnih jedinica, objava njihovih rezultata financiranja dobrano kasni, odnosno zalazi u polovicu tekuće godine, kao što je to u slučaju svakogodišnje objave rezultata Javnog poziva *Ministarstva kulture RH*, koja kasni 4 do 5, ili čak više mjeseci od početka kalendarske godine, iako predaja prijavnica ističe s 15. rujna protekle kalendarske godine.[87] Primjera radi, Zagrebačka županija ni u srpnju 2016. godine nije objavila rezultate za tekuću godinu. Takva kasna objava rezultata jednostavno paralizira cjelokupni kulturni sektor u RH jer subjekti u kulturi, u razdoblju od početka kalendarske godine pa do sredine mjeseca travnja, ili čak kasnije, ne usude se realizirati svoje kulturne projekte, jer ne znaju da li im je projekt odobren ili ne, a i ne barataju s odobrenim iznosom.

Ako pak udruge i ostvare sredstva putem spomenutih javnih poziva ili natječaja, za njihovu isplatu dužni su potpisati ponuđeni ugovor s jedinicom lokalne i regionalne samouprave ili ministarstvom o financiranju, u kojem se nalazi mnoštvo neodgovarajućih odredbi, poput toga da jedinica zadržava pravo izmjene ugovorenih sredstava bez navođenja točnih kriterija za uglavnom smanjivanje istih. Neodgovarajuća je i dinamika isplate ugovorenih sredstava, koja se ostvaruje u nekim slučajevima po realiziranom programu i dostavi izvještaja, ili se pak po potpisivanju ugovora isplaćuje samo dio ugovorenih sredstava,

---

[84] Neinformiranost udruga o aktualnim javnim pozivima (natječajima) te postupcima prijave na njih i opravdanja sredstava je rezultat odgovornosti samih udruga, ali i jedinica lokalne i regionalne samouprave koje ne provode za to potrebne programe osposobljavanja.

[85] Spomenuta Uredba je usvojena 5. ožujka 2015. godine.

[86] Komplicirana izvedba prijave na javni poziv obuhvaća proučavanje opsežnih uputa i ispunjavanje prijavnice od više desetaka stranica, uz obvezu sakupljanja mnoštva popratnih priloga od kojih neke nije moguće niti nabaviti od nadležnih tijela jer ih ne izdaju u obliku kojem to traže jedinice lokalne i regionalne samouprave. Izvještavanje kojim se opravdavaju utrošena sredstva ponekad je jednako teško kao i sama prijava, na više desetaka stranica, a popratne dokumente potrebno je dostaviti u papirnatom i elektronskom obliku. Poneke samoupravne jedinice potražuju ispunjavanje izvještajnih obrazaca putem njihovih mrežnih stranica i posebne programske podrške koja nije funkcionalna, odnosno ima programske nedostatke što uzrokuje uzaludno trošenje ljudskih potencijala.

[87] Iznimka od spomenutog je objava rezultata *Ministarstva kulture RH* za područje kulturno-umjetničkog amaterizma krajem 2016. godine, za programe koji se održavaju u 2017. godini, a kao jedna od prvih najavljenih i realiziranih pozitivnih promjena aktualne ministrice kulture dr. sc. Nine Obuljen Koržinek.

a ostatak tek po dostavi financijskog i opisnog djela izvještaja. Istaknut je i neodgovarajući ugovorni rok za izradu izvještaja *Ministarstvu kulture* o utrošenim sredstvima Državnog proračuna, jer ih udruga nije mogla opravdati zbog toga što im graditelj tambura nije isporučio tambure i račun na vrijeme. Još jedan rok paralizira ovaj sektor, a taj je 14. prosinca tekuće godine,[88] do kada izvještaji o realizaciji programa trebaju biti dostavljeni MKRH-u poradi navodnog zatvaranja državne riznice, a u protivnom se organizacijama ne isplaćuje ostatak odobrenih sredstava. Kada se zbroji kasna objava rezultata javnih poziva ili natječaja s rokom predaje izvještaja u prosincu, ispada da nažalost kulturna godina u Hrvatskoj traje svega pola godine, jer ista ovisi o proračunima (državnom i/ili lokalnom). U konačnici o njima u Hrvatskoj, uglavnom ovise i svi kulturni djelatnici, kao i organizacije u kulturi, jer još uvijek nije saživjela praksa poduzetničkog ili sponzorskog podupiranja kulture, čemu svjedoče i sljedeći navodi.

Udruge (3) su iskazale problem izostanka podrške gospodarstvenika (nepostojanje istih u većem broju i njihova iscrpljenost) uz opasku da istog mogu pitati samo jednom godišnje. Istaknut je i negativan stav gospodarstvenika prema odrasloj folklornoj skupini (1 udruga), budući da podrazumijevaju kako se njeni članovi samo zabavljaju, piju i putuju, no unatoč tome, financiraju im dječju skupinu. Prezentiran je i pozitivan primjer sponzorstva udruzi od gospodarstvenika koji ima prijevozničku „tvrtku koja ih vozika tako da ih to ne košta“.

Pozitivni primjeri jedinica lokalne i regionalne samouprave su uvrštenje u proračunsko financiranje *hladnog pogona* nekih od najstarijih udruga, budući da za isto ne postoje sredstva osigurana niti na ijednom drugom natječaju te financiranje knjigovodstvenih usluga udruga, kod njima zajedničkog računovodstvenog servisa. Time je postignuta ušteda za naknadu rada računovodstvenog servisa zbog brojnosti udruga, a i kod samih udruga koje se oslobađaju spomenutog troška, te je osigurano namjensko raspolaganje proračunskim sredstvima jedinica lokalne i regionalne samouprave. S razine vođenja računovodstvenih poslova, sudionica ankete također je predložila odobravanje donatorskih namjenskih sredstava i za neophodne usluge računovodstvenih servisa (zbog visokih kazni), a koje se financiraju nedostatnim nenamjenskim sredstvima udruga. Prijedlog druge udruge svome načelniku, da općina preuzme trošak vođenja knjiga njihovog KUD-a, jedinica lokalne samouprave odbila je, čime se potvrđuje neujednačena politička praksa financiranja udruga na lokalnim nivoima.

[88] Krajnji ugovorni rok za predaju programskog i financijskog izvješća je 14. prosinca tekuće godine što podrazumijeva realizaciju programa do negdje 1. prosinca zbog izrade izvještajnog obrasca koji uključuje mnoge aktivnosti i obveze.

Rezime

Udruge ostvaruju mala i nedovoljna, pa čak i nikakva sredstva, a posebice za rad sa stručnim voditeljem, što će za mnoge od njih značiti umjesto kulturno-umjetničkog rada, diletantizam, odnosno nestručni rad i umanjenu umjetničku vrijednost. Tek rijetke udruge mogu se pohvaliti dobrim financiranjem, što uglavnom nije rezultat nekog uhodanog sustava već sposobnosti same udruge, pa takve uglavnom ostvaruju bolju kulturno-umjetničku razinu. Sumnjamo kako će postojeći zakonski propisi značiti unaprjeđenje tako lošeg financiranog kulturno-umjetničkog amaterizma. Štoviše, neki od njih zbog svoje kompliciranosti, poput „Uredbe Vlade RH o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge", a koja je donesena samo s ciljem uređenja procedure za javne pozive i natječaje, dodatno će odbiti udruge od prijavljivanja na iste pozive pa tako i financiranja.

Pretpostavljamo kako će to za mnoge udruge značiti izlazak iz registriranog sustava (Registar udruga RH), odnosno njihovu likvidaciju, ili pak pod formalnim imenom likvidacije, daljnje djelovanje u neregistriranom ili spontanom obliku. Za one udruge koje opstanu pri registriranom djelovanju, značit će to samofinanciranje i nastavak daljnje ovisnosti o proračunima (državnim i lokalnim), jer sukladno negativnim trendovima nije za očekivati podršku poduzetnika, dijelom i zbog njihovog negativnog stava prema amaterizmu, te prilagodbu novonastalim uvjetima u koje kao negativne pojave možemo ubrojiti komplicirani natječajni postupak, kasnu objavu rezultata javnih poziva i natječaja te potpisivanje ugovora o financiranju s mnoštvom neodgovarajućih odredbi. U manjem opsegu očekuju se opisani primjeri pozitivne prakse financiranja udruga od pojedinih samoupravnih jedinica i ministarstava.

Područje djelovanja udruga/grana amaterizma

Od ukupno 10 udruga koje su istaknule svoje područje djelovanja, čak njih 7 istaknulo je kako se bave izvornim folklorom, a preostale udruge istaknule su kako imaju koreografije, osnovne djelatnosti su im folklornog tipa te se planiraju baviti obnovom svoje izvorne nošnje. Za sve njih možemo konstatirati kako njeguju folklor kao specifičan izričaj jedne od grana amaterizma (glazbene, plesne). Bavljenje izvornim folklorom je zajednička djelatnost većini registriranih udruga u RH.[89] One ponekad proširuju svoju djelatnost, kako bi mogle održati cjelovečernji koncert (zbog želje svojih članova ili u cilju stvaranja većih mogućnosti za

[89] Bavljenje izvornim folklorom podrazumijeva izvođenje izvornih ili tradicijskih oblika (pjesama, plesova, običaja).

gostovanja)[90] na „koreografirani“ folklor, koji podrazumijeva organiziranije bavljenje amaterizmom.[91] Zanimljiva je tvrdnja predstavnika udruge kako izvornom folkloru „prijeti opasnost da se ugasi iz razloga jer svi mlađi voditelji daju šta će napraviti veselije, življe, no njegovi plesači su upoznali koliko je sirovi ples (izvorni, bez dodataka elegancije) zahtjevniji i naporniji“. Njegove riječi često puta se i obistinjuju u djelima stanovitih „koreografa“, točnije obrađivača povodom „koreografiranja“ zasnovanog na izvornom supstratu ili podlozi, odnosno scenskog prilagođavanja izvornih plesova. Kako bi na višem umjetničkom nivou ostvarili svoje „koreografije“, točnije scenske prilagodbe, koriste življi tempo (u cilju dobivanja što virtuoznijeg, prštavijeg, veselijeg i dopadljivijeg rada). Tako iskrivljuju izvornost pjesama i plesova, a to dovodi do spomenute opasnosti po izvorni folklor.

KUD Kraljica Katarina, Donji Lapac:
Žetveni običaji Kraljeve Sutjeske (Srednja Bosna)
na *23. Susretu hrvatskih folklornih ansambala i izvornih skupina*,
Koprivnica,12. 11. 2016.

Rezime

Bavljenje izvornim folklorom, kako ga udruge nazivaju, a podrazumijevajući pritom u znanstvenom diskursu izvorni ili tradicijski ples, koji kao glavnu sastavnicu obuhvaća i pjevanje tradicijskih pjesama i instrumentalnu pratnju te vizualni aspekt (narodnu nošnju), osnovna je djelatnost većini udruga obuhvaćenim istraživanjem, pa tako i u RH. Vidljivo je to i iz zadnjeg istraživanja DZS-a[92] *koje utvrđuje da od ukupnog broja (2620) djelujućih sekcija-grupa u udrugama*[93]*, najviše je folklornih sekcija*[94] *(836), koje u odnosu na druge sekcije*

[90] Čini se kako izvorne skupine imaju manje mogućnosti za gostovanja na festivalima zbog svoje ograničenosti uzrokovane repertoarom od onih „koreografiranih“ skupina.
[91] Organiziranije bavljenje amaterizmom podrazumijeva veće obveze i troškove.
[92] Zadnje istraživanje DZS-a za udruge kulturno-umjetničkog amaterizma bilo je u sezoni 2009./2010.
[93] U spomenutom istraživanju je navedeno djelovanje 965 udruga sa 67.726 članova.
[94] U spomenutom istraživanju *Folklorne sekcije* prevode s engleskom složenicom *Folk dances* što ukazuje da se pod pojmom folklornih sekcija podrazumijevaju skupine koje se bave folklornim plesovima.

(dramsku, likovnu, ...) imaju i najbrojnije članstvo (25.209).[95] *Kada je jedan od naših sugovornika ukazao kako izvornom folkloru „prijeti opasnost da se ugasi iz razloga jer svi mlađi voditelji daju šta će napraviti veselije, življe", naveo je samo jedan od postojećih trendova njegova iskrivljavanja uzrokovanog scenskim prilagođavanjem. Upravo ovo istraživanje ukazuje i na mnoge druge razloge koji prijete funkcioniranju uglavnom ovih udruga, pa tako i njihovoj djelatnosti očuvanja izvornog folklora, koja je zasigurno najbolji, ili bi to mogao biti, oblik očuvanja kulturne baštine (zbog sveobuhvatnosti i voluntarizma), pod uvjetom odgovarajuće stručne pomoći ili mentorstva te organizacije.*

Pritom treba pojasniti i istaknuti da svaka jedinica regionalne i lokalne samouprave uglavnom ima jednu, pa čak i više kulturno-umjetničkih udruga (sveobuhvatnost), čiji članovi, besplatno kao volonteri i entuzijasti, baveći se izvornim folklorom zapravo su vrijedni sakupljači i istraživači, poput prvih etnomuzikologa ili folklorista narodnih pjesama i svirke, plesova, običaja, nošnji, koje kasnije i uprizoruju, odnosno rekonstruiraju obrazujući svoje članove, postižući gdjegdje i ozbiljne umjetničke rezultate. Ovdje ne smijemo zaboraviti da djeca broje čak 43% njihovih članova, a koja se po prvi puta susreću s aktivnom participacijom u nekoj od kulturnih aktivnosti, odnosno sa svim vrijednostima koja takva participacija uključuje (među inim i ljubav prema baštini).

Nadalje, za svaku od tih jedinica, funkcioniranje njene kulturno-umjetničke udruge objedinjuje u sebi svojevrsni istraživački centar, muzej, odgojnu instituciju, glazbenu školu te neku vrstu umjetničkog ansambla, odnosno cjelokupni kulturni sustav. U tom smislu, nevjerojatno je da se spomenutim udrugama ne osiguravaju niti minimalni uvjeti za njihov spomenuti besplatni rad, za koji bi, da ga netko drugi obavlja, trebalo osigurati neusporedivo veća sredstva. Svekoliko značenje ovih udruga, nažalost još uvijek nije prepoznato u hrvatskom društvu, zbog čega nepovratno gubimo vrijednosti i posebnosti hrvatske kulturne baštine pa samim time i hrvatske kulture.

Godine osnutka

Predstavnici udruga, samoinicijativno su iskazali godine osnutka svojih udruga, artikulirajući kontinuitet kao bitnu značajku njihova djelovanja. Od ukupno 15 udruga njih 7 osnovano je u razdoblju do 1990., a 8 od 1990. godine. Za većinu udruga (13) možemo istaknuti kako imaju srednje dugo djelovanje (do 40 godina), a svega 2 udruge imaju izrazito dug kontinuitet djelovanja (60 do 81 godina). Udruga (1) je iskazala problem njihova rada u

[95] Navedene folklorne sekcije (836) imaju u svom članstvu 10.946 djece od ukupnog broja članova (25.209).

kontinuitetu jer su se u 19 godina djelovanja, oko 6 puta „dizali“, odnosno revitalizirali svoje djelovanje.

Rezime

Praćenje djelovanja udruga u kulturi, pa i njihovog kontinuiteta, trebalo bi biti zadaćom određenog javnog tijela, i to zbog dvaju razloga: onog arhivskog, s ciljem dokumentiranja njihovih kulturološko-umjetničkih dostignuća, te operativnog, fokusirajući se na rješavanje problema rada u kontinuitetu. To proizlazi i iz činjenice što zakonski nije regulirano praćenje ovog sektora u arhivskom, niti u navedenom operativnom smislu, osim od institucija poput poreznih uprava, ili pak nadležnih ureda državne uprave u cilju registracije i inspekcijskog nadzora nad radom udruga. Tamo gdje su osnovane Zajednice udruga pojedinih hrvatskih županija prati se kontinuitet i problematika rada udruga, i to samo njihovih članica, na isti način kao i što to radi HSK za svoje članice.

Štoviše, ukinuto je i jedino postojeće istraživanje i prikupljanje podataka o udrugama u kulturi DZS-a, koje se provodilo na državnom nivou svake treće godine i to prema riječima Matije Škegro Vdović „zbog smanjenja proračunskih sredstava za provedbu istraživanja i nemogućnosti zapošljavanja novih službenika“ (Škegro Vdović, 2015, e-mail a.). Zadnje priopćenje DZS-a objavljeno u 2011. godini, a odnosilo se na udruge kulturno-umjetničkog amaterizma u sezoni 2009./2010. Od tada pa nadalje ne postoje aktualni podaci o njihovom ukupnom broju u Republici Hrvatskoj i po županijama, broju njihovih sekcija i članova, priredbama, plaćenom osoblju, itd. Sve su to indikatori nedostatka interesa, kako na nacionalnom tako i regionalno-lokalnom nivou, koji nužno rezultira sve većim „sivim“ zonama (nepoznavanju) ovog sektora kao i nemogućnostima njegova praćenja.

Upravna tijela udruga

Jedan od predstavnika udruga, istaknuo je uključivanje roditelja mladih pripadnika udruge za članove upravnog odbora, kako bi se donosile i provodile odluke u skladu s interesima djece i na taj način doprinosilo sveopćem radu ove udruge.

Nažalost, svjedoci smo i prilično negativnog rada udruga u kojima postoji kult dirigenta, odnosno stručnog voditelja, koji je uspio svojim autoritetom privatizirati i podrediti djelovanje cjelokupne udruge, uključujući i vodstvo udruge (skupštinu i upravu) zadovoljenju svojih „umjetničkih“ apetita. U tom slučaju, njemu se dopušta samostalno kreiranje politike udruge koje je inače u domeni rada skupštine pa čak i korištenje nepedagoških metoda rada. Naime s ciljem angažiranja i senzibiliziranja članova svojih udruga za natjecanja, koriste fraze poput „Vi ste najbolji, osvojit ćete prvu nagradu, svi drugi nisu vam ni do koljena“. Ukoliko

pak udruge ne ostvare nagrade kao zacrtane ciljeve svojih voditelja, tada isti koriste retoriku drugog tipa, ne preuzimajući krivicu na sebe, niti je prebacujući na svoju udrugu (tada bi pogazili svoje prethodne tvrdnje i autoritet), na način „Stručno povjerenstvo je korumpirano i ne zna ništa“. To pobuđuje u članovima udruge i njenom vodstvu umjesto pozitivnog, poprilično negativan odnos prema članovima stručnog povjerenstva i drugim udrugama (sudionicima), koji je znao eskalirati do incidenata kao što su trganje priznanja za sudjelovanje, ili naguravanje s članovima povjerenstva. U jednom takvom incidentu, članovi puhačkog orkestra gurali su k moru eminentnog hrvatskog stručnjaka. U drugoj prilici članovi povjerenstva nisu sudjelovali na svečanoj dodjeli nagrada zbog straha od sličnih incidenata pa su se, prepustivši dodjelu organizatoru, uputili kući.

Spomenuti kult dirigenta i nepedagoško huškačko ponašanje voditelja ovih udruga (potrebno je istaknuti kako su oni često plaćeno osoblje-profesionalci) zasnovani su u biti na njihovom osobnom interesu osvajanja nagrada, kako bi opravdali svoj honorar ili zatražili njegovu povišicu ukoliko ostvare veći uspjeh. U tim okolnostima kulta dirigenta ili neke druge osobe (amatera-fanatika), cjelokupna je udruga talac nečijih osobnih interesa, umjesto zajedničkih svim članovima udruge.

Rezime

Informacije o sastavu i nadležnosti upravnih tijela udruga (skupštine i upravnog odbora) mogu se pronaći u odredbama „Zakona o udrugama“. No onih praktičnih i „životnih“ informacija o njihovom funkcioniranju, ne nalazi se mnogo. Stoga je potrebno istaknuti kako je od suštinskog značaja za uspješno funkcioniranje udruga u kulturi, funkcioniranje skupštine udruge, kao najvišeg tijela, te posebice njenog upravnog odbora kao izvršnog, odnosno operativnog tijela skupštine, u skladu sa zakonskim odredbama. Funkcioniranje ovih tijela osigurat će svim članovima udruge konzumiranje svih onih karakteristika ili vrlina civilnog društva, kao što su demokratsko pravo na suodlučivanje i aktivan rad, pluralizam mišljenja, odgovornost i neovisnost. U tom će slučaju interesi udruge biti iznad partikularnih interesa pojedinaca, što će doprinijeti zasigurno kvalitetnijem, društveno odgovornijem i pozvanijem radu udruge, a ujedno i onemogućiti pojedince poput npr. stručnih voditelja kao plaćenog osoblja ili nekih drugih, u pretvaranju višedimenzionalnog društveno-korisnog djelovanja udruge u običnu alatku za nečiji osobni probitak.

Članstva udruga

Članstva udruga u brojčanom smislu značajno se razlikuju, tako nalazimo one koje broje od desetak članova pa do 200, odnosno 250. Jedna udruga broji čak 200 do 250 aktivnih članova podijeljenih u sekcije, sukladno dobi članova. U drugu, ubrojili su sve žitelje iz sela, pa tako i one koji se ne bave kulturno-umjetničkim radom, uključivši ih u snimanje dokumentarnih filmova koje je udruga osmislila s HTV-om (npr. pečenje rakije, žetva). Aritmetička sredina brojnog stanja članstva udruga (10) iznosi cca. 54, što govori kako je riječ o masovnijem obliku društvenog organiziranja. Slična je situacija s dobi članova udruga, pa neke u svom članstvu imaju skoro sve dobne skupine, u nekim prevladavaju djeca i mladi (negdje su prisutne samo djevojke), negdje srednja dob ili pak oni najstariji. Uglavnom se susreće dijapazon različitih dobnih skupina, od vrtićke pa do onih s 80-tak godina, koje gdjegdje zajedno participiraju.

KUD Kraljica Katarina, Donji Lapac: *Žetveni običaji Kraljeve Sutjeske* (Srednja Bosna) na *23. Susretu hrvatskih folklornih ansambala i izvornih skupina*, Koprivnica, 12. 11. 2016.

Dirigent puhačkog orkestra istaknuo je kako djeca koja sviraju u njegovom orkestru pohađaju dvije škole, gimnaziju i glazbenu, iz čega zaključujemo kako članovi ove amaterske udruge imaju veći postignuti stupanj općeg i glazbenog obrazovanja, kvalitetno ispunjavaju svoju dokolicu,[96] vrijedna su, te imaju razvijene organizacijske sposobnosti, što zasigurno dirigenta (amatera) postavlja pred veće izazove.

Udruge (6) su istaknule kako unutar istih djeluju sekcije, uglavnom od 2 pa do 5 i više, među koje spadaju folklorna, dramska, tamburaška, zbor i druge sekcije. U sekcijama, ustrojstvenim oblicima unutar udruga djeluju amateri, sukladno osobnim potrebama, odnosno afinitetima, prema određenim granama kulturno-umjetničkog amaterizma. Ukoliko udruga ima dovoljno članova, ista sekcija može se dijeliti prema dobi članova, na dječju, odraslu, veteransku i slične. Tako jedna udruga, čiji su članovi podijeljeni u sekcije, sukladno dobi

[96] Pohađanje redovne glazbene škole uz gimnaziju pretpostavlja da adolescenti na kvalitetan način ispunjavaju svoju dokolicu.

članova, ima dva dječja folklorna ansambla (djeca predškolskog uzrasta i djeca do petog razreda osnovne škole), pripremni ansambl (od 5. do 8. razreda osnovne škole), prvi ili reprezentativni ansambl (srednjoškolska mladež do prvog polugodišta 4. razreda, kada počinju pripremati maturu) i ansambl veterana (plesači koji su bili aktivni prije 10 do 12 godina). To je više nego edukativno u cilju pripreme članstva (već od malih nogu) za veće izazove te osiguranja kvalitetnog i dovoljnog priljeva članova u tzv. reprezentativan ansambl (službeni ansambl).

Smanjenje, odnosno nestanak sekcija je zabilježen u udrugama (3). Tako je prva udruga istaknula kako je u njoj došlo do smanjenja broja sekcija s 5 na 2,[97] druga pak, da joj se odrasla sekcija, koja je prije bila popularna i jako aktivna, umrtvila jer ljudi rade (subotom i nedjeljom) i nemaju vremena za folklor, dok se trećoj raspala muška pjevačka skupina zbog nezainteresiranosti članova.[98] Samo je kod dvije udruge uočen rast broja sekcija i to iz jedne sekcije koja je nestala na tri nove sekcije, odnosno osnutak nove skupine od 25 djece.

Udruge su se po pitanju nedostatka članstva, u značajnom broju (18) uključile u raspravu. Većina njih (17) istaknula je problem nedostatka članstva, dok je jedna udruga istaknula kako je zadovoljna s odazivom i brojem članova (pretpostavljamo jer djeluje na području jednog od većih hrvatskih gradova), iako je i ona primijetila pomalo stagniranje članstva. Udruge (3) su istaknule kako bilježe nedostatak muških članova, „muzikaša“ (7 udruga) pa i tamburaša u Slavoniji, te gubitak starije generacije, potrebne zbog „prijenosa znanja o starinama“. Nedostatak članstva povezan je i s mladima u dva aspekta: kao „problem pomlađivanja“, odnosno uključivanja mladih u rad udruga (6 udruga), a gdje ima mladih, kao „problem odlaska mladih“ na fakultete ili za poslom (6), pa ih ne mogu dugo zadržati u udruzi jer se nakon odlaska više ne vraćaju. Za nedostatak tamburaša (2), razlog je njihova profesionalizacija (napuštanje udruge i sviranje za novce) koja nastupa nakon što nauče svirati u udruzi. U ostale razloge nedostatka članstva udruge nabrajaju: osipanje članstva (2), gubitak starije generacije, nezainteresiranost za bavljenje folklorom (3), nedostatak slobodnog vremena zbog rada subotom i nedjeljom, neodlaženje na gostovanja koja mladi vole, nedostatak opreme, zainteresiranost mladih za moderne plesove (gdje se opijaju) i igrice, te promjena voditeljice i njenog pedagoškog pristupa.[99]

---

[97] Udruga je prije imala dramsku sekciju, mali i veliki folklor, izvornu sekciju i zbor, a sada samo izvornu i folklornu sekciju.

[98] Mlađi članovi nisu htjeli participirati u radu udruge iako su bila osigurana sredstva za njena putovanja i nastupe.

[99] Djeca su navikla na svoju učiteljicu koja dobro vodi dječji folklor kao izvannastavnu aktivnost u školi pa udruga pretpostavlja kako će zbog promjene svoje voditeljice djeca odustati od dolaska u stariju grupu KUD-a.

Udruge su predložile različita rješenja za povećanje članstva. U ona spretna spadaju: angažiranje samičara u nedostatku svirača pa ponegdje ispadnu zanimljiviji od drugih društava; dobar i težak rad[100] te voditelj koji ispravno komunicira; privlačenje djece posebice s fešticama, ekskurzijama, nastupima; obrazovanje (putem seminara) svojih mladih članova udruge za metodološki osposobljene voditelje za rad s djecom;[101] formiranje mlađih sekcija za osnovnoškolski uzrast iz kojih se popunjavaju redovite sekcije odraslih (2); pridobivanje muških članova lobiranjem sudionika nogometnih turnira;[102] organizacija dječjeg folklora kroz slobodne aktivnosti u školi; okupljanje članstva iz više sela te nastupanje više udruga (4) s jednim te istim „muzikašima". U nespretna rješenja spada praksa udruge koja djeci isplaćuje 50 kuna po dolasku te plaćanje naknade drugoj udruzi za instrumentalnu pratnju na važnijim nastupima zbog nedostatka tamburaša.

Rezime

Brojno stanje članstva udruga iznosi oko 54 člana (aritmetička sredina), što govori kako je riječ o masovnijem obliku društvenog organiziranja. Glede dobne strukture njihovih članova, uglavnom susrećemo raspon različitih dobnih skupina, od vrtićke pa do onih s 80-ak godina, koje ponegdje zajedno participiraju, o čemu posebno treba voditi računa u prigodi angažiranja voditelja i druženja članova udruge (pružanje dobrog primjera). U smislu postignutog obrazovanja članova udruge, istaknuto je kako njihova djeca pohađaju dvije škole, gimnaziju i glazbenu, iz čega zaključujemo kako imaju veći postignuti stupanj općeg i glazbenog obrazovanja, kvalitetno ispunjavaju svoju dokolicu, marljiva su te imaju razvijene organizacijske sposobnosti.

Članovi djeluju unutar sekcija, ustrojstvenih oblika udruga, a sukladno osobnim afinitetima prema određenim granama kulturno-umjetničkog amaterizma. Ukoliko ima dovoljno članova, ista sekcija, npr. folklorna može se podijeliti, sukladno dobi članova, na dva dječja folklorna ansambla,[103] pripremni ansambl,[104] prvi ili reprezentativni ansambl[105] te ansambl veterana.[106] Takva podjela sekcije edukativna je s ciljem osiguranja kvalitetnog i dovoljnog priljeva članova u reprezentativni ansambl. Zabilježili smo kod jedne udruge smanjenje broja sekcija

---

[100] Predstavnik udruge smatra ako se djecu želi privući u udrugu, da ono što ih se uči mora biti teško, jer će zbog toga participirati u njenom radu, u suprotnom, ako im je jednostavno, neće dolaziti.

[101] Predstavnik udruge smatra da će ti isti mladi, osposobljeni voditelji kao kreativci lakše privući druge mlade, za razliku od dosadašnje metode koja se koristi za rad: "stani i kreni, ne tako, prvi glas, drugi glas".

[102] Udruga je lobiranjem sudionika nogometnih turnira pridobila 7 do 8 muških članova.

[103] U dva dječja folklorna ansambla djeluju djeca predškolskog uzrasta i djeca do petog razreda osnovne škole.

[104] U pripremnom ansamblu djeluju djeca od 5. do 8. razreda osnovne škole.

[105] U prvom ili reprezentativnom ansamblu djeluje srednjoškolska mladež do prvog polugodišta 4. razreda kada počinje pripremati maturu.

[106] U ansamblu veterana djeluju plesači koji su bili aktivni prije 10 do 12 godina.

(s 5 na 2), a kod druge dvije prestanak djelovanja jedne od njihovih sekcija, dok smo samo kod dvije udruge uočili rast broja sekcija i to s jedne na tri nove, odnosno nastanak nove skupine od 25-ero djece.

Predstavnici udruga (17) suštinski su značaj dali generalnom nedostatku članova, dok je samo jedna udruga istaknula kako je zadovoljna s odazivom i brojem članova, iako je i ona uočila laganu stagnaciju članstva. Evidentiran je nedostatak muških članova i glazbenika te gubitak starije generacije, potrebne zbog transmisije znanja sa starih na mlade, odnosno očuvanja nematerijalne kulturne baštine (načina odijevanja, češljanja pa i izrade tradicijske opreme), što se donekle nadoknađuje informacijama sa starih fotografija. Razlozi nedostatka članstva su: problem pomlađivanja i odlaska mladih na fakultete ili za poslom, nakon čega se ne vraćaju; profesionalizacija tamburaša (napuštanje udruge zbog sviranja za novce); osipanje članstva; gubitak starije generacije; nezainteresiranost za bavljenje folklorom; nedostatak slobodnog vremena (rad subotom i nedjeljom); neodlazak na gostovanja; nedostatak opreme; zainteresiranost mladih za moderne plesove (gdje se opijaju) i igrice; te promjena voditelja i time pedagoškog pristupa djeci.

Udruge su predložile rješenja za povećanje članstva: u nedostatku svirača, prati ih samičar; dobar rad i dobra komunikacija voditelja; privlačenje djece s nastupima i gostovanjima; obrazovanje (seminarima) mladih članova udruge za metodološki osposobljene voditelje za rad s djecom; formiranje mlađih sekcija osnovnoškolskog uzrasta s ciljem popunjavanja redovitih sekcija odraslih; veći angažman u cilju pronalaska muških članova; organizacija dječjeg folklora kroz slobodne aktivnosti u školi; okupljanje članstva iz više sela te dijeljenje istih glazbenika unutar više udruga.

Na kraju, relevantno je zaključiti kako je po pitanju članstva udruga predočeno loše, deficitarno stanje, što za mnoge udruge znači nemogućnost postizanja optimalnih uvjeta za kvalitetnu produkciju i stvaralački rad te smanjenu društvenu ulogu, a u samo iznimnim slučajevima ostvarivanje značajnijih umjetničkih rezultata. Na neke navedene razloge deficitarnosti svoga članstva vlastitim aktivnostima udruge mogu utjecati u cilju smanjivanja njihovog negativnog utjecaja i povećanja članstva, no na mnoge od njih realno nemaju utjecaja, nego je potrebna značajnija promjena društvenog stava, a kao posljedica donošenja posebne pravne legislative.

Voditelji udruga

Pod pojmom voditelj udruge smatraju stručnu, vanjsku, plaćenu osobu, koja uvježbava, osposobljava članove udruge određenom kulturno-umjetničkom programu. Udruge (6) su istaknule kako nemaju voditelja i to uglavnom zbog nedostatka sredstava.

Istaknule su (3) problem stručnog vođenja i nedostatka stručnih voditelja, npr. da na njihovom prostoru od 50.000 stanovnika imaju svega 5 voditelja prosječne starosti od 50 godina i više.

Druge udruge (7) istaknule su kako imaju voditelja, od toga dvije tvrde da je stručan, a jedna da je upitna njegova naobrazba, no da su sretni što imaju bilo kakvog voditelja koji uči djecu. Od tih 7 udruga, dvije podmiruju svojim voditeljima samo trošak benzina jer nisu iz njihovog mjesta, a za više nemaju novaca.

One se u ovom podijeljenom stanju (neke imaju voditelja, neke nemaju) odlučuju na angažiranje vlastitih snaga, u smislu da ih vodi jedan od njihovih kompetentnijih članova ili tome sklonije članove osposobljavaju putem različitih seminara (3). Od njih 7, dvije su udruge istaknule edukaciju svojih članova u *Centru Gatalinka* u Vinkovcima, a jedna na seminarima u organizaciji *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije*.

Udruge (2) su se dotaknule i dobi voditelja, u smislu kako je bitno za rad s amaterima imati voditelja mlađe dobi, odnosno godinama njima bliskog, jer se isti lakše prilagode radu s djecom, a i djeca više vole raditi s njima.

Istaknute su i dvije negativnosti u radu voditelja, prva, kako bi isti bio dobar da je malo ozbiljniji, odnosno da je veći autoritet,[107] a u drugom slučaju radilo se o nedostatku pedagoškog pristupa voditelja, jer se „prilikom svog rada (pokazivanja) derao na djecu“ koja su se pritom uplašila.

Udruga je iskazala prisutan problem međusobne zaraćenosti voditelja udruga, zbog trzavica među njima („tko kud ide“). Evidentan je problem zaraćenosti voditelja udruga, koju isti voditelji usmjeravaju prema sukobu udruga, a sve u cilju osvajanja nagrada ili kandidacije na određene manifestacije te afirmacije svoje stručnosti i, posljedično tome, većih honorara za svoj rad, ne sluteći koliku štetu rade amaterskom sektoru, koji ipak više stremi filantropiji i društvenoj koheziji.

Rezime

Pod pojmom voditelj, udruge smatraju stručnu, vanjsku, plaćenu osobu, koja uvježbava, osposobljava članove udruge određenom kulturno-umjetničkom programu. Svjesne da je

[107] Autoritet proizlazi iz znanja, a često se neozbiljnošću kompenzira neznanje.

znanje „ono što ih može izvuć', ono što im sada najviše nedostaje“, daju suštinski značaj problemu stručnog vođenja zbog nedostatka stručnih voditelja u njihovoj okolici kao i sredstava za njihovo angažiranje. Odnos udruga koje imaju stručnog voditelja (jedna od njih sumnja u njegovu stručnost) i onih koje ga nemaju, donekle je podjednak, pa se ove potonje odlučuju na angažiranje tome sklonijih članova, koje dodatno osposobljavaju putem različitih seminara (u organizaciji „Centra Gatalinka“, „Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije“ ili HSK-a). Nažalost, broj takvih prilika za osposobljavanje u užoj okolici udruga poprilično je malen pa tome u prilog treba istaknuti kako se u nekim županijama od njihovog osnutka nije održao seminar namijenjen udrugama u kulturi, a oni besplatni koje organizira HSK na nacionalnom nivou, za mnoge udruge nisu dostupni zbog troškova puta i noćenja sudionika.

Predstavljene su pozitivne i negativne karakteristike voditelja. U pozitivne osobine spada njihova mlađa dob, jer se isti lakše prilagode radu s djecom pa i djeca više vole raditi s njima, a u negativne neozbiljnost rada i slab autoritet, upitna naobrazba, nedostatak pedagoškog pristupa (deranje na djecu), problem međusobne zaraćenosti voditelja udruga (potpiruju sukob udruga poradi egoističkih ciljeva).

Evaluirajući trenutno stanje stručnog vodstva udruga možemo zaključiti kako je loše, zbog deficitarnosti zanimanja i nedostatka sredstava udruga, što će za veći broj udruga značiti umjesto kulturno-umjetničkog rada, vraćanje u diletantizam, nestručni i nepedagoški rad te umanjivanje kulturno-umjetničkih vrijednosti. Rješenje vidimo u stručnom osposobljavanju članova udruge za stručne voditelje, uz uvjet da udruge, udruživanjem u zajednice udruga, stvore uvjete za ostvarivanje sredstava namijenjenih programima osposobljavanja stručnog vodstva.

Prostorije za djelovanje/arhivu opreme

Udruge uglavnom nemaju prostorije u svom vlasništvu. No postoje i one udruge koje ih žele osigurati pa su inicijatori realizacije infrastrukturnih projekata, kao u našem primjeru udruge koja radi na uvrštenju gradnje doma za svoje djelovanje u strategiju općine. Poznati su slični primjeri poput *Hrvatskog pjevačkog društva Zora* iz Karlovca ili pak *KUD-a Preporod* iz Dugog Sela, koji su u tome i uspjeli, što istima daje dodatan kulturološki i gospodarski značaj. Tako je *Zora* iz Karlovca inicirala podizanje vlastitog doma izgrađenog 1892. godine sredstvima građana, koji i u moderno doba služi Gradu Karlovcu (*Gradsko kazalište Zorin dom*) kao jedina kazališno-koncertna dvorana u kojoj se održavaju uglavnom profesionalni, ali i amaterski programi. Sličan je primjer u Gradu Dugom Selu, gdje je u vlasništvu *KUD-a*

Preporod istoimena dvorana koja služi građanima kao jedina takva, uglavnom za sve gradske koncertne i scenske priredbe.

Grad, škola i vatrogasci, iskazani su subjekti koji su svoje prostorije kao što je npr. učionica, hol i dvorana osnovne škole ili pak dom, dodijelili udrugama na korištenje.

Velika većina udruga koristi dodijeljene prostorije koje uglavnom nemaju adekvatne uvjete za djelovanje (nemaju vode, WC, grijanje, hlađenje, strop se urušava, poplavljene su, potrebno ih je popravljati, nisu prilagođene za plesnu izvedbu, pa umjesto na drvenom podu, pleše se na betonu u holu osnovne škole). Tek izrazito mali broj udruga koristi prostorije bez većih problema.

Podijeljeni su rezultati oko posjedovanja prostorije za čuvanje opreme, odnosno nošnji, pa tako neki imaju, a neki nemaju prostoriju za čuvanje arhive, fundusa nošnji, koje stoga privatno čuvaju po domovima. Potreba osiguranja adekvatnih prostorija za čuvanje nošnji, obuće, instrumenata,[108] raznih „rekvizita“[109] za očuvanje običaja, nota i druge opreme pretpostavlja jedan od glavnih uvjeta za neometan i uspješan rad udruga u kulturi.

Udruge dijele dodijeljene prostorije s drugim udrugama, iz čega proizlazi njihova neostvarena potreba za dodatnim korištenjem prostorija radi unaprjeđenja djelatnosti, budući da bi ih željeli koristiti svih sedam dana u tjednu za rad sa svim skupinama udruge.

Za korištenje prostorija plaćaju režije, najamninu (koja je njihov najveći problem), neke imaju obvezu financiranja njihovog održavanja, a sve im je teže financirati troškove vezane uz prostor.

Rezime

Prostori u kojima udruge djeluju, uglavnom nisu u njihovom vlasništvu, osim u iznimno rijetkim slučajevima, i to kao ostavštine inicijativa određenih društava u prošlosti, podignutih prilozima građana. Dodijeljeni im prostori na korištenje od grada, škole ili vatrogasaca, uglavnom ne zadovoljavaju niti minimalne tehničke uvjete (nemaju: vode, WC, grijanje, hlađenje; urušavaju se, poplavljeni su), a kamoli one umjetničke, u smislu prilagođenosti specifičnim umjetničkim izričajima (ples na baletnom podu umjesto betonskom), ili pak uvjete

[108] Poznato je kako tambure reagiraju na temperaturne razlike pa iz tog razloga sva sredstva koja cjelokupna društvena zajednica uloži u kupnju opreme određene udruge može biti nepovratno uništena ukoliko se ista ne čuva na odgovarajući način. Privatno čuvanje instrumenata ili sličnog po kućama svakako ne doprinosi spomenutom očuvanju, jer osim što ne zadovoljava osnovne uvjete očuvanja, udruge imaju problema i s vraćanjem takve opreme, kada pojedini član napušta udrugu, ili pak dodatnim trošenjem iste opreme jer se koristi u privatne svrhe (npr. tamburaši raubaju tambure svojih udruga na pirovima).

[109] Interesantan je navod udruge kako im za očuvanje običaja treba puno rekvizita, odnosno da su jednom cijelu sobu nosili u Novsku, čime se potreba udruga za korištenjem svojih prostora, koji bi bili organizirani na dugoročno vrijeme, a kako bi mogle adekvatno čuvati potrebnu opremu, iskazuje u svojoj punini.

za očuvanje njihove opreme[110] *i arhive, što je nerijetko razlogom njihova uništenja. Nadalje, budući da ih dijele s drugim udrugama, nisu im dostatne niti u smislu njihova korištenja za rad sa svim skupinama tijekom svih sedam dana u tjednu. Ipak i za korištenje takvih neadekvatnih prostorija, plaćaju režije, najamninu koja predstavlja njihov najveći problem ili imaju obvezu njihovog održavanja, što im je svakog dana sve teže.*

Čini se iz navedenog, kako jedinice lokalne i regionalne samouprave uglavnom nisu prepoznale potencijale udruga u kulturi koje svojim djelovanjem mogu pretvoriti njihove obične i često puta beživotne prostorije u kulturna, obrazovna i društvena središta tih istih jedinica, pa tako umjesto da im ih osiguraju u adekvatnom obliku za njihov svekoliki društveni napredak ili sredstva za njih, te iste prostorije znače udrugama, umjesto poticaja, samo još jedan od utega ili čak najveće probleme u djelovanju.

Oprema ili sredstva za djelovanje
(nošnje, opanci, instrumenti, koreografije i prateći notni zapis glazbene obrade)

Podijeljeno je brojčano stanje oko posjedovanja nošnji, tako neke udruge (4) nemaju nošnje u svom vlasništvu dok druge (4) navode kako imaju svoj fundus nošnji kao rezultat vlastitog šivanja, dokupa ili skupljanja. Problem neposjedovanja nošnji udruge rješavaju na način da ih članovi moraju sami pribaviti, posudbom nošnji od drugih udruga ili pak od članova udruge koji su ih samostalno kupili. Neposjedovanje vlastitih nošnji predstavlja problem udrugama i u prigodi udruživanja novih članova kojima nisu u mogućnosti ponuditi niti minimalno potrebnu opremu za bavljenje kulturno-umjetničkim radom. Razloge zbog kojih udruge imaju poteškoće s nabavom izvorne ili rekonstruirane narodne nošnje, možemo sažeti na riječ nedostatak i to: izvornih nošnji,[111] sredstava za kupnju te materijala od kojeg se mogu sašiti.[112]

Neke udruge na smotrama nastupaju „s onim s čim su se uspjeli prikrpati“, odnosno u nošnjama koje su pribavili. Kada takve udruge dođu u rang s onima bolje opremljenima, a sve se natječu za manifestaciju višeg ranga, stručnjaci mogu previdjeti kako određena udruga iz neznanja koristi stariju i noviju nošnju u istom folklornom prikazu. U toj prigodi, na okruglom stolu kritiziraju tako odjevenu udrugu, ne znajući pritom da je nastupila u onom što

[110] Opremu udruga čini: nošnja, obuća, instrumenti, note, „rekviziti“ za očuvanje običaja i drugo.

[111] Izvorne nošnje su stare pa propadaju zbog nošenja, uništene su poradi ratnih stradavanja ili neadekvatnog čuvanja. Oni koji imaju izvorne narodne nošnje, čuvaju ih po kućama jer ih ne žele prodati ili su osvijestili njihovu vrijednost pa osjećaju kako „za njih mogu dobiti neke novčiće".

[112] Prisutan je nedostatak platna tkanog na tkalačkom stanu (posljedica je visoka nabavna cijena) i svile, kakvi su nekad bili.

ima, i da u protivnom ne bi mogla niti nastupiti. S druge pak strane, stručnjaci moraju ocjenjivati udruge koje se kandidiraju na iste manifestacije po istim kriterijima, no ukoliko iznesene ocjene nisu iskazane biranim riječima, iste uzrokuju doživljaj ružne kritike i srama kod udruga. One to povezuju više s dotičnim manifestacijama, a manje sa stručnjakom[113] koji je izrekao ocjenu, što ih udaljava od budućeg sudjelovanja na istoj manifestaciji i daljnjih spoznaja.

Kod rekonstrukcije narodnih nošnji udruge imaju problem njene kvalitete u smislu sličnosti izvornoj nošnji pa su izložene kritici stručnjaka na različitim smotrama, a sve zato jer za rekonstrukciju nošnje nisu izabrale odgovarajućeg stručnog izvršitelja (obrt ili tvrtku).[114]

Udruge lakše nabavljaju opanke, odnosno cipele za svoje članove, jer su dostupne kod raznih obrta koji ih kvalitetno izrađuju, no i za njih potražuju sredstva, iako dosta manja nego za nošnju. I po ovom pitanju, podijeljeno je stanje kod udruga, tako da ih jedni nemaju, a drugima su cipele jedino ono što mogu osigurati svojim članovima.

Intervjuirane udruge nisu istaknule problem nabavke instrumenata, štoviše jedna je udruga istaknula kako imaju instrumente, a druga pak kako ima pozitivno iskustvo nabavke instrumenata putem Javnog poziva *Ministarstva kulture*.

Udruge (4) su istaknule kako imaju koreografije, što pretpostavlja da intervjuirane udruge većinom njeguju izvorni folklor. Na njegovanje izvornog folklora udruge su i primorane jer bavljenje scenski prilagođenim folklorom podrazumijeva dodatne troškove udrugama - nabavku koreografije (od 5.000,00 do 20.000,00 kn neto po koreografiji) i pratećeg notnog zapisa glazbene obrade (oko 2.000,00 neto) te narodnih nošnji drugih lokaliteta bilo putem ustanove *Posudionica i radionica narodnih nošnji* ili kupnjom. Bilježimo primjer dobre prakse udruge koja u dogovoru s drugom udrugom pleše iste koreografije s ciljem uštede sredstava.

Rezime

Nabavka nošnje i ostale opreme u koju spadaju opanci, instrumenti, koreografije (i prateći notni zapis glazbenih obrada) predstavlja značajan izazov svim udrugama. Od cjelokupne spomenute opreme, nabavka nošnje, one izvorne ili rekonstruirane, najznačajniji

---

[113] U našem primjeru, predstavnik udruge nije se mogao sjetiti imena člana stručnog povjerenstva koji je izrekao stručni sud, već naziva manifestacije.

[114] Postoje tvrtke u Hrvatskoj koje promoviraju šivanje rekonstruiranih nošnji skoro svih krajeva RH, što nije racionalna tvrdnja u skladu s bogatstvom nošnji RH i kroničnim nedostatkom građe za rekonstrukciju nošnji. Takvi ponuditelji su uglavnom i najbolji falsifikatori kulturnog identiteta, a za neke od njih, udruge se odluče, u konačnici ne znajući kako će uzaludno utrošiti jedva prikupljena sredstva za falsifikat iz razloga jer u svojoj sredini nisu imali ili nisu kontaktirali stručnjaka (neke udruge nemaju potrebe nastupati na evaluacijskim smotrama pa niti ne znaju koje stručnjake mogu pitati za savjet).

je problem većini udruga. Bilježimo podjednak broj udruga koje nemaju u svom vlasništvu nošnje i onih koje navode kako imaju svoj fundus nošnji kao rezultat vlastitog šivanja, dokupa ili skupljanja. Razlozi neposjedovanja izvorne ili rekonstruirane nošnje su insuficijentnost sredstava, nedostatak izvornih nošnji, uzrokovan ratnim stradavanjem i neadekvatnom brigom, čuvanje zadnjih primjeraka nošnji po kućama iz sentimentalnih i materijalnih razloga, ili pak nepostojanje materijala od kojeg bi se mogla sašiti adekvatna rekonstrukcija. Kod rekonstrukcije narodne nošnje, događa se da ista nije kvalitetna u smislu sličnosti izvornoj, zbog odabira nestručnog obrta pa udruge bivaju izložene kritikama stručnjaka sa smotri, koje teško doživljavaju. Na isti način doživljavaju se, neodmjerene kritike stručnjaka, koji na okruglim stolovima, u prigodama odabira udruga za manifestacije višeg ranga, javno kritiziraju odjevenost udruga, ne znajući pritom da su iste nastupile s onim što su uspjele pribaviti ili s čim su se „prikrpale", i da u cilju nastupanja svih njenih članova miješaju stariju i noviju nošnju.

Opanci se mnogo lakše nabavljaju jer su dostupniji kod raznih obrtnika koji ih kvalitetno izrađuju, no i u ovom slučaju, podjednako je stanje kod udruga, koje ih nemaju i onih kojima su oni jedino što mogu osigurati svojim članovima. Intervjuirane udruge nisu istaknule problem nabavke instrumenata, štoviše pohvalile su pozitivno iskustvo nabavke istih preko Javnog poziva „Ministarstva kulture". Zabilježili smo svega četiri udruge koje imaju koreografije za što je vjerojatno razlog njihova visoka nabavna vrijednost (od 5.000,00 kn do 20.000,00 kn neto), kao i potreba nabavke nošnji drugih lokaliteta za njihovu izvedbu.

Oprema udruga, od velikog je značaja u prigodi udruživanja novih članova, direktno utječe na njihov kvalitetniji rad i bolju prezentaciju, a može biti i snažan demotivirajući faktor u opisanim slučajevima rekonstrukcije nošnje, koja ne odgovara izvorniku, ili zbog neodmjerenih kritika stručnjaka (poradi „prikrpavanja" udruga s ciljem nastupa svih njihovih članova). Osim toga, oprema u smislu nabavke koreografije i prateće narodne nošnje omogućuje proširenje programskog usmjerenja udruge iz onog izvornog u scenski-prilagođeno, osiguravajući joj tako nove mogućnosti za gostovanja i prezentaciju pa i angažiraniji rad članova udruge.

Ocjenjujući trenutno stanje opremljenosti udruga, možemo istaknuti kako je ono loše pa će u konačnici značiti manji potencijal za udruživanje novih članova, manje kvalitetan rad, demotivaciju članova, smanjene mogućnosti za programsko proširenje rada i nova gostovanja te angažiraniji rad članova, a na kraju njegovanje uglavnom izvornog folklora.

Probe

Udruge su istaknule problem održavanja proba „zbog puno sezonskih poslova, a zimi zbog hladnog prostora“ te nepostojanja voditelja u njihovoj užoj okolici (udaljen je od njih 186 km), stoga su probe s voditeljem neredovite, održavaju se svaki drugi vikend, a između toga rade sami. Istaknule su i problem neozbiljnosti rada na probama pa i na nastupima, što povezuju s voditeljem koji bi trebao biti ozbiljniji, veći autoritet te čvršće ruke.

Rezime

Probe, umjetničke ili tehničke, prepoznate su kod udruga kao bitna sastavnica za njihov uspješan rad. Održavaju ih u svojim središtima u cilju pripremanja programa za nastupe ili u okviru manifestacija, u točno dogovorenom vremenu koje odredi organizator, a kako bi u umjetničkom i tehničkom smislu, prilagodili svoje programe novim scenskim i zvučnim okolnostima. Unatoč brojnim otegotnim okolnostima u tim prigodama (višesatna i teška putovanja te raniji dolazak), probe nipošto ne propuštaju, dajući im tako posebno značenje. Iz tog razloga, često zamjenjuju tehničke ili tonske probe sa standardnim probama uvježbavanja programa, što najbolje poznaju organizatori koji ih redovito i teškom mukom „skidaju“ sa scene. Kod održavanja standardnih proba u središtima udruga, uočeni su sljedeći problemi: nedostatak članova zbog njihove zauzetosti sezonskim poslovima, neadekvatni prostorni uvjeti (hladan prostor), nedostatak stručnih voditelja u užoj okolici za njihovo redovito održavanje i neozbiljnost rada voditelja. U tako ograničavajućim okolnostima, nije moguće održavati uspješne probe pa ni očekivati značajnije rezultate rada.

Gostovanja (nastupi) u Hrvatskoj i inozemstvu

Od 18 predstavnika udruga koji su diskutirali o gostovanjima (nastupima) udruga u Hrvatskoj i inozemstvu, svega se njih 12 dotaknulo broja ostvarenih gostovanja koji varira od 0 do čak nevjerojatnih 46. Tako jedna udruga nije ostvarila gostovanja u 2014. zbog nedostatka sredstava, pet udruga ostvarilo ih je od 10 do 16,[115] a preostalih 6 udruga od 20 do 46.[116] Udruge (2) su primijetile smanjenje gostovanja, skoro za pola u odnosu na nekad, a jedna da ih je sve teže realizirati. Istaknuti su primjeri dobre prakse: udruga (1) na svakom putovanju uz svoje članove ima i dva roditelja tih istih članova, kako bi se kvalitetnije pazilo na djecu, čak 3 udruge spajaju svoja gostovanja s gostovanjima drugih udruga u cilju zajedničkog putovanja i podjele troškova, a jednoj je udruzi platio prijevoz njihov

[115] Udruge su ostvarile u prosjeku 12,6 gostovanja.
[116] Udruge su ostvarile u prosjeku 31,8 gostovanja.

poljoprivrednik. Problemi udruga su: nedostatak sredstava za gostovanja, trošak gostovanja snose uglavnom članovi, gostuju u blizini (ne izlaze iz granica općine) pa nemaju „većih“ gostovanja, nemogućnost organizacije uzvratnih gostovanja udrugama kod kojih gostuju (upitnost daljnje suradnje) te nedostatak tamburaša kao pratnja plesu za određeni nastup, zbog čega ne odlaze na gostovanje. Udruge (2) su istaknule kako svoju potrebu ostvarivanja gostovanja „povezuju sa stimulacijom dolaska mladih članova u ansambl“, te zadržavanja istih u ansamblu.

Postoje hrvatske županije koje nemaju, ili su se na njihovim područjima ugasile županijske smotre, a koje treba obnoviti. Županijske smotre idealne su prilike udrugama za ostvarivanje gostovanja unutar RH s dodatnim vrijednostima, jer tamo mogu susresti udruge iz svog susjedstva, s njima uspostaviti suradnju, usporediti svoje nastupe, dobiti savjet za daljnji rad, ukoliko se održavaju uz stručno mentorstvo, pa bi i u tom smislu valjalo usvojiti *Zakon o amaterskoj kulturi* koji bi osigurao provođenje, odnosno realizaciju takvih smotri.

Udruga (1) je istaknula svoje gostovanje na natjecateljskoj svjetskoj smotri folklora u Francuskoj, za koje je morala osigurati prijevoz, dočim joj je organizator za nastup isplatio 150 eura i podmirio troškove smještaja. Pretpostavljamo kako je francuski organizator[117] svjestan skromnih prihoda inozemnih udruga, pa mu njihovo subvencioniranje (zbog njihove udaljenosti) ne predstavlja luksuz već nužni i opravdani organizacijski trošak. HSK na sličan način želi osigurati sudionicima svojih manifestacija smještaj,[118] kao nužni i opravdani organizacijski trošak i to zbog njihove udaljenosti od mjesta održavanja manifestacija, a u cilju osiguranja uvjeta za cjelovito praćenje manifestacija i unapređenja kvalitete amaterskog rada, no od uspostavljanja Hrvatske kao neovisne države (1991.) nije u mogućnosti to i sprovesti.

Rezime

Gostovanja udruga u Hrvatskoj i inozemstvu, suprotno društveno prihvaćenim razmišljanjima, ne predstavljaju neku vrstu luksuza ili pak turističkih izleta, već kako su to udruge artikulirale, suštinsku potrebu „jer i s tim povezuju i stimuliraju dolazak njihovih mladih članova u ansambl“ te zadržavaju mlade u ansamblu. Tako su se udruge dotaknule broja svojih ostvarenih gostovanja koji varira od 0 do čak nevjerojatnih 46. Istaknule su i primjere dobre prakse: sudjelovanje roditelja djece u pratnji, spajanje gostovanja s gostovanjima drugih udruga u cilju podjele troškova, osiguranje potpore za gostovanje od jednog poljoprivrednika te gostovanje u Francuskoj, za što im je organizator osigurao 150

[117] Pod francuskim organizatorom možemo podrazumijevati npr. državu, lokalnu samoupravu ili poduzetnike.
[118] Manifestacije HSK-a su organizirane po županijskom ključu pa pretpostavljaju nacionalnu pokrivenost.

eura i plaćen smještaj. No i kod gostovanja postoje problemi: prisutno smanjenje njihova broja na skoro pola u odnosu na nekad, zbog sve teže realizacije i nedostatka sredstava udruga te smanjenih mogućnosti udruga domaćina gostovanja, samofinanciranje istih od članova udruga, gostovanja unutar općine (nemaju „većih" gostovanja), nemogućnost realizacije uzvratnih gostovanja što prijeti postojećima, njihova nerealiziranost zbog nedostatka tamburaša kao pratnja plesu te zamrle županijske smotre kao primjer za gostovanja s dodatnom vrijednošću.

Navedeni problemi predstavljaju negativan trend i loše stanje koje obilježava i ovu aktivnost udruga. Ono može predstavljati za udruge manju kohezivnu snagu za udruživanje novih članova, osipanje postojećeg članstva, u slučaju gostovanja unutar općine svojevrsnu izolaciju, smanjenje kvalitete rada, izostanak županijskog (time regionalnog i nacionalnog) kulturnog identiteta pa čak i socijalne kohezije, a na međunarodnom planu neuspostavljanje međukulturnog dijaloga i prezentacije hrvatskog kulturnog identiteta. Unutar postojećeg financijskog stanja moguće je na nacionalnom nivou promijeniti takav negativni trend, izgradnjom hijerarhijskog sustava jasno umreženih i dobro organiziranih smotri (općinske, gradske, županijske, međužupanijske te državne), koje mogu postati značajnijim inicijatorom gostovanja udruga (među inim i zbog kompetitivnosti), odakle organiziranim poticanjem one najuspješnije mogu dalje gostovati na međunarodnom nivou.

Aktivnosti udruga (osim gostovanja)

Udruge (15) su iskazale kako su organizatori različitih kulturnih događanja u svojim sredinama. Značajnijima od koncerata istaknule su organizaciju svojih smotri. Njih 7, organizatori su smotri različitih amaterskih grana, specifičnih zbog većeg broja sudionika. Druge su udruge (3) spomenule smotru u kontekstu suorganizacije, pokušaja njenog uspostavljanja koje nije saživjelo, ili nedostatka novaca za realizaciju.

Organizacija smotri značajna je za udruge iz više razloga. Osim što udruga njenom organizacijom, koja spada u red organizacijski zahtjevnijih manifestacija, prikazuje svoje organizatorske vještine pa i time svoj veći status pred drugim udrugama,[119] ona „im daje dodatnu širinu, poznanstva i povezanost s drugima sličnima, olakšava pronalazak nastupa, ali isto tako odlazak na atraktivnija putovanja". Štoviše, udruga je istaknula povodom organizacije svoje devete smotre folklora, da „ako KUD nema svoju feštu, danas ne može funkcionirati", a druga pak da je pitanje do kada će ih organizatori pozivati na gostovanja,

[119] Svaka udruga može organizirati svoj koncert no ne i smotru.

kada isti uvide da im ih ne uzvraćaju, jer nemaju sredstava za organizaciju smotre. Udruge organiziraju smotre različitih karaktera i vrijednosti. Neke organiziraju samo interne smotre na koje pozivaju svoja prijateljska društva iz tuzemstva, dok su druge organizatori drugačije strukturiranih smotri, od većeg društvenog značaja, koje imaju određena pravila sudjelovanja, a na kojima sudjeluju društva iz grada ili županije, pa su to gradske i županijske smotre[120] ili pak na nivou države, navodne državne smotre.[121] Za potonje smotre udruge se pripremaju cijelu godinu, imaju na njima veliki broj sudionika, stručne suradnike, članove stručnih povjerenstava te međunarodne goste.

Udruga (1) je ukazala na smanjenje broja sudionika na smotri u odnosu na nekad, kada je sudjelovalo 10 do 15 društava, danas pozove 2 do 3 društva, pa je više i ne nazivaju smotrom već koncertom, što se događa zbog nedostatka sredstava (budući da sudionicima trebaju kupiti sok i sendvič). Jedna udruga iskazala je i nezadovoljstvo zbog nepriznavanja njihova truda povodom organizacije smotre, pa njihovom članu, voditelju organizacije smotre, nije dodijeljena diploma, dok su zasluge „pokupili“ općinari.

Nadležno *Ministarstvo*, a sada sve više i jedinice lokalne i regionalne samouprave, pa čak i turističke zajednice, za sredstva koja osiguraju organizatorima smotri, postavljaju ograničenja u smislu njihovog korištenja pa se tako s njima ne mogu pokriti troškovi prehrane i pića, već samo „uži troškovi“, u što spadaju naknade umjetnicima, ansamblima i stručnim suradnicima, troškovi tiskovina, smještaja i putnih troškova umjetnika, troškovi tehnike, iznajmljivanja dvorana, promidžbe i naknade ZAMP-u.[122] Čini se kako je to više prilagođeno profesionalcima i njihovim potrebama nego amaterima. Osiguranje prehrane i pića putem sredstava Državnog proračuna, i to profesionalcima, bilo bi uzaludno rasipanje sredstava, jer isti već primaju naknadu za svoj rad, no u slučaju amatera, koji je ne primaju, znači osnovnu organizacijsku potrebu. Npr., ukoliko se sredstva osiguraju iz Državnog proračuna za organizaciju određene amaterske smotre, zasigurno bi njenim organizatorima više pomoglo da njima mogu pokriti makar dio troška obroka i vode sudionicima nego naknade umjetnika, troškove tehnike, iznajmljivanja dvorana i promidžbe koje uglavnom nemaju.[123] U organizacijski trošak neke amaterske smotre zasigurno kao uži spada pokrivanje jednog obroka i vode sudionicima smotre, jer isti već ionako participiraju u troškovima organiziranja

[120] Neke smotre imaju pisana pravila i selekcijski karakter jer se na njima odabiru udruge za smotre višeg ranga.
[121] Pojedini organizatori proglasili su svoje manifestacije državnim smotrama bez odobrenja nadležnih tijela.
[122] Spomenuti troškovi kojima se mogu opravdati sredstva Državnog proračuna navedeni su u *Uputama o namjenskom korištenju sredstava u 2015. godini Ministarstva kulture RH*.
[123] Organizatori nerijetko nemaju spomenute troškove za svoje manifestacije jer imaju već osigurano gratis korištenje koncertne dvorane s tehničkom potporom od jedinice lokalne ili regionalne samouprave, a iste nisu razine koja zahtijeva podršku umjetnika (stručnjaka) i promidžbu.

takve smotre svojim putnim troškom[124] dolaska na nju pa ne mogu i u ostalim troškovima, a osim toga i jer se očekuje takvo gostoprimstvo (iz navade i kurtoazije). Nerijetko na smotrama u velikom broju sudjeluju i djeca, a budući da se iste zbivaju u vrlo teškim uvjetima,[125] obrok i voda ne mogu se smatrati (kako ih neki javni službenici imenuju) „žderanjem i lokanjem“, već su zaista neophodna potreba. Oni organizatori koji ih ne uspiju osigurati, bivaju vrlo skoro suočeni s manjim brojem sudionika smotre, a samim time i smanjenjem njene značajnosti u lokalnoj sredini.

Udruge organiziraju koncerte na kojima se sakuplja novac za njihove nošnje, sudjeluju u organizaciji humanitarnih projekata, a neke su čak i sudionice kulturne industrije.

Tako je predstavljen projekt udruge *Od raži do pletenih suvenira*, kojim su ostvarena značajna sredstva za obnovu zaboravljene nematerijalne kulturne baštine - pletenje košarica od slame. Osim toga, udruga je za ovu vještinu osposobila svoje i druge članice te izradila vlastiti suvenir koji prodaje u prigodi svojih promocija.

Projekt *KUD-a Seljačka sloga* iz Špišić Bukovice: *Od raži do pletenih suvenira*

Putem tiska svojih obljetničkih brošura i ostalih izdanja kao i elektroničkih publikacija, npr. DVD izdanja s prikazom tradicijskih običaja, udruge ostvaruju i izdavačku djelatnost u cilju njihova očuvanja za generacije koje dolaze. Provode i različite edukativne radionice pa jedna od njih planira kupnju tkalačkog stana u cilju realizacije radionice tkanja i izrade potrebnog materijala za obnovu svoje nošnje, koju na drugi način nije moguće rekonstruirati.

Rezime

Organizacijom suštinski bitne smotre, udruge prikazuju svoje organizacijske vještine pa time i svoj veći status pred drugim udrugama,[126] *ona „im daje dodatnu širinu, poznanstva i povezanost s drugima sličnima, olakšava pronalazak nastupa, ali isto tako odlazak na*

[124] Putni trošak podrazumijeva najam autobusa.
[125] Neklimatizirana dvorana ili pak organizacija na otvorenom doprinosi teškim izvedbenim uvjetima smotre.
[126] Svaka udruga može organizirati svoj koncert no ne i smotru.

atraktivnija putovanja". Udruge organiziraju interne smotre na koje pozivaju svoja prijateljska društva ili smotre većeg društvenog značaja, npr. za područje županije ili države.[127] *No i ovdje postoje izraženi problemi. Tako organizator smotre, u nedostatku sredstava, a zbog obveze kupnje sendviča i soka za sudionike smotre, može pozvati svega 2 do 3 društva, radi čega bilježi smanjenje broja gostujućih udruga od čak 80% u odnosu na nekad, kada ih je participiralo od 10 do 15, pa je istu preimenovao u koncert. Nemogućnost kupnje sendviča i soka za sudionike smotre događa se dijelom i zbog odluke nadležnog Ministarstva, a sada sve više jedinica lokalne i regionalne samouprave, čijim sredstvima udruge ne mogu opravdati dio takvih troškova, kako to njihovi zaposlenici usmeno tumače „žderanja i lokanja". S druge strane, kada spomenute uprave organiziraju slična događanja, trošak jela i pića je opravdan ili ga pak „Ministarstvo kulture" dozvoljava (do 15% odobrenog iznosa) u svojim drugim djelatnostima (Knjiga i nakladništvo).*[128] *Moguća pozadina takvog nerazumijevanja može biti u prilagođenosti uvjeta njihovih javnih poziva profesionalnim djelatnicima u kulturi, gdje takav trošak predstavlja rasipanje proračunskih sredstava, budući da profesionalci za svoj rad primaju naknadu. Drugi uočeni problem jest nepriznavanje truda udruzi u organizaciji smotre, jer njenom članu, voditelju organizacije, nije dodijeljena diploma, naprotiv, zasluge su preuzeli „općinari".*

Osim smotri, udruge realiziraju koncerte, humanitarne projekte, različite edukativne radionice,[129] *izdavačku djelatnost,*[130] *čak su i sudionice kulturne industrije u smislu proizvodnje i prodaje suvenira (npr. košarica od slame), čime ujedno obnavljaju hrvatsku nematerijalnu kulturnu baštinu (vještina pletenja).*

Aktivnosti ovih udruga od velikog su značaja za RH u području kulture i kulturne baštine, umjetnosti, odgoja i obrazovanja, društva, zdravlja (preventiva), gospodarstva (zapošljavaju voditelje), vanjskih poslova (najbolji ambasadori), turizma i graditeljstva (investitori izgradnje domova za kulturu). Tim više čudi činjenica da nitko nije zadužen za mjerenje te značajnosti na nacionalnom nivou,[131] *u cilju sagledavanja, određenja, praćenja i poticanja*

---

[127] Smotre većeg društvenog značaja redovito imaju pravila, selekcijski karakter, veći broj sudionika, stručno povjerenstvo, međunarodne goste, a udruge se pripremaju za njih tijekom cijele godine.

[128] U uputama *Ministarstva kulture Republike Hrvatske* za prijavitelje književnih manifestacija za 2017. navedeni su troškovi poštarine i domjenka (do 15% odobrenog iznosa) kao prihvatljivi troškovi, dok prema uputama istog Ministarstva za kulturno-umjetnički amaterizam u 2017., navedenima troškovima nije moguće opravdati sredstva Državnog proračuna (MKRH, 2017). Ne vidimo logičke razloge Ministarstva za ovu različitu praksu i kontradiktornost koji su uzrocima problema u amaterskoj djelatnosti.

[129] U edukativni projekt udruge spada radionica tkanja na tkalačkom stanu u cilju izrade što sličnijeg tkanja za obnovu nošnje.

[130] U izdavačku djelatnost udruga spada tisak obljetničkih brošura i DVD izdanja s prikazom tradicijskih običaja.

[131] Istaknuli smo već prije da je zadnje i to vrlo skromno istraživanje za udruge kulturno-umjetničkog amaterizma bilo ono DZS-a u sezoni 2009./2010.

ove specifične ljudske djelatnosti. Bez takvih temeljnih dokumenata, teško je za pretpostaviti sveukupno značenje i ukupnost njihove aktivnosti, no i ta činjenica može biti udrugama putokaz o potrebi objedinjavanja rada s drugim udrugama u zajednicama, s ciljem jačanja svojih pozicija i statusa u društvu.

Kvaliteta rada udruga

Kazališna družina Štolcer iz Čakovca

Kazališna družina Štolcer nastala je iz dokolice članova *Mješovitog pjevačkog zbora Josip Štolcer Slavenski* iz Čakovca, i to prigodom gostovanja na zborskim festivalima, gdje su članovi zbog međusobne zabave, izvodili različite skečeve. Pritom je jedna od članica Zbora, Kristina Štebih, započela s pisanjem dramskih tekstova, koje je već prilikom izrade dramskih likova prilagođavala karakternim osobinama i dramskim mogućnostima njenih kolega amatera. Spomenuto, a izniklo iz njihova međusobnog poznavanja i usklađenosti uz autoričin osobni talent, pomoglo je i omogućilo *Kazališnoj družini Štolcer*, kudikamo kvalitetniji rad, što je struka prepoznala (profesionalno prosudbeno povjerenstvo), nagradivši ih nekoliko godina prestižnim nagradama na *Festivalu hrvatskih kazališnih amatera*.

Udruge (4) su istaknule kako su im dodijeljene nagrade za rad, i to uglavnom za predstavljeni program na nekom od festivala, a samo je jedna udruga potvrdila da je u protekle dvije godine ostvarila kvalitativan napredak u odnosu na prethodno razdoblje. Interesantne su usporedbe sudionika iste županije, jedna od iznimno uvaženog stručnjaka koji je, u kontekstu iskazivanja razloga za osnivanje *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije*, rekao da su prije 20 do 30 godina imali vrhunske ansamble koje više nemaju. Druga je od voditelja (amatera) jedne udruge kako „kod njih svašta izlazi na pozornicu, kaskaju u svezi pjevanja, plesa i nošnje 100% za Osječko-baranjskom županijom jer poslije smotri nemaju okrugle stolove s komisijom već desetak godina pa im nedostaje dijaloga, povratnih informacija“. One prikazuju različite prakse očuvanja i razvoja amaterizma u dvije jedinice regionalne samouprave, koja je u prvom slučaju u direktnoj vezi s

padom njegove kvalitete. Spomenute prakse u Brodsko-posavskoj i Osječko-baranjskoj županiji uopće nisu rezultat strategija njihovih kulturnih politika, jer iste ne postoje, već su više odraz entuzijazma udruga kao organizatora manifestacija nekih grana kulturno-umjetničkog amaterizma. U isto vrijeme u drugim granama kulturno-umjetničkog amaterizma tih županija ne događa se ništa osim krize (udruge ne mogu ostvariti svoje potrebe).[132] Upravo zbog nepostojanja ili pak različite prakse očuvanja te razvoja amaterizma, a koja je u direktnoj vezi s kvalitetom rada ovih udruga i očuvanja kulturne baštine Hrvatske, RH mora donijeti legislativu koja bi propisala za to odgovarajuća rješenja, odnosno standard. Kao prilog za odgovarajuća rješenja, možemo istaknuti Zajednice kulturno-umjetničkih udruga, čije su djelatnosti neposredno povezane s unapređenjem kvalitete rada udruga.[133]

Iskazani su problemi udruga koji utječu na kvalitetu njihova rada. Tako jedna udruga, zbog mladog i isključivo ženskog članstva, ne pjeva kako bi to jedan ansambl trebao pjevati, druga pak neke članove ne može podučiti kako bi trebalo, a treća smatra kako je bit problema što njihove udruge nemaju program po kojem bi radile. Donošenje programa udruge neće osigurati i njegovu provedbu, ali može značajno pomoći udruzi i njenom usklađenijem te svrhovitijem djelovanju.

Interesantni su navodi zaposlenika ureda za kulturu, po zanimanju stručnog suradnika, koji je u radu s udrugama u kulturi primijetio „da se udruge u kulturi zatvaraju same u sebe, bez potrebe da privuku više članstva, promijene program, školuju ili angažiraju stručnog voditelja pa tako održavaju stanje (kao i npr. određenog istaknutog člana) bez ikakvog napretka“. Isti „vjeruje da bi se i u okviru postojećih sredstava našlo mogućnosti za napredak, uz uvjet promjene strategije razvoja udruge, koja bi za glavni cilj izabrala struku, a za voditelja obrazovanu osobu“. Postoji stanovit broj udruga koje se nisu „prilagodile“ novim uvjetima funkcioniranja civilnog društva, niti imaju želju za to, a ipak očekuju automatsku potporu za svoj rad, bez obzira na ostvarene rezultate. Za takvu situaciju, jednako su odgovorni svi sudionici.[134] Slično ističe i načelnik općine o udruzi koja ima potencijala, ali joj je potrebna „čvršća ruka“, odnosno voditelj, pa se pita (jer je upoznat s KUD-ovima koji

---

[132] Naime, ne postoje zainteresirani pojedinci, odnosno udruge koje bi okupile pripadnike istovrsne amaterske djelatnosti na zajedničkoj manifestaciji.

[133] Zajednice udruga među inim održavaju smotre različitih grana kulturno-umjetničkog amaterizma sa stručnim povjerenstvima, odnosno selektorima, na kojima se održavaju okrugli stolovi u cilju izmjene informacija i znanja te pružanja savjeta za daljnji rad udruga.

[134] Sudionici koji dijele odgovornost za spomenutu situaciju su: udruge, RH, ali i jedinice lokalnih i regionalnih samouprava, koje prilikom usvajanja novog modela kulturne politike, nisu adekvatno odgovorile na nove izazove i tako pomogle udrugama u prilagodbi novonastalim uvjetima, primjerice različitim mjerama poput radionica, tribina, jednostavnih i dobro realiziranih Javnih poziva za javne potrebe u kulturi te inicijativama u osnivanju Zajednica kulturno-umjetničkih udruga.

ozbiljno rade i nastupaju), je li tomu tako zato što imaju načelnika općine za predsjednika KUD-a? Imenovanje načelnika za predsjednika udruge negativna je pojava, unatoč tome što se to u nekoliko slučajeva pokazalo dobrim, jer je tako udruga osigurala određeno društveno priznanje i dotaciju. Međutim, u slučaju promjene političkih predstavnika lokalne vlasti (na izborima), postoji opasnost da se udrugu instrumentalizira s njenim predsjednikom kao suparničku političku opciju. Zato instrumentalizaciju udruge u svrhu stranačkih ili političkih razračunjavanja treba spriječiti, unatoč njezinom sporijem napretku, jer samo neopredijeljenost udruge osigurava joj dugotrajno slobodno kulturno djelovanje.[135]

Rezime

Kvaliteta rada određene udruge ovisi o kvaliteti i usklađenosti njenih glavnih sastavnica. Što su one kvalitetnije i međusobno usklađenije, to će i njena kvaliteta biti veća i bolja, a jednako tako sve njene sastavnice pridonose padu kvalitete rada. Kvalitetan rad udruga i ostvarivanje nagrada podrazumijeva nimalo jednostavno osiguranje kvalitetnih ljudskih i logističkih potencijala te međusobnu usklađenost članova udruge. Kako bi potvrdile kvalitetu svoga rada i ostvarile za nju određeno priznanje, udruge rado sudjeluju na različitim natjecanjima, u cilju osvajanja nagrada, koje su najčešće priznanja i u papirnatom obliku.[136] Tako su udruge (4) smatrale bitnim istaknuti da su osvojile nagrade na nekom od festivala, a samo je jedna izvijestila o postignutom kvalitativnom napretku, ostvarenom u protekle dvije godine.

Sudionici fokus grupa iskazali su probleme koji utječu na kvalitetu rada udruga: mlado i isključivo žensko članstvo pa se ne pjeva kako bi trebalo, nemogućnost poduke članova, izostanak programa rada po kojem bi udruge radile te neozbiljan voditelj. Zaposlenik ureda za kulturu grada primijetio je u radu s udrugama u kulturi kako se iste zatvaraju same u sebe, bez potrebe da mijenjaju zatečeno stanje bez napretka, za koje smatra da je ipak moguće i u okviru postojećih sredstava, pod uvjetom promjene strategije razvoja udruge, koja bi utvrdila za glavni cilj struku i obrazovanu osobu za vođenje udruge.

Kvalitetu rada udruga iste županije, usporedili su, uvažen stručnjak,[137] na način da su prije 20 do 30 godina imali vrhunske ansamble koje više nemaju, i voditelj (amater) jedne udruge,

---

[135] Osim toga, u poslovanju udruga, odnosno društava, ustalilo se pravilo da su uglavnom tajnici udruga ujedno i njihove odgovorne osobe, odnosno njihovi operativci.

[136] Nagrade udruga najčešće su u papirnatom obliku, formata A4, u najboljem slučaju na malo debljem papiru ili uokvirene (uglavnom bez paspartua). Ponekad, iznimno rijetko, nagrada je instrument sponzorske tvrtke ili nešto slično.

[137] Spomenuti stručnjak je radio od 1. rujna 1976. do 1979. godine kao stručni suradnik za razvoj amaterizma u oblasti kulture. Glavni mu je zadatak bio koordinirati rad kulturno-umjetničkih društava na području Općine Slavonski Brod, savjetovati amatere na terenu, organizirati edukaciju (seminare i konzultacije), pratiti i

kako „kaskaju u svezi pjevanja, plesa i nošnje 100% za Osječko-baranjskom županijom" jer nemaju nakon smotri okrugle stolove s komisijom već desetak godina, a u cilju dobivanja povratnih informacija. Relevantno je zaključiti kako se na prostoru spomenute županije dogodio kvalitativni pad udruga u odnosu na 20 do 30 godina unatrag, ali i jednako tako u odnosu na drugu županiju. Treba pritom istaknuti kako u potonjoj županiji, u kojoj djeluju navodno kvalitetnije udruge, to nije rezultat strategije njene kulturne politike, jer ona kao takva ne postoji, već je više odraz entuzijazma udruga (kao organizatora manifestacija i sudionika). Spomenuti pad kvalitete rada udruga posljedica je nedostatka odgovarajuće pravne regulative, koja bi propisala minimalna rješenja ujednačene prakse ili standarda očuvanja i razvoja kulturno-umjetničkog amaterizma,[138] *jednako tako hrvatske baštine i kulture, i to na nivou države te jedinica lokalne i regionalne samouprave (jer kako smo uvidjeli iz primjera naše županije, ista je propustila skrbiti za kulturno-umjetnički amaterizam u njegovom totalitetu).*[139]

U slučaju izostanka donošenja odgovarajuće pravne regulative može se očekivati daljnji pad kvalitete rada udruga, s obzirom na preveliku fragmentiranost države (576 jedinica), njihovu malu snagu financiranja i različitu (ne)praksu očuvanja baštine i kulture. Kao prilog spomenutoj pravnoj regulativi u cilju unapređenja kvalitete rada udruga, a kao jedno od njenih rješenja, mogle bi biti Zajednice kulturno-umjetničkih udruga, u čije bi se zadatke uključivalo, među inim i održavanje smotri različitih grana kulturno-umjetničkog amaterizma sa stručnim povjerenstvima, na kojima bi se održavali okrugli stolovi, u cilju izmjene informacija i znanja te pružanja savjeta za daljnji rad udruga.

Suradnje s drugim pravnim osobama (udrugama, osnovnim i glazbenim školama, muzejom, crkvom)

Udruge su iskazale ostvarene suradnje s drugim pravnim osobama. Udruga je surađivala u izradi nošnji s djelatnicom muzeja i župnikom koji im je puno pomogao u nabavki građe i materijala. Druga je udruga, realizirala projekt u suradnji s turističkom zajednicom grada koja joj je osigurala financijsku potporu. Udruge postaju članice i drugih međunarodnih

---

ocjenjivati kulturne manifestacije i programe te izvještavati organe *SIZ-a* (Skupštinu) o svemu iz njegove nadležnosti (dopis, 20. 4. 2016).

[138] Protivnici donošenja spomenute zakonske regulative mogu pitati koji bi bio razlog donošenja takve regulative baš za udruge u kulturi. Odgovor jest upravo u brojnosti ovih udruga i njihovom značaju za RH.

[139] Na isti način i RH je propustila skrbiti za amaterizam u njegovom totalitetu, prepustivši ga na skrb jedinicama lokalne i regionalne samouprave, a da pritom nije propisala standard ili minimalna rješenja njegovog očuvanja i razvoja.

organizacija, pa je jedna od njih istaknula svoje članstvo u CIOF-u (*Međunarodni savjet organizatora festivala folklora i tradicionalne kulture*).

Istaknule su (2) nedostatak suradnje s glazbenom i osnovnom školom. Tako ne nailaze na razumijevanje *Glazbene škole dr. Marijana Jergovića*, čak ni uz financijsku potporu udruge, za prilagodbu svoga programa rada, a u cilju osposobljavanja određenog broja učenika škole za izvođenje instrumentalne pratnje povodom koreografske izvedbe udruge. *Osnovna škola Velika*, odnosno područna škola, također ne pomaže drugoj udruzi kao ni njeni nastavnici. Nedostatak suradnje glazbenih škola i udruga bilježi se i u županijama koje nisu obuhvaćene istraživanjem. Tako suradnje između *Odjela glazbene škole* u Biogradu i *Gradske limene glazbe* uopće nema, štoviše neki njeni profesori zabranjuju učenicima sviranje u Glazbi, smatrajući kako će posljedično njihovi učenici izgubiti profesionalni zvuk. *Glazbena škola*, kao i *Limena glazba* trebali bi sačinjavati kulturni sustav u kojem bi prvi čimbenik osiguravao reprodukciju, a drugi produkciju (Martinić, 1986, 51).

Suprotni primjer biogradskom uočen je u Imotskom, a uključuje *Glazbenu školu dr. fra Ivana Glibotića* i *Hrvatski puhački orkestar Gradsku glazbu Imotski*. Simbiozom učenika glazbene škole i članova amaterskog orkestra stvoren je dokazano najbolji amaterski puhački orkestar u Republici Hrvatskoj. Tako samo najuspješniji učenici glazbene škole, kao dodatni impuls u obrazovanju, imaju priliku biti dijelom ovog Orkestra, a s druge strane amateri su u prilici svirati s rijetko prisutnim instrumentalistima u amaterskom orkestru (hornisti, fagotisti ili oboisti). Sve skupa rezultira simfonijskim zvukom orkestra, ali i zavidnim kulturnim postignućem. Više je to rezultat i uspjeh pojedinca, velikog entuzijaste Ivana Glibote, ravnatelja glazbene škole i dirigenta *Gradske glazbe*, nego organizirane kulturne politike. Vrijedi istaknuti daljnju suradnju *Hrvatskog puhačkog orkestra Gradske glazbe Imotski*, odnosno njenih 17 članova, u izvedbi opere *Aida* Giuseppea Verdija u okviru *Splitskog ljeta* u 2014.

Hrvatski puhački orkestar Gradska glazba Imotski

godini, pod vodstvom Nikše Bareze, koji je istaknuo da je, zahvaljujući spomenutim glazbenicima, to bila najbolja scenska glazba na Peristilu (Glibota, 2014, e-mail a.).

Suradnja udruga u kulturi s osnovnim, glazbenim školama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama, u cilju uključivanja kulturno-umjetničkih sadržaja u njihove programe, bila bi sasvim opravdana i normalna, jednako kao i suradnja HSK-a ne samo s *Ministarstvom kulture* već i s drugim ministarstvima,[140] kao što je to na sličan način u Republici Sloveniji (v. Teršar, 2014, 120). S druge strane, ako se nedonošenjem strateških dokumenata zapusti sektor udruga u kulturi, onda ni rezultat njihove međusobne suradnje kao i suradnje s drugim sektorima, ne može biti bolji nego što ga opisuje stručni suradnik za društvene djelatnosti Grada Slavonskog Broda: „prisutna je nepovezanost društava i udruga u gradu, više se gledaju kao konkurencija jedni drugima, svatko gleda kako će za svoje društvo izvući sredstva, nemaju volje za suradnju na zajedničkim projektima“. Iz te nepovezanosti udruga, odnosno nedostatka koordinacije, čini se proizlazi i nedostatak primjerene organizacije amaterskih manifestacija (3), pravilnog bodovanja za određeni plasman pa i prava gostovanja na neke druge manifestacije, odnosno suradnje s drugim udrugama (1).

S iznesenim stavom o neprimjerenosti organizacije manifestacija u županiji, nije se složio glavni organizacijski voditelj smotre folklora *Brodsko kolo*, koja objedinjuje niz manifestacija različitog nivoa (gradskog, županijskog, međužupanijskog, nacionalnog), a čiji stručnjaci, kako obrazlaže njihov voditelj, tijekom cijele godine sudjeluju na programima gdje imaju uvid u rad društava i daju upute voditeljima o nedupliciranju programa. No i ovo spomenuto neslaganje predstavnika udruga, dodatno utvrđuje tezu o nepovezanosti udruga.

Rezime

Udruge su iskazale pozitivne primjere suradnje s drugim pravnim osobama i njihovim predstavnicima. Tako su surađivale s djelatnicom muzeja, župnikom, turističkom zajednicom grada te međunarodnom organizacijom CIOF-om.[141] *Osim toga, istaknule su nedostatak suradnje s glazbenom i osnovnom školom. Tako glazbena škola nije htjela pomoći udruzi, čak ni uz financijsku potporu, i prilagoditi svoj program u cilju osposobljavanja učenika glazbenoj pratnji za izvedbu koreografije udruge. Ni osnovna škola kao i njeni nastavnici također nisu htjeli pomoći drugoj udruzi u radu.*

U svim slučajevima pozitivne suradnje udruga s glazbenim i osnovnim školama, ona je bila više rezultat i uspjeh odgovornih pojedinaca s obje strane, entuzijazma udruge kao inicijatora

---

[140] Suradnja HSK-a s *Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa*, *Ministarstvom socijalne politike i mladih*, *Ministarstvom branitelja*, *Ministarstvom vanjskih i europskih poslova*, *Ministarstvom turizma* te *Ministarstvom rada i mirovinskog sustava*.

[141] CIOF ili *Međunarodni savjet organizatora festivala folklora i tradicionalne kulture*.

te škole, a ne neke kulturne ili obrazovne politike. Koliko god veseli spomenuta činjenica, toliko u isto vrijeme i žalosti, jer je pokazatelj nepostojanja strateških dokumenata koji bi predvidjeli iznimno pozitivne rezultate suradnje udruga s osnovnim i glazbenim školama, kao i drugim obrazovnim ustanovama u cilju uključivanja kulturno-umjetničkih sadržaja u njihove programe. Bez spomenutih strateških dokumenata ne može se očekivati niti spomenuta međusektorska suradnja, a niti međusobna suradnja udruga pa nije za čuditi se riječima stručnog suradnika za društvene djelatnosti Grada Slavonskog Broda o nedostatku volje udruga za međusobnom suradnjom, među inim i na zajedničkim projektima te nepovezanosti i konkurentskom odnosu udruga u cilju izvlačenja sredstava.

Štoviše, nesuradnji, nepovezanosti i konkurentskom odnosu udruga redovito doprinose i javni pozivi za predlaganje programa javnih potreba u kulturi s razine države te regionalnih i lokalnih jedinica, koji, iako načelno podupiru partnerstvo, uglavnom u prigodi dodjele sredstava završe na način „svaka udruga sama za sebe". To naravno ne bi bio problem da postoje udruženi projekti udruga u cilju razvoja njihove amaterske djelatnosti, no svjedoci smo ipak drugačije prakse. Relevantno je zaključiti kako upravo ta nepovezanost i nedostatak koordinacije udruga, generatorom je mnoštva problema u ovom sektoru.

Odnos prema aktivnoj županijskoj Zajednici udruga i njenim programima

Predstavnici udruga imaju generalno pozitivan odnos prema svojoj aktivnoj županijskoj zajednici udruga. Štoviše izjavili su (2) kako je Zajednica trebala biti i prije osnovana. Njih pet istaknulo je razloge osnivanja Zajednice, te postignuća njenih programa, seminara i *Županijskog kulturnog mozaika*. Iskazali su kako su se, prije njenog osnivanja, sredstva dijelila po ključu „svakom 5.000,00 kn", što bi ljudi pojeli i popili, dok su sada sredstva uložena u rad profesora na seminaru (obrazovanje). Nadalje, kako nemaju nikakvih financijskih obveza niti prema jednom voditelju, jer su, zahvaljujući seminarima u organizaciji Zajednice,

osposobili tri mlade djevojke za rad s djecom u KUD-u, realizaciju koordinacije amaterskog rada na nivou Zajednice i hijerarhije prema gore, jednako kao i smotre - *Županijskog kulturnog mozaika*, na kojoj se mogu međusobno vidjeti i upoznati [142] te prikazati reprezentativan program i nošnju. Realiziraju tako i sastanke u organizaciji Zajednice na kojima udruge razgovaraju, bolje se upoznaju i „odu s njih lakši“ jer su izmijenili svoje probleme. Nadalje, predstavnik udruge spomenuo je kako Mozaik održavaju svake godine u drugom mjestu, kako bi i druge udruge, članice Zajednice kao domaćini, osjetile pripadnost istoj Zajednici. U rad Zajednice uključila se poslije njenog osnivanja i nova udruga, *Zajednica pisaca i likovnih umjetnika*, što potvrđuje kvalitetu njenog rada.

Većina predstavnika (4/5) istaknula je pozitivnim djelovanje stručnjaka, koje je Zajednica angažirala za potrebe rada stručnog povjerenstva *Županijskog kulturnog mozaika*. Smatraju da stručnjaci koji prate spomenuti Mozaik, putem svojih osvrta upozoravaju udruge na ono „što treba izmijeniti kako bi im ista manifestacija bila korisna kao smjernica za dalje“, „na stvari koje nisu odgovarajuće“, te „ukoliko prilikom predstavljanja posude nešto od kraja kojemu ne pripadaju“. Nadalje, da se kao rezultat spomenutog, nakon četiri godine održavanja Mozaika i, uvjetno rečeno, ocjenjivanja KUD-ova, koje treba uzimati kao dobronamjernu kritiku, vide značajni pomaci, budući da isti mogu pročitati osvrte povjerenstva na temelju kojih se mogu korigirati i podignuti nivo. Samo je predstavnica jedne udruge iskazala kako je udruga doživjela „ružnu kritiku zbog nastupa na Mozaiku od komisije koja je istaknula kako nije poželjno miješati nošnje (stariju i noviju), a da nije bila upoznata s njihovim problemom nastupanja u onom što imaju, pa predlaže da bi se prvo komisiju trebalo upoznati s tim problemom, kako ne bi na takav način ocjenjivala u današnje vrijeme kada nošnji jednostavno nema“.

Osnovna pretpostavka uspješnog održavanja razgovora predstavnika udruga i povjerenstva, tzv. okruglog stola, osim što angažirani stručnjaci u stručnom smislu trebaju znati odgovoriti svim stručnim izazovima, jest i u stvaranju atmosfere uzajamnog uvažavanja i dobronamjernosti, a bez uzaludnog i kontraproduktivnog dociranja i prozivanja, s puno „takta“ od članova povjerenstva. Često se pokazalo kako su članovi povjerenstva iskoristili svoje sudjelovanje na okruglom stolu i kako bi nešto naučili s čime se do tada nisu susreli, pa bi ih u tom smjeru susreta struke i „terena“ trebalo voditi. Na nesreću, zbog prevelikih očekivanja udruga, netaktičnosti te ponekad neupućenosti članova povjerenstva, na istim

[142] Udruge se ne poznaju zbog međusobne udaljenosti u istoj županiji i nepostojanja združenog programa (do pojave *Županijskog kulturnog mozaika*).

okupljanjima zbivaju se i neugodne zgode s višestrukim posljedicama pa ih treba s posebnom pažnjom organizirati i voditi, a ne prepustiti slučajnosti.

Predstavnici udruga imali su i dva prijedloga. Prvi je izrada *Kalendara* njihovih manifestacija na nivou županije „jer, kakva situacija dolazi, neće moći računati na udruge iz daljeg već samo iz susjedstva (da se ne poklapaju radi tih 500 ljudi koji ih žele gledati u smislu da ne dijele publiku)“. Drugi je prijedlog da predstavnici, nakon koordinacija u Zajednici, propagiraju pozitivno ozračje u svojim sredinama, uz objašnjenje zašto imaju Zajednicu[143] jer postoje i oni koji o njoj imaju negativno mišljenje i pitaju što dobivaju od nje.

U slučaju spomenute *Zajednice* postojao je problem koji je kočio njeno osnivanje, no više je to bila neargumentirana politizacija nečega što uopće nije trebalo postati problemom, a što su stvorili političari različitih, možemo reći, u potpunosti posvađanih političkih opcija. Tako je gradonačelnik odbio financirati udrugu, pobjednicu natjecanja od državnog značaja, koja djeluje u njegovom gradu, jer mu se nije svidio angažman njenog voditelja na osnivanju zajednice udruga, koja bi djelovala na prostoru županije, čiji je čelnik suparničke političke opcije.

Rezime

Vrativši se u županiju u kojoj je autor sudjelovao u iniciranju i osnivanju Zajednice kulturno-umjetničkih udruga,[144] *relevantno je zaključiti kako su predstavnici udruga potvrdili pretpostavke potrebe njenoga osnivanja, iskazavši pritom pozitivan odnos prema svojoj županijskoj Zajednici, proizašao iz rezultata njenog rada.*

Sastanak s predstavnicima Županije požeško-slavonske s ciljem osnivanja *Zajednice KUU-a*, Požega, 14. 1. 2011.

[143] Predstavnik udruge iznio je svrhu Zajednice: „S njom mogu ići naprijed, prije dok je nisu imali mogli su učinit nešto jedino ako su imali nekog prijatelja negdje, sada imaju hijerarhiju prema gore, a i HSK može prema *Ministarstvu kulture* neke stvari izradit za njih i prenijet dolje.“

[144] Potrebu osnivanja *Zajednice udruga u kulturi Požeško-slavonske županije*, izložio sam na radnom sastanku sa županovim zamjenikom Ferdinandom Trohom, 14. siječnja 2011. u Požegi. Kao rezultat spomenutog sastanka, uz pomoć i inicijativu Županije požeško-slavonske, uslijedilo je osnivanje *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije*, 7. prosinca 2011., u Velikoj županijskoj vijećnici u nazočnosti tridesetak udruga, a koje su za njenoga prvog predsjednika izabrale Mirka Ćaćića, voditelja požeške *Gradske glazbe Trenkovi panduri*. I u ovom slučaju se pokazalo kako je za osnivanje, a i kasnije uspješno funkcioniranje ove zajednice, čiju je potrebu osnivanja prepoznala već na prvom sastanku, bila ključna gospođa Ana Pirović, savjetnica za kulturu Požeško-slavonske županije, današnja tajnica Zajednice, koja je uspjela pomiriti, odnosno za to udobrovoljiti sve njene dionike, političke i nevladine.

U postignuća njenog rada ubrojili su: ulaganje sredstava u obrazovanje (rad profesora na seminaru) umjesto u jelo i piće, što je bilo prisutno prije osnivanja Zajednice, nepostojanje financijskih obveza prema voditeljima jer su, zahvaljujući seminarima u organizaciji Zajednice, osposobili tri mlade djevojke za rad s djecom u KUD-u, koordinaciju amaterskog rada na nivou Zajednice i hijerarhiju prema gore, stvaranje svoje smotre – „Županijskog kulturnog mozaika" na kojoj se mogu predstaviti te međusobno vidjeti i upoznati, a koju održavaju svake godine u drugom mjestu u cilju stvaranja osjećaja pripadnosti istoj Zajednici, organizaciju sastanaka na kojima razgovaraju, bolje se upoznaju, izmjene svoje probleme pa „odu lakši s njih", te uključivanje novih članova u Zajednicu. Nadalje, većina predstavnika dotaknula se (u pozitivnom smislu) i stručnjaka koje je Zajednica angažirala za rad stručnog povjerenstva „Županijskog kulturnog mozaika". Smatraju da im stručnjaci, putem svojih osvrta, pomažu u daljnjem radu tako da ih upozore što treba izmijeniti, što nije odgovarajuće, a da se kao rezultat spomenutog, nakon četiri godine održavanja Mozaika, vide i značajni pomaci.

Samo je predstavnica jedne udruge ukazala na „ružnu kritiku" stručnog povjerenstva povodom nastupa njene udruge na Mozaiku. Ova pojavnost, bez obzira bila ona utemeljena na objektivnom ili subjektivnom stavu, događa se, u iznimno manjem opsegu i to kao rezultat razgovora predstavnika udruga i povjerenstva na okruglim stolovima, organiziranima u prigodama smotri. Ona bi zapravo trebala biti podsjetnikom da razgovore struke i amatera treba kvalitetno pripremiti, organizirati i voditi, a ne prepustiti slučajnosti. Okrugli stolovi bi trebali biti mjestom susreta struke i „terena", mjesto zajedničkog učenja i izmjene informacija, u atmosferi uzajamnog uvažavanja i dobronamjernosti.

Zabilježeni su i prijedlozi predstavnika udruga u cilju izrade „Kalendara manifestacija" na nivou županije, kako se iste ne bi preklapale, što zbog udruga - sudionica, a što zbog publike (da ju ne dijele) te propagiranja prednosti postojanja Zajednice u lokalnim sredinama jer postoje oni koji o njoj imaju negativno mišljenje i pitaju što dobivaju od nje. Osim toga, zabilježen je i negativan odnos gradonačelnika prema udruzi čiji je čelnik radio na osnivanju spomenute županijske Zajednice samo zato jer je župan bio druge političke opcije, što ukazuje na kompleksnost okolnosti u kojima djeluju udruge u svojim sredinama, pri čemu trebaju paziti da se svojim društveno-korisnim djelovanjem slučajno ne zamjere svojim političkim čelnicima.

Odnos prema zamrloj županijskoj Zajednici društava i njenim programima

Predmetna Zajednica kulturno-umjetničkih društava, u zadnjih desetak godina, u čak dva navrata je zamrla s radom, pa poslije toga i revitalizirala svoju aktivnost. Iako formalno-pravno aktivna, u trenutku razgovora s predstavnicima udruga, zamrla je bila s radom. Nakon razgovora, koji je bio pripremljen povodom održavanja izborne skupštine iste Zajednice, izabrano je njeno novo vodstvo koje planira u 2016. godini održati nekoliko radionica i županijsku smotru KUD-ova. Okupljeni predstavnici udruga, složili su se u svezi nužnosti postojanja Zajednice, čak im je prisutni predstavnik jedinice lokalne samouprave savjetovao da budu članovima Zajednice i sudjeluju u njenom radu. Ipak, većina sugovornika (5 od 8), neprestano se doticala članarine za Zajednicu. Tako je prvi podsjećao da istu udruge trebaju podmiriti ukoliko žele da „njihova krovna konstrukcija" funkcionira, drugi nije vidio korist od plaćanja članarine iako je kasnije priznao da se održavala smotra, treći je pak vidio korist jer je preko Zajednice jeftinije plaćanje članarine *Hrvatskom saboru kulture*, četvrti je smatrao kako je članarina nebitna, a peti da je pitanje članarine bolje i ne postavljati „ukoliko se želi da bude bolje". Ovi potonji, kudikamo su bili svjesniji potencijala i potrebe funkcioniranja Zajednice.

Božidar Širola ukazivao je na probleme HPS-a,[145] u svezi realizacije svojih programa, budući da mu njegove egoistične članice nisu uplaćivale članarinu (Širola, 1922, 225). To pokazuje da poneki članovi kulturno-umjetničkih udruga, u svom razmišljanju i odgovornosti oko potrebe funkcioniranja njihovih krovnih organizacija, ni u trećem tisućljeću nisu svjesniji njihove važnosti od svojih daljnjih prethodnika. S tim da je u suvremeno doba djelovanje krovnih amaterskih organizacija možda još važnije zbog pojave novih vrsta izazova, kao i kudikamo manje prisutne potrebe za rodoljubljem, kao nekadašnjeg značajnog poticaja za rad amaterskih udruga, među ostalim i zbog lažnog dojma kako je postojanje RH samo po sebi dovoljno za očuvanje njene samobitnosti.

Sudionici (2) su se dotakli i programa Zajednice, županijske smotre folklora koju prvi vidi „kroz suradnju s predstavnicima gradova i općina, u zajedničkom traženju mjesta gdje se ista može najlakše realizirati", a drugi pak u obliku prijedloga da gradovi i općine sufinanciraju njenu organizaciju s po 1.000,00 kn.

Jedan od razloga nefunkcioniranja Zajednice, objasnio je njen bivši predsjednik, rekavši da je „priča ostala na dva slova", misleći pritom da se u njen rad uključilo svega nekoliko aktera koji su se zamorili i na kraju odustali, a da drugi isto nisu preuzeli. Potvrđuje to i

[145] HPS je prva hrvatska krovna glazbena organizacija.

sudionica kada predlaže da bi se sve udruge trebale naučiti zajedno raditi u Zajednici na način da svaka udruga osigura jednog ili dva člana za rad jer ista ne može djelovati samo s tri čovjeka. Bitno je i financiranje Zajednice od nadležne županije jer, ukoliko nije prisutno, ne može biti ni djelovanja Zajednice, budući da se iz sredstava članarine, koja se ionako teško prikuplja, i njenih drugih prihoda, malo što može napraviti. Fenomen istrošenosti odgovornih osoba i odustajanja od volonterskog vođenja Zajednica posve je razumljiv, jer se sve više kompliciraju i opterećuju poslovi oko organizacije manifestacija u kulturi.

Rezime

Predstavnici udruga artikulirali su nužnost postojanja županijske Zajednice društava u kulturi, no ona je ipak, u trenutku održavanja fokus grupa, a što je u kontradiktornosti s njihovim stavom, duboko zamrla s radom, i to već drugi puta u zadnjih desetak godina.[146] *U razgovoru su se neprestano doticali, na različite načine, članarine za istu Zajednicu koja zapravo nije trebala biti toliko fokusom njihove pozornosti, s obzirom na visinu njenog iznosa (200,00 kn po udruzi). Čini se kako članovi nekih udruga nisu napredovali u razmišljanju i odgovornosti oko funkcioniranja svojih krovnih organizacija od svojih daljnjih prethodnika jer je i „Hrvatski pjevački savez", osnovan 1875. godine, bilježio iste bespredmetne rasprave i poteškoće oko naplaćivanja članarine, a što je bilo uzrokom problema u realizaciji njegovih programa.*

Ipak, bivši predsjednik Zajednice, suštinski značaj nefunkcioniranja Zajednice objasnio je kako je „priča ostala na dva slova", podrazumijevajući pritom da se u njen rad uključilo svega nekoliko sudionika, koji su zamorivši se, na kraju odustali od rada, a da isto drugi nisu preuzeli. Osim toga, izostala je i prateća financijska potpora i razumijevanje nadležne Županije, bez koje se ne može očekivati značajnije djelovanje Zajednice, jer kako je praksa pokazala, njena ostala sredstva, prikupljena iz članarine i ostalih izvora, bilježe iznimno skromne doprinose. Nedostatak razumijevanja i financijske potpore Županije za rad ove Zajednice očituje se i iz odgovora ureda tadašnjeg župana,[147] *koji je na zamolbu HSK-a, da i Županija osigura jednaki iznos od 5.000,00 kn za održavanje seminara namijenjenog voditeljima folklornih skupina, istaknuo: „Iako pozdravljamo Vaša nastojanja da primjerima dobre prakse revitalizirate rad županijske zajednice, financijski Vas ne možemo pratiti radi složene situacije s proračunskim sredstvima koja se nažalost nastavlja i ove godine." Teško je za povjerovati kako Županija nema 5.000,00 kn za revitalizaciju Zajednice i realizaciju*

[146] Prema *Registru udruga RH*, iako je zamrla s radom, Zajednica se zbog sporosti administracije vodi u formalno-pravnom smislu i nadalje aktivnom. Održani intervjuu, bio je ipak povod za izbor novog vodstva i revitalizaciju rada Zajednice već po drugi puta.

[147] Pisani odgovor iz Ureda župana Virovitičko-podravske županije upućen je 20. siječnja 2015. godine.

seminara,[148] kojeg, prema riječima predstavnika, već dugo nisu realizirali u Županiji, kao ni županijsku smotru folklora (2013.-2015.).

Relevantno je zaključiti da udruge, makar na deklarativnoj razini, generalno podupiru rad svojih zajednica. No čini se kako je jedina razlika, u većini slučajeva između onih 11 zajednica koje funkcioniraju u Hrvatskoj u odnosu na onih 10 koje ne postoje, prvenstveno ljudski faktor, odnosno entuzijazam njihovih predsjednika, tajnika ili uprave, koji ulažu svoje slobodno vrijeme u njihov rad, shvaćajući u potpunosti značaj zajednica pa kao rezultat tih napora nailaze i na razumijevanje nadležnih županija, koje im ipak, u svrhu rada zajednica, osiguravaju financijsku potporu.[149] U skoro polovici hrvatskih županija, nema takvih pojedinaca niti one kritične mase, koji bi na volonterskoj osnovi preuzeli iznimno kompliciran posao rukovođenja određenom zajednicom. Ako se pak u tom i pronađu neki pojedinci, prije nego što zajednica saživi, a njene se članice nauče zajedno raditi, umore se i napuste ju zbog opsežnosti posla i nerazumijevanja predstavnika županija. Možemo zaključiti kako u tim samoupravnim jedinicama nije za očekivati, niti od izabranih političkih predstavnika, niti od predstavnika udruga, osnivanje zajednica, odnosno tijela za provođenje organizirane skrbi za kulturno-umjetnički amaterizam, osim ako se takvo osnivanje ne uredi pravnom legislativom.

Odnos prema županijskoj Zajednici udruga u osnivanju i njenim programima

U ovoj županiji, također je djelovala Zajednica kulturno-umjetničkih društava, no kako je od njenog osnivanja prošlo 12 do 13 godina i ista nije saživjela, u formalno-pravnom smislu postala je neaktivna. Predstavnici 41 udruge (od ukupno 42) dali su svoj glas ZA ponovno osnivanje Zajednice prigodom održavanja fokus grupe. Samo je jedna predstavnica bila suzdržana u glasovanju i to iz razloga „jer se počelo pričati o novcima, a još se nije počelo ni raditi“, iako je kasnije zaželjela i postala članom inicijativnog odbora za osnivanje Zajednice, što na kraju čini apsolutnu potporu udruga osnivanju Zajednice.

Predstavljeni su i razlozi osnivanja Zajednice: „dok ne stvore Zajednicu nema kruva“; asocijacija od pedeset društava sigurno će „primorati župana da se zamisli“ za razliku od

[148] Tim više jer su u fokus grupama dva predstavnika jedinica lokalne samouprave istaknuli kako svaka općina može izdvojiti sredstva za financiranje seminara, pa je pitanje kako to ne može i jedna značajno veća jedinica regionalne samouprave. Točnije je za zaključiti kako Županija nije prepoznala vrijednosti koje bi se realizirale njenim minimalnim sredstvima od 5.000,00 kn za revitalizaciju Zajednice i realizaciju seminara.

[149] Financijska potpora spomenutih županija u većini slučajeva dovoljna je samo za programski rad zajednice, a tek u iznimnom manjem broju i za angažiranje profesionalnog djelatnika. Ponegdje su županije prepoznale opseg poslova zajednice pa su jednog od svojih zaposlenika zadužili za rad na organizaciji i realizaciji programa zajednice, koja ga je pak izabrala za tajnika iste (simbioza civilnog sektora i nadležnih uprava).

pojedinačnih pokušaja udruga koje same ne predstavljaju ništa; dodjela profesionalca Zajednici koji će pružati pomoć udrugama; Zajednica je put da se stane „uz bok drugim županijama kad se radi o folkloru, plesu, pjesmi, odijevanju i svemu"; stvaranje veze „kroz koju će se udruge o svemu dogovoriti"; stvaranje smotri s jasnim kriterijima, pravilima, vrednovanjem; mogućnost participacije u stvaranju pravila sudjelovanja na županijskoj smotri folklora na kojoj će moći sudjelovati i udruge koje nisu folklorne; mogućnost apliciranja na natječaj i štednje sredstava udruga, jer je članarina u HSK-u manja preko Zajednice (2); mjesto rješavanja problema, način nadilaženja trenutne situacije; organiziranje, stvaranje veće snage u traženju sredstava županije, Hrvatske i EU; mjesto objedinjavanja programa svih udruga županije (u obliku Programa Zajednice) te organizacija stručnih seminara.[150]

Raspravljalo se o najboljem načinu organiziranja osnutka Zajednice.[151] Štoviše, na drugom održanom sastanku, predstavnica Županije iznijela je službeni županijski stav o podržavanju osnivanja Zajednice, koja je iznimno potrebna te kako se je potrebno dogovoriti o osnivačkoj skupštini. Stoga je 19. travnja 2015., izabran koordinator i radna skupina koja se sastala nekoliko puta kako bi izradila prijedlog Statuta Zajednice, no još uvijek,[152] iako je proteklo nešto manje od dvije godine dana, Zajednica nije osnovana.

Čini se i u ovom slučaju da osnivanje, pa i kasniji rad Zajednice, kako smo već prije istaknuli, počiva na jednoj ili više ključnih osoba. Ukoliko one postoje, u najkritičnijoj početnoj fazi njenog konstituiranja, postoji kudikamo i veća vjerojatnost da će ista biti osnovana i aktivna.[153] Što duže traje njen funkcionalni rad, Zajednica ojačava u broju udruga i realizaciji svojih programa, a kod njenih članica dolazi do transmisije spoznaje o njenoj potrebitosti. Tako je i u slučaju zamora ključnih osoba, koje su radile na iniciranju njenog osnivanja i vođenja, za njihova rukovodeća mjesta, lakše pronaći adekvatne nasljednike. Pritom treba posebice paziti na njihove karakterne osobine jer je praksa pokazala da odabir krive osobe, npr. konfliktne ili samodopadne, može nepovratno naštetiti postignutoj suradnji zajednice prema županiji, odnosno drugim partnerima. U slučaju da odabir odgovornih osoba

---

[150] Predstavnik je spomenuo organizaciju stručnih seminara, ali u kontekstu njihove organizacije - *Saveza kulturno-umjetničkih društava Općine Slavonski Brod*, koji je djelovao 1980-ih, pa je za pretpostaviti kako ih je istaknuo kao razlog osnivanja buduće Zajednice.

[151] Predloženi načini ustanovljavanja Zajednice su: upućivanje dopisa Županiji u cilju da inicijativa osnivanja Zajednice krene iz Županije bez koje se ne vidi njeno postojanje i opstanak; osnivanje i bez odaziva Županije; odabir koordinatora te radne skupine koja bi definirala ciljeve, program, strategiju i odbore Zajednice kako bi udruge mogle vidjeti je li u njoj nalaze svoje mjesto te naposljetku osnivanje na „temeljima ravnopravnosti, zajedništva, razgovora, uvažavanja i uz potporu Županije, ne čak toliko možda financijsku u prvoj godini, nego više načelno-tehničku".

[152] U trenutku pisanja rada (4. travnja 2017. godine), Zajednica još uvijek nije osnovana.

[153] Da je za osnivanje i rad zajednice udruga ključan ljudski faktor potvrđuje i činjenica koju sudionik navodi, kako je za vrijeme predsjedanja županijskim kulturnim vijećem, vijeće osiguralo sredstva za osnivanje *Saveza kulturno-umjetničkih društava*, no da su sve imenovali te da je na tome stalo, a „pare propale".

i bude kvalitetno realiziran, tada postoje daljnje potencijalne opasnosti za rad zajednice jer ista ovisi o potpori županije, a pokazalo se da zbog čestih promjena županijskih čelnika, mijenja se u smislu njenog financiranja, i odnos prema zajednici.[154]

Sljedeći stavovi i postupci predstavnika ukazali su na nedoraslo, nestasalo ili nezrelo civilno društvo koje nije u mogućnosti organizirati svoj boljitak, budući da još uvijek nije naučilo osnove njegova funkcioniranja, organiziranja i financiranja. Tako su za bivšeg predsjednika Zajednice, umjesto apolitične osobe, udruge izabrale dožupana, pretpostavljamo s ciljem da im osigura financijsku potporu Županije, što se nije dogodilo pa je Zajednica zamrla s radom i stvorila nepovjerenje udruga prema potrebi osnivanja nove Zajednice. Nadalje, predstavnici udruga (2), unatoč saznanju kako Županija podržava osnivanje Zajednice, prije njenog osnivanja spominjali su sredstva buduće Zajednice. Prvi je svoju potporu osnivanju Zajednice uvjetovao saznanjem iznosa županijske financijske potpore budućoj Zajednici, dok je drugi kritizirao Županiju na način da osim verbalne potpore osnivanju Zajednice nije istaknula ništa konkretno u svezi njenih financija.[155]

Pogrešno je istaknuto kako je „glupo izrađivati statut Zajednice kad je on propisan Zakonom te da se po tom pitanju nema potrebe sastajati“, jer bi se statutom oblikovali njeni specifični ciljevi i djelatnosti. Nadalje, udruga je uvjetovala svoje učlanjenje u Zajednicu ostvarivanjem koristi, što prikazuje egoističnost društava i prepuštanje unapređenja trenutne situacije nekom drugom, što je u suprotnosti s prirodom civilnog sektora kao pokretača društvenih promjena.

Predložena je podjela navodnih sredstava (1.200.000,00 kn) za organizaciju županijske smotre na četrdesetak udruga, koje bi tako dobile po 20.000,00 kn. Za pretpostaviti je kako se je ovom netočnom i bajoslovnom svotom baratalo iz krivih pobuda uništenja jedine funkcionalne županijske smotre u Županiji, čiju je razinu i kvalitetu, na sreću izgradio jedan od KUD-ova, nažalost, bez drugih partnerskih kulturnih čimbenika. Upit predstavnika manjinskog (bošnjačkog) društva „da li njegova udruga pripada budućoj Zajednici“ najzornije prikazuje dostignutu razinu civilnog društva u RH.

---

[154] Npr. godišnja potpora Varaždinske županije njenoj *Zajednici kulturno umjetničkih udruga* u 2004. iznosila je 300.000,00 kn, da bi se 2013. godine spustila na nedovoljnih 70.000,00 kn (Hrvaćanin, 2013, 74-75). S druge strane potpora Međimurske županije njenoj *Zajednici hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga* konstantna je petnaestak godina, a na godišnjoj razini iznosi 200.000,00 kn (Horvat, 2016, e-mail a.). Očigledno je kako jedinice regionalnih samouprava na različite načine financiraju svoje zajednice udruga, prikazujući tako i različite odnose prema njima i amaterskom stvaralaštvu. Kakav odnos ima jedinica regionalne samouprave prema amaterskom stvaralaštvu ukoliko ne financira svoju zajednicu udruga ili pak ukoliko nije inicirala njeno osnivanje?

[155] Nasuprot tome, tek je jedan predstavnik točno zaključio kako je prvo potrebno osnovati Zajednicu koja tek na temelju svog programa može ostvariti sredstva svoje Županije.

Rezime

I u ovom slučaju, u prigodi ponovnog ili drugog osnivanja Zajednice, budući da je od njenog prvoj osnivanja proteklo 12 do 13 godina, a da ista nije saživjela, pokazala se apsolutna ili 100% deklarativna podrška udruga (ukupno 42 predstavnika) osnivanju „Zajednice kulturno-umjetničkih udruga" s mnoštvom razloga za njeno osnivanje. Štoviše, njeno osnivanje deklarativno je podržala i nadležna Županija, ustvrdivši kako je ista iznimno potrebna te kako se je potrebno dogovoriti o osnivačkoj skupštini. Na žalost, drugi rezultati kao posljedica ovih zaključaka, donesenih prije manje od dvije godine dana, nisu uslijedili, iako su udruge usuglasile metodologiju osnivanja Zajednice na način da su izabrani koordinator i radna skupina trebali zajednički izraditi prijedlog njenog statuta i uputiti ga na osnivačku skupštinu.

I ovdje se još jednom pokazalo, da cjelokupna ideja osnivanja, pa i kasnijeg rada Zajednice, uglavnom počiva na jednoj ključnoj osobi, u ovoj prigodi na spomenutom koordinatoru, koji nije uspio, odnosno nije ustrajao u prihvaćenom zadatku. Zapravo njega ne treba kriviti, osim u moralnom smislu, jer se je prihvatio nečega što nije realizirao. Nije objektivno očekivati od entuzijasta, koji već ionako volontira u značajnom opsegu vodeći svoju udrugu, da se još lati i toliko kompleksnog posla kao što je osnivanje i vođenje Zajednice. Ono što je objektivna krivnja jest indiferentnost nadležne Županije, da potakne svojim kapacitetima bilo osnivanje Zajednice, što je deklarativno podržala, bilo nečega drugog, što bi dovelo do stvaranja zajedničkih programa udruga proizašlih iz njihove suradnje i razvoja amaterske djelatnosti.

Tim više jer se iz značajnog broja stavova predstavnika udruga moglo spoznati stanje nestasalog, nedoraslog ili nezrelog civilnog društva nesklonog suradnji, koje ne poznaje osnove funkcioniranja, organiziranja i financiranja nevladinog sektora pa kao takvo, zapravo i ne može biti pokretačem društvenih promjena i boljitka.

Osim toga, formirane granice nekih postojećih županija, a koje nisu u skladu s kulturološkim, geografskim i duhovnim nasljeđem, kao što je to u slučaju npr. Sisačko-moslavačke županije, zasigurno su otegotna okolnost u samoinicijativnom povezivanju udruga u županijske zajednice, što postaje zadatkom istih županija.

Odnos prema Hrvatskom saboru kulture (suradnja, upiti, vizija)

Predstavnici udruga (10) komentirali su suradnju s *Hrvatskim saborom kulture.* Njih 8 istaknulo je sljedeće: imaju koristi od HSK-a (besplatni seminari za voditelje zborova i tamburaških orkestara), njihov predstavnik član je Upravnog odbora HSK-a u petom

mandatu,[156] „ne fali komunikacije“ između njihove udruge i HSK-a, članovi su HSK-a devet godina, mole da im se ponovno doniraju dodatni primjerci knjige *Narodni plesovi Požeške kotline*, autora Ivana Ivančana u izdanju HSK-a, budući da je u istoj knjizi sve dobro objašnjeno pa njihova voditeljica radi po njoj, te da su napravili četiri županijska susreta s kojih su dali predstavnike na državne susrete u organizaciji HSK-a. Tako su predstavili i osnovne djelatnosti HSK-a: organizacija seminara, manifestacija od državnog značaja te nakladništvo.

Kako bi udruge imale interes za okupljanje i selekciju, HSK, u okviru selekcija za svoje glazbene manifestacije, pozitivno diskriminira održane županijske susrete pa tako najuspješnijem predstavniku s njih, automatizmom osigurava kandidaciju na manifestaciju u organizaciji HSK-a.[157] Da se kod odabira selektor odluči samo za kvalitetu izvedbe, u mnogo slučajeva s održane županijske smotre ne bi se uopće kandidiralo predstavnika na manifestaciju HSK-a, što bi doprinijelo zamiranju županijske smotre, odnosno interesa udruga za takvu vrst okupljanja, jer ih uglavnom organiziraju same udruge i to bez neke veće pomoći lokalne zajednice. Upravo stoga, ponekad manifestacije HSK-a ne pružaju pregled zaista najkvalitetnijih udruga na nacionalnoj razini već najkvalitetnijih udruga po županijskom ključu, pa ne čude navodi predstavnika kako su 2010. godine imali loš nastup na županijskoj smotri te da ne znaju kako su postali sudionicima Susreta u organizaciji HSK-a. Takva situacija nije idealna, no HSK smatra kako je u ovom trenutku jedino moguća, kako bi potaknuo revitalizaciju zajednica i saveza udruga koji će tek potom kao organizacijski i stručni servis osigurati masovnije, a samim time i kvalitetnije amatersko stvaralaštvo.

Predstavnik druge udruge[158] iskazao je problem što HSK u prigodi selekcije za kazališni Festival *HSK*-a, stavlja u isti koš pučki kazališni amaterizam, koji njeguje njegova udruga, s drugim vrstama kazališnog amaterizma pa predlaže njegovo odvajanje. Zadaća *Festivala hrvatskih kazališnih amatera* jest prikaz svih kazališnih poetika koje njeguju kazališne udruge,[159] a u prigodi selekcija za njega, predstave se ne odvajaju u posebne kategorije, već se vrši njihov odabir na temelju izvrsnosti izvedbe. No kada bi to financijske prilike dopustile, mogle bi se, kako udruga predlaže, uvesti kategorije Festivala koje bi prikazivale različite

[156] Članovi HSK-a biraju članove Skupštine i Upravnog odbora HSK-a.
[157] Kandidacija najuspješnijih predstavnika sa županijskih smotri na manifestacije u organizaciji HSK-a realizira se u skladu s javno dostupnim pravilima susreta i festivala.
[158] Udruga je sudjelovala 2008. godine na *Festivalu hrvatskih kazališnih amatera* u organizaciji HSK-a.
[159] *Festival hrvatskih kazališnih amatera* predstavlja postojeće kazališne poetike: pučku, klasičnu, plesnu, alternativnu, etc.

poetike, čime bi se i uvećale mogućnosti udrugama za brojnije sudjelovanje na istom, pa možda i objektivniju selekciju.

Tako je djelovanje i položaj HSK-a redovito u ovisnosti o odobrenim potporama, pa često i ne može odgovoriti istinskim potrebama udruga, koje za to nemaju razumijevanja, smatrajući ga javnom ustanovom ili nekim drugim javnim tijelom, dok je zapravo udruga. Nerazumijevanje i nerazlikovanje HSK-a kao nacionalnog saveza od običnih udruga, djelomično postoji i kod *Ministarstva kulture*. Ono se očituje i po rezultatima odobrenih potpora *Ministarstva kulture*, koje su za neke manifestacije HSK-a, znatno manjih iznosa nego za manifestacije drugih udruga nesaveznog karaktera, što rezultira nemogućnošću afirmacije istih manifestacija u nacionalne, odnosno „državne“.[160]

Iz upita udruge da li HSK „može biti tzv. Uvjetna agencija za pomoć, npr. kod prijave udruga na natječaje, s ciljem da istakne rad pojedinih udruga poradi dobivanja natječajnih sredstava, jer imaju probleme za prikupljanje sredstava za gostovanja“, može se sagledati potencijalna zadaća HSK-a, koju niti jedna od nadležnih uprava ne potražuje u prigodama evaluacije pristiglih natječajnih prijedloga. Ta zadaća proizlazi iz činjenice da sve manifestacije HSK-a, kao i njihove selekcijske (županijske) smotre, prate stručna povjerenstva ili selektori, pa na temelju njihovih pisanih izvještaja, HSK ima najširi pregled amaterskih postignuća. Na pitanje predstavnika „da li se HSK može uključiti u pripomoć (argumentiranu diskusiju, tribinu) glede uvrštavanja idejnog rješenja za prostorije KUD-a u strategiju općine“, odgovoreno je potvrdno, no do pisanja ovog rada, iako je proteklo više od godinu dana, predstavnici HSK-a nisu pozvani na tribinu.

Predstavnici udruga (2) vide HSK kao „način da se barem malo popravi situacija, osnovno“, te kao zagovarača prema ministarstvima, s ciljem da se što više sredstava uloži na edukaciju. Koliko je potonja vizija HSK-a irealna u sadašnjim okolnostima, govori činjenica da je od začetka njegove inicijative za uvrštavanje *Zakona o amaterskoj kulturi* u saborsku proceduru, koji bi među inim uredio i problem edukacije amatera, proteklo više od 4 godine bez ikakvog pomaka. Štoviše, *Zakon o amaterskoj kulturi,* koji je bio predviđen, ali ne i realiziran Planom normativnih aktivnosti resornog Ministarstva za 2015., nije uvršten u isti dokument za 2016. i 2017. godinu. To nam može ukazivati na nedostatak daljnje intencije za uređivanjem područja kulturno-umjetničkog amaterizma, uzrokovan promjenom čelnih osoba *Ministarstva kulture*.

[160] Interesantno je kako u Hrvatskoj, za razliku od Slovenije, ne postoje službeno proglašeni državni amaterski festivali.

Predstavnici (2) jedinica lokalne samouprave ocijenili su sastanak HSK-a s odličnim te istaknuli kako je „doprinio uvidu u probleme KUD-ova i u drugim jedinicama lokalne samouprave, s ciljem boljeg razumijevanja njihovog rada“.[161] Većina predstavnika lokalnih i regionalnih samouprava (77%) nije se odazvala na sastanke, iskazavši pritom negativan, neprimjeren ili indiferentan odnos prema *Hrvatskom saboru kulture*, pa samim time i prema svojim udrugama u kulturi.

Rezime

Uzajamni odnos udruga i HSK-a je na zadovoljavajućoj razini. Budući da udruge ostvaruju određenu korist od HSK-a,[162] *ne nedostaje međusobne komunikacije, pa su stoga i članovi HSK-a, a njihovi predstavnici čine Skupštinu i Upravni odbor HSK-a, što je moguće zaključiti iz iskaza većine predstavnika. Na taj način, temeljem „terena“, odnosno udruga, potvrđena je aktualna utemeljenost osnovnih djelatnosti HSK-a, usvojenih prigodom njegovog osnivanja daleke 1948., a u koje se ubrajanju kao osnovne djelatnosti: organizacija seminara i manifestacija od državnog značaja i nakladništvo.*

Predstavnici udruga, u iznimno manjem broju, iskazali su određeno nerazumijevanje i problematiku u svezi selekcije za manifestacije u organizaciji HSK-a (kazališna i folklorna), koji su zapravo rezultat pokušaja organiziranja i omasovljenja amaterizma te ovisnosti o odobrenim potporama, a ne ignoriranje potreba udruga. Osim toga, uočeno je i nerazumijevanje „Ministarstva kulture“ prema HSK-u, što je vidljivo iz rezultata odobrenih programskih potpora, koje su gdjegdje manje za manifestacije HSK-a, iako su od nacionalne pokrivenosti u usporedbi s manifestacijama drugih udruga, uglavnom regionalnog karaktera. Drugi predstavnici propitkivali su mogućnost djelovanja HSK-a kao „Uvjetne agencije za pomoć“ u cilju isticanja rada pojedinih udruga u prigodama natječaja,[163] *ili pak sudionika javne tribine s temom uvrštenja idejnog rješenja za prostorije udruge u strategiju općine. Ostali predstavnici bili su fokusirani na viziju HSK-a kao „način[a] da se barem malo popravi situacija, osnovno“ i zagovarača prema ministarstvima za što veća financijska ulaganja u edukaciju udruga.*

---

[161] Fokus grupama se odazvalo 11 predstavnika jedinica lokalne samouprave od 47 pozvanih.

[162] Članstvom u HSK-u, udruge i njihovi članovi ostvaruju razna prava poput pohađanja besplatnih seminara, kandidacije najuspješnijih udruga sa županijskih smotri na manifestacije u organizaciji HSK-a, povoljnijih cijena za nabavku priručnika za rad s folklornim skupinama (pa čak i na donirane priručnike u slučaju zamolbe *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije*) i korištenje glazbe na nastupima udruga (ZAMP), itd.

[163] Na temelju pisanih osvrta članova stručnih povjerenstava i selektora s održanih manifestacija ili selekcija (županijskih smotri), HSK ima najširi pregled postignuća amaterskih udruga na razini Hrvatske, pa bi njegova potencijalna zadaća mogla biti pomoć udrugama u vidu izdavanja pisama preporuke nadležnim samoupravnim jedinicama, a povodom natječaja.

Odsustvo većine predstavnika lokalnih i regionalnih samouprava (77%) sa sastanaka predstavlja negativan i indiferentan odnos prema predloženoj temi „Unapređenje kulturno-umjetničkog amaterizma“ i to područja za koje su isti nadležni, pa time i prema udrugama te njihovom krovnom savezu, HSK-u. Na sreću, manji broj spomenutih predstavnika ipak se odazvao razgovorima, a dvojica su ih ocijenili „odličnom stvari“ i doprinosom boljem uvidu u probleme udruga s ciljem boljeg razumijevanja njihovog rada. Iz spomenutog vidi se dvojaki način funkcioniranja spomenutih samoupravnih jedinica, onih nezainteresiranih za kulturu, i onih kojih se ona tiče, te već prije spomenuta potreba zaštite kulturno-umjetničkog amaterizma određenom pravnom legislativom.

Odnos prema programima obrazovanja (HSK-a i drugih)

Seminar HSK-a za voditelje i članove udruga, Slavonski Brod, 18. -19. 4. 2015.

Predstavnici udruga (3) Brodsko-posavske županije [164] istaknuli su kako dugo nisu imali seminar u Slavonskom Brodu ili na području županije, jedan od njih ukazao je na čak 10 godina, a drugi na razdoblje od 1980-ih [165] pa do 2015., za razliku od Vinkovaca koji imaju prvorazredan seminar već 20 godina. Zabilježena je pozitivna reakcija predstavnika zbog održanog besplatnog dvodnevnog seminara (zadovoljstvo odzivom na seminar i radom predavača) u organizaciji HSK-a, a namijenjenog tamburaškim voditeljima, tamburašima i voditeljima KUD-ova. Seminar u Vinkovcima spomenut je u još dva slučaja, na način da unatoč tome što je izvrstan i sedmodnevni, na njega se ne odazove više od 15 ljudi s područja hrvatske panonske zone, među inim i zbog datuma njegove realizacije, koji je u koliziji sa sezonskim zaposlenjem članova udruga na moru.[166] Nasuprot tome, navodi se kako je KUD iz Varoša slao svoje članove na spomenuti seminar

[164] U Brodsko-posavskoj županiji ne djeluje zajednica udruga pa je i to jedan od razloga više desetljetnog neodržavanja seminara u Slavonskom Brodu ili na području iste Županije.
[165] Sudionik je istaknuo kako u Slavonskom Brodu i na području Brodsko-posavske županije nije održan niti jedan seminar od 1980-ih kada je seminare organizirao *Savez kulturno-umjetničkih društava Općine Slavonski Brod*.
[166] Spomenuti seminar u Vinkovcima održava se redovito krajem kolovoza.

što je rezultiralo imanjem svirača gajdi i tambura te plesača. Udaljenost Vinkovaca, koji pripadaju Vukovarsko-srijemskoj županiji, od udruga iz Brodsko-posavske županije, otegotna je okolnost istima za pohađanje seminara pa se nameće samo po sebi potreba organiziranja seminara na njihovom području, ali s još jednom pogodnošću, s programom koji bi bio više specifičan i prilagođen njima, za razliku od ovako široko postavljene teme seminara.

Predstavnici (2) jedinica lokalne samouprave istaknuli su kako im nedostaje stručna rasprava o ključnim problemima, seminari i sastanci koji bi im pomogli u nadogradnji društava u gradu i osposobljavanju voditelja kojih nedostaje, no isto tako da bi vikend seminar bio nedostatan za osobe koje nisu radile ništa po tom pitanju, te kako bi svaka općina mogla izdvojiti sredstva za financiranje seminara.

Predstavnici udruga Virovitičko-podravske županije iskazali su sklonost (njih 2) i potporu (1) organizaciji besplatnog seminara HSK-a u Virovitici jer do sada dugo nisu imali seminare.[167] Kao potporu organizaciji Seminara istaknuli su želju za školovanjem njihovih mladih članica u cilju preuzimanja mjesta voditelja „jer se mogu čuda napraviti kada dođete nekom stručnjaku u iskusne ruke“. Jedan od njih predložio je da se minimalno održe dva seminara godišnje na kojima bi se radile koreografije. Samo je jedna predstavnica istaknula kako seminari nisu za nju (već ih je odradila), kao ni za njeno malo društvo, jer smatra da su za društva više razine, koja odlaze na smotre. Predstavnik jedinice lokalne samouprave ustupio je gratis prostor Grada Virovitice za potrebe seminara, a ponudio je i pomoć u prikupljanju sredstava za organizaciju drugog seminara, ako se novac ne skupi od druga dva grada i županije.

Seminar HSK-a i Zajednice za voditelje folklornih skupina: *Folklorna baština Bilogore*, Virovitica, 7. - 8. ožujka 2015.

U Požeško-slavonskoj županiji, predstavnici udruga (2) smatraju kako su seminari u organizaciji Zajednice udruga velika pomoć za voditelje, te da su, zahvaljujući njima, u KUD-u osposobili tri djevojke, koje sada rade s djecom pa nemaju nikakvih financijskih obveza niti prema jednom voditelju. Unatoč tome iskazana je daljnja potreba za znanjem, koje im sada

[167] U Virovitičko-podravskoj županiji, u trenutku pisanja disertacije također nije djelovala zajednica udruga, pa je i to jedan od razloga podužeg neodržavanja seminara.

najviše nedostaje i koje „ih može izvuč“, te za edukacijom voditelja plesa, pjesme i instrumenata kojih nedostaje.

Rezime

Udruge imaju pozitivan stav prema programima obrazovanja, seminarima, dovodeći ih u korelaciju s osposobljavanjem svojih članova za voditelje, odnosno posjedovanja osposobljenih svirača i plesača. Samo jedna od njihovih predstavnica smatra kako seminari nisu za nju jer ih je odradila po drugoj liniji, a da nisu niti za njeno malo društvo, već da su za ona više razine, koja odlaze na smotre. Iz nesudjelovanja voditelja na seminarima u organizaciji HSK-a mogu se iščitati slični stavovi voditelja o nepostojanju potrebe za stručnim osposobljavanjem, a što je redovito u suprotnosti s kvalitetom predstavljanja njihove udruge ili njihovog dirigiranja na manifestacijama HSK-a. Predstavnici udruga iz županija u kojima ne funkcioniraju zajednice udruga u kulturi, Brodsko-posavske i Virovitičko-podravske, iskazali su oduševljenje, sklonost i potporu održanim besplatnim seminarima u organizaciji HSK-a, istaknuvši pritom kako ih dugo nisu imali u svojim županijama. Štoviše, predstavnici udruga iz Brodsko-posavske županije istaknuli su izrazito dugo vremensko razdoblje izostanka seminara koji varira od organizacije seminara „Saveza kulturno-umjetničkih društava Općine Slavonski Brod“, koji je djelovao 1980-ih, pa do zadnjih 10 godina. S druge pak strane, predstavnik jedne od udruga u Požeško-slavonskoj županiji, u kojoj funkcionira županijska Zajednica udruga, iskazao je kako su, zahvaljujući seminarima u organizaciji Zajednice, osposobili tri djevojke za rad s djecom, oslobodivši se na taj način bilo kakvih financijskih obveza prema voditelju. Unatoč tome, u istoj Županiji iskazana je daljnja potreba za edukacijom voditelja plesa, pjesme i instrumenata zbog njihove deficitarnosti.

Osim seminara u organizaciji HSK-a, iskazan je pozitivan odnos prema seminaru organiziranom u Vinkovcima, kao i kritika termina njegova održavanja krajem kolovoza kada ga članovi udruga ne mogu pohađati zbog sezonskog zaposlenja pa, unatoč njegovoj izvrsnosti i sedmodnevnom trajanju, isti bilježi svega 15 sudionika s područja hrvatske panonske zone. Za pretpostaviti je kako je slabi odaziv na njega, osim spomenutog termina, posljedica i troškova njegova pohađanja, u što spadaju troškovi školarine, putovanja, noćenja i prehrane sudionika. Upravo zato nameće se potreba organiziranja seminara na područjima županija u cilju racionalizacije troškova kao i prilagođenosti programa seminara specifičnom području djelovanja udruga.

Iznenađujući su pozitivni stavovi čak dvaju predstavnika jedinica lokalne samouprave o potrebi organiziranja seminara i sastanaka u cilju nadogradnje rada udruga u gradu i

smanjenja deficitarnosti voditeljskog kadra, a da isti, kao odgovorni sudionici u radu svojih samoupravnih jedinica, nisu osigurali njihovo provođenje i financiranje, tim više jer smatraju kako bi svaka općina mogla izdvojiti sredstva za financiranje seminara.

U ovakvoj konstelaciji zbivanja, gdje u dvije, od ukupno tri županije obuhvaćene istraživanjem, ne postoji organizirano i kontinuirano osposobljavanje voditelja udruga od zajednica, jedinica regionalne samouprave, ili nečeg trećeg, ne može se očekivati niti smanjenje njihove deficitarnosti, niti nastavak njihovog stručnog osposobljavanja. To će u konačnici značiti smanjenje kvalitete rada udruga, a kao rezultat deficitarnosti voditeljskog kadra nestajanje specifičnih folklornih tradicija i širenje stranih tradicija u onim područjima u kojima djeluju gostujući, tzv. „univerzalni" voditelji.

Odnos jedinica lokalne i regionalne samouprave i drugih javnih tijela prema udruzi/udrugama[168]

Većina sudionika (5 od 7) iskazala je kako su iznenađeni susretljivošću načelnika, imaju dobru, odnosno čak super suradnju s gradom, kako ih se podržava i prati. Jedan sudionik požalio se kako njegova udruga nema neku potporu, pogotovo u gradu, a jedan kako zbog politizacije problema ne dolaze do rješenja svoga prijedloga načelniku o zaposlenju jedne osobe u općini za 26 udruga, budući da ista ima solidan proračun. Ovaj pozitivan odnos gradova i općina prema udrugama i obrnuto, događa se zbog uzajamnosti potreba, gradova i općina koji trebaju udruge zbog njihova sudjelovanja u različitim gradskim i općinskim protokolima te financijske potrebe udruga, koju ostvaruju od lokalne vlasti u cilju podmirenja osnovnih materijalnih troškova.

Svega su dva predstavnika istaknula, eksplicitan odnos jedinice regionalne samouprave (županije) prema njihovim udrugama. U prvom slučaju udruga ima jako dobru suradnju sa županijom, a u drugom nema neku potporu u svojoj županiji. Sljedeći implicitni stavovi predstavnika (4) mogu se okarakterizirati neprimjerenim odnosom. Tako jedan ukazuje kako „u njihovoj županiji ispada da udruge naganjaju župana na način de meni 2.000,00 kn, de meni 1.000,00 kn", a druga dva opisuju kako nikad nisu vidjeli svoga župana na županijskim smotrama (za razliku od dožupana) pa ih nikad nije ni otvorio, no da ga vide na smotrama drugih županija. Uspoređujući vrijeme za života Josipa Broza Tita s današnjicom, četvrti navodi kako je tada u skupštini općine bio zadužen profesionalac za kulturno-umjetnički

[168] U ovoj kategoriji analize, nisu doneseni zaključci na temelju iznesenih stavova udruga o visini (ne)financiranja već su uzeti u obzir njihovi eksplicitni i implicitni stavovi koji točno opisuju, ili iz kojih se može podrazumijevati odnos jedinica lokalne i regionalne samouprave te drugih javnih tijela prema istim udrugama.

amaterizam za razliku od aktualnog stanja, gdje ga nemaju ni na nivou Županije, niti u jednoj općini, te da stoga nije čudo da djeca lupaju po novoj dvorani, puše i piju. Izostanak nadležnog profesionalca za brojne udruge u kulturi na tako velikom prostoru Županije, za razliku od prisutnih profesionalaca na istom prostoru za udruge u sportu i tehničkoj kulturi, pokazuje i izostanak bilo kakvog odnosa prema spomenutim udrugama, odnosno potpunu indiferentnost.

Jedan od predstavnika naveo je kako su iznenađeni susretljivošću predsjednika *Turističke zajednice županije*.

Predstavnici (njih 3) su ukazali na poražavajući odnos prema udrugama kako slijedi: „ispada da su teret društvu, da samo traže novce i ne rade ništa"; „osjećaju se kao da su odbačeni"; „nedostaje im obilazaka društava" kako se to nekad radilo. Iako izrijekom nisu naveli odgovornog, već u samo jednom primjeru „društvo", prema postojećim pravnim regulativama, odgovornima možemo smatrati njihove jedinice lokalne i regionalne samouprave te RH.

Rezime

Većina predstavnika udruga iskazala je pozitivan odnos jedinica lokalne samouprave (općine i gradovi) prema svojim udrugama, a samo manji broj nedostatak potpore i razumijevanja za njihove probleme. Tako opisan uglavnom pozitivan odnos gradova i općina prema udrugama rezultat je ostvarivanja njihovih potreba, odnosno nadopunjavanja gradskih i općinskih protokola kulturnim programima udruga koje ih realiziraju u cilju prezentacije svoga rada, ali i ostvarivanja sredstava za podmirivanje svojih osnovnih troškova. S druge strane, većina predstavnika iskazala je neprimjeren odnos jedinica regionalne samouprave (županija) prema udrugama, a samo jedan predstavnik naveo je kako njegova udruga ima jako dobru suradnju sa Županijom. Uglavnom neprimjeren odnos jedinica regionalne samouprave prema udrugama posljedica je višestruko manje potrebe županija u nadopunjavanju županijskih protokola kulturnim programima udruga. I u ovom slučaju postoje iznimke, udruge „miljenice" koje njeguju pozitivan odnos sa svojim županijama. Vjerujemo kako je zbog ostvarivanja uzajamnih potreba, predstavnik udruge iskazao pozitivan odnos prema predsjedniku „Turističke zajednice županije". Na isti način pozitivan odnos turističkih zajednica gradova i općina, prema svojim programima bilježi i HSK.

Osim toga, zabilježene su i posljedice neprimjerenog odnosa prema tri udruge čiji predstavnici nisu eksplicitno imenovali izvore takvog odnosa, a koje su iskazali na način da im nedostaje obilazaka društava, da se osjećaju kao teret društvu, odbačenima, kao da ništa ne rade i da samo traže novce.

Generalno sagledavajući iskaze predstavnika, možemo zaključiti kako prema udrugama uglavnom prevladava neprimjeren odnos, za koji možemo pretpostaviti da proizlazi s pozicija RH i jedinica lokalnih i regionalnih samouprava.

Prijedlozi za poboljšanje stanja

Na lokalnom nivou, predstavnica je predložila Općini Pitomača, osnivanje jednog općinskog KUD-a, budući da ista ima 5 do 6 KUD-ova iz raznih sela sa sličnim problemima (nedostatak ljudi, plesača i muzike).[169] Za članove istih udruga tako bi se stvorile nove mogućnosti bavljenja kulturno-umjetničkim radom.[170] Pitanje je, bi li to dovelo do gašenja nekih KUD-ova koji sada ipak funkcioniraju pa samim time i nestanka užih lokalnih tradicija, te da li je to uopće moguće radi osobnosti članova udruga? Čini se prihvatljivijim rješenjem udruživanje ovih KUD-ova za potrebe nekog združenog projekta, npr. godišnjeg koncerta. Na lokalnom nivou, prvi predstavnik jedinice lokalne samouprave pozvao je udruge da zajedničkim razumijevanjem, naporom i radom uz pomoć HSK-a i njegovih seminara podignu rad udruga na višu razinu, dok je drugi istaknuo potrebu posjedovanja educiranih i stručnih voditelja, jače suradnje između udruga, obogaćivanja programa u smislu suradnje udruga na organizaciji festivala ili proširivanju festivalskog programa te okretanje financiranju iz drugih izvora sredstava, a ne samo iz gradskih. Uz ove predstavnike lokalne samouprave, i predstavnik jedne od udruga prepoznao je također kako je „jedini način za snaći se“ u povezivanju društava na lokalnom nivou, zajednički nastupi i gostovanja kao rješenje za prepolovljenje troškova.

Na županijskom nivou predstavnik udruge predlaže da županijske smotre budu natjecateljske kako bi županija nagradila najbolji KUD sredstvima za gostovanje, što je nekad bilo prema kazivanju sudionika, te da u osnovnom financiranju KUD-ova trebaju pripomoći osim općina i županije.

Na nacionalnom nivou rješavanja problema udruga, raspravljala su četiri predstavnika, od toga dva potražujući pomoć „odozgo prema dolje“. Tako prvi smatra potrebnim stvaranje sustava koji bi omogućio udrugama određeni vid potpore odozgo, na način „da ako se nešto dogodi dobro, da ako njihovi ne razumiju što su dobro napravili, da barem dobiju odozgo neki znak“ ili pak riječima drugog, akcent odozgo prema udrugama i to u obliku pomoći u obrazovanju, obnovi narodne nošnje, odnosno njihove tradicije. Treći je predložio da se

[169] Općina Pitomača broji desetak tisuća stanovnika.
[170] U nove mogućnosti bavljenja kulturno-umjetničkim radom spada osnivanje nove sekcije novo osnovanog općinskog KUD-a, npr. tamburaškog orkestra s repertoarom autorskih skladbi, izvorno napisanih za tamburaški orkestar.

„započnu uređivati osnove funkcioniranja KUD-ova jer se o međunarodnim natječajima ne može niti pričati“, a četvrti pak smatra prioritetom udruga izrađivanje i prijavljivanje projekata svima, a ne samo „*Ministarstvu kulture“* i to za gostovanja, nabavku nošnji i glazbala.

Rezime

Predstavnici udruga iznijeli su prijedloge za poboljšanje stanja amaterske djelatnosti, usmjerene na rješavanje problema udruga na različitim nivoima, lokalnom (općinskom i gradskom), županijskom i nacionalnom, što proizlazi iz same prakse poslovanja udruga, pa bi na tim stupnjevima trebala počivati i cjelokupna reforma, odnosno predložak strategije razvoja i očuvanja kulturno-umjetničkog amaterizma. Na lokalnom i županijskom nivou, relevantno je zaključiti kako se većina iznesenih prijedloga predstavnika udruga i jedinica lokalne te regionalne samouprave za unaprjeđenje ove djelatnosti može oživotvoriti kroz već postojeći model, u okviru zajednica udruga, a koji se na neki način (ne u potpunosti adekvatno), već primjenjuje u 11 hrvatskih županija. Tako bi se u okviru županijskih i gradskih zajednica udruga (tamo gdje ima potrebe), mogla realizirati većina iznesenih prijedloga u koje spadaju: podizanje kvalitete rada udruga; posjedovanje stručnih voditelja; jača suradnja udruga; obogaćivanje festivalskog programa u smislu suradnje udruga na organizaciji festivala; okretanje financiranju iz drugih izvora financiranja; smanjenje troškova organizacijom zajedničkih nastupa i gostovanja; realizacija natjecateljskih županijskih smotri u cilju nagrađivanja najuspješnije udruge sredstvima županije za gostovanje te pripomoć županije u osnovnom financiranju udruga.

Na nacionalnom nivou, predstavnici udruga daju suštinski značaj postojanju pomoći „odozgo prema dolje“, u vidu sustava koji bi prepoznao izvrsnost pojedinih udruga (nasuprot nerazumijevanju i indiferentnosti lokalnih vlasti), ili u obrazovanju, te obnovi lokalne narodne nošnje i tradicije. Nadalje, smatraju potrebnim započinjanje uređivanja osnova funkcioniranja udruga, jer su im međunarodni natječaji nedostižni, te osvješćivanje projektnog financiranja kao prioriteta udruga za nabavku nošnji i glazbala te gostovanja. Navedeni prijedlozi na nacionalnom, županijskom i lokalnom nivou podrazumijevaju i opravdavaju potrebu postojanja krovne organizacije udruga u kulturi kao što je to HSK, s posebnim javnim ovlastima, obzirom na ukupnost problema i brojnost samoupravnih jedinica, a u cilju njihova kvalitetna i konzistentna rješenja.

Generalni opći stav; ocjena stanja

Stavovi predstavnika udruga (13 od 17) mogu se podvesti na zajednički nazivnik teškog stanja ili krize kulturno-umjetničkog amaterizma, koja prijeti njegovoj održivosti. Istaknuti su sljedeći stavovi: „slabo i loše“, „i sve dalje sve nam je teže raditi“, „nemamo nekakve uvjete“, „vrlo teška situacija i loša“, „prisutno je smanjenje broja KUD-ova u općini sa 6 na 3“, „društva su u dosta teškoj situaciji“, „danas su svi koji se bave folklorom na marginama umjetnosti“, „u ovoj našoj županiji i u ovom našem gradu ništa ne štima, folklor će nam nestati“, „sve smo uništili kao da to nije naše, tonemo sve dublje i itd.“. „Istina nije ni malo svijetla, a ni budućnost“, „udruga preživljava jedino zahvaljujući amaterima i njihovom dobrovoljnom radu“, „unatoč svim teškoćama funkcioniraju i nadaju se da će tako i dalje“, uz bojazan za budući rad udruge, zbog gubitka interesa mladih i bolesti starih. I ostali predstavnici (2) osvrću se na problematično stanje u amaterizmu na način: „problemi su isti, postoji volja koja ih pokreće“, ili ukazuju na pomodarstvo prema modernim plesovima koje roditelji više podržavaju. Preostali predstavnici (2) ukazuju na određeno zadovoljstvo uz zadršku, u smislu da je prvi općenito zadovoljan s nekakvim uvjetima življenja i opstanka jer su se do sada provlačili i izvlačili, a nadaju se da će tako i ubuduće, a drugi pak promjenom pristupa prema njima „pa makar oni bili i dekoracija“.

Rezime

Velika većina predstavnika udruga opisala je stanje u kojem djeluju njihove udruge na način koji možemo evaluirati kao teško ili krizno stanje, a što podrazumijeva značajnu prijetnju održivosti, funkcionalnosti, organiziranosti te zadovoljavanju potreba kulturno-umjetničkog amaterizma, očuvanju i razvoju hrvatske kulture, gubitku tradicije i identiteta kao integrativnih faktora hrvatskog društva. Rijetki su predstavnici koji su ukazali na zadovoljstvo s uvjetima poslovanja ili promjenom pristupa prema udrugama.

Ostalo

Predstavnik je istaknuo kako njegova udruga, budući da dolazi iz mjesta koje je na granici Virovitičko-podravske županije, više se bazira na Osječko-baranjsku županiju i suradnju s udrugom iz Donjeg Miholjca. To otvara pitanje postignute međužupanijske kulturne suradnje i prepoznavanja, te realizacije i financiranja kulturnih projekata od regionalne važnosti. Tako su i ti projekti regionalnog kulturnog značaja uglavnom prepušteni na skrb udrugama, koje su ih tek ponegdje prepoznale i uspješno ih održavaju uz mnoštvo problema, tim više što regije, kao samoupravna tijela sastavljena od više županija, ne postoje,

a njihovo osnivanje sada se čini još iracionalnijim, u ionako previše usitnjenoj zemlji na 576 jedinica lokalne i regionalne samouprave. Štoviše, čini se kako su Hrvatskoj kudikamo potrebnije regije (njih 4 do 5), sastavljene od nekoliko srodnih županija, nego li prekobrojne druge jedinice lokalne samouprave u cilju prepoznavanja, mogućnosti financiranja i realizacije projekata od regionalne važnosti, te kao *conditio sine qua non* prijave na fondove EU.

Medijsku nezainteresiranost za Požeštinu, primijetio je jedan od predstavnika udruga, a smatramo kako su mediji nezainteresirani za cjelokupni kulturno-umjetnički amaterizam, posebice HTV. Tako npr. u zadnjih petnaestak godina, koliko autor prati ovo područje, HTV nije na adekvatan način popratio niti jednu od manifestacija HSK-a koje su ipak nacionalnog karaktera, a ukoliko HTV i prezentira kulturno-umjetnički amaterizam po svojim diskutabilnim kriterijima, često nije niti dostojne kvalitete za prikazivanje.

Rezime

U ovoj kategoriji, objedinjeno je više različitih sadržaja koje, zbog njihove iznimno male frekvencije nismo mogli razdvojiti u posebne kategorije. Tako je predstavnik udruge istaknuo kako se zbog geografskog smještaja na granici Virovitičko-podravske županije, njegova udruga više bazira na Osječko-baranjsku županiju i suradnju s udrugom iz Donjeg Miholjca. To je otvorilo pitanje međužupanijske kulturne suradnje, odnosno potrebitosti regija, kao samoupravnih tijela sastavljenih od više županija. Sigurno je kako postoje projekti od kulturološke važnosti za više županija, odnosno određenu regiju, no oni nisu saživjeli kao posljedica nepostojanja regija kao samoupravnih jedinica, koje bi ih mogle prepoznati i vlastitim sredstvima financirati, jednako tako i zbog nepostojanja onih tijela, ili nemogućnosti udruga ili pojedinaca koji bi ih prijavljivali na javne pozive i realizirali. Neki od tih međužupanijskih ili regionalnih kulturnih projekata mogle bi biti regionalne natjecateljske smotre ili festivali za sve grane kulturno-umjetničkog amaterizma, na koje bi pravo sudjelovanja imali najuspješniji predstavnici s održanih županijskih smotri, kao što je to npr. u Sloveniji. Možemo pretpostaviti kako bi se po tom modelu moglo stvoriti na cca. 4 ili 5 regija ukupno više od tridesetak regionalnih festivala, što bi u konačnici doprinijelo i izvrsnosti manifestacija u organizaciji HSK-a, koji sada taj nedostatak regionalnih selekcijskih smotri bezuspješno pokušava nadomjestiti različitim rješenjima. Smatramo kako se kroz predloženu pravnu legislativu može ponuditi adekvatno rješenje kroz rad zajednica udruga pojedinih županija, koje bi bile zadužene među inim i za suradnju sa zajednicama drugih županija u organizaciji regionalnih kulturno-umjetničkih programa s ciljem očuvanja i razvijanja regionalnih kulturnih posebnosti.

Osim toga, primijećen je i problem medijske nezainteresiranosti za Požeštinu, koji uopće nije izolirana pojava već posvemašnje stanje, u odnosu na kulturno-umjetnički amaterizam RH, što je nažalost vidljivo i mjerljivo iz indiferentnosti HTV-a prema programima HSK-a, koji su ipak od državnog značaja za ovu djelatnost.

Nesaživjeli međužupanijski, odnosno regionalni kulturno-umjetnički programi, kao i medijska zapuštenost kulturno-umjetničkog amaterizma, negativno doprinose kriznom stanju ovog sektora.

5. KULTUROLOŠKI I SOCIOLOŠKI ZNAČAJ AMATERIZMA U RH

Kulturološki

Predstavnik kazališne udruge, umjesto brojnih osvojenih nagrada, svojim najvećim priznanjem smatra obrazovanje članova svoje udruge na akademijama u Hrvatskoj na kojima stječu profesionalno obrazovanje, te povratak dvojice članova, sada već diplomiranih glumaca, kući u Slavonski Brod, gdje pokreću prvo privatno profesionalno kazalište i besplatno unapređuju rad članova amaterske udruge iz koje su i sami poniknuli. Na isti način, članovi puhačkih orkestara (4) vezali su svoje sadašnje profesionalno bavljenje sviranjem ili kulturom (bilo u nižim, srednjim glazbenim školama, akademijama ili POU-u) kao nastavak pozitivnih iskustava glazbenog osposobljavanja u amaterskim puhačkim orkestrima. Amaterizam kao svojevrsni „inkubator budućih profesionalaca" ostvaruje se posebice na županijskim smotrama amatera i manifestacijama u organizaciji HSK-a, gdje kao selektori ili članovi stručnog povjerenstva, djeluju profesori studija glume, glazbe ili neke druge djelatnosti, pa prepoznavši one najtalentiranije amatere, upućuju ih na audicije, u cilju upisa na studije.[171] Ovo međusobno prožimanje i nadopunjavanje amaterizma i profesionalizma, jest najbolji mogući put za obje djelatnosti, unatoč današnjem negativnom stavu ili podcjenjivačkom odnosu profesionalaca prema amaterima, njihovom međusobnom jazu koji nije novost u Hrvatskoj (Šuvar, 1982, 99) i specifičan je za suvremeno zapadno društvo (Levitin, 2016, 187).

U mnogim hrvatskim regijama, glazbene škole nedostupne su građanima zbog njihove udaljenosti do 100-njak kilometara (npr. u Lici), pružanja glazbenog obrazovanja iz isključivo osnovnih instrumenata kao što su klavir, gitara i harmonika te organizacije njihove nastave kao rezultata prekapacitiranosti, na način 4 puta tjedno, kojoj se učenici ne mogu prilagoditi zbog svojih obveza iz redovitog obrazovanja. Zbog spomenutog i izostanka glazbeno-umjetničkog stvaralaštva u okviru odgojno-obrazovnog sustava RH, amaterski puhački orkestri, kao rezultat njihove posvemašnje prisutnosti u RH i kvalitete glazbenog rada te osiguranja glazbala svojim članovima, jedina su mogućnost mnogim građanima u ostvarivanju glazbenog obrazovanja i stvaralaštva.[172]

---

[171] Zabilježen je slučaj gdje je većina upisane klase studija glume na akademiji bila prepoznata u izvedbama amaterskih predstava na županijskim smotrama ili *Festivalu hrvatskih kazališnih amatera* te je otud upućena na glumačku audiciju.

[172] Maestro Mladen Tarbuk, tijekom 90-ih godina 20. stoljeća, u prigodi formiranja današnjeg *Simfonijskog puhačkog orkestra OSRH*, u nedostatku svirača na nekim dionicama, angažirao je dugogodišnje uspješne amatere koji i nadalje sviraju u Orkestru, nakon dodatnog osposobljavanja.

Amaterizam ima iznimni doprinos u očuvanju kulturne baštine, pa su u našem slučaju članice udruge istraživale i sakupljale građu, potom šivale i tako rekonstruirale narodnu nošnju svoga područja. Nadalje, osvještava svijest o vrijednosti baštine određenog područja, na način kako je mlada članica udruge osvijestila vrijednost svoje stare narodne nošnje, i to u razgovoru s kustosicom muzeja, povodom natjecanja za *Šokačku kraljicu*, na kojem se uplašila blještavila nošnji drugih područja nasuprot one skromne koju je ona nosila, a za koju je kasnije dobila jednu od nagrada. U toj prigodi nošnja kao simboličko sredstvo omogućila je mladoj članici udruge stjecanje identiteta, koji je prema Povrzanović „simbolički sustav identifikacije i potvrde različitosti" (Povrzanović, 1991, 106).

Svirajući u puhačkom orkestru, predstavnici su istaknuli kako mlade „uče kulturi koju zavole i ostane im u krvi", nerijetko doprinoseći njenoj transmisiji prema drugim članovima uže obitelji ili prijateljima kao važnom čimbeniku njenog održanja. O važnosti enkulturacije ili prijenosa kulture iz jednog naraštaja u drugi možemo se upoznati na temelju iskaza dogradonačelnika Novog Vinodolskog, grada čija se Glazba pri vatrogasnom društvu ugasila 1962. ili 1963. godine, a unatoč pokušajima njene revitalizacije 1990-ih (nabavci instrumenata i angažiranju dirigenta), nije se obnovila jer, prema kazivanju, mladi nisu imali volje, a njihov je entuzijazam trajao svega 2-3 mjeseca.

Iz kritike jedne udruge kako na amaterskim priredbama nema publike, te kako na istim priredbama KUD-ove izlože suncu „gdje čekaju i čekaju i onda pošize tako da isti jedva čekaju da skinu nošnju", razabire se problem nepostojanja publike, štoviše ni sami sudionici ne prate programe drugih sudionika, a sve zbog neadekvatnih uvjeta realizacije manifestacija. U dijametralno suprotnim okolnostima, kompletna zajednica sudjelovala je u praćenju amaterskih programa pa se tražila karta više. To prikazuje značaj amaterskih priredbi organiziranih od strane udruga, koje, ukoliko se održavaju na odgovarajući način (interesantno osmišljene, kvalitetne, u dobrim dvoranskim uvjetima), mogu značajno doprinijeti razvoju publike i kulturnoj ponudi lokalne zajednice, budući da prema riječima našeg sudionika, njegov puhački orkestar „pokriva brdo godišnjih događaja u mjestu bez ikakve naknade".

Gostovanja udruga u inozemstvu, kao kod nastupa *Gradske glazbe Trenkovi panduri* iz Požege u Francuskoj, gdje im organizator pokriva sve troškove, prema kazivanju dirigenta „zbog sviranja i znanja" doprinos su promicanju hrvatske kulture u svijetu i interkulturalnom dijalogu.

Sociološki

Predstavnici udruga sudjeluju u nekoj od amaterskih udruga u cilju zadovoljenja svojih potreba, kulturnih (umjetničkih) i društvenih. U kulturne potrebe (njih 7) ubrojili su ljubav prema sviranju i glazbi te umjetničku nadogradnju, a u one druge: društvene (9), relaksaciju (2), emotivnost (3),[173] druženje (11), pripadanje zajednici (4), ispunjenje i intelektualni rad. Posebno su bitnim istaknuli društveni značaj amaterizma, odnosno druženje kao njegovu glavnu sastavnicu, razlog i privlačnost za rad u udruzi, pa tako među inim, predstavnica udruge ima i najbolju prijateljicu u orkestru u kojem djeluje. Za jednog člana orkestra, spomenuto druženje ima motivacijski aspekt, ono ga potiče na rad na sebi, „da bi drugima, okolini, davali nešto od sebe", čime čini dobro djelo, uzdiže sebe sama, kako duhovno tako i intelektualno te društveno. Jedan od njih pretpostavlja kako udruge „imaju društvenu svrhu, da okupljaju mlade, da ih drže tu, da nisu na ulici, da se ne drogiraju, da se ne opijaju, da nešto nauče i da nešto zavole ako nisu". Osim okupljanja i druženja, riječ je dakako i o društvenoj prevenciji, odgoju i obrazovanju, senzibilizaciji i osvještavanju identiteta pojedinaca.

Dirigent orkestra procjenjuje kako je 60% rada u orkestru socijalizacija nasuprot 40% posvećenih muziciranju, čemu doprinose generacijske i spolne razlike članova koji u interakciji stječu različita iskustva, razvijaju vještine i emocionalnu inteligenciju. O uspješnom, skoro nevjerojatnom funkcioniranju međugeneracijskog druženja u puhačkim orkestrima diskutirala su 4 predstavnika, dok su troje konstatirali kako mlade uče poštovanju prema drugima, kulturi ponašanja (grupno, pojedinačno, na nastupu)[174] i pozitivnom svjetonazoru. Vjerujemo kako je spomenuta homogenost i međusobni respekt članova iste udruge rezultat adekvatnog odgojnog pristupa udruga (1) i međusobne suovisnosti svih članova udruge o istom cilju.

Predstavnici udruga (2) smatraju kako amaterizam ima određeni terapeutski učinak, pa je ljudima „ispušni ventil", odnosno velika terapija, što potvrđuje njihova kazališna udruga u kojoj djeluju kao vrlo uspješni glumci bez izdvajanja: slijepac, mucavac i šizofreničar. Tajnik

[173] Predstavnik udruge osjeća milinu, toplinu i peckanje kada orkestar štima, a posebno uzbuđenje na nastupu; dirigent-profesionalac posebno emotivno doživljava svoj orkestar pun entuzijazma budući da je njegova povijest amaterska; a drugi dirigent-amater ne može se oduprijeti vođenju orkestra, budući da ga drže mladi glazbenici koji su jako dobra ekipa što se tiče karaktera te visoke razine razmišljanja i ponašanja, a što nije bilo tako kada je preuzeo orkestar (puno niža razina).

[174] Pritom je interesantna usporedba člana orkestra između smotre puhačkih orkestara i nogometne utakmice - na smotri nitko ne vrijeđa selektora dok na utakmici svi vrijeđaju suce i delegate, iako su puhački orkestri na drugoj razini financiranja u odnosu na sport.

jednog orkestra, smatra kako ga je nakon ratišta orkestar „digao na noge“, rehabilitirao od alkohola koji ne konzumira već 15 godina.

Kada se dotiču gostovanja, predstavnici (2) se slažu kako njihovi članovi putuju s udrugom radi druženja, jer su se tu našli. Štoviše, članovi udruge - maturanti radije su odabrali putovanje s KUD-om umjesto maturalca. Treći predstavnik spominje gostovanja udruge u kontekstu odgovornog ponašanja svoje djece koja idu na njih, na način da kod njihove djece nije zabilježen slučaj pijanstva za razliku od poljoprivredne škole gdje su problem droga, pijanstva i loše ponašanje. Potonje govori o samoj kvaliteti rada i druženja članova udruge, pretpostavljajući da ju odlikuje dobro ponašanje, odnosno provođenje slobodnog vremena na kvalitetan način (2), neuvjetovan različitim opijatima. O slobodnom vremenu darovanom radu u puhačkim orkestrima diskutirali su član i tajnik orkestra, pa prvi dnevno troši do 2,5 sata (u što ulazi vrijeme provedeno na put), a drugi čak 8 sati, budući da je zadužen za svu logistiku. Posebno interesantan jest dugogodišnji staž članova orkestara (6) koji u prosjeku iznosi oko 27 godina te njihovo rano, već od djetinjstva, uključenje u muziciranje puhačkih orkestara, što može doprinijeti razvoju njihove senzibilnosti, discipline i ustrajnosti (Suzuki, 2002, 105).

Čini se kako Suzukijevo *Obrazovanje talenata*, odnosno razvitak dječjih sposobnosti i njihov razvoj u plemenita ljudska bića i vrsne glazbenike (Suzuki, 2002, 2), u potpunosti se ostvaruje u radu amaterskih udruženja, bez obzira na dob članova. Spomenuto potvrđuje i predstavnica udruge iz osobnog primjera, navodeći kako se „dobro osjeća među folklorašima, jer je tu važna, nešto važno radi“, iz čega možemo dekodirati doprinos amaterizma u izgradnji psiholoških karakteristika pa tako i sposobnosti participanta, njegove pozitivne slike o sebi samom, samopouzdanja i afirmacije.

Udruga sudjeluje u organizaciji humanitarnog značaja solidarizirajući svoje članove s potrebitima. Članovi druge udruge se smatraju konstantom za sve što se događa u selu, bilo kao pripomoć ili nositelj svih aktivnosti sela, dok treći uvjetuju svoj daljnji ostanak u RH kroz svoje sudjelovanje u amaterizmu, sa ciljem osiguranja tog nasljeđa svojoj djeci.

Rezime

Današnja službena terminologija „udruga u kulturi“, u odnosu na onu smisleniju „kulturno-umjetničko društvo (KUD)“, u mnogome je siromašnija u značenju, pa tako i u kulturološkom te sociološkom, a koji izviru iz rada ovih udruženja. Tako današnji administrativni službenici govore o „udrugama u kulturi“ pritom koristeći bezličnu jezikoslovnu tvorevinu koja ne opisuje točno njihovu djelatnost bavljenja kulturom, već

eventualno činjenicu njihova postojanja u jednoj od kultura, konkretnije hrvatskoj.[175] *Druga pak složenica, KUD, čini se mnogo točnijim opisom njihove djelatnosti, pa i značenja koja se iz tih djelatnosti odražavaju. U njoj „kulturno“ može podrazumijevati da se u ovim udruženjima u antropološkom smislu uči hrvatska kultura kao nasljeđe, „umjetničko“ u estetskom smislu predstavlja postizanje umijeća stvaranja lijepog ili pak u antropološkom – umjetnosti kao kulturnog fenomena, a „društvo“, svojevrsni mikrokozmos - grupu ljudi*[176] *koji nisu samo povezani nekim trenutnim i kratkotrajnim zajedničkim interesom (npr. glazbom), već i drugim integrirajućim faktorima.*

Kulturološka i sociološka te druga značenja, kako smo već prije istaknuli, odražavaju se u radu kulturno-umjetničkih udruga, odnosno iz svih njihovih djelatnosti, kojima ostvaruju svoje ciljeve.[177] *Istaknut ćemo samo ona kulturološka i sociološka značenja koja su u razgovorima predstavnici udruga prepoznali kao suštinskim, bitnima, ili su se pak referirali na određene probleme u svom radu koji ukazuju na takva značenja. Kao kulturološke značajke amaterizma prepoznali su: amaterizam kao „inkubator budućih profesionalaca“, mogućnost glazbenog obrazovanja i stvaralaštva, očuvanje i obnovu kulturne baštine, osvještavanje vrijednosti kulturne baštine, učenje kulture u fenomenološkom smislu, enkulturaciju, razvoj publike i kulturne ponude, promicanje hrvatske kulture u svijetu i interkulturalni dijalog. Kao one pak sociološke značajke istaknuli su: zadovoljenje kulturnih (umjetničkih) i društvenih potreba pojedinaca, motivacijski aspekt, odgoj i obrazovanje, socijalizaciju, prevenciju od različitih ovisnosti, terapeutski i rehabilitacijski učinak, kvalitetno provođenje slobodnog vremena, razvitak sposobnosti pojedinca (osvještavanje identiteta, stjecanje iskustava, vještina, emocionalne inteligencije, poštovanja prema drugima, kulture ponašanja, pozitivnog svjetonazora, senzibilnosti, discipline i ustrajnosti, izgradnju psiholoških karakteristika participanata, pozitivne slike o sebi samom, samopouzdanja i afirmacije osobnosti), humanost, društvenu konstantu (društveni nukleus) te uvjet daljnjeg ostanka u RH.*

---

[175] U tom antropološkom smislu promatranja kulture, i sve druge udruge poput npr. sportskih i tehničkih pripadaju udrugama u kulturi.

[176] „Grupu ljudi koji imaju zajedničku domovinu, međusobno su ovisni i dijele zajedničku kulturu.“ (Haviland, 2004, 35)

[177] Djelatnosti kojima udruge ostvaruju svoje ciljeve su: smotre, susreti, koncerti, humanitarni projekti, edukativne radionice, izdavačka djelatnost, gostovanja te sudjelovanja u kulturnoj industriji.

5.1. Susret amaterskih tamburaških orkestara i sastava kao situacijski „okvir“ za unapređenje glazbene prakse i kvalitete života

Organizirajući glazbeni kulturno-umjetnički amaterizam RH, kao stručni suradnik za glazbenu kulturu HSK-a od 2003. godine, a kasnije i kao tajnik HSK-a (od 2010.), istražio sam i upoznao značajan problem tamburaških orkestara i sastava koncertnog smjera u RH. Za orkestre on se očitovao u postojanju neodgovarajuće manifestacije, a za sastave pak u nepostojanju središnje nacionalne manifestacije, na kojima bi se kao odgovor na potrebe ovih ansambala, prezentirala i vrednovala njihova ponajbolja postignuća, u cilju unapređenja i poticanja amaterskog rada. Primjenjujući znanja primijenjene etnomuzikologije i metodu etnomuzikološkog istraživanja, za članove ove tamburaške zajednice stvorili smo novi situacijski „okvir“ - *Susret hrvatskih tamburaških orkestara*, kasnije proširen i sastavima, koji je unaprijedio njihovu glazbenu praksu i kvalitetu života. Isti može poslužiti kao primjer mnogim drugim jedinicama lokalne i regionalne samouprave u cilju realizacije sličnih ciljeva na njihovim područjima, a primjenjujući ga na drugim amaterskim djelatnostima.

Nastavljajući tradiciju organizatora i osnivača dviju najznačajnijih manifestacija tamburaških orkestara koncertnog smjera u Hrvatskoj u drugoj polovici 20. stoljeća: *Susreta tamburaških orkestara djece i omladine Hrvatske* i *Festivala tamburaške glazbe Jugoslavije*, HSK je započeo s planiranjem organizacije obnoviteljskog *(19.) Susreta hrvatskih tamburaških orkestara,* [178] na inicijativu autora i u njegovoj realizaciji. U pripremi pravila *19. Susreta hrvatskih tamburaških orkestara* (u daljnjem tekstu *19. Susret*) sudjelovali su članovi

[178] Broj 19 uzet je za redni broj susreta kako bi se istaknula dotadašnja tradicija *Hrvatskog sabora kulture* u okupljanju tamburaških orkestara koja je završila realizacijom *18. Festivala hrvatske tamburaške glazbe* u Osijeku, 12. - 14. svibnja 1995. godine. Organizaciju ovog Festivala (2009. mijenja naziv u *Međunarodni festival hrvatske tamburaške glazbe*) nadalje jednostrano preuzima *Hrvatski tamburaški savez* u suradnji sa *Slavonskim tamburaškim društvom Pajo Kolarić* iz Osijeka. Prema navodima brojnih dirigenata, tim se činom Festival privatizirao postavši nedostupnim tamburaškim orkestrima zbog uvjeta sudjelovanja koji je uključivao praizvedbu autorske skladbe. Štoviše predloženi su i skladatelji za narudžbu skladbi za praizvedbu, po okvirnoj cijeni od 5.000,00 do 7.000,00 kn. Stoga je *Hrvatski sabor kulture*, u travnju 2011. godine, predložio tadašnjem vodstvu *Hrvatskog tamburaškog saveza* u Osijeku, organizatoru Festivala, njegovo sufinanciranje pod uvjetom da postojeće županijske smotre postanu mjestom selekcije te se odustane od izvedbe obveznih i financijski opterećujućih praizvedbi, a na prijedlog svojih članica, tamburaških orkestara (vidi Prilog 9.6.). Unatoč tome, prijedlog nije usvojen pod izlikom obogaćivanja koncertne tamburaške literature što je samo u manjem opsegu bila dobrobit Festivala nasuprot njegovoj zatvorenosti i isključivosti, koja je znatno više umanjivala broj prijavljenih orkestara na Festival pa tako i kočila njihov razvoj. Selekcije za Festival i nije bilo, već su svi s kupljenom skladbom za praizvedbu ujedno postajali i njegovim sudionicima. Možemo zaključiti da od 1996. godine, kada je započela privatizacija Festivala, pa do 2012. godine i pojave *19. Susreta hrvatskih tamburaških orkestara* (koji je *Hrvatski sabor kulture* bio primoran obnoviti iz prije spomenutih razloga), tamburaški orkestri nisu imali priliku za adekvatno okupljanje, predstavljanje i stručno praćenje svoga stvaralaštva te kvalitativnog i kvantitativnog napredovanja. U biti, postali su jedni od mnogih participanata u sveukupnoj krizi kulturno-umjetničkog stvaralaštva.

Stručnog savjeta za tamburašku glazbu HSK-a: Željko Bradić, Siniša Leopold i Mihael Ferić. Odrednice pravila osigurala su najuspješnijim amaterskim tamburaškim orkestrima s održanih županijskih smotri i samostalnih preslušavanja (tamo gdje ne postoje županijske smotre) pravo sudjelovanja na *19. Susretu*, po preporuci selektora. Propisan je slobodan odabir programa iz područja koncertne glazbe preporučenog trajanja od 10 do 12 minuta, pod uvjetom da minimalno jedna skladba bude hrvatskog autora, izvorno skladana za tamburaški orkestar. Jednostavnim programskim usmjerenjem (slobodni odabir koncertnih djela bez obveze kupnje skupih tamburaških skladbi za praizvedbu kao jedan od uvjeta za nastup na tadašnjem *Međunarodnom festivalu hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku*) stimulirana je kvantitativnost, kompetitivnost i inkluzivnost orkestara kako na županijskim smotrama tako i na *19. Susretu*. Na Poziv *Ministarstva kulture RH* za predlaganje programa javnih potreba u kulturi za 2012. godinu, prijavljen je *19. Susret*, a njegovu suštinsku potrebu organiziranja poduprli su pisanom preporukom Željko Bradić, Mihael Ferić i Siniša Leopold. Unatoč tome, rezultat Poziva završio je neuvrštavanjem *19. Susreta* u Program javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2012. i neosiguravanjem financijskih sredstava Državnog proračuna, koje je stoga osigurao HSK sa svojim partnerskim organizacijama.[179]

Za selekciju povodom *19. Susreta* prijavilo se ukupno **59 tamburaških orkestara iz 10 hrvatskih županija** što samo po sebi govori o opravdanoj potrebi njegova održavanja. Održane su sljedeće županijske, međužupanijske i samostalne selekcije: *16. Smotra tamburaškog stvaralaštva Krapinsko-zagorske županije* (15. travnja 2012.), *47. Smotra tamburaških orkestara Karlovačke i Sisačko-moslavačke županije* (22. travnja 2012.), *3. Smotra folklora i tamburaških orkestara ZKUU-a Virovitičko-podravske županije* (28. travnja 2012.), *Koncert tamburaških orkestara Grada Zagreba* (6. svibnja 2012.), *18. Smotra tamburaških orkestara ZHKUU-a Međimurske županije* (27. svibnja 2012.), *1. Smotra tamburaških orkestara Zagrebačke županije (*uspostavljena 9. lipnja 2012. zbog selekcije za *19. Susret), Smotra tamburaških orkestara Varaždinske županije* (17. lipnja 2012.) te dvije samostalne selekcije (preslušavanja) *Tamburaškog orkestra KUD-a Tamburica* iz Starog Petrovog Sela i *Požeškog tamburaškog orkestra*.

Kao rezultat svih spomenutih aktivnosti, u organizaciji HSK-a, uz pomoć *Pučkog otvorenog učilišta Ogulin* i *ZAKUD-a Karlovačke županije*, a uz pokroviteljstvo Karlovačke županije i grada Ogulina, u Školsko-sportskoj dvorani u Ogulinu 13. listopada 2012. održan je

[179] Ni *20. Susret hrvatskih tamburaških orkestara i sastava*, održan 5. listopada 2013. godine u Dugom Selu, nije uvršten u Program javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2013. Tek je naredni *21. Susret*, MKRH uvrstilo u Program javnih potreba u kulturi RH, sufinancirajući njegovo održavanje s 10.000,00 kn.

19. Susret hrvatskih tamburaških orkestara. Selektori Željko Bradić, Mihael Ferić i Siniša Leopold izabrali su deset tamburaških orkestara, koji su nastupili na Susretu: *Tamburaški orkestar KUD-a Mihovljan*; *Karlovački tamburaški orkestar*; *Tamburaški orkestar KUD-a Tamburica,* Staro Petrovo Selo; *Hrvatsko amatersko kulturno umjetničko društvo Topusko*; *Tamburaški orkestar HPD-a Rodoljub,* Virovitica; *Tamburaški orkestar KUD-a Gaj,* Zagreb; *Tamburaški orkestar KUU-a Zvon,* Mala Subotica; *Tamburaški orkestar HKUD-a Petar Zrinski,* Vrbovec; *Tamburaški orkestar Centra tradicijske kulture Varaždin* te *Požeški tamburaški orkestar*. Kao gosti iz Slovenije nastupili su *KD Vipavski tamburaši*. Sveukupno je muziciralo 300 izvođača, pretežno mlađe dobne skupine. Prema odluci stručnog povjerenstva u sastavu Željko Bradić, Stjepan Fortuna i Siniša Leopold, 1. nagrada HSK-a dodijeljena je *Tamburaškom orkestru Centra tradicijske kulture iz Varaždina* pod umjetničkim ravnanjem Tibora Büna.

Tamburaški orkestar Centra tradicijske kulture, Varaždin

Druga nagrada dodijeljena je *Tamburaškom orkestru KUD-a „Gaj“* iz Zagreba, a treća *Požeškom tamburaškom orkestru*. Predstavnik *Hrvatskog društva skladatelja* maestro Siniša Leopold dodijelio je Nagradu HDS-a za najbolje izvedenu skladbu hrvatskog skladatelja *Tamburaškom orkestru KUD-a Mihovljan* za izvedbu skladbe *Balada* skladatelja Josipa Magdića. Ekskluzivni sponzor *19. Susreta Glazbarski obrt Mario Žmegač* dodijelio je tamburu brač najuspješnijem orkestru Susreta, a drugom najuspješnijem bisernicu. Po okončanju *19. Susreta*, svi su sudionici programa nastavili zajedničko druženje u restoranu Sabljaci, gdje su predstavnici i dirigenti orkestara održali okrugli stol sa članovima Stručnog povjerenstva. Naknadno pristigla pisana izvješća članova stručnog povjerenstva proslijeđena su svim sudionicima Susreta, kako bi im bila pomoć u daljnjem radu.

Sukladno pozitivnim kritikama Stručnog savjeta za tamburaške orkestre HSK-a i Stručnog povjerenstva, kao i svih sudionika *19. Susreta*, izražena je zajednička potreba za nastavljanjem okupljanja tamburaških orkestara i u narednim godinama. Zbog tradicije tamburaškog glazbovanja u manjem sastavu i sve većeg broja prisutnih tamburaških sastava

na županijskim smotrama, odlučeno je da se susretu orkestara priključe i sastavi kao posebna kategorija. Tako je program narednog *20. Susreta hrvatskih tamburaških orkestara i sastava*, održanog 5. listopada 2013. u Dugom Selu, obuhvatio koncertne orkestre i sastave (ansambl od 4 do najviše 12 svirača). U prigodi selekcije za njega, na inicijativu *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Koprivničko-križevačke županije*, obnovljena je županijska *Smotra tamburaških orkestara i malih glazbenih sastava*, koja je održana 16. lipnja 2013. u Križevcima.

Već se sljedeće 2014. godine osjetila potreba da se *21. Susret tamburaških orkestara i sastava*[180] dodatno proširi na ukupno četiri kategorije: koncertni i folklorni orkestri te koncertni i folklorni sastavi, što je urodilo plodom, ostvarivši udvostručenje aktivnih participanata kod nekih tamburaških smotri poput one u Varaždinskoj županiji.[181] Osim toga, po prvi puta od njegove obnove, isti je uvršten i u Program javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2014., što mu je osiguralo potporu Državnog proračuna u iznosu od 10.000,00 kn. Od tada pa nadalje Susret se održava svake godine uz potporu Državnog proračuna, a svojevrsni vrhunac ostvario je 2016. godine (5. i 6. 11.) kada su u Dugom Selu, u okviru njegovog 23. izdanja, nastupila sveukupno 24 orkestra i sastava u spomenute četiri kategorije te gosti *Slovenski tamburaški orkestar*, sa sveukupno 450 sudionika. Sustavu selekcije za tadašnji *23. Susret* priključila se i *34. Smotra tamburaških sastava Brodsko-posavske županije Kobaš 2016*. Širenje plana smotri za selekciju povodom narednog *24. Susreta* u 2017. godini odnosi se na uspostavu suradnje s *23. Smotrom tamburaških sastava Sisačko-moslavačke županije.*

Županijski tamburaški orkestar Stjepan Bujan-Stipić, Čakovec, 1. nagrada u kategoriji koncertnih orkestara na *23. Susretu*, održanom 5. i 6. studenoga 2016.

Spomenuti Susret doprinio je unapređenju amaterske tamburaške prakse u nekoliko aspekata. Na lokalnom i regionalnom nivou poticaj je osnivanju, revitalizaciji i profiliranju županijskih smotri tamburaških orkestara i sastava, kao selekcijskim, natjecateljskim i inkluzivnim situacijskim „okvirima“ za nastupe ovih ansambala, na kojima selektori, uz izbor

[180] *21. Susret tamburaških orkestara i sastava* održan je 4. i 5. listopada 2014. godine u Dugom Selu.
[181] *8. Smotra tamburaških orkestara i sastava Varaždinske županije* održana je 15. lipnja 2014. u Pastoralnom centru Majke Božje Snježne u Trnovcu, s početkom u 17 sati. Selekciju sudionika za *21. Susret* realizirao je selektor *Hrvatskog sabora kulture* g. Ivan Potočnik.

najuspješnijih, stručnim praćenjem i savjetima (na okruglim stolovima i putem pisanih osvrta) unaprjeđuju njihov rad. Iz izvještaja selektora koji redovito prate ove smotre već nekoliko godina, vidljiv je kvalitativni napredak muziciranja ovih ansambala, usko vezan uz nastup na županijskoj smotri, a u cilju kandidacije za Susret na nacionalnoj razini. Kada bi nastupi ovih ansambala na spomenutim županijskim smotrama bili obvezni i evaluacijski, u smislu ostvarivanja sredstava županije u skladu s pruženom kvalitetom programa, kao što je to slučaj u Sloveniji, a ne na način dosadašnje uravnilovke u Hrvatskoj, što unazađuje ovu djelatnost, iste bi, kudikamo još značajnije, saživjele u kulturološkom i sociološkom smislu. Ovako na njima sudjeluju uglavnom ansambli željni natjecanja i nagrada te oni koji mogu pokriti trošak putovanja.

Na nacionalnom nivou, *Susret tamburaških orkestara i sastava*, njegovim odabranim sudionicima sa županijskih smotri donosi nove mogućnosti za napredovanje, posebice u razdoblju pripremanja i usavršavanja za nastup, a kasnije i kroz stručnu pomoć tročlanog stručnog povjerenstva Susreta, kako na okrugom stolu tako i putem pisanih izvješća. Usavršavanje ovih ansambala nastavlja se i dalje, ukoliko se istima osiguraju sredstva za gostovanje na nekom od poznatijih međunarodnih natjecanja. I spomenuti Susret te županijske smotre kao njegove multiplikacije, mjesta su međusobne kritičke usporedbe i samoprocjene sudionika, razvijanja estetike muziciranja i stvaralaštva. Kroz ostvarivanje spomenutih kulturoloških značajki ovih županijskih smotri i nacionalnog susreta, tu se realiziraju i brojne sociološke značajke, koje smo za područje amaterizma istražili i naveli u disertaciji, što je sve zajedno doprinijelo unapređenju kvalitete života članova ove zajednice.

Ako razmišljamo o spomenutom *Susretu tamburaških orkestara i sastava* u perspektivi daljnje budućnosti, njegova slaba točka, kao i drugih kvalitetnih kulturnih programa u RH, počiva na činjenici da su potaknuti i u većoj mjeri organizirani od entuzijastičnih pojedinaca ili udruga, te njihovih jednako entuzijastičnih partnera.[182] To ih dugoročno čini potencijalno i ekstremno ranjivim kao i ovisnima, bilo o trajnosti entuzijazma određenog pojedinca ili njegovim interesima.[183] Mnogi programi tako nikada niti ne ostvare svoje potencijale te se ugase, poneki se obnove i tako u krug, koliko god bili potrebnima i značajnima za određenu djelatnost. Tome doprinosi opće poznata pojava velikog broja festivala upitne kvalitete, kao i

[182] Podsjećamo kako *Ministarstvo kulture RH* nije usvojilo Susret u 2012. i 2013. kao javnu potrebu u kulturi RH, pa mu stoga nije niti dodijeljena financijska potpora Državnog proračuna. Štoviše, da nije bilo stručne, organizacijske i financijske potpore *Hrvatskog sabora kulture* i njegovih partnera, ne bi bio niti obnovljen, niti bi se redovito održavao.

[183] Za mnoge današnje kulturne projekte možemo istaknuti kako su zastranili jer ne odražavaju potrebe svojih sudionika već služe u cilju promocije i zadovoljavanja interesa svojih organizatora, najčešće pojedinaca.

vrijednosti njihovih brojnih nagrada, no, u neorganiziranom sustavu, uspijevaju osigurati potporu usitnjavajući materijalnu osnovicu kulture, što rezultira praksom „svi organiziraju sve, nitko ne organizira ništa“. Spomenuti Susret, zbog svog značaja za svekoliku amatersku tamburašku „scenu“ i ostvarenja svojih potencijala na dugoročnoj osnovi, kao da još jednom potvrđuje potrebu postojanja krovne organizacije kulturno-umjetničkog amaterizma poradi njegove revitalizacije i organizacije, ali jednako tako i provođenja aktivne kulturne politike u smislu analize stanja i donošenja rješenja za aktualne kulturne probleme i potrebe ove djelatnosti nasuprot današnje pasivne prakse nadležnih uprava financiranja samo onih projekata pristiglih na Javne pozive, što ne rezultira drugim načinom već stihijom te nazadovanjem, umjesto kulturnim razvojem. Stoga se predlaže usvajanje kulturne prakse Slovenije i Nizozemske, odnosno pravne legislative, kojom bi se ustrojila takva aktivna kulturna politika praćenja, analize stanja, te donošenja dugoročnog rješenja za očuvanje, poticanje i razvoj amaterskog svekolikog stvaralaštva, pa samim time, i tamburaškog glazbovanja, što bi stvorilo kudikamo značajnije mogućnosti i za njegovo unapređenje.

6. RAZVIJANJE STRATEŠKIH OKVIRA LEGISLATIVE I OBRAZLOŽENJA KAO OČEKIVANI DOPRINOS DOKTORSKOG RADA

Sheehy smatra da je „[n]a djelu svojih praktičara, primijenjena etnomuzikologija možda najprimjetnija kao neumoljiva tendencija prvo uočavanja mogućnosti za bolji život drugih kroz upotrebu glazbenog znanja, i tada istodobnog započinjanja osmišljavanja kulturnih strategija za postizanje takvih ciljeva.“ (usp. Sheehy, 1992, 324) Pod strategijama smatra „načine rješavanja pojedinačnog problema“, koje su do sada, u većini slučajeva, bile usmjerene i utjecale na zajednicu kao nosioca podrijetla određene glazbe, a imale su najmanje jednu od četiri osnovne kvalitete: „(1) razvijanje novih *okvira* za glazbenu izvedbu, (2) vraćanje glazbenih modela zajednicama koje su ih stvorile, (3) omogućavanje pristupa strategijskim modelima i tehnikama očuvanja članovima zajednice i (4) razvijanje općih, strukturnih rješenja za opće probleme“ (Ibid., 330-331). Potonja, „četvrta glavna strategija, osmišljavanje općih strukturnih načina djelovanja prema očekivanim ciljevima, je ona koja nadmašuje i uključuje sve druge“, a njen prvi oblik „jest stvaranje institucija koje promiču te ciljeve“ (Ibid., 334).

Naša strategija, koja po Sheehyjevoj kategorizaciji spada u spomenutu „četvrtu glavnu strategiju“ (Ibid.) primijenjene etnomuzikologije, koncentracija je svih naših napora u doktorskom radu, a svodi se na konačan rezultat koji je primjenjiv i praktičan, temeljen na afirmiranim spoznajama istraživača i minucioznim istraživačkim rezultatima koje smo dobili u pripremi ovog rada. Strategija je predstavljena u obliku dvaju zakonskih prijedloga: *Zakona o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (u dvije varijante, bez ili s područnicama) i *Zakona o amaterskoj kulturi*. Oba imaju za cilj stvaranje spomenutih organizacija; prvi *Javne ustanove Hrvatski sabor kulture*, bez ili s regionalnim područnicama,[184] a drugi nevladine organizacije HSK s javnim ovlastima na nacionalnom nivou te njene kulturne mreže u obliku dvadeset i jedne županijske nevladine organizacije (zajednice udruga), za što nije potrebno osigurati dodatna proračunska sredstva. Sve spomenute organizacije usmjerene su zajednicama, kako na nacionalnom tako i na regionalnom, odnosno županijskom nivou, kao nosiocima podrijetla određene glazbe ili drugog kulturološkog fenomena, a utjecat će na njih,

[184] Osim toga, *Zakonom* se uređuje i formiranje Zajednica kulturno-umjetničkih udruga na županijskom i gradskom nivou kao nevladinih organizacija, čijim bi članicama na terenu, spomenute regionalne područnice *Javne ustanove Hrvatski sabor kulture*, pružale stručnu i organizacijsku potporu u razvoju djelatnosti kulturno-umjetničkog amaterizma.

omogućavajući bolji život njenim članovima, među ostalim i realizacijom gore spomenutih Sheehyjevih četiriju kvaliteta. Na taj način obogatit će se hrvatska i međunarodna primijenjena etnomuzikologija, stvarajući „pristup pristupu za proučavanje glazbe ljudi svijeta“ (Ibid., 323).

6.1. Prijedlog *Zakona o osnivanju javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (s područnicama)

PRIJEDLOG *ZAKONA O OSNIVANJU JAVNE USTANOVE HRVATSKI SABOR KULTURE*

I. NAMJENA I DJELATNOSTI JAVNE USTANOVE

Članak 1.

U svrhu sustavnog razvoja i očuvanja kulturno umjetničkog amaterizma ovim Zakonom osnivač osigurava djelovanje *Saveza udruga - Hrvatski sabor kulture* za amaterske kulturne djelatnosti kao javne ustanove s nazivom *Javna ustanova Hrvatski sabor kulture* (u daljnjem tekstu: JUHSK)
JUHSK je osnovan na neodređeno vrijeme.
Osnivačka prava i obveze u ime Republike Hrvatske ostvaruje Vlada Republike Hrvatske.
JUHSK je u nadležnosti *Ministarstva kulture Republike Hrvatske*.

Članak 2.

Zadaća JUHSK-a je da osigurava, sukladno nacionalnom kulturnom programu kojim su određeni ciljevi kulturne politike, stručnu i organizacijsku potporu razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti, da upravlja i raspolaže s namjenskom imovinom i financijskim sredstvima koje osnivač osigurava za organiziranje i sufinanciranje programa te projekata na području djelatnosti JUHSK-a.
Pored zadaća s područja amaterskih kulturnih djelatnosti, JUHSK može, na osnovu posebnog ugovora s regionalnom ili lokalnom zajednicom, preuzeti zadaće potpore i organiziranja svih drugih kulturnih djelatnosti i priredaba.

Članak 3.

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu MKRH) nadzire, prati i ocjenjuje usklađenost djelovanja JUHSK-a pri realizaciji ciljeva kulturne politike.

Članak 4.

JUHSK provodi sljedeće zadaće:
- prati i analizira stanje iz svog radnog područja,
- potiče i promiče sve oblike amaterskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva,
- prikuplja prijedloge za financiranje i sufinanciranje programa i projekata u području amaterskih kulturnih djelatnosti,

- obavlja raspodjelu i prijenos nepovratnih sredstava proračuna Republike Hrvatske i proračuna lokalnih zajednica,
- sklapa ugovore o (su)financiranju s izabranim izvođačima tih programa i projekata,
- nadzire potrošnju javnih sredstava,
-organizira susrete, smotre i festivale različitih oblika kulturno-umjetničkog amaterskog djelovanja,
- obrazuje i stručno osposobljava na stručnim seminarima voditelje folklornih, plesnih, kazališnih, likovnih, književnih i ostalih grupa, dirigente i sve ostale stručnjake za stručan i kvalitetan rad amaterskih kulturno-umjetničkih udruga,
- svojom nakladničkom djelatnošću, posebice tiskanjem notnog, folklornog, dramskog, književnog i likovnog materijala, pomaže radu brojnih pjevačkih zborova, orkestara, folklornih, dramskih i drugih grupa, čime se obogaćuje i čuva hrvatsko kulturno blago,
- izdaje i druge publikacije s područja svojih kulturno-umjetničkih djelatnosti,
- održava, njeguje i potiče kulturnu suradnju s Hrvatima izvan domovine, a prije svega njihovu kulturno-umjetničku amatersku djelatnost,
- potiče i organizira kulturne djelatnosti koje pospješuju brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja u Republici Hrvatskoj,
- odabire ansamble i pojedince koji sudjeluju na međunarodnim amaterskim smotrama izvan granica Republike Hrvatske,
- promovira dosege amaterskih kulturnih djelatnosti i razmjenjuje kulturnu produkciju,
- inicira osnivanje zajednica kulturno umjetničkih udruga na županijskom nivou,
- realizira suradnju sa srodnim organizacijama u inozemstvu,
- dodjeljuje priznanja kulturnim umjetničkim društvima i njihovim članovima.

II. IME I SJEDIŠTE

Članak 5.

Naziv javne ustanove je: *Javna ustanova Hrvatski sabor kulture*.
Sjedište ustanove je: Ulica kralja Zvonimirova 17, Zagreb.

III. TIJELA JUHSK

Članak 6.

Tijela JUHSK-a su:
- Upravno vijeće
- Ravnatelj.

Upravno vijeće

Članak 7.

Ustanovom upravlja Upravno vijeće koje ima devet članova.
Članove Upravnog vijeća imenuje i razrješava MKRH iz redova istaknutih stručnjaka i kulturnih djelatnika i to tako da pri tome poštuje jednakomjernu regionalnu zastupljenost te jedinstvenost hrvatskog kulturnog prostora i zastupljenost svih kulturnih djelatnosti za koje je nadležan JUHSK.
MKRH imenuje sedam članova Upravnog vijeća na temelju javnog poziva koji objavljuje JUHSK, a na prijedlog županijskih zajednica amaterskih kulturnih umjetničkih udruga ili

djelatnosti, jednog člana izravno na prijedlog Ministra za kulturu te jednog člana izravno na prijedlog Ministra za financije.
Mandat predsjednika i članova Upravnog vijeća traje četiri godine. Članovi Upravnog vijeća između sebe biraju predsjednika.

Nadležnosti Upravnog vijeća

Članak 8.

Upravno vijeće obavlja sljedeće poslove:
- donosi Statut JUHSK-a uz suglasnost *Ministarstva kulture*,
- u skladu s ciljevima nacionalne kulturne politike i poslovnom politikom JUHSK, donosi, prije svega, razvojni program, program rada JUHSK-a i financijski plan,
- razmatra i usvaja izvještaj o radu i financijsko izvješće JUHSK-a,
- skrbi da JUHSK djeluje u javnom interesu te nadzire realizaciju poslovne politike JUHSK-a,
- imenuje i razrješuje ravnatelja JUHSK-a,
- daje suglasnost ravnatelju za imenovanje članova stručno-programskih savjeta,
- na osnovu mišljenja stručno programskih savjeta iz pojedinih područja djelovanja JUHSK-a, donosi odluke o (su)financiranju programa i projekata na području amaterske kulture,
- potvrđuje pravilnik o kriterijima i postupku za dodjelu priznanja na području amaterskih kulturnih djelatnosti,
- osnivaču i ravnatelju JUHSK daje prijedloge i mišljenja o pojedinim pitanjima,
- odlučuje o disciplinskim predmetima na drugom stupnju,
- dostavlja izvještaj o radu *Ministarstvu kulture* najkasnije do kraja veljače za proteklu godinu te mu tom prilikom predlaže potrebne aktivnosti,
- obavlja i druge poslove određene zakonom i Statutom.

Rad Upravnog vijeća pobliže se uređuje Statutom i poslovnikom o radu.
U radu Upravnog vijeća ima pravo sudjelovati Ravnatelj JUHSK-a, bez prava odlučivanja.

Dužnosti i odgovornosti članova Upravnog vijeća

Članak 9.

Članovi Upravnog vijeća su dužni svoje obveze izvršavati u duhu dobroga gospodarstvenika te čuvati poslovne tajne JUHSK-a.
Članovi Upravnog vijeća imaju pravo na nagradu za prisustvovanje sjednicama Upravnog vijeća te na povrat drugih troškova, sukladno propisima Vlade RH.
Upravno vijeće mora na zahtjev osnivača dostaviti izvještaj o pojedinim poslovima u vezi s poslovanjem JUHSK-a.
Član Upravnog vijeća može biti prijevremeno razriješen na njegov pisani zahtjev ili ako ne ispunjava obveze sukladno ovom zakonu.

Odlučivanje Upravnog vijeća

Članak 10.

Predsjednik Upravnog vijeća mora redovito sazivati sjednice vijeća, sjednicu mora sazvati na zahtjev više od polovice članova Upravnog vijeća te na zahtjev Ravnatelja JUHSK-a.
Upravno vijeće odlučuje većinom glasova svih članova.
Ako je rezultat glasovanja neodlučan, odluka se donosi na osnovu glasa predsjednika Upravnog vijeća.

Predsjednik Upravnog vijeća kod glasovanja ne može biti suzdržan.
Detaljnije upute o radu i poslovanju Upravnog vijeća sadržane su u poslovniku Upravnog vijeća.

Ravnatelj

Članak 11.

Ravnatelj je voditelj JUHSK-a.
Ravnatelja se imenuje na četiri godine bez ograničenja za ponovno imenovanje na temelju natječaja koji raspisuje i provodi Upravno vijeće na način propisan zakonom i Statutom.
Za Ravnatelja JUHSK-a može se imenovati osoba koja ima: završen diplomski sveučilišni studij, najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima amaterskih kulturnih djelatnosti, znanje o područjima djelovanja JUHSK-a, znanje najmanje jednog svjetskog jezika i rada na kompjuteru te vozački ispit B-kategorije.
Ako se na raspisani natječaj nitko ne prijavi ili nitko od prijavljenih kandidata ne bude izabran, natječaj će se ponoviti.
Do imenovanja Ravnatelja na temelju ponovljenog natječaja Upravno vijeće imenovat će vršitelja dužnosti, ali najduže na šest mjeseci.
Vršitelj dužnosti ima prava, obveze i odgovornosti Ravnatelja JUHSK-a.

Članak 12.

Nadležnosti ravnatelja su:
- zastupa i predstavlja JUHSK-a,
- organizira, vodi rad i poslovanje JUHSK-a,
- odgovoran je za zakonito i učinkovito upravljanje imovinom,
- odgovara za zakonitost rada JUHSK-a,
- odobrava opće akte JUHSK-a koji su u njegovoj nadležnosti,
- u suglasnosti s Upravnim vijećem donosi uvjete poslovanja JUHSK-a i organizaciju unutarnje kontrole,
- Upravnom vijeću predlaže poslovnu politiku, nadasve plan razvoja te program rada i financijski plan,
- u suglasnosti s Upravnim vijećem imenuje članove stručno programskih Savjeta JUHSK-a,
- temeljem odluke Upravnog vijeća, sklapa ugovore o sufinanciranju programa i projekata s izabranim izvođačima tih programa,
- izvještava Upravno vijeće o realizaciji poslovne politike JUHSK-a,
- na osnovi poslovnog plana odlučuje o nabavi, zamjeni te otpisu osnovnih sredstava JUHSK-a te o nabavi i korištenju obrtnih sredstava,
- odobrava materijalne troškove i troškove u vezi sa službenim putovanjima u tuzemstvu i inozemstvu te druge materijalne i nematerijalne troškove za redovito poslovanje JUHSK-a,
- oblikuje posebne radne skupine, savjete ili druga radna tijela za rješavanje određenih pitanja te im određuje zadaće,
- donosi odluke s područja radnih odnosa,
- odlučuje o raspoređivanju radnika na određene poslove odnosno na pojedina radna mjesta,
- utvrđuje postojanje trajno nepotrebnih poslova odnosno zaposlenika,
- odlučuje o disciplinskoj odgovornosti radnika i donosi disciplinsku mjeru javne opomene te novčane kazne u skladu sa zakonom,
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i Statutom.

Članak 13.

Ravnatelj može biti razriješen prije isteka vremena na koje je imenovan u skladu s 44. člankom Zakona o ustanovama.

IV. POSTUPAK ODLUČIVANJA O SUFINANCIRANJU PROGRAMA I PROJEKATA

Članak 14.

JUHSK sufinancira projekte putem javnih natječaja.
Odluke o sufinanciranju programa i projekata donosi Upravno vijeće sukladno poslovnoj politici i općim uvjetima poslovanja JUHSK-a.
Protiv odluke iz prijašnjeg stavka moguća je žalba koja se podnosi *Ministarstvu kulture RH*.

V. STRUČNO-PROGRAMSKI SAVJETI I STRUČNA SLUŽBA JUHSK

Članak 15.

Stručno-programski savjeti su stručno-savjetodavna tijela Upravnog vijeća. Predsjednika i članove savjeta imenuje Upravno vijeće između pojedinaca koji su afirmirani poznavatelji radnog područja savjeta.
Savjeti pripremaju stručne podloge za odlučivanje Upravnog vijeća.
Ravnatelj ima obavezu i pravo sudjelovati u radu savjeta te brinuti za administrativnu i tehničku potporu u njihovom radu.
Stručno-programski savjeti imaju pravo biti obaviješteni o pitanjima o kojima su dali svoje mišljenje.
Savjeti imaju najviše pet članova.

Članak 16.

Članovi stručno-programskih savjeta ne smiju biti ujedno članovi Upravnog vijeća ili u redovitom radnom odnosu u JUHSK-u.
Jednako tako članovi stručno-programskih savjeta u vrijeme svoga mandata ne smiju konkurirati za bilo koji oblik financiranja, odnosno sufinanciranja, kulturnih programa od strane JUHSK-a, što se odnosi i na njihove organizacije u kojima participiraju na bilo koji način.
Mandat članova savjeta traje do kraja mandata ravnatelja.
Način rada i odlučivanja savjeta određen je njihovim poslovnicima.

Članak 17.

JUHSK ima svoju stručnu službu koja obavlja stručne, organizacijske, financijske i administrativno tehničke poslove.
Vodi je ravnatelj JUHSK-a.

VI. REGIONALNE PODRUŽNICE

Članak 18.

JUHSK ima u svojem sastavu regionalne područnice koje izvršavaju zadaće JUHSK-a za područje za koje su organizirane.
Kriteriji za organiziranje regionalnih područnica su:
- regionalna područnica mora pokrivati zaokruženo kulturno, socijalno i geografsko područje;
- regionalna područnica mora imati uvjete za organizaciju najmanje 10 cjelovečernjih kulturnih priredbi godišnje regionalnog značaja;
- na području regionalne područnice mora djelovati najmanje 50 kulturnih društava odnosno kulturnih udruga ili jedna zajednica kulturno umjetničkih udruga ili djelatnosti s najmanje 50 članica;
- regionalna područnica mora imati uvjete za organizaciju najmanje pet edukativnih oblika godišnje;
- za rad regionalne područnice mora biti osiguran odgovarajući prostor;

Prije osnivanja regionalne područnice, JUHSK mora dobiti mišljenje regije (županije) u kojoj će područnica imati svoje sjedište.
O ispunjavanju kriterija odlučuje Upravno vijeće, na prijedlog ravnatelja.
Regionalna područnica mora trajno zadovoljavati uvjete za djelovanje.
Upravno vijeće može organizirati regionalnu područnicu i u slučaju kada nisu ispunjeni svi navedeni uvjeti, ako za to postoje utemeljeni razlozi te ako Upravno vijeće za to dobije suglasnost Vlade Republike Hrvatske.

Članak 19.

Ako regionalna područnica ne ispunjava više uvjete iz prethodnog članka, Upravno vijeće, na prijedlog ravnatelja i prethodnog mišljenja regije (županije) u kojoj takva područnica ima sjedište, donosi odluku o njezinom ukidanju.

Članak 20.

Područnicu vodi voditelj regionalne područnice kojega, na osnovi 12. članka ovoga Zakona, imenuje ravnatelj JUHSK-a na osnovi prethodnog mišljenja savjeta područnice.

Članak 21.

U područnicama se ustanovljavaju savjeti regionalnih područnica kao savjetodavna tijela ravnatelja JUHSK-a te imaju sljedeće nadležnosti:
- daju prethodna mišljenja aktima poslovne politike JUHSK-a koja se odnosi na njihovu regiju
- ravnatelju i upravnom vijeću JUHSK-a daju prijedloge i inicijative za razmatranje pitanja koja se odnose na njihovu regiju
- daju prijedloge i inicijative za sklapanje ugovora s jedinicama regionalne i lokalne samouprave
- daju mišljenje za imenovanje voditelja područnice.

Članak 22

Postupak konstituiranja savjeta regionalne područnice vodi ravnatelj JUHSK-a.

Članove savjeta imenuje jedinica regionalne samouprave s područja regionalne podružnice JUHSK-a na prijedlog kulturnih društava ili udruga koje djeluju u pojedinoj jedinici regionalne samouprave.
U regionalnim podružnicama, koje djeluju na području više jedinica lokalne samouprave, članovi savjeta se imenuju prema broju registriranih i aktivnih društava koja djeluju u jedinici regionalne samouprave:
- do deset društava ili udruga: jedan član
- za svakih slijedećih početnih deset društava ili udruga: jedan član
Mandat članovima savjeta traje četiri godine, bez ograničavanja ponovnog imenovanja.
Način biranja predsjednika, zamjenika predsjednika i način odlučivanja savjeta, određuje poslovnik savjeta.

VII. IZVORI FINANCIRANJA

Članak 23.

JUHSK ostvaruje sredstva za organizaciju te sufinanciranje programa i projekata:
- iz sredstava Državnog proračuna za kulturu koja su namijenjena amaterskom kulturnom stvaralaštvu,
- iz sredstava koja osiguravaju županije, gradovi, općine,
- iz vlastitih prihoda,
- iz donacija i sponzorstava te
- iz drugih prihoda.
Osnivač osigurava novčana sredstva za rad JUHSK-a i to za:
- isplatu plaća zaposlenicima te drugih materijalnih troškova povezanih sa radom zaposlenika te za isplatu naknada za sjednice članovima Upravnog vijeća,
- pokrivanje općih materijalnih troškova.

VIII. IMOVINA JUHSK

Članak 24.

JUHSK upravlja:
- s namjenskom imovinom,
- s nepovratnim sredstvima koja dobiva iz proračuna Republike Hrvatske i proračuna lokalnih zajednica te ih prenosi na izvođače kulturnih programa i projekata,
- sa sredstvima za vlastiti rad.
Vrijednost namjenske imovine, koja proizlazi iz izvještaja o reviziji računovodstvenih iskaza za 2016. godinu je iznosila _____Kn.
Navedena imovina se sastoji iz kratkoročnih potraživanja i novčanih sredstava.
Vrijednost sredstava za rad koja proizlazi iz izvještaja o reviziji računovodstvenih iskaza za 2016. godinu je iznosila _____, a sastoji se iz opreme…

Poslovne knjige i poslovni izvještaji

Članak 25.

JUHSK vodi poslovne knjige i poslovne izvještaje, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje knjigovodstvene stavke te sastavlja računovodstvene izvještaje u skladu sa zakonom

o računovodstvu i zakonom o javnim financijama te sukladno propisima izdanim na osnovu navedenih zakona.

IX. POSLOVNA TAJNA

Članak 26.

Zaposlenici jamče poslovnu tajnost te odgovaraju za možebitan prijenos informacija koje imaju značaj poslovne tajne na treće osobe.
U poslovnu tajnu se ubrajaju dokumenti i podaci koji su po svojoj naravi povjerljivi i predstavljaju tajnost poslovanja te podaci o rezultatima rada i poslovanja, ako bi njihova dostupnost škodila interesima i ugledu JUHSK-a.

X. OBAVJEŠTAVANJE

Članak 27.

JUHSK o svom radu i priredbama obavještava javnost putem redovitih objava u sredstvima javnog obavještavanja.

XI. OPĆI AKTI JUHSK

Članak 28.

Općim aktima JUHSK uređuje:
- opće uvjete poslovanja,
- organizaciju sustava unutrašnje kontrole,
- unutarnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta,
- radne odnose,
- disciplinsku i materijalnu odgovornost zaposlenika,
- financijsko poslovanje.

XII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 29.

Do donošenja zakona s kojim će se urediti položaj javnih službenika, za zaposlenike JUHSK-a se primjenjuju propisi koji uređuju položaj zaposlenika u javnim ustanovama te odredbe i koeficijenti zakona o odnosima plaća u javnim ustanovama, državnim tijelima te tijelima lokalnih zajednica koji vrijede za zaposlene u javnim ustanovama.

Članak 30.

Funkciju ravnatelja, sukladno ovom zakonu, obavlja do isteka svoga mandata tajnik *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture*.

Članak 31.

Do imenovanja članova Upravnog vijeća, zadaću Upravnog vijeća obavljaju članovi dosadašnjeg Upravnog odbora *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture*.

Članak 32.

Stručna služba *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture* koja djeluje na dan objave ovoga zakona nastavlja obavljati svoje zadaće u *Javnoj ustanovi Hrvatski sabor kulture*.

Članak 33.

Članovi stručno-programskih savjeta koji djeluju na dan objave ovoga zakona nastavljaju obavljati svoju zadaću do isteka mandata.

Članak 34.

Opće akte iz 23. članka potrebno je usvojiti najkasnije u roku šest mjeseci od donošenja ovog zakona.
Do tada se primjenjuju odredbe valjanih općih akata, koji nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Članak 35.

Poslovne se knjige počinju voditi u skladu s ovim zakonom s početkom nove poslovne godine odnosno od 1. siječnja 2017. godine.

Članak 36.

S danom stupanja na snagu ovog zakona, *Javna ustanova-Hrvatski sabor kulture*, kao pravni sljednik *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture*, preuzima sva njegova prava i obveze.

Članak 37.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u *Narodnim novinama*.

6.2. Prijedlog *Zakona o osnivanju javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (bez podružnica)

PRIJEDLOG *ZAKONA O OSNIVANJU JAVNE USTANOVE HRVATSKI SABOR KULTURE*

I. NAMJENA I DJELATNOSTI JAVNE USTANOVE

Članak 1.

U svrhu sustavnog razvoja i očuvanja kulturno umjetničkog amaterizma ovim Zakonom osnivač osigurava djelovanje *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture* za amaterske kulturne djelatnosti kao javne ustanove s nazivom *Javna ustanova Hrvatski sabor kulture* (u daljnjem tekstu: JUHSK)
JUHSK je osnovan na neodređeno vrijeme.
Osnivačka prava i obveze u ime Republike Hrvatske ostvaruje Vlada Republike Hrvatske.
JUHSK je u nadležnosti *Ministarstva kulture Republike Hrvatske*.

Članak 2.

Zadaća JUHSK-a je da osigurava, sukladno nacionalnom kulturnom programu kojim su određeni ciljevi kulturne politike, stručnu i organizacijsku potporu razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti, da upravlja i raspolaže s namjenskom imovinom i financijskim sredstvima koje osnivač osigurava za organiziranje i sufinanciranje programa te projekata na području djelatnosti JUHSK-a.
Pored zadaća s područja amaterskih kulturnih djelatnosti, JUHSK može, na osnovu posebnog ugovora s regionalnom ili lokalnom zajednicom, preuzeti zadaće potpore i organiziranja svih drugih kulturnih djelatnosti i priredaba.

Članak 3.

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu MKRH) nadzire, prati i ocjenjuje usklađenost djelovanja JUHSK-a s realizacijom ciljeva kulturne politike.

Članak 4.

JUHSK provodi sljedeće zadaće:
- prati i analizira stanje iz svog radnog područja,
- potiče i promiče sve oblike amaterskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva,
- prikuplja prijedloge za financiranje i sufinanciranje programa i projekata u području amaterskih kulturnih djelatnosti,
- obavlja raspodjelu i prijenos nepovratnih sredstava proračuna Republike Hrvatske i proračuna lokalnih zajednica,
- sklapa ugovore o (su)financiranju s izabranim izvođačima tih programa i projekata,
- nadzire potrošnju javnih sredstava,
- organizira susrete, smotre i festivale različitih oblika amaterskog kulturno-umjetničkog djelovanja,
- obrazuje i stručno osposobljava na stručnim seminarima voditelje folklornih, plesnih, kazališnih, likovnih, književnih i ostalih grupa, dirigente i sve ostale stručnjake za stručan i kvalitetan rad amaterskih kulturno-umjetničkih udruga,
- svojom nakladničkom djelatnošću, posebice tiskanjem notnog, folklornog, dramskog, književnog i likovnog materijala, pomaže radu brojnih pjevačkih zborova, orkestara, folklornih, dramskih i drugih grupa, čime se obogaćuje i čuva hrvatsko kulturno blago,
- izdaje i druge publikacije s područja svojih kulturno-umjetničkih djelatnosti,
- održava, njeguje i potiče kulturnu suradnju s Hrvatima izvan domovine, a prije svega njihovu kulturno-umjetničku amatersku djelatnost,
- potiče i organizira kulturne djelatnosti koje pospješuju brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja u Republici Hrvatskoj,
- odabire ansamble i pojedince koji sudjeluju na međunarodnim amaterskim smotrama izvan granica Republike Hrvatske,
- promovira dosege amaterskih kulturnih djelatnosti i razmjenjuje kulturnu produkciju,
- inicira osnivanje zajednica kulturno umjetničkih udruga na županijskom nivou,
- realizira suradnju sa srodnim organizacijama u inozemstvu,
- dodjeljuje priznanja kulturnim umjetničkim društvima i njihovim članovima.

II. IME I SJEDIŠTE

Članak 5.

Naziv javne ustanove je: *Javna ustanova Hrvatski sabor kulture*.
Sjedište ustanove je: Ulica kralja Zvonimirova 17, Zagreb.

III. TIJELA JUHSK

Članak 6.

Tijela JUHSK-a su:
- Upravno vijeće
- Ravnatelj.

Upravno vijeće

Članak 7.

Ustanovom upravlja Upravno vijeće koje ima devet članova.
Članove Upravnog vijeća imenuje i razrješava MKRH iz redova istaknutih stručnjaka i kulturnih djelatnika i to tako da pri tome poštuje jednakomjernu regionalnu zastupljenost te jedinstvenost hrvatskog kulturnog prostora i zastupljenost svih kulturnih djelatnosti za koje je nadležan JUHSK-a.
MKRH imenuje sedam članova Upravnog vijeća na temelju javnog poziva koji objavljuje JUHSK, a na prijedlog županijskih zajednica amaterskih kulturnih umjetničkih udruga ili djelatnosti, jednog člana izravno na prijedlog Ministra za kulturu te jednog člana izravno na prijedlog Ministra za financije.
Mandat predsjednika i članova Upravnog vijeća traje četiri godine. Članovi Upravnog vijeća između sebe biraju predsjednika.

Nadležnosti Upravnog vijeća

Članak 8.

Upravno vijeće obavlja sljedeće poslove:
- donosi Statut JUHSK-a uz suglasnost *Ministarstva kulture*,
- u skladu s ciljevima nacionalne kulturne politike i poslovnom politikom JUHSK, donosi, prije svega, razvojni program, program rada JUHSK-a i financijski plan,
- razmatra i usvaja izvještaj o radu i financijsko izvješće JUHSK-a,
- skrbi da JUHSK djeluje u javnom interesu te nadzire realizaciju poslovne politike JUHSK-a,
- imenuje i razrješuje ravnatelja JUHSK-a,
- daje suglasnost ravnatelju za imenovanje članova stručno-programskih savjeta,
- na osnovu mišljenja stručno-programskih savjeta iz pojedinih područja djelovanja JUHSK-a, donosi odluke o (su)financiranju programa i projekata na području amaterske kulture,
- potvrđuje pravilnik o kriterijima i postupku za dodjelu priznanja na području amaterskih kulturnih djelatnosti,
- osnivaču i ravnatelju JUHSK-a daje prijedloge i mišljenja o pojedinim pitanjima,
- odlučuje o disciplinskim predmetima na drugom stupnju,

- dostavlja izvještaj o radu *Ministarstvu kulture* najkasnije do kraja veljače za proteklu godinu te mu tom prilikom predlaže potrebne aktivnosti,
- obavlja i druge poslove određene zakonom i Statutom.

Rad Upravnog vijeća pobliže se uređuje Statutom i poslovnikom o radu.
U radu Upravnog vijeća ima pravo sudjelovati Ravnatelj JUHSK-a, bez prava odlučivanja.

Dužnosti i odgovornosti članova Upravnog vijeća

Članak 9.

Članovi Upravnog vijeća su dužni svoje obveze izvršavati u duhu dobroga gospodarstvenika te čuvati poslovne tajne JUHSK-a.
Članovi Upravnog vijeća imaju pravo na nagradu za prisustvovanje sjednicama Upravnog vijeća te na povrat drugih troškova, sukladno propisima Vlade RH.
Upravno vijeće mora na zahtjev osnivača dostaviti izvještaj o pojedinim poslovima u vezi s poslovanjem JUHSK-a.
Član Upravnog vijeća može biti prijevremeno razriješen na njegov pisani zahtjev ili ako ne ispunjava obveze sukladno ovom zakonu.

Odlučivanje Upravnog vijeća

Članak 10.

Predsjednik Upravnog vijeća mora redovito sazivati sjednice vijeća, sjednicu mora sazvati na zahtjev više od polovice članova Upravnog vijeća te na zahtjev Ravnatelja JUHSK-a.
Upravno vijeće odlučuje većinom glasova svih članova.
Ako je rezultat glasovanja neodlučan, odluka se donosi na osnovu glasa predsjednika Upravnog vijeća.
Predsjednik Upravnog vijeća kod glasovanja ne može biti suzdržan.
Detaljnije upute o radu i poslovanju Upravnog vijeća su sadržane u poslovniku Upravnog vijeća.

Ravnatelj

Članak 11.

Ravnatelj je voditelj JUHSK-a.
Ravnatelja se imenuje na četiri godine bez ograničenja za ponovno imenovanje na temelju natječaja koji raspisuje i provodi Upravno vijeće na način propisan zakonom i Statutom.
Za Ravnatelja JUHSK-a može se imenovati osoba koja ima: završen diplomski sveučilišni studij, najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima amaterskih kulturnih djelatnosti, znanje o područjima djelovanja JUHSK-a, znanje najmanje jednog svjetskog jezika i rada na kompjuteru te vozački ispit B-kategorije.
Ako se na raspisani natječaj nitko ne prijavi ili nitko od prijavljenih kandidata ne bude izabran, natječaj će se ponoviti.
Do imenovanja Ravnatelja na temelju ponovljenog natječaja Upravno vijeće imenovat će vršitelja dužnosti, ali najduže na šest mjeseci.
Vršitelj dužnosti ima prava, obveze i odgovornosti Ravnatelja JUHSK-a.

Članak 12.

Nadležnosti ravnatelja su:
- zastupa i predstavlja JUHSK-a,
- organizira, vodi rad i poslovanje JUHSK-a,
- odgovoran je za zakonito i učinkovito upravljanje imovinom,
- odgovara za zakonitost rada JUHSK-a,
- odobrava opće akte JUHSK-a koji su u njegovoj nadležnosti,
- Upravnom vijeću predlaže poslovnu politiku, nadasve plan razvoja te program rada i financijski plan,
- u suglasnosti s Upravnim vijećem imenuje članove stručno programskih Savjeta JUHSK-a,
- temeljem odluke Upravnog vijeća, sklapa ugovore o sufinanciranju programa i projekata s izabranim izvođačima tih programa,
- izvještava Upravno vijeće o realizaciji poslovne politike JUHSK-a,
- na osnovi poslovnog plana odlučuje o nabavi, zamjeni te otpisu osnovnih sredstava JUHSK-a te o nabavi i korištenju obrtnih sredstava,
- odobrava materijalne troškove i troškove u s vezi sa službenim putovanjima u tuzemstvu i inozemstvu te druge materijalne i nematerijalne troškove za redovito poslovanje JUHSK-a,
- oblikuje posebne radne skupine, savjete ili druga radna tijela za rješavanje određenih pitanja te im određuje zadaće,
- donosi odluke s područja radnih odnosa,
- odlučuje o raspoređivanju radnika na određene poslove odnosno na pojedina radna mjesta,
- utvrđuje postojanje trajno nepotrebnih poslova odnosno zaposlenika,
- odlučuje o disciplinskoj odgovornosti radnika i donosi disciplinsku mjeru javne opomene te novčane kazne u skladu sa zakonom,
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i Statutom.

Članak 13.

Ravnatelj može biti razriješen prije isteka vremena na koje je imenovan u skladu s 44. člankom Zakona o ustanovama.

IV. POSTUPAK ODLUČIVANJA O SUFINANCIRANJU PROGRAMA I PROJEKATA

Članak 14.

JUHSK sufinancira projekte putem javnih natječaja.
Odluke o sufinanciranju programa i projekata donosi Upravno vijeće, sukladno poslovnoj politici i općim uvjetima poslovanja JUHSK-a.
Protiv odluke iz prijašnjeg stavka moguća je žalba koja se podnosi *Ministarstvu kulture RH*.

V. STRUČNO-PROGRAMSKI SAVJETI I STRUČNA SLUŽBA JUHSK

Članak 15.

Stručno-programski savjeti su stručno-savjetodavna tijela Upravnog vijeća. Predsjednika i članove savjeta imenuje Upravno vijeće između pojedinaca koji su afirmirani poznavatelji radnog područja savjeta.
Savjeti pripremaju stručne podloge za odlučivanje Upravnog vijeća.

Ravnatelj ima obavezu i pravo sudjelovati u radu savjeta te brinuti za administrativnu i tehničku potporu u njihovom radu.
Stručno-programski savjeti imaju pravo biti obaviješteni o pitanjima o kojima su dali svoje mišljenje.
Savjeti imaju najviše pet članova.

Članak 16.

Članovi stručno-programskih savjeta ne smiju biti ujedno članovi Upravnog vijeća ili u redovitom radnom odnosu u JUHSK-u.
Jednako tako članovi stručno-programskih savjeta u vrijeme svoga mandata ne smiju konkurirati za bilo koji oblik financiranja odnosno sufinanciranja kulturnih programa od strane JUHSK-a što se odnosi i na njihove organizacije u kojima participiraju na bilo koji način.
Mandat članova savjeta traje do kraja mandata ravnatelja.
Način rada i odlučivanja savjeta određen je njihovim poslovnicima.

Članak 17.

JUHSK ima svoju stručnu službu koja obavlja stručne, organizacijske, financijske i administrativno tehničke poslove.
Vodi je ravnatelj JUHSK-a.

VI. IZVORI FINANCIRANJA

Članak 18.

JUHSK ostvaruje sredstva za organizaciju te sufinanciranje programa i projekata:
- iz sredstava Državnog proračuna za kulturu koja su namijenjena amaterskom kulturnom stvaralaštvu,
- iz sredstava koja osiguravaju županije, gradovi, općine,
- iz vlastitih prihoda,
- iz donacija i sponzorstava te
- iz drugih prihoda.

Osnivač osigurava novčana sredstva za rad JUHSK-a i to za:
- isplatu plaća zaposlenicima te drugih materijalnih troškova, povezanih s radom zaposlenika te za isplatu naknada za sjednice članovima Upravnog vijeća,
- pokrivanje općih materijalnih troškova,
- za opremu i poslovne prostore.

VII. IMOVINA JUHSK

Članak 19.

JUHSK upravlja:
- s namjenskom imovinom,
- s nepovratnim sredstvima koja dobiva iz proračuna Republike Hrvatske i proračuna lokalnih zajednica te ih prenosi na izvođače kulturnih programa i projekata,
- sa sredstvima za vlastiti rad.

Vrijednost namjenske imovine, koja proizlazi iz izvještaja o reviziji računovodstvenih iskaza za 2016. godinu je iznosila _____Kn.
Navedena imovina se sastoji iz kratkoročnih potraživanja i novčanih sredstava.
Vrijednost sredstava za rad koja proizlazi iz izvještaja o reviziji računovodstvenih iskaza za 2016. godinu je iznosila _____, a sastoji se iz opreme…

Poslovne knjige i poslovni izvještaji

Članak 20.

JUHSK vodi poslovne knjige i poslovne izvještaje, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje knjigovodstvene stavke te sastavlja računovodstvene izvještaje, u skladu sa zakonom o računovodstvu i zakonom o javnim financijama te sukladno propisima izdanim na osnovu navedenih zakona.

VIII. POSLOVNA TAJNA

Članak 21.

Zaposlenici jamče poslovnu tajnost te odgovaraju za možebitan prijenos informacija koje imaju značaj poslovne tajne na treće osobe.
U poslovnu tajnu se ubrajaju dokumenti i podaci koji su po svojoj naravi povjerljivi i predstavljaju tajnost poslovanja te podaci o rezultatima rada i poslovanja, ako bi njihova dostupnost škodila interesima i ugledu JUHSK-a.

IX. OBAVJEŠTAVANJE

Članak 22.

JUHSK o svom radu i priredbama obavještava javnost putem redovitih objava u sredstvima javnog obavještavanja.

X. OPĆI AKTI JUHSK

Članak 23.

Općim aktima JUHSK-a uređuje:
- opće uvjete poslovanja,
- organizaciju sustava unutrašnje kontrole,
- unutarnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta,
- radne odnose,
- disciplinsku i materijalnu odgovornost zaposlenika,
- financijsko poslovanje.

XI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 24.

Do donošenja zakona s kojim će se urediti položaj javnih službenika, za zaposlenike JUHSK-a se primjenjuju propisi koji uređuju položaj zaposlenika u javnim ustanovama te odredbe i

koeficijenti zakona o odnosima plaća u javnim ustanovama, državnim tijelima te tijelima lokalnih zajednica koji vrijede za zaposlene u javnim ustanovama.

Članak 25.

Funkciju Ravnatelja, sukladno ovom zakonu, obavlja do isteka svoga mandata tajnik *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture*.

Članak 26.

Do imenovanja članova Upravnog vijeća, zadaću Upravnog vijeća obavljaju članovi dosadašnjeg Upravnog odbora *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture*.

Članak 27.

Stručna služba *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture* koja djeluje na dan objave ovoga zakona nastavlja obavljati svoje zadaće u *Javnoj ustanovi Hrvatski sabor kulture*.

Članak 28.

Članovi stručno-programskih savjeta koji djeluju na dan objave ovoga zakona nastavljaju obavljati svoju zadaću do isteka mandata.

Članak 29.

Opće akte iz 23. članka je potrebno usvojiti najkasnije u roku šest mjeseci od donošenja ovog zakona.
Do tada se primjenjuju odredbe valjanih općih akata, koji nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Članak 30.

Poslovne knjige se počinju voditi u skladu s ovim zakonom s početkom nove poslovne godine odnosno od 1. siječnja 2017. godine.

Članak 31.

S danom stupanja na snagu ovog zakona, JUHSK, kao pravni sljednik *Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture*, preuzima sva njegova prava i obaveze.

Članak 32.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u *Narodnim novinama*.

6.3. Prijedlog *Zakona o amaterskoj kulturi*

PRIJEDLOG *ZAKONA O AMATERSKOJ KULTURI*

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se djelatnost kulturno-umjetničkog amaterizma, javne potrebe u amaterskoj kulturi, zajednice u amaterskoj kulturi, financiranje, nadzor i ostala pitanja od značaja za amatersku kulturu.

Članak 2.

Kulturno-umjetnički amaterizam je značajna društvena aktivnost koja generira temeljne kulturne ciljeve čija je osnovna djelatnost neprofitna, kulturna i sociološka.
Djelatnost kulturno-umjetničkog amaterizma obavljaju folklorni ansambli, izvorne folklorne skupine, plesni ansambli, kazališne skupine, likovne udruge/sekcije, literarne sekcije, puhački orkestri, mandolinski orkestri, tamburaški orkestri i sastavi, pjevački zborovi, mali vokalni sastavi, izvorni mali vokalni sastavi, klape i druge udruge u kulturi.
Temeljni ciljevi djelatnosti su organizirano očuvanje, njegovanje i razvoj amaterske kulture kao čimbenika nematerijalne kulturne baštine, očuvanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih kulturnih posebnosti kao važnog elementa održivog razvoja, promicanje i poticanje pristupa i participacije umjetnosti i kulturi, kreativnosti, kulturne raznolikosti, socijalne uključenosti i kohezije, međukulturalnog dijaloga te unapređenje kvalitete života.

Članak 3.

Osnovu financiranja u amaterskoj kulturi čine sredstva ostvarena vlastitom djelatnošću, članarinom, donacijom ili iz drugih izvora u skladu sa zakonom.
Zakonom i na osnovi zakona određuju se aktivnosti, poslovi i djelatnosti u amaterskoj kulturi koji predstavljaju javne potrebe, a financiraju se, osim sredstvima iz stavka 1. ovoga članka i sredstvima Državnog proračuna, proračuna županije, Grada Zagreba, koja se planiraju i evidentiraju kao donacije.
Djelatnosti amaterske kulture financiraju se i s 10% sredstava od dijela prihoda od igara na sreću.

II. OBAVLJANJE DJELATNOSTI AMATERSKE KULTURE

1. Udruge amaterske kulture

Članak 4.

Udruge amaterske kulture oblik su slobodnog udruživanja građana, a osnivaju se, ustrojavaju, djeluju i prestaju u skladu s propisima kojima se uređuje slobodno udruživanja građana, ako ovim Zakonom, za pojedina pitanja, nije drukčije određeno.
Svoje ustrojstvo i način djelovanja udruge amaterske kulture uređuju statutom i drugim aktom u skladu sa zakonom i drugim propisima.
Udruge amaterske kulture imaju svojstvo pravne osobe koje stječu upisom u *Registar udruga* kod nadležnog tijela državne uprave.

Članak 5.

Udruge amaterske kulture su neprofitne pravne osobe.
Udruge amaterske kulture mogu, radi ostvarivanja svojih ciljeva i zadaća, te radi pribavljanja sredstava neposredno obavljati gospodarske i druge djelatnosti u skladu s propisima.
Udruge amaterske kulture ne plaćaju naknadu za priopćavanje javnosti književnih i umjetničkih tvorevina u izvornom obliku.

III. JAVNE POTREBE U PODRUČJU KULTURNOG AMATERIZMA

Članak 6.

Republika Hrvatska, Županije i Grad Zagreb donose programe javnih potreba u amaterskoj kulturi, te za njihovo provođenje osiguravaju sredstva iz svojih proračuna, u skladu s ovim Zakonom.

Članak 7.

Javne potrebe Republike Hrvatske u amaterskoj kulturi za koje se sredstva osiguravaju i iz Državnog proračuna jesu aktivnosti, poslovi i djelatnosti u svezi s djelovanjem HSK-a i to:

1. Osiguranje stručne i organizacijske potpore razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti,
2. Obrazovanje i osposobljavanje stručnog kadra za rad s udrugama amaterske kulture i očuvanje kulturnih posebnosti kroz organiziranje seminara, radionica i programa verificiranog obrazovanja,
3. Organiziranje državnih manifestacija, susreta i festivala različitih oblika kulturno-umjetničkog amaterskog djelovanja,
4. Praćenje i evaluacija stanja,
5. Očuvanje, poticanje i promicanje svih oblika amaterskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva,
6. Međunarodna kulturna suradnja,
7. Realizacija natječaja za nova umjetnička djela namijenjena udrugama amaterske kulture,
8. Razvijanje nakladničke djelatnosti od interesa za kulturno-umjetnički amaterizam,
9. Pružanje stručne i organizacijske pomoći županijskim zajednicama udruga i kulturno-umjetničkim udrugama,
10. Rad na daljnjoj izgradnji cjelovitog ustroja kulturno-umjetničkog amaterizma na cijelom području Republike Hrvatske,
11. Organiziranje gostovanja najboljih ansambala i sekcija,
12. Dodjela priznanja i nagrada kulturno umjetničkim društvima i njihovim članovima.

Program javnih potreba iz stavka 1. ovoga članka donosi *Ministarstvo kulture Republike Hrvatske* (u daljnjem tekstu MKRH), na prijedlog Vijeća za kulturni-umjetnički amaterizam i drugih nadležnih vijeća *Ministarstva kulture Republike Hrvatske*.

Članak 8.

Sredstva za financiranje javnih potreba iz stavka 1. članka 7. ovoga Zakona izdvajaju se iz Državnog proračuna na račun *Ministarstva kulture* koje raspolaže tim sredstvima.

Članak 9.

Javne potrebe jedinica regionalne samouprave u amaterskoj kulturi, za koje se sredstva osiguravaju i iz proračuna županije i Grada Zagreba jesu aktivnosti, poslovi i djelatnosti

lokalnog značenja koje one utvrde kao svoje javne potrebe u svezi s djelovanjem zajednica kulturno-umjetničkih udruga, koje se osnivaju za područje županije i Grada Zagreba i to:

1. Poticanje i promicanje svih oblika kulturnog amaterizma,
2. Osiguranje stručne i organizacijske potpore razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti,
3. Koordiniranje i povezivanje članica u interesu bolje suradnje i podizanja kvalitete rada,
4. Obrazovanje i osposobljavanje stručnog kadra za rad s udrugama amaterske kulture i očuvanje kulturnih posebnosti putem seminara i radionica,
5. Organiziranje županijskih kulturno-umjetničkih smotri, manifestacija na kojima se vrši izbor sudionika za državne manifestacije, susrete i festivale,
6. Praćenje i evaluacija stanja i potreba kulturno-umjetničkog amaterizma,
7. Dodjeljivanje priznanja udrugama amaterske kulture i njihovim članovima,
8. Razvijanje nakladničke djelatnosti od interesa za kulturno-umjetnički amaterizam,
9. Poticanje i organiziranje kulturne djelatnosti koja pospješuje brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja županije
10. Suradnja sa zajednicama drugih županija u organizaciji međuregionalnih kulturno-umjetničkih smotri (manifestacija) s ciljem očuvanja međuregionalnih kulturnih posebnosti,
11. Vođenje baze članstva udruga amaterske kulture.

Program javnih potreba u amaterskoj kulturi iz stavka 1. ovoga članka donosi predstavničko tijelo županije, odnosno Grada Zagreba, na prijedlog župana odnosno gradonačelnika, zajedno s godišnjim proračunom.

Članak 10.

Sredstva za financiranje javnih potreba iz članka 9. ovoga Zakona izdvajaju se iz proračuna županije i Grada Zagreba, na račun upravnog tijela tih jedinica samouprave nadležnog za kulturu, koje raspolaže tim sredstvima.

Članak 11.

MKRH, na prijedlog HSK-a, propisat će kriterije i rokove za utvrđivanje programa javnih potreba i osiguravanja sredstava iz članka 7. stavka 1. ovoga Zakona, način njihova raspoređivanja i dodjele, te način praćenja njihova korištenja.

Upravna tijela županije, Grada Zagreba, na prijedlog zajednice kulturno-umjetničkih udruga, nadležna za poslove kulture, propisat će kriterije i rokove za utvrđivanje programa javnih potreba i osiguravanje sredstava iz članka 9. ovoga Zakona, način njihova raspoređivanja i dodjele, te način praćenja njihova korištenja.

Članak 12.

Županija donosi program javnih potreba u kulturi od zajedničkog interesa za općine i gradove na njenom području, odnosno županiju kao cjelinu, usklađuje interese i poduzima aktivnosti radi ravnomjernog razvitka amaterske kulture općina i gradova na području županije i županije kao cjeline te utvrđuje odnose u financiranju amaterske kulture na području županije.

Grad Zagreb donosi program javnih potreba u kulturi od interesa za Grad Zagreb kao cjelinu.

Županija, odnosno Grad Zagreb, svojim programom javnih potreba u kulturi osigurava sredstva za zajednice i udruge amaterske kulture, određene stručne poslove u svezi s proračunskim financiranjem amaterske kulture.

IV. ZAJEDNICE I UDRUGE AMATERSKE KULTURE

Članak 13.

Radi ostvarivanja zajedničkih potreba i interesa udruga amaterske kulture, te ukupnih aktivnosti u tom području, osnivaju se zajednice kulturno-umjetničkih udruga.
Zajednice kulturno-umjetničkih udruga osnivaju se za područje županije i Grada Zagreba.
Za područje jedne županije i Grada Zagreba mora se osnovati jedna zajednica.
Zajednice kulturno-umjetničkih udruga mogu osnovati i drugi gradovi i općine, ako to ocijene svrhovitim. Zajednice kulturno-umjetničkih udruga gradova i općina slobodno se udružuju u zajednicu kulturno-umjetničkih udruga županije.
HSK vrši dužnost najvišeg tijela amaterske kulture čija je djelatnost od značenja za promicanje svekolike amaterske kulture u Republici Hrvatskoj.

Članak 14.

Zajednice kulturno-umjetničkih udruga iz članka 13. stavka 2. ovoga Zakona imaju svojstvo pravne osobe i upisuju se u *Registar udruga* upravnog tijela županije, Grada Zagreba, odnosno grada nadležnog za poslove kulture.

Članak 15.

Članovi zajednice kulturno-umjetničkih udruga, sukladno njihovim statutima, mogu biti i druge pravne osobe koje ostvaruju programe amaterske kulture u skladu s ovim Zakonom.
Udruge amaterske kulture s područja jedne županije, odnosno Grada Zagreba, slobodno se udružuju u zajednice kulturno-umjetničkih udruga.
Zajednica kulturno-umjetničkih udruga županije i Grada Zagreba osniva se ako na području županije, odnosno Grada Zagreba, djeluje najmanje 15 udruga amaterske kulture i to iz najmanje tri različite amaterske djelatnosti.

Članak 16.

Zajednice kulturno umjetničkih udruga potiču i promiču ukupne aktivnosti amaterske kulture i odgovarajuća područja amaterske kulture na području županije, odnosno grada Zagreba, osiguravaju stručnu i organizacijsku potporu razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti, usklađuju i povezuju članice u interesu bolje suradnje, podizanja kvalitete rada i aktivnosti svojih članica, organiziraju obrazovanje i osposobljavanje stručnog kadra za rad s udrugama amaterske kulture i očuvanje kulturnih posebnosti putem seminara i radionica, organiziraju kulturno-umjetničke manifestacije (smotre) na kojima se vrši izbor sudionika za državne manifestacije (susrete i festivale), prate i evaluiraju stanje i potrebe kulturno-umjetničkog amaterizma, dodjeljuju priznanja udrugama amaterske kulture i njihovim članovima, razvijaju nakladničku djelatnost od interesa za kulturno-umjetnički amaterizam, potiču i organiziraju kulturnu djelatnost koja pospješuje brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja županije, surađuju sa zajednicama drugih županija u organizaciji međuregionalnih kulturno-umjetničkih smotri (manifestacija) s ciljem očuvanja međuregionalnih kulturnih posebnosti, vode bazu članstva udruga amaterske kulture, surađuju s drugim istovrsnim i sličnim udrugama i organizacijama u zemlji i inozemstvu, te obavljaju druge poslove koje doprinose ostvarivanju ciljeva zajednice.

Članak 17.

HSK je najviše nacionalno tijelo amaterske kulture u koje se slobodno udružuju zajednice amaterskih kulturno-umjetničkih udruga županija, Grada Zagreba, gradova i općina koje u svojoj djelatnosti promiču, razvijaju i unapređuju razne oblike kulturno-umjetničkog amaterizma.

Članak 18.

HSK svojim statutom određuje ustrojstvo i način rada, članstvo i način ostvarivanja prava i obaveza članova, te druga pitanja u svezi s djelokrugom i zadaćama HSK-a u skladu sa zakonom.
Zadaće HSK-a su da:
- Potiče i promiče sve oblike amaterskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva,
- Organizira kulturne aktivnosti u Republici Hrvatskoj,
- Priređuje državne manifestacije, susrete i smotre različitih oblika kulturno-umjetničkog amaterskog djelovanja,
- Obrazuje i stručno osposobljava na stručnim seminarima i putem programa verificiranog obrazovanja voditelje folklornih, plesnih, kazališnih, likovnih, književnih i ostalih grupa, dirigente i sve ostale stručnjake za stručan i kvalitetan rad amaterskih kulturno-umjetničkih udruga i očuvanje kulturnih posebnosti,
- Realizira natječaje za nova umjetnička djela namijenjena udrugama amaterske kulture, čime se nadoknađuje nedostatak djela domaćeg stvaralaštva, osuvremenjuju postojeći programi udruga te potiče novo umjetničko stvaralaštvo,
- Svojom nakladničkom djelatnošću, posebice tiskanjem notnog, folklornog, dramskog, književnog i likovnog materijala, pomaže radu brojnih pjevačkih zborova, orkestara, folklornih, dramskih i drugih grupa, obogaćuje i čuva hrvatsko kulturno blago,
- Izdaje i druge publikacije s područja svojih kulturno-umjetničkih djelatnosti,
- Održava, njeguje i potiče kulturnu suradnju s Hrvatima izvan domovine, a prije svega njihovu kulturno-umjetničku amatersku djelatnost,
- Daje poticaje i organizira kulturne djelatnosti koje pospješuju brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja u Republici Hrvatskoj,
- Odabire ansamble i pojedince koji sudjeluju na međunarodnim amaterskim smotrama izvan granica Republike Hrvatske u suradnji i na poziv *Ministarstva kulture* i drugih državnih tijela,
- Surađuje sa srodnim međunarodnim organizacijama i udrugama u prijateljskim zemljama,
- Dodjeljuje priznanja članicama i njihovim članovima
- Obavlja druge zadaće koje su utvrđene ovim Zakonom i drugim propisima.

Hrvatskim saborom kulture upravlja Skupština koju čine predstavnici članica zajednica.

V. VRHUNSKA ORGANIZACIJA S PODRUČJA AMATERSKE KULTURE

Članak 19.

Zahtjev za dodjelu statusa vrhunske organizacije s područja amaterske kulture podnosi se nadležnom *Ministarstvu kulture RH*. Podnosi ga udruga, ukoliko je ostvarila kriterije za stjecanje statusa vrhunske organizacije s područja amaterske kulture.
Status vrhunske organizacije s područja amaterske kulture dodjeljuje se na dvije godine.

Članak 20.

Kriterij za stjecanje statusa vrhunske organizacije s područja amaterske kulture jest primitak *Grand prixa* HSK-a s dva državna susreta/festivala u organizaciji HSK-a, u roku od najviše tri godine.
HSK, dodjeljuje *Grand prix*,, jednoj od udruga sudionika državnog susreta ili festivala, na preporuku tročlanog stručnog povjerenstva, a temeljem izvrsnosti njenog nastupa.

VI. DRŽAVNA NAGRADA HSK

Članak 21.

Za iznimna postignuća u djelatnosti amaterske kulture pojedincima i udrugama amaterske kulture dodjeljuje se Državna nagrada HSK-a.

Članak 22.

Godišnje se dodjeljuje po jedna nagrada istaknutim pojedincima i udrugama.
Državna nagrada HSK-a dodjeljuje se u obliku priznanja.

Članak 23.

Državnu nagradu HSK-a dodjeljuje Odbor za dodjelu Državne nagrade HSK-a, koji ima predsjednika i četiri člana, a imenuje ih Upravni odbor HSK-a, iz reda istaknutih djelatnika u kulturi i poznavatelja amaterske kulture.

Članak 24.

Pravilnikom o Državnoj nagradi HSK-a pobliže se uređuju uvjeti za dodjelu Nagrade, način rada Odbora te druga pitanja u svezi s Nagradom.
Pravilnik o Nagradi HSK-a donosi Upravni odbor HSK-a.
Stručne i administrativno-financijske poslove za Odbor obavlja HSK.

VII. NADZOR

Članak 25.

Stručni nadzor nad radom zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih udruga provodi Upravni odbor HSK-a.
Upravni nadzor nad zajednicama amaterskih kulturno-umjetničkih udruga provodi upravno tijelo županije, Grada Zagreba, grada, odnosno općine nadležno za poslove kulture.
Upravni nadzor nad radom HSK-a obavlja MKRH.

Članak 26.

Ako se u vršenju upravnog i stručnog nadzora utvrdi da nisu ispunjeni zakonski i drugi uvjeti utvrđeni za obavljanje djelatnosti amaterske kulture, upravno tijelo iz čl. 25. ovoga Zakona ili HSK, odredit će rok u kome se moraju otkloniti utvrđeni nedostaci, a ako ti nedostaci ne budu otklonjeni, nadležno tijelo može donijeti rješenje o zabrani obavljanja djelatnosti amaterske kulture.

VIII. KAZNENE ODREDBE

Članak 27.

Novčanom kaznom od 50.000,00 do 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj predstavničko tijelo županije i Grada Zagreba ukoliko u javne potrebe ne uvrsti aktivnosti, poslove i djelatnosti u svezi s djelovanjem zajednica kulturno-umjetničkih udruga.

IX. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 28.

Postojeće zajednice, udruge amaterske kulture i HSK uskladit će svoju organizaciju i akte s odredbama ovoga Zakona u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
Ministar kulture donijet će propise za koje je ovlašten ovim zakonom u roku od 60 dana od dana njegova stupanja na snagu.
Upravna tijela županije i Grada Zagreba nadležni za poslove kulture donijet će akte iz članka 11. stavka 2. ovoga Zakona u roku od 60 dana od dana njegova stupanja na snagu.

Članak 29.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u *Narodnim novinama*.

6.4. Obrazloženja strateških okvira legislative

Prijedlog *Zakona o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (s regionalnim podružnicama), autorova je prilagodba hrvatskim uvjetima slovenskog *Akta o osnivanju Javnoga sklada Republike Slovenije za kulturne djelatnosti* (Vlada Republike Slovenije, 2000.) kojim je u Sloveniji ustanovljena javna ustanova, u cilju strukovne i organizacijske potpore za razvoj *ljubiteljskih* (amaterskih, op. D. J.) *kulturnih aktivnosti*.[185] Riječ amaterizam, pritom je namjerno izbjegnuta kao sinonim za nestručnost ili diletantizam, zamjenjujući je sa složenicom *ljubiteljske kulturne aktivnosti*. Ovdje također priložena druga varijanta *Zakona o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture*[186] (bez regionalnih podružnica) pokušaj je autora, ukoliko već na državnoj razini ne postoje sredstva i za rad regionalnih podružnica HSK-a, (predmnijeva dodatna sredstva za jednog zaposlenika po hrvatskim županijama koje ispunjavaju uvjete za regionalne podružnice) da se iznjedri makar jedno minimalno zadovoljavajuće rješenje na državnoj razini za uspješno funkcioniranje nacionalne organizacije za očuvanje i razvoj kulturno-umjetničkog amaterizma, HSK-a, koje se pak poslije, u slučaju rasta prihoda proračuna, može nadograđivati s varijantom koja

[185] Službeni naziv organizacije je *Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti* (http://www.jskd.si).
[186] Druga varijanta *Zakona o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (bez regionalnih podružnica) je također autorova prilagodba hrvatskim uvjetima slovenskog *Akta o osnivanju Javnoga sklada Republike Slovenije za kulturne djelatnosti* (Vlada Republike Slovenije, 2000.).

uključuje i regionalne podružnice. Treba istaknuti da je prijedlog spomenutog Zakona nastao jer autor dijeli, odnosno podržava slovensku pretpostavku (zbog koje je u Sloveniji i ustanovljen *Javni sklad Republike Slovenije za kulturne djelatnosti*) „da amaterske kulturne djelatnosti, ako su u nacionalnom interesu, nije moguće u cijelosti prepustiti ili dati u ovisnost od pojedinih lokalnih razina“ pa je stoga potrebno „naći takvi oblik organiziranosti na državnoj razini, koji će održavati spontanost, slobodu i neposrednost amaterskog djelovanja u kulturi i istovremeno dati stabilnu potporu različitim nositeljima te djelatnosti“ (usp. Neubauer, 2014, 51).

Tako bi se spomenutim Zakonom (s regionalnim podružnicama) uredila sljedeća osnovna pitanja:

- utvrđuje se namjena i djelatnost HSK-a u svrhu sustavnog ravnomjernog razvoja i očuvanja kulturno-umjetničkog amaterizma;
- određuju se zadaće HSK-a: osiguranje stručne i organizacijske potpore razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti; provođenje verificiranog cjeloživotnog obrazovanja i stručnog osposobljavanja voditelja folklornih, plesnih, glazbenih, kazališnih i likovnih udruga, kao i svih ostalih stručnjaka zaduženih za stručan i kvalitetan rad amaterskih kulturno-umjetničkih udruga; organiziranje državnih susreta i festivala različitih oblika kulturno-umjetničkog amaterskog djelovanja; znanstveno praćenje i evaluacija stanja; poticanje i promicanje svih oblika amaterskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva; nakladnička djelatnost, posebice tiskanje notnog, folklornog, dramskog, književnog i likovnog materijala s ciljem pomoći u radu brojnih kulturnih udruga, čime se obogaćuje i čuva hrvatsko kulturno blago; održavanje, njegovanje i poticanje kulturne suradnje s Hrvatima izvan domovine, a prije svega njihovu kulturno-umjetničku amatersku djelatnost; iniciranje osnivanja zajednica kulturno-umjetničkih udruga kao nevladinih udruga na županijskom nivou; poticanje te organiziranje kulturnih djelatnosti koje pospješuju brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja u Republici Hrvatskoj, odabiranje najuspješnijih amaterskih udruga za sudjelovanje na međunarodnim amaterskim festivalima izvan granica Republike Hrvatske i razmjena kulturne produkcije; realiziranje suradnje sa srodnim organizacijama u inozemstvu; dodjela priznanja kulturno-umjetničkim društvima i njihovim članovima, te upravljanje i raspolaganje s namjenskom imovinom i financijskim sredstvima koje osnivač osigurava za organiziranje i sufinanciranje programa i projekata na području djelatnosti HSK-a;
- utvrđuju se tijela HSK-a, a to su Upravno vijeće od devet članova, od kojih se većina njih (7) imenuje na prijedlog nevladinih županijskih Zajednica kulturno-umjetničkih udruga

(svojevrsna deetatizacija i demokratizacija ili podruštvljavanje kulture) i Ravnatelj te se uređuju njihove nadležnosti, dužnosti i odgovornosti;

- utvrđuju se stručno-programski savjeti kao stručno-savjetodavna tijela Upravnog vijeća, njihov sastav i stručna služba HSK-a koja obavlja stručne, organizacijske, financijske i administrativno-tehničke poslove;
- utvrđuju se regionalne područnice HSK-a (deetatizacija i demokratizacija kulture), koje uz očuvanje regionalnih kulturnih posebnosti osiguravaju i ravnomjeran razvoj područja Republike Hrvatske za koje su organizirane, te kriteriji za njihovo organiziranje, postupak imenovanja voditelja regionalne područnice na osnovi mišljenja savjeta područnice koji čine predstavnici udruga s područja jedinice kao i postupak konstituiranja savjeta regionalnih područnica te njihova nadležnost kao savjetodavnih tijela ravnatelja;
- utvrđuju se izvori financiranja, imovina HSK-a, opći akti, prijelazne i završne odredbe.

Nažalost, obje spomenute varijante nisu prihvaćene od nadležnog *Ministarstva kulture*, koje je u mandatu ministrice Andreje Zlatar Violić predložilo *Hrvatskom saboru kulture* uređivanje ovog područja amaterske kulture *Vladinom uredbom o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (Prilog 9.7.). Skupština HSK-a, održana 25. siječnja 2013., odbila je prijedlog Vladine uredbe uz obrazloženje kako ne bi osigurala „koordinaciju i povezivanje buduće ustanove i kulturno-umjetničkih udruga na terenu, što je jedna od osnovnih zadaća današnjeg Hrvatskog sabora kulture“ (HSK, 2013, dopis). Štoviše, kako bi potvrdila „svoju spremnost [za] ostvarenje rezultata koji bi se spomenutim Prijedlogom zakona i ostvarili, Skupština HSK-a donijela je odluku o darivanju prostora [cca. 300 m² u centru Grada Zagreba, op. D. J.] Hrvatskog sabora kulture budućoj ustanovi, pod uvjetom da ona nastane temeljem predloženog *Zakona o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture*“ (Ibid.). Kako daljnja suradnja po ovim pitanjima nije nastavljena, na sjednici Upravnog odbora HSK-a, održanoj 4. lipnja 2013., na inicijativu autora, donesena je odluka o upućivanju novog prijedloga *Ministarstvu kulture*: izrade *Zakona o amaterskoj kulturi* kao inačice postojećeg *Zakona o tehničkoj kulturi*, kojim je uređena djelatnost tehničke kulture i udruga tehničke kulture, njihovih Zajednica i Saveza te javnih potreba. Na toj ideji, već u prosincu 2013., aktualizirana je zajednička suradnja *Ministarstva kulture* i HSK-a, na izradi nacrta *Zakona o amaterskoj kulturi*, koji je pravno oblikovala zadužena djelatnica *Ministarstva kulture*, gđa Mirjana Bujdo Vađina, dipl. iur., dok je autor izradio za to potrebnu ocjenu stanja i osnovna pitanja, koja se trebaju urediti Zakonom, te posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći. Konačne Izmjene i dopune nacrta Zakona na svojoj 9. izvanrednoj sjednici, 16. siječnja 2014., izradio je Upravni odbor HSK-a, te su iste upućene Upravi za pravne poslove *Ministarstva*

kulture. Krajem iste godine, MKRH uvrstilo je *Zakon o amaterskoj kulturi* u svoj Plan normativnih aktivnosti za drugo tromjesečje 2015. godine. Nastavno na zamolbu zamjenika ministra kulture RH gospodina Alena Kajmovića, sa sastanka održanog 7. srpnja 2015., HSK je uputio *Ministarstvu kulture* Prijedlog radne skupine za izradu *Zakona o amaterskoj kulturi*.[187] Promjena vodstva *Ministarstva kulture* u 2016. godini, rezultirala je i prestankom uspostavljene suradnje na izradi spomenutog Zakona.

Ovdje predstavljen predložak *Zakona o amaterskoj kulturi*, u kojem je autor nadopunio i izmijenio članak 2., 3. i 5., te ga dopunio člancima 19., 20., 21., 22., 23., 24. i 27., predstavlja treću mogućnost i prijedlog pravne regulative u cilju očuvanja i unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma RH, s naglaskom da za njegovo provođenje nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u Državnom proračunu, niti u proračunima jedinica lokalnih i regionalnih samouprava, jer je njegova realizacija predviđena u okviru postojećih sredstava na spomenutim razinama. Njegova značajna novina jest 10% financiranje kulturno-umjetničkih udruga od dijela prihoda od igara na sreću, čime bi Hrvatska na nacionalnoj razini stala donekle uz bok Sloveniji po pitanju financiranja ove djelatnosti, i to na upola manjem broju stanovnika. Razlog zakonskog propisivanja točnog postotka lutrijskog prihoda namijenjenog ovim udrugama leži u činjenici da su one do sada u ukupnoj razdiobi tih sredstava dobivale neznatni dio u odnosu na druge organizacije u kulturi, ili pak udruge u sportu i tehničkoj kulturi.

Predloženim *Zakonom o amaterskoj kulturi* uređuju se sljedeća osnovna pitanja:

- obavljanje djelatnosti kulturno-umjetničkog amaterizma (udruge amaterske kulture),
- utvrđuje se da javne potrebe Republike Hrvatske u amaterskoj kulturi, za koje se sredstva osiguravaju iz Državnog proračuna, jesu aktivnosti i djelatnosti u svezi s djelovanjem HSK-a, i to: osiguranje stručne i organizacijske potpore razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti; provođenje obrazovanja i stručnog osposobljavanja voditelja kao i svih ostalih stručnjaka za rad s udrugama i očuvanje kulturnih posebnosti kroz seminare, radionice i programe verificiranog obrazovanja; organiziranje državnih manifestacija (susreta i festivala) različitih oblika kulturno-umjetničkog amaterskog djelovanja; praćenje i evaluacija stanja; poticanje i promicanje svih oblika amaterskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva;

[187] Za članove Radne skupine za izradu *Zakona o amaterskoj kulturi* predloženi su: Zdravko Obradović, dipl. ing., Dejan Buvač, Vesna Papac, prof. njemačkog i španjolskog jezika, Josip Perčević, red. prof. mr. art. Josip Jerković, dirigent, dr. sc. Stjepan Sremac, etnolog i etnokoreolog, prof. dr. sc. Sanja Nikčević, dr. sc. Grozdana Marošević, mag. Igor Teršar (Slovenija) i Dražen Jelavić, prof.

međunarodna kulturna suradnja; realiziranje natječaja za nova umjetnička djela namijenjena udrugama amaterske kulture; razvijanje nakladničke djelatnosti od interesa za kulturno-umjetnički amaterizam; pružanje stručne i organizacijske pomoći županijskim zajednicama udruga i udrugama amaterske kulture; rad na daljnjoj izgradnji cjelovitog ustroja kulturno-umjetničkog amaterizma na cijelom području RH; organiziranje gostovanja najboljih ansambala i sekcija; te dodjela priznanja i nagrada kulturno-umjetničkim udrugama i njihovim članovima;

- utvrđuje se da javne potrebe jedinica regionalne samouprave u amaterskoj kulturi, za koja se sredstva osiguravaju i iz proračuna županije, Grada Zagreba, jesu aktivnosti, poslovi i djelatnosti lokalnog značenja, koje one utvrde kao svoje javne potrebe u svezi s djelovanjem zajednica kulturno-umjetničkih udruga, koje se osnivaju za područje županije i Grada Zagreba, i to: poticanje i promicanje svih oblika kulturno-umjetničkog amaterizma i osiguranje njegove stručne i organizacijske potpore; koordiniranje i povezivanje članica zajednice u cilju bolje suradnje i podizanja kvalitete rada; stručno usavršavanje i osposobljavanje voditelja udruga; organiziranje županijskih manifestacija i izbor najuspješnijih predstavnika za državne manifestacije; praćenje i evaluacija stanja i potreba djelatnosti; dodjeljivanje priznanja udrugama i njihovim članovima; razvijanje nakladničke djelatnosti; poticanje i organiziranje kulturne djelatnosti na kulturno nerazvijenim područjima županije; suradnja sa zajednicama drugih županija u organizaciji međuregionalnih manifestacija te vođenje baze članova;
- HSK postaje najviše nacionalno tijelo amaterske kulture čija je djelatnost od značenja za promicanje svekolike amaterske kulture u Republici Hrvatskoj, a u koje se slobodno udružuju zajednice amaterskih kulturno-umjetničkih udruga županija, Grada Zagreba, gradova i općina;
- osnivanje zajednica kulturno-umjetničkih udruga za područje županija i Grada Zagreba i njihove zadaće;
- dodjela i kriteriji za stjecanje statusa vrhunske organizacije s područja amaterske kulture te dodjela Državne nagrade HSK-a;
- financiranje amaterske djelatnosti, nadzor i kaznene odredbe.

Donošenjem predloženog Zakona realizirat će se strategija dugoročnog ravnomjernog razvoja i očuvanja svih oblika kulturno-umjetničkog amaterizma RH te očuvanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih kulturnih posebnosti. Tome će doprinijeti Zakonom propisane javne potrebe i piramidalan ustroj kulturno-umjetničkog amaterizma, od zajednica kulturno-umjetničkih udruga ili djelatnosti kao nevladinih udruga, koje se osnivaju na županijskom nivou (tamo gdje još nisu osnovane), i HSK-a, kao najvišeg tijela amaterske kulture. Takav

ustroj osigurat će, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou, umreženost, koordinaciju i povezivanje amaterskih udruga u interesu bolje suradnje i podizanja kvalitete rada, poticanje i promicanje svih oblika kulturno-umjetničkog stvaralaštva pa samim time pristup i participaciju umjetnosti i kulturi,[188] stručnu i organizacijsku potporu razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti, stručni kadar (među inim i s pravom upisa stečenog zvanja u radnu knjižicu) za rad s kulturno-umjetničkim udrugama i očuvanje kulturnih posebnosti, koordinirane, umrežene i piramidalno povezane državne, regionalne (međužupanijske) i županijske manifestacije svih oblika kulturno-umjetničkog stvaralaštva, praćenje i evaluaciju stanja te potreba ove djelatnosti, stvaranje novog umjetničkog stvaralaštva namijenjenog udrugama amaterske kulture, nakladničku djelatnost od posebnog interesa za amaterske djelatnosti, dodjelu priznanja udrugama i pojedincima te javnu bazu aktivnih udruga amaterske kulture. Poticanjem i organiziranjem kulturne djelatnosti pospješit će se brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja u Republici Hrvatskoj. Realizacijom gostovanja najuspješnijih amaterskih udruga osigurat će se primjereno predstavljanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva RH na festivalima unutar i izvan granica Republike Hrvatske, razmjena vrhunske kulturno-umjetničke produkcije te suradnja s međunarodnim organizacijama i udrugama Hrvata u inozemstvu. Dodjela državnih nagrada udrugama i pojedincima, kao i statusa vrhunske amaterske organizacije, pretpostavlja dodatni poticaj ovoj djelatnosti.

[188] Prema nacionalnom izvještaju projekta *Pristup kulturi – analiza javnih politika*, u RH ne postoji „konzistentna nacionalna politika za umjetničko obrazovanje ili nacionalna politika i/ili strategija za promociju pristupa i participacije djece i mladih umjetnosti i kulturi“ (IRMO, 2014, 15). Štoviše, prethodno ne postoji ni za druge dobne skupine pa bi i u tom smislu kulturno-umjetnički amaterizam, organiziran putem Zakona, mogao ponuditi kvalitetno i konzistentno rješenje.

7. ZAKLJUČAK

Od samih početaka odnosa etnomuzikologije i glazbenog amaterizma, koje su postavili nekadašnji sakupljači i ukajditelji za vrijeme hrvatskog narodnog preporoda, današnji melografi, folkloristi i etnomuzikolozi, pa do današnjeg doba, svima njima zajednički fokus interesa ili predmet istraživanja bio je stvaralački produkt ili izraz kulturno-umjetničkog djelovanja ljudi, današnjih glazbenih amatera. U tom poslu nailazili su na brojne poteškoće - od indiferentnosti prema njihovom radu (prisutno i nadalje) pa do proskribiranja grijehom predmeta njihova rada, ili pak svećeničke zabrane pjevanja njihovim kazivačima (npr. ladaricama) poradi prokletstva duše. Sve do negdje sredine 20. stoljeća sakupljali su i analizirali starije i novije slojeve narodnih popjevaka iz Hrvatske i susjedskih južnoslavenskih zemalja, varoške pjesme, u manjem opsegu crkvene pučke melodije i iznimno rijetko čistu instrumentalnu glazbu. Sve to u cilju otkrivanja osobitosti narodne glazbe južnoslavenskih naroda, odnosno Hrvatske koje bi pomogle skladateljima u stvaranju njihovih nacionalnih glazbi ili pak razgraničenja pojedinih područja hrvatskog glazbenog folklora.

Božidar Širola, pritom je, uz sakupljanje građe i istraživanje hrvatskog glazbenog folklora, značajnije proširio predmet etnomuzikološkog istraživanja i na njegove jedine nositelje - ogranke *Seljačke sloge*, njihove smotre i krovnu organizaciju *Središnjicu Seljačke sloge*. Nažalost, njegovu već tada i tako antropološki zamišljenu etnomuzikologiju u RH nisu nadalje nastavili razvijati njegovi sljednici Vinko Žganec i Stjepan Stepanov, pa tako i Jerko Bezić, unatoč djelovanju potonjega na širenju predmeta dotadašnjeg etnomuzikološkog istraživanja, uvođenjem nove paradigme - folklorne glazbe (krajem 1970-ih), u cilju razumijevanja cjelovite glazbene kulture određene zajednice (Bezić, 1980, 560). Štoviše, i takva etnomuzikologija bila je uža od antropološke jer je i dalje fokusirala analizu folklornih glazbenih pojava bez proučavanja konteksta, specifičnosti izvođenja, funkcija i značenja folklorne glazbe (Marošević, 2010, 23-24).

Glazbeni amaterizam, pa i njegov produkt – muziciranje, koje je već Jerko Bezić definirao kao nefolklornu djelatnost koja „posredno djeluje i na lokalnu folklornu glazbu“ (Bezić, 1981, 71), stoga se uglavnom proučava u cilju još uvijek aktualnog fokusa njegove etnomuzikološke paradigme - folklorne glazbe određene društvene zajednice. Produkti glazbenog amaterizma (osim onih folklornog karaktera), pa onda posljedično i njegov cjelokupni kontekst, funkcije i značenja, tako su i nadalje uglavnom ostali neistraženi i neopravdano zanemareni etnomuzikološkim istraživanjima na nacionalnom nivou.

I njegov prikazani organizirani i neprekinuti kontinuitet na našim prostorima od skoro dva stoljeća, unatoč nesklonim društvenim uvjetima, govori u prilog potrebe za spomenutim istraživanjima. Od početaka organiziranja amaterskih društava i njima koherentnih krovnih organizacija pa do drugog desetljeća trećeg tisućljeća, glazbeni amateri ističu se kao jedinstveni nositelji (i pokretači) kulturnih akcija i kulturnog identiteta upravo zbog neprekinutog kontinuiteta djelovanja, funkcioniranja i u onim mjestima gdje nema kulturne aktivnosti, broja realiziranih akcija te uključenih sudionika. Time su značajno doprinijeli i još uvijek doprinose hrvatskoj glazbenoj kulturi kao i onoj posvemašnjoj te očuvanju i razvoju hrvatskog identiteta. Neke njihove akcije ostale su upisane zlatnim slovima u hrvatsku povijest kao što je skladanje prve hrvatske nacionalne opere *Ljubav i zloba* Vatroslava Lisinskog i njeno prvo uprizorenje koje su realizirali u reproduktivnom smislu pretežno amateri (Blažeković, 1985, 117) u suradnji s profesionalcima. U tim prvotnim akcijama glazbeni amateri uspješno su surađivali s profesionalcima zbog tada nerazvijene profesionalne scene. Njenim razvijanjem nestaje i potreba profesionalaca za takvom suradnjom, uspostavlja se podcjenjivački odnos profesionalne kulturne svijesti prema amaterskoj kulturi (Šuvar, 1982, 99), što doprinosi i manjoj zainteresiranosti društva prema djelovanju amatera.

Unatoč 92-godišnjem neprekinutom kontinuitetu hrvatskih krovnih amaterskih organizacija[189] i njihovoj tradiciji dugoj 142 godine,[190] još uvijek u znanstvenom, stručnom, društvenom i političkom diskursu nije raspravljena potreba njihovog postojanja, a kamoli način funkcioniranja, što doprinosi padu ugleda i društvene uloge te neorganiziranosti glazbenog i svekolikog amaterizma RH.

U cilju revalorizacije glazbenog amaterizma i promjene spomenutih negativnih trendova, predlaže se njegova nova definicija. Ona podrazumijeva amatersko muziciranje u širem smislu, njegovom totalitetu u kojem se sinergijski fuzionira značaj stvaralačkog sudjelovanja u glazbenoj ili glazbeno-plesnoj izvedbi[191] s drugim neizvedbenim aktivnostima i njihovim značenjima. Takva definicija značajno je utjecala na odabir teme našeg istraživanja i obilježila ju, a na kraju je omogućila i bolji uvid u nju i razumijevanje.

Dosadašnja podjela glazbenog amaterizma na ruralni i urbani (v. Tomašek, 2009, 477) nije zadovoljavajuća zbog praktičnih izuzetaka pa se predlaže nova, i to prema vrsti izvođačkog tijela (npr. puhački orkestri, pjevački zborovi etc.), a tek potom, ukoliko je to potrebno, i prema vrsti izvedene glazbe, odnosno specifičnom glazbenom izričaju. Unutar te

---

[189] *Središnjica Seljačke sloge*, osnovana 1925. godine, na godišnjoj skupštini održanoj 28. siječnja 1969. godine donijela je Odluku o integraciji s *Prosvjetnim saborom Hrvatske*.
[190] *Hrvatski pjevački savez* osnovan je 1875. godine.
[191] Sudjelovanje u plesnoj izvedbi podrazumijeva i sudjelovanje u glazbenoj izvedbi.

podjele moguće je raditi podpodjele u cilju kvalitativno-kvantitativnih analiza i praćenja razvoja pojedinih izvođačkih tijela, no od takvih nacionalnih analiza poprilično smo udaljeni zbog neorganiziranosti ovog sektora.[192] Prema bazi članstva HSK-a koja se vodi po spomenutoj praktičnoj podjeli i sadrži mnoge druge značajne podatke, velika većina njegovih članica, čak 1.495 od 1.925, ima glazbeni predznak.

Ocjene istraživanja stanja glazbenog amaterizma s kritikom prikazat ćemo kroz sažetke analitičkih kategorija:

1. Postojeća pravna regulativa (zakoni i Uredba) u značajnoj mjeri birokratizira, otežava i „guši“ rad udruga, podiže trošak njihova poslovanja i doprinosi netransparentnom trošenju proračunskih sredstava, dok je tek u manjoj mjeri doprinijela uređenju ove djelatnosti jer je mnoge udruge nisu u mogućnosti provoditi, a niti malo ne doprinosi stvaranju pozitivnih uvjeta za razvoj. Velika je prijetnja poslovanju, utječe na likvidaciju ili pak poslovanje mimo zakona, posebice udruga s malim prihodima ili bez njih uopće. Iako postoje saznanja o neosviještenosti, nespremnosti i neosposobljenosti udruga u odgovoru potrebama današnjih natječaja, začuđujuća je indiferentnost države i jedinica lokalne te regionalne samouprave u održavanju takvog stanja, štoviše dodatno ga otežavaju novim administrativnim uvjetima.

2. Nikakav oblik praćenja rada amaterskih udruga ne postoji na nacionalnom nivou u Republici Hrvatskoj, što podrazumijeva prikupljanje i analizu podataka o njihovom radu i osobitostima, pa samim time ni nadležnih zakonskih rješenja, a kako bi se trajno zabilježila kulturno-umjetnička dostignuća ovih udruga ili pak pomoglo u prilagođavanju uvjeta za njihov rad. Spomenuto postoji, kao i nadležna zakonska rješenja, samo u cilju njihove registracije i inspekcijskog nadzora nad radom udruga. Takvo stanje, osim što je indikatorom nedostatka društveno-političkog interesa pa samim time i adekvatne valorizacije, rezultira sve većim „sivim“ zonama (nepoznavanju), nemogućnostima praćenja pa onda i sudjelovanja u unapređenju ovog sektora. Izuzetak spomenutom su područja gdje su osnovane zajednice udruga pojedinih hrvatskih županija pa se donekle prati problematika rada udruga, i to samo njihovih članica, na isti način kao i što to radi HSK za svoje članice.

3. Udruge uglavnom ostvaruju mala i nedovoljna, pa čak i nikakva financijska sredstva, zbog čega im je osnovni problem plaćanje honorara za rad stručnog voditelja, neophodno potrebnog. Za mnoge od njih takvo stanje znači nemogućnost njegova angažiranja, diletantizam, nestručni rad i umanjenu umjetničku vrijednost, manji društveni značaj, a

[192] Nacionalne analize amaterskih izvođačkih tijela mogle bi se raditi u prigodama selekcije za državne smotre ukoliko bi se uključile udruge iz svih hrvatskih županija. Kako u RH ne postoje državne smotre kulturno-umjetničkog amaterizma, već samo smotre koje su od većeg ili manjeg državnog značaja, tako ne postoje ni za njih selekcije u kojima sudjeluju udruge iz svih hrvatskih županija.

naposljetku likvidaciju ili daljnje djelovanje u neregistriranom ili spontanom obliku. Postojeći zakonski i podzakonski akti ne doprinose unapređenju tako loše financiranog amaterizma, štoviše dodatno odbijaju entuzijaste udruga od prijavljivanja na natječaje pa i financiranja. One udruge koje opstanu i dalje će ovisiti o samofinanciranju, proračunima (državnim i lokalnim) sa svim negativnostima javnih poziva i biti uglavnom bez podrške poduzetnika.

4. Osnovna djelatnost većine udruga obuhvaćenih istraživanjem, pa tako i u RH, jest bavljenje izvornim folklorom, podrazumijevajući pritom izvorni ili tradicijski ples, koji kao svoje glavne sastavnice obuhvaća pjevanje i sviranje tradicijskih pjesama te narodnu nošnju kao vizualni aspekt. Uočena je opasnost nestanka izvornog folklora zbog sveprisutnog trenda neadekvatnog scenskog prilagođavanja posebice od mlađih voditelja te preuzimanje folklora drugih krajeva nauštrb njegovanja specifično-zavičajnog kao posljedica utjecaja jače emitivnih kulturnih područja ili rada „univerzalnih“ voditelja. Potencijal i svekoliko značenje ovih udruga, prisutnih u gotovo svim jedinicama lokalne i regionalne samouprave, a koje broje 43% djece od ukupnog broja članstva, još uvijek nije prepoznat u odnosu na njihovu djelatnost očuvanja izvornog folklora, koja u sebi objedinjuje svojevrsni istraživački centar, muzej, odgojnu instituciju, glazbenu školu te neku vrstu umjetničkog ansambla, odnosno cjelokupni kulturni sustav, zbog čega se gube vrijednosti i posebnosti hrvatske kulturne baštine.

5. Udruge djeluju u prostorima koji uglavnom nisu u njihovom vlasništvu, osim u iznimno rijetkim slučajevima, kao rezultat inicijativa ovih društava u prošlosti. Dodijeljeni im prostori na korištenje od grada, škole ili vatrogasaca, uglavnom ne pružaju niti minimalne tehničke uvjete (nemaju: vode, WC, grijanje, hlađenje, urušavaju se, poplavljeni su), a kamoli one umjetničke, u smislu prilagođenosti specifičnim umjetničkim izričajima (ples na baletnom podu s amortizacijom umjesto betonskom), ili pak uvjete za očuvanje njihove opreme i arhive, što je nerijetko razlogom njihova uništenja. Budući da ih dijele s drugim udrugama, nisu im dostatne za rad sa svim sekcijama tijekom cijelog tjedna. Ipak, i za korištenje takvih neadekvatnih prostorija plaćaju režije, najamninu koja predstavlja jedan od njihovih najvećih problema ili imaju obvezu njihovog održavanja, što im je svakog dana sve teže.

6. Nabavka nošnje, izvorne ili rekonstruirane (od cjelokupne opreme za djelovanje), predstavlja jedan od najznačajnijih problema većini udruga. Podjednak je broj udruga koje imaju svoj fundus nošnji i onih koje ih nemaju u svom vlasništvu zbog nedostatka: sredstava, izvornih nošnji (posljedica rata i neadekvatne brige), materijala za izradu rekonstrukcije ili čuvanja po kućama. Iako je nabavka kvalitetnih opanaka mnogo lakša, i u ovom slučaju je podjednak broj udruga koje ih nemaju i onih kojima su oni jedino što mogu osigurati svojim

članovima. Pohvaljena je nabava instrumenata uz potporu *Ministarstva kulture*, dok su svega četiri udruge istaknule kako imaju koreografije. Evidentno je loše stanje opremljenosti udruga što će u konačnici značiti manji potencijal za udruživanje novih članova, manje kvalitetan rad i lošiju prezentaciju, demotivaciju članova uslijed negativnih kritika stručnjaka zbog nekvalitetne rekonstrukcije ili miješanja starije i novije nošnje, smanjene mogućnosti za programsko proširenje rada iz izvornog u scenski-prilagođeno i nova gostovanja te angažiraniji rad članova, a na kraju njegovanje uglavnom izvornog folklora.

7. Brojno stanje članstva udruga iznosi oko 54 člana, što govori o masovnijem obliku društvenog organiziranja. Mjesto je to susreta članova različitih dobnih skupina, od vrtićke pa do onih s 80-ak godina, koji ponegdje zajedno participiraju, što predstavlja značajnu karakteristiku djelatnosti. Djeluju unutar sekcija, ustrojstvenih oblika udruga, a sukladno osobnim afinitetima prema različitim granama amaterizma. Suštinski značaj dan je generalnom nedostatku članova, posebice nedostaje muških članova i glazbenika, a potom i pripadnika starije dobne skupine potrebnih zbog transmisije znanja sa starih na mlade. Razlozi nedostatka članstva su: problem pomlađivanja i nepovratnog odlaska mladih na fakultete ili za poslom, profesionalizacija tamburaša, osipanje članstva, gubitak starije generacije, nezainteresiranost za bavljenje folklorom već za npr. moderne plesove i igrice, nedostatak slobodnog vremena i opreme, neodlazak na gostovanja te promjena voditelja, pa time i pedagoškog pristupa djeci. Udruge su predložile rješenja za povećanje članstva, no za mnoge razloge njihova nedostatka realno nema pomoći bez mjera posebne pravne regulative. Stoga će takvo predočeno loše i deficitarno stanje za mnoge od njih značiti nemogućnost postizanja optimalnih uvjeta za kvalitetnu produkciju i stvaralački rad te smanjenu društvenu ulogu, a u samo iznimnim slučajevima ostvarivanje značajnijih umjetničkih rezultata.

8. Udruge, svjesne vrijednosti znanja koje im trenutno najviše nedostaje, suštinski značaj daju problematici stručnog vođenja udruge zbog nedostatka stručnih voditelja u njihovoj okolici te sredstava za njihov angažman. Podjednak je broj udruga sa stručnim voditeljem i onih koje ga nemaju. Potonje angažiraju tome sklonije svoje članove, koje dodatno osposobljavaju putem različitih seminara, što nije lako jer je njihov broj poprilično malen u užoj okolici udruga. Kod pak angažiranih voditelja uočene su sljedeće negativne karakteristike: neozbiljnost u radu, slab autoritet, upitnost naobrazbe, nedostatak pedagoškog pristupa (deranje na djecu) te problem međusobne zaraćenosti voditelja udruga (potpiruju sukob udruga poradi egoističkih ciljeva). Ovakvo sveukupno loše stanje kadra za rad s udrugama za veći broj udruga znači diletantizam (nestručni i nepedagoški rad) umjesto kulturno-umjetničkog rada te umanjivanje kulturno-umjetničkih vrijednosti.

9. Udruge prepoznaju umjetničke ili tehničke probe kao bitnu sastavnicu za njihov uspješan rad. Održavaju ih u svojim središtima u cilju pripremanja programa za nastupe ili pak u okviru manifestacija, gdje ih ne propuštaju unatoč otegotnim okolnostima, a kako bi u umjetničkom i tehničkom smislu prilagodili svoje programe novim scenskim i zvučnim okolnostima. U središtima udruga uočeni su problemi u prigodama održavanja njihovih proba: nedostatak članova zbog zauzetosti sezonskim poslovima i stručnih voditelja u užoj okolici za njihovo redovito održavanje, neadekvatni prostorni uvjeti (hladan prostor) i neozbiljnost rada voditelja. U tako ograničavajućim okolnostima nije za očekivati uspješno održavanje proba pa ni značajnije rezultate rada.

10. Udruge uz kulturno-umjetnički rad, produciraju i smotre različitih karaktera te vrijednosti (interne, županijske, „državne“), prikazujući tako veći status i organizacijske vještine, koje im omogućuju poznanstva i povezanost s drugima, pronalazak nastupa i odlazak na atraktivnija putovanja. Organizator smotre zbog nedostatka sredstava za sendviče i piće sudionika bilježi smanjenje broja gostujućih udruga od čak 80% u odnosu na nekad, pa je istu preimenovao u koncert. I drugi organizatori imaju navedeni problem dijelom i zbog odredbi javnog poziva nadležnog Ministarstva pa sada sve više i jedinica lokalne te regionalne samouprave koje definiraju troškove prehrane i pića sudionika smotri kao neprihvatljive. Tako zapravo iskazuju nerazumijevanje jer sendviči i sokovi za sudionike smotri (dobrim dijelom su to djeca) u amaterizmu predstavljaju nužnost, za razliku od profesionalizma gdje su rasipanje proračunskih sredstva, budući da profesionalci za svoj rad primaju naknadu. Osim smotri, udruge realiziraju koncerte, humanitarne projekte, različite edukativne radionice, izdavačku djelatnost, čak su i sudionice kulturne industrije u smislu proizvodnje i prodaje autohtonih suvenira (npr. košarica od slame) čime obnavljaju hrvatsku nematerijalnu kulturnu baštinu (vještinu pletenja).

11. Nesaživjele regionalne (međužupanijske) smotre amatera,[193] kao posljedica nepostojanja regija i nemogućnosti udruga te pojedinaca za njihovu provedbu, negativno doprinose stanju ovog sektora jer nisu potpora njegovom piramidalnom sustavu očuvanja i razvoja, izvrsnosti manifestacija od državnog značaja u organizaciji HSK-a te očuvanju i razvitku regionalnih kulturnih posebnosti. Iskazana medijska nezainteresiranost za kulturno-umjetnički amaterizam također negativno doprinosi ovom području.

12. Gostovanja u Hrvatskoj i inozemstvu na kojima udruge prezentiraju svoje kulturno-umjetničke programe predstavljaju njihovu suštinsku potrebu (unatoč društvenom

[193] Regionalne smotre kulturno-umjetničkog amaterizma redovita su i organizirana kulturna aktivnost u Sloveniji pod nazivom *regijska tekmovanja ili srečanja*.

poistovjećivanju s luksuzom) jer i s njima potiču dolazak i ostanak mladih članova. Njihov broj varira od 0 do čak nevjerojatnih 46. I kod gostovanja su uočeni problemi: smanjenje njihova broja na skoro pola zbog sve teže realizacije i nedostatka sredstava ili tamburaša kao pratnja plesu te smanjenih mogućnosti udruga domaćina gostovanja, samofinanciranje, bliže destinacije unutar općine umjesto udaljenijih, nemogućnost organizacije uzvratnih gostovanja koja je prijetnja budućima te zamrlost županijskih smotri kao destinacija s dodatnom vrijednošću. Ovako loše stanje znači manji potencijal za udruživanje novih članova, osipanje postojećeg članstva, smanjenje kvalitete rada, svojevrsnu izolaciju, izostanak socijalne kohezije i mogućnosti stjecanja lokalnog, regionalnog i nacionalnog kulturnog identiteta, a na međunarodnom planu neuspostavljanje međukulturnog dijaloga i prezentacije hrvatskog kulturnog identiteta.

13. Kulturološka i sociološka značenja amaterizma odražavaju se iz djelatnosti kulturno-umjetničkih udruga. Kao kulturološke značajke prepoznali smo: amaterizam kao inkubator profesionalaca; mogućnost glazbenog obrazovanja i stvaralaštva; očuvanje, revitalizaciju i osvještavanje vrijednosti kulturne baštine pa time doprinos izgradnji individualnog, regionalnog i nacionalnog (kulturnog) identiteta; učenje kulturi u fenomenološkom i antropološkom (akulturaciju) smislu; enkulturaciju; razvoj publike i kulturne ponude; promicanje hrvatske kulture u svijetu i interkulturalni dijalog. U sociološke značajke uvrstili smo: zadovoljenje kulturno-umjetničkih i društvenih potreba pojedinaca pa time i doprinos njihovom općem zdravlju, razvitak različitih individualnih sposobnosti, motivacijski aspekt, odgoj i obrazovanje, socijalizaciju, društvenu koheziju, uključenje u zajednicu, prevenciju ovisnosti, terapeutski i rehabilitacijski učinak, kvalitetno provođenje slobodnog vremena, humanost, društvenu konstantu i uvjet daljnjeg ostanka u RH.

14. Udruge su iskazale primjere pozitivne suradnje s drugim pravnim osobama i njihovim predstavnicima, djelatnicom muzeja, župnikom, turističkom zajednicom i CIOF-om, ali i nedostatak suradnje s glazbenom i osnovnom školom. Primjeri pozitivne suradnje, gdje je ona bila rezultat i uspjeh entuzijastičnih i odgovornih pojedinaca s obje strane, ali i nesuradnje, pokazatelj su nepostojanja politike i njenih strateških dokumenata koji bi stvorili uvjete za međusektorsku i sektorsku suradnju u cilju uključivanja kulturno-umjetničkih sadržaja u zajedničke programe. Štoviše, nesuradnji, nepovezanosti i konkurentskom odnosu ovih udruga doprinose i javni pozivi za predlaganje programa javnih potreba u kulturi države te jedinica lokalne i regionalne samouprave, koji usprkos načelnom podupiranju partnerstva, uglavnom rezultiraju bez udruženih projekata udruga u cilju razvoja amaterske djelatnosti već

na način „svaka udruga sama za sebe“. Ta nepovezanost i nedostatak koordinacije udruga generator je mnoštva problema u ovom sektoru.

15. Odnos udruga - članica HSK-a prema *Hrvatskom saboru kulture* na zadovoljavajućoj je razini. Međutim, propitkivana je mogućnost djelovanja HSK-a kao tijela za pomoć udrugama, u prigodama natječaja (preporuka o radu udruga) i javne tribine (izgradnja prostorija KUD-a), te je istaknuto viđenje HSK-a kao načina za unapređenje trenutnog stanja i zagovarača prema ministarstvima za što veća financijska sredstva namijenjena edukaciji udruga. Uočeno je nerazumijevanje *Ministarstva kulture* prema HSK-u iz rezultata odobrenih potpora, koje su u nekoliko slučajeva značajno manje za njegove manifestacije od nacionalnog značaja, u usporedbi s manifestacijama drugih udruga, županijskog karaktera. Izočnost većine predstavnika lokalnih i regionalnih samouprava (77%) s održanih sastanaka predstavila je negativan i indiferentan odnos prema temi razgovora *Unapređenje kulturno-umjetničkog amaterizma* područja za koje su nadležni, njihovim udrugama te *Hrvatskom saboru kulture*. Spomenuta očekivanja udruga, nerazumijevanje državnog tijela i indiferentan odnos većine samoupravnih jedinica prema pitanjima kulture, pa tako i svojim udrugama te *Hrvatskom saboru kulture*, dobar su pokazatelj potrebe donošenja posebne pravne regulative koja bi na nacionalnom i lokalnom nivou osigurala očuvanje i unapređenje ove djelatnosti.

16. Udruge imaju pozitivan stav prema besplatnim seminarima i radionicama u organizaciji HSK-a te seminaru organiziranom u Vinkovcima, dovodeći ih u korelaciju s osposobljavanjem članova za voditelje, svirače i plesače. Međutim, prisutan je i stav voditelja kako im seminari nisu potrebni što je redovito u suprotnosti s kvalitetom predstavljanja udruge ili npr. dirigiranja njihovog voditelja. Objektivni razlozi njihove izočnosti na seminarima su terminska neusklađenost, troškovi školarine, putovanja, noćenja i prehrane, što nameće potrebu organiziranja istih na područjima županija (racionalizacija troškova i prilagodba programa specifičnom području). Upravo suprotno, u dvije od ukupno tri županije u kojima ne funkcioniraju zajednice, ne realiziraju se programi osposobljavanja voditelja udruga duži niz godina pa se onda ne može očekivati ni smanjenje njihove deficitarnosti niti nastavak njihovog stručnog osposobljavanja. To će u konačnici značiti produbljivanje deficitarnosti kadra za rad s udrugama, smanjenje kvalitete rada udruga, nestajanje specifičnih folklornih tradicija i širenje stranih tradicija u onim područjima u kojima djeluju gostujući, tzv. „univerzalni“ voditelji. U Požeško-slavonskoj županiji, kao rezultat funkcioniranja Zajednice i njenih seminara (potrebni su i nadalje zbog deficitarnosti voditelja), udruga se, osposobivši svoje mlade članice za rad s djecom, oslobodila financijskih obveza prema voditelju.

17. Većina predstavnika udruga istaknula je pozitivan odnos jedinica lokalne samouprave (općine i gradovi) prema svojim udrugama, a samo manji broj iskazao je nedostatak potpore i razumijevanja. S druge strane, većina predstavnika iskazala je neprimjeren odnos jedinica regionalne samouprave (županija) prema udrugama, a samo jedan predstavnik naveo je kako njegova udruga ima jako dobru suradnju sa županijom. Osim toga, zabilježene su posljedice neprimjerenog odnosa prema tri udruge na način da im „nedostaje obilazaka društava“, da se „osjećaju kao teret društvu, odbačenima, kao da ništa ne rade i da samo traže novac“. Uglavnom, uzajamno pozitivan odnos gradova i općina te turističkih zajednica prema udrugama rezultat je ostvarivanja uzajamnih potreba, dok je uglavnom neprimjeren odnos županija posljedica višestruko manje potrebe nadopunjavanja županijskih protokola programima udruga. Generalno sagledavajući cjelokupno stanje djelatnosti, prema udrugama uglavnom prevladava neprimjeren odnos s pozicija RH i jedinica lokalnih i regionalnih samouprava.

18. Poremećaji u radu udruga podrazumijevaju razvijanje kulta dirigenta, stručnog voditelja ili nekog drugog člana (amatera fanatika) čime interesi udruge bivaju podređeni partikularnim interesima pojedinca, a udruga postaje taocem nečijih osobnih interesa pretvarajući njeno višedimenzionalno društveno-korisno djelovanje u običnu alatku za nečiji osobni probitak. Razvijanje upravljačkih kapaciteta udruge, što uključuje funkcioniranje skupštine i upravnog odbora u skladu sa zakonskim odredbama te jasno odvajanje jurisdikcije odgovornosti upravnih od radnih tijela udruge, otklonit će spomenute nepravilnosti u cilju konzumiranja članstva udruge svih onih karakteristika ili vrlina civilnog društva.

19. Problemi koji negativno utječu na kvalitetu rada udruga su: mlado i isključivo žensko članstvo zbog kojeg se ne pjeva kako bi trebalo, nemogućnost poduke članova, izostanak programa rada, neozbiljan voditelj te zatvaranje udruga same u sebe bez potrebe da mijenjaju zatečeno stanje bez napretka. Na prostoru jedne hrvatske županije dogodio se kvalitativni pad udruga u odnosu na 20 do 30 godina unatrag, ali i jednako tako u odnosu na drugu županiju. Sve spomenuto, uočeni problemi i kvalitativni pad posljedica su nedostatka odgovarajuće pravne regulative, koja bi na nivou države i jedinica lokalne te regionalne samouprave propisala minimalne uvjete, odnosno rješenja ujednačene prakse ili standard očuvanja i razvoja kulturno-umjetničkog amaterizma, pa tako i hrvatske baštine te kulture. U protivnom, očekuje se daljnji pad kvalitete rada udruga s obzirom na preveliku fragmentiranost države (576 jedinica), njihovu malu snagu financiranja i u potpunosti različitu (ne)praksu očuvanja i razvoja baštine i kulture.

20. Pretpostavke i ciljevi autorovog iniciranja i sudjelovanja u osnivanju *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije*, nakon njenog petogodišnjeg djelovanja dobrim dijelom su ostvareni, zahvaljujući entuzijastičnoj djelatnici Županije, a što je vidljivo iz prikazanih postignuća u ostvarivanju potreba udruga. Predstavnici udruga ubrojili su u njih: ulaganje sredstava u obrazovanje, oslobođenje od financijskih obveza prema voditeljima jer su zahvaljujući seminarima u organizaciji Zajednice osposobili svoje članice za stručni rad, koordinaciju amaterskog rada i piramidalan sistem organizacije, realizaciju svoje smotre – *Županijskog kulturnog mozaika* na kojoj se mogu predstaviti te međusobno vidjeti i upoznati, značajne pomake u kvaliteti rada na temelju pružene stručne pomoći (osvrti stručnog povjerenstva), organizaciju radnih sastanaka i izmjenu informacija te uključivanje novih članova.

21. Iako su predstavnici udruga artikulirali nužnost postojanja *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Virovitičko-podravske županije*, ona je ipak, u trenutku održavanja fokus grupe, duboko zamrla s radom, i to već drugi puta u zadnjih desetak godina. Razlog je tome zamor i odustanak od rada njenog malobrojnog vodstva, nepostojanje pojedinaca i kritične mase koji bi na volonterskoj osnovi preuzeli iznimno složen posao rukovođenja Zajednicom te izostanak razumijevanja i financijske potpore Županije.

22. I u primjeru *Zajednice kulturno-umjetničkih društava Brodsko-posavske županije* koja također nije saživjela, predstavnici 42 udruge istaknuli su apsolutnu deklarativnu podršku njenom novom osnivanju. Unatoč izabranom koordinatoru i radnoj skupini koji su trebali izraditi prijedlog statuta Zajednice i uputiti ga na osnivačku skupštinu, do osnivanja Zajednice nije došlo jer isti nisu ustrajali u prihvaćenom zadatku. Tako su i u ovom slučaju potvrđeni razlozi neosnivanja Zajednice: nepostojanje pojedinca i kritične mase te indiferentnost Županije. Pritom je začuđujuća indiferentnost Županije koja je deklarativno podržala potrebu osnivanja Zajednice, a da njeno ustanovljenje nije potaknula svojim kapacitetima, tim više jer se iz značajnog broja stavova predstavnika udruga moglo spoznati stanje nezrelog civilnog društva nesklonog suradnji, koje ne poznaje osnove funkcioniranja, organiziranja i financiranja nevladinog sektora pa kao takvo zapravo i ne može biti pokretačem društvenih promjena i boljitka. Uz spomenuto, ponekad su i granice nekih postojećih županija, a koje nisu u skladu s kulturološkim, geografskim i duhovnim nasljeđem, otegotna okolnost u samoinicijativnom povezivanju udruga u zajednice, što tim više postaje zadatkom istih županija. Stoga nije za očekivati, niti od izabranih političkih predstavnika, niti od predstavnika udruga, osnivanje i funkcioniranje spomenutih zajednica u 10 hrvatskih županija u kojima ne postoje, pa onda ni prikazanih potencijalnih rezultata njihovog djelovanja, osim

ako se takvo osnivanje ne uredi pravnom regulativom. Naprotiv, bez legislative, kao što smo vidjeli u primjeru spomenute *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Virovitičko-podravske županije*, upitna je i opstojnost te funkcioniranje postojećih 11 županijskih zajednica kulturno-umjetničkih udruga.

23. Prijedlozi udruga usmjereni su rješavanju njihovih problema na različitim nivoima. Tako bi se na regionalnom i lokalnom nivou, u okviru županijskih i gradskih zajednica udruga, mogla realizirati većina iznesenih prijedloga kao što su: podizanje kvalitete rada; posjedovanje stručnih voditelja; jača suradnja udruga; obogaćivanje festivalskog programa suradnjom udruga; okretanje financiranju iz drugih izvora; smanjenje troškova organizacijom zajedničkih gostovanja; realizacija natjecateljskih županijskih smotri u cilju nagrađivanja najuspješnije udruge sredstvima županije za gostovanje te pripomoć županije u osnovnom financiranju udruga. Na nacionalnom nivou, suštinski značaj dan je postojanju pomoći „odozgo prema dolje“, i to u obrazovanju, obnovi lokalne narodne nošnje i tradicije ili u vidu sustava koji bi prepoznao izvrsnost pojedinih udruga zbog nerazumijevanja i indiferentnosti lokalne vlasti, zatim uređivanju osnova funkcioniranja udruga jer su im međunarodni natječajima nedostižni, te osvješćivanju projektnog financiranja udruga. Svi navedeni prijedlozi predstavnika udruga mogu se realizirati u okviru funkcioniranja krovnih organizacija (zajednica) na lokalno-regionalnom nivou te HSK-a na nacionalnom nivou uz značajnu izmjenu. One bi za razliku od aktualnog stanja, a u cilju kvalitetna i konzistentna rješenja, na različitim nivoima trebale imati javne ovlasti koje im se mogu dodijeliti jedino putem predložene pravne regulative.

24. Opći stavovi većine udruga mogu se evaluirati kao teško ili krizno stanje, a što podrazumijeva značajnu prijetnju održivosti, funkcionalnosti, organiziranosti te zadovoljavanju potreba i ciljeva kulturno-umjetničkog amaterizma, očuvanju i razvoju hrvatske kulture, gubitku tradicije i identiteta kao integrativnih faktora hrvatskog društva. Rijetke udruge ukazale su na zadovoljstvo s uvjetima poslovanja ili promjenom pristupa prema udrugama.

Primjenjujući znanja primijenjene etnomuzikologije i metodu etnomuzikološkog istraživanja, za članove tamburaške zajednice stvorili smo na nacionalnoj razini novi situacijski „okvir“ – *Susret hrvatskih tamburaških orkestara i sastava* koji unaprjeđuje njihovu glazbenu praksu i kvalitetu života na godišnjoj razini. Dajući županijskim smotrama nova značenja, odnosno odredivši ih kao mjesta selekcije na kojima selektor uz izbor najuspješnijih udruga za spomenuti Susret, stručnim savjetima unaprjeđuje njihov rad,

zapravo se potaknulo osnivanje, revitalizacija i profiliranje inkluzivnih platformi za nastupe ovih ansambala svih postojećih izričaja, kojih do tada nije bilo, zamrle su ili su se realizirale s ležernijim programom (nastupi bez posebne pripreme). Lančanom reakcijom, ove natjecateljske smotre potaknule su angažiraniji godišnji rad ansambala pa time i kvalitativni napredak njihova muziciranja,[194] njihovo okupljanje i povećanje broja sudionika (ponegdje udvostručenje). Odabrani ansambli sa županijskih smotri, u razdoblju pripremanja za nacionalni Susret, dodatno podižu kvalitetu svoga muziciranja, dok im se u okviru Susreta pruža stručna pomoć tročlanog stručnog povjerenstva (okrugli stol i pisani osvrti). Spomenuti Susret te županijske smotre kao njegove replikacije, mjesta su međusobne kritičke usporedbe, samoprocjene sudionika, razvijanja estetike muziciranja i stvaralaštva. Na njima se i u procesu priprema za njih, realiziraju i brojne sociološke značajke koje su, uz one kulturološke, doprinijele unapređenju kvalitete života članova ove zajednice. Unapređenje glazbene prakse ovih ansambala nastavlja se i nakon održanog Susreta, dajući najuspješnijim ansamblima nova značenja koja su snažan poticaj njihovom radu jer osiguranjem sredstava za gostovanje na nekoj inozemnoj ili domaćoj manifestaciji postaju ambasadori kulturno-umjetničkog amaterizma RH. Primijenjen djelomično na lokalnoj razini, ovaj primjer može poslužiti jedinicama lokalne i regionalne samouprave u cilju unapređenja drugih amaterskih djelatnosti te povezivanju udruga nacionalnih manjina s udrugama hrvatske većine i smirivanju nacionalnih tenzija. Slaba točka Susreta je ovisnost o njegovim organizatorima, entuzijastičnim pojedincima ili udrugama, što uz njegov značaj za nacionalnu tamburašku „scenu“, potvrđuje potrebu donošenja predložene pravne regulative.

S obzirom na ustanovljeno nezadovoljavajuće i krizno stanje glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma, donijeli smo strategiju koja će osigurati očuvanje i razvoj glazbenog i svekolikog kulturno-umjetničkog amaterizma. Našu kulturnu strategiju, u obliku dvaju zakonskih prijedloga: *Zakona o osnivanju Javne ustanove Hrvatski sabor kulture* (u dvije varijante, bez ili s područnicama) i *Zakona o amaterskoj kulturi,* prema Sheehyjevoj kategorizaciji strategija primijenjene etnomuzikologije, koje imaju za cilj postizanje „boljeg života za druge kroz upotrebu glazbenog znanja“ (usp. Sheehy, 1992, 324), možemo svrstati u prvi oblik četvrte glavne strategije. Ona podrazumijeva „osmišljavanje općih strukturnih načina djelovanja prema očekivanim ciljevima“ (Ibid., 334) i „stvaranje institucija koje promiču te ciljeve“ (Ibid.).

[194] Ivan Potočnik utvrđuje kvalitativni napredak muziciranja tamburaških ansambala kao rezultat uzročno-posljedične veze funkcioniranja županijskih natjecateljskih smotri i *Susreta tamburaških orkestara i sastava*.

Oba zakonska prijedloga, kao naš opći strukturni način djelovanja, osnova su za stvaranje spomenutih organizacija na nacionalnom nivou te razini jedinica regionalne samouprave, koje će, provodeći zakonska rješenja realizirati: ravnomjerno očuvanje i razvitak glazbenog i svekolikog kulturno-umjetničkog amaterizma te ostale ciljeve djelatnosti, intenzivniji razvitak primijenjene etnomuzikologije te transformaciju ukupne kulturne politike kao i kulturnog sustava.

Tako prvi prijedlog predviđa osnivanje *Javne ustanove Hrvatski sabor kulture*, a drugi nevladine organizacije *Hrvatski sabor kulture*, s razlikom što bi potonji utvrdio i javne ovlasti na regionalnom nivou zajednicama kulturno-umjetničkih udruga svih hrvatskih županija. Čini se kako je taj drugi zakonski prijedlog *Zakon o amaterskoj kulturi*, realno primjereniji i primjenjiviji trenutnim okolnostima u Hrvatskoj, odnosno izrazito niskim proračunskim financiranjima kulture jer za njegovu provedbu nisu potrebna dodatna proračunska sredstva,[195] i jer je zasnovan na konceptu organiziranja kulturno-umjetničkog amaterizma putem nevladinih i neprofitnih organizacija, nasuprot često upitnoj razini funkcioniranja današnjih institucija i uprava. Utvrđivanje javnih ovlasti *Hrvatskom saboru kulture* na nacionalnom nivou i zajednicama kulturno-umjetničkih udruga na regionalnom nivou osiguralo bi osnovne uvjete ili *conditio sine qua non* za provedbu predložene strategije. To bi značilo da se sredstva iz Državnog proračuna moraju osigurati za aktivnosti i djelatnosti HSK-a, koje bi automatizmom spadale u javne potrebe RH. Analogno tome, sredstva iz proračuna županija morala bi se osigurati za aktivnosti, poslove i djelatnosti zajednica kulturno-umjetničkih udruga koje se utvrđuju kao javne potrebe tih istih jedinica, a tamo gdje ne postoje zajednice, županije bi ih bile dužne osnovati kao nevladine organizacije. No, budući da je prijedlog Zakona sastavljen na način da se morao uklopiti u postojeću pravnu legislativu, odnosno u okvire *Zakona o kulturnim vijećima*, i nadalje bi Republika Hrvatska i hrvatske županije imale završnu mogućnost utvrđenja onih svojih javnih potreba u svezi s djelovanjem HSK-a i zajednica kulturno-umjetničkih udruga, što može značajno pripomoći suglasju oko potrebe donošenja Zakona. Isto može biti i smetnja niskom financiranju ove djelatnosti, no i takvo bi bilo puno bolje u odnosu na današnje kada ne postoje zajednice, pa niti ne mogu biti financirani npr. seminari za obrazovanje i stručno osposobljavanje voditelja ovih udruga ili neki drugi združeni projekti udruga. Makar i na niskom financiranju, sve aktivnosti i djelatnosti HSK-a i njegove kulturne mreže – zajednica, morale bi se provoditi jer, osim što su

[195] Dodatna sredstva za provedbu *Zakona o amaterskoj kulturi* nisu potrebna jer bi se sredstva za njegovu provedbu osigurala u okviru postojećih sredstava namijenjenih kulturno-umjetničkom amaterizmu, na razini RH i jedinica regionalne samouprave.

Zakonom utvrđene za javne potrebe, one su u njemu i izrijekom navedene što bi osiguralo njihovo provođenje.

Takva organiziranost djelatnosti osigurat će, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou, umreženost, koordinaciju i povezivanje amaterskih udruga u interesu bolje suradnje i podizanja kvalitete rada, poticanje i promicanje svih oblika kulturno-umjetničkog stvaralaštva i realizaciju ostalih ciljeva djelatnosti, stručnu i organizacijsku potporu razvoju amaterskih kulturnih djelatnosti, realizaciju programa osposobljavanja voditelja i drugih stručnom radu u udrugama te očuvanju kulturnih posebnosti, stručni kadar za rad s udrugama, koordinirane, umrežene i piramidalno povezane državne, regionalne (međužupanijske) i županijske manifestacije svih oblika kulturno-umjetničkog stvaralaštva, praćenje i evaluaciju stanja te potreba ove djelatnosti, nakladničku djelatnost od interesa za amaterske udruge, dodjelu priznanja udrugama i pojedincima te javnu bazu aktivnih udruga amaterske kulture. Poticanjem i organiziranjem amaterske djelatnosti pospješit će se brži razvitak nedovoljno kulturno razvijenih područja u Republici Hrvatskoj. Realizacijom gostovanja najuspješnijih amaterskih udruga osigurat će se primjereno predstavljanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva RH na festivalima unutar i izvan granica Republike Hrvatske, razmjena vrhunske kulturno-umjetničke produkcije te suradnja s međunarodnim organizacijama i udrugama Hrvata u inozemstvu. Dodjela državnih nagrada udrugama i pojedincima, kao i statusa vrhunske amaterske organizacije, daje nova značenja i poticaj djelatnosti.

Predstavljeni rezultati istraživanja ispunjavanju postavljene ciljeve doktorske disertacije:

1. evaluacija sadašnjeg stanja glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma RH i donošenje strategije njegova očuvanja i razvitka te
2. doprinos području primijenjene etnomuzikologije koji unapređuje glazbenu praksu i živote ljudi.

Štoviše, ciljevi istraživanja osnaženi su i djelomičnom realizacijom u praksi, a koja je uz udruge glazbenog amaterizma, obuhvatila manjim dijelom i udruge drugih izvođačkih tijela, što proširuje njihovu primjenjivost na svekoliki amaterizam. Tako je autorovim iniciranjem i sudjelovanjem u osnivanju i radu *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije* u praksi replicirana osnovna teorijska jedinica predložene strategije, koja rezultatima svojeg petogodišnjeg djelovanja potvrđuje provedivost spomenutog i očekivanog znanstvenog doprinosa istraživanja. Dodatni doprinos području primijenjene etnomuzikologije koji unaprjeđuje glazbenu praksu i živote ljudi, osim što je na teorijskoj osnovi dio obrazložene strategije, dijelom smo oživotvorili i u praksi stvaranjem novog situacijskog „okvira“ na

nacionalnoj razini – *Susreta hrvatskih tamburaških orkestara i sastava* i njegovom petogodišnjom realizacijom, a koji je potaknuo osnivanje, revitalizaciju i profiliranje inkluzivnih platformi za nastupe tamburaških orkestara i sastava na županijskom nivou. Time smo prikazali pasivnost kulturnog sustava na nacionalnom i regionalnom nivou (očituje se u prepuštanju djelatnosti spontanom odvijanju) kao produkta iste takve politike i potrebu njihovog mijenjanja u aktivne, u smislu praćenja stanja, donošenja i provođenja rješenja za aktualne kulturne probleme i potrebe glazbenog amaterizma.

Konačno, u narednom razdoblju nije za očekivati značajnije sagledavanje rezultata istraživanja, odnosno osvještavanje krize kulturno-umjetničkog amaterizma RH i potrebe usvajanja jedne od predloženih strategija, u cijelosti ili u parcijalnom obliku, odnosno neke druge strategije. Nalazimo kako je tomu tako zbog nezrelosti civilnog društva u stanovitim hrvatskim regijama, čiji članovi, paradoksalno no kao vrijedni entuzijasti i nositelji amaterske djelatnosti, zapravo ne vide potencijale amaterizma, promatrajući ga isključivo kroz zadovoljenje svojih osobnih potreba, prihvaćajući tako i trenutno stanje te razinu njegova (ne)funkcioniranja pa onda i bez želje za njegovim unapređenjem. S druge strane, jednako takve političke „elite ili klase“, koja participira u javnom životu uglavnom kroz zadovoljavanje partikularnih ili usko stranačkih interesa, u što definitivno ne spada amaterizam s prikazanim kulturološkim i sociološkim značenjima za širu društvenu zajednicu i pojedince. Unatoč tome, i takav, zapretani i neostvareni kulturno-umjetnički amaterizam održat će se jer prema mišljenju jednog od sudionika „amateri su neuništivi“, no svakako ne na onaj način i u opsegu koji bi to mogao biti za unapređenje i u korist hrvatskog društva u cjelini.

8. LITERATURA

1. Adler, Guido. 1885. Umfang, Methode und Ziel der Musikwissenschaft. U: *Vierteljahrsschrift für Musikwissenschaft 1*, 5-20.
2. Bačić, Damir. 2003. *Pedeset pet godina razvijanja i širenja kulture.* Zagreb: Hrvatski sabor kulture.
3. Bezić, Jerko. 1980. Višeslojni glazbeni svijet nosilaca narodnog glazbenog stvaralaštva sredinom 20. stoljeća. U: *Zbornik od XXV kongres na Sojuzot na združenijata na folkloristite na Jugoslavija, Berovo 1978.* Skopje, 555-560.
4. Bezić, Jerko. 1985. Uz diskusiju o predmetu etnomuzikološkog istraživanja. U: *Zbornik radova 32. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije održanog u Somboru 1985. godine. I. Novi Sad, 441-444.*
5. Blažeković, Zdravko. 1985. Glazba u vrijeme Hrvatskog narodnog preporoda. U: *Hrvatski narodni preporod 1790-1848. : Hrvatska u vrijeme Ilirskog pokreta,* ur. dr. Nikša Stančić, 114-120. Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske/Muzej za umjetnost i obrt/Muzej grada Zagreba/ČGP Delo – Ljubljana/OOUR Globus – Zagreb.
6. Blažeković, Zdravko. 2009. Franjo Ksaver Kuhač (1834–1911) and the Beginnings of Music Scholarship in Croatia. U: *Music's Intellectual History,* ur. Zdravko Blažeković, Barbara Dobbs Mackenzie, 203-234. New York: International Repertory of Music Literature
7. Ceribašić, Naila. 2003. *Hrvatsko, seljačko, starinsko i domaće: Povijest i etnografija javne prakse narodne glazbe u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
8. Goglia, Antun. 1927. *Hrvatski glazbeni zavod 1827.-1927.* Zagreb.
9. Goglia, Antun. 1942. *Spomenica povodom 80-godišnjice društva.* Zagreb: Hrvatsko pjevačko društvo „Kolo“.
10. Haviland, William A. 2004. *Kulturna antropologija.* Jastrebarsko: Naklada Slap.
11. Hrvaćanin, Pjerino. 2013. *Zajednica kulturno umjetničkih udruga Varaždinske županije 2003.-2013.* Varaždin: Zajednica kulturno umjetničkih udruga Varaždinske županije.
12. Jerković, Josip. 2014. Obilježja i putevi hrvatskog pjevačkog amaterizma. U: *Zbornik radova sa stručno-znanstvenog simpozija Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj,* ur. Dražen Jelavić, 12-40. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.
13. Kuhač, Franjo Š. 1875. *Katekizam glasbe.* Zagreb: Štampom Dragutina Albrechta.

14. Kuhač, Franjo Š. 1893. *Ilirski glazbenici.* Zagreb: Izdanje Matice hrvatske.
15. Kuhač, Franjo Ks. 1904. *Vatroslav Lisinski i njegovo doba*. Zagreb: Matica hrvatska.
16. Levitin, Daniel. 2016. *Mozak i muzika.* Zagreb: Vuković & Runjić.
17. Martinić, Tena. 1986. *Kultura kao samoodređenje. Pretpostavke za kulturnu politiku*. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost Zagreb.
18. Marošević, Grozdana. 2010. *Glazba četiriju rijeka.* Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku/Hrvatsko muzikološko društvo.
19. Matz, Rudolf. 1936. Artistički vođa HPS o hrvatskom narodnom glazbenom izražavanju. *Hrvatski dnevnik* 1, 14 (7. 6.): 8. Citirano u Naila Ceribašić. *Hrvatsko, seljačko, starinsko i domaće: Povijest i etnografija javne prakse narodne glazbe u Hrvatskoj* (Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 2003).
20. Merriam, Alan. P. 1964. *The Anthropology of Music*. USA: Northwestern University Press.
21. Neubauer Henrik. 2014. *Petnajst let delovanja Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti*. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
22. Petrović, Ankica. 1997. The Status of Traditional Music in Eastern Europe. U: *Folklore and Traditional Music in the Former Soviet Union and Eastern Europe,* ur. J. Porter, 49-59. Department of Ethnomusicology UCLA.
23. Povrzanović, Maja. 1991. Regionalni, lokalni i individualni identitet: primjer klapskog pjevanja. U: *Simboli identiteta (studije, eseji, građa),* ur. Dunja Rihtman-Auguštin, 105-120. Zagreb: Hrvatsko etnološko društvo.
24. Preger, Andreja. 1971. Amater. U: *Muzička enciklopedija.* Sv. 1, ur. Krešimir Kovačević, 44. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
25. Rječnik hrvatskoga jezika. 2000. ur. Jure Šonje, 624. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža/Školska knjiga.
26. Rožić, Ivan. 2010. *Ogranak Seljačke sloge Buševec.* Buševec: Ogranak Seljačke sloge Buševec.
27. Small, Christopher. 1998. *Musicking, the Meanings of Performing and Listening.* Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press.
28. Supičić, Ivo. 1964. *Elementi sociologije muzike.* Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
29. Sremac, Stjepan. 2008. Folklorni amaterizam u Hrvatskoj 2006. godine: Stanje i potrebe. U: *Predstavljanje tradicijske kulture na sceni i u medijima,* ur. Aleksandra Muraj i Zorica Vitez, 131-144. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku/Hrvatsko etnološko društvo.

30. Sremac, Stjepan. 2010. *Povijest i praksa scenske primjene folklornog plesa u Hrvata*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
31. Suzuki, Shinichi. 2002. *Odgoj s ljubavlju.* Zagreb: Centar za glazbenu poduku.
32. Širola, Božidar. 1922. *Pregled povijesti hrvatske muzike*. Zagreb: Edition Rirop.
33. Širola, Božidar. 1940b. *Hrvatska narodna glazba*. Zagreb: Izdanje Matice hrvatske.
34. Širola, Božidar. 1942. *Hrvatska umjetnička glazba*. Zagreb: Izdanje Matice hrvatske.
35. Šonje, Jure, ur. 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika.* Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža/Školska knjiga.
36. Šuvar, Stipe. 1982. Dihotomija: Amaterska i profesionalna kultura. U: *Kulturna politika i razvitak kulture u Hrvatskoj*, pr. Grupa autora, 97-102. Zagreb: Republički komitet za prosvjetu, kulturu i tehničku kulturu/Republička samoupravna interesna zajednica u oblasti kulture/Zavod za kulturu Hrvatske.
37. Teršar, Igor. 2014. Poveznica društvene kulture na lokalnoj i državnoj razini u Republici Sloveniji. U: *Zbornik radova sa stručno-znanstvenog simpozija Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj,* ur. Dražen Jelavić, 118-121. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.
38. Tomašek, Andrija. 1974. Hrvatski pjevački savez. U: *Muzička enciklopedija.* Sv. 2, ur. Krešimir Kovačević, 183. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
39. Tomašek, Andrija. 2009. Glazbeni amaterizam kao čimbenik hrvatske glazbene kulture 20. stoljeća. U: *Hrvatska glazba u XX. stoljeću*, ur. Jelena Hekman, 477-502. Zagreb: Matica Hrvatska.
40. Tomić-Koludrović, Inga i Leburić, Anči. 2002. *Sociologija životnog stila.* Zagreb: Naklada Jesenski i Turk/Hrvatsko sociološko društvo.
41. Županović, Lovro. 1980. *Stoljeća hrvatske glazbe.* Zagreb: Školska knjiga.
42. Vitez, Zorica. 1999. Uloga etnologije u njegovanju tradicionalnih i humanih vrijednosti. U: *Hrvatska i održivi razvitak: Humane i odgojne vrednote,* ur. T. Macan, 269-279. Zagreb: Ministarstvo razvitka i obnove Republike Hrvatske. Citirano u Naila Ceribašić. *Hrvatsko, seljačko, starinsko i domaće: Povijest i etnografija javne prakse narodne glazbe u Hrvatskoj* (Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 2003).
43. Vraz, Stanko. 1842. Narodne pjesme u Slavoniji. *Kolo.* Knjiga I. Citirano u Božidar Širola *Hrvatska narodna glazba* (Zagreb: Izdanje Matice Hrvatske, 1940b).
44. Yin, Robert K. 2007. *Studija slučaja – dizajn i metode.* Zagreb: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

45. Yin, Robert K. 2012. *Applications of Case Study Research*. 3rd Edition. California: Sage Publications, Inc.

Periodika i dnevni tisak

1. Bezić, Jerko. 1981. Folklorna glazba otoka Zlarina. *Narodna umjetnost.* Vol. 18, br. 1: 27-148.
2. Bezić, Jerko. 1998. Etnomuzikološka i etnokoreološka djelatnost Instituta od kasnih četrdesetih do osamdesetih godina. *Narodna umjetnost.* Vol. 35, br. 2: 21-48.
3. Ceribašić, Naila. 1998. Etnomuzikološka i etnokoreološka djelatnost Instituta tijekom devedesetih godina. *Narodna umjetnost.* Vol. 35, br. 2: 49-66.
4. Đilas, Milovan. 1948. Borba za marksističko-lenjinističku osnovu kulture i umjetnosti. *Kulturni radnik.* Godina I., br. 1: 5-10.
5. Herceg, Rudolf. 1926. Svrha, zadaća i rad Seljačke Sloge. Tajnički izvještaj, iznesen pred prvu redovitu glavnu skupštinu Seljačke Sloge, dne 14. veljače 1926. *Seljačka prosvjeta.* Godina I., br. 5-8: 105-110.
6. Sheehy, Daniel. 1992. A Few Notions about Philosophy and Strategy in Applied Ethnomusicology. *Ethnomusicology*. 36/3: 323-336.
7. Supek, Rudi. 1974. Sociološki značaj amaterizma. *Kultura*. br. 26: 8-16.
8. Sremac, Stjepan. 1978. Smotre folklora u Hrvatskoj nekad i danas. *Narodna umjetnost.* Vol. 15, br. 1: 97-116.
9. Škare, Stanko. 1945. Seljačka Sloga na novim temeljima izvršit će svoju zadaću. *Seljačka Sloga.* Godina VII., br. 1: 2-3.
10. Škorjač, Isidor. 1926. Seljačka pjevačka župa Matija Gubec. San i java. *Seljačka prosvjeta.* Godina I., br. 5-8: 123-124.
11. Tomić, S. 1948. Zašto je osnovan Savez kulturno-prosvjetnih društava. *Kulturni radnik.* Godina I., br. 1: 11-13.

Drugi tipovi objavljenih izvora

1. Bratanić, Branimir. 1938. Hrvatske seljačke pjevačke smotre. U: *Što je i što hoće Seljačka Sloga,* 34-37. Zagreb: Seljačka Sloga.
2. Seljačka Sloga. 1938. *Što je i što hoće Seljačka Sloga.* Zagreb: Seljačka Sloga.
3. Širola, Božidar. 1940a. *Smotre hrvatske seljačke kulture s osobitim obzirom na njihovo značenje za napredak hrvatske muzikologije.* Zagreb.
4. UNESCO, Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu. 2006. *Smjernice za umjetnički odgoj, Svjetska konferencija o umjetničkom odgoju: Oblikovanje stvaralačkih mogućnosti za 21. Stoljeće, Lisabon, 6. – 9. ožujka 2006.*

5. Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO). 2014. *Pristup kulturi – Analiza javnih politika: Nacionalni izvještaj – Hrvatska.*

Neobjavljeni izvori

1. Ferić, Mihael, *dopis*, 20. 4. 2016.
2. Glibota, Ivan, e-mail autoru, 28. 10. 2014.
3. Horvat, Tanja, e-mail autoru, 5. 4. 2016.
4. Hrvatsko društvo skladatelja i Hrvatski sabor kulture, *Ugovor o uvjetima za korištenje glazbe na nastupima amaterskih ansambala*, 29. 12. 2016. Urbroj 2383.
5. Hrvatski sabor kulture, *dopis*, 7. 4. 2011. Urbroj 393.
6. Hrvatski sabor kulture, *dopis*, 28. 1. 2013. Urbroj 77.
7. Hrvatski sabor kulture, *dopis*, 19. 1. 2015. Urbroj 82.
8. Hrvatski sabor kulture, *dopis*, 17. 2. 2015. Urbroj 232.
9. Hrvatski sabor kulture, *dopis*, 27. 2. 2015. Urbroj 272.
10. Hrvatski sabor kulture, *dopis*, 10. 4. 2015. Urbroj 643.
11. Hrvatski sabor kulture, *dopis*, 21. 4. 2015. Urbroj 691.
12. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, *Upute za prijavitelje za programe književnih manifestacija za 2017. godinu.*
13. Republika Hrvatska, Ministarstvo kulture, *Glazba i glazbeno-scenske umjetnosti. Upute o namjenskom korištenju sredstava u 2015. godini*.
14. Republika Hrvatska, Ministarstvo kulture, *Kulturno-umjetnički amaterizam. Upute za namjensko korištenje sredstava u 2017. godini.*
15. Republika Hrvatska, Ministarstvo kulture i prosvjete, *dopis,* 26. 4. 1993. Klasa: 612-01/93-01-37, Urbroj 532-03-3/2-93-01.
16. Republika Hrvatska, Ministarstvo uprave, *dopis,* 6. 4. 1995. Klasa UP/I-007-02/94-01/117, Urbroj 515-02-02/4-95-2.
17. Republika Hrvatska, Ministarstvo uprave, *dopis,* 20. 2. 1998. Klasa: UP/I-230-02/98-01/38, Urbroj 515-02-02/7-98-2.
18. Republika Hrvatska, Virovitičko-podravska županija, Ured župana, *dopis,* 20. 1. 2015. Klasa: 402-07/15-01/10, Urbroj 2189/1-05/7-15-2.
19. Škegro Vdović, Matija, e-mail autoru, 7. 7. 2015.
20. Vlada Republike Hrvatske, Povjerenstvo Vlade za upravljanje imovinom Republike Hrvatske, *dopis,* 9. 12. 2003. Klasa 372-01/03-02-36, Urbroj 50420-03-01.

Internetski izvori

1. Hrvatski sabor kulture. 18. Susret hrvatskih duhačkih orkestara/Natjecanje. http://www.hrsk.hr/index51.php?pIDm1=6&pIDm2=12&pIDm3=21&pPg=1&pIDcl=147&pToken=b05be9d33b7562631aa1255a39b7abfdde96053a (6. veljače 2015).
2. Hrvatski sabor kulture. 18. Susret hrvatskih folklornih ansambala. http://www.hrsk.hr/index51.php?pIDm1=3&pIDm2=16&pIDm3=30&pPg=0&pIDcl=186&pToken=f4bd65b6e9295288214a8140c54fec798f7475e9 (14. svibnja 2015).
3. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija. Pjevačka društva. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48537 (14. svibnja 2015).
4. Hrvatski tamburaški savez u Osijeku. Poziv na 38. Međunarodni festival hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku. http://www.htso.hr/index.php (8. lipnja 2015).
5. Hrvatski sabor kulture. Statut Saveza udruga-Hrvatski sabor kulture. http://www.hrsk.hr/admin/uploads/doc/ovjereni_statut_hsk,_usvojen_20.2.2015..doc (27. lipnja 2015).
6. Hrvatski sabor kulture. 19. Susret hrvatskih tamburaških orkestara. http://www.hrsk.hr/index51.php?pIDm1=6&pIDm2=13&pIDm3=0&pPg=0&pIDcl=18&pToken=65ef1bef6ce6c01185c2dbf6a62e6b6d20f063ec (29. lipnja 2015).
7. Hrvatski sabor kulture. Kulturna mreža Hrvatskog sabora kulture po županijama. http://www.hrsk.hr/index2.php?pIDm1=2&pIDm2=21&pToken=bf5bde2fe48ef1cc88859c2f09eab218ab49ff5b (30. lipnja 2015).
8. Ministarstvo uprave. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga Republike Hrvatske i Registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_4_76.html (4. srpnja 2015).
9. Hrvatski sabor kulture. Izvješće o radu i završni račun Saveza udruga - Hrvatski sabor kulture za 2014. http://www.hrsk.hr/admin/uploads/doc/izvje%C5%A1%C4%87e_hsk_za_2014_web.pdf (8. srpnja 2015).
10. Gradsko kazalište Zorin dom Karlovac. Povijest. http://www.zorin-dom.hr/o_kazalistu/povijest (30. svibnja 2016).
11. Hrvatski sabor kulture. Izvješće o radu i završni račun Saveza udruga - Hrvatski sabor kulture za 2013. http://www.hrsk.hr/admin/uploads/doc/usvojeno_izvje%C5%A1%C4%87e_o_radu_za_2013_web.pdf (30.9.2016).
12. Hrvatski sabor kulture. Izvješće o radu i završni račun Saveza udruga - Hrvatski sabor kulture za 2015. http://www.hrsk.hr/admin/uploads/doc/za_web_usvojeno

_izvje%C5%A1%C4%87e_i_zavr%C5%A1ni_ra%C4%8Dun_za_2015_final.pdf (30.9.2016).

13. Hrvatski sabor kulture. Izmjene i dopune Programa rada i financijskog plana Saveza udruga-Hrvatskog sabora kulture za 2016. http://www.hrsk.hr/admin/uploads/doc/web_usvojene_izmjene_i_dopune_programa_rada_hsk_za_2016.final.pdf (30.9.2016).
14. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Strateški plan Ministarstva kulture 2016.-2018. Revidirana verzija, ožujak 2016. http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Dokumenti/strateski%20plan/Web_Revidiran_Strate%c5%a1ki%20plan%20Ministarstva%20kulture%202016%20-2018.pdf (10. studenoga 2016).
15. Vincent Duckles, et al. "Musicology." Grove Music Online. Oxford Music Online. Oxford University Press. http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/46710 (14. prosinca 2016).

Javni dokumenti

1. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. 2008. Udruge kulturno-umjetničkog amaterizma u sezoni 2006./2007. *Priopćenje.* Godina XLV., broj 8.3.5.
2. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. 2011. Udruge kulturno-umjetničkog amaterizma u sezoni 2009./2010. *Priopćenje.* Godina XLVIII., broj 8.3.5.
3. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. 2014. Umjetničko stvaralaštvo i reproduktivno izvođenje u sezoni 2013./2014. *Priopćenje.* Godina LI., broj 8.3.2.
4. Hrvatski sabor, *Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima*, 1. listopada 2003. Klasa 121-12/03-02/01. NN 167/2003.
5. Hrvatski sabor, *Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija*, 3. listopada 2014. Klasa 022-03/14-01/18. NN 121/2014.
6. Hrvatski sabor, *Zakon o udrugama*, 11. lipnja 2014. Klasa 011-01/14-01/96. NN 74/2014.
7. Vlada Republike Slovenije, *Akt o ustanovitvi Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti*, 28. rujna 2000. Št. 650-04/2000-1. Uradni list Republike Slovenije. 96/2000.
8. Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske, *Zakon o tehničkoj kulturi*, 30. srpnja 1993. Klasa 630-01/93-01/03. NN 76/1993.

9. PRILOZI

9.1. Fokus grupa 1, Virovitica, 28. 1. 2015.

U srijedu 28. siječnja 2015. u prostorijama *HPD-a Rodoljub* u Virovitici (dvorac Pejačević) s početkom u 17 sati održan je sastanak[196] 27 predstavnika[197] KUD-ova i lokalne samouprave Virovitičko-podravske županije i stručne službe[198] HSK-a s ciljem dogovora oko realizacije seminara i mogućnosti unapređenja amaterizma Virovitičko-podravske županije. Na sastanku je postignut dogovor oko organizacije Seminara za voditelje folklornih skupina, od 7. do 8. 3. 2015. u Virovitici, u organizaciji HSK-a. Dogovorena je tema seminara *Folklorna baština Bilogore* i predavači Valentina Šepak - Molnar, prof. i Tomislav Habulin, mag. mus. Bio je to početak rada na revitalizaciji *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Virovitičko-podravske županije* kao najboljeg strukturnog rješenja za očuvanje i razvoj amaterizma spomenutog područja. Svim sudionicima sastanka darovana su dva izdanja HSK-a: *Narodna nošnja Bilogore* autorice Gordane Matunci i *Zbornik radova sa stručno-znanstvenog simpozija Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno – umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj*.

Na sastanak su dopisom (poslan običnom poštom i putem elektroničke pošte), pozvani predstavnici 24 kulturno-umjetničke udruge Virovitičko-podravske županije i 17 predstavnika jedinica lokalne i regionalne samouprave. Od toga se sastanku odazvalo 23 predstavnika iz 19 prisutnih udruga i 7 predstavnika jedinica lokalne samouprave (od toga su trojica predstavljali i okupljene udruge). Predstavnik regionalne samouprave, odnosno Virovitičko-podravske županije nije se odazvao na sastanak.[199] Učinjen je transkript[200] samo druge točke dnevnog reda sa spomenutog sastanka: *Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Virovitičko-podravskoj županiji*.[201]

INTERVJUER D. J. : Ja vas molim da sad mi čujemo vas. Tu je želja da iskoristimo vaše iskustvo, kako načelnika, tako gradonačelnika i KUD-ova. Da vidimo, željeli bi ocijeniti stanje, analizirati to stanje, kako je na prostoru vaše županije, koje probleme imate u radu, koju potporu imate u radu, da dobijemo neku sliku stanja amaterizma u vašoj županiji, da li se o njemu na adekvatan način skrbi u vašim općinama, tj. da li se uopće skrbi, da li imate neke prijedloge kako bismo mogli unaprijediti to stanje. Mi ćemo onda sa svojim iskustvima pridonijeti raspravi u drugom dijelu, ali prije svega bismo htjeli čuti vas: kakvo je obrazovanje vaših voditelja, da li imate svoje prostorije? Zaista je slobodna rasprava … i izađite s vašim nekim analizama, s opisima kako je stanje kod vas. Danas imamo puno sličnih naravno problema, ali opet nam to koristi, koristit će nam sada i prema *Ministarstvu kulture* da ukažemo još jedanput na probleme.

Malo mi je čudno, da naše županije, još uvijek u nekim regijama nemamo županijske smotre, a one su prijeko potrebne. Evo mi smo danas došli i saznali informacije da imate veliku zbirku, čuli smo da imate mlade koji žele učiti. I međusobno se vi ne znate, a pogotovo mi, iz kako ste vi to rekli iz prijestolnice, ali daleko je to od prijestolnice. (smijeh) Zato je izmjena informacija jako bitna. (…) Mi sada prelazimo na novi način obavještavanja, uz e-mail obavještavanje idemo i putem SMS-a, tako da svaki predstavnik udruge dobije SMS i kaže: „Evo organiziran je seminar u Karlovcu…“. Ako ništa drugo izmjena informacija, znanja, a i prvenstveno kada su te županijske smotre, mislim da se tada KUD-ovi drugačije pripremaju, imaju viziju i imaju jedan cilj. A da ne kažem da svim tim mladim ljudima koje okupljate, bitno je da vide, da se usporede, da upoznaju druge, da to bogatstvo zadrže i da nauče. Vjerujem da ne znaju svi za cjelokupno

---

[196] Sastanak u organizaciji *Hrvatskog sabora kulture*, inicirao je, organizirao i vodio autor disertacije, kao tajnik HSK.

[197] Imena i prezimena sudionika sastanka (predstavnici KUD-ova i lokalne samouprave te stručne službe HSK-a), kao i na njemu spomenutih fizičkih osoba, mogu se pronaći u arhivi disertacije.

[198] Na sastanku, stručnu službu HSK-a predstavljali su: X. Y. , prof. i dipl. etnologinja, stručna suradnica za plesnu kulturu; X1. Y1. , umirovljeni bivši tajnik HSK-a i bivši stručni suradnik za kazališnu, književnu i likovnu kulturu te X2. Y2. , stručna pristupnica porezne struke, polaznica stručnog osposobljavanja za operatera-dokumentaristu te Dražen Jelavić, prof., tajnik HSK-a. Na sastanku je sudjelovala i X3. Y3. , etnologinja *Gradskog muzeja u Virovitici*.

[199] U pozivu na sastanak od 19. siječnja 2015. županu Virovitičko-podravske županije, gosp. X. Y. , navedeno je: „Hrvatski sabor kulture i Zajednica KUU Virovitičko-podravske županije namjeravaju u ožujku i travnju 2015. organizirati Seminar za voditelje folklornih skupina. Za to su osigurana novčana sredstva u iznosu od 5.000,00 kn, ali kako to nije dovoljno, nadamo se da će Županija prepoznati ovu vrijednu inicijativu te u istom iznosu podržati njenu realizaciju.“ (HSK, 2015, dopis) U odgovoru na potonju zamolbu *Hrvatskog sabora kulture*, od dana 20. siječnja 2015., Ured župana Virovitičko-podravske županije istaknuo je sljedeće: „Iako pozdravljamo Vaša nastojanja da primjerima dobre prakse revitalizirate rad županijske zajednice, financijski Vas ne možemo pratiti radi složene situacije s proračunskim sredstvima koja se nažalost nastavlja i ove godine.“ (Virovitičko-podravska županija, 2015, dopis)

[200] Na sastanku su sudionici javno upozoreni kako će se isti audio snimiti s ciljem izrade zapisnika.

[201] Na 13. sjednici Upravnog odbora *Hrvatskog sabora kulture* održanoj 20. veljače 2015., donesena je Odluka o dozvoli korištenja arhivskog i registraturnog gradiva HSK-a za potrebe izrade doktorske disertacije Dražena Jelavića *Postojeće stanje i strategija očuvanja i razvitka glazbenog kulturno-umjetničkog amaterizma u RH*.

bogatstvo vaše županije, ipak ste udaljeni, i na taj način bogatite kako njihovo znanje, njihovu stvaralačku ideju te mladeži. Evo ja neću više, slobodno vam dajem riječ. Javljajte se, evo da čujemo kako je stanje u vašem KUD-u, kakve imate sekcije, u kratko svako po par minuta da steknemo neki dojam.

SUDIONIK 1: Hoću opet ja? Neću reći da sam najstarija, ali vjerojatno jesam. Dakle radi se o općini Pitomača. Ja sam igrom slučaja u komisiji za dodjelu sredstava za kulturu općine Pitomača od pet članova. Ovako, dobivamo sredstva od naše općine da bi uopće mogli postojati i raditi, koja su dosta skromna, a bila su prije deset tisuća kuna po KUD-u, a sad su osam tisuća. Dakle imamo *KUD Dinjevac, Otrovanac, Kladare, Grabovnica,* dopunite me ako ne znam, *Stari Gradac, Starogradački Marof, Pitomčanka, Okrugljača,* pardon, *Okrugljača* ne spada pod općinu Pitomača. Vi ste tamo negdje drugdje. Dakle, dobivamo od osam do najviše deset tisuća kuna da bismo bar dvanaest puta na godinu nastupili, negdje se pokazali, između ostalom i u Virovitici i na županijskoj smotri koja tako klima simo tamo i na danima udruge i šta god treba, SOS telefon i tako. Mi bi trebali za tih osam tisuća kuna nastupiti bar dvanaest put u godini. Ne znam, s čim bi to i di bi mi to otišli za te male novce, a usput i u svojem selu održati smotru koja je oko četiri tisuće kuna, polovica toga iznosa.

O meni da ne pričamo kao voditelju, jer naravno nema se novaca za voditelje. Bez obzira voditelji se snalaze. Prema tome sredstva su jako mala. Što se tiče županije, na sve molbe i zamolbe prema županiji, jer i tu nastupamo, tj. na svim manifestacijama na koje smo pozvani, niko, baš nikada, budući da ja vidim i knjigu blagajne, nije uplatio nikakva sredstva prema *KUD-u Podravka,* niti prema *KUD-u Gračanke* iz Starog Gradca. Dakle, sve sam vam rekla. Slabo i loše. Probajte nam pomoći ako imate nekakve mogućnosti. Vrlo smo mali. Hoću vam još nešto reći, to je selo od dvjestotinjak stanovnika Starogradački Marof. Vrlo su mali, vrlo malo ima ljudi, a bave se poljoprivredom većinom, a ipak vole kulturu. Vole svoje običaje, svoje nošnje itd. Mislim da bi se trebalo takvim malim sredinama stvarno pomoći da se malo dignu. Eto to je sve. Hvala!

INTERVJUER D. J. : (…) Samo prije nego što kažete svoje mišljenje recite nam iz kojeg ste KUD-a i vaše ime i prezime, tako da znamo. Napravit ćemo i zapisnik sa ovog sastanka, zato sve ovo snimamo, da ima neki smisao, da je održan sastanak, da su neke činjenice izrečene, da možemo misliti o tome i da možemo ih predstaviti našem resornom ministarstvu što se zbiva na nacionalnom nivou. Mi naravno ne možemo sredstva dijeliti. Mi nemamo javne ovlasti da dijelimo sredstva. To treba odmah znati. Mi možemo neka naša iskustva, neka naša znanja prenijeti. To ćemo u drugom dijelu ove točke. Mi na jednaki način kao i vi - za ovaj seminar smo aplicirali *Ministarstvu kulture Republike Hrvatske* i saznali smo da je on već u proceduri, tako da evo na isti način kao i vi, istu muku mučimo.

Izvolite dalje, možda da li idete na obrazovanje da ne trošimo samo ovu priču na financije. Financije su uglavnom kako vidimo samo od pet do deset tisuća kuna, neka naša su saznanja po općinama da se financiraju KUD-ovi, to je tako… Evo izvolite.

SUDIONIK 2: Hvala vam lijepa, ja sam voditeljica _____. Voditeljica sam *KUU Graničar*, Okrugljača. Mi smo jedna od rijetkih udruga koja je čak i dobila srebrnu plaketu zbog djelovanja, nagradu općine za trideset pet godina neprekidnog djelovanja. Neću o financijama, jer općina ima izuzetno skromna sredstva. Ako vam kažem da godinama u nazad dobivamo po sedam tisuća kuna. Dakle, tu se svi otprilike nalazimo u istim limitima što se tiče financija.

Ali još uz to što smo amateristi, mi smo vam i sezonski amateristi. Preko zime nam je izuzetno teško, jer je dom velik, hladan, bez drva, bez ogrjeva, bez ičega, teško se okupljati. U sezoni proljeće/ljeto/jesen kada je puno poslova opet je problem. Problem je da ne kažem kontinuiranog sastajanja, ali imamo nekoliko koreografija koje smo napravili iz elemenata izvornog folklora. Dakle, što se tiče plesa ja ne mogu reći da je to baš izvorno za Okrugljaču, ali ono što znam iz onih zapisa gospodina Ivančana, znam da pripadaju Podravini. I onda bi vam mi u to, pokušavamo, tako me naučio moj voditelj gdje sam bila, gosp. K. G. , koji je rekao pokušajte od tih svari koje imate napraviti neke stvari oko kojih će se ljudi okupljati.

Ono što je standardno, a to je dvadesetak do dvadeset i pet ljudi entuzijasta kojima je to ispušni ventil. Ja bih to odavno napustila, pitao me zašto ne odeš negdje drugdje. Bojim se ostaviti tu jezgru, da će to utihnuti. Možda možete si misliti za jedno selo od stotinjak domaćinstava što znači jedna takva udruga.

Još nešto, mi smo konstanta. Oko nas se sve ovo događa. Ako hoćete obilježavanje blagdana, vjerskih tu je ta udruga. Ako hoćete smotre održavati, tu je ta udruga. Ako hoćete i druge manifestacije u selu kao neku tradiciju pokazati, opet je to udruga koja ili će biti sponzor nekom drugom u onim aktivnostima: pripomoć, peči kolače, organizirati humanitarno nešto ili biti oni nositelji u selu. Ali ta nekakva kultura se oko tog društva, oko te udruge vrti. I to je ono vrijedno, to ne treba zaboraviti. Sredstva su mala. Ali, ako se naprave neke manifestacije i to se pokuša podići na jednu višu razinu, uvijek se iznađu sredstva. Mi smo ove jeseni po drugi puta imali tradicijski prikaz berbe kukuruza, gdje smo udomili pet udruga, od konjičkih udruga do udruga s kojima izuzetno dobro surađujemo. Ovdje su predstavnici i Starogradačkog Marofa. Ja sam bila iznenađena na susretljivost na koju smo naišli i kod načelnika općine i kod predsjednika *Turističke zajednice županijske,* koja naprosto uz sponzorstvo u prezentiranju toga iznašla sredstva da i pripomogne.

A o našem dobrovoljnom radu, to je neprocjenjivo, ali izuzetno vrijedno. I to je ono što drži udrugu. Problem nam je najveći, a to je što se tiče naših nošnji, koje, moram vam reći da su stilizirane, prilagođene onako kraju. Inače, to sam vam zaboravila reći, mjesto nam je živalj miješani podravsko-zagorski. Pa nam je jako teško naći nešto što je originalno, izvorno, autohtono, ali pokušavamo prilagoditi upravo jednom takvom mješovitom domaćinstvu.

I ono što nam je problem, te cipele. Ja znam sve prema standardima kakve bi one trebale biti, koja visina petice, ali ne možemo financijski toliko tražiti od članova. Pa kako možemo tako se nekako šlepamo, kao što je rekla kolegica. Ali ono što mi je jako drago... važno da ta djelatnost ne zamre, da postoje entuzijasti koji će je podržati, više s radom, manje s financijama, na korist i sreću svih nas koji sudjelujemo u tome.

INTERVJUER D. J: Hvala lijepa! Da li imamo još?

SUDIONIK 3: _____, dopredsjednik i voditelj *KUD-a Suhopolje* i *KUD-a Virovitica*. F. je tu, pa će on za Viroviticu reći. Ja za Suhopolje mogu reći, evo mi smo sada već sedam godina društvo, uglavnom mladi članovi i imamo osamdesetak članova od vrtićke dobi pa do odrasle. Imamo pet folklornih sekcija, dramsku i ostale skupine, nije to sada bitno. Mi uglavnom imamo dobru potporu općine. Za ovu godinu to je četrdeset tisuća kuna, s time da idemo i na državne natječaje. Zadnjih par godina smo uglavnom dobili financijska sredstva od Ministarstva zajedno s J.: *Izrada suhopoljske nošnje*.

SUDIONIK 4: Bolje reći s *Muzejom*!

SUDIONIK 3: I bilo je za obilježavanje naše smotre već sedam godina zaredom međunarodna smotra. Lani smo imali jedan veliki nastup u Poljskoj, tri, četiri dana. Ove godine Poljaci dolaze k nama. To će nam biti ove godine najveća zanimacija. Što se tiče voditelja, uglavnom pokušavamo svake godine što više voditelja poslati na edukaciju i to u Vinkovce na *Seminar folklora panonske zone, Centar Gatalinka* što organizira. To je kao nešto ono osnova za rad dalje. Naravno, J. je tu najveći kritičar u vezi nošnji i cijenimo njezino mišljenje.

INTERVJUER X. Y.: Sreća što je imate!

SUDIONIK 3: Kažem dosta smo mlada udruga i počeli smo iz početka. Sve nošnje koje imamo izrađuje naša etno radiona, nešto prikupimo, dokupimo, evo guramo dalje.

INTERVJUER D. J.: Evo dobra su iskustva ovo što ste sada rekli. Primjer dobre prakse gdje se javljaju i na natječaj *Ministarstva kulture,* gdje se ostvaruju sredstva za vaše potrebe. Tamo su isto ograničeni fondovi, ali ipak KUD-ovi dobivaju nešto sa čime si mogu pomoći.

INTERVJUERKA X. Y.: Oprostite, tamo na to, ne znam koliko ste upućeni, kolega vidim dosta. Bez obzira koliko su fondovi ograničeni, ali na *MKRH* se svakako možete prijaviti i ako trebate rekonstrukciju nošnje i ako trebate neki novi instrument, tamo nije potpora u ovom smislu hladnog pogona vašeg KUD-a nego nešto što je programski vezano za neku vašu manifestaciju koju organizirate, za možda odlazak na neku smotru ili neko gostovanje. Tamo se možete prijaviti i to je jedan od referentnih centara na kojima je takav profil aktivnosti ... u njihovim mogućnostima. I mi se prijavljujemo na isti fond.

INTERVJUER D. J.: Mi dobivamo sredstava na isti način!

SUDIONIK 1: Adresa Ministarstva je?

INTERVJUERKA X. Y.: MKRH, Runjaninova 2 10 000 Zagreb

INTERVJUER D. J.: Ali sve ide preko mrežnih stranica: www.min-kulture.hr. To vam se zove javni poziv, u srpnju se otvara i u rujnu zatvara. Prijavnica se mora kompjuterom ispuniti i zaključiti. Treba malo uči u praksu, nije komplicirano. Treba priložiti rješenje, izlistaj iz registra neprofitnih organizacija i bilo bi dobro da te programe osmislite, a ne na brzinu, da ih dobro pripremite. Ako obnavljate nošnju da priložite predračun, recimo tko će vam to raditi, a da taj opet bude stručna osoba jer tamo znaju procijeniti stručne osobe koje daju ta sredstva s nekim ciljem, da se ipak to stručno popravi i vrlo popularno je i otkup tih starih nošnji od vaših baka. To vam je vrlo vrijedno, jer se tako čuva, da se ne radi nova nošnja.

INTERVJUERKA X. Y.: A i u smislu toga što smo krenuli i od nekih početaka, seminar i obrazovanje smatramo početkom neke priče. To u radu jedne zajednice, jer vi jeste zajednica bez obzira što svaki djelujete u svom mjestu, evo kako djelujete, nadogradnja tog seminara bi bila jednogodišnja okupljanja. Ta županijska smotra, za koju ste rekli da klima, zašto se ne sastati, zašto se ne dogovoriti i kao *Zajednica kulturno-umjetničkih udruga Virovitičko-podravske županije* aplicirati za organizaciju vaše županijske smotre, i to je moguće. Povišeno na našu razinu, to su naše nacionalne manifestacije. Ali se to sve jednako može spustiti na razinu županijskih događanja. Zašto ne napraviti jedan konkretan projekt, jer to jeste projekt u kojem imate i organizaciju i program i sve, znate i sami, organizirate barem nešto sami svake godine kod sebe doma, da to bude jedno vaše zajedničko okupljanje na kojem ćete onda prezentirati sav ovaj cjelogodišnji trud i rad, jer se svi, svako u svojoj sredini, borite sa svim mogućim problemima. Bitno je jedno mjesto gdje ćete moći o tome razgovarati, gdje ćete to moći pokazati i u krajnjoj liniji predstavljati Virovitičko-podravsku županiju na nacionalnoj razini, jer kao što je Dražen rekao imamo dvije smotre. Nismo se samo više zatvorili na koreografirane ansamble, već i na izvorni folklor. Znači na vašoj županijskoj smotri tročlano stručno povjerenstvo pregleda vaš rad, ocijeni (neću to reći kao u školi), da svoje mišljenje o vašem nastupu, o vašem trenutnom prikazanom radu: što bi vam se moglo poboljšati, što se ne bi i koji od vas može vašu županiju predstavljati. Ove godine će to bit dva susreta. Jedan je u Čakovcu 17. i 18.10. za koreografirane ansamble, a ovaj drugi vam je blizu u Koprivnici 24. i 25. 10.

Siječanj je! Možda ima dovoljno vremena da se jedna županijska smotra, u ovom slučaju bez Ministarstva, morat ćemo se nekako drugačije snaći, organizira ovdje kod vas i da dobijemo predstavnika i Virovitičko-podravske županije, ako ne za obe dvije naše nacionalne smotre, možda za jednu za početak, pa druge godine vidjeti nešto dalje i krenut s radom. Seminari, pa smotra pa ćemo vidjeti, međunarodna kulturna suradnja. Sve su opcije otvorene, samo se moramo pokrenuti.

SUDIONIK 3: Ja bih još samo nadodao, da upozorim sve udruge koje još nisu usuglasile statut s novim *Zakonom o udrugama*. Mnogo me već zvalo. Mi smo prva udruga koja je napravila u županiji statut i odobren je. Tako da tko god treba statut Suhopolje može dati svoj na uvid tako da imate neku osnovu po kojoj možete napraviti novi. Neki su već uzeli, tko nije, neka se javi.

INTERVJUER D. J.: Rok je do listopada ove godine da se usklade ti statuti. Nema tu puno posla. Neke su promjene. Likvidator se mora imenovati. Želja je bila zakonodavca da se taj veliki broj udruga, pedeset tisuća, da se dovede u neko normalno stanje i da se šalju neki financijski izvještaji.

SUDIONIK 4: Ja sam _____, član sam *KUD-a Pitomčanka,* ujedno sam i sin predsjednika. Prenosim njegov pozdrave. On jednostavno zbog svojih poslovnih obaveza nije mogao doći na sastanak, pa je poslao mene. Naša voditeljica S. S. također zbog svojih poslovnih obaveza nije mogla doći. Pa da ja nešto ispričam o našem folkloru. Nije sve kako gospođa I. kaže, no međutim ne ulazim u rasprave i detalje. Znači naš KUD je osnovan oko 1980. godine, gdje mi ne znamo točno. Znači postoje njezini zapisi, a postoje još i jedni drugi zapisi koje smo našli. Međutim, velim ne ulazim u rasprave. Znači, govorili smo o primanjima, naša primanja su od 19.000 do 24.000 kuna godišnje. Od nastupa koje smo odradili u Hrvatskoj, znači tu su i *Đakovački vezovi* i *Vinkovačke jeseni,* tri puta *Međunarodna smotra* u Zagrebu, sva velika događanja, *Orahovačko proljeće, Županijska smotra* koja je održana u Bukovici. Od inozemnih nastupa su bili u Americi, Kanadi, Njemačka, Austrija, Češka. Prošle godine smo bili u Francuskoj, Sofija, Bugarska, suradnja s Mađarskom. Vjerojatno je bilo još nastupa, imamo točno sve zapise gdje smo sve bili. Prošle godine smo bili u Francuskoj na međunarodnoj smotri folklora, gdje su bili pozvani predstavnici Hrvatske i išli smo umjesto *KUD-a Suhopolje,* kojima ovim putem zahvaljujem na ustupljenom statutu.

Ustupili su nam statut i mi smo u procesu izmjena statuta da bi mogli ga izglasati na svojoj slijedećoj skupštini, da on bude pravovaljan i u skladu sa zakonom. Gospoda iz Francuske su nas pohvalili, ostali smo u kontaktu s njima, bili su u jedanaestom mjesecu u Hrvatskoj i tražili su da opet dođemo u šestom mjesecu u Francusku na svjetsku smotru folklora, koja je natjecateljskog tipa i koja je plaćena. Znači, gdje se dobiva po nastupu sto i pedeset eura, mi bi snosili troškove puta, a oni nam osiguravaju smještaj i plaćaju nam svaki nastup.

Mi jesmo za to, ali trenutni problem koji nas u folkloru muči je muzika. Sramota da jedna Pitomača koja ima *Glazbeni festival pjesme Podravine i Podravlja*, koja je poznata ne u Europi, u svijetu po tom festivalu, jer određeni broj ljudi iz Amerike dolazi gledati taj festival, nema tamburaše. Ima *Glazbenu školu dr. Marijana Jergovića* s kojima smo uspostavili kontakt od prvog dana, znači i nije baš došlo do nekog razumijevanja situacije. Sramota je da nemamo tamburaše i mi za svoj rad plaćamo *Udrugu cimbalista Hrvatske* iz Đurđevca. Znači oni nam sviraju na našim svim važnim nastupima.

INTERVJUER D. J.: Znači, problem je u školi?

SUDIONIK 4: Imali smo dogovor sa školom i nije problem, mi smo rekli da ćemo smanjiti broj nastupa. Ja imam tu knjigu, odnosno tatin rokovnik koji je od 2008. godine, tu je počela Sofija, Češka, Mađarska i zadnje je bila Francuska. Znači to su veliki nastupi i imamo ta novčana sredstva. Nama nije problem, mi ćemo smanjit neke nastupe u Hrvatskoj, a platit ćemo muziku da odradimo kvalitetno nastupe. No,

međutim oni nisu ni uz novčana sredstva htjeli preuzeti tu obavezu da na *Glazbenoj školi* prilagode jedan svoj program za nas i da određeni broj djece odsvira našu koreografiju.

INTERVJUER D. J.: Često postoji u drugim krajevima slični antagonizam recimo puhačkih orkestara i glazbenih škola. Često profesori tih glazbenih škola kažu: „Nećeš mi svirati jer ćeš iskriviti ton u amaterskom puhačkom orkestru." Često je to stereotip jedan, treba znati za njega, da ga možemo i malo predstaviti. To su poteškoće koje vi imate, jer ako nemate tamburaše, vi ste u velikim problemima kao KUD.

SUDIONIK 4: I sad KUD postoji određeni broj godina, veliki su nastupi, velike su smotre, puno je posla. Mi moramo plaćati i nije problem platit ćemo, ali je sramotno za Pitomaču da plaća *Udrugu Cimbalista* iz Đurđevca da im svira. Mislim stvarno, Pitomača je poznata po tom festivalu i broju tamburaša koji su krenuli iz Pitomače, a da ne govorimo o nekadašnjim *Licitarima* koji su krenuli iz folklora. *Mjesečina* koja je počela jedan dio članova u folkloru našem. O tome govorim, dakle osim izvornog folklora da nije sve tak crno. Osim izvornog folklora čiju koreografiju, odnosno izvornog folklora čije pjesme i plesove njegujemo imamo i jednu koreografiju starogradskih pjesama i plesova koja je dobila nagradu u Đakovu. Dr. V. B. koja je dekanica ovdje na fakultetu u Virovitici, ona je postavila tu koreografiju, ja osobno sam preuzeo nagradu za nju u Đakovu jer bili smo suorganizatori prve starogradske smotre starogradskih pjesama i plesova u Đakovu. Toliko od nas, o našem folkloru. Kaj se tiče seminara, drago nam je da je to blizu nama. Evo, S. i M. su naše mlade članice koje su izrazile želju preuzeti voditeljsko mjesto i školovati se. Preuzeti sve ovo što je stvarano godinama da ne propadne, jer stvarno nije nešta malo. Toliko od mene!

INTERVJUER D. J.: Mnogo godina treba da se to oformi, a u jednoj noći sve nestane. (…)

SUDIONIK 5: Moje ime je _____ i ja sam predstavnik *KUD-a Dika Slatina*. Evo, htio bih samo nešto ukratko reći o našem društvu. S nama je i pročelnik ureda gradonačelnika. Imamo jako dobre odnose i tu se financira sve što mi tražimo. To je stvarno jako dobra suradnja. Čak imamo jako dobru suradnju sa županijom, moram to isto priznati, neke nam stvari financira i županija, ono što stvarno tražimo, to su bila nekoliko u zadnje dvije godine od kad sam ja aktivno predsjednik. Imali smo dosta velikih putovanja. Od Makedonije, zatim Mađarska, prošle godine imali smo Subotica, dvodnevno gostovanje na Užianci, Bosna i Hercegovina, zadnje putovanje u Poljskoj prošle godine na festival južnoslavenskih kultura gdje smo išli zajedno sa *Sinovima atara* iz Zagreba, to je bilo jedno zajedničko putovanje.

Mi smo protekle dvije godine ili možda godinu i pol uspjeli napraviti jedan veliki odskok od onoga što je bilo prije. Ne znam da li smo mi bili zadnje društvo koje je sudjelovalo sa županijske smotre 2010. godine, prije četiri godine, na smotri u Čakovcu. To je bio jedan dosta loš nastup. Ja ne znam kako je to sa županije otišlo tamo. Kažem kako je, tako je, popravila se situacija kod nas. Imamo novog voditelja, to je gospodin M. Š. koji vodi i *KUD Lipa* iz Nove Bukovice. On ima završene škole folklora sve regije. Postavili smo u proteklih godinu i pol dana koreografiju *Posavine*, zatim *Baranje, Bizovac, Požega, Požeška žetva* i posljednja je *Međimurje*. Dakle, evo pet koreografija, baš smo prošle godine krenuli i sa postavljanjem *Našičkog kraja* i *Bunjevačkih plesova*. Inače, najviše se baziramo na našu regiju, na naš slatinski kraj, evo, ovdje su iz Sopja, predsjednica *KUD-a Podravac* Sopje. Najviše se baziramo na Sopje i ima nas dosta iz samog sela Sopje, naši roditelji i naše nošnje najviše su u našem fundusu iz Sopja i pjesmom pokušavamo sačuvati i običaje, zajedno s njima.

Pa, evo kažem financijska sredstva su takva kakva jesu, ali uvijek se da, iznađu se neka sredstva, sad organiziramo i različita događanja, ondje se sakuplja novac za naše nošnje. Malim koracima dosta se toga može napraviti. Jedino što ja još uvijek nisam imao prilike razgovarati s ostalima što se tiče županijske smotre koja se nije održavala proteklih godina. Mislim da bismo to trebali obnoviti, naravno upoznati se, znam neke od vas, ali da bismo trebali ostvariti zajedničku suradnju, malo dublju.

INTERVJUER D. J.: Ja se zahvaljujem na vašoj dobroj suradnji. Podržavate amaterizam, to je najbolje. Mnogi načelnici, gradonačelnici se poslije pitaju kada se isprazne te regije što napraviti. (…) Amaterizam je u stvari jedna predivna ljudska djelatnost. On ne samo da čuva baštinu, on je u stvari generator mladih obrazovanih ljudi stvaralaca, većina djece koja ide, oni su dobri učenici. To je, može se reći socializiraju se, imaju jedan drugačiji odnos prema životu. Tako da, možda su sociološki značaji amaterizma puno veći nego kulturološki. Ali ne treba puno, treba samo sistemski podržati ansamble, osnovne stvari naravno pružiti. Evo, neću dalje!

SUDIONIK 5: Mogu samo dodati dvije rečenice! Ja sam inače profesor u srednjoj školi. Jako puno mladih u zadnjih nekoliko godina je došlo u KUD, što je odlična stvar. Jedino što je problem, mislim da je to kod svih problem, da te mlade možemo zadržati samo nekoliko godina. Tada oni odlaze na fakultete. To je problem, ali činjenica jest da su sve to mahom odlični učenici. Mi to i podržavamo. Ono što je još zanimljivije, oni često, maturanti, puta biraju putovanje s KUD-om umjesto maturalnog putovanja. To nam se dogodilo već nekoliko puta. Oni se tu, svi se nađu.

INTERVJUER D. J.: Vide se druge vrijednosti. Vide se vrijednosti prijateljstva. Mnogi na našim susretima su zaprosili svoje supružnike buduće, tako ima svega. To je jedan generator općeljudskih dobrih ponašanja međusobno. Tu se djeca uče kolektivno raditi, disciplini. (…) Mi samo govorimo očuvanje baštine, kulture, a ovi drugi možda značajniji, još ovako malo su zatirani.

SUDIONIK 6: Naime, ja sam _____, dva u jedan. Po kilaži bih mogao biti u dva. (smijeh). Ja dolazim iz *KUD-a Zdenci* Zdenci, tamo sam tajnik. Ovako, mi radimo od 1978. godine. Dosta smo toga prije imali i dramsku sekciju, i mali i veliki folklor, izvornu sekciju, zbor itd. Međutim, sada smo ostali samo na izvornoj sekciji i folklornoj sekciji, tamburaši su normalno, ja podrazumijevam unutar folklorne sekcije. Ovako, što se tiče financija dobivamo od općine nekad nekako, ali ove godine je planirano 35.000 kuna, s time da organiziramo četiri do pet manifestacija u samom mjestu. Negdje u prosjeku šesnaest nastupa je tokom godine. Što se nas tiče organiziramo, odnosno ne da organiziramo, sudjelujemo u humanitarnoj organizaciji. Ovaj koncert u ____. Na žalost više se mi baziramo na Osječko baranjsku županiju. Mi smo tamo onaj kraj. Više s *Donjim Miholjcem* komuniciramo, što se kaže, nego ovaj tu dio. To je to što se toga tiče. Samo jedna stvar narode, mi pričamo. Nemoj te mi zamjeriti sad ću biti malo zao, ne zao nego zlonamjeran. Mi pričamo o seminaru i o svemu, a rečeno je da svi trebamo biti članovi i platiti članarinu. Znate zbog čega se to napominjem, zato što ja već kasnim jer imamo generalnu probu.

INTERVJUER D. J.: Seminar će biti za sve, bili članovi ili ne!

SUDIONIK 6: Narode, svi mi pričamo nešto, ali ja vas lijepo molim imajte malo razumijevanja i za predsjednika. Ako hoćemo da funkcionira ova naša krovna konstrukcija onda bi bio red da svi, svatko, svaki KUD plati tu članarinu od četiristo kuna. To vas lijepo molim! Hvala vam lijepa!

INTERVJUER D. J.: Ja neću sad, ne bih da se shvati krivo. Mi smo došli s dobrim namjerama. Znači zaboravite i sada članstvo u *Hrvatskom saboru kulture*. Znači došli smo povodom ovog seminara, da ga organiziramo i da dođete. Nećemo uopće, u pozivu, dogovorili smo se kolegica i ja, baviti članstvom ili ne članstvom u *Hrvatskom saboru kulture*. Mi smo isto udruga i sada za funkcioniranje, kao i vama, i nama vaše članarine pomognu za režijske troškove. U ovoj prilici nećemo, želja nam je potaknuti zajednicu, želja nam je potaknuti obrazovanje. Nećemo se sad s tim baviti o našem članstvu u našem pozivu, dopisu, tako zaboravite sada na tu članarinu.

SUDIONIK 7: Ja sam _____, inače predsjednik *KUD-a Crkvari*, vjerojatno najmanjeg, a možda i najmlađeg društva. Ove godine dvadeset godina imamo. S obzirom da je gospođa rekla da oni imaju dvjesto žitelja, mi nemamo ni toliko, mi imamo manje. I samo da vam kažem, vi kažete da su se tamo mnogi brakovi sastali, a kod nas će se izgleda raspasti. (smijeh) Šalim se. Ja ću biti vrlo kratak i reći da mi za naše djelovanje imamo folklornu sekciju odraslih i djece, tamburaše koristimo obično ili one male što nisu otišli za novce svirati ili one isluženе starije koji više ne mogu. Ali ti su sigurni i uvijek ih ima, tu nije problem.

Međutim, to je kronično svima da je sredstava i novaca malo i ja ću reći što je kod nas problem. Mi imamo gostovanja, dosta putujemo, i po vani i tu. Neću nabrajati, ali problem nam je voditelj. Onaj naš kraj. Nažalost, mi imamo jedino M. Š. iz Našica koji jedini pokriva dio možda od Koške pa ne znam dokle možda do Suhopolja recimo. Mi jednostavno nemamo ljudi educiranih koji mogu, ne da su koreografi, nego ne mogu biti ni voditelji. Mi smo primorani i evo već to radimo godinama nama dolazi koreograf iz Subotice, S. T. P. I njegov svaki dolazak nas košta 800,00 kuna plus što mu osiguravamo spavanje i boravak u Orahovici, međutim, to smo onda organizirali tako da dva puta u mjesec dana on dođe. Znači svaki drugi vikend, ali kada dođe onda radimo petak, subotu i nedjelju, tri dana zaredom. Onda idući vikend on ne dolazi, onda sami ponovimo to što smo s njim radili. Bilo bi kudikamo lakše da imamo nekoga iz svojih članova, redova iz bliže okolice koji bi nas manje koštao. Dalje, kod nas je veliki problem, možda kod drugih to nije, ali kod nas s obzirom da smo vrlo mladi članovi, sve su to djevojke srednja škola, fakultet i srednja škola, problem nam je pjesma. Mislim pjeva se ono, ali nije to ono kako bi jedan pravi ansambl trebao pjevati. Mislim da bi se mi trebali povesti kao zajednica za onime što radi J. P. u Brodu, ne samo on i svi ostali.

INTERVJUER D. J.: I druge zajednice to rade.

SUDIONIK 7: Mi smo pokušali, je li tako? Pokušali smo ono da napravimo *Smotru pjevačkih skupina*. Međutim to kod nas nije zaživjelo. Održali smo jednu u Gradini i jednu kod mene u Orahovici, jesmo još u Virovitici i Slatini. Četiri puta dakle. Mislim sami između sebe nismo to baš ni prihvatili dobro, ali mislim da je to velika stvar kad uz dobar folklor, kad imaš i dobru pjesmu. Od ovih novaca, pretpostavljam svi mi što dobijemo, ovdje smo vidjeli možda samo Suhopolje i Zdenci dobiju nešto više novaca, recimo mi dobijemo 15.000 kuna za godinu dana. A samo voditelj, spomenuo sam koliko nas košta. Znači bez nekih dodatnih sredstava nema šanse da funkcioniramo. Ali dobro imamo sreću, imamo jednu firmu u Orahovici prijevozničku koja nas vozika. Tako da nas to ne košta, oni učestvuju sa par tisuća kuna.

Ali kažem mi živimo na taj način što smo cijelo selo uključili u KUD. Oni ne mogu ni svi pjevati, ni svirati, ali smo onda u suradnji s HTV-om s televizijom osmislili snimanje dokumentarnih filmova. Vjerojatno ste svi vidjeli ono naše pečenje rakije. Onda onaj koji nije nikada uzeo ni tamburu, ni zaplesao, ni zapjevao, pa smo mu dali da peče rakiju. Pa je on sam sebe vidio na televiziji. Pa smo nakon par godina osmislili žetvu, pa je on snopove bacio, pa se vidio poslije. Tako da smo mi pridobili, malo je selo, ali smo ih svih, sve pridobili da koriste i da rade. Mislim, što bih htio reći to je jako dobra stvar što ćemo održat ovaj seminar i ja sam zato da barem jednom godišnje minimalno, barem dva seminara da održimo s nekim koreografijama, opet kako se dogovorimo. Možda bi čak bilo dobro, ono praktično ako ćemo sad raditi Bilogoru da dođe jedan KUD koji pleše Bilogoru. Pa kad seminar bude gotov da se vidi kako to u stvarnosti izgleda.

INTERVJUERKA X. Y.: Može!

SUDIONIK 7: Mislim da nam iz viđenoga jako dobar.

INTERVJUERKA X. Y: Možemo to izorganizirati.

INTERVJUER D. J.: To jesu radionice. Mi uglavnom, to kod puhačkih orkestara uzmemo jedan demonstracijski orkestar pa radimo te skladbe.

INTERVJUERKA X. Y.: To je lakše, jer imaš dirigente koji ti dolaze. Ali ovdje kada je puno širi odaziv po cijeloj Hrvatskoj, onda demonstracijski ansambl, zavisno gdje je seminar, moramo ga dovesti recimo iz Zagreba, Splita. Ali ovo je blizu, ovo je OK. Ako se smijem nadovezati na vas vi ste sad iznijeli sve neke polugotove projekte, zašto ih ne okupiti u zajednicu. Rekli ste mali vokalni sastavi, rekli ste folklorne skupine. Međimurje je jedan izvrstan primjer, stvarno mi da njih nemamo bili bi puno siromašniji. To je zajednica koja uopće ne znam s koliko novaca raspolažu, sada novci uopće nisu bitni. Ali oni imaju na županijskoj razini i do šest ili sedam smotri godišnje za različite djelatnosti. Ali zašto za početak, razumijete imaju referentno mjesto: svoju zajednicu u kojoj svi doprinose, ali od toga onda imaju neku korist. U ovom slučaju bi to bilo jednogodišnje okupljanje na folklornoj razini, pjevačkoj razini, jer ovaj seminar ide u tom smislu da pratimo i ples i glazbu jer smo dobili takvu informaciju da vam je pjevanje, ne svima, ali u većini slučajeva problem. Tako da smo i išli prema tome. Razumijete ovo su sve što mi sada pričamo, to je nešto što jednoga dana kad vaša zajednica zaživi, to nam je i glavni cilj, možete raditi i sami.

ZAKUD Karlovačke županije! Krenula je priča sa županijom, gradovi i županije, ali ne zato da HSK sam to radi i dođe iz prijestolnice u neko drugo mjesto, nego da Zajednici koja je na tom području uputimo, pokažemo, savjetujemo, gledajte ljudi sposobni ste to i sami napraviti. Nije velika mudrost, ali se treba organizirati. Muku mučite svaki posebno za nešto ovdje više, manje. Ali Zajednica bi mogla biti jedno tijelo s kojim bi vi u krajnjoj liniji i neke financijske stvari, daleko od ovih svijetlih primjera njima je to eto, možda mogli riješiti kao zajednica zajednički. Pa onda vidjeti gdje kome što šteka: tamburaši, ne tamburaši, pa se nekako izdogovarati. Trebate zaživjeti tu zajednicu. Probali ste, pokušali ste, krenulo je tri godine sa smotrom i onda je samo stalo. To je šteta. Imate potencijal. Znate i sami koji su problemi i sami ste organizatori. Stvarno nije neka mudrost, treba samo zavrtiti priču.

INTERVJUER D. J.: Imamo primjer dobre prakse: *Seljačka sloga* koja je osnovana dvadesetih godina prošlog stoljeća. Ona je radila sve ono što mi danas radimo. Znači okupljala je, radila je seljačke župe gdje su nastupali pjevački zborovi, radila je smotre. Imamo veliki kontinuitet, veliku praksu i to je uglavnom, a ne, nego uvijek je donosilo razvoj. Širola Božidar doktor je pričao o tome. Uvijek je donosilo razvoj, očuvanje. Zašto smo rekli *Zakon o amaterskoj kulturi*, zato što smatram da za udruge kulturno umjetničkog amaterizma napravljena je jedna velika pogreška što u osnutku ove nove države devedesetih godina nije usvojen zakon koji bi zaštitio i organizirao ovu djelatnost. S druge strane imate *Zakon o sportu* koji je definirao u svojim člancima da obavezno se osnivaju sportske zajednice i kada vam ja idem po županijama onda vam ja pitam: „Koliko imate radnika u *Zajednici kulturnih*?“ - „A nemamo *Zajednicu kulturno-umjetničkih udruga*.“ – „Dobro to znam.“ „A sad mi recite koliko imate zaposlenih u *Zajednici sportskih udruga*?“- „Trinaest.“

Mi smo sad došli na onaj drugi dio, možemo još malo čuti vas. Još su se neki javili. Vi kada se okupite i vi kada stvorite jednu produkcijsku, pravu manifestaciju koja će se svake godine okrupljivati, znači ne može vas više nitko ignorirati kad se na toj smotri okupe dvadeset, trideset KUD-ova, ali morate im pokazati da postojite. To je smotra koja će okupiti, ne znam koliko, sada računamo da je po pedeset, recimo tisuću ljudi. Obrazovanje ste spomenuli, znači naravno da se zajednica bavi i obrazovanjem. Trebala bi se baviti i onda ne bi trebali tako skupe voditelje. Oni zaslužuju naravno, ali vi bi ih mogli iz svojih redova generirati i tako radimo. Recimo T. B. , svi ga poznajete, on je krenuo iz seminara HSK-a, izvanredan mladi gospodin koji se bavi amaterskim dirigiranjem. Vodi jedan danas od

najuspješnijih tamburaških orkestara, koncertnih. Znači mi ništa ne izmišljamo, mi samo pokušavamo revitalizirati ono što su naši prethodnici radili. Evo možemo čuti još neke od vas.

SUDIONIK 7: Ja bih još samo vrlo kratko, možda može koristiti drugim KUD-ovima. Naime mi smo se gore zadnje vrijeme dvije, tri godine dogovorili kad imamo neka gostovanja da se spojimo po dva čak i tri KUD-a.

INTERVJUER D. J.: Da podijelite putne troškove. Super!

SUDIONIK 7: Mi smo išli u Brančevo sa svojom namjerom otići na izlet i svatko dao šest tisuća kuna za prijevoz. I to je svima na neki način prihvatljivo. Evo sad smo išli gore kod Varaždina Strahoninac, je li se to tako zove?

INTERVJUERKA X. Y.: Da!

SUDIONIK 7: M. iz Mihovca, pozdravio vas je! Moslavina i mi, tri KUD-a!

INTERVJUERKA V. D: Dobar primjer kako ste se snašli.

SUDIONIK 7: Još samo jedna stvar što smo mi uspjeli dogovoriti još s KUD-om da istovjetne koreografije, barem dvije Slavonije, plešemo mi i oni __.

INTERVJUERKA X. Y.: Snašli ste se svaka čast!

SUDIONIK 8: Dolazim iz *KUD-a Virovitica* manje više većini poznato. Ja sam _____ već nekoliko godina predsjednik. I sad kad su gospođe kolegice tu pričale malo o financijama ja sam se poveselio kako ću reći kako smo mi najbogatije društvo, ali kad su se gospoda počela javljati rekoh bolje da ne pričam o financijama. Iako moram zahvaliti našem gradu koji nas godinama podržava i koji prema svojim mogućnostima dotira. Tako da mi sa te strane postojimo. Da li smo mlado ili staro društvo, zavisi s koje strane gledate. Ako kažem da smo osnovani osamdeset i osme godine, onda nismo ni tako stari. Ali ako kažem da su u KUD-u ljudi od sedamnaest do osamdeset godina i prevladavaju ovi tamo prema osamdeset godina, onda smo malo drugačije. No bez obzira na to mi ovih dvadeset šest godina koliko postojimo, ipak se držimo nešto iako nemamo ni svoje vlastite prostorije, nemamo ni stalno mjesto za vježbanje. Grad nam je dao jednu prostoriju, jednu učionicu gdje nemamo ni vode, nemamo ni WC, nemamo ni grijanje, ako donesemo drva od kuće, onda se grijemo. Ali bez obzira na sve te teškoće, mi dalje funkcioniramo.

Što se tiče voditelja, imali smo voditelje preko dvadeset godina konstantno što su bili. Otišli su u mirovinu. Danas su voditelji kojima plaćamo samo trošak benzina jer nisu iz Virovitice, jer za više je malo problematično, nemamo novaca, jer smo malo investirali u nošnje. Naše društvo kažem sa sedamnaest do osamdeset godina su članovi, ali ipak imamo blizu četrdesetak članova koji *non-stop* rade. Nekada smo nastupali godišnje po dvadeset, dvadeset i pet puta. Prošlih dvije, tri godine smo eventualno dostigli do desetak nastupa i to što je tu bliže moguće da ne putujemo, jer su sredstva takva da ne znam s tih petnaestak tisuća kuna godišnje koliko dobijemo u zadnje dvije, tri godine, a prije smo dobivali i manje čak, jednostavno ne možete izfinancirati sva ta djelovanja. No bez obzira na to ja se nadam da će i ovo društvo kakvo god bilo da bilo, još uvijek ima nekoliko mladih koji imaju želju da rade, pa da će se ipak to i dalje održati.

Ono što bih htio reći, naše društvo već dvadeset i prvu godinu je prošle godine održalo jedan koncert koji već održavamo pod nazivom *Večer folklora, pjesme i običaja* uoči Božića. I to je nešto što je tradicionalno već i održavamo ga prema svojim mogućnostima. Ne možemo pozvati kao na smotru, kao što su nekad bile smotre folklora, pozovete deset, petnaest društava pa se sve to vrati. Dva društva, eventualno tri pozovemo, jer ne možemo izfinancirati njihovo učešće tu. Morate im barem sokove kupiti, nekakav sendvič dati i to je to. Tako da unatoč svih teškoća, a vjerujem da mnogi imaju takve probleme, mi funkcioniramo i nadamo se da ćemo i dalje.

SUDIONIK 9: Ja sam _____ i inače sam predsjednica i voditeljica *KUD-a Petar Preradović* iz Grabovnice. Tamo radim već desetak godina kao učiteljica razredne nastave i evo ja se trudim već to vrijeme od kada sam došla i imamo dječju skupinu. Dječja skupina nam je dosta dobra, a što se tiče odrasle koja je prije bila jako popularna i bili su stvarno jako aktivni, sada se to umrtvilo. A umrtvilo se najviše zato jer se promijenio, u biti, ljudi rade, nemaju vremena za folklor. Npr. žene koje rade kao prodavačice, koje rade subotom i nedjeljom, jednostavno one koje imaju volje ne dolaze više. A isto tako nemamo muziku, znači čujem da svi imamo manje više slične probleme. I sve dalje sve nam je teže raditi! A teško nam je i ovi naši mladi koje uspijemo zadržati do zadnje do kraja srednje škole, poslije odu na fakultet i više nam se ne vraćaju. I tada sve dalje sve više se to komplicira. Nažalost, to je tako. Nadam se da se to bude jednog dana uspjelo evo nekako.

Moj prijedlog je bio, to sam ja već prije u općini predložila, da trebamo jedan općinski KUD osnovati jer imamo koliko čujem i druga sela po našoj općini imaju sličnih problema. Znači uvijek ima desetak, možda petnaestak onih koji su jako zagrijani i zainteresirani, ali to nam nije dovoljno za neki kvalitetniji nastup. Jednostavno nam fali ljudi, fali nam i plesača, a fali nam i muzika. I tu bi se mi morali malo možda jedni drugima uskakati, jer na našoj općini, stvarno općina Pitomača, ima koliko je gospođa I. nabrojala koliko ima KUD-ova pet ili šest. Ali svako selo ima otprilike slične probleme, jer su to većinom mala sela i onda se dogodi da nemamo dosta plesača. A manje više problemi su nam isti što se tiče financija i svega ostalog.

SUDIONIK 10: Mislim da me većina pozna, ja sam _____! Vodim *KUD Seljačku slogu* iz Turanovca, za one koji ne znaju, to je ovom ulicom prema Mađarskoj do pola puta pa lijevo. (smijeh) Kažem u folkloru radim od malena. Tamo negdje sedamdesetih godina sam počeo malo, pa onda se to tako nastavilo do srednje škole. Sad vodim KUD već deset godina. Imamo dječju skupinu, imamo žensku pjevačku skupinu i folklornu skupinu gdje su i tamburaši. Jedno vrijeme vježbamo mlade, pa onda kada se nauče svirati odu. Ne može se više pouzdati. Svoje vlastite prostorije nemamo. Sretni smo što je kod nas u selu izrađena nova škola, pa smo dobili staru na neku upotrebu. Malo to krpamo i popravljamo. Zahvalio bih se županiji na pomoći, dobijemo od njih nekad nešto malo, tako daju nam za nekakav prijevoz kad idemo nekud dalje. Općina nas financira, mada čujem na našoj općini postoje dva društva. Ovo drugo društvo ne radi, mi radimo aktivno skroz širom Hrvatske, po Mađarskoj, Sloveniji i tako. Uglavnom plešemo svoje izvorne plesove, pjevamo izvorne pjesme koje su iz našeg kraja što smo snimili i na CD-u. Gospođa B. je tu bila kod nas i njoj se to dosta svidjelo. Nešto je bilo i starogradskih i tako. Imali smo prvo mješovitu pjevačku skupinu, pa nije išlo. Onda smo prešli samo na žensku i s tim smo prošli. Bili smo na *Brodskom kolu* malo, pa smo bili u Cerni na *2. Smotri starogradskog pjevanja*.

Kažem, društvo je dosta aktivno mada nemamo nekakve uvjete, eto kao i sva društva, koliko dobijemo s tim se pokrijemo. Uglavnom desetak nastupa godišnje, nekad je to bilo i više od dvadesetak. Šesnaest godina za redom organiziramo kod nas u mjestu _____ susrete folklora, ne mogu reći smotru, za mene su to susreti zato što nas ima..., zovemo društva od istoka do zapada, od sjevera do juga, nekad čak imamo goste iz Slovenije, Mađarske i tako. Uz taj svoj izvorni folklor postavili smo si još jedan dio Slavonije, tako kad odemo u Sloveniju ili Mađarsku, negdje vas traže programa više pa onda uklopimo u to. Školovanog voditelja nemamo, većinom, mislim da je to

većini naših društava, tu po selima, tako okosnica je par obitelji koje su tu i onda još oni koji njeguju nekakve običaje i tradiciju, tako i mi vračamo stare običaje u sadašnjicu i današnji oblik života da djeci pokažemo nešta što je nekad bilo i tako.

INTERVJUER D. J.: Što mislite o Zajednici kao organizaciji koja bi mogla svima pomoći?

SUDIONIK 10: Normalno da je pomoć uvijek dobro došla, pa nekad čak savjetima. Kažem nošnje, društvo kao društvo nema nošnje i imamo svatko svoje nošnje, ali gledamo onda... Ja sam si dao truda nekakvog da istražim malo točno šta se s čim nosilo da se obučemo uvijek onako kako treba bit, šta s čime ide od dijelova nošnji, od poculica do svega drugoga. Da to bude onako kako treba biti. I kažem sugeriramo jedni drugima, evo tu je *Špišić Bukovica* pa tamo do dole Sopja su taj tip nošnji. Kažem mi imamo izvorne nošnje koje su stare stotinu i više godina možda čak neke... Onda kažem čak smo s posudionicom imali nekakve..., bili su oni kod nas, malo su to slikali i gledali. Tako da *Sesvetska sela* plešu naš *Turanovac*.

INTERVJUERKA X. Y.: Oprostite, nastupili su s tom koreografijom sad zadnji put kad su bili u Čakovcu. Predstavili su Grad Zagreb.

SUDIONIK 10: Prošle godine smo mi bili kod njih gosti, pa su htjeli baš da dođemo. Tako bilo je petnaestak društva.

SUDIONIK 11: Ja se zovem _____ i tajnica sam *KUD-a Otrovanac*. Problemi su isti. Volja, to postoji i volja bude dok nas bude. A za drugo, novci i nisu baš tako važni, ne da nam ne bi trebali, Bog oslobodi. (smijeh) Voditelja nemamo, kak znamo tako se snađemo. Imamo dramsku sekciju, mislim da smo i dosta dobri. A volimo više plesati i pjevati. Muzikaše dok najdemo imamo, dok nemamo plešemo bez muzike na suho. (smijeh) Zakaj? Jednostavno, moje mišljenje, ali mislim da i vas svi, da je to volja. Volja nas i pokreće. Idemo na nastupe, evo zna gospođa Ivka, fali nas i kaj budemo sad, zovemo s Marofa cure, njih ima. I muziku naravno. Družimo se i dobro. Muziku, Bog oslobodi kaj bi kaj rekla, isti su muzikaši, četiri KUD-a nastupaju, a jedni muzikaši i oni samo stoje na bini i sviraju. (smijeh) Mi njih volimo. Evo ja ne bi dalje.

SUDIONIK 12: *KUD Podravac* _____ . Ja bih samo htjela reći mi održavamo manifestaciju *Dravsko proljeće* od 2007. godine, to je prekogranična suradnja s Republikom Mađarskom. Ove godine smo mi domaćini i pozvano je šesnaest KUD-ova.

INTERVJUERKA X. Y.: Još jedna aktivnost za Zajednicu, jer Zajednica u ovom slučaju ne znači samo kulturna društva, nego je Zajednica koja okuplja kulturno umjetničke udruge. Znači svih profila i dramskih i zborova i puhačkih orkestara, malih vokalnih skupina. Evo, vidite svatko od vas ima nešto s čime može doprinijeti jednom zajedničkom radu od kojeg možete imati koristi.

SUDIONIK 13: _____. Evo ja predstavljam svoj *KUD Podravina* iz Čađavice. Kao i svako selo okupljamo se sa svih sela, ne samo Čađavica nego i okolna sela. Tako si pomažemo jedni drugim KUD-ovima, jer ne možemo drugačije opstati. Kod nas KUD postoji od sedamdeset i osme godine. Evo ja sviram od osamdeset i treće i za ovih trideset i nešto godina vidio sam ljudi, ostalo je nas u KUD-u možda pet starih. Starih, kažem ja sam dijete bio, a ono su bili stari za mene koji su počeli. Baziramo se na izvornom folkloru, izvornoj nošnji. Znači gajimo naše domaće što imamo. Sad smo krenuli širom Slavonije da proširimo svoj rad. Možemo imati cjelovečernji program i nešto. To smo izgubili. Obnovili smo se prije dvije godine.

Znači u svakom mjestu je problem ne samo nošnja, nego i ljudi. Djeca kad odrastu jednostavno se raširе. Starih nemamo, mladi odlaze. I evo nas koliko ima, kao u svakom mjestu, koji se trudimo i ostajemo u tome. Što se tiče općine i financija mislim ne bih smio ništa reći. Ali moram pohvaliti našeg načelnika i našu općinu, njega ću predstaviti, znači naš M. R. koji nas podržava... mislim to ne smijemo reći. Hoću reći što se tiče prostora, ako ne možemo u domu, znači ako nas ima manje imamo jednu manju salu. Isto je grijana, znači dom je grijan. Znači mi kad imamo probe, mi smo sinoć imali probe, mi održavamo probe u toplom. Zato kažem neću se previše hvaliti da vas ne bih obeshrabrio ovdje. Ali što se tiče našeg KUD-a, rada u KUD-u, kao i svugdje problem nam je što neke ne možemo podučiti kako bi trebalo, jer baš ovo s djecom... Pogotovo što voditelja plaćamo, kao i svi pretežno. Nije to plaća, nego je to samo trošak za gorivo, ali bez takvih voditelja ne možemo. Znači možemo držati ono naše izvorno, ali... eto toliko.

SUDIONIK 14: _____! Ja sam tajnica *KUU Voćin*. Mi smo vjerojatno najmlađa udruga, 2000. godine i malo nas je tridesetak. Pa isto tako ima nas desetak, dvanaest odraslih članova koji to drže. Ovo drugo su djeca koja dođu, koja odu. Mi smo imali puno problema. Mi smo krenuli od nule! Nismo imali ništa, niti nošnju, niti zapise, niti ništa. Sve je izgorjelo i onda smo u suradnji s gospođom Š. iz slatinskog muzeja... naš župnik gospodin Š. nam je puno pomogao. On ima isto građe, materijala... Pomogao nam je i iskopali smo zasad puno materijala. I došli smo do nošnji. Recimo puno smo same radile, šivale. Nešto smo išle na program ministarstva. Dobili smo novac za obnovu u suradnji s gospodinom F. Što se toga tiče u redu je sad, ali problem je stručni. Evo sad te materijale netko treba pomoći da se postave. Mi smo daleko, Voćin je dvadeset i pet kilometara od Slatine, pedeset od Virovitice. Koga vi možete dobiti za neke normalne novce da vam bude koreograf i da dolazi i tako. To je najveći problem i problem je naravno Zajednica koje nema. Mislim da je problem to što bi se mi svi trebali naučiti zajedno raditi.

INTERVJUER D. J.: To ste najbolje rekli! To je prvi zaključak!

SUDIONIK 14: Zajednica je pokušala nešto raditi godinu, dvije, tri. Ne možete ostaviti zajednicu na tri čovjeka. Ne može zajednica raditi s tri čovjeka. Znači trebamo svi dati barem jednog čovjeka ili dva u Zajednicu koji će radit. Onda ćemo svi raditi zajedno.

INTERVJUER D. J.: Ja predlažem da svaka zajednica ima jedan upravni odbor, odnosno skupštinu bi činili svi predstavnici. Znači jedan predstavnik svih vaših KUD-ova. Onda oni odaberu upravni odbor. U upravni odbor date ljude koji su operativni, koji će odraditi jedan dio posla. Ne mora uvijek jedan preuzeti na sebe organizaciju te smotre. Vi je možete „šetati“. Vama treba biti čast da je došla županijska smotra k vama. A kad vi izgradite županijsku smotru, doć će vam svi ostali, doć će i predstavnici, ja mislim, i jedinica lokalne i regionalne samouprave, ali smotrom morate pokazati da imate jednu kvalitetnu smotru koja već ima neku tradiciju. Ja mislim da svi naši razgovori idu prema ovoj ideji da se znači izgradi Zajednica, a dakako ne može ona ležati na jednom čovjeku. Kažemo koji su načini da tu zajednicu na neki način oplodite sredstvima *Ministarstva kulture*. Znači na ovom prvom sada roku se treba prijaviti, ispuniti neku... za recimo dva seminara i za vašu županijsku smotru. I to bi bio početak recimo. Ali i bez tih sredstava, mi smo radili susrete malih vokalnih sastava. Nismo imali za knjižice, pa smo ih množili fotokopirnim aparatom i prelamali ih. Ali ona će doći ako je kontinuirana županijska smotra. I vi ćete ojačati tu smotru i svake godine će biti sve veći broj KUD-ova. Uostalom da preko Zajednice neka sredstva rekao je gospodin vezano za članarinu.

Sad ću vam reći, kad je preko Zajednice, onda Zajednica za članstvo u *Hrvatskom saboru kulture* daje svega sto kuna po KUD-u za godinu dana. Znači ako pričamo o članarini, to nije neka velika..., samostalno tristo pedeset. Dobro, pustimo sad skroz članarinu, ali vi naravno možete oploditi vaša sredstva. Ako ste rekli da je glazba problem, možete imati neke stručnjake koji će možda raditi na nekoj razini da će biti možda tri, četiri puta tu ili više puta i neku školu tamburaša. Puno je tu ideja, gdje ćete vi zajedničkim razgovorom doći do nekih

sinteza i to predložiti, možda i uz pomoć drugih općina, gradova doći do tih sredstava. (…) Svatko da dà sto kuna iz vaše udruge, vi napravite seminar sami. I dogovorite se. To je ovako banalan primjer.

INTERVJUERKA X. Y.: Da, ali isto tako ja ću se samo mrvicu vratiti na članarinu. Mislim stvarno nije stvar u novcima, ali članstvo u *Hrvatskom saboru kulture* i vaše članstvo u vašoj Zajednici i ta Zajednica osim vašim radom ima neke troškove kao što i vi imate sami. Znači novac ne dajete, ne bacate ga u vjetar, ulažete u jedan zajednički projekt i kad to shvatite kao takvu priču onda to u nekim razmjerima to i nisu neka sredstva, a mogu vam značiti puno više kad su na jednom mjestu a nisu rastepeni po mjestima gdje živite ili po izvorima financiranja.

INTERVJUER D. J.: Da ne prikupljate članarinu uostalom da se ne bavite time, vi ćete oploditi rad vaše zajednice kroz sponzore. Kažem vam MKRH, ZAMP je tu, županija, ja se nadam i druge regije možda, druge jedinice. Evo D. možda da vi malo kažete koji su problemi bili, na vas je palo bilo i vi ste gurali sve, ali vama naravno treba pomoć.

OSOBA A: Evo ja bih samo jednu rečenicu. Mi smo plaćali članarinu ne znam koliko godina dvjesto kuna i od toga ja ne vidim nikakve koristi.

INTERVJUER D. J.: Možda da zaboravite članarinu. Vi možete kao Zajednica donijeti odluku da nećete sakupljati članarinu.

OSOBA A: Dobro radila se smotra.

SUDIONIK 15: Ali nikakvih drugih novaca nismo imali.

SUDIONIK 18: HSK besplatno organizira seminare. Naša M. je išla i na seminar i za voditelje zborova i za voditelje tamburaških orkestara preko toga što smo mi platili članarinu udruzi. Udruga je to platila *Hrvatskom saboru kulture* i to je jeftinije bilo za zbor nego da smo mi sami to plaćali. Dakle imamo koristi od Sabora.

OSOBA B: Dobro imate vi koristi, ali mi?

SUDIONIK 18: Zašto niste iskoristili da idete na seminar? Trebalo je samo platiti noćenje tom voditelju koji će ići.

SUDIONIK 2: Gospođo _____, nisu svi ni dobili tu obavijest. Radi se o tome, naše društvo je izuzetno malo, nikada nismo to tražili iz razloga što sam smatrala da, jer sam po drugoj liniji te seminare odradila jer me vrtić slao za dječji folklor i tako da sam se educirala za to. Ali obično su ta društva koja su stvarno, ajde na jednoj višoj razini koji stvarno djeluju, koja odlaze na smotre na državnu razinu, i meni je bilo čisto logično da se oni educiraju i da rade na tome. Mi smo čisti amateristi. Ja to podržavam i smatram da dvjesto kuna nije bilo..., vi ne možete biti član ni jedne udruge ako članarinu ne platite.

INTERVJUER D. J.: Zajednica se može dogovoriti. Ja sad ne bih pričao samo o članarini. Nije članarina osnovna tema našeg sastanka. Ja mislim da nije.

SUDIONIK 18: Ta organizacija prema vertikali mora postojati i to koordinirano da se stvarno udružimo.

SUDIONIK 15: Dobro večer svima i ovim novima koji su nam došli. Neki novi su nam došli, mijenjale su se strukture u nekim KUD-ovima. Vidim negdje je sedamnaest, osamnaest KUD-ova ovdje stiglo od trideset i četiri koliko su registrirani na našoj županiji.

INTERVJUER D. J.: Izvanredan odaziv!

INTERVJUERKA X. Y.: Odlično!

SUDIONIK 15: Ovo je jako dobro. Ono prvo ću govoriti o svom KUD-u, *KUD Seljačka sloga* Špišić Bukovica, osamdeset i jedna godina postojanja. Imamo za ovu godinu pet tisuća kuna od općine. To nam je hvala za sve ono što smo napravili. Dakle osim što imamo folklor izvorni, koji podržavamo, napravili smo dva programa koja su nam bila podržana u posljednjih pet godina. Od *Zaklade slagalica* jedanput smo dobili 15.000,00 kuna, napravili smo pozornicu ljetnu u svom selu. I sada smo prošle godine ostvarili četrdeset tisuća kuna za projekt *Košarica od slame*. Tu smo s tim novcima i imali zaposlenu jednu djelatnicu, dakle na taj način potrošili trideset i šest tisuća i petsto kuna za njenu plaću. Ostalo je išlo dakle u materijale: repromaterijali i reklame. Dakle, to je napravljeno, odrađeno je. U *Saboru kulture* smo održali jednu prezentaciju i bilo je priče da bi s njima mogli ići dalje kao cijela naša zajednica, a ne samo s tim košaricama nego i sa..., i manje i više i vi ostali imate radove, nešto takvo se radi. To mi je drago, ako bi to tako išlo. To je što se tiče KUD-a.

Ono što se tiče svih nas kao *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga* koja možda postoji već pet i pol godina, mislim da je prošlo od našeg osnutka, mada je ta Zajednica postojala i prije nego što smo je mi obnovili. Imali smo godinu dana muke dok nismo došli do sviju onih stvari koje nam treba, od štambilja na dalje. Zato moram odgovoriti onima, Ž. jel, što se desilo. Mi znamo, tri smotre folklora smo odradili. Evo sad nema A. da se zahvalimo Gradu Virovitici, dva puta na račun grada, a nešto je i županija pomogla i jedan put je moja općina Špišić Bukovica platila. Dakle, to su te tri smotre napravljene. Ono što se zna o članarini, da je ona 200 kuna godišnje da 100 kuna od toga ide Saboru kulture i da 100 kuna ostaje Zajednici. Ono što se sada nama desilo da je ostala priča na dva slova. Dakle, tajnik je otišao jer je ljut, jer ima drugih poslova, ali čovjek je rekao ako hoćemo biti Zajednica mora se platiti članarina. To je minimum minimuma. Lani se desilo da je moj KUD dao osamsto kuna da bi opstao žiro račun. Banke vam uredno to naplaćuju kao da vi radite. Njima je tako svejedno imate li vi nešto s tim računom ili nemate. Prema tome mi se moramo dogovoriti ako nećete članarine uredu, moramo onda ugasiti žiro račun, moramo onda ugasiti zajednicu i ovako ćemo se naći. To je dovoljno.

INTERVJUER D. J.: Teže ćete ostvariti sredstva.

OSOBA D: Mi smo registrirani, dakle postojimo. Možemo se bilo gdje pojaviti i natjecati. Zajednica je apsolutno nužna.

INTERVJUER D. J.: Evo ja se slažem!

INTERVJUERKA X. Y.: Slažem se. Ja podržavam.

SUDIONIK 2: Članarina je nebitna, ali je Zajednica nužna.

SUDIONIK 15: Da bi se funkcioniralo, da bi se moglo otići na bilo koji natječaj netko vas mora pitati gdje, što i kako. Recimo moja općina je uvela, moram platiti i platili smo za prošlu godinu dvjesto četrdeset kuna za prostor, ali opet na način netko vas pita jel' vi taj prostor plaćate i onda kad napišete da ne plaćate ništa onda ispadate smiješni. Naravno da je to nama puno, dvjesto četrdeset kuna. Mi znamo da te općine nama plaćaju grijanje, struju itd., ne bi se moglo. E sad ono što je meni najviše drago evo prvi puta ovako jaka ekipa došla iz *Sabora kulture* i što ide prvi seminar, a mi to do sada nismo imali.

Ono što je po meni jako važno pjevački dio. Ja sam imao prilike biti na jednom seminaru u Samoboru. To pučko pjevanje. Vjerujte mi, s ljudima s kojima sam tamo bio za tri dana smo savladali pučko pjevanje. Mada ga ja pjevam godinama i znam pjevati, ali kada dođete nekom u iskusne ruke onda se tu čuda naprave. Tako da se nadam da ćete vi poslati svoje ljude i naravno voditelje i isto tako doći na taj seminar, jer T. H. je vrstan stručnjak za vokalnu glazbu. Ja ne mogu tu puno govoriti. Tu ja uvijek oko sebe imam učiteljice iz škole, da li moja supruga ili ovdje učiteljica A. J. i na taj način ustvari surađujemo. Gledajte ako nemate izvor tih mladih kadrova u školi teško ćete vi, kao i svi drugi, napredovati. Zato mi je drago tko god bude mogao doći, dođite na taj seminar. Isto tako gledajte kada prođe taj seminar dajte da se sastanemo i da vidimo što ćemo sa Udrugom. To su vam vrlo jednostavne stvari, ja vam danas podijelim ove gdje vam piše žiro-račun tko želi platiti članarinu i sve funkcionira. Ovaj put ćete dobiti seminar za badava.

INTERVJUER D. J.: Išli smo za tim da ne pričamo uopće o članarinama. Da ne pričamo, da se maknemo od toga, da to ne bude glavni problem, nego da shvatimo koje su koristi zajednice… Znači postoje, kako se vi dogovorite, ali bez županijske smotre gdje ćete se vi pripremati za tu županijsku smotru, gdje ćete vidjeti druge, gdje ćete izmijeniti informacije, razvoja ne znam koliko… Vi ćete ostvariti jedan razvoj u jednom dijelu vašeg KUD-a, ali to je dok ste vi tu... Mi ćemo napraviti jedan sistem, strukturu koja će doprinijeti amaterizmu, ne samo folklornom nego i dramskom i svom kulturno-umjetničkom amaterizmu. Vi kada nakon deset godina od danas, kada te smotre krenu, od te jedne smotre nastanu dvije, tri, četiri dođete do ove zajednice koja ima devet županijskih smotri i koja zaista super radi i koja ostvaruje sredstva *Ministarstva kulture* u iznosu od pedeset tisuća kuna, od svoje županije 100.000,00-150.000,00 jer vi predstavljate nešto kad ste u jednom kompleksu, kad ste jedna zajednica, kad ste udruženi u tisuću ljudi ili dvije tisuće.

SUDIONIK 15: Htio bih zahvaliti ljudima koji su došli ovdje iz Grada Virovitice i iz Grada Slatine. To je jedan od načina na koji će to moći funkcionirati. Šteta što ne vidim druge ljude iz drugih općina koji bi bili načelnici ili njihovi izaslanici. Ali to je doista način da napravimo tu smotru. Ona ne mora više biti u Virovitici, a još manje treba biti u Špišić Bukovici. Bila je jedanput i to je dovoljno u sljedećih deset godina. Da dođemo do tog načina gdje će to biti, gdje je najlakše napraviti. Ali onda me pitajte što s članarinama. Još samo jedna informacija, dakle ja ću vam ostaviti ovdje gdje vam piše sad je to prema ovom novom kako u banci mora biti onaj IBAN. Tko god bude htio, izvolite uplatiti članarinu pa ćemo dalje lakše raditi. Imam ovdje jednu ponudu, radi se o svima onima koji rade u školama i naravno KUD-ovi koji žele ići, došla je ponuda iz Velog Lošinja. Dakle, mislim da je gospođa koja tamo radi J. S. imaju note i tako nešto i organizira za KUD-ove koje to interesira, isto tako mogu tamo ići. Organizira par nastupa. Naravno jedan dio se mora platiti. Dat ću vam informaciju, pa koga to zanima može pogledati.

INTERVJUER D. J.: To je upravo ono što je najvažnije: informacija. Danas zajednice imaju web stranicu, tamo su svi njihovi e-mailovi, sve njihove fotografije, telefoni. Kada predsjednik zajednice sazna jednu informaciju preko nas koji smo ipak krovni, mi imamo informacije koji je seminar u Požeško-slavonskoj, koji je seminar... znači vi dobijete informaciju. Danas je najvrednija informacija, ako ništa drugo da dobivate informaciju o amaterizmu to vam već puno znači da možete birati gdje ćete i kako ćete vaše voditelje obrazovati. Kažem, možete pratiti osim toga web stranicu, facebook profil. Sad ćemo ići na ovo SMS komuniciranje, gdje će predsjednik KUD-a, odnosno zastupnik dobiti poruku: organiziramo seminar tada i tada. Evo, mislim da su to velike vrijednosti prije svega prema vašoj djeci koju okupljate, jer oni će ovako upoznati druge ansamble, steći neka druga prijateljstva. Steći će širi pojam o identitetu svoga kraja, jer ovako stječu dojam samo o onom uskom, a sad će steći u punom smislu identitet, ne samo svoga većeg teritorija, već na tim susretima ako idete dalje na nacionalni, o drugim dijelovima Hrvatske. Što sve čini nekakvu kulturu identiteta i naše postojanje, čini nas time građanima Hrvatske.

INTERVJUER X. Y: Evo, ja ću se dići iz poštovanja prema vama. To što radite, radite iz ljubavi, a to je ono najvrjednije što se uopće u tom poslu može ocijeniti i prihvatiti. Drugo, Dražen je rekao da sam ja doajen, pa vjerojatno i jesam. To znači star, a puno u nogama imam kulture amaterske pogotovo jer na koncu konaca ja sam kad sam počeo, počeo sam kao amater kao i uostalom i devedeset i devet i pola posto profesionalaca najprije su bili amateri, ali ne diletanti. Dakle, cijenimo, zato sam rekao da sam se digao iz poštovanja prema amaterima, vi to radite zato što to volite, *amo amare* voljeti. Znači živim za to, jer prvo sam to izabrao, a drugo to je dio mog svakodnevnog života. A što se tiče tog da sam star, ma ja da se ponovno rodim opet bih bio najprije amater i opet bih se bavio kulturom. Međutim, htio bih samo nekoliko rečenica.

Mi se nalazimo u dvorcu Pejačević, a domaćini su nam *Hrvatsko pjevačko društvo Rodoljub*, koje ne bi vjerovali već treće stoljeće djeluje, dakle postoje od tisuću osamsto osamdesete godine, kontinuirano djeluje, ove godine obilježava sto trideset pet godina. Sama ta činjenica ukazuje da ovaj, nešta šta se radi iz ljubavi i ako se radi u dogovoru sa sredinom u kojoj se radi onda može i tolike godine djelovati. Naravno da u Virovitici nije samo *Hrvatsko pjevačko društvo Rodoljub* toliko staro. Ono je najstarije i iza toga su slijedili tamburaši, pa evo sad imamo i muzičku školu. I da stvar bude najljepša u toj istoj muzičkoj školi imate tamburu kao predmet. Dakle, ja znam da tamburaši kada osjete svoju pinku odu. Recimo, ja sam osnovao *Kulturno umjetničko društvo INA* i *Hrvatski baruni* i *Gazde* krenuli su iz *Folklorne sekcije KUD-a INA*. Onog momenta kad ih je stručni voditelj odveo u Kanadu ili u Ameriku po povratku više nismo imali tamburaše. Ali dolaze uvijek neki novi klinci, a pogotovo ako postoje obrazovne ustanove kao što je *Muzička škola u Virovitici* vi ćete imati tamburaše, jer djeca vole kad ih se pravo vodi, onda isto tako to rade s ljubavlju kao što i vi radite.

Da ne dužim previše, ono što sam htio reći dvije su stvari kad je u pitanju amaterizam, vjerujte iz iskustva govorim. Prvo je organizacija, i drugo je suradnja. Što se organizacije tiče meni je drago da je većina vas skužila da se morate okupiti. Bez toga nema, to je *conditio sine qua non*, uvjet bez kojeg nema normalnog kontinuiranog bavljenja djelatnošću, koja vas veseli i koja veseli sredinu u kojoj radite. Prema tome *Zajednica kulturno umjetničkih udruga Virovitičko-podravske županije* mora, po meni ne bi smjeli otići s ovog sastanka da ne kažemo da to hoćemo i da ćemo nastaviti tamo gdje smo stali. Bivši predsjednik Rodoljuba gospodin K. , pokojni prije dvije godine je umro, on je čak bio u Upravnom odboru HSK-a. Dakle, ta veza pojedinih pojedinaca, odnosno koji su predstavljali i svoj grad i svoju županiju je funkcionirala i K. , vjerujte, je sve ono što je čuo tamo prenosio je na svoju zajednicu, jer je on na koncu bio i taj koji je za vrijeme kojega je i prva Zajednica osnovana. Poslije je bio i P. T. , itd. Evo pred pet godina, ne pred sedam, dvije tisuće devete smo ponovno osnovali tu zajednicu. Ona je plesala, vi ste plesali tri godine i onda se opet ugasila. Ako se to i dogodi ne smijete se pomiriti s time jer pa što sad, nema, pa nema, ima! Kao što postoji ljubav u vama za tom djelatnošću, treba postojati potreba da se okupljate jer kad ste zajedno puno ste jači, puno ste uvjerljiviji i vaši argumenti imaju težinu. To je jedno.

Drugo vi se na tim okupljanjima dogovarate. Možete puno jednostavnije se naći skupa, pa dogovoriti i svoje susrete, tak svejedno dal' se zove smotra, dal' se zove susret, dal' se zove festival. Bitno je da se okupljate i da pokažete ono šta radite i da razmjenjujete te programe. To je cilj svega toga da niste osamljeni, jer netko je tu rekao kad sam sam onda me je lako ušutkati. I to je točno. Zamislite vi isto tako za ovo za naše izbore, samo nitko to ne koristi, osamdeset tisuća aktivnih članova, pa koje je to glasačko tijelo. To je to, zajedno smo puno jači. Zajedno puno više možemo. I ako na tome ustrajete onda ćete i napraviti neke stvari i nećete biti prepušteni sami sebi. Još na kraju

ovo što sam rekao, a vi isto jako dobro znate, vidim kad govorite o poteškoćama govorite o problemima s jedne strane i financijske naravi, a s druge strane i edukacije, dakle struke koja vodi pojedine djelatnosti.

A samo što se članarine tiče, jako ću biti kratak, pa u *Zakonu o udrugama* vam stoji ako netko hoće biti član nečega onda on mora svojevoljno vlastitim potpisom prijaviti se za to i mora platiti članarinu, bez tog dvog niste član ničega. A to je u pitanju ove članarine, one su toliko simbolične da upravo samo zadovoljavaju ovu formu po kojoj ste član nečega. Vratit ću se na ovo.

Dakle amaterizam budući da je bavljenje nečime iz ljubavi, nužno je vezan uz struku i suradnja profesionalaca i amatera je nezamisliva bez nadopunjavanja. Naprosto struka vam daje ono da tu ljubav oplemenite i znanjem, i kad je to dvoje skupa onda isto tako naprosto je uspjeh zagarantiran. I zato je sreća da tu u Virovitici imate J. koja je diplomirala etnologiju i koja toliko zna o nošnjama. A ovo što je Dražen govorio o našim seminarima i svemu ostalome. Naime, ako vi ne možete tu naći stručnjaka, a surađujete s nama, dovoljno je da se javite u HSK. Naravno, Zagreb, neovisno je li metropola ili nije, ali sa skoro milijun stanovnika, nema struke koja tamo nije pokrivena. A mi surađujemo s izvrsnim stručnjacima i preko nas jako lako možete doći do tih izvrsnih stručnjaka. I neće tako puno koštati, ako se dogovorno neke stvari rješavaju. Dakle, evo struka je ta s kojom trebate raditi. Na koncu konaca, od njih učite i naravno da to znanje onda ćete prenositi na mlade i onda će i ti mladi biti puno ispunjeniji i puno radije će doći u KUD, a ne recimo u birtiju jer će u kulturno umjetničkom društvu nešto i naučiti. Osim toga i ljepše će se družiti. Zato idu s vama na maturalce, jer je to bolja škvadra nego kad idu sami. Onda je dosadno, ovako ima puno sadržaja. Osim toga ima i veselja, ima i tih tamburica, ima čega kod hoćete. Dakle, ima tog zajedništva, ima znanja, ima zabavljanja na jednom višem nivou.

Oprostite ak sam bio predug. Hvala lijepa! Osim toga pozdravio bih jako gospodu koji su pročelnici i A. i gospona iz Slatine, a i gospona koji je otišao. Kultura je sastavni dio imidža jednog grada, jedne županije i ja isto tako ne mogu zamisliti bilo koju gradsku ili županijsku upravu da ne sudjeluje i ne surađuje sa svojim kulturnjacima. Prema tome kapa vam dole. Hvala što za to imate razumijevanja, imajte i dalje pogotovo u ovim teškim vremenima. Hvala!

SUDIONIK 16: _____ ! Evo, ja ću na kraju. Pozdrav! S obzirom da nisam na početku, sada je postalo toplo! K. dal' sam dao za plin za ovaj mjesec? (smijeh)

SUDIONIK 18: To su naši tamburaši zaslužili, ne znam gdje su nasvirali.

SUDIONIK 16: Evo, ja ću vas pozdraviti u ime Grada Virovitice, u ime gradonačelnika I. K. i svoje osobno. Pozdravljam gospodina Jelavića i njegove suradnice! Hvala vam što ste došli u Grad Viroviticu i naravno našeg Virovitičana sa zagrebačkom adresom gospodina K., kolegu B. iz Slatine, sve vas koji ste ovdje. Evo Grad Virovitica će odmah dati, da vas riješim ovih muka, ustupiti prostor. Ja ću se starati da bude besplatan za ovaj prvi seminar. Za ostalo ćemo se čuti kada budemo znali koliko ima sudionika, pa možda još nešto na to malo nekakve sokiće, *catering*. Ako nešto bude. Mi ćemo probiti led, neka Virovitica kao središte županije bude ta koja će pomoći. Ja ću svakako još, razgovarao sam s pročelnicom za kulturu, tehničku kulturu u županiji V. Š. , proslijediti popis vas svih. Pretpostavljam da ona zna za većinu, ali da ima sve da uključimo Virovitičko-podravsku županiju, pomoći gospodinu B. koji se godinama mogu reći lavovski bori, ali nikako da na to razumijevanje naiđe.

Moj savjet budite članovi, članarine neću spominjati jer je to stvarno mizerija u svemu tome, kada mi imamo tri grada, trinaest općina pa da svatko od nas da po tisuću kuna možemo organizirati jednu županijsku smotru, bila kakva ona bila, Grad Virovitica, Grad Slatina, Grad Orahovica su jače sredine u Virovitičko podravskoj županiji, ali ne možemo mi nositi sve i *Zakon o fiskalnoj odgovornosti* nas isto tako sprječava pa ne možemo dati *KUD-u iz Turanovca* novac nego mora njegova jedinica lokalne samouprave. Zato sudjelujte u Zajednici, radite zajedno.

Mi smo u proračunu Grada Virovitice, nisu velika sredstva to zna i K. , zna i gospodin B. , evo nema S. iz Gradske glazbe koja ove godine sto trideset i dvije godine obilježava, ali to su sredstva za kulturu i iz tih sredstava se financiraju samo Rodoljub, Gradska glazba i *KUD Virovitica*. Sve ostale udruge idu i na natječaj i oni tamo prijavljuju svoje programe. Ali za hladni pogon za koji ni na jednom drugom natječaju nema sredstava, mi osiguravamo ta sredstva da oni opstanu jer ne bi Rodoljub bio sto trideset i pet i Gradska glazba sto trideset i dvije godine da se netko nije sustavno brinuo o tome.

Stojim na raspolaganju vama prvenstveno ako što trebate i nadam se da ako ne skupite novac za drugi seminar, snaći ćemo se. Evo, ja ću reći i u kolegino ime i u kolege iz Orahovice, pa makar naše tri grada to malo poguramo ako nam je svima stalo do istog cilja. Ja ću razgovarati s kolegicom Š. i sa županom da svi pomalo damo. Ono zrno po zrno, pa bit će i palača. Hvala vam lijepa!

INTERVJUER X. Y: D. nije jedini član Zajednice, ako je predsjednik, ako ga ostavite samoga, on sam ne može napraviti, a ako ste vi zainteresirani da Zajednica funkcionira onda napravite upravni odbor gdje će svaki vaš KUD dati svog člana i svi će biti na licu mjesta kad se stvari dogovaraju i kad se raspravlja o poteškoćama. I to je pravi put! Evo, nije D. jedini, nego svi vi činite zajednicu.

INTERVJUER D. J.: Ja bih se zahvalio! Mislim da je gospodin _____ iz Virovitice najljepše završio ovaj naš sastanak i najljepše zaključio. Evo ja bih se nadao da ćemo u tom smjeru svi krenuti. S naše strane imate potporu. Mi ćemo ovo odraditi.

SUDIONIK 17: Htio bih se samo nadovezati na kolegu i malo u ime svih jedinica lokalne samouprave. Evo vidim da neki KUD-ovi malo su na svoje jedinice lokalne samouprave... nisu zadovoljni. No međutim koliko bi trebalo sredstava KUD-ovima sigurno ni jedna jedinica lokalne samouprave nema dovoljno sredstava.

No međutim ja..., evo na primjer našeg KUD-a koji je oživljen prije desetak godina, dakle krenuo je ponovno, jedno vrijeme nije radio, pogotovo prije dvije, tri godine onda kad je pomlađen sastav, kad su došli ljudi mladi željni rada, željni elana s malo novca jako puno rade. I sigurno kad bi uzeli u omjer koliko dobiju sredstava i onog što su napravili, koji su iskorak napravili, to je kao nebo i zemlja.

Neke jedinice lokalne samouprave imaju manje udruga. Evo Grad Slatina ima između pedeset i šezdeset udruga izvan športa. Dakle, ima više od deset udruga samo iz kulture. Svi znamo polazeći od svojih gospodarstava, poslovanje i uvjeti poslovanja vrlo su složeni. Sada da ne pričamo to, svi znamo kako je, tako da korak držati s time nije jednostavno.

S druge strane evo i kolega je spomenuo *Zakon o udrugama* koji nas obvezuje da na drugi način sredstva dodjeljuju i preko natječaja... Mi smo proteklih godina s puno manje novca, upravo ono što je D. spomenuo, tko god je zatrebao, tko je zatražio za konkretnu aktivnost za konkretan korak nikad nismo kao jedinica lokalne samouprave bili ti da to nismo podržali, da nismo dali. No međutim i ovaj *Zakon o udrugama* koji jednostavno traži od nas da se raspisuju natječaji. Javit će se i oni koji će jednostavno sredstva možda neće kroz drugi niz godina, ali ovih prvih godina jednostavno sredstva uzeti a svoju aktivnost neće transparentno... odnosno neće dati. A jednostavno sredstva će uzeti. Tako da smo mi u Gradu Slatini s puno manje sredstava podržali društveni život u gradu i možda ga za korak digli za jednu razinu upravo s takvim načinom razmišljanja i podržavanjem onih koji zaista rade i za konkretne aktivnosti. Tako da ovaj, ne znam kak će biti sad u naredno razdoblje, kak će s obzirom na brojne udruge kak će se to odraziti.

No međutim drago mi je što ste nas i vi pozvali na ovaj večerašnji skup i što smo na neki način vidjeli probleme svih kulturno umjetničkih društava i na drugim jedinicama lokalne samouprave. Sigurno da ćemo mi prenijeti našim gradonačelnicima i načelnicima koji su imali razumijevanja za rad kulturno umjetničkih društava, ali vjerujem kad se malo pobliže upoznamo s tim problemima možda ćemo imati još više razumijevanja. A eto molim i sve vas s druge strane imajte malo razumijevanja i za vaše jedinice lokalne samouprave pa da

ono što ste večeras svi naglašavali s jednim zajedničkim razumijevanjem, zajedničkim naporom, zajedničkim radom da ćemo to sigurno uz vašu pomoć i vašu potporu sa seminarima i svim ostalim što slijedi dignuti na jednu veću razinu. Hvala lijepa!

INTERVJUER D. J.: Ima li još tko?

OSOBA E: Imam ja jedno pitanje! Kako možemo postati vaši članovi?

INTERVJUER D. J.: Preko Zajednice. Mi gdje god postoje zajednice, a u ovom slučaju postoji, želimo..., zašto da plaćate tristo pedeset kuna *Hrvatskom saboru kulture* kad je preko Zajednice sto kuna. Opet kažem, gdje postoje zajednice najbolje da učlanjenje u HSK ide preko Zajednice zato što sudjelovanjem u radu zajednice vi radite jedno strukturno rješenje za unaprjeđenje kulturno umjetničkog amaterizma i onda ste automatizmom i naši članovi. Tako da evo ak je to sve.

SUDIONIK 15: Ovo je bio šlag na tortu. Bez ljudi koji su vlast, ipak gradovi imaju više sredstava, bez toga ni ja ni vi ne možemo pisati ni jedan program, bez toga ne možemo ništa. Ima ljudi koji imaju iskustva, koji su pisali programe, pisat ćemo i sada programe, ali to je sada adresa..., znate ono kada morate napisati tko vas podržava da li je to vaša općina ili ako pišete kao Zajednica, grad. Ja vjerujem da će nas gradovi podržati. Ja sam sretan dok u Hrvatskoj postoji ovaj, ja kažem mi smo valjda zadnji konji, toliko smo uporni da nas nitko ne može slomiti. Mi želimo ostati živjeti u ovoj državi, a to je ovaj način kroz kulturu. To svi želimo, želimo svojoj djeci to osigurati. Nitko ne želi nikakav novac, mi želimo tu dovesti novac. Novca ima u toj Europskoj uniji i neće ga biti vječno, možda ovih šest, sedam godina, ne znam koliko će to trajati, da li će poslije postojati neki drugi fondovi.

Ali dajte da sad idemo s tim. Zato velim nemojte postaviti ono pitanje sto kuna, dvjesto, tristo ... koliko možete. Svakom društvu je to puno. Meni je isto puno dati dvjesto kuna za članarinu, to je uvijek ono zadnje ... kud baš sad to moram. Ali to se mora, tako da bude bolje. I onda to može funkcionirati. Sretan sam što smo večeras čuli puno dobrih stvari. Drago mi je da je S. ovdje bio koji je dao jednu od mogućnosti, dakle kad se negdje putuje to se može pojednostaviti. Dakle, smanjiti troškove. Evo hvala!

INTERVJUER D. J.: Hvala vam svima još jedanput na vremenu koji ste odvojili, nadam se da ćemo realizirati evo pola od ovoga, znači ovaj seminar svakako, a nadamo se i županijskoj smotri već u ovoj godini. Ja vas stvarno molim da se okupite, tko želi na toj županijskoj smotri. Pustite i hranu i piće, nađite neki dom, organizirajte se i predstavite i pitajte vašu djecu jesu li uživali biti na toj smotri. Vi ste im omogućili jedan program više, jedan nastup više i jedno uživanje u kulturnom nasljeđu više. Mislim da smo i odgovorni prema toj djeci, da im pružamo to u današnje vrijeme gdje nemaju puno mogućnosti, a onda kasnije da im pružimo kvalitetno muziciranje. A to možemo! Hvala svima, predstavnicima Slatine i Grada Virovitice i evo vidimo se s kolegicom u ožujku.

9.2. Fokus grupa 2, Slavonski Brod, 26. 2. 2015.

U četvrtak 26. veljače 2015. u prostorijama *Folklornog ansambla Broda u Slavonskom Brodu* (Radnički trg 5) s početkom u 18 sati održan je sastanak[202] na kojemu je sudjelovalo: 40 predstavnika[203] iz 28 kulturno-umjetničkih udruga s područja Brodsko-posavska županije, 3 predstavnika jedinica lokalne samouprave iz Brodsko-posavske županije, X. Y. , predsjednik *Zajednice hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga Međimurske županije* i Upravnog odbora HSK-a, X1. Y2. , predsjednik *Folklornog ansambla Broda* i član Upravnog odbora HSK-a i stručna služba HSK-a.[204] Teme sastanka bile su: *Predstavljanje djelatnosti HSK-a, Dogovor oko realizacije seminara za folklorne tamburaške ansamble, Predstavljanje primjera dobre prakse – Zajednice hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga Međimurske županije, Analiza stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Brodsko-posavskoj županiji* te *Osnovne informacije o novom Zakonu o udrugama*.

Na sastanku je postignut dogovor oko organizacije Seminara za voditelje i članove tamburaških orkestara, sastava te kulturno umjetničkih udruga u suradnji s tamburaškim sastavom i zborom *Folklornog ansambla Broda*, u Radničkom domu u Slavonskom Brodu 18. i 19. travnja 2015. u organizaciji i uz financijsku pomoć HSK-a. Izabran je voditelj seminara X5. Y5. Potom je X. Y. , predstavio djelovanje *Zajednice hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga Međimurske županije*. U nastavku sastanka, kulturno umjetničke udruge predstavile su stanje u kojima njihove udruge djeluju te su donijele *Odluku o potrebi osnivanja Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije* s ciljem bolje suradnje i podizanja kvalitete rada kulturno-umjetničkih udruga. Dogovoreno je održavanje osnivačke sjednice Skupštine *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije* 18. travnja 2015. u prostorijama *Folklornog ansambla Broda*, a za koordinatora u prigodi osnivanja Zajednice, izabran je X4. Y4. HSK se obvezao poslati dopis županu Brodsko-posavske županije, X5. Y5. , s usvojenim zaključcima s održanog sastanka te s prijedlogom da Županija pošalje Poziv za osnivačku sjednicu Skupštine Zajednice, a kako bi njeno osnivanje proteklo s većim odzivom udruga, te uspješnije u formalno-pravnom smislu. Na samom kraju sastanka, HSK je pružio osnovne informacije o novom *Zakonu o udrugama*. Svim sudionicima sastanka darovane su publikacije HSK-a: *Narodna nošnja Donje Bebrine* i *Zbornik radova sa stručno-znanstvenog simpozija Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj*.

Na sastanak su dopisom (poslan običnom poštom i putem elektroničke pošte), pozvani predstavnici 48 kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije i 29 predstavnika jedinica lokalne i regionalne samouprave. Od toga se sastanku odazvalo 40 predstavnika iz 28 prisutnih udruga i 3 predstavnika jedinica lokalne samouprave. Predstavnik regionalne samouprave, odnosno Brodsko-posavske županije nije se odazvao na sastanak.[205] Učinjen je transkript[206] samo druge i treće točke dnevnog reda sa spomenutog sastanka: *Primjer dobre prakse –*

---

[202] Sastanak u organizaciji *Hrvatskog sabora kulture*, inicirao je, organizirao i vodio autor disertacije, kao tajnik HSK.

[203] Imena i prezimena sudionika sastanka (predstavnici udruga i lokalne samouprave, stručne službe HSK-a te ostali), kao i na njemu spomenutih fizičkih osoba, mogu se pronaći u arhivi disertacije.

[204] Na sastanku, stručnu službu HSK-a predstavljali su: X2. Y2. , prof. i dipl. etnologinja, stručna suradnica za plesnu kulturu, X3. Y3. , dipl. muzikolog i prof. povijesti glazbe, stručna suradnica za glazbenu kulturu, X4. Y4., stručna pristupnica porezne struke, polaznica stručnog osposobljavanja za operatera-dokumentaristu te Dražen Jelavić, prof., tajnik HSK-a.

[205] U pozivu na sastanak od 17. veljače 2015. županu Brodsko-posavske županije, gosp. X5. Y5. , navedeno je: „Hrvatski sabor kulture namjerava u ožujku 2015. organizirati Seminar za folklorne tamburaške ansamble, za što je osigurao novčana sredstva u iznosu od 5.000,00 kn. S obzirom na ograničena sredstva, nadamo se da će Županija osigurati dodatna sredstva (u istom iznosu) za nastavak započetog obrazovnog programa te pomoći organizaciju novog seminara u kasnijem terminu.“ (HSK, 2015, dopis) Odgovor na ovu zamolbu za financiranje nastavka obrazovnog programa kao i za sudjelovanje na sastanku, *Hrvatski sabor kulture* nije zaprimio do dana izrade ove disertacije.

Zajednica hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga Međimurske županije te *Analiza stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Brodsko-posavskoj županiji*.

2. TOČKA SASTANKA: *Primjer dobre prakse - Zajednica hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga Međimurske županije*

INTERVJUER X. Y.: Pristojno je da ja ustanem, da ne bih govorio ovako sjedeći. Želim vam reći da je *Zajednica hrvatsko kulturno umjetničkih udruga Međimurske županije* trenutno što se tiče članstva na brojci od sedamdeset i osam udruga, sedamdeset i osam udruga koje čine dakle svi od kulturno umjetničkih udruga i društava, kazališnih skupina, pjevačkih zborova, puhačkih orkestara, tamburaških orkestara koji su izvan kulturno umjetničkih udruga dakle koji nisu unutar pojedine kulturno umjetničke udruge nego su samostalni orkestri, dakle takvih udruga imamo eto. Upravo nam se sada sprema na skupštini još dva plesna ansambla priključiti tako da ćemo biti na brojci osamdeset.

Udruga je osnovana službeno u ovoj državi 1995. godine. Dakle u bivšoj državi su postojali, s gospodinom F. smo prije razgovarali, pri centrima za kulturu nekad, ne zajednice nego savezi kulturno umjetničkih društava za pojedinu općinu tako je i ovdje bilo u Slavonskom Brodu, bilo je kod nas u Čakovcu, bilo ih je u svakom gradu i to je bila koncepcija u bivšoj Jugoslaviji. To je funkcioniralo dobro, jer su ti savezi imali profesionalce koji su brinuli o amaterizmu, dakle na određeni način koji su organizirali nekakve susrete i smotre. Oni koji znaju i sjećaju se toga, ovoga to je funkcioniralo i onda početkom rata i svega toga sve je to prestalo raditi i počele su se formirati zajednice koje se zapravo, baziraju na volonterskoj bazi.

Dakle ja kao predsjednik Zajednice sam u Zajednici katica za sve, dakle od pisanja dopisa, slanja pošte, organizacije sastanaka i svega ostaloga dakle volonter, a ne profesionalac. Volonter bez naknade, jer danas neki vele da su volonteri, a primaju naknadu. Dakle mi smo volonteri bez naknade, to je ono bitno. I ovoga organizacija naše Zajednice je postavljena na tome da ona djeluje kroz odbore specifičnih djelatnosti. Dakle mi za svaku pojedinu djelatnost, imamo odbor za folklor, imamo odbor za tamburaše, za puhače, za pjevače, za glumce, za dječje folklorno stvaralaštvo i za narodne običaje. Dakle mi pokrivamo sve svoje djelatnosti, imamo specifične odbore koji su na taj način organizirani. U svaki taj naš odbor članica je ono društvo koje ima interesa raditi u odboru, a član je zajednice. Dakle u Zajednicu su uključena ona društva koja žele raditi u Zajednici, dakle nitko ne prisiljava, a moram vam reći da od svih registriranih društava u Međimurskoj županiji, kulturnih, svi su članovi Zajednice i oni nalaze specifičnosti rada u svakom odboru. Netko je član svih osam odbora jer ima unutar svog društva ima svih osam djelatnosti i imenuje uvijek svako društvo, to nije uvijek predsjednik društva, nego jednog čovjeka koji je zadužen za tu djelatnost i on neposredno sudjeluje u radu svakog specifičnog odbora i ti odbori zapravo vode strategiju rada naše županije za određenu djelatnost, vode brigu o seminarima za to područje, vode brigu o županijskim susretima koje su kasnije izlučni za državne susrete. Prema tome organizirano je sve na nivou tih odbora.

Zajednica moram vam reći jako dobro funkcionira, imamo upravni odbor koji je sastavljen od trinaest članova, a članovi upravnog odbora su predsjednici odbora. Dakle svaki predsjednik odbora čim je izabran na svojoj sjednici za predsjednika odbora automatizmom je član upravnog odbora. Naravno predsjednik Zajednice i još preostala četiri člana direktno izabire skupština temeljem prijedloga svojih udruga. Tako da je to pokrivena široka baza kompletnog članstva, dakle demokratski su svi i u svakom odboru mogu odlučiti o određenom pitanju koje ih zanima i moram vam reći da to jako dobro funkcionira.

Eto vele da smo jedan dobar primjer, mi smo na temelju našeg primjera pokušali u *Hrvatskom saboru kulture* organizirati kolegije odbora koji bi također funkcionirali na taj način, ali nažalost zbog teritorija velikog i zbog nemogućnosti adekvatnog rješavanja problema, to nije saživjelo. Možda će jednog dana funkcionirati tako, ali zasada ne. Ali na recimo, na prostoru jedne županije, kao što ste vi, to može jako dobro funkcionirati. Bitno je da su udruge organizirane u jednu zajednicu, jer zapravo ta zajednica onda vodi brigu o svemu.

Kad nemate zajednicu teško je zapravo biti član HSK-a da ostvarujete sva prava unutar *Hrvatskog sabora* jer onda ste možda izuzeti od informacija o državnim susretima koje se održavaju za sva ova područja koja su navedena, dakle treba proći određene županijske smotre da bi se došlo na državne smotre koje su zapravo presjek rada amaterizma u tom području i državni susreti su veoma kvalitetni HSK-a jer se iskristaliziraju oni najbolji koji su na županijama. Onda nam se događa da su tu pojedinačna preslušavanja od strane selektora što zapravo onda nije više taj dio da se vidi kakva je recimo aktivnost u jednoj djelatnosti na području jedne županije. Kad imate županijski susret tamburaša prekrasno je vidjeti sve na jednom mjestu ili kad imate županijski susret glumaca kazališnih amatera ili imate pjevačkih zborova kojih imate i na taj način dobijete onog svog predstavnika.

Najbitnije što na kraju moram reći, a to je novac, jel to, svakog interesira na koji način to funkcionira. Kod nas to izgleda ovako, dakle pojedine općine i gradovi unutar Međimurske županije, dakle imamo tri grada i dvadeset šest općina, oni financiraju svoja društva za njihovu redovnu djelatnost. Dakle svako društvo na temelju lokalnog teritorijalnog principa dobija novce za svoju redovnu djelatnost, zajednica nije tu da pokriva redovnu djelatnost pojedinih društava nego je tu da organizira županijske smotre i ovoga financira odlazak svojih predstavnika na državne susrete. Dakle mi za to uzimamo i tražimo novac od županije, dakle te iste projekte, županijske smotre kandidiramo i na MKRH, sad već možete i kod *Društva hrvatskih skladatelja* ZAMP-a također tražiti određena sredstva za određene takve projekte i onda mi na nekakvom nivou od tristo pedeset tisuća kuna godišnje, od toga dvjesto tisuća kuna, dvjesto dvadeset tisuća kako koje godine da županija, pedeset tisuća MKRH, oko deset tisuća, petnaest tisuća ZAMP i još dobijemo nešto od sponzora nekakvih četrdeset, pedeset tisuća kuna. Na taj način mi funkcioniramo. Dakle to su sredstva isključivo koja se troše za organizaciju županijskih smotri, jer vi morate računati da jednu veliku smotru, recimo mi imamo smotru kazališnih amatera koja je možda po broju poslije Zagrebačke županije najveća, imamo dvadeset i četiri predstave. Dakle to je veliki broj ljudi. Kad se jave folklorna društva u izvornom folkloru imamo, traje nam smotra tri dana,

[206] Na sastanku su sudionici javno upozoreni kako će se razgovor snimati s ciljem izrade zapisnika.

imamo po trideset i pet društava. Tamburaški sastavi isto oko deset, petnaest, puhača također toliko. Mi dakle sve to pokušavamo s tim novcima riješiti i hvala Bogu za sad uspijevamo. Nekad davno, ne tako davno, ali moram reći da smo imali čak budžet i od sedamsto tisuća kuna od županije. Dakle bitno je zajednicu formirati zbog toga da biste, da bi ta zajednica zapravo branila vaše interese i imala određeni zahtjev prema županiji. Županija mora biti ta koja mora biti svjesna da joj je takva zajednica potrebna jer puno je teže financirati vas svakog pojedinačno i opet ne imati nikakvu organizaciju nekakvih susreta nego formirati zajednicu, znati tko je u županiji odgovoran, kome će dati novce i na koji način će se to onda organizirati. Tako da ja mogu prenijeti samo dobra iskustva što se tiče funkcioniranja Zajednice, ona stvarno ovoga na taj način funkcionira. Interesi svih su zastupljeni, svi mogu ovoga reći ono što ih zanima, direktno smo time vezani uz HSK.

Mnogi će pitati, a što HSK zauzvrat nudi zajednicama. Dakle nudi tu povezanost, povezanost u tom smislu da vi jeste dio jedne obitelji, da onda kad ste na tim susretima imate pravo otići na državni susret. Nudi vam seminare koji su za članove HSK-a besplatni. ZAMP koji imamo posebni ugovor još od 2004. g. koji regulira na taj način, to je uvijek problem i to je tema o kojoj je jako teško razgovarati nama koji se bavimo amaterizmom, koji štitimo nekakvu tradicionalnu glazbu kad počnemo o ZAMP-u, jer oni su država u državi. Dakle mi to ne možemo riješiti nikakvim razgovorom sada ovdje i nigdje dok se to ne riješi na nekom drugom nivou, ali je zato HSK uspio u tome da nude posebne cjenike za članice HSK-a, pa onda tako imate da kad ste organizatori županijske smotre plaćate po jednoj priredbi tristo kuna je to, ako imate nekakvu općinsku smotru to je po dvjesto kuna, a ako imate samostalne priredbe dakle svoje samostalne nastupe koji su isključivo vezani za tradicionalnu glazbu i koji ne prelaze poslije i ne ulaze u onu zabavu poslije priredbe, dakle ono se ZAMP-a više ne tiče to je nova tarifa. Ali ovo da možete tri nastupa godišnje imati za tristo kuna. Dakle, to su pogodnosti koje je *Hrvatski sabor* sklopio sa ZAMP-om i za sada barem to egzistira, ali to je puno i kad ste članica zajednice onda preko Zajednice imate članarinu sto kuna, zapravo Zajednica plaća *Hrvatskom saboru kulture*, inače ako ste pojedinačni član onda je članarina veća.

Prema tome evo ja sam vam samo htio prenijeti da bi bilo dobro jer čujem da je ovdje bilo pokušaja organiziranja zajednice da je to jedna dobra stvar, ali da ne očekujete da će zajednica brinuti o tome da vas financira u redovnoj djelatnosti jer onda je to ne moguće onda se tu novci potroše, nego ta zajednica isključivo mora biti ona koja će brinuti o vama kao udrugama, biti spona između vas i HSK-a i biti organizator tih županijskih smotri koje su zapravo temelj. Vidjeti ćete ovaj Zakon ako prođe, nadamo se mi smo ovoga sve sile uprli u to biti izglasan ove godine ako ne morat ćemo krenuti u novu rundu pregovora s novom vlasti, ali dosta smo se iscrpili do sada da smo došli do tog nivoa, dakle to je zadnja stepenica koja bi morala biti. Dakle konačno će onda amaterizam u Hrvatskoj biti organiziran. Dakle onda ćete vi, onda će se županijama u neku ruku ne sugerirati nego narediti da onda one moraju misliti i formirati zajednicu na svom, onda će vas županija na ovaj način morati sazvati. Onda će županiji biti u interesu da to napravi. Dakle ja opravdavam nedolazak nekog iz županije, jer ja sam inače poznat po tome da jako volim kritizirati političare ne zbog toga što oni nama ne trebaju, mi trebamo njima. To netko treba shvatiti u ovoj državi da nas netko treba. Vi i ja smo ljudi koji radimo svoje radno vrijeme do četiri, pet, šest, sedam i nakon toga odvajamo svoje slobodno vrijeme da bismo ovoj državi i nekima koji to ne rade uljepšali život i kad to netko bude shvatio do te mjere da je to tako onda će to biti dakle. I sad je županiji u interesu da to napravi i da to organizira i bilo bi lijepo. Ja ne vjerujem da u županiji nema u hijerarhiji službenika koji je danas mogao prisustvovati. Evo, hvala lijepo! (Pljesak)

SUDIONIK 1: Hvala lijepo gospodinu X. , hvala lijepo na informacijama koje nam mogu jako dobro doći naravno. Neke od tih informacija smo znali, neke od tih informacija smo sami već što kažu naši stari iskusili, međutim neke će nam dobro doći u daljnjim pregovorima i u daljnjim aktivnostima. Uzdržimo se sada od rasprave i pređimo na treću točku gdje bi htjeli malo analizirati stanje i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Brodsko posavskoj županiji, pa ćemo onda u raspravama se dotaći svega što nas interesira. Evo molio bih opet gospodina tajnika da nam malo obrazloži što se sada očekuje od nas.

3. TOČKA SASTANKA: *Analiza stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Brodsko-posavskoj županiji*

INTERVJUER D. J: Ja bih, ovaj, ova točka je posvećena vama, ustvari mi bi trebali čuti od vas, vaša iskustva kako ona dobra, pozitivna tako ona loša s kojima se susrećete u vašem svakodnevnom radu na očuvanju kulturno umjetničkog amaterizma. Kako održavamo ove razgovore po Hrvatskoj onda se, raznorazne stvari se događaju, pa evo čuli smo sad informaciju da imate problema sa sviračima, s tamburašima, a Slavonija je kolijevka tamburaškog glazbovanja što nije baš u skladu s tom tradicijom. Imamo i mnoge druge probleme koje smo čuli, tiče nas se i možda recimo ne zanima nas sad vaša financijska situacija KUD-a, već koje imate probleme, koja imate iskustva s vašim prostorima, da li imate prostore u kojima adekvatno možete raditi, da li imate probleme s nabavkom nošnji, instrumentarija, da li ostvarujete gostovanja. Za svaki KUD bi bilo potrebno jednom godišnje izaći vanka, okupiti svoje članove i otići s njima vanka pokazati im, zato djecu onda i možete okupljati dugoročno u vaš KUD jer djeca su uvijek dolazila u KUD-ove zato što se oduvijek putovalo s njima.

Dakako želimo čuti predstavnike regionalnih, odnosno lokalnih samouprava kakva vi imate iskustva u radu, da li jednostavno, to je vaš maksimum što možete pomoći KUD-ovima. Koji su vaši prijedlozi također, što vi smatrate da bi u državi odnosno u prostoru vaše županije trebalo promijeniti. I na kraju te rasprave, što vidjeti ćete na kraju sami ukoliko se evo budete dali u nju, doći ćemo do nekog saznanja o stanju, moći ćemo s tim, s tom ocjenom stanja doći pred i Ministarstvo, pred predstavnike županije i reći, evo to su problemi, rješenje je u tome, ali bez vaših rješenja, bez vaših prijedloga, odnosno opisa stanja mi ne znamo. Nismo znali za ovu problematiku, gospodin F. je znao, ali sad već sad znamo kako ćemo i taj seminar organizirati. Na kraju bi onda i naša neka iskustva na to doprinijeli s njima u raspravi i nadam se, ovaj da bi došli do nekih zaključaka. Zajednicu, još samo malo bih se uključio, ovaj zajednicu ustvari od

davnina je postojala organizacija i one *Seljačke sloge* koje su organizirale seljačke festivale. Postoji jedna tradicija i oni su već prije sto godina znali da je okupljanje potrebno radi prezentacije djelovanja, radi unapređenja. Evo! No dobro ja bih stao s izlaganjem. Volio bih da vas čujemo, vaše stanje u vašem KUD-u, predstavite se, predstavite iz kojeg KUD-a dolazite i neka vaša iskustva koja imate i vaše prijedloge što bi trebalo unaprijediti u ovom području, a možda i ako imate neke prijedloge i na razini države.

SUDIONIK 1: Da ja uvodno malo kažem.

INTERVJUER D. J: Da, da dapače evo svi su, slobodno se.

SUDIONIK 1: Evo ja ću uzurpirati vrijeme i prvi ću reći nekoliko rečenica najprije o ansamblu. Pa možda može nekome to biti kao nekakva vodilja u njegovom izlaganju. Naime *Folklorni ansambl Broda* ima svake godine između dvjesto i dvjesto pedeset aktivnih članova. Podijeljeni smo u radu po u sekcije folklorne i pjevačke i tamburaške sukladno uzrastima, uzrasnoj dobi članova. Imamo svoju da kažem školu folklora. Imamo dva dječja folklorna ansambla. To su djeca predškolskog uzrasta, djeca uzrasta školskog do petog razreda osnovne škole i imamo pripremni ansambl koji je od petog do osmog razreda osnovne škole. Zatim imamo prvi ansambl ili reprezentativni ansambl i imamo ansambl veterana. Prvi taj naš rekao bih i najtrofejniji ansambl je ansambl koji najčešće i nastupa i putuje. To je uzrast, u zadnje vrijeme, u zadnjih možda već od Bolonje koliko je Bolonja aktualna, uzrast srednjoškolske mladeži, čak bih se usudio reći maturanti samo prvo polugodište. Drugo polugodište već su u obvezama pripremanja za državne mature i to. Znači vrlo mladi je ansambl naš taj prvi. Zadnje dvije godine točno imamo kao redovnu sekciju i ansambl veterana. Radi se o plesačima koji su aktivno plesali ovdje otprilike prije deset do dvanaest godina. Ponovno u zadnje dvije godine plešu, ne izgledaju to baš kao nekakvi pravi veterani, još uvijek se oni mogu prodavati za jedan vrlo dobar i kvalitetan ansambl. Pojavili su se sa željom da bi htjeli vježbati i imati svoj termin u prostorima *Folklornog ansambla Broda*. Dogovorili smo se o nekakvim uvjetima kojih bi se trebali pridržavati i evo dvije godine hvala Bogu vrlo uspješno djeluju kao sekcija, kao sekcija veterana. Imaju svoj program, imaju svoje nastupe, ne znam, prošle godine su imali šest javnih nastupa, ove godine već imaju uhodane putovanja također. Nastojimo udovoljiti njihovim obavezama koje imaju, to znači da probu imaju jedanput tjedno. Proba im započinje u devet sati navečer, traje do jedanaest službeno uvečer, ali nekad to traje i do pola dvanaest. Na probi im sviraju tamburaši *Folklornog ansambla Broda*, vode ih voditelji ansambla i plesni i tamburaški i pjevački. Znači sve u svemu prava sekcija poddruštva i na taj način to funkcionira i to ide i to radi.

Društvo je živi i radi u ovim prostorima, u prostorima Radničkog doma od šezdeset i devete godine. Radi i brine se o ovim prostorima, znači koristimo prostore, gospodarimo prostorima, ali uz obvezu održavanja prostora. Prostori nisu nažalost od Grada Slavonskog Broda, pa ovo kad kažem održavanje i skrb o prostoru to znači kompletno financiranje svih troškova koji su vezani za ovaj prostor. Prostori su prekrasni, prostori su puno više nego što vidimo sada, imaju još dvorane za sastanke, imaju dvorane za tamburaše, imaju ekonomati gore u gornjem djelu zgrade. Zbilja komoditet u pravom smislu riječi. Međutim s jedne strane i jedno opterećenje. Svojevremeno kad je situacija bila bolja i grad i županija su bili u stanju to malo značajnije financijski pomagati. Svjesni smo situacije u kojoj se sada nalazimo, svjesni smo i dobro to osjetimo da nam je sve teže izfinancirati življenje i rad u ovim prostorima. Još uvijek to ide nekako i uz odricanja puno što se tiče nekakve radne temperature ovdje. Ja znam vrlo često reći kad djeca kažu malo im je hladno reko ne možemo jače ovdje to je programirano za plesače. Mora se plesati i onda neće biti hladno. Naravno u šali, ali zaista je to tako. Savjetuju nas majstori i meštri od grijanja znate to morate namjestiti temperaturu i bez brige ste vi, nema tu ovo ono. Sve mi to znamo kako se to namješta, ali mi stalno isključujemo to i ponovno uključujemo. Uglavnom štedimo, štedimo sve gdje se može uštedjeti nešta i nastojimo se i primorani smo se uklopiti u situaciju u koju nam nalaže mogućnost financiranja.

Ansambl je imao četrdeset šest javnih nastupa u toku prošle godine sa svim svojim sekcijama, bilo je tu nastupa naravno u Gradu Slavonskom Brodu, na području naše županije. Svake godine nastojimo makar jedan nastup napraviti u okruženju županije, u nekom od županijskih mjesta zajedno s mjesnim KUD-om ili na nekakav drugi način. Bilo je tu nastupa puno u drugim gradovima u Hrvatskoj, a bilo je tako i aktivnosti izvan Hrvatske. Nastojimo svake godine makar jedanput otići u na nekakav međunarodni festival folklora. Kao što je rekao tajnik moramo i mora se hodati i putovati jel na jedan način između ostaloga i s tim povezujemo i stimuliramo dolazak naših mladih članova u ansambl.

Kad govorimo o članovima ansambla moram vam reći nešto što vjerojatno vas muči možda i u nekakvom većem obliku, primjećuje se i ovdje u ansamblu pomalo stagniranje, pomalo izostanak interesa općenito za bavljenje folklorom. Malo nam je to žao što se to dešava, što se to dešava općenito, a još uvijek mi nekako plivamo. Glavna, dobar razlog za ovo je što imamo svoj vlastiti pomladak. Bez tih mladih i bez dječjeg uzrasta sigurno bi već bili desetkovani i ne bi bili u stanju nastupat i radit te kvalitetne nastupe. U ansamblu imamo stručne voditelje koji su odreda pedagoškog zanimanja. Mislim da je to jako velika stvar i da nam je to jedan od ključeva kvalitete i uspješnog rada. Dalje imamo članove upravnog odbora koji su roditelji naših članova. Znači na svako putovanje, na svakom nastupu mi imamo uz naše članove i makar dva roditelja. Mislim da vam ne trebam govoriti da ne može nitko bolje i kvalitetnije paziti na djecu od samih roditelja. Uz ovo osjetno slabljenje općenito za ovaj folklor moramo ipak koliko toliko biti zadovoljni i sa odazivom i sa brojem članova i također sa nekakvim uvjetima življenja i ostanka. Do sada smo evo provlačili se i izvlačili. Nadam se da će to biti i u buduće.

Uz osnovne djelatnosti folklornoga tipa što nam nalaže naš naziv i postojanje, bavimo se sa organiziranjem ili suorganiziranjem različitih programa. To nam daje jednu dodatnu širinu u svemu, to nam daje jedna dodatna poznanstva i povezanosti s ostatkom onih koji se bave sličnim aktivnostima, a to nam u konačnici olakšava i pronalazak nastupa, ali isto tako i odlazak na nekakva putovanja, rekao bih malo probranija i atraktivnija. Članovi smo međunarodne asocijacije CIOF, a članovi smo i HSK-a već dugi niz godina. Ja sam evo i član upravnog odbora već u petom mandatu i tamo sam trenutačno sada jedan od najstarijih u možda i u zgradi. (Smijeh) Maestro je znao reći, kad god smo hodali negdje, već zadnjih dvadeset godina gdje god se pojavim kažem ja sam uvijek najstariji. (Smijeh) Ja dolazim od tud. Evo toliko sam ja htio, više zbog toga uvoda da vam malo nabacam nekakvih ideja da možete i vi reći neku riječ.

INTERVJUER D. J: Evo _____, vi ćete voditi!

SUDIONIK 1: _____ (ime i prezime sudionika).

SUDIONIK 2: Evo da malo zagrijemo situaciju da ne bude samo o kulturno umjetničkim društvima koja vi jako znate ja jako poštujem i cijenim. Kad god sam u prilici pojavljujem se gdje god mogu i u vezi svoga posla, ali i zbog toga što kako rekoh, jako volim ovaj naš folklor, al' ne samo slavonski. Ali možda jedan dio vas ne zna, dakle ja sam umjetnički voditelj u *Satiričkom kazalištu u Slavonskom Brodu*. Mlada smo udruga, ove godine ulazimo u devetu sezonu. Svih devet godina smo članovi HSK-a. Od prve godine sudjelujemo i na županijskim i državnim smotrama kazališnih amatera Hrvatske. Sudjelujemo na festivalima u mogu reći u ovom dijelu Europe. Do sada smo s našim festivalom evo osvojili dvadeset četiri glavne nagrade na festivalima, doduše na državnom festivalu nismo do prošle godine ništa, ali evo prošle godine smo pokazali da je _____ No međutim isto tako moram reći da je vrlo teško uopće razgovarati o nekim velikim nagradama na državnom festivalu, moram vam skrenuti pozornost na prijave, obično se kreću oko sto četrdeset predstava za državni festival, a na završnici postoji mjesto samo za sedamnaest predstava ili osamnaest ponekad kako kad. Pa evo i to nešto znači da i tih osamnaest tko god uđe od tih sto četrdeset, i osamnaest već je i to veliko priznanje.

Evo kako je J. rekao ja ću tim tragom reći da mi negdje otprilike trideset do četrdeset gostovanja godišnje imamo, ne govorim o izvedbama govorim o gostovanjima. Trenutno igramo pet različitih predstava u ovom kazalištu, ali ono što ja jako volim istaknuti jest da je naše najveće priznanje koje smo ikada dobili nisu sve te silne nagrade koje postoje nego sedam mladih ljudi iz ovog kazališta u ovom trenutku se obrazuje na akademijama u Hrvatskoj, dakle postat će profesionalni glumci, na akademijama u Zagrebu, u Osijeku i u Splitu. Dvojica su već završila i vratili su se u ovaj grad što je specifikum, dakle nisu otišli u neka velika kazališta iako ne mogu reći da nisu imali ponuda. Vratili su se u ovaj grad i upravo danas predali sve papire za pokretanje privatnog, odnosno profesionalnog, mogu reći slobodno prvog profesionalnog kazališta u Slavonskom Brodu, poslani na MKRH na upis registra. A opet s druge strane njih dvojica, L. i M. , nisu okrenuli leđa amaterizmu nego vrlo vrijedno i potpuno besplatno, iako još uvijek nemaju pravog posla, ovaj rade sa mladim glumcima u Satiričkom kazalištu i to je velika stvar. Znači kad imate čovjeka koji je stručan, koji je diplomant i kad dođe raditi s amaterima to je onda zaista ogromna i velika stvar, pogotovo zato što je riječ o mladim ljudima. Njih dvojica su svaki po dvadeset dvije godine, vrlo su bliski ekipama s kojima rade. Mi smo dogovorili praksu da nakon audicija koje su obično u devetom mjesecu u *Satiričkom kazalištu*, nakon audicija imaju mjesec dana glumačku školu zajedno s njima. To se pokazalo ovaj, izvanrednim, izvanrednim za sve ljude.

Govorim još jednu stvar što je meni jako bitna da svima vama ovdje istaknem, jer vas sve ovdje zaista jako cijenim i dobar dio mogu reći osamdeset posto vas poznajem osobno, sa sedamdeset osam posto sam na ti, ali jednu vrlo, vrlo bitnu i važnu stvar, kad govorimo o kazalištu, i možemo to primijeniti na kulturno umjetnička društva, na pjevačka društva, na plesne ansamble, rad u takvim ansamblima osim što ispunjava, djeluje izuzetno terapijski. Pa ću vam sad reći ovako nekoliko primjera. U *Satiričkom kazalištu* vrlo uspješno je glumio čovjek koji je slijep, ali nije bio izdvojen. On je radio najnormalnije predstave zajedno s ostalim ansamblom. Radila je osoba koja se liječila od mucanja, neću reći da smo ga mi izliječili, ali je glumio bez mucanja. Radila je i još uvijek radi osoba koja boluje od šizofrenije, od bipolarnog poremećaja. Vrlo su uspješni odlični glumci. I mislim da možemo u neku stvar, ovo što ja govorim sad o kazalištu, jer ja isto dolazim temeljno iz kazališnog svijeta jel', iako se zaista bavim svim i svačim u amaterizmu ovaj, ali mislim da to možemo prenijeti na kulturno umjetnička društva. Da je rad u amaterizmu izvan onoga što je naš uobičajeni rad, velika terapija i to je vrlo važna stvar.

E sad ono što sam ja vama želio istaknuti kao možda nekakav problem, nastranu problemi s prostorima koje evo mi nekako rješavamo s *Kazališno-koncertnom dvoranom*. Ove godine bili su jako dobri pa su nam pustili čak i grijanje preko zime. To nije bitna stvar, nije ni bitna stvar ni što je umjetnički voditelj *Satiričkog kazališta* jedini umjetnički voditelj u Gradu Slavonskom Brodu koji ne dobiva honorare, radi isključivo volonterski i amaterski na to je jako ponosan, to sam ja! (Smijeh)

Nego je, evo recimo koliko HSK kao naša krovna organizacija može pomoći u jednoj stvari? Znam kakva je financijska situacija, ne govorim o tome, ajd' da izmuzemo nešto iz HSK-a, nego govorim kao o utjecajnoj organizaciji koja može recimo pomoć na primjer u ovome. Satiričko kazalište je ove godine dobilo na svoje ime i prezime, nije nekakav običan poziv, poziv na *Svjetski festival amaterskih kazališta i olimpijadu kazališta* u Indiji u Gradu _____, negdje na istočnoj obali Indije. Da vam ne spominjem, prvi proračuni su negdje oko sto tisuća kuna za dvanaest članova putni ansambl, dvadeset četiri sata putovanja itd. Neke smo stvari pokrenuli, neka obećanja recimo iz županije imamo, iz grada još nema. (Smijeh) Zacrvenio se gospodin K. , ali nije on kriv. On nema veze s tim. Ovaj, koji evo postoji jedan natječaj koji je objavljen od *Ministarstva kulture* koji traje od petnaestog ožujka ovaj za međunarodnu razmjenu. X1. , gospodin Y1. se i dakle evo i sam ponudio da bude nekakva spona, koliko HSK može biti spona u takvim natječajima, može ne znam istaknuti evo da, oni rade, oni vrijede za to koliko im možete pomoći. Naravno nitko od nas ovdje, ja prvi ne očekujem sto tisuća kuna da kažu nema problema evo uzmite i vozite, ali trideset, četrdeset, pedeset posto to je već velika stvar. Evo to je recimo jedan problem s kojim smo se mi suočili i ovaj na svim festivalima i gostovanjima zaista putujemo kako znamo i umijemo. To svi vrlo dobro znaju, ali zna se i kad je trebalo otići na i državni festival uvijek su to nekakvi problemi. Sad zahvaljujem što ste shvatili te probleme ovaj pa ste se malo maknuli s otoka Hvara.

INTERVJUER D. J: Mi slušamo!

SUDIONIK 2: To je ogroman problem zbog prijevoza. Da slušate, to je točno!

INTERVJUER D. J: Mi slušamo!

SUDIONIK 2: Ovaj zbog prijevoza, zbog trajekata. Dakle, zaista tu ne fali komunikacije među nama, ali evo kažem da li se tu može HSK ponašati kao nekakva nazovimo to uvjetna agencija za pomoć?

SUDIONIK 1: Evo ja bih, ako dozvoliš _____ (ime sudionika), odmah ćemo dati priliku gospodinu Draženu da odgovori. Ja ću vam reći da može tu bit nekakvih pozitivnih učinaka zasigurno i sam tajnik HSK-a je član i kulturnih vijeća u *Ministarstvu kulture*, ne možda baš u ovoj skupini, ali izvoli Dražene.

INTERVJUER D. J: Znači, postoji jedan *Zakon o kulturnim vijećima* koji predviđa da ste znači izabrani od strane Ministrice kulture, eminentni stručnjaci poznavatelji tematike određuju s obzirom na Državni proračun i oni predlažu, znači svi mi šaljemo, i HSK isto šalje znači putem javnog poziva ispunjava one prijavnice, ne znam kolika imate iskustva o tom. Znači početkom srpnja i taj natječaj traje do kraja rujna, MKRH raspisuje Javni poziv za predlaganje programa za javne potpore kulture Republike Hrvatske i mi na jednaki način kao i *Satiričko kazalište* predlažemo svoje programe i svi oni moraju proći ta kulturna vijeća. Kulturna vijeća su za kulturno umjetnički amaterizam, gdje ja sam jedan od članova, i postoji sada cijeli niz tih kulturnih vijeća. Postoji vijeće za međunarodnu kulturnu suradnju, ja nisam tamo član. Mi tamo isto prijavljujemo i ono što uspijevamo, što nam je jako drago, uspijevamo za one najuspješnije naše predstavnike, one koji su dobili prvu nagradu pa onda evo uspijevamo za njih ostvariti ta sredstva, ispunimo za njih prijavnicu i onda njih pošaljemo ili na neko partnersko gostovanje u Sloveniju ili u Češku ili u Belgiju, ovisno gdje ima određeni festival, ali često u ovom slučaju konkretno možemo dati samo preporuku, znači napisati da je *Satiričko kazalište* dobilo nagradu na tom i tom festivalu i često puta članovi vijeća uzimaju takve preporuke. To su nagrade i stoji vam u prijavnici tamo popis priznanja i nagrada. To vam može pomoći, ali nismo oni koji određuju sredstva i to vam ne možemo mi garantirati zato što naša funkcija nije, mi nemamo javne ovlasti, mi nemamo funkciju temeljem nekog zakona dijeliti sredstva.

Mi bi to danas, sutra htjeli određena sredstva, koja dobijemo od lutrije, jer svaka organizacija mora imati, jedan fond, jedan dio sredstava koja može nekako s njima planirati i raspoređivati, ali u ovom slučaju jedino što možemo napraviti jest ovo, znači dati preporuku. Ne bih vam htio krasti vrijeme, i onda evo nadati se da će vijeće to prepoznati i financirati vam putovanje.

SUDIONIK 2: To sam i govorio, možda nisam bio skroz jasan.

INTERVJUER D. J: Ali to da, ali to da. I mi kada pišemo te prijavnice onda napišemo preporuku da je taj KUD, odnosno ta udruga na tom i tom festivalu dobilo nagradu od određenog, stručnog povjerenstva. Evo samo toliko.

SUDIONIK 1: Hvala lijepo, hvala lijepo Draženu, hvala lijepo _____ (ime sudionika) i *Satiričnom kazalištu*. Usput moram reći zahvaljujući najviše *Satiričnom kazalištu* u našoj županiji se već, koliko, pet, šest godina održavaju, pet, šest godina održavaju i županijske smotre kazališnih amatera, što nije bio slučaj, što nije bio slučaj do tada.

INTERVJUER D. J: I državni festival, izvanredni domaćini!

SUDIONIK 2: Na žalost, festival je ove godine otišao u Pazin, ali ne našom krivnjom.

INTERVJUER X. Y: Ne vašom krivnjom.

INTERVJUER D. J: Festivali idu.

SUDIONIK 1: Ako nije naša krivnja, onda ćemo mi njega vratiti natrag!

INTERVJUER D. J: To su bili izvanredni domaćini i još jedanput hvala za sve što ste nam pomogli!

SUDIONIK 1: Znači, znači vrlo aktivan rad. Moram reći još prije nego što gospođa _____ (ime sudionika) dobije riječ da kažemo, nisam još, da kažem još samo pored ove smotre županijske za kazališne amatere imali smo već nekoliko godina i smotru za amatere folklorne plesače koreografiranog folklora gdje smo također imali selektore koji su ocjenjivali programe, a od prošle godine HSK je uveo u programe i Smotru za izvorne folklorne skupine. Imali smo i tu selektora koji je vrednovao rad. Iako nemamo zajednicu evo to smo uz programe *Brodskog kola* napravili. A u Kobašu je selektirana i određeni su mala vokalna skupina tamburaška sa županijske tamburaške smotre. Znači ipak u ovom svemu, da ne kažem neredu, napravili smo i četiri nekakva županijska susreta sa kojih smo dali svoje predstavnike u, na državne susrete koji organizira HSK. Gospođa _____ iz Trenk, Nova Gradiška.

SUDIONIK 3: Dobar dan svima, dolazim iz *Hrvatske kulturno umjetničke udruge Trenk* Nova Gradiška. Isto kao i FAB i mi isto imamo folklornu sekciju, pjevačku, dramsku, tamburašku i imamo dječju skupinu, mlađu i stariju. Godišnje realiziramo oko dvadeset dva do dvadeset pet nastupa. Radimo u *Osnovnoj školi Mato Lovrak*. Moram reći da smo trinaestog prosinca protekle godine proslavili našu dvadesetu obljetnicu. To naglašavam zato što radimo dvadeset godina, a nemamo nigdje svog prostora. Svih dvadeset godina vježbamo u holu *Osnovne škole Mato Lovrak*. Nama se sad, nastao je jedan problem što od prvog prvog smo čuli od strane županije da bi mi taj prostor trebali plaćati, korištenje hola, a do sad ga nismo plaćali. To je nama ovaj veliki problem jer godišnje od grada iz gradskog proračuna dobijemo oko dvadeset tisuća kuna, a za ovu godinu smo dobili rješenje da će to biti dvanaest tisuća kuna, znači za cijelu godinu. Mislim jel' možete zamisliti dvadeset nastupa za dvanaest tisuća kuna i dosad je to, ako gledate, ovaj dosad su to uglavnom članovi KUD-a snosili sami jer za dvadeset tisuća ne možete dvadeset i dva nastupa odraditi.

Nas ima redovnih šezdeset članova, od toga je oko dvadeset sedmero do tridesetero djece. Za te novce eto možete i sami znati da to da doprinosom svih članova osobno, materijalno i financijski realiziramo to što sam rekla. Nitko od nas nikada za tih dvadeset godina nije ni jednu kunu dobio za rad niti netko tko vodi tamburaše. Evo sa mnom je naša tajnica, ona je voditeljica svih sekcija osim dječje. Dakle ponavljam, još nitko nikad nije dobio ni jednu kunu, nismo vanjske suradnike uzimali recimo kao voditelje folklora što su neka društva znala, imamo spoznaje da se to radi. I kažem sad jedini sad taj hendikep, nije jedini ali najveći problem sada je to plaćanje, da li će to zaista biti tako, ako bude ne znam kako ćemo to realizirati jer pedeset kuna je sat korištenja prostora. Mi koristimo tri sata tjedno, znači jedan dan su djeca i dva dana su odrasli. I sad mi zapravo ne znamo kome ćemo se obratiti.

Recimo što se tiče fundusa narodnih nošnji i kudovskih i privatnih, to sve čuvamo po svojim domovima svih dvadeset godina. Sva arhiva koja je ogromna, također je ono privatno po kućama, zapravo kod mene je trenutno. Ovaj hoćemo tako i dalje. Mi smo ovaj kontaktirali grad, prostora nema, svagdje se mora platiti. Mi za to novce nemamo. A inače, ovaj ne bih htjeli ovaj smanjiti naš tempo rada zato što imamo dovoljno, imamo dvije trećine su sada mladi recimo koji su na fakultetu, koji su srednja škola. To je stvarno ovaj, za nas jako nas to veseli. Onda imamo dio koji njeguje izvorni folklor i običaj i tradiciju, naravno prenosimo na te srednje i imamo sad tu djecu koja su nam eto perspektiva kad ovi odu na fakultet da dobijemo, da imamo pomladak. Dosta surađujemo s turističkom zajednicom u našem gradu tako da nemamo nikakvih troškova recimo što ste napomenuli ako smo u suradnji s turističkom onda taj dio troškova odrađujemo fizički, a oni ovaj financijski. Evo nešto bih htjela dodati _____.

SUDIONIK 4: Htjela bih se samo nadovezati. Ja sam tajnica *KUD-a Trenk* i ovako _____ (ime sudionika) je pričao o amaterizmu. Mi isto imamo dramsku sekciju, ali nas jedan problem muči kad se ima selekcija znači kad bude pet, šest kazališnih predstava mi smatramo da se ne može u isti koš staviti naš pučki amaterizam u kojem mi predstave pišemo sami i predstave koje S. radi recimo po književnim djelima. Znači oni svi zajedno idemo u isti koš. Smatram da to ne može ići nikako. Znači jedne, odijeliti jedne i druge pa ćemo ih onda znači na takmičenje staviti.

SUDIONIK 1: Zato mijenjamo selektore. Nekada bude selektor koji je sklon ovome. (Smijeh)

INTERVJUER D. J: To je, mi imamo puno pučkog teatra. To ovo je pitanje već sad dio nacionalne organizacije festivala. Mi smo htjeli čuti stanje u županiji ovo se tiče ... znači ja bih samo ukratko odgovorio. Znači Stručni savjet za kazališnu djelatnost se odredio prema tome. Vi sad pričate s pozicije županije jedne, a selektori koji su obišli cijelu zemlju znaju kakvo je stanje u drugim županijama i kažu, jednostavno mi to ne možemo napraviti. Mi bi trebali koliko imamo amaterizma napraviti tri festivala, jedan pučkog teatra, jednog suvremenog, jednog znači klasičnog, ali znači mi dobivamo sredstva ograničena kako prijavimo samo za jedan festival i tu nažalost od tog velikog bogatstva sto četrdeset predstava koje imamo u selekciji, možemo svega sedamnaest, osamnaest i ne možemo tu odrediti tri od pučkog teatra, tri od, nego selektor dođe i u onom izričaju što je najbolje prihvati. Mi tu stvarno nemamo i ne želimo imati nekakve…, mi ne sudjelujemo u odabiru, to je posao Stručnog savjeta.

SUDIONIK 4: Znam bili smo mi dvije tisuće i osme na takmičenju od sto dvanaest kazališnih predstava mi smo bili, dvanaest je išlo na državno takmičenje. To je bilo u Kastvu. To je bilo dvije i osme godine.

INTERVJUER D. J: Bili ste te godine?

SUDIONIK 4: Da!

INTERVJUER D. J: Evo tad ste uspjeli, evo.

SUDIONIK 4: Jesmo, ali ni onda nije odgovaralo. Mi smo prošli, S. nije. Iduće godine je prošao S. , mi nismo.

INTERVJUER D. J: Ali ovo je problem festivala nacionalnog.

SUDIONIK 4: To se ne slaže. To dvije, recimo njihova predstava i naša ne spadaju nikako u isti koš.

INTERVJUER D. J: Ovo je problem nacionalnog festivala. To imamo isto ta tijela gdje pokušavamo to riješiti. Ali evo htjeli smo čuti vas sada da vidimo vaše probleme, pa da dođemo do nekih zaključaka. Ako možemo doći.

SUDIONIK 1: Dobro.

SUDIONIK 4: I sad još sam samo se htjela nadovezati se na ovaj seminar kad bude znači to će biti seminar i za voditelje tamburaškog. Da li i mi voditelji folklornih sekcija ovih drugih možemo isto biti?

INTERVJUER D. J: Dapače, dođite. Seminar je otvoren, prilagodit će gospodin F. najširem tom konceptu.

SUDIONIK 1: Dovest ćemo još i neka.

SUDIONIK 4: Još nekog da nas isto malo.

INTERVJUER D. J: Da, ali shvatite taj seminar kao početak obrazovanja, ali ne samo obrazovanja koje će HSK voditi u ovoj županiji. Mi možemo jedan seminar svaku jednu, svaku drugu, treću, četvrtu godinu, ali vi se sami odredite prema obrazovanju vaših voditelja. I preko zajednice puno stvari možete na terenu odraditi i prijaviti i dobiti sredstva bilo od vaše županije. A dok niste organizirani, ne predstavljate jedan savez jednu cjelinu mnoštva, možemo reći i glasača koji onda predstavljaju i daju jednu težinu. Evo samo malo sam.

SUDIONIK 1: Evo hvala lijepo gospođi _____ . Što se tiče istog koša imali smo i za folkloraše samo za koreografirani folklor evo sad smo već i za izvorni krenuli. Tako da pučki igrokazi imaju svoju budućnost dok je *Brodskog kola*, najprije morate doći na *Brodsko kolo* i biti redovni kao prije i onda ćemo mi izboriti.

INTERVJUER X. Y: Mogu ja samo odgovoriti?

SUDIONIK 1: Može. mislim ovo je bilo ovako samo upadica sad će stručno.

INTERVJUER X. Y: Ne, ne dapače dakle pošto isto najviše vremena provodim u kazališnom amaterizmu dakle moramo biti u istom košu jer mi još nemamo mogućnosti, ali imamo isti predznak svi i S. , i vi, i ja smo amateri. Sad tko se odluči na koji način raditi i kakvu predstavu to je sad druga stvar. Dakle to ovisi o ljudima koje imate, kakav ste tekst odabrali, da li imate dobrog pučkog tekstopisca ili ste se odlučili za provjerenog autora. To su te stvari, ali baza nam je ista, mi smo svi amateri. Nitko od nas nije profesionalac i stoga jer je ovo krovna organizacija amaterizma imamo isto, dao Bog kad budemo ustanova u kulturi jednog dana, da možemo određivati taj dio, a da možemo i skrbiti i o tome koliko ćemo kome kao što je S. rekao novaca dati, uz našu preporuku, dakle da onda na jednom mjestu mi možemo biti ti meritorni i reći, da evo izvolite dobili ste deset milijuna kuna od *Hrvatske lutrije*, na pamet govorim kako neki i dobe, izvolite vi kao ustanova HSK na osnovu natječaja po kvaliteti po određenom rangu za određene manifestacije podijeliti novac. Jer što se događa u *Ministarstvu kulture*. Svi vi, manje-više, kandidirate svoje programe određene od petnaestog sedmog do petnaestog devetog ili međunarodne koji imaju dva roka: petnaesti deveti i petnaesti treći.

Bitno je kod ovih međunarodnih reći dobit ćete sve pokrito ako uvijek prikažete ukupnu cifru i troškove prijevoza. MKRH će vam uvijek pokriti troškove prijevoza. Dajte predračun prijevoznika većinom slučaja, za međunarodne, za međunarodne govorim, će prijevoz ako je on realan pokriti MKRH u međunarodnoj suradnji ne govorim za ovo, međunarodnu suradnju, ali uz predračun. Ako vi samo napišete da vam je cifra autobusa deset tisuća, a ne date, ja imam iskustvo da kad god sam stavio predračun autobusnog prijevoznika ta cifra je bila odobrena. Kad ga nisam stavio dali su mi u pola manje.

SUDIONIK 2: Što se ovog tiče predan je predračun.

INTERVJUER X. Y: E, super! A ovo što se tiče ovih ostalih sredstava nema kriterija u *Ministarstvu kulture*. To je ono što se mi borimo. Dakle mi se borimo za to da mi kad budemo jednog dana ustanova da možemo dati svoje mišljenje o tome da li kada jedna zajednica kandidira osam županijskih smotri, na kojim sudjeluje na svim osam smotri tisuću petsto ljudi dobije za taj program osam smotri dobije četrdeset tisuća kuna, a jedno društvo ili jedna kazališna udruga za jednu predstavu dobiju od *Ministarstva kulture* petnaest ili dvadeset tisuća kuna. Dakle tu je taj ne srazmjer dodjele novaca u Ministarstvu, jer u Ministarstvu nema konkretnih kriterija. Dakle mi ćemo jednog dana biti nadamo se ti koji ćemo moći onda reći da se zna vrednovati jedna, jedna smotra koliko ima, a što znači redovna djelatnost ili ostvarivanje nekakvog programa pojedinog društva. To ne može nikako biti u istom košu.

SUDIONIK 1: Hvala lijepo, hvala lijepo gospodinu X! Riječ dajemo mladom _ (ime sudionika)!

SUDIONIK 5: Dobro večer, ja sam _____ (ime sudionika) predsjednik sam KUD-a ____ iz ____. I ja ću, neću pričati što imamo u _____. Strop se hoće srušiti na nas tamo, nogama možemo probiti svaku peć, tako da o plinu i grijanju ne želim čuti. (Smijeh) Dvadeset pet godina mislim, o novcima isto tako. Novaca nema i oni nisu problem. (Smijeh) Radimo s onime s čim imamo.

Ja bih htio ukazati malo na probleme koje mi imamo ovdje u našoj županiji i koji se sad povlače već evo zadnjih petnaest godina, a mi nikako da ih riješimo. Mislim da će to ovako dijeliti većina ovdje, sad mislim samo na kulturno umjetnička društva. Prvo je, to je moje mišljenje da apsolutno u zadnjih ne znam desetak godina nemamo nikakav seminar za voditelje ovdje. Puštam ja one seminare tamo u Vinkovcima gdje nit' imam para da ikog pošaljem nit' malo tko želi ići. Ovdje kod nas seminari za stručne voditelje, kad smo imali zadnji put? Tko nam vodi KUD-ove? Ja sam isto vodio KUD-ove. Razumijete! Konkretan prijedlog to.

Dalje, vezano za tamburaše isto, vode nam, imamo jednog lika tamo iz Sibinja koji ide tamo po pet sela vodi tamburaše, kakva je isto njegova naobrazba i sretni smo što ga imamo jel' tamo uči tu djecu. Čika Š. više nema. Vrlo teška situacija i loša. Molimo djecu da dolaze, daš im pedeset kuna i tako. Šta sam htio reći? (Smijeh) Ne mogu se sjetiti, uzbudio sam se!

INTERVJUER D. J: Županija, županija.

SUDIONIK 5: Da! Teško ćemo to sve realizirati ako i dalje budemo mi naganjavali župana X5. , de meni dvije tisuće kuna de meni tisuću kuna, a kako to ispada ovdje. Možemo mi pričati što hoćemo, ali tako to najviše ispada. Pa meni za moju smotricu da dvije jel je to tamo neka smotrica u _____ ili ništa. I tražimo novce, a imamo načelnika hvala Bogu isto koje kaki da ne pričam. Mislim 'ko još dobije trinaest tisuća kuna to je još i dobro, ja znam društva u Brodsko-posavskoj koja dobiju i manje i rade. Nebitno nije novac bitan, možemo sve raditi džabe, novac nije uopće bitan. Ja ću odraditi od dvadeset pet nastupa ove godine petnaest s autom, devet ću platit preko računa, pet ću platit bez računa i gotovo. (Smijeh) Neka dođu tamo nek me ganjaju. Ako se mi ne udružimo i dok ne stvorimo taj SAKUD, ZAKUD, nema kruva. Nije bitno tko će voditi, bitno je tko će to biti. Ali onda imamo nekog voditelja koji će to vodit. Ovo, ovo sve drugo, sve što smo večeras rekli pada u vodu, ama baš bogati sve. Evo. Samo dok to ne napravimo.

OSOBA A: Mi bi trebali napraviti Zajednicu!

INTERVJUER D. J.: E, pa to je cilj ove točke!

INTERVJUERKA X2. Y2.: Pa, napravite!

INTERVJUER D. J.: To je cilj! Da dođemo do toga!

SUDIONIK 5: Ako mi večeras odemo odavde s nikakvim zaključkom, onda oprostite džabe smo došli!

OSOBA B: Džabe smo došli!

INTERVJUER D. J.: Doći ćemo mi opet, ali nije cilj.

SUDIONIK 5: Ne, ne. Bio sam ja i zadnje prije godinu dana!

INTERVJUER D. J.: Mi smo pokušali!

SUDIONIK 5: Dvije!

INTERVJUER D. J.: I bilo je prije dvije godine i napravili smo jedan inicijativni odbor, ali to je ono morate znati

SUDIONIK 5: I mi se sastajali brate, i papirnato i izveli.

INTERVJUER D. J.: Jesmo vam rekli da smo mi u Zagrebu. Jesmo vam rekli da smo mi u Zagrebu i da vodimo seminare na nacionalnoj razini.

SUDIONIK 5: Ali vi morate nešto znati, vrlo jednostavno.

INTERVJUER D. J.: Dobro!

SUDIONIK 5: Nemamo mi brate ovdje neku potporu u našoj županiji tamo i u gradu pogotovo.

OSOBA C: A ni vremena!

SUDIONIK 5: Da se mi razumijemo. Dok mi ne dobijemo Šokca u gradu i županiji, nekom kom je stalo ovdje.

INTERVJUER D. J.: Znači imate dva načina kako nam KUD-ovi govore za osnivanje zajednice. Samo vi nastavite, ja bih se samo malo. Imate način da županija zaduži jednu osobu u društvenim djelatnostima stručnu suradnicu i dà joj područje amaterizma i to se pokazalo super u Požeško slavonskoj županiji. Tamo je gospođa A. P. koja je od strane županije dobila tu djelatnost i krenula je *Kulturni mozaik*, krenula je sa seminarima, krenula su dodatna sredstva i razine *Ministarstva kulture*, jer zajednica se isto kako smo čuli aplicira na druge fondove. Znači, samo malo da vas još informiram. U mnogim županijama Republike Hrvatske postoje zajednice sportskih udruga i kad u tim razgovorima sa županima nekih županija pričam, onda redovito istaknu kako u tim županijskim zajednicama sportskih udruga rade po deset profesionalaca i više. Ja sad ne govorim i ne znam situaciju, ali kažem što zajednica doprinosi kako ste lijepo zaključili!

SUDIONIK 5: Još jedna isto što smatram da je problem, a to je profesor _____ govorio. I osobno mislim da je naše pjevanje, ples i sve ostalo vezano i nošnja da kaskamo za recimo za Osječko baranjskom županijom sto posto da su nas prešišali sto posto. Zašto? U zadnjih koliko već desetak godina od kad sam evo ja jako aktivan mi nismo imali ni jedan okrugli stol poslije neke naše smotre. Ja ne znam, jesmo imali neki okrugli stol? Poslije *Brodskog kola*, izvorne smotre folklora, poslije. Jesmo se mi svi sastali kao voditelji, predsjednici? Nismo. Bude tu komisija sve to stoji, sve baš sve stoji, ali ja mislim da nam fali dijaloga, povratne informacije!

INTERVJUERKA X2. Y2.: Zajednica vam fali!

SUDIONIK 5: Kod nas svašta izlazi na pozornicu, dobro kažem svašta.

OSOBA D: Nemamo baš izvorno ama baš ništa!

SUDIONIK 5: To sad izvorno, što je koreografija to sad ne pričamo, u to ne bih htio ulaziti. Ali općenito ovako mislim da nam fali ti, prvo ljudi vole biti pozvani na takvo nešto, ako si se dao za to i složio taj program i sve onda voliš brate daj pozovi da te posluša jel. A to nam fali, organizacija nula. Kako da ja dođem i negdje gdje je ta skala, jer oni kažu Đakovština oni imaju skalu, ali brate imaju skalu. Toliko bodova prvi, drugi, treći, četvrti, peti i šlus. Ako je Strizivojna prva deset godina zaredom deset godina za redom ide na ovu smotru ovaj, neka najbolji su ali imaju…

SUDIONIK 6: Jeste li vi kad vidjeli našeg župana da je odabrao smotru Brodsko posavske županije. A vidite ga i u Vinkovcima i u Đakovu gdje sjedi svake godine. Ni jedne jedine godine. *Smotra u Kobašu*, koja je jedna od najboljih županijskih smotri tamburaških sastava, još dosad nikad na njoj nije bio. Pa šta vi čekate! A drugo, mislim da je. Ja sam ovo sad skočio bez dozvole. (Smijeh)

INTERVJUER D. J.: Bolje, bolje ovako!

SUDIONIK 6: Ja sam tlakaš. (Smijeh) Ključna je udruga *Savez kulturno umjetničkih udruga*, ne znam kako će se zvati.

OSOBA E: ZAKUD!

SUDIONIK 6: To zbog čeg su ovi ljudi došli. I sve ovo što se dešavalo, sve je posljedica toga što mi nismo organizirani. Svako ide pojedinačno, a pojedinačno ama ne predstavlja ama baš ništa. A kad se pojavi jedna asocijacija od dvadeset, trideset, četrdeset, pedeset društava e bogami onda će se zamisliti. Pa ćemo mi pitati gospodine župane jesi ti župan Osječko baranjski, Vukovarsko srijemski ili Brodsko posavski. Ja to govorim javno i ne bojim se to reći. Nisam politički orijentiran niti na jednu stranu na svoju sreću.

A ovo reći ću još jedan primjer u korist seminara, ovo je kolega dobro rekao jer mislim nema novaca za takve seminare. U Vinkovcima ima seminar od sedam dana, koji je izvrstan seminar, dvadeset godina sam tamo radio. Govorim mi ne možemo dobiti s područja hrvatske panonske zone koja se proteže od Međimurja i ovoga Podravine do Banata i Bačke ne možemo dobiti petnaest ljudi na seminaru. Evo N. je bio pa znam kakvim problemima smo se tamo bavili. A vrhunske stvari se tamo rade. Vrh! E sad ću reći jedan drugi primjer, pametni T. T. iz Varoša svi ga znate je poslao svake godine svojih pet, šest ljudi na taj seminar. On danas ima svirače gajdi, ima svirače tambura, ima plesače i poslao ih je i u muzičku školu. Evo, to je put! A za dva dana, ponavljam još ovo, na seminaru možemo dati opće upute voditeljima i pozdravljam ovo, ja ću pokušati staviti na papir to što bi trebalo vama u ovom trenutku što vam je najnužnije da dobijete. Evo to, pa ćemo se onda čuti ako bude interesa.

SUDIONIK 1: Hvala lijepo, hvala lijepo!

SUDIONIK 4: Taj seminar bude uvijek na kraju osmog mjeseca i taj seminar recimo puno naših mlađih ne može, oni odlaze raditi van na more i ne može. Ja isto prva ne bih mogla, išla bih. Zašto nije po zimi kad se stvarno.

SUDIONIK 6: Ja u to ne mogu ulaziti. Nama treba seminar najšire Panonske zone, ništa drugo, Slavonije, Baranje, Srijema i eventualno proširen panonskom zonom i točka.

INTERVJUERKA X3. Y3.: Samo da znate HSK, svi seminari HSK-a su besplatni za sve članove, koji nisu članovi plaćaju nekakav simboličnu cijenu za ta dva dana. Ali samo da znate što se tiče HSK-a ima sigurno jedan nacionalni seminar za folklor, ima sigurno za tamburaše, ima sigurno za zborove, odnosno za dirigente, za kazalište, za likovne stvaratelje. Ima sigurno devet seminara godišnje, devet vikenda tokom godine od devetog mjeseca do šestog znači kad je ono sezona tako da znate da imate to negdje. Kad budete dolazili na našoj stranici vidjeti ćete imate kalendare pa vidite svakako se tu može ovaj i zaista nije skupo. Ako je problem, Vinkovci sigurno je to skuplje jer je to šest dana i to je ozbiljnije možda, ali vikend seminari su u tom smislu puno, puno dostupniji. Evo, samo da to znate!

INTERVJUERKA X2. Y2.: I jedan folklorni će i sada biti u Virovitici, dobili ste vjerojatno informaciju. Svi u *Hrvatskom saboru kulture,* svi koji su u mreži HSK-a su dobili informaciju. Morate se samo pobrinuti kako ćete do Virovitice doći, a ostalo je…

SUDIONIK 4: Smještaj plaćamo sami?

INTERVJUERKA X2. Y2.: Da, ali mi se uvijek potrudimo pa pronađemo nešto što je za vas povoljnije, odnosno ako to želite koristiti ako ne, nađite si i prehranu i smještaj sami jer nažalost imamo dovoljno samo za čistu organizaciju, jer bi i u tom dijelu pomogli. Tako da eto ovom prilikom vas pozivam na seminar, prijave su otvorene do sljedećeg tjedna do petog trećeg, pa eto možete započeti u krajnjoj liniji i s time. Nadamo se jednog dana i ovdje organizirati seminar baš za folklor za folklorne voditelje, ali bi htjeli pokušati s tamburašima pa vidjeti gdje će nas sve to zajedno vas i nas odvesti. Hvala!

SUDIONIK 1: Hvala lijepo X2. , a sad bih _____ (ime i prezime sudionika, predstavnika jedinice lokalne samouprave).

SUDIONIK 7: Dobar dan, odnosno dobro večer svima! _____, stručni suradnik za kulturu Grada _____. Ja sam u par crta pripremio nekakav pregled aktualnih problema koje kao osoba koja radi s udrugama i pratim njihov rad i odnosno financije, problemima s kojima se susreće, radi se znači o problemima koje ja primjećujem kod rada s udrugama umjetničkim društvima iz područja Grada _____. E sad koliko vidim ovdje više ima predstavnika udruga iz područja županije i mogu vam reći čestitam, zanima vas vaša problematika, dolazite ovdje. Meni je žao da ne vidim ovdje ljude iz područja iz udruga iz Grada _____ koji većinom dobro rade svoj posao i vidim da ih očigledno zanima da ga još bolje rade u budućnosti. Meni je žao što njih više ovdje nema. Ovo je stvarno jedna odlična stvar. E sad prvo što se vas tiče vi ste rekli da Grada _____ što se tiče financija

OSOBA F: Tko, ja?

SUDIONIK 7: Da, da

OSOBA F: Nemam ja veze s vama

SUDIONIK 7: Ne, ne (smijeh) _____ dozvolite gospodine. Nisam se ja osjetio prozvanim nego čisto razgovaramo. Mi kroz javni poziv za potrebe u kulturi kao što ste vi spomenuli tako imamo na razini grada takav natječaj, gdje kulturno vijeće Grada _____ raspodjeljuje odnosno predlaže financiranje udruga i društava iz područja kulture sa područja Grada _____. Većina sredstava, odnosno po pedeset posto sredstava ode financirajući na taj način. Drugi dio sredstava koji ostane za raspodjelu se bazira na financiranje društava s područja Grada _____. Sama ta sredstva nisu velika, nisu za nekakvu pohvalu, no međutim ekonomska situacija je takva da mi jednostavno nismo u mogućnosti odvojiti više sredstava, ne da nemamo želje nego jednostavno kriza je zahvatila sve pa tako i kulturu i nekako se i najviše vidi na kulturi nažalost, ali tako je to i na razini zemlje. Tako da mi većinom gledamo kako isfinancirati naša društva, kako isfinancirati naša društva i njima dajemo potporu. Nažalost nismo u mogućnosti financirati društva s područja županije i kad nam se jave mi ih uputimo na kolege iz županije iz društvene djelatnost Brodsko-posavske županije. Njih sad ovdje nema pa možda nije pristojno pričati koji su to sad

razlozi, ja u to sad ne bih ulazio. Meni je žao osobno, ali mi se većinom baziramo na društva s područja grada. Sad sam samo ovdje istakao par crtica i neke stvari će se ponoviti, što je ustvari u biti dobro, znači da prepoznajemo probleme, jedna, znači kod nas što se tiče Grada _____ manjak sredstava je definitivno problem za naredno podizanje kulturne scene na nekakvu drugu razinu, došlo je do racionalizacije i tu sada mi većinom podržavamo društva s nekakvom tradicijom to su ljudi koja rade, nova društva i društva koja malo kaskaju ne dobivaju sredstva ili dobiju u nekakvom manjem obimu.

Ono što smo primijetili, opet sad ovo ponavljam, možda pomanjkanje stručne rasprave u ključnim problemima, to se vidi da nam fali. Nadalje, nadogradnja naših društava u gradu, isto tako seminari, sastanci, stvarno bih želio otići jedni drugima bi definitivno pomogli. Vi bi mogli vidjeti što mi više tražimo, a mi bi vas mogli usmjeriti na neke stvari koje bi vama pomogle da domognete dodatna sredstva, ako ne baren gradskih. Nedostatak strateškog plana to je gospodin isto spomenuo, vi isto, znači nedostatak strateškog plana je vidljiv.

Onda idemo dalje, ovo je jedna stvar, nedovoljna međusobna povezanost društava i udruga. Ona se, kod nas se smatraju ne kod svih udruga no, međutim imamo nekakve naznake da se smatra više konkurencijom. Ne gledaju to kao nekakvu suradnju nego gledaju da su konkurencija jedni drugima i svatko gleda kako će za svoje društvo izvući, dobiti sredstva, nema volje surađivati na nekakvim zajedničkim projektima pa da zajedno ovaj udruživanjem zajedničkim sredstvima za neki projekt.

Vidjeli smo i primijetio sam jednu slabu osviještenost udruga i pojedinaca iz područja kulture o načinu važnosti pravilnog pisanja projekata posebno za apliciranje sredstava što iz Europske unije, što iz nadležnih ministarstava. Mi imamo društva koja nam jasno i otvoreno kažu da se oni uopće ne žele javljati na natječaj *Ministarstva kulture*. Oni se previše oslanjaju na financiranje od lokalne samouprave, odnosno Grada _____ i to rezultira s tim da ovaj mi ih uopće ne možemo financirati.

Također ono što se primjećuje da društva folklorna društva i udruge iz kulture koji se zatvaraju sami u sebe, sami zbog sebe postoje, imaju određeni broj članova, uopće nemaju potrebu ni razmišljati o tome da bi privukli možda više članstva, da mi možda promijenili nekakav program, da bi školovali stručnog voditelja, odnosno da bi angažirali osobu koja je stručni voditelj. Problemi su što vi kažete imamo amatere to se primjećuje po nekim društvima ovdje po _____ da oni jednostavno imaju jednog čovjeka koji je istaknuti član. Ta osoba je, drži se te pozicije, oni ga isto drže. Nema onda nikakvog napretka. Mladim ljudima se ne da jer možda i nema sredstava da se plati nekakav stručni voditelj, ali mislim da se u okviru i ovih sredstava koja se dobiju samo da se promijeni strategija razvoja samog društva da bi se onda vidjelo ja mislim da je glavni cilj struka i obrazovna osoba koja bi to radila, mislim o napretku.

Ovo o pisanju projekata iznijeti će vam gospodin K. ____ , član kulturnog vijeća gospodin S. , gospođa S. To se to je jedna boljka preko koje mi ne možemo jednostavno proći. Znači uopće ljudi nisu svjesni važnosti pravilnog pisanja projekata i apliciranja za sredstva bez obzira što su oni jako aktivni. Vi kad nepravilno pišete projekte, programe vi postajete neozbiljni i ako iz godine u godinu projekti i programi budu krivo napisani pri samom ocjenjivanju na razmatranju na temelju toga će vas unaprijed staviti u nekakav koš. Možda to i nije tako, možda vi kvalitetno i radite i djelujete, ali u onom programu koji vi prijavite to se ne vidi. A u tom trenutku mi po tome ocjenjujemo izravno vaš rad, mi nemamo sad nekakav mali čarobni štap da ćemo skočiti s jedne točke na drugu pa pogledat vas kako vi, nećete nastupat pred nama _____. Naravno mi znamo kako vi radite, postoji nekad pa kad vidite možda je nešto slabije prijavljeno, ali postoji nekakva tradicija iza toga društva, pa to onda i prođe.

Što je ovaj sad potrebno kako sam ja nešto primijetio, ako mi dozvolite još par minuta, znači educirane i stručne voditelje to sam već spomenuo, suradnja između udruga i društava koja bi trebala biti jača. Obogaćivanje programa, da postoje udruge koje jednostavno jedne te iste stvari vrte, i tu je jedan primjer dobar *KUD Eugen Kumičić* postavlja kazališni festival u suradnji sa *Satiričkim kazalištem*, recimo *Brodska udruga tamburaša* i *Muzej tambure*, mislim da ste za to svi vjerojatno čuli, jedna djelatnost koja je sasvim povezana s *Brodskim kolom* tamburaša, itekako je, privlači pristup u Grad _____, sad su se i nešto malo proširili. Tako da mislim da je to jedna jako dobra priča. Mislim da se udruge i društva s područja kulture iz Grada _____ trebaju više okrenuti prema financiranju iz drugih sredstava, ne može se samo oslanjati na Grad _____ jer jednostavno mi ne možemo sve to isfinancirati. Množe se jako, pojavljuju se stalno novi, a sredstva su jednaka i onda se to raspolovi i ostane, sve manje i manje sredstava. Mislim da tu imamo i problem u povećanju članstva, to ste vi sami spomenuli, pomlađivanje, to je sad jedan drugi problem, to znači ne odnosi se samo na kvalitetu rada nego na nezainteresiranost.

I ovaj htio bih za kraj spomenuti vidim da su problemi nekakvi i prostorima i sve. Grad _____ unutar *Centra za kulturu* odnosno *Kazališne koncertne dvorane* znan kao i *Centar za kulturu* gdje mi smo osigurali prostor za rad određenim udrugama, prostor za rad, također tu su riješeni, a sve potrebno oko organizacije raznih manifestacija i njihovih nastupa. Evo toliko od mene. Hvala! Ne znam, nadam se da nisam bio predug!

SUDIONIK 1: Evo, hvala lijepo _____! Mislim da nam je vrlo lijepo ispričao neke stvari koje ćemo moći iskoristiti i koje ćemo moći pravilno upotrijebiti iako se većina toga odnosi na područje grada, ali isto tako mislim da je primjenjivo i na područje županije. Volio bih načelnika, zamjenika načelnika koju rečenicu možda o situaciji u vašim općinama s gledišta načelnika općine ili zamjenika načelnika općine. Načelnik općine _____!

SUDIONIK 8: _____, načelnik općine _____! Evo što se tiče financiranja imamo dva KUD-a u općini: *KUD Slavica Jaruge* i *KUD Sloga Sikirevci*. U proračunu za ovu godinu predvidjeli smo za Jaruge šest tisuća kuna, a za Sikirevce petnaest od čega su oni već pet realizirali za neke potrebe i to se redovito svake godine planirana sredstva isplate zavisno od proračuna, ali tokom godine oni to iskoriste za svoje potrebe. Oni se bave još organiziranjem zabava i kroz to si nešto zarade.

Problem su voditelji kao i svugdje koliko čujem, e sad snalaze se, nekad vodi neko iz KUD-a nekad nekoga pozovu i plate pomognu mu plate putne troškove i tako. Ali ima problema što treba autoritet, možda nekakav voditelj koji će biti malo jači autoritet. To sam primijetio kod nas u KUD-u, a šteta što nema nikoga, nema predsjednika KUD-a, nema nikog, imamo jednog člana koji je došao isto iz jedne druge udruge, da bi malo više rekao. I ja sam isto član KUD-a, ali onako samo da dođem tamo, ne bavim se s tim. Na njihovim probama primijetim dosta neozbiljnosti i onakav voditelj kakvog nađu bio bi dobar kad bi bio malo ozbiljniji i kad bi to i na nastupima pokazali jer oni zaborave da su na nastupu i onda to isto rade kao i kad su na probama. I šteta, imaju kapaciteta samo im treba malo čvršća ruka. A u tome bi možda kroz ovaj seminar neki iz našeg KUD-a došao pa bi onda znao tamo se nametnuti u autoritet ili možda netko tko bi se školovao pa vodio dva, tri KUD-a tamo na istoku županije da budu manji putni troškovi. I ove seminare bi sigurno trebalo organizirati pa mislim da bi jedan vikend bio malo za osobe koje nisu baš do sada ništa radile po tom pitanju i kad bi bili možda drugi seminari, znam da bi to koštalo, a mislim da bi se u svakoj općini koja malo vodi računa o tome moglo izdvojiti posebna sredstva za financiranje ne seminara, ali dosta tih ljudi na te seminare. Ne znam gledam neke KUD-ove, ovako recimo dosta surađujemo s općinom Bizovac, a oni imaju jako ozbiljan KUD. To kad se vide koliko oni ozbiljno rade i kako su dobri na nastupima, stvarno svaka čast. Ja ne znam je li to tamo zato jer je predsjednik KUD-a načelnik ili je to zbog nečeg drugog, ali novac daje jedna krila koja onda naravno treba to onda iskoristiti na jedan način. Evo takvo je stanje u Sikirevcima, fali voditelja!

SUDIONIK 1: Hvala lijepo načelniku općine _____! Općina _____, gospodin _____!

SUDIONIK 9: Evo ja vas sve skupa pozdravljam! Zamjenik načelnika općine _____! Pošto ste vi već u svom izlaganju dosta toga rekli, dosta ste toga ovoga dotakli, ja ću samo neke stvari. Evo mi na području općine _____ imamo osam sela, a imamo preko trideset udruga što se tiče sportskih, kulturnih, ne znam ni ja drugih, tako da imamo sad imamo tri KUD-a, a nekad smo imali šest. Ima nešto pjevačkih

skupina i većinom se oni financiraju onoliko koliko mogu koliko dozvoljava proračun znači iz općine _____. Ono što je zanimljivo spomenuti da svaki taj KUD, odnosno pjevačka skupina, mi evo već imamo tradiciju mislim da je deset godina na području općine _____, znači svaki KUD ili pjevačka skupina domaćin je svake godine općinske smotre folklora, pjevačkih skupina i običaja, znači naše općine. To je jedan vid rada gdje se može donekle očuvati ta tradicija, odnosno tradicija KUD-ova, pjevača amatera i ne znam ja što, ali kažem zbog nedostatka sredstava normalno to je ovaj problem da se izađe malo izvan okvira naše općine. Među vodećim KUD-ovima u našoj općini su svakako *Vjekoslav Klaić* iz _____ koji imaju jednu bogatu i dugotrajnu tradiciju i *KUD Lovor* iz Trnjana koji evo rade isto na jedan specifičan način.

Problem je ovo što ste vi rekli da se sad ne ponavljam, i nabavka narodnih nošnji, opreme, problem je organizirati putovanje kad se negdje ide, znači ima se pomladak da bi se moglo ići međutim često puta se na neke načine riješi taj prijevoz no međutim nekada nekad netko i ne ide tamo gdje je planirao upravo iz razloga th financijskih. Većinom se ljudi kažem financiraju iz svojih članarina. Mislim da *KUD Vjekoslav Klaić* već dobrih desetak godina ima stručnu voditeljicu, je li tako? Isto tako i *KUD Lovor Trnjani,* tu je gospodin Dražić, evo gospon Y1. znade oni se bave izradom nošnji i imaju, pokrenuli su neke svoje aktivnosti u svom KUD-u, tako da evo na taj način nekako uspiju doći do nekih ovaj sredstava. To je to što se tiče na nivou ovaj općine.

Evo samo ću dvije rečenice, tri. Ja sam član *Muške pjevačke skupine Starotopoljani* iz Starog Topolja. Znači ima nas petnaest u skupini. Sad ne znam hoću li se pohvaliti ili neću, evo prošle godine smo imali preko četrdeset nastupa. Financiramo se većinom ovo što sam rekao, znači iz svog džepa, kad treba negdje ići ajmo idemo s autima. Kad idemo negdje na neko putovanje probamo negdje s nekim sponzorima tako da, ali evo kažem onaj tko treba stvarno biti da me netko krivo ne shvati ludo zaljubljen u neke stvari kako bi se moglo nešto očuvati i održat. Mislim da će nas to da ćemo jedino na taj način uspjeti, no međutim malo ću sad evo što ćete vi vjerojatno reći u nastavku nadovezati se odmah da ne uzimam riječ ovaj novi Zakon koji će nam doći vjerojatno će to vjerojatno po mojim saznanjima će dovesti do gašenja većine tih KUD-ova i svega, tako da evo, nažalost.

SUDIONIK 1: Imamo sad točku slijedeću.

SUDIONIK 9: Da, nažalost mislim da će koliko god mi nastojali održati neku tradiciju sve ostalo mislim da ćemo biti spriječeni nekim drugim stvarima. Evo, hvala!

SUDIONIK 1: Može, izvolite!

SUDIONIK 10: Neću kratko, ovaj neću kratko (smijeh)

INTERVJUER D. J.: Dobro, priznali ste!

SUDIONIK 10: Kroz sve ove razgovore jako je dobro, dosta vremena smo izgubili na nekim stvarima koje što se mene tiče dijelom pričaju o problemu, ali uglavnom ne. Znači koliko ja vidim ovdje osamdeset posto ljudi je s područja županije, područja županije. Znači ovo što se događa u gradu ne možemo utjecati na to niti možemo pričati ni o sredstvima, a niti možemo utjecati na to. Ono što mi, mi koji smo ovdje došli sa strane, cijela priča na kraju počinje pa jel mi kome trebamo. Ispada da smo mi nekakav teret tom društvu, da samo tražimo novce i ne radimo ništa. Znači da li ti KUD-ovi koji funkcioniraju, koji su preživjeli, neki jako dugo neki s prestancima pa ponovno počeli. Da li oni kome danas trebaju, znam da je kriza onda će ljudi reći joj nema se, nema se. Nismo mi klub *Ljubitelji piva* da se stavljamo u istu razinu. Valjda imamo neku društvenu svrhu, da okupljamo mlade ljude da ih držimo tu, da nisu na ulici, da se ne drogiraju, da se ne opijaju, da nešto usput i nauče i da nešto zavole ako nisu. Problemi su nam svima jednaki, znači imamo problem mlade populacije koja, koju to ne zanima koja je dddd na igricama. Znači dok ih mame tate mogu tjerati onda će dolaziti čim malo ojačaju krila više neće dolaziti i problem pogotovo to znaju svi ovdje u županiji su srednja i starija generacija. Znači kad negdje dalje odemo pa vidimo, pa ma tu dosta starijih ljudi i trebaju zbog glasova, zbog svega, zbog punoće, zbog prenosa informacija i o tim starinama. Mi toga nemamo. Gubimo tu stariju i srednju generaciju. Znači ostaju nam ljudi između ne znam trideset i četrdeset pet godina i iza toga viču da su stari.

A financiranje naravno da je svima problem. Ne može se raditi bez stručnih voditelja, koreografa što mi kažemo. Znači njega moramo platiti. N. je spomenuo taj Zakon koji će nas opet ako ne smislimo nešto pametnije potući do nogu, potući do nogu, možemo staviti ključ u bravu. To su problemi. Nećemo pričati, mislim svaka čast, ali ne možemo pričati o projektima, o međunarodnim natječajima. Mi moramo stati na zemlju i od datle krenuti, da li mi kome trebamo, ako trebamo hoćemo li tu struku koja postoji na nivo županije da nam pomogne da kaže ljudi takva nošnja, takvi opanci, ne možete imati sat, ne možete. Nekad sjećam se tamo osamdesetih godina kad je postojala tad se zvala *Rana smotra folklora* ovaj u županiji gdje vam je došla ekipa i rekla na probu prije vašeg nastupa na *Brodskom kolu,* ondašnje nije se tako zvalo jel, pa je rekla vi možete vi ne možete, to vam valja, to vam ne valja, da čujemo s čim nastupate. „Aj na livo, aj na desno“ deset KUD-ova zaredom, zašto? Zato što nema koordinacije, svaki KUD dođe sa svojom pjesmom. Mjesto da se tri mjeseca ranije kaže ne možete imati deset KUD-ova s istom pjesmom, bez obzira što je to izvorni folklor ne mogu. Znači to je ta priča o koordinaciji, da se makne od toga znači da se tu pokuša na tim osnovnim stvarima riješiti. A nije ni financiranje nebitna stvar i županija ima neki novac, pa ajmo onda to ili nekako takmičarski stvoriti pa da se kaže na *Brodskom kolu* najbolji je bio taj KUD i njega će financirati županija da on ide tamo i tamo. To je nekad bilo, koliko znam postoji još _____, ovdje nema. Ovdje toga nema.

Isto tako kažem ima još jedan problem ako se mi naslonimo na svoje općine, koliko općina može ili ne može pa onda mora pomoći nešto i županija, ali isto u osnovnom financiranju da li je to petsto kuna, petsto kuna, je li to jedan seminar, seminar je za voditelje, za tamburaše. I ovaj seminar za tamburaše što kaže i gospodin F. mora se znati šta hoćemo s njim, znači ajmo reći da na seminar trebaju doći voditelji pod navodnicima tamburaških sekcija, znači oni koji nešto znanja imaju da se to njihovo znanje malo ukalupi i da se pokuša ovaj nekako usmjeriti, strukturirati i kažem moraju znati svirati note, moraju znati svirati, da li je to prima, da li je to bas, nije bitno šta uglavnom nekakav instrument moraju znati svirati, bez uvrede, al' ne bas, jel, samo bas. Znači da nešto da se oni mogu nečemu naučiti, to će biti ovako (češkanje po bradi) za taj seminar od dva dana. Drugačije ne vrijedi, stvarno ne vrijedi. Znači u osnove se mora ući ljudi, u osnove, ne možemo pričati o projektima, ne možemo. Mi ćemo biti u problemu i za mjesec dana od financiranja programa, od vođenja knjiga i od odgovorne osobe koja će dobiti kaznu ako to ne bude u redu dvije, tri tisuće kuna, tko će onda voditi. I šta smo onda napravili, ugasili smo. Što ja volim reći: „U to Tito nije diro“, a mi smo svojim zakonima, ugasit ćemo dobar dio društva. Ali nije problem ugasit jedno društvo, pa će svi članovi iz tog društva prijeći u drugo. E, neće! Zašto? Neće! Znači ne možemo na općini ugasiti tih osam društava koja imaju, pa će svi biti u dva. Neće nažalost, prijeći će ih dvadeset posto, onih osamdeset posto neće nigdje.

OSOBA H: Imaju svog ponosa!

SUDIONIK 1: Dobro, hvala lijepo gospodinu _____! Ja bih samo rekao dvije rečenice. Nekoliko smo puta danas ovdje govorili fali nam obilazaka društava, fali nam, nekad je bilo to. Evo što i vi kažete isto, dolazilo se vidjeti uvid u društvo i ovo i ono. Nekada, odnosno u ta vremena o kojima ste vi sada govorili KUD-ovi su nastupali i pripremali se za *Brodsko kolo*, prije toga te godine obično nisu imali ni jedan

nastup. Sad je ipak jedna druga situacija. Zašto predstavnici programskog odbora *Brodskog kola* su cijelu godinu okolo po programima, svake subote, svakog vikenda je profesor T. na nekom od programa gdje ima uvid u rad društva.

Što je netko rekao tu, čini mi se _____, grozno se oblačimo, grozno izgledamo u nošnjama, ovo ono. Ne bih se isto ja složio s tim, no ostavit ćemo to struci.

Slijedeće, niste u pravu gospodine _____ kad kažete da se tu pleše kod nas *Ajd na livo* pet društava. Nije slučaj to, pogledajte po knjižicama programskim, sve ima zapisano u nazad svih godina. Ovdje ako se o ičem o tom se vodi računa. Koliko razgovora znate vi koji ste voditelji, koliko puta vas je zvao gospodin T. i rekao ne možete ovo plesati vi, ovo je prijavio Sikirevci, ovo će plesat, ovo je ples iz odande. Nemojmo to, to moramo biti realni i moramo to reći. O tom se jako vodi računa i između ostaloga po tome je poznat ovaj naš kraj ovdje, da se ti programi ne ponavljaju. Gospodin _____, *KUD Tomislav,* Donji Andrijevci.

SUDIONIK 11: Ne moram se predstavljati onda, čuli ste. Predsjednik *KUD-a Tomislav*. Počeli smo malo brkati koliko vidim, već dosta dugo diskusija traje, a ništa konkretno nismo rekli. U slučaju kazališta smo vidjeli i kruške i jabuke, ali je rečeno da moraju biti u istoj košari još uvijek. U slučaju kulturno umjetničkih društava i ansambala opet imamo dva slučaja, odnosno gospodin _____ i FAB, ovo, ono, živi i radi u uvjetima o kojima mi možemo samo sanjati odnosno u njegovoj priči je to med i mliko, a svi ostali, društva sa sela su, ha neću reći u groznoj poziciji, ali dosta teško. Neću ponavljati probleme, čuli ste sve od rada s djecom, tamburašima, puhačima.

Pričam konkretno o svom društvu, nama se muška pjevačka skupina raspala, a ne zato što je to moralo tako, bilo je novaca čak i za neka njihova putovanja i nastupe, ali jednostavno ljudi su i nezainteresirani, mlađi nisu htjeli doći i jednostavno ne vrijedi nam, ne vrijedi držati skupinu koja neće funkcionirati, nećemo postojati i gotovo.

Sad dolazimo do problema već spominjanog nekoliko puta, novi Zakon, novo knjigovodstvo udruga i svega ostalog. Mi pokušavamo, odnosno načelniku pokušavam dokazati da je šansa u tome, a drago mi je što ste vi to spomenuli, odnosno jedna bitna rečenica u ono doba odnosno i drug Tito je spominjan i nekoliko puta već, ali u ono doba u skupštini općine je bio profesionalac. No međutim, mi smo dobili sada dvadeset jednu općinu na nivou županije, a ni u jednoj općini nemamo ni jednog čovjeka koji se bavi tim stvarima. I sada se čudimo zašto nam djeca lupaju po dvorani novoj, zašto nam puše, piju i da ne kažem šta sve rade. Imamo sreću da trenutno imamo tu dječju skupinu s dvadesetak članova, ali za selo od tri i pol tisuće, to je jako malo. Da li ćemo mi tog profesionalca dobiti, ne znam. Pokušavam načelniku dokazat da za sve udruge s naše općine kojih ima čini mi se dvadeset i šest, da se zaposli osoba u općini, jer mi imamo u općini, naša općina još uvijek ima solidan proračun i no međutim to je već sad politički problem, pa koalicija, pa ovaj je igrač županov, onaj gradonačelnikov i da ne duljimo priču. Da li će se to tako ostvariti, ne znam. Ali ovo ne znam koliko ste ozbiljno shvatili novim zakonom je nama nož pod grlo. Ako će problem ZAKUD-a, odnosno SAKUD-a ili kako će se zvati ako će to moći riješiti svaka čast, idemo ga sutra raditi odmah. No međutim pokušavali smo već nekoliko puta pa da li zbog miniranja grada, da li zbog županije, zbog ovoga zbog onoga nismo došli do nekog konkretnog rješenja. Činjenica da nije novac glavni problem.

Mi sudjelujemo na natječajima Ministarstva nekoliko puta, ali onda se dogodi da ne znam moramo prolongirati jer nam gospodin koji izrađuje tambure i primio je narudžbu za nekoga radi pedeset, šezdeset tisuća kuna onda gospođa S. R. , ja ne znam.

INTERVJUER D. J.: R.

SUDIONIK 11: Ha milijun papira, milijun dokumenata. Mi smo amateri!

INTERVJUER D. J.: I mi to radimo.

SUDIONIK 11: A vi radite, ali nije svejedno. Nije Jura kriv što je dobio nekoga tko će mu dati pedeset tisuća kuna na predračun, a mora napraviti i izvršiti naš projekt, jer ja moram uplatiti njoj odnosno pokazati virman, a on to ne može napraviti u narednih pet mjeseci. Jedan od problema. Drugi problem, da sve ovo što sam rekao, da mi nemamo ni kvadrata svog prostora, što je bitan detalj. Ali smo napravili idejno rješenje jednog doma kojeg ćemo pokušati ugurati u strategiju općine, a da li će se HSK ako mi to uspijemo moći uključiti u pripomoć glede te aktivnosti, odnosno mi ćemo urgirati da to uđe u strategiju razvoja naše općine. Radi se o višenamjenskom objektu, o prostorima za KUD, za djecu, koncertna dvorana i ostalo. Velika je to investicija, ali obzirom da smo članovi i IGEF-a i *Sabora kulture* i imamo određene kontakte nadamo se da ćemo doći do nekih uspjeha. Samo pitanje konkretno, da li će?

INTERVJUER D. J.: U financijskom smislu kao što sam vam rekao.

SUDIONIK 11: Ne financijski.

INTERVJUER D. J.: *Sabor kulture* nema ovlasti da.

SUDIONIK 11: Ne financijski.

INTERVJUER D. J.: Ali sve druge, navedite koje. Ako treba tamo doći mislim napraviti konferenciju za tisak. Istaknuti bitno. Tu smo.

SUDIONIK 11: Upravo to, mi ćemo. Dogovorene tribine.

INTERVJUER D. J.: Dapače!

SUDIONIK 11: Tražiti ćemo argumentiranu diskusiju zašto mi to tražimo!

INTERVJUER D. J.: Tako je, pozovite nas!

SUDIONIK 11: Načelnik treba neke stvari prihvatiti, odnosno zašto županija treba, odnosno zašto Ministarstvo.

INTERVJUER D. J.: Za to smo uvijek. Kažemo za suradnju smo tu. Pozovite nas kad su konferencije. Nadamo se da ćemo postići u tom smislu nešto!

SUDIONIK 11: ____ hvala!

SUDIONIK 1: Hvala lijepo _____. Evo još dvije rečenice gospodin X. !

INTERVJUER X. Y.: Slušajući raspravu dragi prijatelji jer smo iz istog miljea. Dakle mi smo isto tako 1995. kad smo krenuli osnivati zajednicu isto je bilo nekoliko sastanaka i nismo se odlučili i onda smo rekli ovako: iduće subote u osamnaest sati mi se nalazimo, formiramo udrugu, zajednicu i s konkretnim planom idemo pred župana. I tako je jedina moguća solucija. Da li će vam ta Zajednica u narednom razdoblju onda nešto dati ili ne to je dalje vaše da vi to tražite zato ja imam konkretan prijedlog jer ovdje možemo raspravljati do jutra nećemo doći do konkretnog prijedloga što je i mladi kolega rekao. Dakle sedamnaestog ako bude taj, ovoga ovdje radionica, seminar imajte.

INTERVJUER D. J.: Osamnaestog je.

INTERVJUER X. Y.: Sedamnaestog ili osamnaestog dogovorite se. Odredite danas osobu koja će biti šef inicijativnog odbora da sazovete taj dan osnivačku skupinu zajednice KUD-ova da svi predsjednici ako budu dolazili, njihovi voditelji da dođu taj dan s njima, oni će biti u jednoj prostoriji i imati seminar, a vi u drugoj napravite osnivačku skupštinu, osnujte udrugu, Zajednicu. Mi ćemo se potruditi, eto ja kao predsjednik uprave ću zamoliti Dražena da se uputi pismo, ako vi odlučite taj datum imati, županu, da će amateri Brodsko-posavske županije taj dan imati osnivačku skupštinu, da ga pozivamo da dođe na to, da mu velimo što u drugim županijama, neka izvoli pitati svoje kolege s kojima sredstvima se financiraju i koje su to osnovne stvari. Ja vam mogu eto, odredite osobu, ja vam ustupam drage volje, ja sam hvala Bogu sad napravio novi statut po novom zakonu koji je ured državne uprave prihvatio sa svim elementima novima, dakle ustupiti i statut svoje zajednice da ga vi modificirate gdje trebate. Mogu vam poslati financijski plan jedne zajednice koji izgleda, vaš može biti manji, ali da vidite za što mi tražimo sredstva, jednostavno da na toj osnivačkoj skupštini imate konkretne prijedloge i čim registrirate udrugu, dakle sve papire koje morate napraviti za registraciju udruge, sve ću vam rado poslati. I onda kad to napravite i kad dobijete rješenje s tim rješenjem reći: gospodine župane mi čekamo sutra ili prekosutra sastanak kod vas, ništa važnije od toga nije, izvolite nas primiti. Ako župan ne želi onda primiti, e onda napravite hajku kako to treba biti.

Dakle, meni je drago što je kolega zamjenik načelnika i ovoga zna kako se financiraju, a sam je i član kulturne udruge, kako se u općinama financiraju sportske udruge. Mi se s time mučimo, a on konkretno to vidi, a član je ovoga i zna da se tu ne može pomoći. Ali njima je to pomogao *Zakon o sportu*. Njima je zakon dakle temelj naše države u startu napravio krivo, zaštitio je tehničku kulturu i sport devedeset i prve godine kada je radio zakon, a neki ljudi koji su bili zaduženi za kulturu su zaboravili da kultura postoji. Kamoli sreće da smo mi onda imali nekoga tko bi predsjedniku T. rekao da treba i to unijeti u zakon i da to negdje uđe. Netko je očigledno zaboravio, nije imao čovjeka iz kulture kraj sebe da to predloži i mi smo nažalost tu ostali bez toga. Dakle naše je sada s ovim zakonom se probati boriti, ali ja vam evo predlažem konkretno da stvarno ne duljimo da ako ste za zajednicu, da odredite da to bude tog sedamnaestog vaša osnivačka skupština, da formirate inicijativni odbor i da evo ja vam sve papire pošaljem, složite ih i krenite prema županu, tražite onda sredstva za organizaciju smotri, za odlazak vaših najboljih predstavnika na državna natjecanja na određene festivale koje ćete vi kao zajednica odlučiti. Još nije kasno, on rebalansom ako nije donio sredstva može donijeti inicijativna sredstva za ovu godinu u visini pedeset, šezdeset tisuća kuna za zajednicu, zašto ne bi mogao. Župani još uvijek imaju te rezerve.

SUDIONIK 1: Hvala lijepo X. ! Gospodin tajnik!

INTERVJUER D. J.: Ja bih se evo, ako se slažete vi, ako mi date dopuštenje i ako ste vi danas tako odlučili onda mi možemo napraviti još jedan predkorak, možemo danas, sutra poslati pismo županu i reći da je ovaj skup ovdje odlučio da je potrebna *Zajednica kulturno umjetničkih udruga Brodsko posavske županije* i molimo županiju da inicira osnivanje takve zajednice osamnaestog.

SUDIONIK 5: Ništa od toga!

INTERVJUER D. J.: Gledajte vjerojatno neće ništa biti, ali to je jedan međukorak, poslušajmo sedam, osam, devet dana, vjerujem da neće biti. Možda će nas opet iznenaditi, ali onda ste opet vi oni koji će osamnaestog, i ako ne bude takve inicijative od strane županije, osnovati zajednicu. Radi se ovdje, još samo završit ću, bit ću, radi se o statusu amaterizma. Vi ćete ga podići, odnosno ili mu osigurati daljnje ovo postojanje odnosno kako bih rekao, stanje koje je teško. Vi ga možete promijeniti taj status, Zajednica je dobar put. Ako smo slušali, ako ćemo sve rezimirati, razlozi za osnivanje Zajednice su broj jedan: vi ste sami rekli obrazovanje nemate voditelje, učinite voditelje znači preko tih seminara koje će zajednica raditi, učinite voditeljima svoje članove. Možete kroz desetak seminara u dvije godine, možete napraviti. Pa ste rekli suradnja, da nemate suradnje međusobne, učinite Zajednicu koja će uspostaviti tu suradnju u cilju podizanja i suradnje i kvalitete rada. Pa smo rekli smotra, da je to vid čuvanja amaterizma. Sve to ide u tome. Mi ne možemo vam pomoći ovdje na terenu osnovati zajednicu jer je to vaša, vaša nevladina organizacija, vi ste oni koji će odrediti da li im je potrebna ili ne, mi ćemo vam evo dati dokumente, učiniti, doći, predstaviti vaše probleme, ali vaše je to zasigurno i dakako na kraju ono što ste pričali o zakonu.

Zakon o udrugama neće stvoriti rasulo u tome nego će definirati neka ustrojstva udruga. Ono što je teško, *Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija* koji je isto stupio početkom godine. U Istarskoj županiji, Istarska županija financira računovodstveni servis koji je zadužen za vođenje računovodstva svih udruga. Može to i biti program Zajednice, da županija osigura računovodstveni servis koji će voditi računovodstvo svih vaših udruga, ali opet je to Zajednica, opet to mora ući, morate vi vaših sedamdeset, osamdeset udruga osnovati, spojiti i onda je to sedam tisuća ljudi, nije to onda jedan KUD. Onda ste vi ozbiljan igrač i podižete status, pa to su prije nas radile, prije sto godina su osnivali *Seljačke sloge*. Zašto? *Seljačka sloga* je imala i političku funkciju očuvanja identiteta. Amaterizam je u komunizmu imao isto funkciju stvaranja novog socijalističkog čovjeka koji će kulturom sve to stvoriti. Sad nema te političke više amaterizam funkcije, on je izgubio to svoje, ali on ima, on je još važniji, on je ono što ste vi u smislu govorili sociološkom smislu, on odgaja mlade, on čuva identitet. Mi moramo dati jedan novi status, a taj status je zajednica, zajednica koja će stvoriti program rada i tako unaprijediti status i vaše KUD-ove. Eto ja sam…

SUDIONIK 1: Hvala lijepa Draženu! Šta smo se dogovorili onda? Kako idemo s pismom, je li idemo od HSK-a u županiju?

SVI: Da, da, naravno!

SUDIONIK 1: Je li idemo, je li idemo.

OSOBA I: Jeste da se odredi jedna osoba u uredu koji se bavi za kulturu i šport koja će se baviti umjetničkim amaterizmom i koja će biti nama desna ruka za početak tamo?

SUDIONIK 5: Ja osobno mislim…

INTERVJUERKA X2. Y2.: I tajnik Zajednice.

SUDIONIK 1: I da bude inicijativa od datle iz tog ureda.

SUDIONIK 5: Prije dvije godine smo išli isto, isti zaključak, isti sastanak, isti ljudi, isti put i…

SUDIONIK 1: Nismo preko županije išli B.

SUDIONIK 5: A nije, dobro, županija slala poziv.

SUDIONIK 1: Tko?

SUDIONIK 5: Županija! Nije slala?

SUDIONIK 1: Nije, nije županija slala!

INTERVJUER D. J.: Ne, nije županija! Nije! Stalo se odmah na početku, na početku se stalo! Mi moramo ipak imati…

SUDIONIK 1: Možda će ovo nešto dobiti na težini, ako bude išlo od HSK-a da ide pismo u županiju, da ide prijedlog da iz županije krene inicijativa za osnivanje Zajednice, da zajednici na raspolaganju bude profesionalna osoba profesionalac zaposlen u društvenim djelatnostima koji će biti na svim ovim uslugama što smo rekli sada da nam treba.

A ljudi treba nam svašta, pa vidite vi sada, možemo mi sada tu reći ne dà nam *Ministarstvo* novce, ne dà nam ovaj novce, ne dà nam onaj! Budimo realni stavimo ruku na čelo i sjetimo se tko je prijavljivao projekte u *Ministarstvu kulture*. Pazite sada MKRH, vi ste i dobili čipke, vi ste i dobili sredstva, svi oni koji su prijavili projekte u *Ministarstvu kulture* imaju izlistani ako su dobili sredstva, ali isto tako i projekti koji su odbijeni. I kad pogledamo i jedno i drugo, vidimo da je jako malo. *Hrvatsko društvo skladatelja*, ZAMP, već četiri, pet godina objavljuje natječaje gdje financijski pomažu tradicionalne programe, zbog toga što se ti tradicionalni programi, naplaćuje se ovdje ZAMP-u i za njih bez obzira što su to izvorni i ovo i ono pa onda oni jedan dio su se obvezali vratiti natrag kroz financiranje programa i manifestacija. Pa ljudi božji evoga Drežnik, evo ne znam koje s područja ne samo naše županije nego s područja Slavonije, dva ili tri udruge koje su se javile i koje su tražile novac i dobile. Moramo se i mi malo, ali upravo zbog toga trebamo imati tamo u županiji nekoga tko će nam otvoriti oči i reći ljudi evo sada imamo raspisan natječaj kod *Hrvatske turističke zajednice*, ne može se kandidirati *KUD Kupina* iz Kupine za svoje *Kolo na Bartolu*, ali to može ići preko županije. Udruge se više ne mogu kandidirati, ali zato postoji u drugim mjestima to radi županija, odnosno grad, odnosno turistička zajednica ili netko kandidira tko može ili općina ili nešto, ali mora nas netko u tome podučiti, netko tko sjedi tamo i tko prati to, kome je to i profesionalni posao.

Ne vidim postojanje i opstanak zajednice bez svesrdnog zalaganja i županije, jer Zajednica sama po sebi ako nema potporu županije to je bezvrijedno. Prvi korak i prva sredstva koja nam trebaju za opstanak i postojanje te Zajednice, od dakle će se namaći ako nema nekakve inicijative, ako se županija prihvati za tu inicijativu što kaže X. , ima župan svoj proračun. Naći će se rebalansom, ima tamo predviđeno ako ste gledali izvješće sa županijske ove odluke o financiranju kulturno umjetničkih aktivnosti u ovoj godini, pa onda piše tamo jedna stavka, pričuva. To su sredstva, to su sredstva koja su stavljena na raspolaganje pročelniku do neki dan profesoru X6. , koji je znao obić' po našim manifestacijama po selima i reći de dođi sutra kod mene pa ću vidjeti što ti mogu dati. To je iz tih sredstava pričuva, što inače ja ne odobravam, ali postoje ta sredstva. Ta sredstva se mogu malo uputiti za ovu godinu, ali slijedeće godine pa županiji mora biti u interesu to županija mora shvatiti da joj mora biti u interesu imati zajednicu. Pa šta će se oni natezati tamo koliko, je l' treba imati u Andrijevcima za poklade ili ne znam za Ižimaču, imamo sada zajednicu koja će pratiti taj program, evo to ima to ima pa ćemo onda to od datle financirati, a županija će ta sredstva prebaciti Zajednici.

INTERVJUER X. Y.: Dakle to vam hoću reći mi se ne kandidiramo unutar županije kao Zajednica, mi smo sastavni dio proračuna Međimurske županije. Dakle mi ulazimo direktno u proračun, o nama odlučuju vijećnici županijski. Dakle mi smo dio proračuna. Kad se donosi proračun stavka u pododjeljku kulture piše *Zajednica hrvatskih kulturno umjetničkih udruga Međimurske županije* i iznos od dvjesto tisuća kuna. Moram vam reći da smo mi jedina, jedina udruga koja unatrag tri godine nije bila rebalansirana na niže.

SUDIONIK 5: Ima netko mozga kod vas!

INTERVJUER D. B.: Očigledno mi imamo, mi imamo dobru suradnju, dakle ja s bilo kojom političkom opcijom, tri različite su bile, župana hvala Bogu svakog uspijem uvjeriti u to i do sada mi to ovoga uspijeva. Ali hoću vam reći ovo, *Sabor kulture* će poslati pismo, ali ja vas molim vi morate danas odrediti osobu koordinatora. Dakle ako oni ništa ne odreagiraju, vi svejedno tog osamnaestog s tim koordinatorom održite skupštinu, jer to i treba. Ali da se županiji danas pošalje ime osobe koja će biti koordinator da županija s tom osobom može dogovoriti radi lakšeg vas pozivanja ljudi da se zna na terenu, koga se treba pozvati još jedanput pozivom, da se zna koja su to društva i to.

SUDIONIK 5: Imaju oni popis!

INTERVJUER X. Y.: Da, ali oni mogu izostaviti u svojem popisu.

INTERVJUER D. J.: Evo gospodin se javlja.

INTERVJUERKA X2. Y2.: Je li se tko javlja?

SUDIONIK 1: *Sve lipo* iz Lipovca!

SUDIONIK 12: Rečenicu dvije, jer vidim da ovo neće biti kraja nikada. Ovaj ja sam ispred udruge *Sve lipo*, Srednji Lipovac, mislim možda jednog od najmanjega sela. Sad da ne dužimo mislim da smo uglavnom sve rekli. Neću sad ko papagaj, ajmo donijeti neki konkretan zaključak iz ovoga sada. Gospodin Y1., da li bi vi htjeli biti ta osoba, koordinator? Ajmo krenuti konkretno, nećemo sad hoćemo ovo hoćemo ono. Ajmo konkretno reći, jer ovako će nas pola noći uhvatiti sigurno. Da li bi htjeli biti koordinator, jedan sada u ovom trenutku čovjek koji bi mogao koordinirati ako treba ne znam s Y5. neka veza ili nešta da dođete do njega evo ja ću biti taj, nije problem, da nije problem ako budete htjeli doći do njega.

SUDIONIK 1: Da. Je li ima netko drugi da bi htio da misli da bi to mogao?

SUDIONIK 12: Ili netko drugi, ali da odredimo sad tu osobu, evo!

SUDIONIK 1: Jer idemo svakako u osnivanje iako županija se ne odazove!

OSOBA J: K. V.!

OSOBA K: K. !

SUDIONIK 1: Evo ima prijedloga da to bude K. !

SUDIONIK 11: Lipa hvala, ali ja ne mogu jednostavno imam svojih problema dovoljno. Imam s KUD-om problema raznoraznih, a i stiže sezona žešćih poslova tako da ne mogu. Nemam vremena jednostavno. Drage volje bih, ali ne.

OSOBA L: Ja predlažem ____ _____!

SUDIONIK 1: Evo ima prijedloga za ____ _____! Je li se slažemo?

OSOBA LJ: Ja se slažem!

SVI: Slažemo se!

SUDIONIK 1: Evo upisat ćemo, upisujemo ____ _____!

INTERVJUERKA X2. Y2.: Hoćete vi?

OSOBA M: Je li hoćeš onda?

INTERVJUER D. J.: Hoćete?

OSOBA N: Ja mislim da je on dobar!

OSOBA NJ: Da li bi htio?

INTERVJUER D. J.: Samo polako, fino.

SUDIONIK 5: Ubiti će me žena! (Smijeh)

INTERVJUERKA X2. Y2.: Uvijek je žena kriva!

INTERVJUER D. J.: Mladi ste, možete vi to!

INTERVJUER X. Y.: Glavno da inicirate da krenete, a na osnivačkoj skupštini pa tko se ispredloži, evo.

INTERVJUER D. J.: Može telefon? (Pljesak)

SUDIONIK 1: Upisat ćemo kasnije podatke. Jesmo li se sad dogovorili za ovo?

INTERVJUER D. J.: Može, sad odmah ćemo!

SVI: Jesmo!

SUDIONIK 1: Jasno nam je što treba napraviti?

OSOBA O: Da!

OSOBA P: Da!

INTERVJUERKA X2. Y2.: I kad je osnivačka skupština?

OSOBA R: I za osamnaesti trebamo odrediti kad ćemo se dogovoriti!

OSOBA S: Je li se sastajemo opet?

OSOBA T: Ili *e-mailom*

INTERVJUERKA X3. Y3.: *E-mailom* ćemo poslati!

SUDIONIK 11: Nećemo se sastat opet!

INTERVJUER D. J.: Je li čitate *e-mailove*?

OSOBA U: Da!

OSOBA V: Da, tražimo kad je ovaj seminar!

OSOBA Z: Da!

INTERVJUER D. J.: Da tako je. Imamo, tako je! Ali poslat ćemo mi ovaj…

SUDIONIK 1: Doći će svakako pismo.

INTERVJUER D. J.: Mora doći pismo!

INTERVJUER X. Y.: Pismo dolazi, imati ćete koordinatora koji će se sa županijom poslati njegovi kontakti. Ako županija ne ostvari s njim kontakt oko osnivanja onda K. nek krene. Dat će meni svoj *e-mail*. Ja ću njemu poslati sve materijale od moje zajednice da ima predložak kako može raditi i vi krenite u osnivanje Zajednice, ako vam je u interesu.

SUDIONIK 1: Dogovoreno! Je l' jasno _____?

SUDIONIK 5: Da! Ovo bi ovako bilo sada, vi ćete u koliko vremenski poslati?

INTERVJUER D. J.: Mi sutra šaljemo dopis faksom, *e-mailom* i poštom!

SUDIONIK 5: Da pred kraj tamo negdje možda desetog trećeg ne četvrtog mjeseca, znači da damo županiji laufa cijeli treći mjesec!

OSOBA X: Da!

INTERVJUER D. J.: A ne treba.

SUDIONIK 1: Ne treba toliko!

INTERVJUERKA X2. Y2.: Dva tjedna!

SUDIONIK 1: Oni će se očitovati, dobiti će se povratna informacija.

INTERVJUER D. J.: Deset dana da im damo.

INTERVJUER X. Y.: I moraju obavezno s vama kontaktirati!

INTERVJUER D. J.: Dobro, sve je.

INTERVJUERKA X2. Y2.: I kad je osnivačka skupština?

INTERVJUER X. Y.: Osamnaestog je osnivačka skupština!

INTERVJUERKA X2. Y2.: Ali moraju ljudi doći, mislim ne može.

SUDIONIK 1: Da, da dobit će poziv!

INTERVJUER X. Y.: Dobit će poziv s dnevnim redom osnivačke skupštine!

INTERVJUERKA X2. Y2.: Točno!

SUDIONIK 1: Dobro, evo to smo riješili! Ajde da ima više sreće nego do sada!

OSOBA W: Treća sreća!

SUDIONIK 1: Da, treća sreća! Dobro hvala lijepo!

9.3. Fokus grupa 3, Slavonski Brod, 19. 4. 2015.

Na sastanku održanom u četvrtak 26. veljače 2015. (prilog 9. 3.) u prostorijama *Folklornog ansambla Broda* u Slavonskom Brodu s predstavnicima kulturno-umjetničkih udruga i jedinica lokalne samouprave iz Brodsko-posavske županije i ostalima, dogovoreno je održavanje osnivačke sjednice Skupštine *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije* 18. travnja 2015., a za koordinatora u prigodi osnivanja Zajednice, izabran je X2. Y2. Kao obvezu ispunjavanja zaključka s tog sastanka, HSK je izvijestio župana X5. Y5. i ostale vodeće predstavnike Brodsko-posavske županije o donesenoj odluci 28 predstavnika udruga o potrebi osnivanja Zajednice, izabranom koordinatoru te datumu održavanja osnivačke sjednice Skupštine (HSK, 2015, dopis). Osim navedenog, u dopisu je predloženo Županiji da preuzme inicijativu osnivanja Zajednice i pošalje Poziv za osnivačku sjednicu Skupštine Zajednice, kako bi njeno osnivanje proteklo s puno boljim odzivom udruga te uspješnije u formalno-pravnom smislu. U istom dopisu, pozvalo se na uspješnu praksu pojedinih hrvatskih županija koje su u prigodi sistematizacije svojih radnih mjesta, proširile dužnost pojedinom stručnom suradniku i na djelatnost kulturno-umjetničkih udruga, a koji bi potom na osnivačkoj Skupštini zajednice bio izabran i za njenog tajnika. Nadalje se obavještava kako je potonja praksa pokazala se najboljom do sada, kako za funkcioniranje zajednica tako i za same županije, koje na ovaj način mogu osigurati izvrsnu komunikaciju sa svojim udrugama, stvarati i ažurirati bazu udruga Županije, pratiti razvoj njihove kvalitete rada, uspješnost realiziranih programa te realizaciju odobrenih sredstava za programski rad Zajednice.

Povodom najavljene osnivačke sjednice Skupštine *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije*, održan je sastanak 9. travnja 2015. u prostorijama Županije Brodsko-posavske, a na inicijativu koordinatora osnivanja Zajednice, X2. Y2. s predstavnicima Županije: županom gosp. X5. Y5. , zamjenicom župana gospođom X6. Y6. te v.d. pročelnicom Upravnog odjela gospođom mr. sc. X7. Y7. No umjesto realizacije spomenutoga, na sastanku su predstavnici Županije zaključili kako je prije osnivanja *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije*, potrebno organizirati još jedan radni sastanak udruga u kulturi na kojem bi trebala sudjelovati velika većina danas postojećih kulturno-umjetničkih udruga, a s ciljem donošenja zaključka kako je zajednički interes za veliku većinu udruga u kulturi iz Županije (a ne samo za manjinu) osnivanje spomenute Zajednice.[207] Tako je i bilo pa je HSK uputio ponovni poziv na sastanak kulturno-umjetničkim udrugama Brodsko-posavske županije zakazan za 19. travnja 2015., u kojem je objasnio zaključak županije, odnosno ukazao da o brojnosti prisutnih predstavnika udruga na narednom sastanku ovisi i osnivanje Zajednice te informirao o seminaru koji će se održati u Slavonskom Brodu, 18. i 19. travnja 2015. godine (HSK, 2015, dopis). Poziv za sastanak upućen je putem elektroničke pošte i telefonski, a pozvani su predstavnici 66 kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije i predstavnik Županije. Koordinator X2. Y2. samostalno je obavještavao udruge da se istom odazovu.

Dana 19. travnja 2015. u prostorijama *Folklornog ansambla Broda* održan je drugi radni sastanak[208] 49 predstavnika[209] iz 42 amaterske udruge u kulturi Brodsko-posavske županije. Na sastanku su sudjelovali: predstavnica Županije, gospođica X8. Y8. , stručna suradnica Upravnog odjela Županije, koordinator osnivanja Zajednice g. X2. Y2. , predsjednik FAB-a i član Upravnog odbora HSK-a g. X3. Y3. , stručna suradnica za glazbenu kulturu HSK-a gđica. X4. Y4. te tajnik HSK-a Dražen Jelavić.

Na sastanku jest usvojena *Odluka*, za koju su svoj glas „ZA“ dali predstavnici 41 okupljene udruge, o potrebi osnivanja *Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Brodsko-posavske županije*, s ciljem bolje suradnje i podizanja kvalitete rada kulturno-umjetničkih udruga. Protiv spomenute Odluke o potrebi osnivanja Zajednice nije bio niti jedan predstavnik okupljene udruge, dok je jedna predstavnica prisutne udruge bila suzdržana u glasovanju.

Shodno Odluci formiran je Radni odbor za izradu nacrta Statuta Zajednice u sastavu predstavnika sljedećih okupljenih udruga: *KUD Podvinje, Brodski plesni studio Cascavela, KUD Tomislav* Sibinj, *Udruga Sikirevački motivi, Satiričko kazalište mladih, ŽPS Vesele Šokice* Slavonski Brod, *Hrvatsko pjevačko društvo Davor, KUD Ivan Filipović* Velika Kopanica, *KUD Vis Vrhovina* Vrhovina, *KUD Vrba* Donja Vrba, *KUD Šokadija* Batrina, *KUD I. G. Kovačić* Berevci, *KUD Kupina* Kupina te *KUD Rešetari*. Sjednica Radnog odbora za izradu Nacrta Statuta Zajednice dogovorena je u utorak 28. travnja 2015.

O svemu dogovorenom na drugom sastanku, HSK je obavijestio vodeće predstavnike županije Brodsko-posavske županije te je učinjen transkript[210] cjelokupnog okupljanja udruga Brodsko-posavske županije (HSK, 2015, dopis).

INTERVJUER D. J: E, kolegica zbraja, pa će nas izvijestiti.

SUDIONIK 1: Mora biti nas četrdesetak sigurno.

SUDIONIK 2: Ja mislim da da.

INTERVJUER D. J: I ja mislim da da.

SUDIONIK 1: Ja sam još neke tu nabrojao, na popisu će biti koji nisu.

INTERVJUER D. J: Ovo je, ja mislim da je impozantan broj.

SUDIONIK 1: Ima još, napravi sam ja popis. Ovo, to su koji su potvrdili dolazak. Ovo su još KUD-ovi iz naše županije koji više, manje rade koji nisu potvrdili dolazak, možda ne mogu doći ili ne znam ni ja ne žele. Šta ti ja znam, neki ni ne rade.

SUDIONIK 3: Jesu to sve aktivne?

SUDIONIK 1: Više, manje! Više, manje ovdje jesu svi. Ovo su svi aktivni.

---

[207] O rezultatima spomenutog sastanka, telefonski je izvijestio X2. Y2. autora disertacije.
[208] Sastanak u organizaciji *Hrvatskog sabora kulture*, inicirao je, organizirao i vodio autor disertacije, kao tajnik HSK-a.
[209] Imena i prezimena sudionika sastanka (predstavnici udruga i regionalne samouprave te stručne službe HSK-a), kao i na njemu spomenutih fizičkih osoba, mogu se pronaći u arhivi disertacije.
[210] Na sastanku su sudionici javno upozoreni kako će se razgovor snimati s ciljem izrade zapisnika.

SUDIONIK 2: Evo dragi prijatelji lijepi vam pozdrav! Dobar dan vam želim i dobro došli u ove prostore. Dobro došli na sastanak koji smo evo inicirali s *Hrvatskim saborom kulture*, odnosno obnovili onaj sastanak koji smo održali ovdje prije mjesec dana možda, na preporuku županije da to bude upravo ovako. Za razliku od prošli puta malo nas je više ovdje i moći ćemo donositi i kvalitetnije zaključke. Dozvolite mi prije nego što počnemo sa ovom temom zakazanom da budem iskren malkoc i kažem samo dvije rečenice. U, tijekom jučerašnjeg dana i današnjeg prijepodneva ovdje je održan jedan seminar, jedan seminar pod čijim sam ja dojmom, naravno vrlo pozitivnim. Oduševljen sam s onime šta se moglo vidjeti ova dva dana ovdje. Siguran sam i oni koji su bili slušatelji i polaznici ovog seminara da će dijeliti otprilike i moje osjećaje i moja razmišljanja. Već dugo nismo imali nekakav seminar koji je bio posvećen učenju, ajde aktivnosti s kojima se mi bavimo ovdje. Seminar je bio namijenjen tamburaškim voditeljima, tamburašima, ali i općenito voditeljima u kulturno umjetničkim društvima. Odaziv je bio zadovoljavajući. Predavači su vrlo kvalitetno obavili svoj posao, a bili su to maestro M. F. , N. N. , glazbeni pedagog i stručni voditelj u *Folklornom ansamblu Broda* i u Zdencu tamburaškom sastavu i u orkestru tamburaškom svirač, uglavnom osobe koje mi jako dobro poznamo i osobe s kojima mi ovdje živimo i surađujemo. Međutim ovdje je bila prilika da ih vidimo u jednom drugom izdanju da kažem jednom drugom svijetlu koje nas je u svemu oduševilo. Seminar je organiziran pod organizacijskom palicom HSK-a, naravno uz pomoć *Folklornog ansambla Broda*. Seminar je isfinanciran sredstvima *Ministarstva kulture*. Stoga evo zahvaljujem svima koji su bili na tom seminaru, zahvaljujem *Hrvatskom saboru kulture*, koji nije morao to održat baš u Slavonskom Brodu, ali evo desilo se to u našoj županiji i stoga im hvala i nek ovo bude poticaj za onaj posao koji nam upravo slijedi.

S nama su ovdje predstavnica Brodsko – posavske županije gospođica X8. Y8. , koja je stručni suradnik u upravnom odjelu koji prati kulturno-umjetnički amaterizam na području Brodsko–posavske županije. S nama je ovdje profesorica X4. Y4. koja je stručni suradnik u Hrvatskom saboru kulture za glazbu, gospodin Jelavić Dražen je glavni tajnik u *Hrvatskom saboru kulture*. S nama je ovdje naravno i kolega kojega dobro poznamo, a na prošlom sastanku je izabran za koordinatora glede osnivanja ove naše županijske Zajednice, gospodin X2. Y2. Evo imamo četiri profesora ovdje, čini mi se da je to vrlo jaka ekipa s kojom ćemo vrlo jednostavno i vrlo rado surađivat i sve uspjet dogovorit. Kako je gospodin X2. bio koordinator i poduzimao određene korake bilo bi lijepo da najprije čujemo gospodina X2. da iznese to šta je do sada napravljeno i kojim putem i koliko smo toga uspjeli riješiti, pa će nam onda gospođica X8. se obratiti i pozdraviti nas i ispričat malo kako gleda županija na sve to, potom će profesor Dražen Jelavić ispričati o, ukazati nam na potrebe, ponoviti ono o ćemo smo razgovarali prošli puta i u čemu nam je još pomagao i predsjednik Upravnog odbora kolega B. iz Međimurske županije. Tu je i X4. , pa ćemo se ubacivati naravno uz vaša pitanja, preporuke i probat napraviti jedan pravi i konstruktivan sastanak. Izvolite gospodine Y2.!

SUDIONIK 1: Ne mogu sjediti i pričati, morat ću se ustat. Evo ja vas sve skupa pozdravljam. Vi koji ste bili na onom prošlom sastanku prije koliko je to bilo dva, tri tjedna ne više, mjesec dana.

INTERVJUER D. J: Dvadeset šestog drugog.

SUDIONIK 2: Ma da, mjesec dana.

SUDIONIK 1: Ovaj kao na jedan radni sastanak kada smo evo dogovorili da bi trebali ići u osnivanje te naše zajednice iliti saveza. Neću ja sad ići u prošlost kako je to osnovano, nije osnovano, zašto nije, više, manje svi to znate. Evo nekako smo došli na tom sastanku do toga da smo trebali imenovati nekog za koordinatora najviše da dođe do župana pa do županije i evo ja sam to uspio napraviti tamo dvadeset šestog je bio taj naš sastanak, pa trebalo mi je tak negdje tri tjedna, onda sam došao do župana. Održali smo jedan sastanak u županiji, na kojem je bio prisutan gospodin župan, zamjenica župana i v.d. pročelnica, je li tako?

SUDIONIK 3: Tako je!

SUDIONIK 1: gospođa X7. Y7. Evo gdje sam ja iznio županu i ostatku ekipe što smo mi dogovorili na sastanku, što bi mi htjeli napraviti, zašto je nama ta zajednica potrebna ili savez nije bitno kako će se zvati. Iznio sam mu sve, ali možete mi zaista vjerovati onako direktno bez dlake na jeziku probleme koji nas tište i probleme koje imamo ovaj od terena do općenito do organizacije do utega koji nas drže da to ne osnujemo svega, sve sam mu to rekao i on je načelno, ne samo načelno nego je mišljenja da to smo mi to trebali davno napraviti i da će njemu ne samo kao osobi županu nego općenito županiji biti lakše u budućnosti raditi sa zajednicom. Ja sam uzeo na primjer da mi ovdje u županiji imamo zajednicu tehničke kulture, nogometnu, kako se već zove savez i sve, a mi smo za nas kulturnjake ima ništa, jel da. I evo gospođa zamjenica se isto s tim složila, ali isto gospođa Y7. iz tog istog ureda za kulturu i jedino gdje se nismo dogovorili na tom sastanku, sad ću vam iskreno reći, na onom prošlom tom prvom dvadeset šestog drugog mi smo htjeli da danas bude osnivačka skupština, jel da. E i ja sam tako mislio, ali onda sam vidio kad sam se uhvatio s tim postupkom da smo malo pretjerali s tim poslom da to ne može to tako brzo ići, puno ima tu i papirologije i priređivanja i onda što se još dogodilo, jednostavno ja se ispričavam vama možda nisam do sviju došao osobno, jel da i telefonski i sve i vidio sam na da terenu ljudi su počeli zivkati i zvati i vidim da još ne znaju ko, što, kako, zašto sve i onda sam, i župan je inzistirao na tome da još održimo jedan evo nazvat ćemo radni sastanak, a to je upravo danas.

Znam da to možda još malo cijedimo nas same, ali smatram da što se tiče samog osnivanja mi zajednicu možemo osnovati ovako (pucanje prstima), nije frka sutra ćemo nas troje donijet OIB-e i otići ćemo u ured državne uprave i osnovat, ali ako to ne osnujemo na pravim temeljima ravnopravnosti, zajedništva, razgovora, uvažavanja uz potporu županije ne čak toliko možda financijsku u prvoj godini nego više načelno tehničku onda brate mili ja mislim da je bolje da se ništa ni ne radi, mi idemo dalje raditi kako smo radili i gotovo. Ja sam jučer zvao me, ovaj mogu još malo?

SUDIONIK 2: Kako da ne!

SUDIONIK 1: Zvao me ovaj kolega s radija Slavonija, kako se zove P. da, i tako sam isto na radiju rekao kad me on pitao zašto ovaj je potrebno to osnovati da kažem zašto u dvije rečenice. Onda sam ja rekao u dvije rečenice to se ne može reći zašto bi mi to trebali osnovati, to je jedan od razloga evo i onda sam mu rekao da mnogi misle i mene su mnogi pitali i od vas i koji nisu ovdje zašto bi mi morali ući u to. Ne mora nitko ući u to, ali mislim da je to jedini put da stanemo u bok drugim županijama kad se radi o folkloru, o plesu, pjesmi, odijevanju i svemu, jedini način, neće ona nama donijeti taj Savez i ta Zajednica ništa spektakularno do sada novo, nit će nam donijeti da ćemo imati više novaca, nit će nam donijeti brojne nastupe, ali će nam donijet ako ništa drugo barem jednu, bolje ajmo reći ne znam kako da sad to napravim.

OSOBA A: Vezu.

SUDIONIK 1: Vezu, da vezu mi ćemo se sve dogovoriti da se ne dogodi da u jednom tjednu na istoku županije u pet dana imamo pet smotri u susjednim selima. To se najčešće dogodi. Mada, ako samo to uspijemo s ovim savezom i ono taj savez bi trebao funkcionirati onoliko koliko mi budemo u njemu radili. Ako evo ja ću uzeti za primjer sad možda prije vas još Međimursku županiju, oni imaju, organizirani su tako da imaju pododsjeke, odsjek za folklor, ne zovu se možda odsjeci, ali nije bitno.

INTERVJUER D. J: Da, da odbori.

SUDIONIK 1: Za izvorni folklor, za koreografirani folklor, za odijevanje, za običaje, za tradicijsku, nije bitno i ljudi koji rade u tom odboru to ste vi, ja, vi, nema tko drugi i opet taj odbor kako će raditi to ovisi o vama. Ako mi nećemo raditi taj sastanak primjer radi govorim o našoj izvornoj smotri folklora županijskoj je li tako, onda sve na kraju pada na nas, ko bude htio raditi svi ćemo se uključiti onoliko koliko tko bude mogao i htio. E sad ja malo razvlačim, pričam prvi među vama jednakima, nisam ja rekao ništa spektakularno, ali ovaj meni je dozlogrdilo mislim ovo nije način rada ovo je _____ mi se sastajemo po tim našim smotricama, našoj županijskoj smotri folklora kako na Brodskom kolu. Tako prođe godina nema okruglog stola, nema, ne čujemo ništa šta smo napravili, šta smo to dobro napravili, odemo tamo ne znam na daljnje smotre bez, što mene najviše smeta kad nema jasnih mjerila, propozicija, vrednovanja. To mora, recimo od sada će zadaća te zajednice tog saveza da to donese, ne ja da to donesem, ali vi svi ili netko tko ima (pucanje prstima) da ne kažemo diplomu pa ako je taj čovjek iz Zagreba onda nek dođe iz Zagreba i nek kaže to, to, to, a imamo i mi ovdje ja sam sto posto uvjeren stručnjaka, ovdje na našoj županiji da nam to pomogne.

A opet kažem to neće ništa zaživjeti ako ne budemo bili prvo, iskreni jedni prema drugima i rekli sve šta tko tttt ima problema negdje. Ne možemo se mi složiti u svemu to je činjenica je li tako, ne može se obitelj od pet, a kamoli nas četrdeset nećemo se svi složiti oko svega, na kraju krajeva postoji demokracija pa ćemo onda glasati. Ali ako kažem ne budemo iskreni i ako to ne bude počivalo na temeljima apsolutne jednakosti između svih naših udruga koji će biti članovi te zajednice onda molim vas ja se prvi ne bih ni učlanio, onda ću tandrkati u svojoj Kupini i gotovo. Evo to je moje, ne znam šta drugo da kažem. Ništa drugo, kažem još jedno ispričavam se možda sam vas više mogao zvati, ali nemam ni brojeve. Tko je htio došao je. Ja vjerujem da svi koji su htjeli da su čuli. Meni su se neki ispričali koji nisu sad ih je tu koliko, koliko nas je oko trideset osam.

INTERVJUER D. J: Četrdeset predstavnika udruga, još to brojimo. Molimo koji se niste upisali, uvijek se netko ne zapiše nažalost promakne mu, kolegica je tamo još možete se ovdje upisati ako se niste upisali. Ovo je jedan običan formular da znamo da ste bili prisutni da možemo napraviti zapisnik sa sastanka i zato i snimamo sve skupa da imamo jednu formu da smo održali tog i tog datuma s tim predstavnicima, imenom i prezimenom i udrugama.

SUDIONIK 1: Ja mislim čak da nas ovdje ima i više zastupljenih udruga, jer neki sudjeluju u radu il' su voditelji u jednoj, predsjednici u drugoj tako da ima tu možda i više od četrdeset. Evo, što je zadatak nama danas, zadatak nam je danas, da evo čujemo gospođicu iz županije, kako županija na kojim je županija temeljima i što ona misli o našoj cijeloj ideji. To je prvi zadatak da nam ona kaže, ona će nam biti veza tamo u županiji, jel' da za naš rad, za našu zajednicu. I da se mi dogovorimo kada i kako dalje, kojim načinom, znači tu će vjerojatno morati postojati nekakav, udruge će morati donijeti nekakvu odluku, morati će donijeti vjerodajnice jel' da, da se dogovorimo kada ćemo to napraviti u idući ne znam koliko, mjesec. Eto ja ću biti ovdje isto ko i vi koji jeste, pa ćemo vidjeti dalje kako ćemo. Ne znam što drugo da kažem, to je to, ako ima nekakvih pitanja.

SUDIONIK 2: Idemo pustiti najprije gospođicu X8. da nam ispriča dvije, tri rečenice o nekakvim stavovima Brodsko – posavske županije.

SUDIONIK 3: S obzirom da ste se vi ovaj ustali i nekako.

SUDIONIK 1: Nas to uče u školi, tako da ne mogu sjediti.

SUDIONIK 3: Dobro, ja neću, ja ću ostati ovdje. Ovaj, poštovane dame i gospodo ja vas sve najsrdačnije pozdravljam u ime Brodsko–posavske županije i između ostalog i u svoje ime. Ispričavam župana i njegove zamjenike što nisu u mogućnosti bili sami doći. Ovaj, ovako moja zadaća tu nakon tog prvog radnog sastanka i sastanka kod župana, koliko su to jest oni su mene uputili ja ovdje zastupam danas stav županije, županijski stav je da mi podržavamo ovu ideju da smatramo da je *Zajednica kulturno umjetničkog amaterizma*.

INTERVJUER D. J: Udruga.

SUDIONIK 3: Udruga između ostalog ovaj iznimno potrebna te da bi se trebalo skupiti, zamolit ću vas s obzirom da vi snimate, vodite i zapisnik i sve da pošaljete zaključke ovog sastanka i na odjel i na županiju, pa ćemo se onda dalje dogovarati i o slijedećim koracima, između ostalog i o osnivačkoj skupštini i tako dalje. Eto, hvala vam lijepa!

SUDIONIK 1: Kratko i jasno!

SUDIONIK 2: Evo hvala lijepo, hvala lijepo X8. Čuli smo možda više nego što smo u ni jednom dosada nismo imali takvu situaciju. Gospodin tajnik Dražen molio bih ga da nam ispriča malo tko je Zajednica, malo u kratko ponovi tko su to članovi zajednice i što su osnovni zadaci u zajednici. Vrlo kratko.

INTERVJUER D. J: Pokušati ću biti kratak, ustvari ovaj prije svega hvala vam što ste došli danas tu u velikom broju i zaista je to veliki broj s obzirom da je nedjelja i da odvajate i dodatno vrijeme za ovu djelatnost i onu koju radite aktivno u svom KUD-u, ali ovo je sad i dodatno, organizacija je uvijek jedna dodatna vrijednost više, evo.

Htio bih vas pozdraviti u ime naših 987 udruge i skoro 1700 sekcija s osamdeset tisuća članova koji su ujedinjeni u HSK sa jednom željom, misijom da očuvaju taj kulturni identitet i razvije ga. Od samih početaka ako krenemo od Kuhača, danas ga je gospodin F. spomenuo, i onih prvih preporoditelja, uvijek su imali težnju znači da sakupe to bogatstvo narodnih napjeva, ali htjeli su tome dati i onu umjetničku vrijednost, vi to isto radite svakog dana. Znači amaterizam od samih početaka, imamo veliku tradiciju skoro dvjesto godina organiziranog amaterizma, od samih početaka su oni htjeli da taj amaterizam, to dobrovoljstvo ima i onu umjetničku vrijednost i tek je onda on onaj pravi plemeniti amaterizam. Mi možemo biti zahvalni amaterima koji su tada skladali prve naše opere, to je Vatroslav Lisinski. On je bio amater. Mnogi prvi ovi koji su sakupili sve danas melodije koje mi obnavljamo i vračamo to su sve bili melografi, to su bili znači amateri. Njima dugujemo veliku zahvalnost i za ovo što su sakupili narodno blago, ali što su organizirali prve smotre koji su krenuli dvadesetih godina prošlog stoljeća i možemo reći da smo po tome jedinstveni u ovom prostoru. U mnogim drugim europskim zemljama u to doba nisu se organizirale smotre koje i mi danas organiziramo i naravno evo onda u sredinom prošlog stoljeća krenula je ta obrazovna djelatnost amaterizma, htjelo se posvetiti obrazovanju. Evo malo sam htio samo onako povijesni jedan detalj istaknuti da vidimo da je to prije bilo, da smo odgovorni prema onima prije koji su to čuvali za nas i mi smo odgovorni za one koji dolaze na jednaki način.

Što se tiče zajednice, Zajednica je svakako nužna. Evo nažalost mi nemamo u Hrvatskoj danas jedan pravni instrument, zakon koji bi zaštitio kulturno umjetnički amaterizam. HSK u suradnji s Ministarstvom je aktivno radio na tome. Mi se nadamo, sad je on već u planu normativnih aktivnosti *Ministarstva kulture,* da se donese znači u ovoj godini, odnosno evo vidjet ćemo kako će ta dinamika ići. Bez zakona, onda naravno nije bilo ni legislative da se i osnivaju zajednice, nego sve ovako u suradnji sa županijama smo počeli osnivati ih i možemo danas reći da imamo devet izvanrednih županijskih zajednica koje funkcioniraju i one su u tim prostorima očuvale amaterizam i razvili ga, dakako da one djeluju kao nevladine organizacije. I mi smo nevladina organizacija i one su ostvarile, podigle su kvalitetu rada, uspostavili su bolju suradnju između članica i znači potpora su očuvanju amaterizma, velika su potpora očuvanju amaterizma da ne kažemo da upravo zbog tog rada u zajednici na našim nacionalnim susretima, ustvari uvijek te zajednice imaju najbolje rezultate jer se u tim zajednicama onda organiziraju i smotre županijske, vi ih imate Bogu hvala, ali naravno prepoznaju se one djelatnosti koje nisu toliko zastupljene koje treba još dodatno poticati, ne znam zbog tog vremena se nešto izgubi, uvijek trebamo raditi na tom očuvanju.

Ja sam tu ovaj donio statut jedne od zajednica koji upravo kaže kako, možete ga dobiti na uvid, to je jedan predložak za izradu vašeg statuta. Vi ćete se o njemu odlučiti i vi ćete na kraju reći da li vam odgovara taj statut ili ne. Bit te zajednice je da svi imate pravo zajedničkog rada i sudjelovanja. Ova Zajednica, *Međimurska županijska zajednica,* za one koji nisu bili na zadnjem sastanku, malo opet se ponavljam, ali bitno je da i ovi koji nisu bili zajedno s nama dvadeset šestog veljače, da shvate znači da se unutar zajednice onda formiraju odbori kolegija po djelatnostima, tako da svi onda po automatizmu imaju predstavnika u svom upravnom odboru zajednice, odnosno koje je to izvršno tijelo, tako da upravni odbor će znači predstavljati jedan član odbora kolegija izvornih folklornih skupina, drugi će biti koreografirani, treći će biti predstavnik kazališnih skupina, zborova, znači puhačkih orkestara.

Vama je cilj ustvari da o svim vrstama kulturno umjetničkog amaterizma Zajednica skrbi i razvija ih i znači da prepozna potrebe vas, jer vi ćete svakako prepoznati zajedničke probleme i onda ćete kroz djelovanje predložiti naravno kroz svoj program da te probleme riješite odnosno unaprijedite tu djelatnost. Ja bih ipak rekao da kad se osnuje Zajednica da ona kao nevladina organizacija može aplicirati na druge natječaje, znači naravno da će aplicirati svojoj županiji s kojom želi imati izvanrednu suradnju. Zašto? Zato što je normalno da županija skrbi za svoje udruge, a udruga čuva kulturni identitet, normalno je da se tad uspostavi dobra suradnja i da se znači radi s istim ciljem. Te zajednice ostvaruju sredstva i od strane *Ministarstva kulture*, tako evo recimo mogu usput reći da *Međimurska županijska zajednica ostvaruje* za svoje smotre i obrazovni ciklus odnosno seminare četrdeset, pedeset tisuća kuna i što su značajna sredstva. Znači vi ćete od svoje županije dobiti sredstva za jedan program, ovisi opet će županija preko svojeg kulturnog vijeća prepoznati što je vama potreba, ali možete se javiti i drugim sponzorima i kažem da to funkcionira, funkcionira stvarno dobro. Evo ovaj uglavnom ja mislim da sam rekao najvažnije, ako imate neko pitanje tu smo.

Ima puno detalja, recimo evo spomenuo bih Požeško-slavonsku županiju, jučer sam bio, oni su ostvarili svoju *Zajednicu kulturno umjetničkih udruga* prije četiri godine, funkcioniraju dobro. Dobro je organizirati zajednicu na taj način da kao što je u Požeško-slavonskoj županiji, oni su prepoznali da jedna gospođa koja je stvarno puna entuzijazma gospođa A. P. , ona je viša stručna suradnica u kulturi županije. Oni su prepoznali da je najbolje ustvari već za tajnicu određene te zajednice da predlože osobu koja radi u županiji tako da ona bude spona između udruga i županije. Osim toga ona je onda i organizator, nekako to i spada u prirodu njenog posla da ima recimo bazu podataka svih udruga i evo kažem u nekoliko godina, svake godine se organizira i *Županijski kulturni mozaik*. To je jedna vrlo specifična manifestacija gdje svi imaju, sve udruge imaju priliku predstaviti se u okviru županijskog projekta jer evo jučer je cijeli program pratio župan i bio je jako sretan gospodin T. što ta zajednica postoji, a ne samo to, oni su evo svake godine počeli organizirati i seminare, i seminari su dobro prihvaćeni.

Na kraju zajednica sama predlaže program. Vi ćete sami odlučivati o programu, ono što je B. rekao bitno je da ste iskreni, vi ćete sami odlučiti što ta zajednica raditi, neke programe će možda ovaj možda neće, vi ćete sami odlučiti što vama treba i koji će to programi biti programi zajednice da ne kažem da ima i nakladnička vrijednost te zajednice i mnoge zajednice i tiskaju knjige, jer oni mnogi KUD-ovi čuvaju blago, čuvaju melografske zapise i drže to po svojim kućama i nigdje to nikad neće izaći na vidjelo dana, ali onda kroz zajednicu kroz program zajednice se to može i evo to je treća funkcija zajednice osim one bolje komunikacije, suradnje, osim podizanja rada imate i nakladničku funkciju koja može imati zajednica.

Da ne kažem da zajednice dodjeljuju priznanja, svoja ali i HSK-a tako da se to sve podiže na jednu razinu organiziranosti, kažem s ciljem opet bolje koordinacije, suradnje i podizanja rada. Evo ja predlažem da taj model drugih županija koji je uspješan i produktivan prihvatite i ovdje. Vi ćete na kraju o tome odlučiti, zaista se zahvaljujem što ste došli u ovako velikom broju i evo ja ono što predlažem da čim prije se dogovorite, da čim prije osnujete tu *Zajednicu kulturno-umjetničkih udruga* kako bi ona već mogla aplicirati na natječaj *Ministarstva kulture* koji se otvara znači sredinom srpnja i zatvara se znači sredinom rujna za sredstva slijedeće godine i stvarno evo iz iskustva jer i u tom vijeću radim kao znači član kulturnog vijeća *Ministarstva kulture* za kulturno-umjetnički amaterizam, mogu reći da svi članovi vijeća podržavaju rad zajednica.

Otiđite samo vidjeti na web stranici *Ministarstva kulture*, ono financiranje, pa onda odobrena potpora u dvije tisuće petnaestoj godini i kliknite onda kulturno-umjetnički amaterizam i vidjet ćete da se tamo zajednice financiraju ovim iznosima i za seminare i za smotre i za puno tih stvari. Šteta je to ne iskoristiti ta sredstva koja su tu, a u suradnji sa županijom podići na tu jednu veću razinu.

Evo ja imam stvarno puno o tome reći, puno iskustava, teško je to sakupiti u par riječi, a svakako zastupam mišljenje i to koje je zasnovano na primjeru dobre prakse da je to najbolji oblik organiziranja amaterizma u županiji. A kad dobijete potporu, mi se nadamo i u *Zakonu o amaterskoj kulturi* onda će to još otići naprijed, ali bez organiziranja unutar vašeg tijela unutar vaše županije teško možemo nešto napraviti.

Vi možete, vi ćete napraviti u svom KUD-u, ali onda odlaskom vas KUD nestane, često su to problemi u amaterizmu mi svi radimo u svom nekom, ali ako ćemo dugoročno raditi, zacrtati nekakvi cilj ne možemo doći sami do tog cilja, moramo zajedničkim doprinosom doći do toga. Često se mi puta poskliznemo jer ne možemo, nemamo tu snagu. Da ne kažem da vi kao zajednica koja okuplja pedeset, sto udruga, ja vjerujem da će se, ovo je samo jedan osnivački dio koji će evo biti zastupljen od četrdeset udruga, tu će se priključiti svi oni drugi koji nisu. Vi predstavljate jedno snažno tijelo, desetak tisuća ljudi.

Ali još malo se vraćam na odgovornost, vi svi ste nevjerojatno odgovorni ustvari prema svojim mladima i podižete njima znači stvaralački čin i vi stvarate mlade uspješne generacije, onu koja će podići Hrvatsku i unaprijediti je, kažu da su stvaraoci oni koji podižu i ekonomski prirast. Vi upravo u svojim udrugama stvarate te mlade ljude, a onda kad ih okupljate dajmo i njima priliku da još bolje rade, još organiziranije, još kvalitetnije. Eto samo toliko, pa ustvari već sam previše rekao. Hvala vam lijepo!

SUDIONIK 2: Evo, hvala lijepo, hvala lijepo gospodinu Draženu. Mi bi se trebali dogovoriti sada kako će ići tijek tog osnivanja, samog čina osnivanja. Izabrali smo prošli puta koordinatora, taj koordinator treba imati nekakav svoj radni odbor koji bi trebao pripremit osnivačke dokumente. Evo predajem riječ ponovno gospodinu koordinatoru i nek si predloži odbor s kojim će surađivati.

INTERVJUER D. J: Hoćemo mi prije toga radi potrebe županije neku odluku donijeti da li se slažemo s time da idemo u osnivanje te zajednice prisutne udruge, a onda ćemo ovo operatizirat.

SUDIONIK 4: Prije dvanaest, trinaest godina smo osnovali već jednu ovdje udrugu na nivou županije, izabrali dožupana za predsjednika i nije funkcioniralo kad ste se spomenule financije, od kud dolaze, kako se raspodjeljuju i tako dalje. I koja je recimo obaveza mene kao predstavnika udruge, odnosno moje udruge i šta ja imam korist od toga. To je jedno kao rješenje da prije nego šta stavim točku. Koja nam je obaveza i šta ja dobivam od tog učlanjenja?

INTERVJUER D. J: Ovako znači vi ćete.

SUDIONIK 4: Prije dvanaest godina smo osnovali.

INTERVJUER D. J: Ja prije dvanaest godina nisam, ja ne znam. Čuo jesam da se osnovala, ali ne znam za te pojedinosti, nisam sudjelovao. Naravno da se neke zajednice osnuju pa onda zamru pa se revitaliziraju, pa onda dođu. Ja mislim da uvijek je do ljudi koji rade u zajednici, znači vi ćete sami odrediti koje su vaše obaveze, samo da vam kažem znači mi sad ne osnivamo danas Zajednicu, vi samo dajete privolu, volju, želju da želite to da se organizira. A vi ćete onda dobiti prijedlog statuta kada budete osnivali Zajednicu i vi ćete se opet oko toga dogovorit. Statut te Zajednice će definirati vaša prava i vaše obaveze, što ćete vi dobiti, ne možete vi očekivati da odmah dobijete, znači mora se prvo zajednica osnovati, mora početi funkcionirati, morate imati skupštinu, morate organizirati upravni odbor, morate zajedno sjesti dogovoriti se što ćete vi predložiti županiji kao vaš program i onda predložiti to dalje županiji i dalje županija će se o tome očitovati, a ne samo ona i drugi financijeri.

Ja kažem često puta, i naše udruge pitaju što dobivaju od nas, od učlanjenja u HSK, pa vi tvorite jedno organizirano tijelo. Mi recimo desetak seminara organiziramo za naše KUD-ove, da nisu oni naši članovi pa ne bi mi dobili sredstva od *Ministarstva kulture* za provođenje tih programa. To je sve sistem spojenih posuda. Ako ćemo evo samo reći, ako ćemo krenut da je obrazovna funkcija Zajednice, znači zar nije jednostavnije aplicirati županiji za seminare koje ćete ovdje u vašoj županiji organizirati, dva, tri godišnje, ako samo to budete radili, a radit ćete puno više jer vi ste stvaraoci, kreativni ste, vi ćete izmisliti programe koji su kvalitetni, iz vaših potreba zato što znate s onim problemima s kojima se suočavate svakog dana.

Ako ćemo samo o seminarima pričati, onda ćete znači jeftinije, imat ćete desetak, petnaest tisuća kuna za dva, tri seminara, organizirajte ih tu gdje vama treba, nema plaćanja troškova, nema plaćanja noćenja u drugim županijama, uostalom specifični su za vas, seminari za vaše potrebe, je li vama treba znači seminar za redatelje ili za dirigente puhačkih zborova ili za izvorni folklor ili za koreografirani. Vi ćete sami odlučiti, ali ja vam mogu reći… i stvar je komunikacije, vi danas ne znam kako surađujete između sebe. Mi imamo veliki problem da dođemo do naših udruga, kada organiziramo seminar znate s koliko smo problema suočeni jer do vas ne dođe informacija, zašto? Pa nemamo vaše podatke. Možda ne znam kako županija, da li ima adresar.

Ali da samo stvorite adresar da međusobno surađujete i komunicirate: "Ja imam proslavu obljetnice, dođite kod mene." Pa već će krenut suradnje, krenut će programi. Znači da ništa drugo ne radite, da samo imate informaciju jedni o drugima radi suradnje puno ste učinili, da samo prosljeđujemo informacije do vas da ništa ne radite opet je puno, a vi ćete puno više uraditi ja vas to uvjeravam. Uvjeravam!

SUDIONIK 1: Može! Eto.

SUDIONIK 5: Prvo mogu ja nešto pitati, da li mi ako se učlanimo u Zajednicu plaćamo članarinu?

INTERVJUER D. J: Ovako da vam kažem, znači vi ćete sve odlučiti kada budete prihvaćali statut, vi kao znači suosnivači Zajednice, vi ćete se o svemu tom odlučiti, hoćete imati članarinu, nećete imati članarinu. Neki imaju članarinu, neki nemaju. Hoćete li biti član HSK-a, mi bi voljeli da budete, ako smatrate da to nije potrebno ne morate biti. Vi ste tijelo neovisno, nevladina organizacija. Što vi dogovorite će biti, članarina simbolička jedna kuna, hoćete možda staviti dvjesto kuna pa s tim prikupljenim novcima ostvariti određenu količinu novaca s kojima ćete nešto dalje raditi. Ali nitko to neće odlučivati bez vas, bez vaših predstavnika u upravnom odboru, odnosno u skupštini. Vi, svaka udruga ima svog predstavnika u skupštini i onda ona izabire upravni odbor i upravni odbor je izvršno tijelo. Znači vi kad prihvatite financijski plan, tako vam to funkcionira, onda su u upravnom odboru zajednice dužni ispoštovati taj financijski plan i program koji ste vi prihvatili. Ali naravno vi ćete, kako to i kod nas ide.

Recimo HSK donese program svog djelovanja i onda predloži putem prijavnica *Ministarstvu kulture*. Mi puno više prijavimo, ostvarimo recimo pola, ali onda ponovno napravimo sjednicu skupštine, odnosno upravnog odbora i onda se po tim ostvarenim sredstvima očitujemo, skratimo neke programe, ali onda dogovorimo šta ćemo ići u realizaciju s tim novcima i onda upravni odbor je dužan skrbiti da to tako bude.

Onda ćete imati nadzorni odbor koji će opet vidjeti da li je sve to napravio upravni odbor kako treba. Kažem nije jednostavno, mislim nije ni teško, ali to nas razlikuje od drugih, da se želimo organizirano skrbit za djelatnost, da želimo ucrtati budućnost gdje mi želimo, kakav amaterizam želimo, želimo li imati amaterizam koji sam za sebe funkcionira ili želite, želimo li imati pravi onaj plemeniti amaterizam koji je kreativan, koji je umjetnički i s kojim ćemo se ponositi.

U međuvremenu sam na puno smotri prisutan, pa se sve skupa izmiješa, mi smo često puta pod utjecajem drugih, drugih županija, ne znamo više ni što je, danas je gospodin M. govorio što pripada kojem sloju kulture, često smo preuzeli neke suvremene slojeve folklora, a nismo, ne njegujemo svoj stari sloj folklora. Tako tu onda imamo suradnju na tim smotrama, pozivamo i stručne predstavnike instituta, ali evo kažem kao što ste vidjeli ne trebamo zvati nikoga iz Zagreba, imamo ovdje vaše predstavnike koji su dovoljno stručni. Danas su gospodin F. , gospodin N. odličan seminar napravili, ukazivali, meni kao profesoru glazbe bilo je jako korisno danas, da učim od stvarno hodajućih biblija, kažem vam.

SUDIONIK 2: Dražene ja bih molio samo, uobičajeno je da Zajednica plaća članarinu za sve svoje članice i ta članarina je tisuću i.

INTERVJUER D. J: Ne, ne.

SUDIONIK 2: Od Zajednice prema *Hrvatskom saboru kulture*.

INTERVJUER D. J: Ovako.

SUDIONIK 2: Ukoliko se odlučimo da smo članovi.

INTERVJUER D. J: Ukoliko se vi odlučite, znači članstvo u *Hrvatskom saboru kulture* za pojedinu udrugu van zajednice je tristo pedeset kuna, godišnja članarina, To znači imamo u svom savezu koji 984 udruge broji, mnogi od njih su znači putem, tamo gdje nema zajednice plaćaju godišnju članarinu tristo pedeset, a za to dobiju mogućnost sudjelovanja na seminarima besplatnima, dobivaju mogućnost korištenja znači naših knjiga i tako, povoljnijih tarifa, sudjelovanja na našim županijskim smotrama odnosno na susretima nacionalnim.

Tamo gdje recimo postoji zajednica onda postoji nekoliko načina. Znači često puta, možemo reći u nekim bogatijim županijama, uopće, direktno zajednica aplicira svojoj županiji za članstvo svojih udruga u *Hrvatskom saboru kulture* i onda se članarina ne plaća tristo pedeset kuna po svakoj udruzi nego sto kuna. Znači ako ima jedna zajednica trideset udruga onda *Hrvatskom saboru kulture* zajednica uplaćuje tri tisuće kuna. To je jedan model. Drugi model je da iz one prikupljene članarine koje same udruge prikupljaju na svoj žiro račun isplaćuje, ukoliko županija nema sredstava za to da direktno uplati, ali mislim da je to stvarno simbolička razina tih sto kuna po udruzi, naravno ako se odlučite, bitnije je da vi radite kroz svoju Zajednicu. To je najvažnije.

OSOBA B: Ali ajmo konkretno.

INTERVJUER D. J: Konkretno.

SUDIONIK 5: Od županije, ništa nije konkretno rekla.

OSOBA B: _____.

SUDIONIK 5: Što se tiče financija ovoga onoga. _____ isto tako. Ništa ljudi konkretno danas nismo čuli.

SUDIONIK 1: Dobro, mene ... samo sekundu jednu, samo sekundu jednu, ne samo ne, ne vi ste odmah prešli, vi ste sad odmah brate prešli na pare, nema para dok nemaš program. Kraj! Kako možeš, ja sam trebao doći kod župana i reći županu: e daj mi za ovu godinu sto tisuća kuna. Šta će on meni reći: za šta?

SUDIONIK 4: Nije tako.

SUDIONIK 1: Tako ispada. Šta?

SUDIONIK 4: Ono što ste vi govorili, to OK. Stav je uredu, znači prvo potpora pa sve drugo.

SVI: Da.

SUDIONIK 4: Gospodinu županu jednostavno ne može, ali mora reći, koliki kolač se može dobiti otprilike.

SUDIONIK 1: Onda idite pa pitajte župana, pa će reći isto što i meni. Gledajte koliki kolač, šta hoćete cifru?

SUDIONIK 4: Da!

SUDIONIK 1: Za ovu godinu. A znate li kad se pravio plan proračuna za ovu godinu? Što vi to mene pitate da li ja znam koliko će nama županija dati, otkuda da mi to znamo. Od kud da ja to znam, a koja glupost.

INTERVJUER D. J: _____ hoćete vi voditi sastanak?

SUDIONIK 2: Može.

SUDIONIK 6: Evo ja bih odgovorio gospodinu. Ja sam član *Zajednice tehničke kulture Grada Slavonskog Broda* i *županije Brodsko – posavske* i *Zajednice tehničke kulture Hrvatske*. Što se tiče tih para, određena sredstva grad daje za tehničku kulturu. Naša je žalost što imamo dva profesionalna radnika na tim parama tako da ih ne dobijemo sve, ali određeni dio kolača dobijemo. To je cifra negdje oko sto tisuća kuna dođe u tehničku kulturu koja se podijeli kroz rad i program udrugama. Znači ako je udruga dala program, prihvaćen je program, tražili smo pet tisuća kuna, dobijemo pet tisuća kuna. Tako će vjerojatno i ovdje biti, i činjenica je ako se kaže na sastanku članarina nula kuna, nula kuna, a ako se kaže da je članarina sto pedeset kuna županijskoj Zajednici po udruzi još uvijek svi dobivamo, ne plaćamo tristo pedeset kuna Zagrebu, plaćaš jel de sto pedeset, znači dvjesto kuna ti ostane više u kasi.

SUDIONIK 2: U zajednici ostaje pedeset.

SUDIONIK 6: Zajednica plati sto kuna po udruzi i njoj ostane pedeset kuna za poslovanje.

SUDIONIK 1: I opet mi na skupštini raspolažemo s time, vi, ne nitko drugi.

INTERVJUER D. J: Ja bih dodao samo.

SUDIONIK 6: A opet se od županije i grada mogu tražiti neka sredstva.

SUDIONIK 1: Ima gospođa pitanje.

SUDIONIK 6: Za financiranje, za rad te Zajednice.

SUDIONIK 1: Ajte, izvolite!

SUDIONIK 7: Pa evo nešta ponukao me gospodin s obzirom da mislim mi sudjelujemo svi na našoj županijskoj smotri, ne svi, i većim dijelom još uvijek sudjelujemo na našoj županijskoj smotri. Ja bih zamolila gospodina _____ nek kaže koliko naša županijska smotra u kojom mi svi sudjelujemo, dolazimo, plaćamo autobuse, pojedemo kroasan i odemo kući, ovaj, koliko se sveukupno dobije za organizaciju naše županijske smotre od svih aspekata, od *Hrvatskog sabora za kulturu*, od *Turističke zajednice grada*, županije, grada svega ostalog. Koliko se dobije novaca za organizaciju, ne znam točno kako se taj program zvao, *Šetanih kola* na našem području, ko je dobio novce? Ima novaca, ne mora se odmah krenuti kontra da svi kažu tko će uopće dijeliti novce. Idemo predložiti gdje mi kao udruga možemo doći do tih novaca. Možemo doći na našoj županijskoj smotri.

Ja sam bila profesionalac ovdje u FAB-u devedesetih godina kada je sva sreća i sva nesreća što više nije tako, kada je ekspanzija bila hrvatskog folklora, kada se dalo na značaj svima nama, mi smo sada i dalje na marginama umjetnosti, kad kažem negdje da se bavim folklorom uglavnom me ljudi, jedino se osjećam dobro među vama zato što sam tu važna, nešto važno radim, trideset pet godina.

Doveli smo se da smo međusobno zaraćeni, sad zadnje vrijeme mi voditelji međusobno bolje komuniciramo i zapravo smo mi sada ponukani bili i mi smo to pokrenuli prije dvanaestak godina i sada da se organizira. Mi smo sada svi međusobno dobri, a imamo stalno nekakve trzavice, tenzije tko kud ide.

Ovo što je _____ rekao da se ne slaže, ima neke druge rang liste, ajmo da kao što je nekada bilo *Brodsko kolo* da su najveći stručnjaci, najeminentniji ljudi iz hrvatskog folklora dolazili na to *Brodsko kolo* i gledali programe. Sada nam dolaze u osam sati kad je izborni poticaj, u sedam sati, u šest sati, u pet sati nema žive duše, ali izborni poticaj je hrpa ljudi.

Gospodin ____ ćete mi odgovoriti koliko novaca se dobije sveukupno, ne vjerujem da neće reći istinu zato što to treba biti javni podatak, u krajnjem slučaju. Naša županijska smotra, naša. Tolike programe, prekrasno svega kada se stavi na papir to je stvarno prekrasno. Samo da se vidi, to sam htjela još reći, devedeset druge godine osobno mi je rekao župan, tada je bio T. , kad sam ja rekla da se dobije oko 800.000,00 kuna, ovaj kad je onaj sastanak organizirao, 800.000,00 kuna za organizaciju *Brodskog kola*, on me ljudi ispravio, ja sad kažem što je meni čovjek rekao, on je rekao: „Ne J. , 1.200.000,00 kuna je proračun." Je li vi znate koji su to novci? Četrdeset kulturno umjetničkih udruga, samo svakome po 20.000,00 kuna od te naše županijske smotre. Pa to je evo sračunajte. Ništa. Oprostite malo sam stvarno mislila sam da neću reći ništa.

SUDIONIK 2: Može!

SUDIONIK 7: Ja bih vas molila da mi odgovorite koliko dobijete za organizaciju naše županijske smotre?

SUDIONIK 2: Ovako, malo uvodno *Folklorni ansambl Broda* organizira *Brodsko kolo* od devedeset i prve godine. *Folklorni ansambl Broda* je proširivao sa suradnicima, članovima programskog odbora programe *Brodskog kola* i znamo reći od one poludnevne priredbe to je preraslo u jednu manifestaciju koja traje cijelu godinu, sastoji se od dvanaest ili trinaest svojih programa koji imaju različite karaktere od nekakvih internih do gradskih, županijskih i državnih karaktera čak i međunarodnih karaktera.

Organizatori ove manifestacije, kao i svih drugih manifestacija, organizatori, pravi organizatori prate natječaje i apliciraju se sa svojim programima na natječaj. Jedan od tih programa je natječaj kod Grada Slavonskog Broda, gdje živimo i gdje je i sjedište organizatora. Drugi natječaj je natječaj u Brodsko – posavskoj županiji. Treći natječaj i najznačajniji natječaj je kod *Ministarstva kulture*. Četvrto je, gdje aplicira *Brodsko kolo* u turističkim zajednicama. Svugdje postoji raspisani natječaj, javni poziv. Svi imamo pravo napisati, naravno oni koji se bave i koji imaju program, napisati svoj program i ponuditi. Ista je situacija u *Ministarstvu turizma,* ista je situacija kod *Hrvatskog društva skladatelja,* kod *Privredne banke,* kod *Zagrebačke banke,* kod *Nexe grupe* i jako je puno onih koji podržavaju i raspisuju natječaj. Znači pišemo programe i šaljemo.

Suma novaca koja dolazi je različita od godine do godine, nisu svi programi svugdje prihvaćeni. Naravno, ovo su apsurdi o kojima govorimo milionima i čudima. Sredstva su objavljena, *Ministarstva kulture* na stranicama *Ministarstva kulture*, županijska u županijskom vjesniku, gradska na stranicama Grada Slavonskog Broda, *Hrvatsko društvo skladatelja* je objavilo svoj dio, *Turistička zajednica Grada Slavonskog Broda* je objavila svoj dio i zna se to je sve transparentno, može se pogledati. Ugovori su napravljeni s Gradom Slavonskim Brodom, zasada nisu drugi ugovori još potpisani, to će biti tijekom godine, kako tko bude znao kad se osiguravaju sredstva. Više bih se ja zapitao sada u ovom trenutku, ko je još od vas aplicirao recimo *Turističkoj zajednici u Brodu*, ko se još javio na natječaj?

OSOBA C: *Cascavela*.

SUDIONIK 2: *Cascavela* i jesu li vas uvrstili?

OSOBA C: Jesu!

SUDIONIK 2 Eto ga. Ko se od vas javio još *Hrvatskoj turističkoj zajednici* čiji natječaj izlazi sutra se zaključuje? Ko se sve javio u *Ministarstvo*? Ko se sve javio *Hrvatskom društvu skladatelja*? Ljudi pa svi imamo, svi imamo i mogućnosti se javiti tamo. Evo ga javio se Drežnik, javio se kod *Hrvatskog društva* kod ZAMP-a, dobio sredstva koja su namijenjena za tradicijske programe. Javio se u MKRH, dobio sredstva za održavanje programa koji se zove *Šetana kola*. Onaj peti je dobio sredstva za narodne nošnje i to. Pa nemojmo gledati sada..., znate koliko je organizator *Brodskog kola* napisao i poslao programa svake godine, najmanje dvanaest prema raznim nositeljima i raspisivačima javnih natječaja i javnih poziva, pa ništa to neće doći samo, niko nije nikog povukao za rukav i došao i rekao: „evo jel vama treba sredstva." Osnujmo Zajednicu, imajmo Zajednicu. Zajednica će aplicirati na natječaj, napravit će svoj program. Nemoj ljudi vi ste za *Brodsko kolo,* pa budimo sretni da ima *Brodsko kolo* pa prenijet ćemo dio sredstava što će Zajednica organizirati od toga.

SUDIONIK 7: Ja sam rekla da evo načina kako možemo doći do novaca. Hvala vam što ste nam rekli gdje bi mogli aplicirati. Nismo znali.

SUDIONIK 2: Pa to svatko zna _____, to svatko zna. Svi imamo, svi, to su javni natječaji, javni pozivi.

SUDIONIK 7: Hvala vam, dali ste informaciju!

SUDIONIK 1: Redom, redom prvo je gospodin. Predstavite se, gospođa je, ajde sad.

SUDIONIK 8: Mogu ja, možda džabe tu sjedim bez veze.

SUDIONIK 1: Ime i prezime.

SUDIONIK 8: Ja sam _____ _____, *Zov Posavina*, a to je bosansko društvo. Možda mi ne pripadamo vamo, pa reko da džabe sjedim, možda samo šokačka će se društva uključit.

SUDIONIK 1: Nije.

SUDIONIK 8: Pa vidite.

OSOBA D: Gdje ste vi?

SUDIONIK 8: Pa ovdje u Brodu.

INTERVJUER D. J: Onda ste u Brodsko–posavskoj županiji, ovo bi trebala biti županijska Zajednica.

SUDIONIK 8: Mi ne dobivamo, mi smo ti, kao da smo odbačeni, od dvije tisuće osme od županije ništa ne dobivamo.

SUDIONIK 2: Nije uopće napravio program i predao.

SUDIONIK 1: Tiše!

SUDIONIK 8: Ja samo kažem svoje. Je l mi pripadamo ovdje?

INTERVJUER D. J: Pripadate!

SUDIONIK 8: X5. Y5. meni odgovara tri puta, mi podržavamo vaš program i to, al nemamo sredstava. Tako MKRH Zagreb sam se obraćao isto, kaže vaš program nas ne zanima. Taki sam odgovor dobio. I znači od 2008. od županije se ništa ne dobiva. Meni _____ _____ kaže otvoreno u oči: „idi kaže kod D. svog Bosanca možda će ti on dati.“ (smijeh) Kakve su to riječi. A u nas je isto izvorni bosanski folklor, to je šteta da propadne. Dobio sam nagradu _____, ako vam je poznata bila novinarka _____ za vrijeme rata _____. Međutim to je stalno financije padaju. Grad je davao do jedanaeste godine. Mi smo još dvanaeste i trinaeste financirali sebe, četrnaeste godine nismo išli nigdje, nema sredstava.

SUDIONIK 1: Nije tema. Dobro, dobro moram vas prekinuti. Da, nije to tema, malo ste sad sišli s teme. Ovo je tema, nije tema.

SUDIONIK 8: To je problem.

SUDIONIK 1: Dobro, nije sad ovo mjesto, gubit ćemo. Sve je uredu, razumijem ja vas i sve i mi svi se susrećemo s takvim problemima, ali sad ovo trebamo ići. Ostat ćemo ovdje brate do pet sati, šest i nećemo ništa riješiti.

INTERVJUER D. J: Mogu ja samo.

SUDIONIK 8: _____

SUDIONIK 1: Da jasno, tu ste. To je kraj priče. Tu ste. Tu, niste preko Save, ovdje ste brate druže. Pripadate ovdje.

SUDIONIK 8: Veća riba uvijek jede manju.

SUDIONIK 1: Pripadate ovdje, dobro. Recite vi, pa ćemo onda dalje na pitanja. Tiše!

INTERVJUER D. J: Znači jednostavno takvi su zakonski propisi Republike Hrvatske, koje isto čitamo kao nevladina organizacija. Znači ako vi želite aplicirati na neki natječaj, tamo ti piše u zagradi da traže izlistaj iz *Registra neprofitnih organizacija*, nemaš izlistaj, zajednica ne može dobiti izlistaj kad ne postoji, nije registrirana kod nadležnog ureda, ne možeš aplicirati. Broj jedan, znači ne možeš danas, više se ne daju sredstva na lijepe oči, nego registriraj se, imaš žiro račun, imaš program i apliciraj. Onda će kulturno vijeće županije razmotriti vaše prijedloge, vidjeti što je za javne potrebe županije i oni će onda temeljem odluke donijeti određena financijska sredstva ili ne, ali ovo je preduvjet. Broj jedan je preduvjet, znači da se osnuje.

Malo da vam kažemo, mi smo se konzultirali sa *Zajednicom tehničke kulture* i taj zakon koji predlažemo Ministarstvu, o amaterskoj kulturi, je upravo na temelju *Zakona o tehničkoj kulturi*, s gospođom T. , i zahvalio bih joj se i ovom prilikom jer to je dobar, jako dobar zakon i zahvaljujući tom zakonu *Zajednica tehničke kulture* evo dobiva sredstva. Tu je problem šta su sad zaposlenici unutar, ali mi nećemo zaposlenike. Mi upravo se molimo županiji da osigura jednu osobu koja bi vodila bazu članstva, koja bi pomagala udrugama znači ispunjavati prijavnice na raznorazne natječaje, koja bi vodila bazu članstva i pozivala vas i cijeli ovaj administrativni dio poslova obavljala kad već županija ima zaposlenicu, znači ne bi onda opet tim sredstvima što bi od županije dobivali opet potrošili za nečiju plaću. Ne, to nam ne treba, nego da se jednostavno ta sredstva dobivena potroše baš za vaše potrebe.

Što se tiče županijskih smotri, *Zajednica kulturno-umjetničkih udruga Zagrebačke županije*, to je jedna stvarno uspješna zajednica, mislim da osigurava šesto tisuća kuna za svoju zajednicu. Oni čak sufinanciraju svakoj udruzi ukoliko ide na županijsku smotru u troškovima prijevoza, to je puno već, a da ne kažem da najbolji koji budu izabrani na tim županijskim smotrama, njima se onda automatski financira cjelokupno gostovanje na nacionalnoj smotri i put.

Pa mi smo onda puno napravili, zato što ste stvorili novi program, novu platformu za vaše djelovanje, organizirano djelovanje, a kakva će biti zajednica, kako će se sredstva dobivena, vi ćete se sami odlučiti, neću ja tu biti da odlučujem o tome nego vi putem vaše skupštine, vrhovnog tijela, a u toj skupštini ćete imati predstavnika jednog kojeg vi izaberete za tu vašu udrugu. I onda će oni dalje birati upravni odbor. Ja vam kažem to je dobar model, najbolji model možda bolji nego da se sredstva daju zaposlenicima. Mi možda evo ovako bolje funkcioniramo, kažem onda sredstva idu direktno KUD-ovima, odnosno za programe zajednice.

SUDIONIK 1: Evo gospodin _____, onda će gospodin _____. Može?

SUDIONIK 9: Mogu ja?

SUDIONIK 1: Pa ajd može. Ali molim vas držmo se ovaj teme, ostat ćemo do.

SUDIONIK 9: Dva dana sam radio pa sam malo umoran pa ću evo slušam ovu priču, ja sam očekivao da mi danas osnivamo *Savez kulturno umjetničkih društava* ili zajednicu udruga, ne znam kako se zove, županije Brodsko–posavske. Tako je barem zaključeno na onom zadnjem sastanku. Kad smo pripremali, odnosno bio je sjednica, kad smo pripremali, kad sam pripremao ovaj seminar ja sam čak napisao da se on održava u povodu osnivačke skupštine *Saveza kulturno umjetničkih društava* ili već kako se zove. Vidim da to nije tako.

A sad samo da kažem samo jednu stvar, mi smo osamdesetih godina u Brodu imali, stariji se tu ako vas ima sjećaju, *Savez kulturno umjetničkih društava općine Slavonski Brod* koji je funkcionirao fantastično. Imao je čak i svoga čovjeka, imao je čak i kriterije po kojima je dijelio sredstva, imao je čak i ovaj organizirao stručne seminare. Od tih seminara do danas mi u Brodu nismo imali nikakav seminar. Vinkovci imaju već dvadeset godina prvorazredni seminar i dalje da ne nabrajam.

Dakle druga priča, ovaj ja sam u vrijeme kad sam u dva mandata sam presjedao županijskim kulturnim vijećem, u jednom sam mandatu osigurao sredstva, naime ne ja nego moje vijeće, ja sam presjedao, osigurali smo sredstva za osnivanje *Saveza kulturno umjetničkih društava,* imenovali sve i to i tu je stalo. Pare propale. Dakle i puno stvari ima, drugo, vi ste ovdje, vidim da imate svakakvih problema. Ne može biti zajednica ovaj nezainteresirana da joj je svejedno, ovakva jedna udruga i ovakva jedna snaga.

Reći ću vam još jednu istinu, *Muzej tambure* za koji ste vjerojatno čuli, znate koliko je dobio novaca od gradskog vijeća, nula, nula para, a snimala ga je *Al jazeera,* snimala ga je *Hrvatska televizija,* RTL i tako dalje. Dakle u ovoj našoj županiji i u ovom našem gradu ništa ne štima. Kad ste vi vidjeli da je našu smotru županijsku otvorio naš župan, jeste ga vidjeli kad? Jeste vidjeli da li je kad otvorio smotru u Kobašu? Svaka čast dožupanima. Al ga vidimo u prvom redu u Vinkovcima i u ovome Đakovu i svugdje drugdje. Ovdje ne! Meni je toga dosta. Dok sam ja, ja sam županijsko kulturno vijeće napustio na kraju drugog mandata. I znate šta nam je bio zadatak, da napravimo križaljku po kojem će korisnici sredstva dobivati pare, a onda su te pare dijelili moćnici po nekom drugom kriteriju. Onda su mene ljudi vukli po ulici, psovali mi oca i mater i tako dalje jer oni to nisu dobili. I onda sam ja rekao ovako.

SUDIONIK 1: Upravo se Zajednica.

OSOBA E: Toga se bojimo i dalje.

SUDIONIK 9: Gospodo draga ja sam onda rekao ovako svi svojim dragim stručnjacima, ja neću biti servis, tročlani član za društvene djelatnosti. Funkcija kulturnog vijeća je da napravi strategiju kulturnog razvoja županije tako i grada, pa da pita kad će Brod imati profesionalno kazalište, a ima profesionalnu kuću kakvu bolju ima samo Lisinski u Zagrebu, Gradiška nešto drugo ima, kad će imati nekakav profesionalni orkestar, ima komorni orkestar u Varaždinu, ima komorni orkestar u Zadru i tako dalje. Pa mi imamo jedino sveučilište u Slavoniji, na Jadranu ih ima pet. Imamo jednog prvoligaša koji će ispast, na Jadranu ih imamo pet. Mi smo tu gdje smo. Mi nemamo pravo rukovodstvo nigdje i to je poanta.

A vi ovdje imate problema svakakvih, zakačili smo se za pare. To nisu velike pare. Ja ne vjerujem da se u županijskom proračunu ne mogu naći u pričuvi za ovako važnu stvar nekakva simbolična sredstva od trideset, četrdeset, pedeset tisuća kuna. Ja to ne vjerujem. E prema tome to je eto tako brigo moja prijeđi na drugoga i to tako ide. Dakle meni je već puna kapa svega toga i kažem evo drago mi je da ste vi ovdje došli i imate puno problema od stručnoga vođenja, od toga da će nam folklor nestati od toga da će nam još neke druge se djelatnosti ugasiti da smo mi prije dvadeset, trideset godina imali vrhunske ansamble koje danas nemamo i tako dalje. Ja sam sudionik svih tih događaja i to znam. I evo oprostite ja sam emotivac, ja ne mogu ovo govoriti ovaj bez emocija bez argumenata. Za sve ovo što pričam imam argumente i mislim, neću više ni ovdje gubiti vrijeme, jer ovaj umoran sam.

Dva dana sam radio s ljudima koji su krasno radili i moram vam reći da imamo krasnu ekipu ovdje mladih ljudi od kojih sam našao nekoliko toliko talentiranih da mi nemamo nikakve bojazni za budućnost, od kojih će neki biti vrsni voditelji, svirači, pjevači, plesači, radili smo s njima bilo ih je dvadesetak, izvrsni su. Dakle sve to mi imamo, ali se moramo organizirat moramo što kažu Srbi imaju jedan lijepi izraz „prevazići ovu situaciju“ i početi barem iz ništa da se organiziramo pa da onda kažemo gospodi i u jednom vijeću i u drugom i čelnicima jednog i drugog, evo mi smo se organizirali bez ičega. Hvala vam lijepa! (pljesak)

INTERVJUER D. J: Odlični ste bili!

SUDIONIK 10: Pa treba se sada organizirati, mi daleko imamo ove sitne probleme to se treba riješiti kad se organizira.

SUDIONIK 1: To sam sad i rekao!

INTERVJUER D. J: Tako je gospođo, u pravu ste!

SUDIONIK 1: Ajde gospon _____, onda ćemo preć na konkretne stvari.

INTERVJUER D. J: Iz vaših usta u Božje uši, to je jedini način!

SUDIONIK 11: Ovako više u vidu nekakvog prijedloga, vidim ovdje jako hrpu dozu skepticizma i mislim da je to čak i u redu, jer idemo u nešto što je nepoznato. Isto tako svi smo došli ovdje s namjerom da vidimo kolko mi imamo korist od toga, a to sad niti nitko od njih ne može nama točno reći, znači ne možemo doći koliko ću ja sad dobiti novaca od toga. Moj prijedlog je slijedeći da se oformi nekakva radna skupina koja će definirati ciljeve buduće Zajednice, program rada buduće Zajednice, strategiju i sve ostalo, da kada definira te ciljeve pošalje po udrugama. Isto tako, ovdje se svi nekako baziramo na kulturno umjetnička društva.

SUDIONIK 1: Da ima ovdje, nije samo. Jasno da.

SUDIONIK 11: *Sikirivački motivi* koja je isto kulturna udruga drugačijeg karaktera, zato da se u tim prijedlozima definiraju i koji će to odbori biti pa da sve ostale udruge vide da li imaju svoje mjesto.

SUDIONIK 1: Tako je.

SUDIONIK 11: Pa kad dobijemo te materijale onda vidimo, ja imam korist od te zajednice ja ću se učlaniti u nju, ako ne vidim korist neću učlaniti u nju. Gospodin _____ je rekao, spomenuo je ne znam kolko mogućnosti i projekata koje možemo raditi i na nivou Ministarstva ili bilo gdje. Mi to jako malo koristimo, zašto malo koristimo? Zato što velika većina nas čak i ne zna.

SUDIONIK 1: Pa treba raditi.

SUDIONIK 11: Čak i ne zna kako se radi_____, Zajednica može u tom smislu pomoći. Ne samo reći hoćemo deset tisuća kuna i sad to nas zadovoljava. Postoji niz tih aspekata gdje možemo imati koristi, ako vidimo da ih ima. Ako mislimo da ih nemamo, onda se nećemo učlaniti u tu zajednicu i gotovo. Jel da dobijemo nekog_____ na nivou te prijedloge da vidimo na koji način ćemo.

OSOBA F: Svaki koji se učlani ima već korist, manje plaća.

SUDIONIK 1: Ajd jasno, ajde recite još.

SUDIONIK 12: Dobar dan svima. Vidim da se svi svađamo oko novaca, moramo se prvo ovaj svi sami pitati zašto smo ovdje. Ima ona dobra stara poslovica: zajedno smo jači. Ako mi ovoliko koliko nas ima dignemo svoj glas i tražimo nešto s ovolikim auditorijem od županije, pa od Hrvatske, pa možemo biti toliko dovoljno pametni pa organizirati raznorazne seminare, s različitim programima, tražiti od Europske zajednice da nam budu potpora. Naravno da nam za to trebaju ljudi i koji govore engleski i koji su visoko obrazovani i koji se lako i jednostavno koriste sa računalima. Nemojmo gubiti nadu i nemojmo biti, ono gledati jedni druge ti imaš više novaca ja imam manje. Stvar je ljudi moji koliko stvarno istinski radimo.

Mi u školi, ja inače predajem u školi glazbeni, prvo za svaku godinu moramo imati program da znam šta ću raditi prvi sat, a znam šta ću raditi zadnji sat. To je bit problema. Većina naših udruga, KUD-ova, ne znam ni ja ko je od dakle, nema program po kojem radi_____. Mi znamo da na godišnjem nivou imamo jednu veliku smotru koju u stvari cijele godine radimo za nju da bi mogli primiti KUD-ove i sve ostale. Svatko od nas, ljudi moji, svatko od nas evo ovo što ste rekli da ima raznoraznih smotri, niti imaju propozicije, niti imaju nekakve stručne suradnike koji bi rekli: „e to je bilo super, to nije."

SUDIONIK 1: O tom sam ja govorio. Nisam ja govorio o nekom rangu sad?

SUDIONIK 12: Da, to su ljudi pričali. Da, stalno pričamo, zašto stalno pričamo.

SUDIONIK 1: Upravo, e mogu sad. E upravo, upravo na tom području Zajednica, vi opet, Zajednica će donijeti pravilnik. Idemo više, činjenica je da ne možemo, nemamo nikakve kriterije nemamo, nećemo se sad složiti oko svega. Netko će ući sada, netko će ući za dva mjeseca kad bude htio i opet ako vidi jel ima koristi ili ne, neće moći aplicirati na druge novce ako nisi član Zajednice.

OSOBA G: Ja smatram da to nije u redu. (žamor)

SUDIONIK 1: Ako ste za, gospodin je dao prijedlog, idemo danas oformit možemo nazvat radnu skupinu, evo.

INTERVJUER D. J: _____, upiši se _____.

SUDIONIK 1: Možemo oformiti radnu skupinu. Uđite se tko želi, ja ću zapisati imena ovdje (šuškanje papira). Napravit ćemo radnu skupinu, sastat ćemo se ako nigdje drugo u županiji, valjda ćemo dobiti tamo neku sobicu gdje se možemo sastati, jel tako i imamo prijedlog ovdje statuta Međimurske županije i druge njihove akte, znači ne radimo od nula, ta skupina koju možete tko god je ovdje i ima afiniteta i želi će sve to pregledati na demokratski način sastaviti nekakav kao što je G. rekao može to biti prijedlog statuta, prijedlog tih potpora, prijedlog uzmeš u obzir sve koji su ovdje mi koji smo ovdje jer znamo, vidimo to i to proslijedit vama da vi kod kuće u svojim udrugama pročitate prijedlog statuta ttt sve ostalo i onda kad se skupimo neki rok, čak ja ne bih više sakupljao nek ovo bude ovaj ne znam šta da.

SUDIONIK 2: Svatko će primjedbe svoje izložiti opet tom vijeću, tom odboru.

SUDIONIK 1: Ne znam, moramo od nekud početak, ako netko ima drugu ideju nek kaže.

OSOBA H: Svi ovdje pričamo sitnice.

SUDIONIK 1: Ja znam da se mi svi ne možemo složiti trebamo se malo referat kolegici na radiju_____ radi se više o onoj stručni skup poslije.

OSOBA I: Ja sam to rekla.

SUDIONIK 1: To nam fali definitivno. Još samo nešto da, što se tog dijela tiče, ja ću isto biti iskren i direktan, znam ja kako šta se sve radi kod nas u zadnjih petnaest godina. Što se tiče *Brodskog kola, Brodsko kolo* organizira FAB, FAB KUD. Tko vodi KUD, isto, oni su udruga osnovana ovdje u gradu. Ja sam *KUD Kupina* u Kupini. Oni su jači, u gradu su, imaju više sekcija, svega i to sve, u redu i više se javljaju od mene na taj kako se zove javni natječaj jer ih to zanima, šta ima mojih petnaest tisuća mojih petnaest tisuća, njihovih ne znam koliko, nije bitno.

E sad kad budemo imali sutra Zajednicu_____ kad budemo imali Zajednicu ako mi hoćemo kao Zajednica sudjelovati u našoj smotri županijskog folklora, e onda ćemo mi doći i reći, mi hoćemo sudjelovati, jel nećemo: mi nećemo da sudjelujemo, u redu meni nikad lakše. Jel me razumijete, sad malo karikiram, ali tako ispada. Mi moramo biti svi skupa ovdje od FAB-a, Kupine, likovnjaka, glazbenjaka, puhača, glumaca i sve, a mi ćemo onda naći prostora da na toj smotri dođe i udruga motiva i ima svoj štand i sudjeluje u tome, pa ćemo imati _____ i oni sudjeluju.

OSOBA J: Pa udruge i organizira *Brodsko kolo*.

SUDIONIK 1: Dobro, ja sad ne govorim o *Brodskom kolu*, govorim o nekoj našoj budućoj priredbi da se to zove. Ja sad, nitko ne smije ništa ovdje reći, ali nema veze.

INTERVJUER D. J: Ja mislim da je sazrjelo vrijeme da malo skratimo sad sastanak. Ja vas molim da danas dođemo do nekog prijedloga koji i županija treba, da vi danas evo dignete ruku udruge koje smatraju da bi takva zajednica trebala, da bi tu zajednicu trebalo osnovati, evo koje za to da županija preuzme? Dobro. Tko je protiv osnivanja Zajednice, protiv osnivanja, gospođo, ko je protiv osnivanja Zajednice? Znači nema nikoga protiv osnivanja Zajednice. Da li ima suzdržanih, smatraju da su suzdržani po tom pitanju? Znači nema ni takvih. Možemo

donijet. Vi ste suzdržani? Gospodin evo i gospođa. Znači, a danas ovdje imamo koliko predstavnika, danas imamo pedeset okupljenih pojedinaca, ima točno tu imamo popis, znači imamo oko četrdeset više od četrdesetak udruga, puno više nego zadnji puta dvadeset osam koji su odlučili da bi trebalo se aktivirati osnivanje Zajednice. Ja onda molim da temeljem ove odluke danas da se izabire sada još jedan inicijativni odbor. Da li se netko javlja da uz _____ _____.

SUDIONIK 1: Ne moram ja biti, ako netko želi slobodno. Ja ću isto doći.

SUDIONIK 2: Moraš biti sada.

SUDIONIK 1: Nije, meni se da!

INTERVJUER D. J: _____ želite li vi?

SUDIONIK 2: Nek se javje tamo tko želi.

INTERVJUER D. J: Gospođa, gospodin iz, evo imamo, sve vas uključujemo, ajmo sada da zaključimo inicijativni odbor koji će pripremiti dokumente, znači što će oni napraviti, svi ćete pročitati svoj statut *Međimurske zajednice*. Ja vas molim da se nađete i napravite temeljem toga statut koji ćete onda dati gospođi X8. da ga upiše i pozove u ime županije sve udruge na osnivačku skupštinu i mi to možemo u mjesec dana napraviti, registrirati i već aplicirati u Ministarstvo. Ja vas stvarno molim ____ evo znači molim X4. zapiši.

INTERVJUERKA X4. Y4.: Može!

INTERVJUER D. J: Predstavite se gospođo!

OSOBA K: _____ _____!

INTERVJUERKA X4. Y4.: Kako?

OSOBA K: _____ _____!

INTERVJUER D. J: Odmah i udruga, recite koja je!

OSOBA K: Podvinje, predsjednica!

INTERVJUERKA X4. Y4.: Može!

INTERVJUER D. J: Evo dignite se, predstavite se!

OSOBA L: Gospođa _____ _____, *KUD Tomislav*!

INTERVJUERKA X4. Y4.: Evo možete molim vas dođite tu da vas onda usput vidimo, da.

SUDIONIK 2: Je li možemo uslikati onda?

INTERVJUERKA X4. Y4.: I onda ćemo vas fotografirati, možete, može doći kod nas.

INTERVJUER D. J: Predstavite se, vi ste iz?

OSOBA M: *Plesni studio Cascavela*.

SUDIONIK 2: Sad ste bili suzdržani gospođo u ovome ovdje ste bili suzdržani, ovdje ste bili suzdržani, a sad bi bili u odboru.

INTERVJUERKA X4. Y4.: Ovako gospođa je bila suzdržana, a sad želi.

INTERVJUER D. J: Čekajte, vi ste suzdržani, a sad bi bili u inicijativnom odboru?

OSOBA M: Želim biti u inicijativnom odboru zato što htjela sam reći da sam suzdržana zato što sjedimo ovdje sat i po vremena, počeli smo pričati o novcima, još se nije počelo ni raditi. (smijeh)

INTERVJUER D. J: Dobro, onda u redu!

OSOBA M: Nije se objasnilo kako treba!

SUDIONIK 2: Više niste suzdržani, jel' može tako?

OSOBA M: Da!

SUDIONIK 2: Tako je, brišite tamo!

INTERVJUERKA S. V: Znači niste više suzdržani.

INTERVJUER D. J: Stanite tu pa ćemo vas fotografirati! _____ _____ iz *Satiričkog kazališta mladih*. Da li smo sve?

SUDIONIK 1: Tko će vas skupit sve? Tiše!

OSOBA M: Da znamo tko je sve zastupljen, da budu zastupljene i.

OSOBA N: _____

OSOBA O: Zašto se niste ustali?

INTERVJUER D. J: Pa ovo je slobodno još, izvolite. Imamo li folklor? Imamo. Ajmo zaključiti, imamo li folklor prisutan?

OSOBA P: Imamo!

INTERVJUER D. J: Imamo li kazalište?

SUDIONIK 1: Imamo!

INTERVJUER D. J: Imamo li zborove?

SUDIONIK 1: Imamo!

INTERVJUER D. J: Imamo li što još pjevačku skupinu, šta nam još ostaje?

OSOBA 1: Ples!

INTERVJUER D. J: Ples, suradnik za ples, imamo li likovne udruge, književnjake?

SUDIONIK 1: Da, udruge ostale svi su.

INTERVJUER D. J: Kolegica će sad zapisat!

SUDIONIK 1: Jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet, deset, jedanaest, dvanaest, trinaest, dosta je!

INTERVJUERKA X4. Y4.: Niste mi se svi javili!

SUDIONIK 1: Kad ćemo se skupiti svi i to je problem jer nas ima dvadeset, kad će se nas dvadeset skupiti jel tako?

SUDIONIK 2: Ma da!

SUDIONIK 1: Ovo je kapak, ne može nas dvadeset, kad će se nas dvadeset skupiti.

SUDIONIK 2: Jel čuješ pet treba.

SUDIONIK 1: Ovo je kapak!

SUDIONIK 2: Mali, to će ti biti ovakav sastanak, evo malo manje nego ovo.

SUDIONIK 1: Ma baš me briga, tko dođe, dođe.

SUDIONIK 2: Ništa, izlazi sad s gotovim papirom, sa statutom, sa ovim, onim.

SUDIONIK 1: Sve ćemo, mi ćemo.

SUDIONIK 3: _____!

SUDIONIK 1: Pa ja sam tu gore!

SUDIONIK 3: Nisi!

SUDIONIK 1: Ne zanima me, mora me upisat!

SUDIONIK 3: _____, jesu to tvoji papiri?

SUDIONIK 1: Da!

SUDIONIK 2: Vidi dat ću ti, dat ću ti svoje _____ i gotovo i ove adrese i to.

INTERVJUER D. J: Gospođice Y8.?

SUDIONIK 3: Recite gospodine Dražene!

INTERVJUER D. J: Možemo li se dogovorit da se inicijativni odbor recimo sastane kod vas u vašem uredu jedan dan ovaj tjedan naredni, bilo kada, znači da dogovorimo sastanak u ovu srijedu recimo, imate dva dana vremena.

SUDIONIK 2: Ma mora vidjeti ona kad je slobodna!

INTERVJUER D. J: Neku prostoriju.

SUDIONIK 3: Imamo malu i veliku vijećnicu. U malu vijećnicu ne stanu, ostaje mi velika vijećnica.

INTERVJUER D. J: Pa bilo kad što, u poslijepodnevnim satima.

SUDIONIK 3: Zaključava se.

INTERVJUER D. J: Aha.

SUDIONIK 3: Do pola četiri.

INTERVJUER D. J: _____, hoćete vi onda zatvoriti sastanak? Mi smo sada definirali.

SUDIONIK 1: Gledajte, još samo da se predstavi, zatvoriti ću ja sastanak.

INTERVJUERKA X4. Y4.: Tiho! (žamor)

SUDIONIK 3: Evo ti moji podaci, kad se vi sve dogovorite i riješite ti se meni javi da ja mogu dalje.

SUDIONIK 1: Slušaj, može alo! Hvala!

INTERVJUERKA X4. Y4.: Hoćemo pročitati?

SUDIONIK 1: Čekajte imam nešto za reći, onda čitaj, imaju oni usta dići će se i predstaviti. Htio sam ovo reći znači ako niste sad ovdje nema veze ništa mi nećemo odlučiti, dajemo prijedlog. Kad se osnuje Zajednica vaša je udruga tu, vi ste ovaj predstavnik, vi kako je ime Sikirevaca, vi radite izvorni folklor, radite, ulazite u taj odbor, tu ste. E koliko ćete vi tu raditi vaše je da odaberete, hoće vas na tom odboru biti ovoliko pa se vi dogovorit o smotrama ili će biti nas troje onda će nas troje dogovorit se i nije ... nemojte da mi poslije pričate kako ja nisam htio tamo, mene nitko nije pitao tamo, niste, ne zanima me to mene osobno. Tu smo i javno ću reći, mi ćemo prirediti stvari, priredit, to ne znači da na skupštini nećeš moći doći ti i reći: e _____. Onda ćemo na skupštini to napraviti to kako treba i na kraju ako treba glasat_____, jel može tako. Ja sam uvijek na kraju_____. Izvolite da.

OSOBA 2: _____ _____, *KUD Rešetari*, jer ovdje smo vidjeli nema predstavnika šest, sedam ispred područja Nove Gradiške, nitko evo, ja sam se javila da imamo osobu koja će.

OSOBA 3: _____ _____, *KUD Ivan Goran Kovačić*.

OSOBA 4: _____ _____, *KUD Ivan Filipović*, Velika Kopanica.

OSOBA 5: _____ _____, član *KUD-a Vjekoslav Klaić* iz Garčina i voditelj *KUD-a Vrba* iz Donje Vrbe.

OSOBA 6: _____ _____, voditeljica *KUD-a Vis* Vrhovina.

INTERVJUERKA X4. Y4.: Kojeg KUD-a?

SUDIONIK 1: Vrba, Vrhovina!

OSOBA 7: *Brodski plesni studio Cascavela*.

OSOBA 8: _____ _____, predsjednica *KUD-a Tomislav* iz Sibinja.

OSOBA 9: _____ _____, *Vesele šokice*, Slavonski Brod.

SUDIONIK 1: I grad je tu!

OSOBA 10: _____ _____, predsjednik *KUD-a Šokadija* Batrina.

OSOBA 11: _____ _____, *Hrvatsko pjevačko društvo Davor*.

OSOBA 12: _____ _____, *Satiričko kazalište*.

SUDIONIK 1: I.

OSOBA 13: _____ _____, tajnik udruge *Sikirivački motivi*, sve same žene (smijeh)

SUDIONIK 1: Evo.

INTERVJUER D. J: Dobro, evo. (pljesak)

OSOBA 14: Program svih društava, da ne kažem sad KUD-ova ovo, ono, svih društava je program županijske zajednice.

INTERVJUER D. J: Bravo, tako je!

SUDIONIK 1: Znači da treba raditi.

OSOBA 14: Znači svaka udruga mora svoj program dostaviti županiji da se napravi jedan zajednički program da se zna ko, kud, što i kad jer bez toga možemo pričati do besvijesti i sastajat se još dvadeset puta ali nećemo riješiti ništa.

SUDIONIK 1: Pa ja mislim da bi na slijedećem trebali. Mi ćemo prirediti sve, a ne znam da li sad možemo dogovoriti datum osnivačke.

SUDIONIK 2: Pa nemoj, de najprije napravite statut. Treba poslat nama.

SUDIONIK 1: Jeste svi ovdje ostavili svoje kontakt podatke? Znači sad nije problem doći do vas. Ja neću reći sad kad ćemo se mi sastati, sastat ćemo se. Drugi peti?

SUDIONIK 2: To će Dražen!

SUDIONIK 1: Dajte vi za drugi peti! E to nam može biti jedna prva aktivnost dok nismo osnovani.

INTERVJUER D. J: Evo, tu smo ustvari nisam donio dovoljno. Ovo je naš finalni program, zove se *Razglednica* HSK-a. Ona se održava drugog svibnja u Velikoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu s početkom u 19 sati. U programu koji se znači održava u Velikoj dvorani predstavit će se naše najuspješnije udruge, najnagrađivanije udruge na našim susretima u organizaciji HSK-a, pa su tu najuspješniji puhački orkestar, najuspješnija kazališna sekcija, najuspješniji likovnjaci, književnjaci i svi drugi najuspješniji predstavnici s naših susreta ili u organizaciji i pod pokroviteljstvom. Znači slobodno javite se u našem uredu u Zagrebu, osigurat ćemo vam besplatne ulaznice za dolazak u Zagreb za Veliku dvoranu i evo ja mislim da je to poticaj za amatere da vide kako se na profesionalnim pozornicama može izvoditi narodna glazba, narodni plesovi, narodno stvaralaštvo i kako to izgleda ustvari u ovom najboljem smislu vrlo profesionalno. Ja kažem, uvjeravam vas da su to skoro profesionalci kako su, kakve će biti izvedbe. Mi vas pozivamo, javite se i ulaznice su vam.

SUDIONIK 1: Evo, sad ćemo se mi dogovorit.

OSOBA 12: Samo nešto prije zaključka.

SUDIONIK 1: Ajde.

OSOBA 12: Malo sam kasnio, ispričavam se zbog posla, ali samo me jedna stvar zanima, ovaj, ovo je sad je inicijativna grupa za izradu statuta.

SUDIONIK 1: Ne inicijativna, radna skupina!

OSOBA 12: Radna skupina za izradu statuta.

SUDIONIK 1: Prijedloga.

OSOBA 12: Ispričava se, ali to je malo glupo, statut je propisan zakonom i nemamo se mi šta sastajati.

SUDIONIK 1: Imamo, imamo.

INTERVJUER D. J: Ne, ne _____, ne, ne, statut jest propisan zakonom, ali vi ćete donijet prijedlog, znači ne možete vi kopirati baš ovo, treba promijeniti neke Međimurska županija u Brodsko – posavsku. Nemate sve ove odbore koje ćete ovdje naći. Vi ćete njega možda još tu nešto doprinijeti, ali to nije opet statut to je vaš prijedlog, a vi ćete na skupštini osnivačkoj možda to prihvatiti prijedlog, možda ćete na samoj skupštini ga promijeniti jer tu će doći svi predstavnici udruga. Znači to je prijedlog, pa čak nije ni prijedlog to je nacrt, nacrt koji ćete vi zajedno na skupštini, tad postaje prijedlog jer dajete na glasanje i tad ga prihvaćate.

SUDIONIK 1: I dobit će ga svi *mailom* prije, iz županije će ga poslati da ga možete pročitati.

OSOBA 12: Što, udruga građana?

INTERVJUER D. J: Nevladina organizacija!

SUDIONIK 1: Dobro, jel to to?

INTERVJUER D. J: Hvala vam lijepa na sudjelovanju.

SUDIONIK 1: Ostanite vi ostali, ostanite vi koji ste u tom radnom da se dogovorimo za. Hvala lipa svima!

(uslijedio je dogovor oko određivanja termina sastanka radnog odbora, a za termin je usvojen 28. travnja u 19 sati)

9.4. Fokus grupa 4, Pleternica, 6. 6. 2015.

U subotu 6. lipnja 2015. u prostorijama *KUD-a Orljava* u Pleternici s početkom u 10 sati održan je sastanak[211] na kojemu je sudjelovalo 11 predstavnika[212] ukupno 13 kulturno-umjetničkih udruga, od ukupno pozvanih na sastanak predsjednika i/ili tajnika 22 udruge s područja Požeško-slavonske županije. Teme sastanka bile su: *Analiza stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Požeško-slavonskoj županiji* te *Primjer dobre prakse - Zajednica kulturnih udruga Požeško–slavonske županije*. Učinjen je transkript svih točaka dnevnog reda sa spomenutog sastanka.[213]

SUDIONIK 1: Nadali smo se većem odazivu predsjednika i tajnika, međutim desetak nas ima i mislim da ćemo ovaj naš sastanak s glavnim tajnikom ovaj odraditi na obostrano zadovoljstvo. Mi smo ovaj sastanak, da kažem duže pripremali, dogovarali, evo našli smo, našli smo ovaj termin zajedno s ovim seminarom pa smo uklopili pa ovaj evo konačno danas kažem u Pleternici. Mi ćemo danas u ovom dnevnom redu koji ste vi dobili, ovaj dvije su točke dnevnog reda, strogo formalno da kažem, a i ne mora biti formalno, ovaj mislim da se danas trebamo više ovako međusobno informirati, dogovarati, razgovarati, reći svoja mišljenja, prijedloge, istaknuti probleme i tako dalje, ali kažem dvije su točke pa ćemo ići po tim točkama, tako je *Analiza stanja i mogućnosti unapređenja kulturno umjetničkog amaterizma u Požeško-slavonskoj županiji* pod jedan i pod dva *Primjer dobre prakse Zajednica kulturnih udruga Požeško – slavonske županije*, pa evo za uvod ako će gospodin tajnik prije ili ćemo.

INTERVJUER D. J: Evo ja mogu malo, što je to pred nama.

SUDIONIK 1: Da!

INTERVJUER D. J: O čemu, kako smo zamislili te dvije točke.

SUDIONIK 1: Da, može!

INTERVJUER D. J: Može! Prije svega ovaj hvala još jedanput *Zajednici kulturnih udruga Požeško – slavonske županije* i *KUD-u Orljava* što evo, em su organizirali ovaj sastanak, em su ponudili ove vrlo lijepe prostore za rad. Mi snimamo ovaj sastanak, to mi je dužnost upozoriti sve sudionike, znači on se koristi zbog toga što smo htjeli napraviti poslije njega jedan zapisnik, transkript koji će biti anoniman, vaša imena ćemo tu depersonalizirati tako da ipak uđe u jedan zapisnik koji bi onda pružiti nadležnim tijelima prilikom rezultata jer istražujemo slična stanja po kulturno-umjetničkim društvima i u drugim županijama, tako smo održali dva sastanka u Brodsko-posavskoj županiji, jedan u Virovitičko-podravskoj i evo sad smo kod vas. Budući da imamo jedno stanje prije osnivanja ove zajednice i stanje poslije, pa će nam pružiti dobru usporedbu, dakako to će nam pomoći u onom što HSK predlaže, određeno rješenje, to jest formiranje *Zakona o amaterskoj kulturi*, mogu vas poslije malo više detaljnije o tome informirati, gdje smo stali. I onda evo ako vi prikupljate popis, jel' tako ovaj sudionika?

I ono što evo za prvu točku dnevnog reda, gdje bi mi ustvari, voljeli bi da vi kažete, posvećena je vama, vašim udrugama koje okupljate da steknemo od vas jedno stanje, jedno stanje amaterizma u vašem KUD-u, da steknemo ona loša iskustva koja imate u svakodnevnom radu, a također ona pozitivna rješenja, također ima dobrih i loših rješenja, znači sve ono što susrećete u vašem svakodnevnom radu pa tu možemo, recimo, ne zanima nas samo financijska struktura vašeg KUD-a, ne ulazimo u to, mislim možete reći u globalu koliko imate pa možemo pričati je li to puno, malo, ali zanima nas da li imate određene prostore u kojima možete adekvatno raditi, da li imate adekvatne nošnje, instrumente, da li putujete, da li ostvarujete određena gostovanja jer znamo da svaki KUD treba imati minimalno jedno gostovanje da bi privuklo one mlade, a onda nas zanima i problem usavršavanja da li imate mogućnost poslati, evo sad vidimo da Zajednica radi seminar što je dobro, ali što je problem repertoara, da li imate određenih koreografija, da li imate evo zanima nas eto po ovoj točci dnevnog reda sva vaša iskustava znači u radu, predstavite se, predstavite svoj KUD i možete također ovaj u drugom djelu ove točke, možete reći što bi po vama bilo dobro da se promjeni kako u razini vaše lokalne sredine tako i županije dapače. Evo znači možemo svi redom tako, evo slobodni ste sudjelovati ako smatrate, mislim da je vrlo bitno da kad se rade neke strategije onda evo što smo pričali uvijek se radi od gore nitko ne radi od dole gdje, gdje je ustvari bit problema.

MKRH ima svoj natječaj, javni poziv, ja smatram da su ta sredstva koja se dijele putem javnog poziva, to su nekih četiri milijuna kuna premala za opseg države. U nekim zemljama kao što je Slovenija, Državni proračun daje pet milijuna eura, a općine i njihovi gradovi daju još dva i pol milijuna eura. To je puno, puno više za rad kulturno umjetničkih društava, da ne kažem da u Sloveniji postoji pedeset osam ispostava, to su nekakvi centri gdje imaju profesionalce kojima se mogu obraćati kulturno umjetnička društva, koji onda rade one smotre i onda ih ima četrdeset u centrali. To je jedan veliki sistem glomazan, glomazna ustanova od sto zaposlenika, koja ima taj veliki proračun i kažem mi smo predlagali prvotna rješenja *Ministarstvu kulture* u skladu sa slovenskim principom, no međutim preskup je kao što M. prati, M. je i član skupštine i zna da taj model je bio odbijen i onda smo temeljem *Zakona o tehničkoj kulturi* pokušali izraditi jedan sličan zakon

[211] Sastanak u organizaciji HSK-a i *Zajednice kulturnih udruga Požeško-slavonske županije*, inicirao je, suorganizirao i vodio autor disertacije, kao tajnik HSK.
[212] Imena i prezimena prisutnih predstavnika udruga u kulturi na sastanku nalaze se u arhivi disertacije.
[213] Na sastanku su sudionici javno upozoreni kako će se razgovor snimati s ciljem izrade zapisnika.

koji ne bi opteretio toliko državu, ali gdje bi se točno znalo da treba organizirati zajednice gdje ih nema da bi one očuvali i razvili amaterizam. Evo sad ste vi na redu. Ja mislim da sam previše, pa evo tko je prvi da otvori ovaj.

OSOBA A: Jel možemo ove točke samo još jednom ovaj.

SUDIONIK 1: Prvo je *Analiza stanja i mogućnosti unapređenja kulturno*.

INTERVJUER D. J.: Znači stanje, predstavite stanje KUD-a.

OSOBA A: E to, rekli ste stanje.

INTERVJUER D. J: Stanje KUD-a u različitim aspektima i prijedlozi za neko unapređenje kako vi vidite u vašoj lokalnoj sredini, što bi trebalo promijeniti ili na razini države. Eto!

SUDIONIK 5: Evo izvolite, ko će prvi otvoriti.

INTERVJUER D. J.: Ne trebate se bojati. Slobodno možete, neće nigdje to izaći, znači bit će pokrivena imena, neće se vidjeti i možete slobodno po tome diskutirati, predstaviti, jer bez toga onda ne možemo ni znati što se zbiva. Mi smo, nas je pet u uredu i teško ovaj možemo nagađati, ovako će biti čvrsti dokazi da je stanje takvo kakvo je od strane KUD-ova određenih županija.

OSOBA B: Evo predsjedniče!

SUDIONIK 1: Evo da krenemo odmah ovako, ja vodim *Gradsku glazbu tu u Požegi* i htio sam ovaj o tim poslovima našeg *Saveza puhačkih orkestara na razini Slavonije i Baranje*, pa evo onda sam došao u priliku i tu pomoć malo osnivanje ove županijske Zajednice i tako. I ovako kad pogledam sav taj rad mogu reći da nekak imam dojam da nam sustav ne pomaže baš puno. Evo recimo konkretno ja tu vodim Glazbu od devedeset treće godine, od malih nogu sviram u njoj i 2012. uspijemo mi osvojiti prvo mjesto na državnom natjecanju i igrom slučaja lik o kom ovisimo, gradonačelnik, došao sam s njim u konflikt zato što sam osnivao Zajednicu. To se njemu nije sviđalo i za taj naš uspjeh na državnom natjecanju ni jedne kune, ništa, nula bodova, da je mogao zgazio bi nas još. Događa se u našem društvu da kad uspiješ nešto napraviti, da si nepoželjan, šta ti to filozofiraš, poželjan si ako ćeš bit neki poslušnik, ovaj onda si dobar, ako ćeš se uvlačit, a ako imaš svoje ja i želiš nešto napraviti, i ne daj Bože uspiješ nešto napraviti, imam dojam da nisi poželjan. Znači dogodi se da dođe taki pacijent, a narod ga izabere, a nažalost moramo reći da nam je narod jako zatucan sa ovakvom državom i ovakvim okruženjem prirodnim mi živimo tako loše i ne možemo svojoj djeci osigurati da tu rade nego moraju svoju sreću ići tražit ko je kuda po svijetu, jel to znači da smo mi toliko _____ od drugih naroda.

Pa tako i kad pogledam to djelovanje u kulturi, jednostavno od sustava ne možeš očekivati nešto, jel najčešće u toj, tim političkim garniturama koje se izmjenjuju svake godine, dvije dana, zatiču se neki likovi koji pojma nemaju o tome, oni su pali došli s neke druge planete nit oni to znaju cijeniti niti ovaj, evo recimo ja vodim taj orkestar, imam jednu izvanrednu ekipu, ja sam ponosan na tu moju djecu, ovaj mi odemo na nastup recimo sad smo imali nedavno smotru, sačuvaj Bože da se netko napije ili da bi, to su djeca koja idu u dvije škole, u gimnaziju, u glazbenu školu, zauzeti su od jutra do sutra, ne mogu se naspavat pošteno i ja sam ponosan na njih koliko ulažu truda i tako dalje, međutim to se ne prepoznaje.

A s druge strane evo supruga mi radi na poljoprivrednoj školi gdje, gdje je malo razina niža pa to je problem droga, pijanstva, loše ponašanje. A općenito nam je u društvu stanje tavo da sve nam je loše, školstvo, sudstvo, sve plivaju neki krivi ljudi. Sve gledam okolo, ja sam upoznao ljudi koji cijene, koji su autoriteti, međutim sve je nekako pobrkano, sve je nekako loše. Ja nisam zadovoljan s tim, daleko od toga da sam zadovoljan, trudim se, radim, ali imam često puta dojam da ostanem sam i pitam se zašto to sve skupa radim, ovaj sustavne podrške neke nemam.

Da usput kažem još što me jako smeta, ovaj novi *Zakon o udrugama* je izišao, nisam stigao o njemu još dobro razmisliti no međutim ovako kad pogledam u praksi meni je situacija takva da ja moram obavljati posao blagajnika, tajnika, popravljati krov od Glazbe da nam ne curi, prijavljivat se na natječaj *Ministarstva kulture* da dobijem neke novce da bih to mogao uopće napraviti, onda se gombat sa zidarima koji gledaju samo da normalno oni gledaju samo svoj interes i tako dalje i ovaj onda na koncu idem recimo radit računovodstvo, a onda nađem na onaj famozni obrazac JOPPD, katastrofa. Ja mogu reći, ja sam radio i u školi i tako, onaj tko je pravio taj obrazac taj je kupio ispit iz matematike, taj uopće ne zna razmišljat. Šta mene zanima kao korisnika one šifre unutra, šifra datuma, šifra ovoga, to ko da je netko napravio da nas zafrkava, stani čovječe to je toliko blesavo mora bit da mi svi to trpimo i meni je samo žao što nisam na skupštini *Sabora kulture* došao na ideju da to stavimo u zapisnik i da inzistiram da to ide gore, jel doživljavam ovaj tu upravu prihoda na državnoj razini kao neku kulu u koju ne možeš ući. Ja sam probao, najprije imao sam jedno vrijeme problem ne možeš nigdje nać' JOPPD obrazac na internetu da ga uzmeš da radiš, stani čovječe svi bi ga prodali.

Gdje se mi to nalazimo, u kakvoj smo mi to državi, jel mi to želimo riješit te troškove na najjednostavniji način ili želimo zafrkavati udruge. Udruga ova, računovodstvena udruga ona, da možeš se učlaniti to ti košta toliko i toliko i onda možeš dobiti obrazac. Ja sam iz principa sebi jednu stranicu iz obrasca b morao sam sam napraviti jer ga nisam našao na internetu. E poslije sam ga našao, netko se našao tko ga je stavio. To je katastrofa, u tim, u tom okruženju mi radimo i hoćemo da imamo više udruga, pa ko će radit te papire. Ja za to novaca nemam, moram radit sam, sreća moja pa sam zdrav, mogu vuć ko konj, a šta ovi koji ne mogu pa dić' će ruke od svega toga i nije nam baš lijepa budućnost za amaterizam. To je ono što me smeta iz prve ruke, ja sam pedeset deveto godište.

Ja se sjećam iz sustava iz Juge, da ne bi netko pomislio da ja žalim, ovaj za mene je Tito zločinac uvijek bio i osto i ne bih se nikad želio vratiti u Jugu, ali tamo je bilo da je blagajnik imao naknadu za svoj posao, dirigent i to je funkcioniralo. Jest da smo imali i više novaca i firme su radile i tako dalje, ali kako smo došli u vrijeme da mi o nečemu odlučujemo onda smo sve to uništili, nije to naše, šta nas briga za ovu firmu šta nas briga za onu. Sve razbucano i sad kad dođete u bilo koju trgovinu, unutra vam je osamdeset posto robe iz vana. Sad pričam s ljudima u Švicarskoj, u Austriji, kad uđeš u trgovinu, ne da nije iz druge države roba nego nije iz drugog kantona. Znači da uđeš u Požegi u trgovinu da je prava sreća tu bi trebala biti roba od naših ljudi, mlijeko od naših mljekara, ovaj naši proizvodi i tako dalje jer ovaj, to kod nas nema. Znači sve što kupujemo, kupujemo sa eurima, eura nema znači to su euri iz kredita. Znači tonemo sve dublje i tako dalje.

Ja HSK vidim kao način da dođemo na zelenu granu da barem malo popravimo situacije, osnovno.

Uložio sam truda da osnujem županijsku zajednicu jer sam bio svjestan toga da ćemo onda doći u situaciju da vrednujemo rad pojedinih KUD-ova i da barem one bolje možemo, da možemo reći, e ovaj je napravio tolko ovaj ovo, prije je bilo ono lov u mutnom, županija je imala tristo tisuća kuna za KUD-ove i to je bilo davano po nekom ključu pet tisuća svakome i doviđenja, ljudi su to pojeli i popili i nikom ništa. I sad konačno imamo, slučajno su došla dva profesora, jedan drži ovo, onaj drugi drži ono pa to ima neku glavu i rep, pa će to nešto ostati pa će ti ljudi naučiti, znači trebalo bi ići u tom smislu. Ja nikad nisam za jelo i piće ako nemamo novaca, uloži u obrazovanje, uloži u znanje. To je ono šta nas može izvuć, to je ono šta nam sad najviše fali i kako pomoć, a moramo razmišljat o sustavu ovaj da imamo

odozgo potporu, ako se nešto dogodi dobro, da to ako ovi barem naši ne razumiju šta smo mi napravili, da barem dobiju odozgo neki znak, vidim da to ne dostaje, eto zasad toliko, pa malo pustimo i drugima.

INTERVJUER D. J: Mislim da je _____ evo dobro načeo ovaj problem, sustav koji ustvari bilježimo, gdje god su entuzijasti veliki otišli il je zajednica stala s radom il je pojedino društvo, što nije dobro. Problem *Zakona o udrugama* čak nije toliko velik, ja bih bolje determinirao *Zakon o financijskom poslovanju neprofitnih organizacija*. Tu je taj problem i taj JOPPD obrazac, on nas je samo, *Zakon o udrugama* nas je, ono donio neke novosti, nisu toliko značajne likvidatora i tako, al on nas je primorao ustvari ti obrasci. Recimo, mi imamo susrete koji okupljaju sedamsto sudionika, mi smo velika organizacija i možemo platiti računovodstvo, a sad ta računovođa mora unijeti u taj JOPPD obrazac sedamsto adresa, prebivališta i OIB-ova za svaki festival jer zakonodavac je želio dobiti iznos sredstava koji se odvojio iz tog proračuna udruge za tog pojedinca, mislim što je, no to isto izgleda da ne moraju sportske udruge. No evo sad idemo dalje, ali bolje da vi pričate.

OSOBA C: Kažu mi kolege da moraju.

INTERVJUER D. J: Je li?

OSOBA D: Da, moraju navodno i oni!

OSOBA E: Moraju!

INTERVJUER D. J: Moraju i oni?

OSOBA E: Da!

INTERVJUER D. J: Evo malo smo, ja sam samo malo govorio da ovaj.

SUDIONIK 1: Evo izvolite dalje!

INTERVJUER D. J: Hvala _____ na.

SUDIONIK 1: Izvolite tko će se uključiti?

SUDIONIK 2: Evo, *Hrvatsko kulturno umjetničko društvo Slavonija* Jakšić, pa s gospodinom _____ se mogu u većini slučajeva ovaj složit, samo bih napomenuo da smo, stvarno smo ostali sami, bez gospodarstvenika, takva je situacija u cijeloj državi. Tako da smo ostali na nekakvoj lokalnoj razini financiranja lokalne razine. Svi se mi na neki način borimo s financijama i putovanjima i ovim novim zakonima, da budem iskren ovih godina dok i nije tako bilo nešto smo mogli ulovit u mutnom, pa smo autobus platili ono što smo zaradili na nekakvim manifestacijama našim na nekakvim smotrama folklora, no međutim mi danas taj novac jednostavno ne možemo plasirat u te određene, ta određena putovanja. Ovih godina su to bila putovanja nekakvih dvadesetak, dvadeset četiri putovanja s tim da smo funkcionirali i sa dječjom, dječjom skupinom.

No međutim postaje sve teže. Naši stari ljudi izumiru, ne znam zašto ne prenose to na nas mlađe koji želimo i koji želimo na neki način da ostane tu ta nošnja i kompletne nošnje je sve manje i manje i ne znam i materijala koji se može sašit ovo, ono i dosta imamo nekakvih primjedbi kad, kad ih sašijemo da to nije to ovo, ono. Znači nemamo nekad ni dovoljno informacija iz našega kraja u tom, u tom dijelu. A ovaj što se tiče ovakvih seminara, seminari su dobri za voditelje, samo ja znam da ljudi imaju svojih nekakvih aktivnosti koje rade preko vikenda i koji rade pa ovaj da se ne može dogovoriti, evo i današnji seminar, mislim da je prošli seminar bilo više sudionika.

SUDIONIK 5: Broj?

SUDIONIK 2: Broj je bio više jer su sad šesti mjesec je takav kakav je pa su i svadbe i zaruke i Sarajevo se sad uključilo. Ja sad ne znam koliko je u svemu tome bitno. Evo mi smo jedan dobar primjer sa gospodinom _____ smo se dogovorili, evo idemo sad devetnaestog na jedno putovanje u Bosnu i Hercegovinu, zajedno *KUD Rama* i *Hrvatsko kulturno umjetničko društvo Slavonija*, zajedničke nastupe, zajednički nastup imamo u Tomislavgradu, mi smo u Rasnom. Znači idemo na nekakva tri, tri dana nekakvog proputovanja kroz taj dio, ali evo zajednički, nekakvim snagama smo spojili da je jednostavno, ja mislim da možemo na neki način funkcionirati ta putovanja ako se spojimo zajedno. Ako imamo nekakve vaše, vaše planove, vaša putovanja, ako ljudi trebaju dva slavonska recimo, dobro u ovom slučaju je Rama i Slavonija svi idu zajedno ako trebaju da zajednički možemo podijeliti nekakve troškove na nekakva putovanja jer svi mi ako želimo zadržati mlade.

Mi imamo dosta mladih u KUD-u, ali mogu vam reći dva po dva, jedan po jedan, lagano mi napuštaju nekakve, nekakve te sekcije i ovaj to mi je jako žao. A zašto napuštaju, zato što mi više ne možemo moramo odbijati nekakva putovanja, mi jesmo sad prošli vikend smo bili u Petrinji i to smo uspjeli nekako izvuć i ovaj, ali mladi žele ta putovanja, ne zbog pijančevanja ne zbog te večere nego jednostavno žele se družit. A kad nemamo takvih putovanja onda ne možemo se mi svesti na pet putovanja, ja se barem, to je moje mišljenje. Do sad je kažem bilo dosta putovanja, al mislim da će ih biti sve manje i manje.

Mi se ne možemo, ja i _____ se nismo mogli čuti, nismo se mogli spojiti za seminar u Orahovcu, je li tako. Nismo se jednostavno mogli nać, to je žurba ovog vremena, to je naš posao i to sve, ali smo kontaktirali, pokušali smo, nismo uspjeli. Na neki način moramo zajednički biti, vi ste ovdje kao krovna organizacija da probamo nekako spojit to sve pa da vidimo da li možemo zajedno podijeliti te troškove jer naš proračun mogu reći, mogu reći otvoreno, petnaest tisuća kuna od lokalne, od lokalne je puno, a i malo. Gospodin _____ zna da nas načelnik jako puno prati, ide s nama na putovanja i ovo i ono da nemamo takvu nekakvu podršku od lokalne samouprave, da imamo problem kao što ga ima gospodin _____ ja mislim da mi danas ne bi uopće funkcionirali!

SUDIONIK 5: Ono je strašno bilo!

SUDIONIK 2: Da mi danas ne bi funkcionirali!

SUDIONIK 1: Sreća pa je to prošlost.

SUDIONIK 2: To je sreća (smijeh), to je sreća (smijeh). Da to je prošlost, ali kažem da sam se našao u takvoj situaciji gdje ne možemo dobiti niti tih petnaest tisuća kuna godišnje koje dobivamo, ja ne znam kako bih da nisam dobio kune kako bi mi funkcionirali jer gospodarstvenici koji, ja razmišljam o tom djelu ja sam im slao nekakve dopise, išao sam na onaj ajmo reć dječji dio jer ljudi gledaju ajmo djeca će ovo, ono pa sam išao gospodarstvenicima za dječje skupine da probamo nekako funkcionirati i odraslu skupinu. Nešto je upalilo, nešto nije, ali ako pošaljemo, ja ne znam zašto da li i vi imate taj problem ako pošaljemo dopis za stariju skupinu to nikog ne zanima, vi se tamo zabavljate, vi pijete, vi putujete, ovo, ono. Ne znam zašto se stvorio takav jedan odnos da niko ne kaže da mi ćemo očuvati tu nošnju, da ćemo očuvati taj običaj, da ćemo pokazati nešto dobro jer gospodarstvenici svi razmišljaju o tome da ćemo se ja i ____ sad u Hercegovini napit. Čemu to?

OSOBA F: Možda ne bi bilo loše da im u dopisima naznačite upravo ovo što ste sad rekli, ovaj glavnu vašu zadaću da čuvate te običaje i naše.

SUDIONIK 2: U svakom mom dopisu je da je naš zadatak očuvanje naših običaja naših djedova i baka i to oni znaju. Sad ćemo pokušati organizirati svatove u nošnjama na našoj smotri da vidimo hoće li gospodarstvenici prihvatiti nam taj.

INTERVJUER D. J: Ne znam nekako sa tim gospodarstvenicima, gdje god znam nekog gospodarstvenika iz osobnih druženja tu uspijevamo dobiti neka sredstva, gdje ga ne znam tu ne uspijevam. Tako to završe, ti natječaji (smijeh).

SUDIONIK 2: To jesu ta prijateljstva, to su ta prijateljstva, ali kažem gospodarstvenici su iscrpljeni na te jer mi znamo određeni broj i ne mogu ja čovjeka pet puta pitat za nešto, mogu ga jednom godišnje pitat, tog kojeg znam, a ne mogu znat njih sto pa da onda sto pa da onda u godinu pitam sto ljudi.

INTERVJUER D. J: A i nema ih.

SUDIONIK 2: Da i nema ih.

INTERVJUER D. J: Toliko i statistike govore da sve i većinom.

SUDIONIK 2: A što se tiče ovog novog zakona, mi radimo to jednostavno knjigovodstvo, mislim da se plaća nekakav knjigovođa ovo, ono to je stvarno za ovaj proračun mislim da je da smo pali u koš sa istima koji rade milijunske iznose koji rade da ne kažem i mi koji radimo sa proračunom od tridesetak tisuća kuna, mislim da se slažete u tome. Tako da taj zakon ja praktički ne bi ni komentirao, napravili smo ono što smo morali napraviti, nove statute, likvidatore, ovo, ono, tako da to ne bi na neki način komentirao. Financijski se mislim da je i tih petnaest tisuća kuna koje je, moći ćemo opravdat kroz ta putovanja jer samo, jedno putovanje u Petrinju je tri i po tisuće kuna tako da onda takva dva putovanja, tri mi smo gotovi sa našim izvještajem, financijskim izvještajem našeg proračuna.

OSOBA G: Šta vam je tri i pol tisuće kuna?

SUDIONIK 2: To je autobus do Petrinje recimo.

OSOBA G: Kak, kak nađete po toj cijeni autobus?

SUDIONIK 2: Dve tisuće osamsto plus PDV, *Zlatko internet* vozi ovdje.

OSOBA G: Zlatko vozi.

SUDIONIK 2: Nas Zlatko sve vozi već deset godina, ide sad idemo sad isto u taj dio u Hercegovinu, jednostavno samo tako možemo funkcionirati.

INTERVJUER D. J: Je li možete samo s putovanjima pravdati ta sredstva ili ne možete?

SUDIONIK 2: Ne, imamo i troškove koje .... mi imamo dobru, mi imamo jako dobar prostor, nama su vatrogasci ustupili stari vatrogasni dom, napravljen je novi dom, mi sad imamo u našem vlasništvu, nije u našem vlasništvu, ali mi smo u podnajmu, znači kompletno ne plaćamo najam, plaćamo samo troškove. Gospodin _____ je upoznat sa tim prostorom, znači kompletan je taj dio, mi ga dijelimo ustvari u podnajmu smo s *Maticom Slovačkom* Kukučin-Kuntarić i ovaj Jakša. Oni su došli poslije kod nas i ovaj to dijeljenje, prostori su dobri. Ja bih bio sretan da taj prostor radi sedam dana. Mi smo imali jedan sastanak, pa ovo su moja mišljenja koja su uvijek bila takva i za vas i za, da radi sedam dana sa svim skupinama i mladim skupinama i srednjim skupinama i ovih suvremenog plesa koji smo se prijavili sad za ovaj školski sat kad smo počeli snimati ovo, ono. To smo snimali te suvremene plesove, znači ajmo reći entuzijazam, mi radimo, niko od mojih nije financijski nagrađen, znači ni tajnik, ni dopredsjednik, ni predsjednik, niko nema, mi samo moramo kroz putne naloge riješit ono što se mora po ovom zakonu, jel tako to dobro znate da to ne spominjem.

Ali kažem bojim se, bojim se da to sve jednostavno ovaj ćemo svesti na nekakvih pet, šest, sedam putovanja i to bližih putovanja i da onda mladi više neće imati interes što je najžalosnije u svemu tom i kad ovi stariji ne budu, kad ih koljena budu bolila, kad ne budu mogli plesat onda ćemo vidjeti šta će se radit, doduše evo sad je osnovana i nova skupina od dvadeset pet djece, od pet do deset godina. Matea radi, ona je ovdje mlada djevojka od dvadeset godina koja će to radit, radi s njima i gospodin Slavko _____ s njima i to mi je sinoć bilo na probi, ostao sam iznenađen njih dvadeset pet djece skaču, vruče u domu, nemamo klime, al nema veze oni su znojni i rade i to je jedan ajmo reći ono što, što ja volim, ali opet se problem proteže na te muške jer dvadeset dve cure i tri muška, to su ti i u toj starijoj skupini mi imamo gospodina Ć. i gospodina B. i to je sve od muških. Šta ćemo napravit kad to tri Ć. i B. , ovo sve drugo su cure, žene i tu muški, kako muške jel' imate nekakav, nekakvu viziju, recept (smijeh) da privučemo muške?

OSOBA H: _____? (ime sudionika)

SUDIONIK 3: Znaš kako sam ja, dvije i sedme kad sam se vratio ovdje, isto je bilo ono, bilo je ne znam jedan ili dva muška ne znam je li uopće bilo, ovoga, i sad kad sam bio tamo u selu u organizaciji jednog turnira nogometnog, pa smo išli po turnirima i onda gdje god dođeš nađeš te jel, tamo su svi dečki, i onda za šank s njima i tak smo ih privlačili (smijeh).

INTERVJUER D. J.: Na osobnom nivou.

SUDIONIK 3: Tak smo ih dobili, kužiš. Slijedeće godine imali smo njih sedam, osam, mislim jedan od načina. Mala šala, ali.

INTERVJUER D. J.: Poslije moraju na sve to.

SUDIONIK 2: Kako klik u glavi muškima promijeniti da nisu samo za svirače, da nisu samo za svirce, nego da su i za ples?

INTERVJUER D. J.: Ja mislim da je to neki stav o amaterizmu, ako amaterizam bude imao jedan bolji standard bolji, ako se o njemu bude bolje promišljalo, ako bude zastupljeniji u nekom društvenom životu kao što je nogomet, što neće nikad biti na toj razini, onda će i muškarci doći. Mislim da je to posljedica nekakvog stava prema amaterizmu, ne znam.

SUDIONIK 2: Još jedna stvar što problem je barem kod nas mi smo dosad nismo kupovali nikom nošnju, znači svatko tko dođe u KUD, nemamo mi ta sredstva da kupimo nošnju, mora si pribaviti i opremu. Sad ste spomenuli nogomet ovo, ono, oni znači kad dođu tamo dođu s torbicom, dobiju kopačke, dobiju dres, dobiju ručnike. Mi to nemamo ništa. Mi im možemo dati cipele koje radimo u ____.

OSOBA I: Djeca to ostave i neko drugi to bere.

SUDIONIK 2: Da.

INTERVJUER D. J.: Folklora nema, oni misle da folklora ima bez nošnje. Mislim da.

SUDIONIK 2: Nema ga bez, jednostavno mi nemamo ta sredstva.

INTERVJUER D. J.: Nemate ni jedan svoj set?

SUDIONIK 2: Ne, ne.

INTERVJUER D. J.: Svoje?

SUDIONIK 2: Sve su domaće stare nošnje i ima ih preko sto godina i sad koji dolaze, sad mi je baš došla nova djevojčica od dvije tisuće je počela i tako je razvijena i takvi ima talenat za ples da može plesat sa seniorima, vjerujte nakon četiri probe četiri, pet proba ona je ušla u kolo bez ikakvih problema i voditeljica je, i morala si je sama nošnju nabaviti. Ja pokušavam na neki način, čarape ćemo ovako, cipele ćemo, ali nošnju kompletnu jednostavno.

INTERVJUER D. J.: Recimo samo informacija radi, ja sam sada član kulturnog vijeća *Ministarstva kulture* za kulturno umjetnički amaterizam, ja sam jedan od onih ukupno pet članova i znam da jako se sada dobro razmatra ustvari taj otkup stare nošnje, tako možete prijaviti *Ministarstvu kulture*.

SUDIONIK 2: Dobro.

INTERVJUER D. J.: Znači na onaj natječaj koji sam tamo maloprije spomenuo od prvog srpnja, mislim da se do prvog rujna zatvara, baš za otkup te stare nošnje za potrebe KUD-a i možete znači ne treba izrađivati novu jer K. B. , posebno članica vijeća vrlo lijepo ima pozitivno mišljenje kade se ustvari kupuju te nošnje, otkupljuju od onih seljaka onih starijih. Tako to možete prijaviti također znači na natječaj, ne samo na gostovanja, ne samo nekakvi susret, seminar već i to potreba otkupa, onda date, ali morate lijepo precizirati koliko, od koga i onda po nekim pristojnim cijenama, naravno nećete puno dobiti, ali ima slučajeva, otiđite vidjeti recimo, rezultate odobrenih sredstava znači po tom pitanju, imate znači financiranje, odobrena sredstva u dvije i petnaestoj godini kulturno umjetnički amaterizam i tamo ćete vidjeti, otkup nošnje ili nabava novih instrumenata, M. zna vi svi ste dobili.

SUDIONIK 1: Svake godine dobivamo srećom eto *Ministarstvo* nam eto.

OSOBA J: Ima onda i dobrih stvari.

SUDIONIK 1: Ima dobrih stvari. Znate šta, sreća naša pa smo mi uspjeli dići malo razinu svirke i nagrade osvajati.

INTERVJUER D. J.: E, to je istina.

SUDIONIK 2: Daj mi recite kakvo je pravdanje kod otkupa nošnje od starih ljudi, kakvu imate odgovornost.

INTERVJUER D. J.: Imate, imate obrazac na Ministarstvu.

SUDIONIK 5: Kupoprodajni ugovor.

INTERVJUER D. J.: Kupoprodajni ugovor na stranici.

SUDIONIK 2: Sad je ovo, ono ne znam više.

INTERVJUER D. J.: Vrlo jednostavno, imate ugovor o otkupu na web stranici *Ministarstva kulture*, ne trebate ga tražiti, tamo pogledate i imate, koristite šprancu, vi ste isplatili ona sredstva to jest date potvrdu da ste isplatili na taj žiro račun i vi ste s tim opravdali.

SUDIONIK 2: Može eto.

INTERVJUER D. J: tako pokušajte. Ja vam ne znam ja sam jedan od članova kažem.

SUDIONIK 2: Ne, ne pokušat ću dobit sredstva i vidim da je to najveći problem privlačenja mladih u današnje vrijeme, ako nemate opremu. Tako da ja imam dvadesetak nošnji, e sad onda i mogu ti dat po veličini ovo, ono, mislim da bi privukli onda tu muške.

INTERVJUER D. J: U svom mjestu.

SUDIONIK 2: Tako je.

INTERVJUER D. J: Nađite te starije ljude koji imaju još, s njima se to napravi, pokušajte nešto ovaj kažem nisu to neka velika sredstva, ali nekih petnaest, dvadeset, dvadesetak tisuća kuna svake godine evo.

SUDIONIK 2: O, pa to bi bilo super.

INTERVJUER D. J: M. ostvaruje. Kažem ne možemo svi, ali ako je to problem pokušajte napraviti recimo neki projekt znači da ćete u narednih četiri godine pokušat zatvorit to.

SUDIONIK 2: Da, da moramo kroz projekte.

INTERVJUER D. J: Kroz projekte tako da vam onda, imate i one trogodišnje programe *Ministarstva kulture* gdje se znači ne trebate, znači možete to prijaviti kao trogodišnji program ne samo jednogodišnji nego se onda ostvari u tri godine projekt.

SUDIONIK 5: Evo gospodin _____.

SUDIONIK 4: Ja sam se, ja sam se samo htio nadovezati na nošnje na gospodina da malo nadopunim. Naše slavonske nošnje, prvo da kažemo kakve su, one su sve stare i nema danas nikoga tko će takvu nošnju otkati. Lako je svima u istočnoj Slavoniji, svaku može šemu i danas napraviti, svaki vez može i danas napraviti, ali tkanje koje imaju ovdje u Slavoniji, tih tkanja nema više i to je vrlo, vrlo veliki problem, vi ne možete nabaviti nošnju, nema nošnje takve, ima platna običnoga gdje se nešto doda, to nije to. Jedno tkanje za mušku nošnju, jednu svilenu maramu pa takve svile ja ne znam gdje. Vi meni recite gdje se može nabaviti, ja sam iz Australije donosio, ona kaže iz muzeja da to nije to, nema takve to su jordanske, pa nije to bila jordan svila. To je bila neka druga svila, ja se isto ne razumijem, ja sam da kažem ja sam stariji, ali sam premlad da bih znao to, ja se sjećam samo u podsvijesti kao dijete kad sam vidio kako su nosili i šta su nosili te ovaj stare žene dok su još bile obučene. Onda kad se to presvuklo to je bio jedan sasvim drugi, ovaj pomalo se nosilo najprije kupovno, pa onda, što se tiče nošnji to izgleda tako, ajde opanke i obuću to ćete vi danas nabaviti.

SUDIONIK 2: Naravno.

SUDIONIK 4: To nije problem. Što se tiče financija, kod nas tu, mi u Brestovcu, tu je *KUD Berda*, mi nemamo ni privrede nemamo ni ništa, nas općina izdržava. To je sve i ostalo ništa, koliko nam ona da, toliko mi možemo napredovati. Što se tiče mladeži, svi oni hoće na hulahop i na te moderne plesove, a na ovaj ples neće, vrlo ih je malo i to idu ja moram biti malo čak i bezobrazan jer poslije toga se svi vole napit, jer mladi danas jako puno piju pa onda mislim neću reći da je to zbog toga. Nitko isto tako nošnje nema, imam ja jer sam se ja pobrinuo, odnosno moja supruga, da kupimo pa mi posuđujemo tu istu nošnju i za koga daš im dvije, a oni nemaju nošnje. Dođite, tko god dođe.

INTERVJUER D. J: Imate koliko nošnji?

SUDIONIK 4: Tri, četiri nošnje imamo.

INTERVJUER D. J: Tri, četiri.

SUDIONIK 4: Pa šta je to ništa, tri, četiri nošnje, trebao bi KUD imati dvadeset nošnji.

SUDIONIK 2: Je, mora biti u kompletu.

INTERVJUER D. J: Znači, to je deset parova.

SUDIONIK 4: Pitam vas ja, evo samo prebrojte ovdje na Požeškom kraju koliko ima KUD-ova, gdje ćete vi više nabaviti to je sve rasprodano, što je staro to je rasprodano i uništeno. Ljudi su to određeno vrijeme uništili tu nošnju, kakva je, tko zna kakva je stara nošnja neka kaže, eto. Ja sam iz.

SUDIONIK 2: Od samog stajanja ona dobije, ona se razrijedi.

SUDIONIK 4: Uništene su od stajanja.

SUDIONIK 2: Jer je to od stajanja, pogotovo ako se to ne složi onda.

SUDIONIK 4: Onda se svila isiječe, ne možete je više, pa ja sam popravljao jednu, šivali smo je, šivali samo da se ne raspadne, ne smete je uhvatiti. Ako dođete sad u ljeti na smotru bilo gdje na kakav nastup, znoj tu maramu uništi, evo starih folkloraša, nek kaže D. i svi ovi.

SUDIONIK 3: Samo mladi sad ne mare dovoljno ni za takvu maramu svilenku, zašto, ne znam da li se vi _____ sjećate ovaj da su žene stavljale dio nekakvog rupca pod tu da bi kupila taj znoj da ta svila ne strada. Mi i danas to radimo.

SUDIONIK 4: Ja se ne sjećam, oprostite ne sjećam se toga.

SUDIONIK 3: Da.

SUDIONIK 4: Ne znam kako je to izgledalo, ali sigurno se nešto radilo.

SUDIONIK 3: To se nije vidjelo, ali je došla oko vrata gdje se najviše znoja slijeva jel i ovaj tako je sačuvana, inače tu gdje dođe znoj tu pobijeli tu samo.

SUDIONIK 4: Skute su vam prljave, zaprljaju se od nošenja, ne može uopće, moja supruga je to, sad je slomila ruku, pa ne može puno, puno, puno posla ima da se jedne skute operu i da se jedne skute ovaj ponovno vrate, čiste u svoj oblik, samo one, ne smijete ih više razrifat, ne smijete, morate ih sve složiti kako je bilo, jer ako ih jednom razdvojite ja ne znam tko ih više može spojiti. Ja se sad pitam kako su to ljudi uopće spajali, kako su to radili.

INTERVJUER D. J: A prostori, kako radite, imate.

SUDIONIK 4: Mi imamo u školi, staroj školi, dom od škole smo dobili prostore i imamo gdje biti. Nisu to naši prostori, to su školski prostori. Imamo problem sa odraslima, tu se mladi ne uključuju, onda smo mislili kako, a i svirci, muzikaši kad ih jednom naučiš, kad dođu oni malo odrastu onda oni misle da su veliki svirci pa počnu tražiti nekakav posao i ne znam ja ovaj ode ovamo onaj ode onamo, onaj ide, to se pomalo raspada. A onda smo tajnik i ja tak razmišljali, on kaže ajmo u školu i jedne godine odemo u školu i tako objavimo po razredima, u principu to je propalo. Onda smo prošle godine moram reći u Brestovcu jedna vaša Pleterničanka je udana za B., ona je bila u folkloru kod vas ovaj pa je ona ovu predškolsku djecu i prilično dobro.

SUDIONIK 2: A K. ?

SUDIONIK 4: A ne znam kak se ona djevojački zove, kak je ona to dobro, dosta je to dobro odradila, meni se to svidjelo i ja kažem ajmo mi nju pitat nek ona u školi. Međutim došla je jedna profesorica ovaj, učiteljica, kako gdje već nastavnica iz Cernika, ona je i u *KUD-u* u *Cerniku* i ona je zajedno s njom prihvatila tu djecu. Nama se javilo šezdesetero djece, ali dok su učitelji unutra, nitko neće u stariju grupu, osmi razred koji je sad trebao doći u stariju grupu, među nas stare, oni su izjavili neće, oni su se navikli na te učitelje, pristup jedan sasvim drugi i ovaj ne znam kako će to sad završiti kad dođe osmi razred kad oni trebaju nama, mislim da će se to sve rasuti i to je jedan bitni problem.

INTERVJUER D. J: Čekajte, znači oni su se navikli na svoje učitelje u školi.

SUDIONIK 4: Pretpostavljam da jest, ona radi i organizira sve, znači evo sad će nastupati sutra.

INTERVJUER D. J: Dobro.

SUDIONIK 4: U Požegi sa dječjim folklorom. Imam osjećaj da djeca u njih vjeruju, u tog voditelja, ne u drugog i navikli su na njih. Sad kad treba promijeniti osobu koja će vodit to, to je sasvim nešto drugo i tamo ih roditelji dovoze, više nisam siguran da će ih dovoziti kod nas. Ja govorim problem koji ja pretpostavljam da će se dogoditi.

SUDIONIK 1: Ja ću vam reći kak' ćete nastaviti dalje.

INTERVJUER D. J: Unutar škole udrugu, jesam li vas dobro razumio?

OSOBA K: Ne udrugu unutar, ne znam nisam pametan.

INTERVJUER D. J: Sekcija škole, to je sekcija škole.

OSOBA L: Vjerojatno izvannastavna aktivnost.

INTERVJUER D. J: A, izvannastavna aktivnost, aha, nema suradnju s vama, s vašim KUD-om?

SUDIONIK 4: Dođe financijski problem, sad moramo platiti voditelja jednoga, drugog, trećeg i ako hoćemo imati tamburaše moramo i platit četvrtoga. Kako ih opravdati, pitam ja vas, ajde koji znaju.

SUDIONIK 5: Ajde ja ću vam reći.

SUDIONIK 4: Pišemo putne naloge, koje izdajemo, nisam još ni jedan predao, šta ću sutra ja doživjet, kakvu ću ja kaznu platit to nemam pojma.

SUDIONIK 5: Evo ja ću vam reći stanje u *KUD Šijaci*, Biškupci, kao tajnik društva, a počet ću onda ajde onda recimo od mladih. Mi smo istu stvar napravili sa školom, zapravo nikakve suradnje sa školom nismo imali, ali izašli su nam u susret pa su ovaj pročitali, po razredima, bilo je skepticizma u ovaj i u samom društvu, no međutim evo sad nakon, nije to dugo, ali nakon šest mjeseci, mi isto nastupamo sutra na ___, to su djeca.

SUDIONIK 2: Nema veze.

SUDIONIK 5: I nema to veze, dakle njih je trideset i četvero nastupilo plus tamburaši sutra u Požegi, znači oko četrdesetero djece.

SUDIONIK 4: Samo da nadopunim, recimo sad tu veću skupinu koja može doći mi nemamo, mi ih ne možemo, sve je to deset djevojaka, četrnaest.

SUDIONIK 5: Sve ću vam reći svojim iskustvom, dakle formirali smo tu mlađu folklornu skupinu. Imamo sad mlade tamburaše iz škole, ovaj s njima smo se dogovorili i oni su upravo sutra. Ovo sam htio reći dakle mi imamo rad u KUD-u, ne u školi, nama škola apsolutno ništa ne pomaže, *Osnovna škola Velika* odnosno područna škola, niti imaju nastavnici, profesori, koji bi bili orijentirani na taj kulturni dio niti imaju bilo kakvu želju.

Mi smo evo zahvaljujući ovom seminaru danas, a i onom prošlom mi smo ovaj recimo uvodno da kažem osposobili tri djevojke, tri djevojke koje rade s tim mladima. Mi imamo voditeljicu znate gospođu T. , jel koja je već da kažem na zalazu nakon pedeset, šezdeset

godina rada u KUD-u, bolesti i tako dalje, čini svoje jel, ali kažem te mlade djevojke, žene vode, vode tu djecu i sve se događa u KUD-u i da vam kažem što se financijskog dijela tiče, nikakvih financijskih obaveza ni prema jednom voditelju. Dokle će to ići, dokle će to ići, dokle će to ići ja ne znam, ja ne znam, ali ovaj jel' da toga nema ovaj ne bi mogli funkcionirati s obzirom na raspoloživa sredstva, materijalne uvjete i tako dalje. Ovaj, dakle može se iako u mom KUD-u nisu vjerovali da će se to napraviti, ali evo došli smo sad.

Što se tiče ovog drugog dijela imam isto vrlo pozitivan efekt, mi sad imamo deset djevojčica šesti, sedmi, osmi razred koji nastupaju sa starijima i dosta još plus mladih. Činjenica je, činjenica je i to je problem u svim KUD-ovima da kad se dođe završetak srednje škole fakulteti, odlasci, posao, to je problem, to je problem jer onda dolazi do osipanja. Dakle ovo je jedini način da se formiraju te mlađe sekcije, grupe, skupine ili kako ih već nazivamo i da iz njih crpimo i popunjavamo, evo tih deset djevojčica je došlo koje će sutra nastupati jer su još u nekakvom osnovnoškolskom uzrastu, ali oni isto nastupaju s nama redovnima. To kažem vam bez podrške škole, inače kažem ne bi mogli uopće funkcionirati jer je podrška naša podrška lokalne zajednice Općine Velika je velika, međutim svake godine se smanjuje. Mi smo čak svojevremeno prije pet, šest godina imali i do pedesetak tisuća kuna, KUD kao KUD jel, a danas smo se sveli na sedam dakle drastično se to smanjuje, podrška ovo što ste i sami rekli gospodarstva je ovaj izostala sasvim jer ko će nekakav *KUD* u *Biškupcima* financirati odnosno pojavit se i to.

Što se tiče, mi, gledajte, šta je nama sad osnovna nekakva, prioritet bi trebalo i zadaća ovo što ste već rekli oko projekata, što je gospodin tajnik rekao, koristite sve mogućnosti ko ima te mogućnosti da se javi na projekt da to kvalitetno obradi da se pojavi u u u svim ne samo na HSK-a, ne samo na *Ministarstvu kulture*. Imate ovaj druge gospodarstvenike, banke koje to prate, sve se to da vam kažem na kraju svede da li imate nekoga negdje ili nemate pogotovo što se tiče gospodarstva, ali ovdje u ovim projektima u ovom našem dijelu i što se tiče ovih nastupa, i što se tiče gostovanja, a pogotovo što se tiče ovaj glazbala i pogotovo što se tiče nošnji. Mislim da se tu, uvijek će se dobiti podrška jer ja pratim posljednjih četiri, pet godina i i vidim te spiskove, vrlo često sam na njima i gledam tko je šta tražio, tko je šta dobio i tu vrlo korisne informacije možete da vam ne kažem dobiti i pokupiti, na vrijeme se javiti, obraditi, svi obrasci su tamo. Malo dobre volje, ono malo truda i sigurno će ići. Mi smo evo imamo pozitivno iskustvo isto kao i M. , tražili smo za tradicijska glazbala, dobili smo.

INTERVJUER D. J: Od *Ministarstva kulture*.

OSOBA M: Od *Ministarstva kulture*, znači nije problem. Ovi novi, ove nove stvari po *Zakonu o udrugama* mislim da je to manji problem, veći je problem ovo knjigovodstvo i to. No međutim mi smo svi svedeni na ovo jednostavno knjigovodstvo i mislim da tu nije nekakav specijalni problem, da se to čak isfinancirati i sa vrlo malo sredstava preko FINE ili preko nekakve.

INTERVJUER D. J: Koliko košta to preko FINE? To sam čuo isto.

SUDIONIK 5: A to je tristo, četiristo kuna mjesečno.

OSOBA N: Tristo, četiristo kuna mjesečno!

SUDIONIK 5: Dobro, ja znam.

INTERVJUER D. J: Jednostavno računovodstvo preko FINE.

SUDIONIK 5: Ja znam da je to problem.

INTERVJUER D. J: To je vođenje knjigovodstva.

SUDIONIK 5: Vođenje knjigovodstva preko.

INTERVJUER D. J: Preko FINE.

SUDIONIK 5: Da.

INTERVJUER D. J: To je u slučaju recimo kada vi imate postojeću udrugu koja ono nije došla do onih dvjesto trideset tisuća kuna, prije je bilo osamdesetak tisuća kuna sad dvjesto trideset tisuća kuna onih prihoda iz znači baš pravih prihoda za udrugu, ali sad je posljedica novog zakona je da sve novoosnovane udruge moraju voditi dvostruko knjigovodstvo prve tri godine i dokazivati da ne ulaze u tih dvjesto trideset i onda tek prelaze u jednostavno što je opterećenje još jedno.

SUDIONIK 4: Nakon nekog vremena morat će svi vodit dvojno.

SUDIONIK 5: To je za nas veliki problem za sve udruge jer ja nisam samo ovaj u dijelu kulture i šire sam pa, a i vezan sam poslom koji obavljam profesionalno uz funkcioniranje udruga i tako dalje, ali kažem moramo se tu snalaziti na razno razne načine, ovo je jedini način kao što je rekao gospodin P. povezivanje između društava na na na lokalnom nivou, zajednički nastupi, zajednička gostovanja. Tu ćemo prepoloviti, evo kad smo išli na državnu smotru, odnosno na na pjevačke skupine, mi i Bektež smo zajednički putovali i prepolovili troškove i to je jedan dobar način i te suradnje i te suradnje međusobne, a inače jer ovo izvan naše županije otići već je problem, već je problem, tu su troškovi svima srezani ono maksimalno, a mi smo uglavnom oslonjeni na lokalnu zajednicu jel.

Što se tiče opet dalje što se tiče mojeg KUD-a mi imamo riješen riješene prostorije zajedno sa nogometnim klubom, tako da nema nekakvih problema što se tiče ovaj i uvježbavanja, i korištenja prostora i tako dalje, to smo riješili. Imamo podršku općine.

Što se tiče nošnji skupili smo da kažem, na vrijeme dvadesetak nošnji muških i ženskih, ovaj i mislim da nam je to za sad solidno. Zanavljanje nošnji je izuzetno teško, mi imamo dosta još uvijek da kažem starijih žena koje se neke stvari sjećaju, znaju i tako dalje, problem je prenošenja na mlađe, kod nas je bitno češljanje i opremanje je li ovaj djevojaka, a to nam je ključno ovaj i ta nošnja da izgleda izvorno jer smo izvorno kulturno društvo. Ali kažem nastojimo dobiti te mlade, jer jedino su mladi naša budućnost, nemamo ovo što gospodin _____ kaže, još mi stariji, kad mi odemo ne znam ovaj ako to na vrijeme ne ne ne prenesemo na mlađe ljude al.

SUDIONIK 4: Bez njih će se društvo raspast.

SUDIONIK 5: E to je ono, e to je ono zašto treba na vrijeme.

OSOBA O: Nitko neće.

SUDIONIK 6: Zašto, mislim da je ključ posla, ako ste vi završili.

SUDIONIK 5: Da, da, jesam!

SUDIONIK 6: Mislim da je osnovni problem odnosno naš smjer rada, odnosno i Vaš je li u Saboru i prema ministarstvima, znači da se što više sredstava uloži na edukaciju, znači ovako voditelja plesa, pjesme, instrumenata, jel gledajte mi smo na Požeštini imali, mi u Pleternici imamo B. , u Jakšiću je teta A. od voditelja, ima na Požeštini možda još dvoje troje voditelja koji su, znači na prostoru od nekakvih sedamdeset tisuća, pedeset i nešto tisuća stanovnika mi imamo pet voditelja i to ono voditelji koji su prosjek godina pedeset i više.

SUDIONIK 2: Više je dosta.

SUDIONIK 6: Pedeset i više i onda se susrećemo i s ovim problemima što je gospodin rekao, znači djeca više vole rad s mladima jel kad dođe netko mlađi lakše se prilagodi radu s djecom jel. Drugo ta djeca kad ulaze u skupinu odraslih pa ih je strah i ono boje se i tako možda i tu postoji problem, jel.

Evo na našem iskustvu mi smo imali voditeljicu koja je bila zadnjih pet, šest godina kod nas odnosno ona je sad otišla u dvanaestom mjesecu prošle godine, sad je krenula jedna cura koja je u biti naša plesačica, od malih nogu je krenula na folklor jel', ona je sad cura od dvadeset četiri, dvadeset pet godina, završila je faks, vratila se i ona sad radi kao voditelj. Isto je prošla par seminara ovoga puno je, odmah se promijeni nekakva, kak bi reko struja, malo odmah to bude veselije, atmosfera bolja, odmah se jedan broj onih plesača koje smo imali ne znam prije par godina kroz osnovnu i srednju školu, oni su se sad ponovno vratili kad su čuli da je došlo do promjene i tako, nebitno, ne zbog one voditeljice jednostavno trebala je nova energija jel da se unese, malo su krenuli.

Znači mislim da je najbitnije, ovi svi problemi koje mi imamo financiranje, zakoni, ovo, ono, po zakonu moramo funkcionirati kako nam se propiše gore tako je. Koliko sredstva imamo, nažalost malo, ne smijem ni pričat o tome. Ovoga to je naše, mi u Pleternici imamo relativno dobar odnos imamo super suradnju s gradskom upravom, prate nas koliko god je to moguće mada je i to malo, ali recimo ne znam u smislu vođenja knjiga vodi nam jedna žena koja radi u sklopu poduzetnika odnosno komunalca u gradu.

INTERVJUER D. J: Oni financiraju to, oni vode.

SUDIONIK 6: Ona je zaposlena tamo, ona vodi i nama knjige.

INTERVJUER D. J: I onda vi ne plaćate to.

SUDIONIK 6: Ne, ne.

INTERVJUER D. J: E to je super.

SUDIONIK 6: To grad rješava.

INTERVJUER D. J: To su rješenja dobra, recimo u Istarskoj županija, Istarska županija svim KUD-ovima organizira jedan računovodstveni servis, oni su tako sigurni da će udruge biti u skladu sa zakonom i da neće to biti dodatan trošak. To je dobar put.

SUDIONIK 2: Ja sam pitao načelnika, ali nisam uspio dobiti, bez obzira koliko.

INTERVJUER D. J: To su dobra rješenja, malo ih treba istaknuti.

SUDIONIK 2: Taj dio sam čuo od njih da se financira Pleternica mislim to je kod vas rekla gradonačelnica gđa. J. i ja sam pitao načelnika odmah to, nema šanse.

SUDIONIK 6: Mi nastojimo da nam rade te žene koje rade tamo po gradu, *Komunalac poduzetnički* i tako, da nemamo troškova tih jel, nema veze što je to sto pedeset kuna mjesečno jednostavno knjigovodstvo koje moraš platiti ili ili dvjesto, tristo zavisi koliko tko uzima ovoga, ali je opet trošak na godišnjoj razini to je značajan iznos tak da mi to imamo relativno dobro riješeno, ne znam dolje u Poduzetničkom sad ima tih cura i mladih dosta koji su, rade na projektima tak da mi imamo i dosta projekata od raznoraznih udruga kako bih rekao pojedinačno ili zajednički radimo dvije, tri udruge na nekom jel'.

Šta je bio problem recimo kod nas? Mi smo imali nekakvu u statutu, imali smo da imamo dječju sekciju po statutu, ali nešto nije bilo dobro napravljeno ne znam tak je ona nama objasnila i nama je par projekata palo zbog toga što nismo imali naglašeno ono rad s djecom, rad s djecom, rad s djecom. Sad smo mi to ispravili, ali to je doslovno u projektima, kad napišeš u projektima za odrasle teško će proći, za djecu će proći u puno većem postotku. To je taj dio.

Htio bih se još samo recimo koji je još problem kod nas nošnja, naša paurska nošnja je jedinstvena, mi naša krila ne možemo napraviti od industrijskog platna, naše platno mora biti otkano na stanu, znači otkano na stanu, nema industrije koja će to napraviti. To radi sad jako malo ljudi i i i to je skupo, to je zahtjevan posao i to je skup posao. Ja znam ima jedna žena u Grabarju koja radi, ima njih još par tu, nešto malo na graničarskoj strani ima ljudi koji se bave, samo što je to isto različito, Paurija i onaj dio graničarski već ova sela Zagrađe i to, to je već razlika u izradi platna i u krilima i u plećku i u svemu je razlika.

SUDIONIK 2: Od sela do sela je razlika.

SUDIONIK 6: Ja sam čak lani ili preklani, mi smo radili jedan projekt od znači samog tkanja znači od onog pređe od početka do izrade. Nije nam prošao projekt. Mislim da ove godine sad cure ponovno rade pa će ga ponovno kandidirati negdje, jer htjeli bi dobit. Mi smo to planirali ovdje kupit jedan stan u jednoj od ovih prostorija i imat ne znam kroz par mjeseci isto nekakve edukacije gdje će doći žene koje znaju to raditi i da tkaju i da možda kroz nekakav period da to budu tipa radionice gdje će se konstantno radit takve stvari jer mi našu nošnju ne možemo na drugi način obnoviti samo tako znači.

A što se tiče kupovine naročito kod nas u Požeštini je sad problem jer je nema, mi sad, to je možda bilo unazad, do rata možda je to bilo puno po ormarima i stari ljudi su to imali, sad u zadnjih ja mislim desetak godina to se sad sve svelo na vrlo malo i sad ko to ima čuva neće, neće. Pleternica, mi imamo svoj fundus nošnji, imamo nošnji još iz sedamdesetih godina od kad smo se osnovali jel', mi smo stalno kupovali nošnju i tak da mi sad imamo i svoje nošnje, imamo i Posavinu, imamo i graničarsku nošnju, imamo čak i srpsku nošnju jedan dio tako da mi imamo tu, ali te nošnje, em su stare i one propadaju od nošenja.

INTERVJUER D. J: Gdje ih čuvate, kako čuvate ih tu?

SUDIONIK 6: Tu, prostorija, imamo garderobu samo za to.

INTERVJUER D. J: Super.

SUDIONIK 6: Ima jedna žena koja to vodi i održava.

INTERVJUER D. J: Bitno je isto i čuvanje.

SUDIONIK 6: Znači pogotovo ovaj naš dio Požeščine bi trebao uz što sam rekao edukaciju mladih znači da dobijemo više voditelja krećući od mladih koji će ovak na seminaru naučit pa da rade s djecom i onda polako da prelaze i u odrasle skupine gdje dobivamo veći broj voditelja koji će moći raditi sa skupinama. Mislim da će se onda i više mladih, onda će otpast neko, doć će tamo, idu dvije curice, pa dečko ona mu se sviđa pa će doći i on za njom. Ja sam se našalio da sam na nogometu našao i tako, ali jedni s drugima to je jednostavno tako se privlači, kaže netko ona ide na karate, joj pa super idem i ja. Tak je to u školi, tak djeca razmišljaju i na taj način, a ti moraš ponudit nešto zanimljivo, kreativno, dobro da bi oni tu došli da bi oni nešto napravili, s čim ćemo mi njih privuć, stani i kreni, ne tako, prvi glas, drugi glas, razumiješ. Ne možemo mi njih s tim privuć, mi njih možemo privuć s nekakvim fešticama, odvest ih negdje na ekskurziju, odvest ih na nastup i tako. To će djeci goditi, razumijete.

SUDIONIK 1: Moram se malo ubaciti.

SUDIONIK 6: Ajde!

SUDIONIK 1: Da se nadovežem na gospodina _____, rekli ste imate te dvije učiteljice koje rade i onda je problem poslije prebaciti jel.

OSOBA P: Oni nisu htjeli doći u nas, prvo smo išli bez da jedna od naših članica vodi to, nisu se prijavili. Sad kad su se učiteljice prijavile, sad su se i djeca prijavila.

SUDIONIK 1: Htio sam vam reći slijedeću stvar, djeca vam funkcioniraju na principu, ono što uče, mora biti teško i oni će vam dolaziti zato što ih zajebavate, ako im je jednostavno neće dolaziti.

OSOBA P: OK.

SUDIONIK 1: On kad dođe i kad vidi da nema šta naučiti okrene se i ode, ali ako vidi da tu ima šta puno za naučiti, to će ga i privlačiti. Mladi tak funkcioniraju, ne moraju to biti feštice, mogu biti putovanja ovaj sve je to vezano s alkoholom i s tim, atmosfera nije u redu. Rad. Rad. Dobit ćete mnoge s dobrim radom i opet se vraćamo na voditelje, morate, nije bitne godine nego je bitno da voditelj puno zna, da voditelj puno zna, da je normalna stvar, podrazumijeva se da zna ovaj komunicirati na ispravan način.

OSOBA R: To sam htio reći. Da oni su nastavnici i sasvim je drugi pristup njihov djeci od početaka jer oni znaju se prilagoditi djeci nego neko ko nije nikad studirao.

INTERVJUER D. J: Nije samo metodološki, nego i pedagogija.

OSOBA R: Vrlo je bitan pristup.

OSOBA S: Psihologija.

SUDIONIK 6: Kad netko dođe i drekne i dere se, razumiješ primjera radi dođeš djecu i pokazuješ im sad nešto, stani, ne ovako, dereš se, dijete se uplaši. Vjeruj mi, imao sam primjera gdje sam vidio tako nešto. To je problem znači, ali to ne možemo promijeniti kužiš, znači ako si ti takav ja te ne mogu promijeniti, to je karakter, znači osoba koje treba se izgraditi znači fali taj jedan pedagoški pristup. To trebaju imati, a neko može završit i doktor znanosti i bit u.

INTERVJUER D. J: A neće imati takta, treba imati takta za rad s djecom.

SUDIONIK 6: Slažem se, ali uvijek se nađe, netko takav ne može dugo opstat.

OSOBA T: To se isto uči, to je poseban zanat.

SUDIONIK 7: Slažem se, uglavnom mislim da bi akcenat trebao bit odozgor nama u ovom amaterizmu kulturnom bi trebao biti pomoć u obrazovanju i obnovi znači naše nošnje, našeg fundusa nošnje, naše tradicije, to što nas prikazuje. U biti mi smo svi ovakvi kad idemo u košulji jednaki, znaš drugačiji smo kad se obučemo u nošnju.

INTERVJUER D. J: Naravno.

SUDIONIK 7: To je nešto.

SUDIONIK 4: Oprostite mogu ja samo dopuniti ovaj, pomodarstvo je jako važno danas, danas što je moderno, moderni plesovi to je bitnije i roditelji podržavaju tamo više podržavaju.

OSOBA U: Plaćaju.

SUDIONIK 5: Nego.

ISPIATNIIK 6: Slažem se da tu fali malo i kućnog odgoja, da tu fali malo ako ljudi, ako roditelji, ako ja kao roditelj nemam o tome nekakvo dobro mišljenje ili ako tome to ne volim teško da će moje dijete to nešto prihvatiti, ali nije nužno oni će kroz školu možda i preko svojih prijatelja nešto zavolit. Znaš moja mama i tata nikad nisu plesali folklor, a ja sam tu već dvadeset pet i nešto godina.

SUDIONIK 1: Dobro, da čujemo, ajde malo da čujemo i druge.

SUDIONIK 7: Ovaj može.

SUDIONIK 3: Vi ste se stariji ispričali, puno vremena ste potrošili, ali čuli smo jako dobrih stvari koje, ja se moram predstaviti ja sam _____ _____ iz *KUD-a Bektež* u kojem se mi svi stvarno slažemo no međutim zaboravljamo ono kak ste rekli stanje, recimo kod nas je stanje ajmo reći na neki način normalno do prije dvije godine dobili smo nove prostore. Možda nisu veći od ovih, malo su niži i tako dalje, ali oni su za naš rad dovoljni. Instrumente imamo, nošnju imamo, članova malo.

INTERVJUER D. J: Malo.

SUDIONIK 5: Sad, gledajte, to je opet puno razgovora i naravno na dugo i na široko, jednostavno nisu zainteresirani ljudi za to mladi posebno, ali dobro, nekako se klima i sad kad je netko rekao joj šta će biti kad ne bude ovoga, toga više nema, bit će, iz iskustva znam da smo se četiri, pet, šest puta u ovih devetnaest godina dizali što kaže inspektor gotovo nema nas pa nas ima jel. I ovaj to me veseli jer ipak mislim da kroz ovo naše djelovanje, Pleternica i ne znam neki drugi KUD-ovi traju duže i mogli su stvoriti ovakav fond nošnji i svega drugoga, ali onaj pristup u okruženju to je budalaština to je blesavo šta oni tu rade, no međutim pomalo primjećujem da se to mijenja. Makar mi bili ova dekoracija ko što ćemo biti danas u Kutjevu na *Festivalu Graševine* nekakva dekoracija, ali ipak su nam dali desetak, dvanaest minuta prostora da pokažemo to što možemo, što znamo i kakvi smo. Znači rekao sam prostor je dobar, malo je poplavljen, ali će bit dobar, popravit će se.

INTERVJUER D. J: Članova nema, a zašto nema članova? Koji su razlozi?

SUDIONIK 5: Zašto nema članova, kad bih vam sad rekao recimo mi jako dobro surađujemo s *KUD-om Požeške doline*, eto ono što ste vi za putovanja mi smo za svakodnevni rad. I sad samo se razlikujemo u dvije stvari mi, u jednoj ustvari, mi radimo izvorni folklor jer sam ja malo stariji gospodin koji se sjeća, negdje sam na granici kad je prestajala ta narodna nošnja i krenula je građanska nošnja i toga se dobro sjećam jel znam što je ostalo kod kuće i šta je to bilo i više sam orijentiran na taj izvorni folklor jer njemu prijeti opasnost da se da se ugasi, jer svi mlađi voditelji, ko što vi spominjete, baš ne daju puno, daju šta će napraviti veselije, življe za ono. Evo mi smo sad nedavno, V. je moj plesač, iako je u drugom KUD-u, radili smo jednu izvornu stvar, tri kola koja se gotovo ne izvode se jel', i isti plesači koji plešu u *Gradskoj Požeškoj dolini* ovaj kad su plesali to vidjeli su koliko je to zahtjevnije, napornije, jer je to sirovi ples onaj kakav je jel, bez dodataka elegancije ne znam kakve, ovaj zato možemo ovako funkcionirati. Isto tako i putovanja prakticiramo, jer sa tih malo novaca napravi se puno.

Osim toga još nešto moram vam reći, _____ je rekao da kod njih su sve volonteri i ja sam već šest godina bio voditelj pa sam stariji plesač, radim, ali došla je takva situacija nema novaca, nema voditelja jel', i onda šta, prihvati se, nastavljaj. A što se tiče educiranja sam sâm išao jedanaest godina na seminar u Vinkovce Gatalinku. Tamo sam gospodina V. upoznao jel. Najprije sam išao na plesanje, onda na svirku i ne mogu svirači instrumente imamo, ali ja to radim samicom, nema mi druge, nema druge i vjerujte da nekad ispadnemo interesantniji od ne znam kakvog društva.

Što se tiče nošnje, malo sam htio nešto reći, isto radimo kao što ___ kaže očuvati tu staru, starinsku nošnju, znači onu od prije stotinu i više godina gdje je samo čisto tkanje bez trunka svile, svila je posljednji korak i valjda zadnji u narodnoj nošnji na Požeštini. Jedan samo primjer, išli smo na takmičenje u Tordince za *Šokačku kraljicu*, četvrti put sad za redom, tri put smo uzeli nagradu i jedne godine naša takmičarka, prve ustvari, zgodna djevojčica, djevojka, obukli je ma ko slika i kad se pojavila generalna proba ona se uplašila blještavila Đakovštine, Broda, Vinkovaca i toga svega i završila ta proba i idemo mi do auta i ona kaže „čika D. ja neću se pojavljivati ja sam tamo najružnije odjevena“, a ide gospođa Lj. G. , kustosica muzeja i direktorica u Vinkovcima, iza nas i kaže „e, zlato moje ni ne znaš kakvu vrijednost nosiš“ i tad je bila prva pratilja. Ja sam mladim curama možda mrzak za te stvari zato što volim da to opstane i opstaje. Znači ovaj to narodno ruho ima svoju izuzetnu vrijednost i to što vi kažete nema, ostaje u kući u ormarima ne znam gdje, jer su osjetili ljudi gle pa to nešto vrijedi to bih ja možda mogao povući neke novčiće. Osobno znam iz iskustva kad mi se pojavila prilika, a KUD nema novaca kupio sam sâm tako da mi kod kuće imamo deset ženskih nošnji i pet muških, osobne naše.

INTERVJUER D. J: Koje koristi KUD.

SUDIONIK 5: Koje KUD koristi.

INTERVJUER D. J: A KUD naravno nema.

SUDIONIK 5: KUD nema, bila je prilika za uzeti, a nema novaca iz čega, ako smo ove godine, obećano nam trinaest tisuća kuna iz Grada Kutjeva da ćemo dobit, od županije sam dobio tri tisuće. To je znači šesnaest tisuća kuna, ne znam kako ćemo proći, ali nekako ćemo. Na svu sreću sada osamnaestog sedmog idemo kod Ozlja u Vrhovac aj tamo jedan naš poljoprivrednik se ovaj udobrovoljio pa je ponudio da će platiti prijevoz.

SUDIONIK 1: Dobro, idemo.

INTERVJUER D. J: Evo ako.

SUDIONIK 1: Gospodin _____, jel tako.

SUDIONIK 7: Je.

SUDIONIK 5: Evo može ako se još nešto sjetim još ću reći.

SUDIONIK 7: *KUD Požeška dolina*, ja mislim da smo najmlađi KUD u ovoj županiji, evo šestu godinu radimo tek. E prve godine nakon osnutka to je bila kalvarija, da već je bilo spominjano ovaj moram reći tadašnja gradska vlast nama nije dala doslovno ni kune, ni kune nismo dobili, nismo dobili prostorije, nismo dobili ništa. Tražili jesmo, no međutim je rečeno za vas novaca nema. E sad jedna od osnivača KUD-a,

naša predsjednica S. ona je učiteljica u osnovnoj školi pa je opet preko nekog moljakanja vamo, tamo dobili smo prostor u ovaj za rad za probe u njihovom u njihovoj dvorani jel. Tako da smo se krpali na neki način, sve što se je financiralo opet je bilo već spomenuto poznanstvo, daj, imaš iako je privreda takva kakva je ajde nekako se to skrpalo i preživjeli smo. Promjenom vlasti prošle godine smo dobili prvi put dvadeset četiri tisuće kuna od grada i nešto se pokrenulo ajde na bolje tako da smo ovoga doveli novu voditeljicu, tamburaše i čak smo počeli i te nošnje kupovati. Ove godine više nije dvadeset četiri, obećano je petnaest pa od tih petnaest na kraju izgleda da ćemo dobiti deset i po. To nama nije dovoljno ni za voditelje, jer plaćamo rekao sam.

E sad tu su još, veći je problem što se tiče voditelja što se tiče tamburaša, to su mladi dečki koji na neki način dođu kod nas svirati da se pokažu drugima, kad se pokažu kad se na neki način probiju e onda tu kreću momačke, onda tu kreću svirke ovakve, onakve gdje su veći novci i oni sve manje imaju vremena za nas. Tako da šta će biti sad su to već maturanti, odlaze dalje, a kažem isto to opet nisu toliki ljubitelji folklora da će oni zbog sebe dolaziti, oni dolaze zbog novaca. Šta će biti, kako bude bit će.

Za te nošnje evo ja ću isto reći da jako dobro surađujemo sve te godine s *KUD-om Bektež*, stariji članovi koji su od osnutka donekle imaju svoje komplete, a ovi novi članovi koji su se naknadno uključili malo tko ima išta od toga. Tu nam dosta *KUD Bektež* pomaže, pozajmljujemo od njih, da nije njih ne znam šta bi bilo, evo hvala Bogu za sad sve to dosta dobro surađuje.

Što se tiče dječjeg folklora naša predsjednica učiteljica je, ona to kroz nekakve slobodne aktivnosti organizira u školi tu djecu i dosta dobro rade i pojavljuju se na nastupima recimo tako djeca inače nemamo sad još novaca da bi plaćali voditelja dječjeg folklora jel. Prostorije za probe smo dobili u tehničkoj školi, a dobili smo jednu prostoriju malu to je ja ne znam je li ima deset kvadrata gdje možemo držati od grada na korištenje gdje možemo držati tako nekakve naše nošnje što imamo i slične stvari. Isto tako moram vam reći već suradnju jako dobru s našim Rancima gdje smo išli isto tako na zajedničke nastupe.

I šta nam je još problem, ljudi nas zovu na nastupe mi im ne možemo uzvratiti poziv.

INTERVJUER D. J: Pa se i ne ide.

SUDIONIK 7: Ide se dok nas zovu, kad nas, e sad dokle će nas zvati kad se vidi da ih ne zovemo nazad.

INTERVJUER D. J: To je nama problem isto, mi ne idemo nigdje u inozemstvo na sastanke tih mreža jer se bojimo, poslije ti poziv moraš vratit.

SUDIONIK 7: Da, jer mi nemamo novaca jednostavno za za za nekakvu organizaciju smotre nemamo. Kroz ovih pet godina evo mogu se samo pohvaliti da smo snimili četiri DVD-a s nekakvim tradicijskim običajima tipa čijanje perja, pečenje rakije i tako iz nekakvog seoskog života jel i isto tako je izdana jedna brošura naših prvih pet godina, to je bila nedavno promocija.

SUDIONIK 5: Evo dobro, samo malo dok ___.

SUDIONIK 1: Zbog vremena bi se trebali samo.

SUDIONIK 3: Preskočio sam reći, počeo sam pa sam odlutao. Najčešće radimo najčešće radimo na običajima da se i oni ne zaborave. Ples će još ostati, elementi plesa će ostati, ali običaji nestaju, kao kad korov poprskate ovaj herbicidima pa najviše posvećujemo pažnju tome.

INTERVJUER D. J: Kako ih sačuvati ustvari, uz pjesmu, uz kolo idu i običaji.

SUDIONIK 3: Uz pjesmu, uz čisti običaj, recimo kod nas uvlače se i u puno projekata tih recimo od branja grožđa pa Badnjaka, Badnje večeri, to je zaboravljeno, to vjerujte mi, to se samo zna da je naziv, a kako se to nekad u jednoj slavonskoj kući provodilo, dočekivala ta Badnja veče, to nestaje. Mi smo to tako lijepo uspjeli napraviti, bili smo na dosta nastupa, to smo čak smo cijelu sobu vozili u Novsku, cijelu sobu u Kostajnicu. Ovaj tko je to vidio poželio je to kupit i sobu i kuću (smijeh). Znači dosta tih rekvizita treba, ne samo nošnja, instrumenti i ljudi jel, neg ide dosta toga puno, pa obično recimo iz nekakvih tih običaja uzmemo jedan događaj kratak napravimo jedan skeč, nešto zanimljivo, dogodopadno, a ima i pjesme i plesa i svirke i svega.

INTERVJUER D. J: Da li vaši KUD-ovi tako rade isto sa običajima ili je ovo jedina posebnost?

OSOBA V: Pa u Biškupcima, *umjetničko društvo Šijaci* i Biškupci radi isključivo običaje, isključivo naravno da je to ples i pjesma, ali običaj je u prvi plan.

OSOBA Z: A, mi to isto radimo, sad recimo pripremamo svatove.

OSOBA 1: Da, običaji su bili.

SUDIONIK 8: *KUD Rama*, mi smo zavičajno društvo. Ramci su osnovani prije otprilike šezdesetak godina, prije jedno pet godina smo slavili pedeset godina ovaj od doseljavanja tu na Požešćini iako još uvijek odlazimo i tako dalje. Ovaj mi kao KUD kako funkcioniramo, najviše čuli ste otprilike ovo sve što oni kažu to je _____ mi kad god se sretnemo mi tako jadamo se, izjadamo. To je normalno, svi to sve imamo isto. Sad koliko vrijedi vama kukati, imali li ikakve pare na to ili reć kako je.

SUDIONIK 6: Sad je s nama tajnik Sabora kulture, sad će on tamo prenest u Zagreb.

INTERVJUER D. J: Vi ćete, vi ćete biti dio jednog istraživanja, znači koje ja radim osim za HSK, znači ja to shvaćam i drugačije mislim nije samo valjda i ja jer sam obojen tim bojama amaterskim, ja sam i svirao u puhačkom orkestru, vodio sam jedan vokalno instrumentalni sastav u *Župi Svetog Frane* u Splitu na obali i to vas onako zagrize, vodio sam kao stručni suradnik nekoliko susreta organizaciju puhačkog orkestra, ja kad vidim tisuću glazbenika od kojih je većina onih mladih meni srce zaigra. To meni nije posao i zadao sam si neki cilj da da izguram taj zakon, zakon koji će donijeti, možemo malo da vas ne prekidam o tome u drugom djelu.

SUDIONIK 8: Ono hoćemo mi pričati istinu ili?

INTERVJUER D. J: Istinu.

SUDIONIK 8: Kak je, dobro. E, istina nije ni malo svijetla, a ni budućnost. A nitko tu nije spomenuo veliki problem i posjećenosti. Mi često napravimo ne znam evo recimo što je rekao kolega, oni nemaju svoju feštu ti kao KUD danas ne možeš funkcionirati ako nemaš nešto svoje. Ja sam sa svojima organizirao, a bit će ove godine deveta, deveti puta, pravili smo mi to i prije samo što nismo bili ovaj legalizirani nismo bili ovaj prijavljeni, ali otkad, ove godine će bit 9. *Smotra folklora Običaji starog zavičaja*. Smisao je bio znači prvi smisao je bio međutim to ti vrijeme okrene, preokrene i tako dalje i da mi koji živimo ovdje Požega, Požeština, Pleternica, šta ja znam, tu ako ćemo tražit autohtonog Slavonca to bi stvarno morao ići stvarno tražiti za svijećom, pa ajmo te udruge nekako da te ljude, ne mora biti udruga, da napravimo običaj šta ja znam Dalmatinci što su organizirali ili Ličani ili ovi Hercegovci, pa Bosanci.

INTERVJUER D. J: Njihovi dani.

SUDIONIK 8: Pa Zagorci, razumijete nema veze još uvijek zna se tko je taj i taj iako se mi svi predstavljamo, dođeš predstavljaš Slavoniju jel kao Slavonci, pa sam mislio običaj nekakav dalmatinski, pa lički, to je prve godine, dvije, par godina, zna _____, funkcioniralo. Međutim kad dođe na red nekakva diploma onda organizatora nema nigdje samo nekakvi općinari, nekakvi ne znam ni ja, sad taj što je meni predložio, Nino, Nedo, ne znam jel vi njega znate profesori, da to napravim, on pita njih tamo di vam je J. , on je to, ja sabrao, ja zvao, ja, nema me nigdje razumijete i ovaj kaže on neću ni ja, zovu ga na binu da dobije isto nekakvo tamo, kaže zovi i njega i on je to napravio, vi ste samo došli, to izveli i tako dalje. A međutim još je onda nekako bilo publike.

Danas vam je, ne ovdje nego evo nama je, 28. 6. petnaesti nastup ove godine eto onda znate, a od Grada Pleternice, od županije, od tih ne znam ni ja, još kune nismo dobili ni za dug od lani što su, pa sam poslo pismeno, molim vas da li, daj nam napišite dali imamo pravo ili nemamo pravo, napišite mi ili jedno ili drugo da imamo ili imamo pravo da imamo ili imamo pravo da nemamo samo nam napišite da mi znamo se orijentirati, da možeš ovaj.

INTERVJUER D. J: Recite zašto nema posjećenosti na vašim priredbama, zbog čega zašto mislite?

SUDIONIK 8: Nema uopće.

INTERVJUER D. J: Nema uopće.

SUDIONIK 8: Da, da.

INTERVJUER D. J: Na priredbama KUD-ova?

SUDIONIK 8: Evo dođite negdje, evo sad smo mi bili u Starim Jankovcima, to je trebalo biti pa pune bine, pune ono, to je kakvi, to je ovaj, ne znam valjda ljudi, ako je nošnja ako je u nekakvom, ako je slavonska nošnja ili ramska bilo koja, ne nošnja nego ako je oblik folklora taj dan, dvoje, troje gledaju, treći odoše na piće.

INTERVJUER D. J: Sami sudionici ne prate druge sudionike.

SUDIONIK 8: Obično nas izlože nekakvom suncu, čekamo i čekamo i čekamo i onda kad pošiziš jedva čekaš da se ideš skinut.

INTERVJUER D. J: I uvjeti su.

SUDIONIK 8: To je to znači, onda uz to sve mladi nam odoše. Meni je otišlo dvanaest mladih. Sad se ja ženim, sad smo bili na momačkoj večeri, oni se sastali tog jednog u svatove to je da baš zagrmi kad zapjevaju, a i onaj oni su u Zagrebu, jedni u Splitu, njih pet, šest ošlo u Njemačku i nema, ja i par baba što bih rekao, ponesem uvijek one osmrtnice kad negdje nastupamo (smijeh).

SUDIONIK 1: Ja bih pomalo zaključio ovu prvu točku.

SUDIONIK 8: Samo da kažem još jedno, kako funkcioniramo evo ovako, mi smo išli i sa Jakšićem i sa Požegom i sa Grabarjem i sa našom Orljavom, sa svima idemo i oni s nama i mi s njima razumijete. I tako ovaj nekako skupimo, se podijelimo, idemo svojim autima i tako uglavnom opstajemo i ja kažem najveći je problem što su uveli taj zakon o tim udrugama gdje ja koji nisam dobio ništa moram praviti nekakav obračun iz čega, razumijete.

SUDIONIK 5: Evo kažem zaključit ćemo ovu točku ovaj pa bih molio tajnika još samo u ovom drugom dijelu evo ovaj ako još.

INTERVJUER D. J: Pa dajte, ne recite.

SUDIONIK 9: Ja sam ovaj.

INTERVJUER D. J: Ne bi bili dobro da ste sve saslušali.

SUDIONIK 9: *KUD Ivo Čakalić*, ja sam slušala sam problem nošnji i to ovaj sve samo sam kratko htjela reći da smo mi doživjeli jednu ružnu kritiku na Mozaiku kad je bio, a problem je nama isto tak nošnji. Mi u našem KUD-u imamo dvije vrste nošnji, imamo onu stariju i imamo noviju, pa je nakon našeg nastupa komisija koja je ocjenjivala rekla da nije poželjno miješati nošnje.

INTERVJUER D. J: Stariju i noviju.

SUDIONIK 9: Stariju i noviju, jer to onda sad bilo, da mi ne znam, njima kažemo „cure vi sad ne možete nastupat jer da“.

SUDIONIK 2: To njima znači.

SUDIONIK 9: Ali mislim da i nije, ne znam. Svrha Mozaika je možda ocjenjivanje pjesme, je i nošnje daleko od toga, al ne na takav način i u današnje vrijeme kad nošnji jednostavno nema.

SUDIONIK 6: Mislim da ona tad, to je reko ovaj kako se zove jel on.

INTERVJUER D. J: S. S.?

SUDIONIK 9: Ja ne znam, ja nisam bila prisutna.

SUDIONIK 5: Ne, ne bila je ova naša.

SUDIONIK 4: Ova iz Gradiške.

SUDIONIK 5: D. je bila.

SUDIONIK 5: M. možda.

SUDIONIK 3: Ne znam jel ona.

SUDIONIK 6: Hoću reći samo iz jednog drugog segmenta, barem ja tak pretpostavljam sad, oni su mislili vjerojatno, ne bi trebalo miješati, znači neka nošnja koja je je nošena, bijela krila, zaprege, marame i ono starije, jel koja je bila sa svilom recimo koje je došla poslije dvadesetih godina prošlog stoljeća da se možda u tom smislu ne bi trebalo miješati nošnju, ovoga, ali bitan segment nisu znali da mi nemamo baš.

SUDIONIK 9: To, zato sam sad to i rekla, oni nisu upoznati s našim problemom.

SUDIONIK 6: Kad se skupi dvadeset ovih znaš da se možeš obuć, jer sve su to naše nošnje.

INTERVJUER D. J: Mi imamo jedan problem ustvari s tim stručnim povjerenstvima uglavnom znači vi morate, vi ste mlada Zajednica i evo KUD-ovi koji su, tek smo naučili zajedno raditi i surađujemo i imamo sad ova povjerenstva, znači oni su tamo preporuka to jest jedna preporuka pomoć u radu, savjet. Vi znate najbolje, vi ćete nešto uzesti, Bože moj ako imate, mi isto imamo pravilo za tamburaške sastave piše ne duplicirati dionice zato što je on sastav ne bi, ali šta će on s dva svirača nego će udvojiti dionicu, nećeš ti njega izbaciti iz svoga sastava nego će ti on, mi često puta moramo mijenjati pravila. Treba pričati s povjerenstvom, upozoriti ga na posebnosti toga što se zbiva, onda ljudi najgore je ono kad se se prepričava neko je nešto rekao, to treba tada reći na tom povjerenstvu.

SUDIONIK 9: Dobro, ja ne znam nisam bila konkretno.

INTERVJUER D. J: Eto vidite.

SUDIONIK 9: Na tom sastanku.

INTERVJUER D. J: Mi moramo naučiti svi zajedno raditi i sa s tim članovima stručnih povjerenstava i upoznati ih s problemima, jednostavno i povjerenstvo mora raditi na adekvatan način. Ono mora sugerirati, ono mora biti pomoć, savjet, a ne tamo docirati i reći vi, znači mora biti svjesno trenutka i vi morate znati da ako dobijete kritiku, Bože moj.

SUDIONIK 9: Pa ne kritiku.

SUDIONIK 2: Gospodin P. je rekao te večeri, rečeno je da rade s čim raspolažu, gospodin P. predsjednik je rekao da oni.

SUDIONIK 5: Gospodine gledajte samo malo da vam nešto kažem oko Mozaika, nakon četiri godine organizacije Mozaika nakon četiri godine ajde recimo uvjetno i ocjenjivanja rada KUD-ova, nastupa, nošnji, plesa, glazbe, pjevanja i tako dalje, vide se značajni pomaci. Vrlo je korisno pročitati sve ono što ova tri čovjeka u povjerenstvu daju za svaki KUD. Može biti i sigurno je ovo stoji, ali je korisno zbog toga što se onda možete korigirati.

SUDIONIK 9: To je istina da.

SUDIONIK 5: Uzimati sve ono, svaka kritika, svaka kritika je zapravo dobronamjerna po meni i treba je kao takvu prihvaćati. Možemo se mi onog trenutka malo naljutit da smo možda mi trebali ići ili netko drugi.

SUDIONIK 6: Ne uzimati k srcu.

INTERVJUER D. J: Ja vas molim da se svi tako ponašate.

SUDIONIK 9: Nije bila kritika kao kritika nego sam se samo htjela nadovezati na ovaj problem nošnji jer mislim da kad dođemo u takav problem da nas netko ocjenjuje mi bismo najprije njima trebali reći mi smo došli u onom što imamo jel.

SUDIONIK 5: Ne može to tako reći nažalost, nažalost gledajte nažalost ne možemo tako reći.

SUDIONIK 9: Ali tako je.

SUDIONIK 5: Ali ne možete tako reći ako želite unaprijediti, ako želite negdje dalje otići, to evo pitajte kolegu P. šta je rečeno za državnu smotru.

SUDIONIK 2: Tako je.

SUDIONIK 5: Šta je rečeno kako se treba pojaviti bez obzira na nedostatak, bez obzira na ovo, ali isto dobronamjerno da se taj nivo ipak malo podigne.

SUDIONIK 9: Točno mi smo bili na *Međunarodnoj smotri u Sikirevcima* gdje nam je bilo točno dirigirano kako i šta trebamo obut.

SUDIONIK 5: I to je inače na izvornim smotrama svagdje.

SUDIONIK 9: Da to je, u redu je.

SUDIONIK 2: Mogu vam reći, ja ne znam kako je i sad u Petrinji, dosta ljudi prate taj dio i dosta ljudi zna, je ne znam da su to nekakvi ajmo reći navodno špijuni, ovo, ono, ali konstantno imamo nekakve ocjene, nekakve komentare, jednostavno ne možeš više doći ni na jednu smotru onak nekako bezveze, da govorimo pod navodnicima bez veze ono aj sad da odradimo to pa koliko nošnji imamo pa ćemo malo obuć pa neće biti ravan fertun, neće biti ovo, neće biti ono pa da izađemo, vruće je, ne možeš više moraš se počešljati.

INTERVJUER D. J: To je isto problem. Time smo malo ustvari došli na drugu točku dnevnog reda.

SUDIONIK 1: Ja bih još samo htio malo objasniti ovo što se tiče ocjenjivanja gledajte ovako kad smo krenuli sa Mozaikom po meni najvažnija stvar što smo napravili je da smo doveli te ocjenjivače. E sad normalna stvar da ćete vi doći u situaciju da ćete pomisliti u jednom trenutku da vas tu netko nešto kritizira ovo, ono, ali morate znati jednu stvar, kad vam netko kaže istinu u životu taj vam je veliku korist napravio pa nemojte to nikad uzimati za zlo što vas oni kritiziraju nego to uzmite za smjernicu za dalje. To što ste vi došli na smotru to je uspjeh, to je super i te odore što ste vi napravili to je vaš trud. E sad ovaj, sad si zamislite ovaj slučaj da nema ocjenjivača, vi ste bili na smotri, ništa se nije dogodilo, vi ne znate gdje ste, šta treba, a ovak kad je ocjenjivač došo onda vam je dao do znanja: aha ovo bi trebalo popraviti, onda ćete vi imati u vidu, kad budete radili druge odore: aha ovo znači treba izmijeniti u tom smislu i tako dalje. Tako da nam svaki taj Mozaik bude koristan kao smjernica, pazite deset Mozaika to je veliki napredak.

SUDIONIK 9: Je nisam ja rekla da je to kritika neg da je problem. To sam htjela reći, ne da je kritika, kritika je bila dobronamjerna i imali smo mi ne bih ja to nazvala kritika i prije po kojima smo mi kasnije tog se držali i rješavali u biti svoje problema. Jer mi smo KUD koji evo šest godina djelujemo. Imamo problem veliki sa starijima, jer nema nam tko reći kak se je to nekad oblačilo, ovaj se obukao onako, onaj se obukao onako. Mi u principu što izvučeno, izvučemo sami iz nekakvih starih slika kojih nađemo i tak nešto.

INTERVJUER D. J: Ono što ste rekli ustvari vi upravo mislim da amaterima trebaju smotre i bez ocjenjivanja, ono gdje se može e.

SUDIONIK 5: To mi imamo.

INTERVJUER D. J: Ali to je bitno da imate, to je bitno da imamo i da ne kažemo baš ono svugdje, ako je takvo stanje da su svugdje ocjenjivači, nije dobro nije za amaterizam, amaterizam mora živjeti, on mora biti spontan, on mora često biti onako da zaista ljudi uživaju u tom druženju, u izvođenju, ali kad je nekakva županijska smotra gdje želimo ići onda su nam tu bitni i zato ja sam se prepao ako je zaista svugdje stanje takvo, to nije dobro isto za amaterizam. On mora biti živ, neometan, ali ako idemo negdje, ja često kad radim te susrete tamburaških orkestara, kao tajnik sad vodim susret tamburaških, to je isto zamrlo, otišlo je iz naše organizacije, sad smo vratili taj susret, uvijek se amateri žele natjecati, iako sam ja protiv natjecanja, al eto sami amateri žele pa onda kad žele onda u skladu s tim radimo i dajemo nagrade. Htio sam reći da sa svojim stručnim povjerenstvom kada organiziram tu smotru uvijek kažem: pazite što govorite, kažete, neka to bude savjet, da ne bude i uzimam takve stručnjake koji su stručni i imaju u sebi jedan odnos dobar prema amaterima, cijene to. A ja sam vidio da vaši ovi, pratio sam sada na ovoj smotri, zaista drže do vas, drže do onoga što i svi savjeti su bili jako pohvalni i tako je bitno da mi držimo ljude jer ako to ode u onom da nam dociraju, da nemaju takta opet ono što pričamo moramo imati, e to je dobra stvar.

SUDIONIK 6: Nadovezao bih se još samo malo na ovo zašto i još trebaju prosudbene komisije, odnosno ti ljudi koji će nam reći ovo je ovako dobro ili nije dobro. Ja sam bio vlastiti primjer na jednoj smotri i sad dođe žena, svilenka marama, krila, fertun svileni, cipele, sve kak treba, gore ošišana kratko još kraće neg M. i vamo ruža, ovolka (pokazivanje prstima, gestikulacija rukama), ko da smo u Španjolskoj jebiga.

INTERVJUER D. J.: *Flamenko*.

SUDIONIK 6: To nikad u Pauriji nije bilo, žena udana nikad nije bez oglavlja bila, eto.

SUDIONIK 6: Zato nam trebaju stručnjaci koji će nas upozoriti na takve stvari.

SUDIONIK 9: Dobro, a to bi trebali i voditelji mislim.

INTERVJUER D. J: Dobro, ja bih još samo malo na ovu drugu točku. Malo ćemo to sažeti kao ono, sjećamo se ustvari eto tu je pala naša inicijativa HSK-a prije 2011. godine, početkom godine, pala je na plodno tlo s predstavnicima županije gdje ste vi bili isto, predstavnici udruga gospođa I. L. i gospođa A. P. i V. V. i gospodin F. T. iz županije. Evo nekako tu je pala klica na plodno tlo i osnovala se Zajednica. U drugim županijama tih godina održao sam šest, sedam razgovora na isti način nigdje se nije osnovala zajednica.

Sad bih evo htio ocijeniti kad se tu vratimo nakon četiri godine, da li je *Zajednica kulturnih udruga Požeško – slavonske županije* pomogla u vašem radu, da li smatrate da je ona bila dobra, dobro rješenje, da li smatrate da ona može još napredovati ili nije bila dobro rješenje.

Ja sam u razgovoru s gospođom A. P. rekao, žao mi je što ona nije ovdje, ona je preuzela veliki dio posla uz izvršni odbor, kao što je ona kazala bit će još bolji još iskreniji, ali kažem možda na ovaj način još malo možemo doći do nekih zaključaka kako da Zajednica možda unaprijedi svoj rad, kažem opet je sve to palo na vas na izvršni odbor, ali nažalost to je ono što sad možemo i i ja sam više možda da Zajednica može, evo sad smo čuli seminar za tamburaše bi bio dobar odgovor ovoj pojavi. Mislim da je Zajednica prijavila jedan seminar *Ministarstvu kulture*. Ja predlažem da evo formirate dalje seminar za tamburaše već u ovoj prijavnici za slijedeću godinu. Ja ću se potruditi da predstavim da je to vaša potreba, da smo bili održali razgovor tu i druge stvari. Zajednica kažem može prijaviti i neke druge stvari. Vi evo, ajde malo da li je rješenje Zajednica po vama dobro ili nije.

SUDIONIK 3: U svakom slučaju Zajednica je trebala već i prije biti, ne samo prije četiri godine, pet, ovaj zašto, pa ništa, treba koordinirati taj rad na nivou županije. Mi smo svi u svom izvođenju verzirani naokolo, ali prema samom ovom mjestu Požegi jel smo jako malo bili vezani, lutali smo kao muhe bez glave praktički, ali sad kad imamo ovako svoj Mozaik, svoju smotru, svi sebe vidimo. Ja sam recimo nisam, Pleternica je pedalj mjesta, devetnaest kilometara, ja sam prije osam godina bio u Pleternici na smotri, u Velikoj možda i deset, jedanaest jel, u Biškupcima nikad.

OSOBA 2: Smijeh.

INTERVJUER D. J: Znači prilika da se vidite međusobno.

SUDIONIK 3: Tako je da se vidimo, pa čujete pita me netko, čujte čuo sam to društvo kakvo je to društvo, nisam ga vidio ni ja kao ni vi.

INTERVJUER D. J: Da ga preporučite.

SUDIONIK 3: Tako je. Evo nam prilike, evo nam prilike na Mozaiku. Ne odazovu se uvijek svi i imamo razloge, ne možemo, ali barem oni koje upoznamo jedni druge pa ustvari vidimo tko šta radi jer svatko tamo dođe s programom koji je reprezentativan, koji želi pokazati kroz svoj rad i ono šta ima najkvalitetnije i nošnju i sve drugo.

SUDIONIK 2: Evo i današnji sastanak je.

SUDIONIK 3: Još samo malo.

SUDIONIK 6: Recite.

SUDIONIK 3: Moram reći Požeština je specifičan kraj, vi imate toliko ovaj i običaja i nošnji isprepletenih, ovdje graničarski kraj, ovdje paurski kraj, ovdje podbrdski ispod Papuka do tamo Krndije Ilija jel, gdje se ipak i razlikuje ta nošnja bez obzira koliko svi kažemo imamo krila, to je naziv, ali koliko su velika, kolika je dužina, kakvo je šta jel, tu je velika, velika razlika i zato ti stručnjaci poznavajući, kolegica kaže iz Kaptola, dolazi iz Kaptola, upozore ih, a posudili ste iz nekog drugog dijela jel.

SUDIONIK 2: Evo gospodin _____ se na taj dio, ali evo ovaj današnji sastanak gdje smo se našli, gdje smo se izjadali na neki način i gdje ćemo možda otići i malo lakši ajde nekome sam rekao svoje probleme one koje jesu, je jako, jako veliki ovaj za mene, nešto dobro i sastanci koji jesu koje organizirate, vi ste isto u amaterizmu i taj naš Mozaik isto na neki način sve to treba odraditi i mislim da se ovako nismo imali, ne znam da li smo imali prije 2011. priliku se ovako sastajati i ovako razgovarati i nekad se pojadati, a u krajnjem slučaju se i bolje upoznati. U svemu tome što kaže gospodin ____ stvarno nismo se uopće poznavali i po meni je to trebalo biti i prije.

SUDIONIK 3: Lijepo je vidjeti četiri stotine učesnika na jednoj takvoj smotri.

INTERVJUER D. J: Je li planirate nešto dalje s Mozaikom raditi, širiti ga?

SUDIONIK 2: Ako je moguće samo taj *Kalendar* koji nikako da saživi nekakvih naših manifestacija, ako se zna da Jakšić ima pjesmu u jesen drugi tjedan u devetom mjesecu, ako se zna da Ramci imaju dvadeset osmog šestog, ako se zna da Bektež ima.

SUDIONIK 3: Isto dvadeset prvog.

SUDIONIK 2: Pa se moramo micati. Jedino nam taj *Kalendar* koji već i na Sabor, koji pokušavamo na neki način oformit da ga oformimo.

SUDIONIK 1: Sad ga županija radi, *Turistička zajednica županije* samo što to mnogi možda ni ne znaju. Ovaj tamo treba prijaviti svako svoju aktivnost.

SUDIONIK 2: Možda te smjernice.

SUDIONIK 1: Ali ljudi nisu upućeni.

SUDIONIK 2: E da možda te, evo ja kažem, znam da smo razgovarali o tome o kalendaru događanja, da se ne poklapamo jer kakva situacija dolazi nećemo više moći zvati nekakve ljude iz daljeg, morat ćemo ići.

SUDIONIK 5: Bit ćemo osuđeni na susjede.

SUDIONIK 2: Na susjede i morat ćemo imati taj dio bez obzira koliko mi želimo putovati van i sve to, ali mislim da ćemo se morati vratiti na taj dio, a onda da se ne preklapamo, a i sam gospon J. je rekao da se ne preklapamo zbog tih ljudi, zbog tih nekih ljudi naših petsto koji žele doći da nam bar dođu da se ne gledamo jel već kod vas, kod nas pa će to raditi pa dođe dvjesto ljudi.

SUDIONIK 5: Isti dan u pet mjesta.

INTERVJUER D. J: Koliko sada članica ima Zajednica, je li se priključuju druge udruge koje su na prostoru županije ili je onako ostalo na onom početnom broju od trideset.

SUDIONIK 5: Nije ostalo na početnom broju, evo jedan od najmlađih članova nam je *Zajednica pisaca i likovnih umjetnika* koji su se uključili, pokrenula se aktivnost evo sad godinu dana mislim.

SUDIONIK 2: Od prošle godine.

SUDIONIK 5: Da, godinu dana. Mi smo istina pokrenuli inicijativu i tako dalje zahvaljujući A. koja je jednim dijelom i vezana na i s tom problematikom, dakle uvijek će biti da netko iziđe da se jednostavno ne pojavi ili se pasivizira društva, ali držimo se zasad na ovom, a novih tko god ima želju i mogućnost. Istina da je najviše KUD-ova, a mislim da je tu najveća aktivnost, ali to je tako. Problem nam je što mi smo uglavnom sve čista amaterska izvorna društva, čisti amateri jel pa nam onda problem ne znam sa predstavljanjem na ovim državnim smotrama sa koreografiranim folklorom, ali tu smo ovaj nešto naučili na ovim Mozaicima i od ovih povjerenstava gdje su nam rekli vratite se vi svojim izvorima, tradiciji, vašoj izvornosti, kolima, pjesmama jer ipak jedan viši nivo rada treba za koreografirani folklor. To je korak, dva i tri naprijed i tu se može eventualno upustiti jako društvo koje ima takve mogućnosti.

SUDIONIK 3: Imam primjedbu, možda ste i vi zamijetili Požeština je inače medijski zapostavljena, vi ćete malo, malo u „Dobro jutro“ vidjeti negdje nekog neću ja sad nabrajat, nisam ja ljubomoran na njih, ali to rade ljudi i na ovom kraju, imaju svoje običaje i svoj način života, to ne dolazi u obzir. Znači imamo negdje nekoga urednika tamo gore gdje on će otić snimit ćemo tipa to i to. Lanjske godine na našem *Aurea festu* izveli smo običaj žetve, silazimo s pozornice i gospoda s televizije Osijek kažu: gotovo poluprofesionalno jel se možemo dogovoriti da to uživo snimimo na njivi na godinu, do sad se nije još nitko javio žetva će početi za tri dana.

INTERVJUER D. J: To sa televizijom to je posao. Uopće više ne dolaze na teren, zovu vas telefonima. Teško je to. Javna televizija, više moje dijete ne gleda javnu televiziju, imam šestogodišnjaka, gleda *RTL Kockicu* i tamo tisuće reklama i tamo sluša i muziku koji oni plasiraju tako da javna televizija.

SUDIONIK 3: Požeština je van medijskih događanja.

INTERVJUER D. J: A Recite mi s vašim interesom ustvari vašim radom u Zajednici da li se uključujete, ne znam je li sve na gospođi A. P. , vjerujem da dà, mislim ovaj moramo ne znam kako razmišljate o tome da se možda još date aktivnije uključiti u sam rad Zajednice jer kažem ovaj ako sve pustimo uvijek na jednog čovjeka, na dvoje, na troje.

SUDIONIK 3: Zamorit će se.

INTERVJUER D. J: Zamorit će se. Tu su opet dodatni problemi ovoga rada znate i onda se Zajednica malo evo to je moje iskustvo, svi se povuču, umore se. Nije to jednostavan posao, a ako se uključimo još ako postoji netko od vas da se priključi možda u rad Zajednice, to je uvijek dobrodošla aktivnost jer kažem onda širimo i programe pa se podijele seminari.

SUDIONIK 1: Imali smo unazad neki, gospođa A. je bila, imala neki mali incident prije samog ovog našeg Mozaika i rekla „ja odustajem“, tri, četiri dana prije je li tako i našla se rezervna ekipa.

INTERVJUER D. J: Dobro, dobro, to mi je super drago i sad da znamo, mi svi ako čitate sve te dokumente, ja čitam to i pišem, vidim šta su to dvadesetih, uvijek su se, mi imamo posebnu stvarno vrijednost što su se prve organizacije 1875. formirale, *Hrvatski pjevački savez* pa se onda *Seljačka sloga* oformila dvadeset petih godina prošlog stoljeća i uvijek se tamo spominjalo kako su društva egoistična bila i uvijek nisu htjela plaćati članarinu, Znači moramo ovaj shvatiti da mi nemamo drugog modela, osuđeni smo raditi u toj Zajednici i ako promijenimo ovaj odnos prema toj Zajednici mi ćemo dobiti više, to je isto, to je jedna razina bez postojanja te Zajednice nećete moći realizirati svoje kulturne ideje i nećete ih moći plasirati. To mi je drago da je to ovdje prepoznato i to je ovaj, da drugačije funkcionira u odnosu na onu prošlost i evo drago mi je posebno. Hvala lijepa!

SUDIONIK 5: Mi ćemo, mi ćemo se međusobno ovako kad se mi nađemo ovako lako dogovorit, no međutim ovo što je gospodin predsjednik _____ rekao problem je malo širi društveni koliko mi možemo ustvari podršku, ali opet od nas to na kraju zavisi, da mi izborimo svoje mjesto u zajednici. E sad, kolko god mi nailazimo na raznorazne prepreke, na politikanstva, na ovo, na ono, mislim trebamo se i dalje sastajati trebamo inzistirati na ovim stvarima i na ovim koordinacijama i stvarno mi smo što se tiče dobro mora nekakvi upravni odbor biti od toliko i toliko članova.

INTERVJUER D. J: Naravno.

SUDIONIK 5: Ali nije to okvir koji završava jel, ovaj dakle svaki onaj i mislim da ćemo trebati ja sam i predložio da iziđemo na teren kao upravni odbor da svoje sjednice održavamo na terenu u određenom KUD-u, u određenoj članici i da onda vidimo problematiku ovu a i ono što vi dakle. Mozaik ako ste vidjeli nastojimo disperzirati svake godine na drugo mjesto na drugu općinu. Već smo za nagodinu u kontaktima.

SUDIONIK 1: Gospodin S. je rekao kad smo imali u Požegi smotru, on je rekao jednu jako dobru rečenicu kaže „amateri su neuništivi“.

SUDIONIK 5: I to je istina.

SUDIONIK 1: Vi koji ovdje sjedite vi ste za mene Hrvatska, za mene nije Hrvatska onaj političar što je prodao INA-u i što mu sad sud ne može ništa, nazovi ne može ništa napraviti. Vi koji ste svoje vrijeme uložili, utkali u tu aktivnost vi ste Hrvatska.

SUDIONIK 4: Ja bih htio nešto predložiti u ime mlađih KUD-ova, a vrijedi to i za starije KUD-ove i za one koji svi imaju to u glavi, a imaju vjerojatno i knjige. Postojale su knjige, postoji Ivančanin snimao razne običaje, plesove, korake i tako dalje, do tih knjiga se više ne može doć', pa ja pitam.

INTERVJUER D. J: Imate građu.

SUDIONIK 4: Pa ja pitam postoji li nekakva inicijativa da se dođe do toga materijala posebno za mlađe KUD-ove koji nemaju ni gdje vidjeti šta ima da pročitaju makar i o sebi.

INTERVJUER D. J: Mi smo ovu knjigu Ivana Ivančana mislim da smo Zajednici donirali knjige da ih proslijedi svim KUD-ovima, ako treba još.

SUDIONIK 5: Bio je ograničen broj, bilo je šest, sedam komada.

INTERVJUER D. J: Ima li još potrebe za još toga?

SUDIONIK 5: Ima.

INTERVJUER D. J: Pa koliko, recite.

SUDIONIK 5: Pa svaki KUD bi trebao dobiti.

OSOBA 3: Tridesetak.

OSOBA 4: Petnaest.

OSOBA 5: Pošaljite više.

INTERVJUER D. J: Pošaljite vi da ste se sastali da bi vam trebalo toliko knjiga.

SUDIONIK 6: Ne bi bilo loše dati na područje škole, u školskim knjižnicama.

SUDIONIK 4: Svaki voditelj mora imati.

INTERVJUER D. J: Mi sad čuvamo malo knjige da znate imamo tu prodaju, ali znate tu trideset pet kuna, ali nije problem podijelit ćemo KUD-ovima dapače vi pošaljite i ovo još ćemo i ovih zbornika ostaviti za članice vaše tako da ih podijelite.

SUDIONIK 3: Ajte molim vas još nemojte sad za Josipa Andrića, nemojte ga zaboraviti, on je to radio prije, prije Ivančana. Ako se može do tog doć.

INTERVJUER D. J: E sad ne znam, to je ono što mi imamo. E sad koja je knjiga to? Mi možemo što možemo naše izdanje možemo pokloniti ukoliko imamo dovoljan broj.

SUDIONIK 4: Iz šezdeset šeste godine.

SUDIONIK 6: Ovo što je Ivo Ivančanin napravio to je dobro jer tu ima raspisano po koracima i sve je to objašnjeno i to je dobro, gledao sam naša voditeljica sve radi po tome, a ima i ova Andrićeva ima je u knjižnici našoj.

INTERVJUER D. J: To onda morate u knjižnici, mi to ne možemo kopirati.

SUDIONIK 6: Ona, tu su opisane pjesme ovoga, ali nisu razrađeni koraci.

INTERVJUER D. J: Gledajte vi, Zajednica može još malo, mi smo tijekom naše povijesti, mi smo četrdeset osme osnovani.

SUDIONIK 9: U toj knjizi ima iz Jakšića.

SUDIONIK 5: Ima iz Jakšića, iz Stalkova, iz Biškupovaca, iz Brestovca u toj knjizi Ivančana.

SUDIONIK 9: Da ima.

INTERVJUER D. J: To je *Požeška kotlina*.

SUDIONIK 5: Da.

SUDIONIK 4: Ja znam da postoji samo.

SUDIONIK 9: Ima svatovski običaj.

SUDIONIK 5: Ima šezdeset šesta godina kad je on bio ja sam bio osmi razred.

SUDIONIK 6: Imamo I. na slici, deset slika. (smijeh)

INTERVJUER D. J: Ja bih ukazao recimo.

SUDIONIK 4: Moj sin K. je imao tu knjigu pa je posudio ovoj što vodi Požegu i Zagrađe i nikad mu nije vratila.

INTERVJUER D. J: Ja bih potaknuo još jedno buduće područje djelovanja Zajednice, znači mi smo osnovani četrdeset osme HSK i od tada imamo djelovanje u tri smjera, u organizacijama manifestacija, seminara i izdavačka djelatnost tako da Zajednica može također predložiti *Ministarstvu kulture* odnosno može se baviti, otvoriti izdavaštvo znači izdavačkom djelatnošću. Možete vidjeti, predložiti šta ja znam meni je nekako popularno nekakav *Zbornik Zajednice*, ustvari imate petogodišnjicu slijedeće godine predložiti možda da svi članovi Zajednice se okupe u nekakvom formatu da se naprave nekakve biografije da se okupe da se vidi da ste bili u jednom trenutku i da ste svi zajedno u tom prostoru djelovali da imate nešto. Mi smo to napravili, okupili smo, nismo mogli napraviti biografiju HSK-a jer je izgubljena građa, nitko nije pažljivo kupio tako da možda razmislite o tome da ako imate neku građu da netko to objedini da to, jer kažem i to je isto jedna od zadaća Zajednice, može biti izdavačka djelatnost jer znači sakupiti.

SUDIONIK 5: Predvidjeli smo u Statutu.

INTERVJUER D. J: Tako da bi. Evo hvala vam, ja bih se svima vama zahvalio na vašem vremenu koje ste dali.

SUDIONIK 6: Mogu ja još samo znači jedan detalj dodati šta je nama recimo u Zajednici mi smo svi skupština, u upravnom odboru smo dosta aktivni znači *OK* to funkcionira. Bio je prijedlog da ide svake godine Mozaik u drugom mjestu baš iz tog razloga da svako osjeti pripadnost toj Zajednici da nije samo Požega ta Bogom dana da bude to jel, znači mi smo svakome, ove godine je bilo u Pleternici nagodinu će biti negdje drugdje to.

I druga stvar, znači mi kao članovi Zajednice, šta sam ja osjetio ovdje u Pleternici, koji će nam to već kaže šta, šta nama ta Zajednica znači, šta mi dobijemo od te Zajednice. Znači mi trebamo nakon ovakvih sastanaka, nakon ovakvih seminara jednostavno govorit svojim ljudima da ovaj seminar košta od pet do sedam tisuća kuna znači kad se plate voditelji, sve ostalo, da mi to kao KUD, ja sam to probao na nivou našeg KUD-a Orljava sam izorganizirati al jednostavno ne možeš isfinancirati kužiš da platiš dva voditelja koji će ti to radit tri dana. To je preskupo. Mi to dobijemo, znači takve stvari onda kod ne znam sad svim tim, mi trebamo biti, hoću reći odvest u svoju sredinu taj pozitivno ozračje zašto imamo Zajednicu, zašto šta nama Zajednica znači jer ako mi mene u Pleternici troje njih pita pa kažu šta će ti to, šta šta mi dobijemo od toga, ja kažem samo članstvo u Saboru ti je ne znam ja dvjesto kuna jel ili više dvjesto.

INTERVJUER D. J: Tristo pedeset je ako nije unutar Zajednice, ako je unutar Zajednice po sto kuna ide *Hrvatskom saboru kulture*.

SUDIONIK 6: Ovako *Zajednici Požeško – slavonskoj* platiš dvjesto kuna platiš članarinu jednu i drugu.

INTERVJUER D. J: Ali imamo i one naše seminare opet besplatno, znači to se multiplicira. Ja se nadam da dobivate naše obavijesti od svoje Zajednice jer to je isto bitno. Znači mi imamo desetak seminara koji su za članice besplatne.

SUDIONIK 6: Ko god može recimo na svoje predstavnike vlasti znači načelnike općina i u vijećima šta ja znam ljude prenosit to, da to ipak nama nešto znači da mi s tim možemo ići samo naprijed, jer do sad kad nismo imali Zajednicu bili smo tu gdje jesmo ak sam ja imao prijatelja D. u Ministarstvu gore odnosno u *Saboru kulture* nešto sam napravio, a ako nisam Boga mi nisam. To je to, razumijete. Sad imamo nekakvu kako bih rekao nekakvu hijerarhiju prema gore gdje možemo više, on može sa svojom te pozicije gore u *Saboru kulture* i kroz ono članstvo u *Ministarstvu kulture* može neke stvari izradit i doradit i nama to prenest ovdje i za nas odradit neke stvari. Zato je nama toliko bitno i mislim da bi svi tu trebali i na svoje koji imaju negativno mišljenje o tome utjecati i reć ćuj nije tako imamo pozitivne primjere, idemo naprijed razumijete. Evo toliko.

SUDIONIK 5: Evo ja bih pomalo privodio ovaj sastanak kraju ako još Dražen nešto ima završno.

INTERVJUER D. J: Ja mogu reći samo riječi hvale za što ste odvojili vrijeme, što ste mi pomogli da još istaknemo, da još bolje lociramo probleme što je vrlo vrijedno i kažem napravit ćemo sastanak, pa ćemo napraviti još jedanput analizu teksta svega što smo rekli i s nadom da… Evo pričao sam *Zakon o amaterskoj kulturi* znači gdje bi ustvari, on je sada prijedlog zakona na inicijativu HSK-a nakon svih ovih razgovora ipak smo nešto napravili, znači nije… U tom zakonu smo predvidjeli osnivanje zajednica kulturno umjetničkih udruga tamo gdje ne postoje. U mnogo županija, u skoro više od polovice županija nemaju zajednice znači tamo je stanje još uvijek tako nepovezano, nema seminara, u nekim županijama prošlo je dvadeset i pet godina od zadnjeg seminara.

To je strašno, ali tako je i činjenica je tako da taj zakon ne baziramo samo da HSK bude krovna organizacija, baziramo upravo da zajednice dobiju snagu da postoji jedno zakonsko rješenje gdje stoji zajednica je od bitnosti, od važnosti za funkcioniranje. Da ovi političari kad dođu novi, da shvate odmah da to ima po *defaultu*, ono da pod bazi mora financirati u obrazovanje, u te županijske smotre jer svaki novi gradonačelnik, nova priča, uvijek ih učimo i onda kad ih naučimo oni odu. Znači da konačno imamo neko rješenje koje imaju udruge u tehničkoj kulturi i u sportu, a u kulturi jednostavno su, za njih je to evo zaboravljeno i taj Zakon je sad, prijedlog, u znači planu normativnih aktivnosti *Ministarstva kulture* za drugo tromjesečje ove godine. Međutim kao što ste svjesni i znate nastale su promjene u *Ministarstvu kulture* i sad su nama opet izbori, izgleda da se kod nas zbivaju samo izbori, a unutar toga ipak plivamo, nešto ćemo napraviti. Tako da unatoč svih tih problema imamo Zajednicu, imamo krovnu organizaciju i međusobno, znači ja se nadam da ćemo doći do toga.

A evo još jedan put hvala svima vama, stvarno je bilo super s vama i ja vam želim puno rada, puno uspjeha i nadam se da smo napravili dobar posao.

9.5. Anketa, Zagreb, 6. 10. 2016.[214]

1. Zanima me vaše generalno mišljenje o *Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija* koji je stupio na snagu s 1. 1. 2015., je li on korak naprijed u odnosu na legislativu koju smo imali prije njega?

   Višegodišnjom primjenom Uredbe o računovodstvu neprofitnih organizacija uočena je potreba za uspostavljanjem zakonodavnog okvira kojim bi se propisao sustav dobrog financijskog upravljanja i kontrola, ne samo u dijelu računovodstva, već planiranja i programiranja, izrade financijskih planova i njihovog izvršavanja te izvještavanja.
   Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija sigurno je napredak u odnosu na Uredbu o računovodstvu neprofitnih organizacija jer je prije svega veliki dio posvećen cjelokupnom financijskom poslovanju organizacije koje se mora temeljiti na načelu dobrog financijskog upravljanja i kontrola te načelu javnosti i transparentnosti što, vjerujem, svi dionici podržavaju jer se, između ostalog radi o jačanju odgovornosti prema članovima i javnosti od kojih se dobiva financijska i druga podrška na svim razinama.
   No, s druge strane ostala su otvorena pitanja od velike važnosti za neprofitne organizacije, a nisu ponuđena odgovarajuća rješenja.

2. S obzirom na vaše dugogodišnje iskustvo vođenja računovodstvenih i knjigovodstvenih poslova posebice neprofitnih organizacija, koje su po vama glavne zamjerke novom Zakonu, a koje glavne prednosti?

   Namjera je bila Zakonom uvesti red u neprofitnom poslovanju, naglašava se da se poslovanje neprofitnih organizacija mora temeljiti na načelu dobrog financijskog upravljanja i kontrola te na načelu javnosti i transparentnosti. Nadalje, financijski nadzor obuhvaća nadzor nad zakonitim pribavljanjem financijskih sredstava iz javnih i drugih izvora, upravljanjem financijskim sredstvima te utvrđivanjem koriste li se sredstva za ostvarivanje ciljeva zbog kojih je osnovana neprofitna organizacija. I ovo bi istaknula kao prednost, naravno.
   Puno se raspravljalo i pazilo da pravila povećaju odgovornost i povjerenje javnosti i donatora u rad neprofitnih organizacija, bez gušenja rada birokracijom. Rekla bi da se u ovom drugom nije uspjelo i upravo bi to, dodatno administriranje i birokracija, bila moja zamjerka.

[214] Anketa s X. Y. , aktualnom direktoricom *Fin Lab d.o.o.*, nekadašnjom voditeljicom *GRIF računovodstva* u okviru GONG-a, dostavljena je autoru elektroničkom poštom 6. listopada 2016.

3. Što mislite kako će se isti Zakon odraziti na poslovanje neprofitnih udruga odnosno kulturno-umjetničkih udruga, te imaju li uopće udruge mogućnosti ili snage za provođenje odredbi novoga Zakona?

Najveći je problem malim udrugama koje vode jednostavno knjigovodstvo s obzirom da se broj evidencija koje je potrebno voditi povećao te je uvedena obveza predaje izvještaja koja do sada nije postojala. To će značiti sigurno dodatne troškove bilo da će osobe koje su u udruzi do sada vodile evidencije dodatno se educirati kako bi i dalje mogle nastaviti obavljati te poslove. Bilo da će organizacije koristiti usluge računovodstvenih servisa samo za sastavljanje godišnjeg izvještaja i kontrolu evidencija bilo za pružanje cjelokupne usluge vođenja jednostavnog knjigovodstva. Dakle, u svakom slučaju povećat će se organizacijski troškovi udrugama koje ovako i onako nemaju velika sredstva i umjesto da se sredstva koja imaju utroše u obavljanje osnovne djelatnosti, aktivnosti i programa udruge, povećavaju se ostali troškovi potrebni kako bi organizacija uopće mogla postojati i zakonito funkcionirati. Osim toga sve navedeno iziskuje i dodatno vrijeme koje će biti potrebno uložiti u administraciju udruge.
Problem je i organizacijama koje vode dvojno knjigovodstvo, kojima su također uvedene dodatne obaveze izrade financijskih planova, provođenje samoprocjene učinkovitog i djelotvornog funkcioniranja sustava financijskog upravljanja i kontrola, izvještavanje o potrošnji proračunskih sredstava što sve iziskuje dodatno vrijeme i novac i naravno znanje u području računovodstva i financija. Uvedena je obveza revizijskog uvida za organizacije koje imaju prihode veće od 3 milijuna kuna odnosno reviziju za one sa više od 10 milijuna kuna.
Sve ovu su elementi koje pozdravljam u smislu kvalitetnog financijskog upravljanja i kontrola, njima se povećava transparentnost u trošenju sredstva i samom upravljanju organizacijom i sredstvima, povećava se odgovornost prema članovima i javnosti itd. No sve to povećava i troškove organizacija koje se ovako i onako bore sa manjkom sredstava, pogotovo nenamjenskih, koje mogu usmjeriti prema angažiranju kvalitetnog računovodstvenog servisa ili zapošljavanju voditelja financija i računovođe, a ne preostaje im drugo jer su propisane stroge i visoke kazne. Uz to, svaki ozbiljniji donator zahtjeva da su financije i računovodstvo na visokoj razini, u skladu sa Zakonom te provode svoja financijska predvrednovanja kako bi uopće mogli dobiti sredstva, a i financijske kontrole prilikom provedbe projekta i po završenju projekta.
Svakako bi bilo dobro kada bi se prilikom odobravanja sredstava udrugama, u budžetima osigurala namjenska sredstva za usluge računovodstvenih servisa kao što su neki donatori osigurali sredstva te kroz budžete odobrili sredstva za revizije/revizorske uvide, bez obzira da li se radilo o obveznicima primjene ili ne jer to prvenstveno osigurava donatoru sigurnost da organizacija kojoj se dodjeljuju sredstva djeluje u skladu sa zakonom i propisima.

4. Imate li prijedloge, odnosno izmjene ili dopune postojećeg Zakona koje mogu pomoći njegovoj provedivosti? Mišljenja sam kako se ovo područje djelovanja neprofitnih organizacija kao što su kulturno-umjetničke udruge, koje na godišnjoj razini u prosjeku uprihoduju cca. 5.000-10.000 kn od svojih lokalnih ili regionalnih jedinica samouprave, putem novog Zakona previše reguliralo pa će se negativno odraziti kako na postojeće udruge tako i na nove. Kao primjer za to navodim članak 9. novoga Zakona koji propisuje kako novo osnovana udruga tijekom prve tri godine mora voditi obvezno dvojno knjigovodstvo što joj u najtežem periodu djelovanja povisuje troškove poslovanja. Mnoge skupine građana možda će to čak udaljiti od registracije nove udruge i zakonitog vođenja knjiga te odvesti na djelovanje „na crno“?

Neprofitna organizacija prve tri godine od osnivanja obvezna je voditi dvojno knjigovodstvo. Ovo je odredba koja je bila propisana i Uredbom i nije se mijenjala Zakonom. O ovome se dosta razgovaralo i pokušalo se utjecati da se ta odredba promijeni upravo iz razloga koje vi navodite. No zakonodavac je smatrao kako je ova odredba kočnica onima koji osnivaju udruge za obavljanje djelatnosti koje nisu u skladu sa Zakonom o udrugama ili pak onima koji osnivaju udruge, a pritom ne razumiju da se radi o osnivanju pravne osobe sa pravima i obvezama. Moje je mišljenje da se ovom odredbom, a i ostalima kojima su uvedene dodatne obveze neće spriječiti one koji rade nezakonito da tako i nastave, nego se otežava onima koji su i do sada radili u skladu sa Uredbom, a sada i sa Zakonom. Bojim se da je, nažalost, jedino moguće nadzorom, bilo financijskim bilo poreznim, utvrditi čime se neprofitna organizacija bavi i da li je to čime se bavi i kako obavlja svoju djelatnost u skladu sa zakonom te poduzeti odgovarajuće mjere. Možda se upravo tome trebala posvetiti veća pažnja prilikom donošenja novog Zakona o udrugama u djelu oko osnivanja udruge, da već tu postoji selekcija i da se otežа onima koji u osnivanje kreću sa krivom idejom tj. namjerom.
No da se vratim na vaše pitanje, zakonodavac je smatrao da bi se prilikom osnivanja neprofitne organizacije, u svakom slučaju, trebalo planirati i moralo moći osigurati sredstva za njeno zakonito poslovanje, minimalno za bankarske usluge i računovodstvene usluge.

5. Neki stručnjaci kažu da po novom *Zakonu vođenje jednostavnog knjigovodstva* postaje komplicirano. Je li to istina?

Posljednjih nekoliko godina, u nekoliko je navrata, a novije kroz Nacionalnu strategiju stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2011.-2016. ukazano na potrebu unapređenja statističkog praćenja podataka u vezi s neprofitnim organizacijama. To s jedne strane znači zahtjev za nadopunom postojećih financijskih izvještaja podacima o broju volontera, volonterskih sati i sl., ali i uvođenje obveze dostave financijskih izvještaja za sve neprofitne organizacije. Zbog potrebe da se statističkim podacima obuhvati cijeli neprofitni sektor, uvedena je obveza dostave financijskih izvještaja svim neprofitnim organizacijama, ali prilagođeno izvorima financiranja, visini prihoda i vrijednosti imovine.
Da bi neprofitna organizacija mogla voditi jednostavno knjigovodstvo vrijednost imovine neprofitne organizacije na kraju svake od prethodne tri godine uzastopno mora biti manja od 230.000,00 kuna i godišnji prihod neprofitne organizacije u svakoj od prethodne tri godine uzastopno mora biti manji od 230.000,00 kuna godišnje.
Ovime se izašlo u susret manjim organizacijama te se prag sa 100.000,00 kuna pomaknuo na 230.000,00 kn, no ono što se promijenilo odnosno ajmo reći zakompliciralo je to da su uvedene dodatne evidencije koje je potrebno voditi. Uz knjigu blagajne te knjigu primitaka i izdataka potrebno je voditi knjigu ulaznih računa, knjigu izlaznih računa, popis dugotrajne nefinancijske imovine te pomoćne knjige koje se vode prema potrebi (knjiga putnih naloga i sl.), no ono sto više komplicira stvar je upravo novo uvedena obveza godišnjeg financijskog izvještavanja kroz obrazac G-PR-IZ-NPF. Za vođenje jednostavnog knjigovodstva nije nužno potreban knjigovođa, ali je potrebno imati osobu koja se razumije u jednostavno knjigovodstvo.

6. Poznajete li iskustva nekih drugih europskih zemalja, kako su one regulirale financijsko poslovanje i računovodstvo neprofitnih organizacija?

Za početak treba uzeti u obzir činjenicu da su neprofitne organizacije u EU različite pa tako i njihovo uređenje, naravno postoje dodirne točke. Ono sto je zajedničko je da je zakonska regulativa neadekvatna zahvaljujući povijesnom nepostojanju interesa prvenstveno jer neprofitne organizacije ne raspoređuju profit odnosno dobit. Zato se smatralo da ih je nepotrebno regulirati u

poreznom smislu, a vrijednost imanja transparentnih financijskih izvještaja i ekonomskih kretanja je smatrana od sekundarne važnosti.
U Italiji npr. ne postoji Zakon koji se odnosi konkretno na neprofitne organizacije već postoje zakoni koji reguliraju komercijalne djelatnosti, profitne organizacije. Ne postoji općeniti kontni plan već ga i poslovni sektor prilagođava svojem poslovanju, samo postoje okviri i informacije koje su definirane da moraju biti vidljive te da se mogu iz izvještaja i poslovnih knjiga iščitati, prvenstveno zbog poreza.
S obzirom na navedeno, u pravilu su neprofitne organizacije primjenjivale računovodstvene propise koji su se odnosili na poslovni sektor. Tek 2001. Organizacija profesionalnih računovođa Italije oformila je tijelo koje je izdalo preporuke kako bi se trebale knjige voditi te kakvi bi se izvještaji na godišnjoj razini trebali predavati. I dalje to nije propisano Zakonom nego se radi o preporuci tijela i predstavlja primjer dobre prakse. Pa tako talijanske neprofitne organizacije sastavljaju bilancu, izjavu o prihodima, bilješke, izvještaj upravnog odbora o radu organizacije te ukoliko organizacija ima više aktivnosti tj. djelatnosti mora imati prikaz stanja po svakoj djelatnosti odvojeno.
Preporuka ranije navedenog tijela za organizacije čiji je prihod manji od 50.000 EUR u prethodna 2 razdoblja je da mogu voditi jednostavno računovodstvo. Uz sve, organizacije nisu obvezne javno objavljivati izvještaje niti postoji javni registar istih. Najčešće velike organizacije objavljuju izvještaje u novinama ili na svojim web stranicama, no isto nisu obvezne.
S jedne strane je njihovo uređenje dobro jer ostavlja slobodu i nije striktno sve propisano pa je i, vjerujem, lakše poslovati.
S druge strane, s obzirom da ne postoji jasan zakonski okvir, a niti kazne ukoliko se isti ne provodi, ostavljen je velik prostor za iskorištavanje sustava.
U Španjolskoj, koja ima slično uređenje kao i Portugal i Francuska, postoje propisi te su neprofitne organizacije obvezne sastavljati bilancu, izvještaj o prihodima i rashodima te bilješke. Razlika između našeg i njihovog sustava je što se kod njih ta obveza odnosi na nacionalne zaklade te certificirane udruge od javnog dobra. Ostale neprofitne organizacije ne moraju navedeno primjenjivati, osim ako primaju sredstva iz javnih izvora. U tom slučaju moraju jer ih na to obvezuje porezni zakon pa je tako na kraju ipak veliki broj organizacija obveznik primjene zakona.

7. Prije donošenja novoga Zakona, često su sami članovi kulturno-umjetničkih udruga vodili računovodstvene i knjigovodstvene poslove samih udruga budući da to nije bilo previše komplicirano. Je li to i sada moguće, ili će iste udruge biti primorane na angažiranje računovodstvenih servisa, zbog prevelike regulacije putem mjera novoga Zakona?

   Na ovo pitanje je teško odgovoriti, sve ovisi o osobi koja je zadužena za vođenje računovodstva organizacije, o njenim sposobnostima i znanju te razumijevanju računovodstva. Biti ce teže, svakako je potrebno ipak više razumijevanja tematike da bi se mogle voditi propisane evidencije i iz istih iščitati i sastaviti propisani izvještaj na godišnjoj razini.

8. Ukoliko će udruge morati angažirati računovodstvene servise, što mislite koliko će ih to dodatno koštati na godišnjoj razini?

   Ovisi o veličini organizacije, ukupnim godišnjim prihodima, broju zaposlenih, broju vanjskih suradnika, o količini dokumentacije, o vrstama projekata tj. zahtjevnosti donatora te donatorskih procedura. Ako se radi o malim udrugama koje su do sada vodile/vode jednostavno knjigovodstvo, među kojima je opet raspon od onih mikro do udruga koje ostvaruju godišnje prihode od cca 200.000,00 kn, cijena bi se na godišnjoj razini mogla kretati od 2.000,00 kn pa do nekih 8.500,00 kn.

9. Imam dojam da je novi Zakon stupio na snagu zbog nekih financijski dobro „potkoženih“ sportskih udruga koje možemo nabrojiti na prste jedne ruke kao što je *GNK Dinamo* koji već sada traži promjenu svog ustrojstva iz udruge građana u dioničko društvo. Što mislite o tom?

   Problem su svakako „šverceri” među udrugama, razni klubovi, formalno udruge, a zapravo rade kao privatna poduzeća. Kao udruge se mogu osnovati razni nogometni, fitnes, plesni klubovi i sl. Tu dolaze na scenu nadzori Ministarstva financija koji bi bez većih problema mogli već iz financijskog izvještaja vidjeti kakva je njihova društvena korist. Ako je sav prihod od neprofitne organizacije ostvaren od pružanja usluga i prodaje robe, a potrošen je u cijelosti na npr. plaću trenera, onda se može pitati koji je društveni cilj te udruge. U svakom slučaju već uvid u izvještaje može biti alarm da bi se trebao obaviti nadzor te tako utvrditi da li je poslovanje organizacije zakonito.
   Zakonodavac je poslao poruku da nema snage za sistemska poboljšanja koja bi spriječila korupciju i povećala povjerenje građana u neprofitne organizacije, a time, između ostalog, i spremnost na doniranje na dobrobit zajednice.

10. Što mislite o prekršajnim odredbama Zakona odnosno novčanim kaznama, pritom mislim na sve njih, kao i na članak 45. stavak 1.: Ako udruga ne provodi samoprocjenu funkcioniranja sustava financijskog upravljanja i kontrola sukladno odredbama Zakona (članak 4. stavak 1.) može biti kažnjena novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 do 50.000,00 kn? Imam dojam da su Završne odredbe Zakona tako skrojene da ih je teško ispuniti ukoliko udruga ne koristi računovodstveni servis pa čak ni tada te da će posljedično u slučaju kontrole, udruge redovito bivati kažnjavane?

    Uredbom nisu mogle izravno biti propisane prekršajne i kaznene odredbe. Međutim, s obzirom da je dosadašnja praksa u provođenju Uredbe ukazala na potrebu njihova uvođenja, novim zakonskim rješenjem uređeno je i pitanje prekršaja i kazni, još uvijek veliki broj neprofitnih organizacija, posebice udruga, ne upravlja financijskim sredstvima niti vode financijsko poslovanje u skladu s hrvatskim zakonodavstvom. Zbog takvog načina poslovanja i upravljanja, s velikim problemima se ne susreću samo te neprofitne organizacije, već i sponzori/donatori, ali na samom kraju i korisnici i korisnice usluga
    Kazne, po mom mišljenju, jesu visoke.
    Kazna koju ste naveli odnosi se na obveznike jednostavnog knjigovodstva koji pak nisu obveznici provođenja samoprocjene funkcioniranja sustava financijskog upravljanja, no ono sto obveznici jednostavnog knjigovodstva moraju je između ostalog: dostavljati izvještaj o potrošnji proračunskih sredstava nadležnom tijelu državne uprave, odnosno jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave (članak 6. stavak 1.), voditi poslovne knjige i sastavljati knjigovodstvene isprave i financijske izvještaje na hrvatskom jeziku i u valutnoj jedinici koja se primjenjuje u Republici Hrvatskoj (članak 10. stavak 3.), voditi poslovne knjige za godinu koja je jednaka kalendarskoj godini (članak 15. stavak 2.), otvoriti poslovne knjige sukladno odredbama ovoga Zakona (članak 15. stavak 3.) te ih zaključiti sukladno odredbama ovoga Zakona (članak 16. stavak 1.), čuvati knjigu primitaka i izdataka, knjigu blagajne, knjigu ulaznih računa, knjigu izlaznih računa i popis dugotrajne nefinancijske imovine u rokovima i na način sukladno odredbama ovoga Zakona (članak 16. stavak 6.), čuvati knjigovodstvene isprave u rokovima i na način sukladno odredbama ovoga Zakona (članak 18.), popisati imovinu i obveze sukladno odredbama ovoga Zakona (članak 20.), sastavljati i podnositi financijske izvještaje sukladno odredbama ovoga Zakona (članak 28. stavak 4.), upisati se u Registar neprofitnih

organizacija (članak 34. stavak 1.) te izvijestiti o promjeni podataka unesenih u Registar neprofitnih organizacija (članak 35. stavak 1.) itd.
Kazne za obveznike dvojnog knjigovodstva su od 5.000,00 kn do 200.000,00 kn, a ono što bi osobe odgovorne za zastupanje u organizacije također trebale imati u vidu je da su za njih kazne propisane od 1.000,00 do 20.000,00 kn ovisno da li se radi o neprofitnoj organizaciju obvezniku jednostavnog ili dvojnog računovodstva.
Iz svega navedenog se da zaključiti da bi posao oko vođenja računovodstva ipak trebalo povjeriti stručnim osobama.

11. Tko će provoditi nadzor i što će isti obuhvaćati?

Zakonom se ovlašćuje Ministarstvo financija (članak 38. stavak 1). da će obavljati nadzor neprofitnih organizacija u dijelu financijskog poslovanja, računovodstvenih poslova i predaje financijskih izvještaja. Novost je da financijski nadzor (a pri tome se ne misli na porezni nadzor) obuhvaća nadzor nad zakonitim pribavljanjem financijskih sredstava iz javnih, ali i drugih izvora, upravljanjem financijskim sredstvima te utvrđivanjem koriste li se sredstva za ostvarivanje ciljeva zbog kojih je osnovana neprofitna organizacija.
I nakon što je Uredba zamijenjena Zakonom, propisane su visoke kazne te je bilo puno govora o Zakonu, provjerom podataka u bazi financijskih izvještaja za neprofitne organizacije uočeno je da mnoge neprofitne organizacije nisu predale Zakonom propisani godišnji financijski izvještaj za 2015. godinu. Stoga Ministarstvo financija postupa sukladno navedenome članku i obavlja nadzor kod neprofitnih organizacija koje nisu izvršile propisanu obvezu. Nadzor obavlja Sektor za financijski i proračunski nadzor prema svom planu i programu rada.

12. Jeste li upoznati s nedavno usvojenom vladinom *Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge*. Što mislite o njoj?

Uredba je izrađena s ciljem uređenja sustava financiranja programa i projekata udruga, imajući u vidu vrlo visoka izdvajanja te sve naglašenije zahtjeve transparentnosti i odgovornosti trošenja sredstava poreznih obveznika na ovome području, a slijedom obveza iz Zakona o udrugama *koji je stupio na snagu u listopadu 2014. godine.*
Suradnja s udrugama u provedbi javnih politika najčešće se očituje kroz različite oblike financijske i nefinancijske podrške koje tijela javne vlasti pružaju projektima i programima od interesa za opće dobro.
Precizno je uređeno postupanje javnih institucija u svim fazama – od planiranja i pripreme prioriteta za financiranje, objave i provedbe natječaja, procjene projekata, sadržaja ugovora o financiranju, monitoringa i evaluacije rezultata projekata, kao i mogućeg raskida ugovora te povrata sredstava – u skladu s postojećom pozitivnom praksom, kao i procedurama koje se primjenjuju prilikom ugovaranja i provedbe projekata financiranih iz fondova Europske unije
Kao najveći problem u provedbi Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge, pokazalo se, da je neujednačeno postupanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema svim udrugama u kontekstu primjene Uredbe. Dakle, bitno je da davatelji financijskih sredstava iz javnih izvora rade na unaprjeđenju kapaciteta djelatnika tijela državne uprave i jedinica lokalne i područne samouprave za provedbu Uredbe.
U kojoj će mjeri Uredba zaživiti i biti uspješna u primjeni uvelike ovisi o kvaliteti kriterija, standarda i postupaka za dodjelu financijskih i nefinancijskih podrški, a po meni još važnije, organizacijskim i ljudskim resursima unutar javnih institucija nužnih za uspješno praćenje i vrednovanje ugovorenih modela podrške.

13. Imate li za kraj nešto reći što sam propustio pitati, a smatrate važnim za istaknuti u svezi spomenutog Zakona ili nečeg drugog u svezi ove tematike?

Sigurno bi bilo jako važno, u ovom kontekstu, spomenuti Zakon o porezu na dobit i obavljanje gospodarske djelatnosti udruga.
Članak 2. stavak 7. Zakona o porezu na dobit, na snazi od 11. prosinca 2014, koji propisuje da su udruge koje u skladu s posebnim propisima obavljaju određenu gospodarsku djelatnost čije bi neoporezivanje dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, dužne u roku od osam dana od dana početka obavljanja te djelatnosti upisati se u registar poreznih obveznika radi utvrđivanja obveza poreza na dobit.
Dakle, neovisno o tome ima li udruga u svojim aktima o osnivanju za cilj ostvarivanje dobiti, ili samo prihode radi financiranja djelatnosti, a prihode stječe razmjenom dobara i usluga na tržištu, smatra se da obavlja djelatnost na način i uz uvjete po kojima tu djelatnost obavljaju i poduzetnici koji su osnovani radi stjecanja dobiti. Odnosno, odredba izjednačava prihod udruge s dobiti poduzeća, poduzetnički profit i neprofitnu djelatnost, djelovanje u javnom interesu i za javno dobro s privatnim, osobnim bogaćenjem. Pritom se zanemaruje činjenica da se udruga osniva radi obavljanja određenih djelatnosti u javnom interesu, a ako obavlja gospodarske djelatnosti koje proizlaze iz njenog statuta, taj se prihod udruge ulaže u daljnje razvijanje djelatnosti (redovitog poslovanja) propisanih statutom udruge te se višak prihoda eventualno ostvaren ne može isplatiti osnivačima, članovima i/ili trećim osobama.
I ovo je jedna od mjera s kojima se pokušava uvesti reda u neprofitni sektor i nije zapravo nova odredba, no dodan je dio u kojem se obveza upisa u registar prebacuje na samu organizaciju, a do tada je Porezna uprava rješenjem donosila odluke o tome koja organizacija je obveznik poreza na dobit. I ovo je zapravo stvorilo pomutnju jer ne postoje jasni kriteriji po kojima bi organizacije same mogla odrediti da li su ili ne obvezne upisati se u sustav poreza na dobit.
Opće je poznata stvar da postoje pravne osobe registrirane kao udruge koje zaista jesu nelojalna konkurencija poduzetnicima na tržištu. Manje je poznato da je udrugama, baš kao i Poreznoj upravi, u interesu da se napravi razlika između takvih "udruga" i onih koje ostvareni prihod od prodaje, recimo, knjiga, iskoriste za organiziranje, naprimjer, besplatnih radionica za djecu. Upravo se ovdje nalazi razlikovanje drugog i trećeg sektora, komercijalnog i neprofitnog.
Prema posljednjim informacijama sa terena čini se da je i Porezna uprava shvatila da je potrebno bolje razumijevanje i klasifikacija gospodarskih djelatnosti te neprofitnosti, a možemo se nadati, i obuhvatnijem shvaćanju pojmova iz kojih sve proizlazi: javnog interesa i društvene uloge trećeg sektora.

9.6. Dopis HSK-a *Hrvatskom tamburaškom savezu* u Osijeku

SAVEZ UDRUGA - HRVATSKI SABOR KULTURE
član AITA/IATA – Međunarodne organizacije amaterskog kazališta
i AMATEO-Europske mreže za aktivnu participaciju u kulturnim aktivnostima
http://www.hrsk.hr
10 000 Zagreb, Ulica kralja Zvonimira 17/IV

Broj: 393
Zagreb, 7.4.2011.

Hrvatski tamburaški savez u Osijeku
n/r gosp. Branka Dagena, Tajnika HTS-a
Ribarska 1/I, 31000 Osijek

Poštovani gosp. Dagen,

nastavno na Vaš zamolbu za dodjelom sredstava Hrvatskog sabora kulture u iznosu od 50.000,00 kn, obavještavamo Vas kako nismo u mogućnosti dodijeliti spomenuta sredstva budući da nisu predviđena financijskim planom HSK u 2011., utvrđenim na 6. sjednici Skupštine Hrvatskog sabora kulture održanoj 18.6.2010. godine.

U razgovoru s Vama i novo izabranim predstavnicima HTS-a u Osijeku, održanom 26.2 ove godine, istaknuo sam želju za suradnjom naših dvaju Saveza, a po pitanju suorganizacije **Međunarodnog festivala hrvatske tamburaške glazbe u 2012. godini.** Prijedlog Hrvatskog sabora kulture bio je da se prihvate selekcije za **Međunarodni festival hrvatske tamburaške glazbe u 2012. godini** putem naših županijskih smotri tamburaških orkestara i odustane od obveznih praizvedaba skladbi hrvatskih skladatelja koje na mnoge načine financijski opterećuju naše članice unatoč velikim vrijednostima novo komponiranih skladbi.

Kao Savez udruga - Hrvatski sabor kulture u obvezi je prema svojim članicama, tamburaškim orkestrima, koji su i oblikovali spomenuti prijedlog s ciljem razvoja tamburaškog glazbovanja u RH. Prihvaćanjem našeg prijedloga, Hrvatski sabor kulture bi pronašao razloge za suorganizacijom **Međunarodnog festivala hrvatske tamburaške glazbe u 2012. godini** te bi pomogao u prihodovanju financijskih sredstava shodno našim mogućnostima. Tim više predlažemo da Hrvatski tamburaški savez u Osijeku postane i članom Hrvatskog sabora kulture, krovne organizacije kulturno umjetničkog amaterizma koja danas okuplja **847 kulturno umjetničke udruge s oko 80000 članova.** Ujedinjavajući naše Saveze, stvorile bi se znatno veće mogućnosti za razvoj amaterskog tamburaškog glazbovanja u Republici Hrvatskoj.

Molim Vas za odgovor, kako bi ga predočili Skupštini HSK koja će se održati **krajem mjeseca svibnja 2011. s ciljem usvajanja Programa rada i financijskog plana Hrvatskog sabora kulture za 2012. godinu.**

Sa željom da zajednički participiramo u očuvanju i razvijanju kulturno umjetničkog amaterizma RH, srdačno Vas pozdravljam.

S poštovanjem

Tajnik
Hrvatskoga sabora kulture
Dražen Jelavić, prof.

SAVEZ UDRUGA - HRVATSKI SABOR KULTURE • ZAGREB •

Dostavljeno:
1. Naslovu
2. Arhiva, ovdje

SAVEZ UDRUGA - HRVATSKI SABOR KULTURE

Telefon: **01/461 88 25**
Fax: **01/461 21 93** e-mail:hrv.sabor.kulture@zg.t-com.hr
Tajnik: Dražen Jelavić, prof. - Tel: 01/455 68 85, tajnik@hrsk.hr
Glazbena kultura - Tel: 01/4621-737, glazba@hrsk.hr
Kazališna kultura - Tel: 01/455 68 79, kazaliste@hrsk.hr
Plesna kultura - Tel: 01/455 68 77, ples@hrsk.hr
Žiro račun: **2360000-1101534566** MB: **3270971**
OIB: **45263394181**

9.7. Prijedlog Uredbe o osnivanju *Javne ustanove Hrvatski sabor kulture*

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 7. stavka 1. i članka 12. stavka 2. Zakona o ustanovama (»NN«, broj 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____ godine donijela

UREDBU O OSNIVANJU *JAVNE USTANOVE HRVATSKI SABOR KULTURE*

Članak 1.

Republika Hrvatska osniva *Javnu ustanovu Hrvatski sabor kulture* (u daljnjem tekstu: HSK), kao javnu ustanovu od interesa za Republiku Hrvatsku.
U ime Republike Hrvatske osnivačka prava obavlja *Ministarstvo kulture Republike Hrvatske* (MKRH).

Članak 2.

Naziv ustanove glasi: *Javna ustanova Hrvatski sabor kulture*.
Sjedište ustanove je u Zagrebu, Ulica kralja Zvonimira 17.

Članak 3.

U snošenju gubitaka nastalih poslovanjem, kao i za svoje obveze, HSK odgovara cjelokupnom imovinom.
Osnivač HSK-a solidarno i neograničeno odgovara za njegove obveze.

Članak 4.

Djelatnost HSK-a:
- obrazuje i stručno osposobljava voditelje folklornih, plesnih, kazališnih, likovnih, književnih i ostalih grupa, dirigente i sve ostale stručnjake za stručan i kvalitetan rad amaterskih kulturno-umjetničkih udruga i drugih pravnih osoba,
- organizira prezentiranje različitih oblika kulturno-umjetničkog amaterskog djelovanja.

Članak 5.

Za obavljanje djelatnosti HSK-a iz članka 4. ove Uredbe potrebna tekuća financijska sredstva osiguravaju se u Državnom proračunu Republike Hrvatske, u iznosu utvrđenom temeljem ugovora između *Ministarstva kulture* i HSK-a, za svaku godinu.
Poslovni prostor za obavljanje djelatnosti HSK-a osigurat će *Savez udruga-Hrvatskog sabora kulture*.

Članak 6.

Imovinu HSK-a čine sredstva za osnivanje i rad, koja osigurava osnivač te imovina koju HSK stekne obavljanjem svoje djelatnosti te iz drugih dopuštenih izvora.
Dobit ostvarena obavljanjem djelatnosti upotrebljava se za daljnje obavljanje i razvoj djelatnosti HSK-a.

Članak 7.

HSK-om upravlja ravnatelj.
U obnašanju svoje dužnosti ravnatelj:
– organizira te vodi rad i poslovanje HSK-a,
– vodi i odgovara za stručni rad HSK-a,
– poduzima pravne radnje u ime i za račun HSK-a,
– predstavlja i zastupa HSK-a,
– zastupa HSK-a u svim postupcima pred sudovima, upravnim i drugim državnim tijelima te drugim pravnim osobama s javnim ovlastima,
– donosi Statut, kao temeljni opći akt ustanove, uz prethodnu suglasnost *Ministarstva kulture,*
– donosi druge opće akte HSK-a,
– donosi programe i planove rada HSK-a, te osigurava njihovo izvršavanje,
– donosi financijski plan i godišnji obračun HSK-a,
– raspolaže imovinom i sredstvima HSK-a do 100.000,00 kuna samostalno, a većim iznosima uz suglasnost osnivača,
– odgovara za zakonito i učinkovito upravljanje imovinom,
– odgovara za zakonitost rada HSK-a,
– jedanput godišnje podnosi osnivaču izvješće o radu i stanju u području djelovanja HSK-a,
– obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, ovom Uredbom i Statutom.

Članak 8.

Ravnatelja HSK-a imenuje i razrješava ministar kulture, uz prethodno mišljenje nadležnog kulturnog vijeća pri *Ministarstvu kulture*.
Za ravnatelja može biti imenovana osoba koja ispunjava uvjete propisane *Zakonom o upravljanju javnim ustanovama u kulturi*.
Ravnatelj se imenuje na vrijeme od četiri godine i može biti ponovno imenovan na istu dužnost, ali ne više od dva mandata.
Ravnatelj se imenuje na temelju natječaja koji se objavljuje u *Narodnim novinama* i u javnim glasilima.
Ostali uvjeti koje treba ispunjavati ravnatelj, te način i postupak provođenja natječaja, propisat će se Statutom HSK.

Članak 9.

Do imenovanja ravnatelja HSK-a, ministar kulture će imenovati privremenog ravnatelja. Privremeni ravnatelj dužan je obaviti pripreme za početak rada HSK-a, donijeti Statut, te podnijeti prijavu za upis u sudski registar u roku 30 dana od dana imenovanja.

Članak 10.

U HSK-u mogu se osnovati stručno vijeće i druga stručna tijela ako je to potrebno za provođenje djelatnosti HSK-a i njegove programske aktivnosti, sukladno Statutu HSK-a.

Članak 11.

HSK počinje s radom danom upisa u sudski registar.

Članak 12.

Ova Uredba stupa na snagu osmog dana od dana objave u *Narodnim novinama*.

9.8. Skraćenice

CD	Kompaktni disk
CIOF	Međunarodni savjet organizatora festivala folklora i tradicionalne kulture
CK KPJ	Centralni komitet komunističke partije Jugoslavije
CS	*Case study*
D.O.O.	Društvo s ograničenom odgovornošću
DVD	Digitalni video disk
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
FAB	Folklorni ansambl Broda
FINA	Financijska agencija
GA	Glazbeni amaterizam
GKUA	Glazbeni kulturno-umjetnički amaterizam
GNK Dinamo	Građanski nogometni klub Dinamo
HDS	Hrvatsko društvo skladatelja
HPS	Hrvatski pjevački savez
HSK	Hrvatski sabor kulture
HSS	Hrvatska seljačka stranka
HTS	Hrvatski tamburaški savez
HTV	Hrvatska televizija

IBAN	*International Bank Account Number*
IRMO	Institut za razvoj i međunarodne odnose
JUHSK	Javna ustanova Hrvatski sabor kulture
KPSH	Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske
KUD	Kulturno-umjetničko društvo
KUU	Kulturno-umjetnička udruga
MKiP	Ministarstvo kulture i prosvjete
MKRH	Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
NN	Narodne novine
OIB	Osobni identifikacijski broj
POU	Pučko otvoreno učilište
PSH	Prosvjetni sabor Hrvatske
RH	Republika Hrvatska
SAKUD	Savez amaterskih kulturno-umjetničkih društava
SKPDH	Savez kulturno-prosvjetnih društava Hrvatske
SSS	Središnjica Seljačke sloge
ZAKUD	Zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti ili udruga
ZAMP	Stručna služba zaštite autorskih muzičkih prava Hrvatskog društva skladatelja
ZHKUU	Zajednica hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga
ZKUU	Zajednica kulturno-umjetničkih udruga
ŽPS	Ženski pjevački sastav
ŽUPA	Seljačka pjevačka župa Matija Gubec

ŽIVOTOPIS AUTORA

Osobni podaci	
Ime / Prezime	**Dražen Jelavić**
Adresa	Kuzminečka 8, 10110 Zagreb
Telefonski broj	099/4556-879
E-mail	drazen.jelavic@gmail.com
Državljanstvo	Hrvatsko
Datum rođenja	22. 10. 1975.
Spol	Muški
Radno iskustvo	

2014. -
Odgovorna osoba-Tajnik *Hrvatskog sabora kulture*
Poslovni i stručni voditelj
Hrvatski sabor kulture, Ulica kralja Zvonimira 17, Zagreb
Kulturno-umjetnički amaterizam

2010. - 2014.
Odgovorna osoba-Tajnik *Hrvatskog sabora kulture*
Poslovni i stručni voditelj
Hrvatski sabor kulture, Ulica kralja Zvonimira 17, Zagreb
Kulturno-umjetnički amaterizam

2003. - 2010.
Stručni suradnik za glazbenu kulturu
Organizacijski i stručni poslovi na pripremi i realizaciji glazbenih programa *Hrvatskog sabora kulture*
HSK, Ulica kralja Zvonimira 17, Zagreb
Kulturno-umjetnički amaterizam

2003. - 2003.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Sveta Nedelja, Svetonedeljska 21, Sveta Nedelja

2003. - 2003.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Stjepana Bencekovića Zagreb, Horvaćanski trg 1, Rakov Potok, Horvati Zagreb

2002. - 2003.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Skalice, Split

2002. - 2002.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Visoka, Split

2002. - 2002.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Skalice, Split

Obrazovanje i osposobljavanje

2001. - 2001.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Knez Mislav, Kaštel Sučurac

2001. - 2001.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Skalice, Split

2001. - 2001.
Profesor glazbene kulture
Osnovna škola Marko Marulić, Sinj

1995. - 2000.
Profesor glazbene kulture
Program studija Glazbena kultura
Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu
Sedmi (VII/1)

1990. - 1994.
Matematičko informatička gimnazija (MIOC), Split

1981. - 1987.
Osnovna glazbena škola Josip Hatze, Split

1981. - 1989.
Osnovna škola Vlado Bagat, Split

Osobne vještine i kompetencije

Materinski jezik **Hrvatski**

Drugi jezici **Engleski, talijanski, njemački jezik**

Samoprocjena

	Razumijevanje		**Govor**		**Pisanje**
Europska razina (*)	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
Engleski jezik	B 2.1	B 2.1	B 1.2	B 1.2	B 1.2
Talijanski jezik	A 2	A 2	A 1	A 1	A 1
Njemački jezik	A 2	A 2	A 1	A 1	A 1

(*) Zajednički europski referentni okvir za jezike

Dodatne informacije

Publikacije
Jelavić, Dražen. 2014. Uloga Hrvatskog sabora kulture u prevladavanju krize kulturno-umjetničkog amaterizma RH. U: Zbornik radova sa stručno-znanstvenog simpozija Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj, ur. Dražen Jelavić, 98-117. Zagreb: Hrvatski sabor kulture

Jelavić, Dražen, ur. 2014. Zbornik radova sa stručno-znanstvenog simpozija Ocjena stanja i mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Hrvatski sabor kulture